l. i. 93

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
1
28 -C
21

Franciſci Marii Grapaldi: poetæ Laureati: de Partibus Aedium: Addita
modo: Verborum explicatione: Quæ in eodem libro: continen-
tur: Opus Sane elegans: & eruditum: tum propter Mul-
tiugam: Variarum rerum: Lectionem: cũ propter
M. Vitruuii & Cornelii Celſi: emaculatas
dictiones: Quæ apud ipſos: Vel
Mẽdoſæ: Vel obſcuræ:
Videbãtur:

A B

Abacus 66.& 147.
Abdomen 17.& 235.
Ablaqueatio 148.
Ablaqueator 148.
Abolla 138.
Abrotanum 148.
Abſceſſus 141.
Abſis 144.
Abſtemius 75.
Academia 58.
Acapna 86.
Acapniſtum 86.
Acatium 177.
Acatum 177.
Acauſti 143.
Accetarium 13.& 138.
Accipitres 50.
Accumulatio 148.
Acentra 144.
Aceratus 136.
Aceroſus 74& .136.
Acerra 114.& 254.
Acerſecomes 147.
Acetabulū 38.& 138.
Acetoſa 13.
Acetum 13.
Achetæ 216.
Achoræ 139.
Acialium 212.
Acinus 212.
Acipenſer 35.
Acmæ 141.
Acone 209.
Acopa 144.
Acroamata 145.
Acroaterium 145.
Acrocherion 237
Acrochordones 141.
Acrocomæ 116.& 147.
Acrolython 145.
Acromata 145.
acroteria 145.
actuariæ horæ 193.
acupictor 95.& 220.
acus 95.
adagiū græcū 91.& 36.
adenes 110.& 222.
adeps 52.& 145.
adipſon 185.
admiſionales 4.
adrachne 140.
adſerere 5.
aganippe 9.
agaricum 147.
agaſo 45.
agon 138.
agonia 138.
agoniſma 138.
agoniſtes 138.
agonitheta 138.
agria 176.
agrion 223
agrippe 144.& 262.
ahenum caldarium 89.
aigleuces 12.
alabaſtrites 3.& 213.
alabaſtrum 236.
alauda 56.
albarium 4.
albucus 148.
albugo 139.
album 145
alburnum 147.
alec 35.
alectorius 53.
alecula 36.
alexipharmacon 221.
alexitaria 173.
aliptes 60.
allaria 85.
allarii 147.
allium 27.
allum 143.
alnei pali 136.
alnus 136.
alopetia 141.
alopex 141.
alphos 112.& 141.
alſioſæ herbæ 141.
althea 28.
altiles cochleæ 38.
alueolus 180.
alueus 115.
alumen 136.
aluta 104.& 138.
alutarius 139.
amaracus 21.
amauroſis 140
ambidens 148.
amblipia 140
amentum 124
amerina ſalix 137
amethiſtina 138.
amethiſtus 138
amphemerios.112.& 140
amphibia 52.
amphicirtos 143.
amphimala 99.& 138.

Amphiteuſis 166
Amphitapæ 99.& 138.
Amphora 89.& 143.
Amptron 145.
Amuleta 139.
Amurca 18.
Amuſis 142.
Amygdala 79.
Amylum 92.
Anaclytiria 228.
Anaglypha 70.& 138.
Analectides 138.
Analeutrides 138.
Analyptica 139.
Analyſis 139.
Anaplecticon 171.
Anas 52.
Anaſtomoſis 141.
Anatariæ aquilæ 50.
Anatomatice ars 142.
Anatome 119.& 142.
Anceſa 70.
Ancluſa 142.
Ancões 4.& 137.& 225
Anctere 182.
Ancus 137.
Ancyla 140.
Ancylobleros 170.
Ancylogloſis 140.
Ancylops 140.
Ancyloſis 140.
Andrachne 140.
Andritelon 218.
Androgynus 93.
Andromitis 93.
Androne 108.
andros 93
anelia 10.
anetum 22.
aneumatoſis 111.
angina 110.& 140.
angiportus 191.
anguilla 34.
anheloſi piſces 225
ania 139.
aniſum 23.
annales 140.
anodyma 145.
anoreſia 111.
anpathia 27.
anſa 145.
anſatæ 145.
anſer 52.
anſula 46.
antæ 4.& 217.
anterides 147.
antes 138.
antheriton 148.
anthithalamus 97.
antica 225.
anticaris 137.
antidota 3.& 23.& 137.
antidoſis 137.
antidotum 139.
antilena 49.
antipagmenta 4.
antipatia 112.
antipharmacũ 139.& 221
antrox 112.
anuicaulia 24.
anypodeti 145.
apathes 147.
Apathia 147.
aper 40.
apexabo 17.& 197.
aphetactus 145.
aphodeuma 158.
aphoudeuterion 158.
aphronitron 212.
aphthe 140.
aphthici 140.
apiana 24.
apinum 79.
apiorum gens 22.
apium 22.
apocaſtaſis 147.
apodos. 147.
apodyterium 58.
apogeon 144.
apolexia 109.
apona 144.
apophoreta 74.
apoſphraſgiſma 146.
apoſtema 112.& 141.
apotheca 11.
apotropea 139.
apoxiomeni 90.
appendix 137.
apria 43.
Aproniana ceraſa/dura/cina/actia/iuliana/me/rena 81.
apyrina mala 80.
apyrinum 143.
apyron 143.
apyrotos 6.
apyrotus 143.
apyruſtœ 143.

aqua puteana 8.
aqua ciſternarum & fontium & decocta 9.
aquatici corui 55.
aquilarũ gñra. 50. & 198
aquiminarium 66.
ara 113.
arachne 243.
arachnides 243.
arbutus 148.
arca 103.
arcias 119.
archigtamatei 119.
archimagyrus 85.
archipoſiarches 73.
archipoſias 73.
architriclinus 64.
arculus 84.
arcus 124.
areæ 137.
arena 3.
arenarium 3.
arenatum 3.
arenicum 144.
areole 137.
areoſtylos 178.
arganum 42.
argema 110. & 139.
argemo 194
argyranche 140.
argyrendatæ 76.
argyroaſpidæ 121.
ariſtalthea 28.
ariſtophorum 235.
ariſtulæ 36.
arma 119. & 138.
arma ſutorum fabrorũ cementariorũ agricolarum & ſtudioſorum 120.
armamentarium 119.
armaria 115.
armeniaca mala 80.
armi 138.
armilini 143.
armillæ 138.
armillum 138.
armolinum 148.
armoracia 26.
arnea 186.
aromata 19.
aromatopolæ 19.
arrabo 110.
arſenicum 144.
arſenocœta 146.
arſenothelys 146.
artemo 142.
artericum 164.
arthreticus 141.
arthretis 141.
artolagani 74.
artynoe 145.
arulatores 44.
aſarota 62. & 138.
aſcalonia 27.
aſcalopotes 36.
aſcaridæ 259.
aſcia 142.
aſcitæ 145.
aſcopa 143.
aſcaules 145.
aſinus 45.
aſparagus 28.
aſpergilum 114.
aſpergo 144.
aſphodelus 148.
aſplenon 241.
aſſa 142.
aſſamenta 62. & 145.
aſſeres 62. & 145.
aſſulla 145.
aſſum 76.
aſtaci 38.
aſthma 140.
aſtomi 141.
aſpis 145.
aſtragalizontes 105.
aſtragalomantia 158.
aſtragalus 105.
aſtrobeliſmus 243.
aſturcones 44.
aſturii 50.
aſueſtinum 215.
athara 148.
atheos 145
athera 14.
atheroma 141.
athlon 138.
athlothetha 138.
atlantes 5.
atleta 138.
atocia 31.
atoma 241.
ãtomi 142.
atramentarium uaſculum 117.
atramentum 117.

atricapilla 54.
atrienſes 6.& 251.
atriplex 25.
atropha 141.
atrophi 141.
attilus 38.
attonitus 139.
aues ſermocinantes 55
auguſta charta 116.
aularia 50.
aulæa 99.
auleticus 145.
aulicoctia 89.
aurifex 143
auripigmentum 144.
auriſcalpium 103.
auro clauatæ ueſtes 160
aurum 35.
aurum coronariū 29.
autocinetos 145.
autographus 118.
automata 107.
automatos 145.
autopyrus 225.
aux 144.
auxilla 89.
axes 17.& 62.& 145.
axinomantia 90.
axungia 17
B
Bacca 49.
Baccar 253.
Baccæ iuniperi 32.
Bacchæ 49
Baccus 75.
Bactio 253.
Balanus 149.& 153.
Baliæ ueſtes 149.
Baliſta 125.
Balius color 149.
Balneæ 58.
Balſamum 151.
Baphia 151.
Baptiſmum 59.
Baptiſterium 59.
Barbitos 151.
Barbulus 38.& 39.
Barrus 38.
Baſaltes 3.
Baſilica 63.& 151.
Baſis 7.& 151.
Batillum 88.
Batioca 152.
Baxeæ 149.& 153
Bellaria 78.
Bellicæ coronæ 29.
Beta 24.& 153.
Betonica 24.& 152
Betulla 152.
Biblioteca 141
Bidentes 148.
Bigamus 72.
Bigæ 72.
Bilioſus 150.
Bilis 150.
Biothanatos 148.
Bipalium 152.
Bipennis 122.
Biſſacena 149.
Biſſatia ueſtis 149.
Biſontes 148.
Bitumen 152.
Blatæ 151.
Blitum 25.& 152.
Boa 112.& 150.
Bogloſus 24.
Bolis 151.
Boſca 52.
Botryis 167.
Botrys 53.
Botulus 38.
Brachialia 121.
Bractearii 149.
Branchiæ 34.
Braſica 25.
Brephotrophia 151.
Brion 8.
Britanni 184.
Broci 150.
Brocitas 150.
Brondocela 150.
Bronchus 150.
Brucia 264.
Brunci 150.
Bruſcum 152.
Bua 151.
Bubali 148.
Bubones 150.
Bubonion 150.
Bubonocelæ 150.
Bubſequa 45.
Bubula lingua 24.
Bucea 74.
Buccinum 77.
Buccula 120.
Bucentæ 152.
Bucentrum 152.
Bucephalus 44

Buceriæ 151.
Bulapathon 201.
bulbus 27.& 153.
bulgæ 49.
buleuterion 153.
bulimia 150.
bulimios 151.
bulla 149.
bumaſthe 83.
burici 44.
burrhanica 151.
burrhus 151
buteo 153.
butyrum 18.
buxus 31.
byrſa 152.
byſſina 149.& 153
byſſinum linum 153.
byſſon 153.

C

Cabura 9.
Cacabus 89.
Cacochyla 19.
Cacodæmones 200.
Cachexia 164.
Cacoethes 164.
Cacthys 186.
calamaria 117.
calamintha 248.
calamiſtrum 94.
calamus 117.
calantica 157.
calchar 121.
caliblephara 157.& 167
caligatus 160.
caligæ 160.
calix 99.
callum 156.
calo 86.
calopodia 160.
calpar 156.
calpis 156.
calta 159.
caltula 159
caluitium 161.
calx 3.
calyptræ 157.
cambre 169.
camellus 45.
caminus 86.
cammarus 38.
campe 4.& 154.
campeſtre 160.
cancellus 63.
cancer 184.& 165.
canifera 84.
canis 46.
caniſtra 84.
cantharides 29.
cantherius 53.
canthus 258.
caparis 28.
caper 111.
capital 157
capidulum 160.
capitium 160.
capnomantia 158.
capreæ 42.
capreoli 42.& 132.
caprifolium 169.
caprunculum 159.
capſaces 90.
capſarius 167.
carabi 38.
cararienſe marmor 3.
carbatinæ 168.
carbo 87.
carbunculus 87.& 165.
carcinoma 164.
carcinus 165.
carda 5.
cardiacus 163.
cardian 163.
cardiogmos 163.
cardo 5.
carduelis 57.
carduus 28.
caries 155.
carminator 158.
carnarium 16.
caro 16.
caroptomantia 90.
carotola 26.
carpani 38.
carpentarii 44.
carpinus 263.
carpiones 38.
carucarii 44.
caryatides 5.
caryinum oleum 18.
caryophilum 20.
caryote 82.
caſeus 15.
caſſita 56.& 155.
caſtellum 10.
caſtor 42.
caſtula 157.
cataphratus 119.

✠ iiii

Cataplaſma 196.
Catapocia 161.& 109.
Catapulta 125.
Cataracta 110.
Cataſtagmus 163.
Catharſis 161.
Cathartica 161.
Catheti 154.
Catillones 14.& 155.
Catinus 76.& 155
Catulire 43.
Catulitio 168.
Catuzi 247.
Cauea 57.
Cauedium 8.
Caulæ 89.
Caulodes 169.
Cauma 241.&167.
Caupones 168.
Cauſon 164.
Cauſtica 161.
Canteria 161.
Cauton 177.
Cebus 42.
Cedrealis 215.
Cedrelates 166.
Cedreleon 166.
Cedria 166.
Cedrides 166.
Cedrinum oleum 166.
Cælia 163.
Cœliatus 163.
Cœliolyſia 163.
Cella 11.
Cellarius 15.
Cementa 4.
Cementarius 4.
Cœnaculum 64.
Centones 99.
Cepe 27.
Cephalalgea 161.
Cephalea.109.& 161.187
Cepuros 21.
Cæra 119.
Ceramentũ ſutoriũ 155.
Ceramides 157.
Ceramion 156.
Ceramites 157.
Ceraphium 167.
Ceraſa 81.
Ceratum 161.
Cercopithecus 42.
Cerephilon 169.
Cerion 164.
Ceroma 161.
Ceromaticus 161.
Ceromauton 105.
Ceroſtrota 167.
Ceruchi 167.
Ceruical 98.
Ceruſa 157.
Cetuus 40.
Cæſale 168.
Ceſtra 260.
Ceſtus 256.
Cetra 12.
Chalaza 184.
Chalcites 167.
Cameactæ 156.
Chameciſos 32.&154.
Chamedaphne 156.
Chamelea 156
Chameleuce 189.
Chamemyrſine 156.
Chameplatanus 31.156.
Chameſice 156.
Chamus 48.
Charma 159.
Charmoſina ueſtis 159.
Charta 115.
Chartophilacium 119.
Chartopolis 116.
Chaſma 167.
Chaus 40.& 251.
Chelidonia 51.
Chelonia 166.
Chelonophagi 37.
Cheridotæ 104.& 160.
Chiliarchi 177.
Chilones 168.
Chiragra 112.
Chiromantes 158
Chiromylos 92.
Chironium 164.
Chironomia 160.
Chironomos 72.
Chirotechnia 161.
Chirurgicus 108.
Cholere 163.
Chondros 212.
Chorobates 166.
Chryſanthemos 190.
Chryſendate 76.
Chryſoaſpidæ 121.
Chriſocolla 168.
Chryſolectrum 236.
Chryſomella 80.
Chytrapodes 89.& 165

Ciathus 70.
Cicer 129.
Cicercula 129.
Cicidelæ 221.
Cicindela 107
Ciconia 10.& 52.
Cicur 155.
Cicus 80.
Cilibæmens. 72.
Cinamomum 20.
Cinamus 20.
Cinifloues 94.
Cips 128.
Circinus 165.
Circitores 158.
Circulator 158.
Circumfora' neus 158.
Cirnea 155.
Cirri 38.
Cirſa 266.
Cirſocela 230.
Ciſiarii 44.
Ciſſimbium 11.& 154.
Ciſſium 44.
Ciſſos 154.
Ciſterna 9
Ciſuſa 9.
Citrea mala 80.
Citroſa ueſtis 80.
Citta 55.
Clamidion 159.
Clamydula 159.
Clamys 159.
Claſici 167.
Clatrata feneſtra 65.
Clatri 65
Clauicularius 160
clauis 6.& 160
clematere 77.
clepſydra 107.
clibanus 91.
clidium 16
cliduchus 65.
clini 97.
clinici 108.
clinidion 97.
clinopodia 97
clitellarii 49.
clitellæ 49.
cloaca 108.
cluere 121.
clypeus 121.
clyſteria 160.
clytorius 9.
cnedoſcios 52.
cneſmus 164.
coagulum 15.
coccina 159.
cochlea 38.
cocula uaſa 88.
cocum 159.
cocyx 160
coitus 101.
colacteus 16
colicon 164
collibiſta 69.& 156.
colliquiæ 167.
collyria 161.
colobia 159.
colloſtratio 165.
coloſtrum 165.
colum 14.& 163.
columen 134.
columna 7.
colus 95.
colycia 167.
cometaꝝ noīa 163.
compernes 16.
compluuium 8.
conchæ 90.& 37
conchilia 37.
conclau e 64.
condus 15.
condylomata 164.
coniectores 158.
conoides 168.
conopæum 100.
conopios 100.
conops 100
contignatio 61.
conuoluolus 29.
conus 32.& 168.
copula 167.
coquus 85
coralium 157.
corax 56.
corbes 165
cordapſos 163.
cordax 250.
cordios 163.
cordum 47.
cordyle 16
coriago 169.
coridalus 56.
coriū 169.
coriza 202.& 163.
corizoſus 163.

cornus 169.
corollarium 167.
corollæ 29.
corona 29.& 166.
cors 50.
cortina 167.
coruda 28.
coruuli piſces 36.
coruus 56.
coryandrũ 25.
corycia 167.
corymbus 32.
coryneta 124.
coryni 124
corynophorus 124
corynthium es 154
coſmopolites 157.
coſmos 157.
coſmotica 157.
coſſi 257.
coticula 165.
cotonus 95.
coturnix 51
coxendix 112.
cranium 168.
cranon 168.
crapula 159.
cratis 91.
creagre 92
cremaſteras 166.
crepidiculæ 36.
crepitulum 159.
cribrum 130
criptoporticus 7.
criſis 7.
criſtalina uaſa 69.
crithe 110.
critici 231.
crocomagma 20.
crocota ueſtis 159.
crocotarius 159.
crocotos 159.
crocotula 159.
crocotularius 159.
crocnm 20
crômio 27
crotalia 37
crotopezia 160
crumena 105.
cruni 169.
cruſtæ marmoreæ 154.
ctematri 46
ctypodes 160.
cubiculum 97.
cuculus 116.& 160.
cucuma 88.
cucumer 26.
cucurbita 26
cucurite 53
culcitra 98
culeus 131.
culina 85.
cultellus 73.
culter 92.
cumatile 159
cumba 97
cunabula 96.& 158.
cunæ 158.
cuniculi 41
cupæ 168.
cupedia 74.& 158.
cupediale 74.& 158.
cupedinarii 74.& 158.
cupes 158.
cnpreſſus 31.
curculio 126.
currules 44
cybium 155.
cyclas 159
cyclus 159.
cycnus 52.
cydonia poma 80.
cylindroides 167.
cylindrus 165.
cymathilis ueſtis 159.
cymatia 154.
cymbium 155.
cyminopriſtes 166.
cyminus 166.
cynicoſpaſmos 165.
cynocephali 42.
cynogloſos 32.
cynomiæ 84.
cynorhodos 155
cyperus 169.
cypirus 169.
cytinus 169

D

Dactylotheca 118.
Daducus 65.
Dalmatica ue/ ſtis 171.
Dama 42.
Damaſcenæ roſæ 296
Daniſta 173.
Dardania 173.
Dardanium 173.
Daſypus 41.

Daucus	171.	Diaſatyriocha	241.	Dolones	124.
Dea mania	200.	Diaſpaſma	144.	Domorꝫ inuentio	2.
Decapulator	170	Diaſtylos	178.	Domuitio	171.
Decempeda	229	Diaton	180.	Donacæ	213.
Decipulæ	33.	Diatriba	63.& 170.	Dora	3.
Decumare	170.	Dibaphum	151.	Dorcas	42.
Decumator	170.	Dichonomi	143.	Dormitorium	97.
Decumus	170.	Dichotomos	143	Doron	3.
Defecatio	13.	Dictata	172.	Doroſphorus	67.
Defecatores	13.	Dictiotecon	195.	Drachma	235.
Defecatum uinum	13.	Dieta	170.	Drauci	171
Defrutum	12.	Dietarii	170.	Dromedarii	45.
Degulatores	14.	Dieterices	170.	Dropax	173.
Deleteria	256.	Digitelli fungi	17.	Drupe	82.& 173.
Deleteria mala	173.	Dimenſium	173.	Drypete	173.
Delibutus	170	Dimixos	107.	Duciclunia	173.
Deliciæ	33.	Dioptra	166.	Duidens	148
Deliquium	172.	Dioryges	172.	Dulciarii panes	19.
Demarchia	177.	Diotta	11.	Dureta	59
Demarchus	177.	Diphriga	173.	Dyſenteria	171.
Demothenia	177.	Diphteræ	244.	Dyſodia	171.
Demouorus	177	Diplinthius	225.	Dyſpnœa	140.
Dendrociſſos	32.& 154.	Diplois	171.	Dyſriga	142.
Dentiſtricia	204	Diplomata	172.	Dyſtocia	144.
Dentiſcalpium	103.	Directarii	170.	Dyſuria	172.
Dentium noia	254.	Diriuitores	73.	E	
Depeta	171.	Diſcobolos	151.	Ebenus	174.
Deſultores	48.	Diſcophorus	77.	Ebulus	156.
Dettulator	170	Diſcus	7.	Ebur	39.
Deuetta dea	84.	Diſpeſia	111.	Eccleſiaſterion	178.
Deuteria	13.	Diſtilatorium	173	Ecclypſis	172.
Dextrocheria	171.	Diuretica	173.	Ecechiria	160.
Diabroſis	172.	Dium	170	Echo	174.
Diaphoretica	171	Dogma	170.	Eclegmata	175.
Diaphragma	172.	Dolichos	246.	Ecnephias	178.
Diatia	173.& 299	Dolon	177.	Ectropium	177.

Ectypa 174.
Edeatræ 89.
Edeſmata 89.& 174.
ægilops 139.144.179
ægineticum æs 154.
ægipanes 42.
elaphos 40.
elaterũ 178.
elcoſis 111.
electrides inſulæ 236.
electrum 236.
elelicaphos 22.
elenchi 37.& 176.
elephantes 39.
elephantia 176.
elephantiaſis 176.
elephas 176.
eleutheria 177.
eleutherius 113.& 177.
elices 167.
ellychnium 65.
elminthes 259.
elutriator 170
embaphia 151.
emblema 62.& 174.
embole 123.
emidæ 38.
æmodia 140.
emphraxis 177.
emporos 116.
emporetica charta 116.
emporium 116.
empuſa 196.
ænaria 193.
encanthis 177.
encarpia 154.
encauſtice 161.
encauſtum 177.
enchiridion 174.
enchriſta 175.
enchryphia 74.
encopiæ 144.
endiuia 23.
endromys 175.
eneacrunos 169.
eneapharmacum 161.
enidris 197
entheca 11.
enthelechia 85.
enterocela 224.
epagon 142.
epatorium 22.
ependytæ 175.
ephœbeum 178.
ephelis 176.
epheſtiades 178.
epheſtides 178.
epheſtris 104.
ephimeride 176.
ephimeris 112.
ephipium 48.
ephireum æs 154.
epialos 176.
epichlyſis 175.
epichriſta 167.
epicrocum 159.
epicyclus 159.
epidemia 177.
epidromes 177.
epidromi 177.
epidromides 33.
epidromon 177.
epilepſia 109.& 176.
epimenium 27.
epinictides 175.
epiphoræ 110.& 176.
epiplocela 230.
epiſchidion 145.
epiſpaſticum 161.
epiſtaſtæ 85.
epiſtomium 66.
epiſtylium 6.& 178.
epithalamium 97.
epithemata 175.
epithima 175.
ep togium 175.
epitrapezia 76.
epityrum 178.
æpolus 45.
epulæ 77.
epulides 110.
equeſtria 174.
equire 43.
equiſio 45.
equitium 43.
equotriba 48.
equus 43.
æra 144.
ergaſtulum 174.
ergata 142.
eregmos 182.
ereuthodanus 231.
erigeron 178.
eringion 28.
ærineus 144.
erotes 177
eruca 24.& 178.

ærugo 137.
ærumna 177.
ærumnulæ 177.
eruilium 129.
eruum 129
eryſipelas 176.
eryſipelatodes 176.
erythacus 178.
erythrodanus 230.
eſchare 177.
æſculeta 31.
ethanion 170.
ætra 141.
euchyla 19.
euchylotropha 161.
eudomænes 200.
eueriiculum 33.
eufroſine 24.
eurithmia 234.
euſaroton 62.
euſtylos 178.
euthymia 174.
euzonum 24.
exanthemata 223.
exaphori 224.
excipulæ 33.
excodicatio 148.
excodicator 148.
exedre 63.
exhydriæ 178.
exochæ 176.
exomides 175.
ezomidæ 104.

F

Faba 128.
Fabalia 182.
Faliſcus uěter 17.
Fana 73.
Far 127.
Farcimen 17.
Fartores 17.
Faſcinum 111.
Faſiolus 129.
Faſtigium 134.
Fauago 37.
Febris 112.
Feccatum uinum 13.
Fellare 181.
Fellator 181.
Felles 127.
Fœmoralia 121.
Feneſtra 64.
Fœniſeca 47.
Fœniculum 23.
Fœnum 47.
Fermentum 179.
Ferumen 181.
Fœſtuca 47.
Fex uini 13.
Fibula 181.
Fibrum 181.
Ficedula 54.
Ficeta 31.
Ficus 31.
Fidiculæ 196.
Figlinæ 181.
Filicate 77.
Fimbriæ 104.
Fiſcella 48.
Fiſcellus 48.
Fiſcina 47.
Fiſtuca 3 & 179.
Fiſtula 9. & 180.
Flamineum 179.
Flauiſſæ 181.
Flemina 180.
Flocces 13.
Floci 13.
Flutæ 34.
Focus 86.
Folles 87.
Follis 179.
Fons 9.
Forago 179.
Forceps 180.
Forculus 5
Forenſia 179.
Fores 5.
Foria 108.
Foricæ 108.
Formucales 88.
Fornacei 181.
Foruli 114.
fraces 18.
fraga 81.
framea 123.
fratillus 99.
frenum 48.
frictio 181.
fritillus 180.
frons unde 179.
frontalia 48. & 179.
frontati 180.
fruges 127.
frugiperda 182.
frumenta 127.
fucus 179.
fullo 179.

funambuli 179.
funda 125.
funipei 179.
funis ductarius 10.
furculæ 46.
furfures 180.
furunculi 180.
fuſcinula 75.
fuſterna 180.

G

Gabatæ 77.
Gabinus 186.
Gagates lapis 244.
Gala 16.
Galactopotæ 16.
Galbanum 183.
Galbea 183.
Galberus 57.
Galbula 57.
Galea 120.
Galericuli 183.
Galgulus 194.
Galla 185.
Gallus 53.
Ganeo 182.
Gangabe 186.
Gangilion 184.& 206.
Gangrenam 184.
Gannea 62.
Ganze 186.
Gargara unde 185.
Gargarizatio 185.
Garum 185.
Gauſape 99.
Gazophilatium 119.
Gehena 185.
Gemmarii 183.
Gemurſa 184.
Genethlius 184.
Gæomantes 183.
Gæomantia 183.
Gerræ ſiculæ 1.& 182.
Gerrones 13.& 182.
Geruſia 184.
Geſſa 134.
Getium 185.
Gingiber 19.
Girini 36.
Giruli 231.
Git 128.
Gladius 123.
Glama 184.
Glandia 17.& 182.
Glaucomata 184.
Glaucophthalmos 200.
Glaucopis 185.
Glauſtum 184.
Gleſſum 236.
Gleucinum oleũ 185.
Glires 42.
Glomera 183.
Glottis 34.& 180.
Gluma 186.
Glycirrhiza 24.& 85.
Glycitrachelon 195.
Gnaphalium 186.
Gnoma 183.
Gnomon 207.& 183.
Gobius 36.
Gonorrhea 242.
Gonothæa 111.
Goſſipion 195.
Grabatus 186.
Graculus 56.
Gralatores 186.
Grãmatei 119.
Grãmatocyphon 118.
grame 185.
gramiæ 183.
granarium 126.
granata mala 80.
grando 184.
graphiarium. 116.
graphis 186.
graphium 116.
griphæ 186.
grumus 185.
grus 51.
grypus 186.
gurguſtiolum 183.
gutturnium 66.
guttus 60.& 90.
gymnaſiarches 63.
gymnaſium 63.
gynætium 93.
gyneconitis 93.
gynecophilus 93.
gyrſum 4.
gyrapha 40.

H

Habena 48.
Halmiraga 212.
Hamatæ 188.
Hami 188.
Hamiotha 188.
Hammoniacum 190.
Hapalum 190.
Harpagia 186.

Harpagones	186.	Heterocranea	187.	Hiſtrices	42.
Harpax	10	Heteromalla	99.	Holocauſtum	53.
Harpe	189.	Hexaclinos	64.	Holographum	53.
Haſta	122.	Hiera picra	227.	Holophanta	53.
Haſtæ præpilatæ	124.	Hieranoſos	190.	Holoſphyraton	190.
Hebdomada	189.	Hieratica charta	116.	Homeri	189.
Hecta	93.	Hierocepis	21.	Hopla	120.
Hectica	188.	Hierocomios	189	Hoplitides	120.
Hedera	32.	Hierodulus	188.	Hoplomachus	120.
Hedioſmus	21.& 189.	Hila	17.	Hopoſtocomæ	116.
Hediſma	103.	Hilum	129	Hordeum	128.
Helciarius	49.	Hinnus	45.	Horeum	11
Helcium	49.	Hinulus	45.	Horologium	107.
Helciſma	246.	Hiperdulia	200.	Horoſcopus	190.
Helicos	189.	Hipogea	11.	Horripilatio	112.
Heliocamius	59.	Hipogloſa	189.	Hortus	20.
Helyochryſum	190.	Hipomocleon.	189.	hoſtilina dea	249
Hæmatices	190.	Hipagones	49.	hoſtimentum	249.
Hematopodæ	51.	Hipparcus	177.	hoſtire	249.
Hemerobius	190.	Hippax	15.	hoſtorium	249.
Hemicranea	187.	Hippiades	49.	humeralia	120.
Hemicyclus	72.	Hippiatri	187	hyalina	70.
Hemitritæus	188.	Hippiatros	48.	hyaloides	243.
Hemoptoea	111.	Hippocampus	48.	hyalurgos	70.
Hæmorhoi des	111.&187.	Hippoconii	49.	hydor	90.
		Hippodromus	31.	hydraulica	90.
Hepaticum	188.	Hippolapaton	201.	hydreleum	18.
Hepſema	112.	Hippomanes	43.& 48.	hydria	90
Heracleotica nux	79.	Hippona	49.	hydrocephalia	109.
Hercos	190.	Hippopere	49.	hydromantia	90
Herices	42.	Hippothelæ	45.	hydrophobos	187.
Herinacei	42.	Hippotoxotæ	124.	hydropotes	90.
Herma	111.	Hippuris	191.	hydrops	187.
Hernie	187.	Hirpices	188.	hygréplaſtra	187.&263.
Herpetæ	188.	Hirudo	34.	hyetomantia	189.
Heta	190.	Hiſpanum olus	26	hymen	191

hypagogeus 190.
hypagoneſ 190.
hypercauma 191.
hyperthyron 5.
hypethra 62 & 234.
hypnomantes 189.
hypocapnyſton 189.
hypocauſtum 58.
hypochriſis 110.
hypocondrii 188
hypocoriſticos 123.
hypogeſſon 134.
hypogloſa herba 189.
hypopheræ 188.
hypopia 188.
hypoſtaſis 189.
hypothyra 216.
hyſterema 214.

I

Iaculum 124.
Iacynthus 29.
Ianitor 4.
Ianthina 193.
Ianua 4.
Ibices 42.
Ichthyocolla 33.& 195.
Ichthyophagi 33.
Icthyopolium 33.
Ichthyotrophia 33.
Ichthys 33.
Icon 192.
Iconia 114.
Iconium 192.
Ic̃teros 194.
Idolon 195.
Idylia 195.
Ientaculum 67.
Ignauſia 195.
Igniaria 195.
Ignis 85.
Ignitabulum 86.
Ileos 193.
Ilicrines 223.
Imantopodes 196.
Imbrices 194.& 223.
Impago 5.& 194.
Impetigo 194.
Implanator 195.
Impluuium 8.
Inaures 192.
Incerniculum 130.
Inco&tilia 195.
Incurceruicus 195.
Inficiatio 195.
Infumibulum 86.
Infundibulum 14.
Inguinariæ 193.
Inquilini 191.
Inſtitor 192.
Inſula 3.& 191.
Inſularis pæna 192.
Intercapedo 195.
Intercifio ſtomachi 193.
Intergerini 192.
Interlunium 192.
Intermeſtris luna 192.
Interpenſiua 195.
Interpolium 209.
Intertrigo 111.
Interuia 193.
Intrita 4.& 261.
Intuba 24.
Inula 24.
Inuoluolus 261.
Ips 128.
Ipnolebes 89.
Iſchia 112.& 193.& 200
Iſelaſtica 195.
Iſicia 117.
Iſodomon 194.
Iſometinæ 193.
Iſonomia 196.
Iſthmon 224.
Itis 192.
Iuniperus 32.
Ixia 261.

L

Labarda 200.
Labrum 59.
Labruſca 83.
Lacerna 199.
Lachanon 76.
Lachanopolion 76.
Laciniæ 17.
Laconicum 58.
Laconicum marmor 3.
Lacuna 11.
Lacunar 65.
Lacus 13.& 65.
Lacuturres 25.
Lagœna 197.
Lagophonos 50.& 197
Lagophthalmos 200.
Lagotrophia 38.
Lamiæ 5.& 196.
Laminæ 196.

Lampetra 34.
Lancea 122.
Lances 76.
Lancula 201.
Lanetum 199.
Laniena 16.& 197.
Lanioma menſa 120.
Lanipedes dii 196
Lapathum 201.
Lapis liminaris 5.
Lapſana 201.
Laquearium 65.
Latarium 200.
Lardum 16.
Larix 201.
Larue 205.
Laſanum 107.
Lateres 3.
Lateritii parietes 3
Latria 200
Latrina 108.
Lauatrina 89.
Laurus 31.
Lebes 66.
Lecanæ 90.
Lechitus 90
Leconomantia 90.
Lectus 97.
Leniargus 14.& 197.
Lemma 197.
Lemniſci 199.
Lemures 200.
Læna 198.
Lenobates 14.
Lens 129.
Lentigines 199.
Leo 39.
Leopardi 40.
Lepidechalcon 200.
Lepis 200.
Leporarium 38.
Lepus 41.
Lethargus 109.& 199.
Leucopheus 199.
Leucoſtictos 3.
Lexipiretos 112.
Libanotis 22.
Liber 115.
Lichen 110.& 194.
Lichenæ 224.
Lichotomos 200
Licia 198.
Liciatorium 198.
Lienici 241.
Lienoſi 241.
Lienteria 200.
Lignile 93.
Ligones 197.
Ligurinus 57.
Liguſticũ marmor 3.
Libium 29.
Limariæ 34.
Limax 38.
Limbolarii 198.
Limbus 239.
Limen 5.
Limentinus deus 5.
Lingulæ 77.
lintea 59.
linteones 198.
linx 42.& 197.
lipothymia 111.
lippi 263
lippienſes 263.
lithargyrium 201.
lithiaſis 111.
lithoſtrota 62.
litmus 133.
lix 87.
lixiuium 87.
lixa 87.
loba 128.
loci 17.
loculamenta 132.
loculus 105.
locuſta 38.
lodices 99.
logiſtice 66.& 198.
loligo 34.
lomentum 12.& 196.
loncaphoros 122.
lonche 122.
longanones 17.& 197.
longuriæ 233.
lora 13.
lorica 120.
loricatio 4
loripedes 196.
lotus 201.
lotos 201.
luca bos 39.
lucanica 17.
lucerna 106.
lucini 200.
lucta 63.
luculeũ marmor 3.
lumariæ falces 200.
lumbago 200.

✠✠

lumbricus 14.
lupanar 35.
lupinus 130.
lupus ceruarius 40
lurcones 14.
luſcinia 55.
luſcitio 110.& 199.
luſtricus dies 198.
lutea 29.
lutra' 42.& 197.
luxata membra 200.
lydoron 3.
lychnobius 65.
lychnuchi 65.
lychnus 65.
lynchurium 197.
lyſimachia 201.

M

Macellum 16.
Machera 123.
Macherophorus 123.
Macrocheræ 205.
Macrocola 207.
Mactra' 208.
Madulſa 9.
Magire 209.
Magma 103.
Magnes 207.
Maialis 53.
Maiæ 38.
Mala 79.
Malachen 202.
Malachis 28.
Malatia 206.
Maleolus 30.
Maltha 4.& 202.
Malthinus 202.
Malua 28.
Maluuium 66.
Mamphur 207.
Mangones 138.& 209
Mani 44.
Mania 205
Manicæ 121.
Manna 210.
Mantelis 205.
Mantica 49.
Mantile 73.
Mantilia 205.
Manubiæ 207.
Mapalia 137.
Mappa 72.
Maratrum 23.
Marcor 207.
Marga 210.
Margaritæ 37.
Marræ 207.
Marſupium 105.
Marubium 24.
Maſſaris 26.
Maſtiche 202.
Maſtigaphorus 202.
Maſtix 202.
Maſtrucæ 239.
Matellio 107.
Mateola 208.
Materiarii 202.
Matrix 17.
Matta 98.
Mattiacæ 207.
Matula 10.
Meconium 23.
Medianum 202.
Mediaſtinus 207.
Medimnus 130.
Mel 18.
Melacium 12.
Melancoryphos 54.
Melandria 16.
Melaniæ 205.
Melanion 193.
Melas 200.
Meliceria 206.
Mellitei canes 46.
Mellitnrgos 202.
Melinum 203.
Melis 203.
Meliſſa 202.
Melones 26.
Melophorus 67.
Melopepones 26.
melopes 28.
membrana 116.
mena dea 210.
mene 35.& 210.
mænia 3.
meniana 202.
menſa 67.
menſtrua 230.
mentagra 110.& 206.
mergæ 217.
mergi 52.
merones 208.
merulæ 55.
meſaulæ 207.
meſenterium 207
meſpila 81.
metanea 232.

metopæ 255.
metopoſcopi 205.
mica 84.
midas 128.
miloecon 92.
miliarii apri 220.
miliarium 210.
milica 128.
millus 48.& 203.
milium 128.
mimus 203.
minium 117.
miſagathus 203.
miſantropos 203.
miſodemus 203.
miſogyneia 203.
miſothecni 202.
mitellæ 204.
mithridatica ſiu-
theſis 239.
mitra 204.
mixe 202.
modiolus 10.
modius 130.
mola 111.& 206.
moletrina 92.
molibdena 210.
molucrum 206.
momus 232.
monchromaton 208.
monedula 56.
monile 49.
monobibli 208.
monoceros 42.
monocores 204.
monolemmates 197.
monopolium 83.
monopteræ 218.
monoxylũ.19.& 90.202
mora 81.
morphæ 205.
morphea 205.
morpheus 205.
mortarium 92.& 209.
morticini 206.
mos nubentium 204.
moſcheuma 208.
moſchos 8.
motacilla 57.
mucidus 202.
mucro 123.
mugil 206
mulotriba 48.
mullus 34.
mulus 45.
multicia 204.
muranium 216.
murenulæ 203.
muria 19.& 208.
murices 37.
murrhina pocula 70.
murrhinarius 70.
muſca 84.
muſcaria 22.& 83.
muſcarii 208.
muſcillæ 84.
muſcus 8.
muſeacum 6.& 209.
muſtaceum 91.& 203.
muſtea mala 80.
muſtella 33.
muſtricola 207.
muto 111.
mutuli 62.
mya 84.
myactonos 209.
myagrus 84.
mydriaſis 205.
myla 206.
myoctonos 127.& 208.
myopiæ 41.& 205.
myra 103.
myriophilon 24.
myriſtica nux 19.
myrmetia 112.
myrmiciæ 206.
myrmix 206.
myrobolanum 241.
myropola 103.
myropolium 103.
myrothecium 103
myrteta 32
myrtus 22.

N

Nablium 212.
Nana mala 80.
Nani 236.
Narce 29.& 211.
Narciſus 29.
Narcotica 21.
Naſiterna 90.& 210.
Naſſa rete 33.
Naſturtium 24.
Naulium 213.
Naumachia 60.
Nauticus 236.
Nebrides 42.
Nebulæ 21.

Nebulones 13.
Necromantia 90.&212
Necron 212.
Necya 212.
Necyomantia 212.
Necys 212.
Nefrendes 210.
Nephritis 121.& 211.
Neruici 112.& 211.
Neruiæ 212.
Neſſotrophion 50.
Neſtia 213.
Netrices 212.
Neuli 211.
Neura 212.
Neurobapha 211.
Neurobatæ 211.
Nexilis 211.
Nictalopes 199.
Nictalopia 110.
Nictalopii 199.
Niptra 212.
Nitrum 212.
Niuarium collum 14.
Nix eſtiua 14.
Nodinus deus 249
Noegeum 211.
Noſema 212.
Noſematicus 212.
Noſocomion 211.
Nothrotes 207.
Nouacula 92.
Nouelletum 212.
Nucamenta 212.
Nuciperſicum 81.
Nucleus 212.
Nuculæ 78.
Nugiuendi 220.
Nugones 211.
Numiſma 105.
Nuſcitioſi 199.
Nux 78.
Nux iuglans 78.
Nux baſilica 78.
Nyctages 212.
Nycteris 212.
Nycteus 212.
Nyſia 32.

O

Oataricha 17.
Obices 6.
Obrizum 215.
Obſidianum 216.
Obſtetrix 96.
Occentator 216.
Ochra 215.
Ocreæ 121.
Ocymum 22.
Oeco 93.
Oecodomicum 6
Oeconomia 93.
Oeconomus 93.
Oecos 93.
Oenanthe 216.
Oenomel 12.
Oenon 76.
Oenophorum 76.
Oenophorus 67.
Oeſophagus 224
Oeſipum 199.
Offa 91.
Offector 214.
Offella 91.
Offocatio 214.
Olea 30.
Oletum 30.
Oleum 18.
Olfactoriola 215.
Olitaria 21.
Olitor 21.
Olitorium forum 21.
Oliuarum conditura 82
Oliuæ picenæ & ſidici-næ. 82.
Ollares uuæ 82.
Ololygones 213.
Ololizontes 36.
Olor 52.
Omentum 214.
Omoplatæ 215.
Omphacinũ oleũ 13.
Omphacium 12.
Omphax 12.
Onager 45.
Onichites 3.& 213.
Onicomantia 90.
Oniſcos 240.
Onyx 1213.
Ophiaſis 214.
Ophiucus 65.
Ophiulcus 214.
Ophtalmia 263.
Opilio 45
Opium 23
Oporice 215.
Opiſthotos 111.
Oporetheca 79.
Oppilare 177

Oppilatio 177.
Opus inteſtinum 3.
Opus œcodomicum 6
Opus ſublitium 6
Orbes 73.
Orbiola 214.
Orchis 82.
Orecodeſpotis 191.
Orex 48.
Orexis 101.& 214.
Organa 214.
Orichalcum 35.
Orificium 17.& 213.
Oriza 128.
Ornitagonia 50.
Ornithe 50.
Ornithones 50.
Ornithotrophium 50
Orthominium 215.
Orthragoriſcus 210.
Ortygometra 51.
Orum 35.
Oryges 42.
Orygometra 216.
Oſcedo 216.
Oſtraciſmus 89.& 213
Oſtracos 89.& 213.
Oſtrum 4.& 215.
Otus 51.
Oua 19.
Oua tarica 213.
Ouile 43.
Oxianoſos 211.
Oxicedrus 215.
Oxizomum 264.
Oxos 13.
Oxygala 13.
Oxymel 13.
Oxymirſine 215.
Oxypora 13.
Oxiporopolæ 13.
Ozena 110.

O

Paganalia 9.
Paganus 9.
Paguri 38.
Pagus 9.
Pala 217.
Palæſtra 63.
Palingeneſia 133.
Palimpſeſtris 116.
Palium 220.
Paludamentum 220.
Panarium 74.
Pancarpiæ 74.
Pancratiaſtes 63.& 218.
Pancreſta 227.
Paniculatii 219.
Panicum 128.
Panis genera 74.
pamphagus 74.
pantheon 74.
pantheræ 40.
panthophilæ 220
panus 219.
papauer 23.
papulæ 223
papus 29.
paracenteſis 226.
paradromidæ 7.
paragaudæ ueſtes 205.
Paraclyſis 205.
Paraphema 228.
Paraſitus 227.
Paraſtatæ 132.& 216.
Paratrima 112.
Parazonia 124.
Pardales 40.
Pardi 40.
Parecmon 217.
Parietes 3.
Pariſthmia 110.& 224.
Parium mamor 3.
Parma 120
Parmula 30.
Paronychia 114.& 222.
Paropſis 77.
Parotides 110.& 222.
Partheno 227.
Parulides 110.& 222.
Paſceolus 221.
Paſſer 36.
Paſſer ſolitarius 57.
Paſtilli 221.
paſtinaca 36.
paſtinum 224.
patagium 219.
patibulum 5.
patina 90.
patinarius 91.
pauiculæ 227.
pauimentũ 62.& 227
pauo 50.
pauſarius 227.
pecten 101.
pectenatum tectũ 133.
pectunculi 35.

Peculum 70.
Pædagium 226.
Pedamentum 30.
Pedecoſus 226.
Pedules 220.
Pegaſi 44.
Pelamidès 16.
Pellacia 206.
Pellax 206.
Pelliones 219.
Pelta 120.
Peluis 66.
Peluium 66.
Pemmata 78.
Penaria cella 15.
Penarium 15.
Peniculus 90.
Penis 90.
Penna 117.
Pennaria 117.
Penſiles horti 21.
Pentadoron 3.
Pentaſpaſti 231.
Pentathli 228.
Penula 220.
Penus 15.
Peplios 24.
Peplum 220.
Pepones 6
Petcnos 198.
Percnopterus 198.
Perdix 51.
Peredia 220.
Pergula 63.& 30.
Peribolus 63.
Peridromi 177.
Periodice 223.
Peripetaſma 99.
Periptere 218.
Periſcelis 219.
Periſodomon 194.
Periſterotrophium 131.
Periſtroma 99.
Periſtylium 6.
Perna 16.
Pernio 112.& 224.
Perpendiculum 216.
Perſica 81.
Peſſi 221.
peſſuli 5.
petaliſmus 213.
petaminarii 218.
petaſo 16.
petaſus 220.
petauriſtæ 218.
petroleum 18.
petroſelinum 22.
phagedæna 223.
phalacrocoraces 55.
phalangæ 224.
phalangium 225.
phalaris 52.
phaleræ 49.
phantaſma 195.
pharetra 125.
pharmaca 221.
pharmacopolæ 109.
phaſianus 50.
phecaſia 220.
phengites 7.& 217.
phenicopterus 51.
phenicurus 178.
phiala 70.
philaucia 232.
philomena 55.
philomythos 226.
philoſomatos 226.
philuræ 116.& 256.
philyre 256.
phimata 112.& 222.
phimoſis 111.
phingites 217.
phlebotomiæ mo-ſtrator 240.
phlegmones 223.
phlictena 223.
phrenitis 221.
phrines 232.
phrygia 220.
phtiriaſis 109.& 224.
phtirophagi 224.
phtoes 224.
phtiſis 224.
phygethlon. 219.& 224
phylogineia 225.
phyſemata 37.
phiſeteres 225.
phiſignomus 225.
pica 55.
picris 227.
pictorum familia ro-mana 186.
pila 92.& 177.
pinacotheca 6.& 114.
pincerna 73.
pineta 31.
piper 19.
piperitis 32.

pirorum genera 80.
piſcina 33.& 58.
piſtillũ 92.
piſum 129.
pithetes cometæ 263.
pityria 180.
pityrii panes 180.
pixagatus 63.
pixis 92.
plancæ 133.
planulæ 5.
plantanus 31.
platelea 57.
platiceros 42.
platyophtalmon 236.
plaudi canes 46.
pleuritis 222.
plinthus 225.
plote 33.
plutei militares 228.
pluteus 117
pneumonia 222.
pnigos 59.
pocilator 73.
podagra 112.& 222.
poderis 220.
podia 226
podium 4.
polimenta 220.
polimyxos 65.
poliorcetica 126.
po'ubrum 66.
polycronius 218.
polymita 219.
polypus 221.
pomarium 21.& 79.
pomona 79.
pompholix 228.
pontones 190.
popina 85.
popinones 85.
porcæ 217.
porphirio 51.
porphyrites 3.
porri 28.& 35.& 221.
porrigo 221.
porta decumana & pretoria 5.
porticus 7
portiſculus 227.
portulaca 24.
portunus 5.
portus 217.
portus lapis 3.
poſca 228.
poſtes 4.
poſtica 5.
poſtilena 49.
poſtomis 48.
praſion 24.
precarium 218.
præfurnium 58.
prælium 13
prequox 217.
preſentarium 217.
præſepium 46.
præſtigiator 218.
pretexta 220.
prætorium 217.
priapiſmus 241.
primigenius 5.
proboſcis 39.
proceres 62.
proceſtrium 62.
prochemaſis 243
procoeton 62.
prodromi 227.
progymnaſma 63.
promus 15.
promulſidarium 77.
pronaus 225.
propinator 77.
propnigneos 59.
propyleum 4.
proreta 227.
proſede 42.
proſophon 226.
proſtibulæ 43.
prothyrides 225.
prototomus 15.
prototypa 256.
protypa 256.
protyra 216.
prouerbiũ ad reſtim 233.
pruna 87.
pruneoli fungi 17.
prunicipes 88.
prunorũ genera 80.
pſecada 228.
pſeudiſogonion 194.
pſeudiſodomos 194.
pſeudolpheces 227.
pſeudothyra 4.
pſichrolutes 58.& 218
pſilothrum 219.
pſitacus 55.
pſora 224.
pſoricum 227.

Pterigium 222.
Pteron 218.
Pteroti 218.
Pugilatorius folis 179.
Pugillares 116
Pugio 123.
Pulmentum 89.
Puls 89.
Puluinus 98.
Pumilio 80.
Pycoſtelon 6.
Pyctа 218.
Pygargus 197.
Pygmei 247.
Pyr 85.
Pyra 85.
Pyragra 180.
Pyrales 86.
Pyramis 85.
Pyrcera 23.
Pyrecbola 224.
Pyriaſes 221.
Pyricauta 85.&223.
Pyroboli 126.&223.
Pyrolampides 221.
Pyror 225.
Pyrpilis 85.
Pythia certamina 218.
Pyxagathus 218.
Pyxia 226.

Q

Quadrantalia 228
Quadræ 73.
Qualeæ 51.
Qualus 14.
Quartanarius 112.
Quaſillus 95.
Querquera febris 229.
Quietalis pluto 229.
Quinquepeda 229.
Quinquertiones ludi 63.&228.
Quirinus 123.
Quiſquiliata ueſtis 159
Quiſquilium 159.

R

Rabulæ 232.
Racematio 47
Racemus 83.
Radii 229.
Radius 131:
Radula 232.
Raia 36.
Ralla 204.
Ramices 230.
Rana 36.
Rapa 26.
Rapaciolum 27.
Raphanus 26.
Raphius 251.
Raponcium 27.
Raſtelli 47.
Rauis 232.
Rechamus 231.
Recidipna 229.
Reciduus 231.
Recinium 230.
Recuperatorium iudicium 232.
Redimiculum 229.
Rediuia 230.
Reliquum 232.
Remenſis tella 102.
Repagulum 6.
Repaſtinatio 224
Reſegmina 229.
Reſimus 232.
Reſtiones 233.
Retæ arbores 232
Rectractator 232.
Rhagades 230.
Rhagadia 230.
Rhaponticum 230
Rhedarius 44.
Rhegmochaſmos 242.
Rhenones 229 & 239.
Rhetræ 232.
Rheubarbaræ 230.
Rheuma 230.
Rheumatiſmus 230.
Rhinoceros 60.& 229
Rhipades 177.
Rhiparos 177.
Rhipas 177.
Rhipocōdyli 177.
Rhipos 177.
Ripſaſpidæ 146.
Rhodinum oleum 29.
Rhododaphne 229.
Rhododendros 229.
Rhodos 29
Rhogoides 243.
Rhoicæ mulieres 230.
Rhoiton 80.
Rhomphea 123.
Rhopalum 124.
Rhumbus 36.& 95.
Rhuncus 229.

Rhus 232.
Ricæ 230.
Ricinus 231.
Ridica 232.
Robigus deus 231.
Rorarii 125.
Ros ſiriacus 210.
Roſa 29.
Roſarium 29.
Roſæ damaſcenæ 29.
Roſetum 29.
Roſmarinus 22.
Rota pinnata 189.
Rubeta 232.
Rubia 40.& 231.
Rubigalia 231.
Rubigo 231.
Rude æs 105.
Rudus 62.&212.
Rulla 230.
Ruma 17.
Rumia 17.
Runcina 230 & 231.
Runcinator 231.
Runcones 230.
Rupinæ 232.
Ruta 23.& 27.
Rutellum 230.

S

Sabina herba 32.
Sabulum 3.
Sacarum 19.
Sacellum 113.
Sagena 33.
Saginarium 50.
Sagum 238.
Sal 19.
Salamandra 85.
Salarii 19.
Sales 19.
Salgama 15.
Salgamarii 15.
Salgamarium 15.
Salinum 73.
Salitus 19.
Saliunca 234.
Salix 182.
Salmæ 45.
Salnitrum 246.
Salſamentarii 19.
Salſamentum 19.
Salſilago 190.
Saluia 22.
Saluiata 91.
Salutatoriũ. 4.& 233.
Samara 247.
Samio 234.
Sandala 127.
Sandalium 239.
Sandapila 125.
Sandaraca 32.& 215.
Sanguiculi 17.& 245.
Sanguiſuga 34.
Sanſucus 21.
Sapa 12.
Sapo 207.
Sarabella 238.
Sarcocella 230.
Sarcoides 249.
Sarcophagus 246.
Sarculum 239.
Sardæ 36.
Sardonix 213.
Sarire 239.
Sariſſæ 124.
Saritor 239.
Sartago 90.
Sartor 239.
Satrapes 233.
Satrapia 233.
Saturea 23.
Satyriaſis 241
Scabies 242
Scabritia charta 115.
Scabrities 243.
Scaci 25.
Scala 61.
Scalpellum 240.
Scalptorium 245
Scalpturata paui-
menta 235.
Scamnum 98.
Scandix 215.
Scandulæ 133.
Scaphidum 240.
Scaphium 107.& 240.
Scapularis
Scapus 129.& 246.
Scarabeus 133.&179.
Scardua 38.
Scarificatio 245.
Scatus 35.
Scaturigo 234.
Scenophegia 240.
Schenobates 63.
Schedæ 116.
Schiſta 245.
Scobes 84.

Schola 249.
Scholia 249.
Scimpodium 248.
ſcintilatio 241.
ſciomachia 246.
ſciomanthium 246.
ſciomantia 90.
ſciothericos 107.&.183
ſciros 242
ſciuri 247.
ſcliroſis 241.
ſclopetum 126.
ſcobes 84.
ſcobina 84.& 240.
ſcolopendrum 27.& 240.
ſcolymos 28.
ſcombri 36.
ſcope 84.& 247.
ſcopia 249.
ſcoptula 215.
ſcoria 201.& 245.
ſcorpio 126.
ſcortea 220.
ſcotoma 241.
ſcranteũ 125.
ſcriblita 236.
ſcrimnium 119.
ſcriptorium 117.
ſcrotum 247
ſcrupi 244.
ſcrupus 120
ſcruta 248.
ſcutella 77.
ſcutra 77.
ſcutulata ueſtis 120
ſcutum 104.
ſcyla 27.
ſcymni 40
ſcyphus 78
ſcytalia 40.
ſcytos 120.
ſecale 128.
ſecuris 123.
ſedile 71.
ſegeſtria 244
ſelini 22.
ſeliquaſtrum 248.
ſemicinctium 94.& 237
ſemiplotia 244.
ſentina 249
ſentinus deus 249.
ſæpia 35.
ſeps 240.
ſepte 240.
ſeptruchi 65.
ſera 5.
ſeres 104.
ſerica 104.
ſericarius 238.
ſerie 11.
ſeris 249
ſerotina 217.
ſerperaſtra 248.
ſerpilum 22.
ſerra 5.
ſeruiæ 29.
ſerum 16.
ſeſquiobolus 238.
ſeſquipes 238.
ſeſeli 27.
ſeſſiles 23.
ſetacia 130.
ſextarius 130.
ſextiuus denarius 235.
ſicilices 244.
ſicilicus 244.
ſicilire 47.& 244.
ſicyonia 246.
ſiderati 243.
ſideritis lapis 207.
ſigma 235.
ſigninum 62.
ſil 248.
ſilens luna 234.
ſilens cœlum 234
ſilex 232.
ſiligineus panis 74.
ſiliqueſtrum 24.
ſilurus 37.
ſimbella 106.
ſimiæ 42.
ſinapi 25.
ſinciput 17.& 235.
ſincopis 111
ſingraphium 118.
ſingultus 241.
ſiparium 99.& 238.
ſiphonculus 9.
ſiphones 10.
ſiriaſis 241.
ſirpare 249
ſirpiculum 249.
ſis 128.
ſiſama 128.
ſiſer 26.
ſiſimbrium 248.
ſiſtylos 178.

ſitanius panis 235.
ſitula 236.
ſitus 246.
ſmigma 236.
ſmilax 248.
ſocordes agni 47
ſolati 243.
ſolea piſcis 36.
ſoleæ 44.
ſolium 36.
ſolum 9.
ſomnus 100.
ſonchus 249
ſonticus morbus 244.
ſorba 82.
ſortilegus 238.
ſoter 177.
ſoteres 177.
ſoteria 177.
ſpadones 82.
ſpaſmus 242.
ſpaſtici 242.
ſpata 62.& 123.
ſpataliū 237.
ſpecillum 240.
ſpeculum 94.& 102.
ſpecularis 233.
ſperma 79.
ſpheriſterium 59.
ſpheromachia 59.
ſphinges 42.
ſpicilegium 47
ſpineoli fungi 17.
ſpinther 237.
ſpira 7.& 245.
ſplenetis remediū 241.
ſpoliarium 235.
ſpondylos 95.& 237.
ſpongiæ 255.
ſpongioli fungi 17.
ſquatinæ 36.
ſquilla 38.
ſtabulum 43.
ſtagnea uaſa 88.
ſtaphilinus 26.
ſtardæ 57.
ſtechada 30.
ſtellio 36.
ſtephanus 29.
ſtephanoplocos 29.
ſtibadia 64.
ſtica 83.
ſtilicidium 133.
ſtiria 134.
ſtipare 11.
ſtragula 99
ſtramentum 47.
ſtrapedes 48.
ſtratioticus 44.
ſtrepſicerotes 42.
ſtriæ 7.
ſtrige 47.
ſtrigilecula 60.
ſtrigiles 7.& 60.
ſtrigmentum 60.
ſtrix 5.
ſtrobilus 28.& 79.
ſtrophia 29.
ſtructores 73.
ſtrues 47.
ſtruthiocame-lus 53.
ſturnio 38.
ſturnus 55.
ſuarius 45
ſubare 43.
ſubgrundaria 134
ſubdiales 30
ſublicium 6
ſubrumi agni 17.
ſubſellium 72.
ſubulones 41.
ſuccidia 16
ſuccuſſones 44.
ſudarium 102.
ſudatoria 57.
ſudes 124.
ſuffitores 87.
ſulcus 5.
ſulphurata ſomen-ta 87.
ſumen 17.
ſuperlimina-re 5.
ſuppedaneum 98
ſyagros 40.
ſycelis 54.
ſycomorus 83.
ſycos 83.
ſycoſis 83.
ſymbo-lum 72.& 118.
ſympoſium 73.
ſympotis 73.
ſynanchis 110.
ſyndones 99.
ſyncteticus 112
ſynæcus 93.

Syntheſis 23.& 233.
Syſſitia 72.

T

Taberna 18.
Tablinum 6.
Tabulata 62.
Tabulatio 62.
Talaris ueſtis 254.
Talea 27.
Talia 27.
Talipedare 254.
Talus 105.& 254.
Tapetes 99.
Tarantula 225.& 36.
Tarichos 213.
Taſis 223.
Taxus animal 203.
Taxus arbor 248
Techni 258.
Technitis 258.
Technopegnion 258.
Tectorium 4.
Tectum 132.
Tegulæ 194.
Telamones 5.
Teletæ 255.
Telum 252
Templum 133.
Tẽmpocos 118.
Temulentia 75.
Temulus piſcis 38.
Tenaſmus 252.
Tendiculæ 33.
Tenontes 256.
Teraneola 56.
Teredo 257.
Teripudium 53.
Teruncius 258.
Teſſillatum 62.
Teſſellæ 62.& 251.
Teſſera 27.& 105.250.
Teſtaceus panis 9.
Teſtæ 89.
Teſtuacium 91.
Teſtudo 37.& 97.
Teſtus 91.
Tetanos 111.& 242.
Tetanothra 94.& 251.
Tetradoron 3.
Tetrapharmacum 257.
Tettigometræ 26.
Tettigoniæ 26.
Tettiſgos 26.
Texitechnos 258.
Thalaſio 95.
Theca 114.
Theria 255.
Theriaci paſtilli 255.
Theriaclea 256
Theriotrophia 93.
Thermæ 57.
Theurgi 255.
Theurgia 255.
Theurgici 255.
Thiræ 216.
Thuribulum 114.
Thurio 36.
Tiara 252.
Tiarati reges 252.
Tiarophori 252.
Tibicines 132.
Tieldones 44.
Tignarius 61.
tignum 61.
tilia 256.
timiopola 228.
tinea 14.
tinia uaſa 14.
tinnitus aurium 252.
titillatio 255.
titillatus 255.
titio 86.
titiuilitium 238.
toles 110.
tollo 250
tollutares 44.
tomacula 251.
tomentũ 98.& 285.
tomix 255.
tonſile 110.& 182.224.
tonſus 254.
tophus 3.
topia 251.
topiarii 251.& 32.
topiarium 32.
toralia 98.
torcular 13.
toreuma 70.
tori 256.
tornarii 207.
tornamen 250.
tornus 207.
torris 86.
torques 88.& 254.
toſſica 256.
toxeuma 256.
toxos 124.
trabea 252.

Trabeatio 252.
Trabeatus quiri-nus. 252.
Trahe 253.
Traheæ 253
Trachoma 252.
Tragopagus 13.
Tragos 111.
Tragula 33.& 256.257.
Tranſtra 132.
Trapetes 18.
Trapeza 70
Trapezitæ 70.
Trechedipna 229.
Trechedipni 229.
Trenetica tibia 254.
Trenodium 254.
Trenox 254.
Trepteria 256.
Tribula 253.
Tribulus 253.& 254.
Trichie 36.
Trientalis 256.
Trigmos 13.
Trigla 34.
Triglipha 70.
Trigliphi 255.
Trimixos 107.
Triobolus 13.&250.
Tripatinum 257.
Triplinthius 225.
Tripodes 71.
Trips 128.
Tripudium 53.
Triſpaſtos 231.
Triteuus 188.
Triticum 127.
Trochilus 24.
Trochiſci 221.
Trochus 257.&258.
Trocleæ 10.
Troia 250.
Truellum 66.
Trulla 253.
Truliſſare 253.
Tryginon 178.
Tubuli 134
Tuceta 89.& 251.
Tucia 228.
Tudicula 253.
Tudiculare 253.
Tudites 253.
Turbo 257.& 258.
Turdus 54.
Turtur 54.
Turunda 53.& 252.
Tuſſis 180.
Tutulus 257.
Tutulati 257.
Tygris 40.
Tympanici 187.
Tympaniæ 37.& 250.
Tympaniſtes 182 250.
Tympanites 187.
Tympanotriba 250.
Tympanũ 178.& 250.
Typhon 178.
Typus 256.

V

Vacerra 46.
Vacinii 262.
Vagina 124.
Valetudo 108.
Valetudinarium 108.
Valgia 262.
Valgiolum 262.
Vallum 130.
Valuæ. 129.
Valuolus 129.
Vannum 130.
Vappa 13.
Varri 262.
Varices 262.
Variæ 40.
Variæ picæ 45.
Vaſtazontes 186.
Vatiæ 262.
Vatieni 262
Vatrachos 36.
Vectes 6.
Velabrum 130.
Velites 125
Venabulum 124.
Ventilator 130.
Vepreta 261.
Veredi 44.
Vermiculata pavi-menta 235.
Vermiculatus 261.
Vermina 259.
Verminari 259.
Verminatio 259.
Vernix 32.
Verrucæ 111.
Verſoria 261.
Verſura 4.&258.
Vertagus 46.
Verticulus 95.

Veru	9.	Volutabrum	261	Xylinæ ueſtes	95.
Verucula	260.	Volutina dea	249.	Xylobalſamum	151.
Veruina	262.	uomica	259.	Xylocinamum	20
Veruta	91.& 125.	uomitus	112.& 161.	Xylon	263.& 95.
Veſpertilio	212.	uomonices	202.	Xyron	263.
Veſtibulum	4.	uopiſcus	262.	Xyſtus	7.
Veſticipes	261.	urceoli fictiles	67	Xyſtici	7.
Veſtis	103.	uredo	231.	Y	
Veſtium nomina	103.	uti	260.	Ypermetopon	235.
Veterina	46.	urinatores	10.	Z	
Veterinarii	46.	urinarium	58.	Zamia	264.
Veternum	260.	urna 10./58./131./236	90.	Zamiæ nuces	264.
Vibriſſæ	259.	urſorum partus	41.	Zea	128.
Vicia	129.	urtice	261.	Zemio	264.
Vietores	11	uſtrigo	261.	Zephyria	53.
Vigiliæ	107.& 259.	uſus anulorum	118.	Zetæ	59.
Vimina	11.	uua	110.	Zibilini	143.
Vinum	11.&75.	uuarum genera	83.	Zigodes	157.
Vinorum genera	12.	uulcanus	85.	Zizipha	81.
Viola	29.	uultures	56.	Ziziphus	81.
Viriculum	260.	uulua ſuilla	17.	Zographia	118.
Viridaria	21.	X		Zomidion	264.
Viridarii ſerui	261	Xenia	207.& 262.	Zomos	264.
Virgata ueſtis	261.	Xenius	262.	Zonarii	263.& 96.
Vitreatii	259.	Xenius Iupiter	262.	Zonæ	263.& 105.
Viuera	258.	Xenodochia	262.& 100	Zoophita	264.
Vligo	11.& 258.	Xenodochus	262.	Zophorus	166.
Vmbilici	115.& 260.	Xenos	262.	Zopiſſa	263.
Vnguentoꝝ genera	103.	Xeria	187.&262.	Zoſter	263.
Vnguis	260.	Xerolibya	263.	Zoſterus	263.
Vniones	37.	Xerophtalmia	263.	Zyga	263
Vola	262.	Xtros	263.	zygia	263.
Volgiolum	262.	Xiphiæ cometæ	263.	zimitis	74.
Volſelle	94.& 258.	Xiphion.	263.	zythus	263.& 128.
Volua	17.	Xiphos	263.		
Voluox	261	Xylina	263.		

Ianus Andreas Albius:

Antiquam: Marius Domum:recurrens:
Qui Mos: eſt proprius:boni Architecti:
Inuenit:loca multa:Aranearum:
Cincta Caſſibus:& graui Veterno:
Et ne:Lucifugæ latere Blattæ:
Poſſent:Aedibus Expulit:Tenebras:
Qualis:Purpureus fugare Thitan:
Solet:Quum a populis:Caput Sepultis
Effert:& Radiis reueſtit Orbem:
Sed:dum ſingula:noſter Archimedes:
Illuſtrat:Propius ſuiſq; rebus:
Infert Mane nouum:cadit:uelut Flos:
Quem:Bruma:aut Aquilo:inſolẽſue Aratrum:
Præſit:Ha Tenebræ:Tenebricoſæ:
Orci:quæ omnia Deuoratis:ipſi
Dent uobis:male Di:abſtuliſtis omnes:
Aeuo huic:Delicias:uale Ha uale Aetas:
Infœlix:uiduata:tam Fideli:
Et Docto:Nitido:& Probo:Architecto:
Rara:qui potuit:domum Elegantem:
Arte:ponere:Quam:nec Inuida Aetas:
Terras:Exitio Datura:perdet.

Pettus Maria Chariſſimus Canonicus Parmenſis.

H oſpes:licet Negocium:inſtet obſecro:
Audi:tibi ita præſto:Lacæni ſint fratres:
Si quando:iter:per æquor:inſanum paras:
Idemq; Mauors:ſi uis ingruet pugnæ:
Obdormit:Aeternam ſopore alto hic:noctem:
Grapaldus ille:ille Agnitiſſimus dudum:
Qui fecit:Aedem Splendidam:& Raram ſatie:
Iam abi & memento oculis tuis ſat debere:

**FRANCISCI MARII Grapaldi Viri Illiſtris: Vita
Per Ianum Andream Albium: ad Reuereñ.
Dñm Florianum Canonicum Patro.
Suum Digniss.**

DIONYSODORVM Sophiſtá : tritũ
quoddam: Veteri Sermone Adagiũ:in
ore Sæpe: habuiſſe: Auctor eſt Plutar/ — *Dionyſiodori Adagium*
chus:Quis patrem laudabit : Niſi Im/
probi liberi: uerum Hoc Chryſippus — *Chryſippus*
Phyloſophus:eius ſane triſtitiam refor
midans:cõmutaſſe:mitiorıq; uerbo:ad
meliorem partem: traduxiſſe uidetur:Quis patrem lauda/
bit: niſi probi liberi : dicebat enim:illoꝝ arrogantiam : Eo
prouerbio comprimi: qui cum ipſi nulla uirtute excellant:
Maioꝝ ſuoꝝ gloriam:& laudem ſibi ipſis:frequenter aſcri
bant : Cæterum Cui maiorum generoſitas : & ſplendor : — *Pyndari ſen/*
(ut inquit Pyndarus) non degeneranti natura conueniat : — *tentia*
quẽadmodum tibi Floriane: qui domeſticis exemplis con
formatus:maiorum tuoꝝ:memoriam reuocas: neq; enim
alienæ laudis:Gloriã tua uirtute deſtitutus aucuparis:Quã
obrem: Cum ego Grapaldi: Ciuis tui: Vitam litteris man/
daſſem:Operepræcium:mihi feciſſe uideor:Si illam tibi:ti/
bi inquam meo numini mitterem: Quando Antiqua re/ — *Primitias diis*
cenſq;:fuerit conſuetudo Primicias:eiſdem deis :Offeri de — *Offeri*
quibus:mortales benemeritos fore Exiſtimabãt:Sed iam
ad inſtitutum opus:ne Cupreſum ſimulare uidear:reuerta/ — *Brixillum Ci/*
mur: Gẽtem Grapaldam:Vt hinc ordiar: ex Brixillo origi — *uitas*
nem duxiſſe comperimus : Oppido ſane nobili: cum pro/
pter amenitatem:regis fluuioꝝ : Eridani in cuius præripio — *Otonis Silui*
ſitum eſt tum propter Otonis Siluii:memoradam cedem: — *Cedes*
ueꝝ inteſtina bella tumultuſq; Barbarici: eam Vrbem po/
ſtea obſcuriorem reddidere:Qua de re: Chantes Franciſci
Marii auus merito quidem : inter Selectos Argus Heroes:
Annumerandus: ne ſedem male hoſpitam Diutius tene/
ret Parmam ſe contulit:Quã Vrbem:inter cæteras Ciſalpi/

Parma Romanorū Colūnia

næ Galliæ plurimū excedere:ſatis notum eſt:utpote: Quæ ex Priſcis illis Romanis originem ducit:Ex Catellano igitur(ſecunda ut aiunt Iunone) Grapaldus naſcitur: Cuius

Hyperberætei Menſis

Popularis Aegritudo

Epidimia

ortus: Circa idus Hyperberætei menſis fuit: Qui apud Macedonas October eſt:quo natos menſe Serotinos longæuoſq; fore uulgo creditum eſt:Is itaq; populari ægritudine:quam Epidimiam græci uocant Paſſim ingraueſcente: a quodam familiari aſportatur: Ne tam nobilis familiæ: uno ut dicunt Epulo:Omnes reliquiæ cōſumerentur: Credendum eſt enim: Apollinem Vt qui oraculorū deus eſt: idemq; Poetarū tutor præuidiſſe Hominem olim ſibi honore futurum:illumq; ex tali diſcrimine liberaſſe:Quando eumdem deum præſtare ſalubribus cauſis Auctor ſit Menandrus: Qui ſcribit etiam Mileſios ἀπολλωνι οὐλίῳ p ſalute ſua īmolare:idem Homerus in libris Illiados: ſalutis auctorem Appellat: οὔλιον καὶ μαλάξιον & eūdem peſtis datorem: Vnde apud Pachynum Siciliæ pro-

Apollo ſalutis Auctor

Lybici Siciliā inuaſere

Libiſtinus Apollo

Neſtor ab Herculæ Euaſit

montorium Lybiſtinus Apollo: magna religiōe Celebris eſt:nam cum Lybici Siciliam inuaſuri:ad id promontoriū: claſſem adegiſſent:Apollo qui ibi colebatur ab īcolis inuocatus:Immiſſa hoſtibus peſte:contis pene tali morbo procidentibus Lybiſtinus cognominatus eſt: idemq; in Agamemnonis exercitum in Chriſidis ulcionem fecit: dicebat aliquando id ſibi quod Neſtori accidiſſe:ille enim patre & fratribus bello Meſeneo ad Hercule interemptis ſolus ſuperſtes remanſit: ita & ego meis omnibus peſtē corruentibus ſolus ſuperfui:is igitur ad bonas artes: Honeſtaq; ſtudia animum nec præter indolis policitationem appulit:pri-

Philippus Beroaldus

mumq; præceptore uſus eſt Phillippo Beroaldo homine quidem ī litteris benemerito:Verum ut ſors bonorū eſt inuida: Aunculus cui tutella demandata erat:in fata hominū ceſſit:ex quo factū eſt:ut ſe ad Queſtuarias artes nāq; do-

Pacuuius Poeta

Metelli ſñtiæ

mi res anguſtior uidebatur applicaret:quod & Pacuuium Poetam alioſq; complures feciſſe legimus & ne uitam Cælibem quam oēs pariter Philoſophi deteſtantur ageret prius tamen penſiculatis ſuper hac re Metelli ſententiis:

Amabiliam duxit Vxorẽ ex nobili Garimbertoꝝ familia: de qua plura dicturus eram:niſi me ſuem Mineruã docere cognoſceré : ſuis itaq rebus amico (ut audio) Hercule ce/dentibus ruſum ſe ad humaniora ſtudia contulit: Certum

Suem Miner/uam docere.

eſt enim res humanas in eumdem ſæpius caſum deferi: ſi/ue quod habundantem & paratam materiam ad ſimilitudines edendas fortuna habeat:ſiue quod reꝝ ſeries ex quibuſdã terminatiſ numeris ut Pytagoras Samius credidit connexæ ſint: Vnde neceſſarium eſt: ex illaꝝ reꝝ decurſu ſæpe eadem euenire: Veluti ex duobus Atteonibus alter

Amico Hercule

Ex numeris cõſtant oĩa

enim Syrus:alter Arcas fuit utrũq ab apro interemptum fuiſſe:ex duobus Sipionibus ab altero Carthaginẽ captã ab altero funditus euerſam:Troiam primũ ab Hercule ꝓ/pter Laumedontis equos poſtea per equũ ligneum a græ/cis:tertio propter equum qui in porta cõſiſtens Illienſibus claudere uolentibus impedimento fuit: a Charidemo du/ce captã fuiſſe:Huic igit' noſtræ Rei Publ. negocia utpote oĩum horaꝝ homini demandata ſunt: i quibus ſe ſemper tali ſolertia:taliq moderatione:tali deniq prudentia geſſit

Troia ter ca/pitur

ut neq detrahendi Anſa cuiq̃ data ſit:dicebat aliquando Thadeus Vgoletus homo aprime candidiſſimus : cũ quo res litteraria Naufragiũ feciſſe liquido patet: an neſis Gra/palde populũ?(ut ille inquit) multoꝝ capitũ eſſe belluam: & ob hoc fortaſis Samius Phyloſophus omnino abſtinẽdum a fabis prædicabat: quando ſuffragia ut noſtra tem/peſtate fabis dẽtur: interim rebus ad ſedem Apoſtolicam

Thade' Vgo/letus

Bellua multo/rum capitũ

declinantibus una cũ cæteris Verbenariis ſeu ut liquidius loquar oratoribus noſtræ Rei Publ.uicem gerentibus proficiſcitur:qui Palatino certamine : quod moris languentis Græciæ adhuc ſeruatur: Donatus Laurea & publico ſtipẽdio abs fœlicis recordatiõis Homine: quem qm̃ res expoſtulat ſub Pythagoreo ſilentio prætereundum duximus:ĩ patriam magna quidem oĩum expectatione reuertitur:fe/runt enim quũ ex monte Mario:qui mons antiquuo noĩe Vaticanus appellat':ſiue a Deo Vaticano penes quẽ eſſent uocis humane initia : qm̃ pueri ſimul atq nati ſunt eam :

Abſtinendũ a/Fabis

Verbenarii

Silentiũ Pyta/goreum

Vatican' De'

primam uocem edant quæ prima in Vaticano ſyllaba eſt
Vagire
iccirco Vagire dicitur: ſiue quod Vatum reſponſo pulſis
æthruſcis P.R. eo potitus ſit ſubiacentẽ urbem aſpexiſſet:
Dies ſine linea
obortis dulci quodá affectu lachrymis proclamaſſe: Salue
tot Illuſtrium uirorũ patria: nullam enim quoad Romæ ſe
Habuit diem ſine linea præteriiſſe affirmabat nam ſi quid
occii quod quidẽ raro: circos inuiſebat: Thermas: theatra
Naumachias: aquæductus: montes: porticus: uias: fora: iſu-
las: Arcus: coloſos: ſtatuas: obeliſcos: methas: Amphiteatra
Vrbis antiquitates
& alias urbis antiquitates: Nec multo poſt ad Leonem. X.
Ponti. Termaxumum ruſum orator uenit a quo tam beni
gne cognitus Vt abs Tyranno Siciliæ ruſum platona acci
pi diceres ex quo itinere malam capitis diſpoſitionem cre-
braſq; oculorum uertigines contraxit: Cum propter Chli-
matis diuerſitatem tum propter ſolis ardores: nam ex his
rebus (ut aiunt Phiſici) caput infirmum efficitur: quare ad
Marcus Garbatius
balnea Quæ in principio æthrurie ſunt iuxta Apenini mõ
ris radices ductus ſane opera Marci Garbatii Medici pari-
terq; philoſophi experientiſſimi contendit: ea enim (ut exi-
ſtimo) Primum a Porſena æthruſcorum rege qui ſe Ianicu
Porſenæ balnea
lum uſq; habuit inſtituta ſunt Sed nũc temporis Corſenæ
balnea corupto quidem uocabulo paſſim appellantur de
quibus ut multorum eſt opinio intellexit in libris Epigrã-
matõ Martialis ætruſcis niſi Thermulis laueris illotus mo
rieris Oppiane ex quo factum eſt ut non poſt multum tẽ-
pus priſtina adepta ualitudine nouam Academiam iſtitue
Dictũ Epicarmi de fortuna
ret: uerum fortuna quæ ut ĩquit Epicarmus nulis in rebus
fidem ſeruare didicit: diẽ accelerat ne diu res litteraria ſua
gloria ſua deniq; fœlicitate uti poſſet: Laborauerat igitur
circiter menſem unum e doloribus iis qui quoniam uiſce-
Hypochõdrii
rum Cartilagini inhæreant ex argumento Hypochondrii
appellantur: Hi tam & ſi neminem ſua quidem ui iugulãt
quoniam tamen acutiſſimi ſunt etiã iure moleſtiſſimi per-
hibentur: ſed enim fato ne dixerim an infitia incuriaq; me-
dẽtium id euenerit ut dum curatio doloribus adhibetur
febris una omnium inſidioſiſſima contracta ſit: Quæ ſen-

ſim illapſa non quidem in uenas aut in Arterias ſicuti cæteræ ſolent ſed in artus in uiſcera in neruos in oſſa quoq; & medullas incubuerit:ea uero quod latenter quaſiq; lenibus ueſtigiis irrepſerat:parū primo animaduerſa: dein uero cum ſatis magnam ſui ſignificationem dediſſet:non tamen pro eo ac debuit diligenter curata ſic hominem proſus afflixerat ut non uiribus modo ſed pene omni amiſſo corpore diſtabeſceret: Quare pridie quā Naturæ ſatiſfaceret intelligēs nullam ſuæ ſalutis ſpem reliquam fore nihil prius habuit quam ut animæ medicum acerſeret cui de contractis tota uita noxiis Chriſtiano ritu confitetur: Sūmo dein mane quieſcēti meditantiq; Sacerdotē adeſſe cū ſacramento nunciant:Ille enim tu ne? inquit mitiſſime Ieſu tu nequiſſimū hūc ſeruū dignaris inuiſere: ad quod dixi ſeruum imo uero hoſtem: Qui tantis abs te comulatus beneficiis:tuam tocies maieſtatem læſerim: quod ego per illam qua omne genus hominum complecteris charitatē quæ te cœlitus:ad nos ī terram deduxit:quæ famem:quæ frigus:æſtum:labores:contumelias:flagella:irriſus: uerbera quæ poſtremo crucem:ſubire te compulit:per hāc ego ſalutifer Ieſu quæſo obteſtor:auertas faciem a peccatis meis & cum ante Tribunal tuum conſiſtero quo me iamdudū citari plane ſentio:non mea fraus:non culpa: plectatur:ſed tuis meritis condonetur:hæc atq; alia cum dixiſſet corpus & ſanguinem dominicum: diuina quadam maieſtate uerendus accepit:tum conſolari Marcum Antonium filium ut feret æquo animo uim neceſſitatis:non defuturum cœlitus patrociniumteramus ibi Anſelmus unaq; Cæſar Chariſſimus uir & in Matematica & medicina exquiſitiſſimus multiq; complures familiarium:cum ſe Apio indigere proclamauit:credebam ego aliqua medicamēta: Apio preparari oportere:cum Anſelmus clam mihi ad aurem deflectens:hic inquit profecto:ſibi diem inſtare cognoſcit Apio enim mortuos:ſepulchraq;:ueteri Græcorum more coronabant:idq; Defunctorum Epulis dicatum eſſe Lucianus affirmat:uerū:ut nos mutuo obloquentes aſpexit:heus uo

Naturæ ſatiſfacere

Oratio ad Deum habita

Anſelmus

Cæſar Chariſſimus

Mortuos apio coronari

Fortunatæ inſulæ

bis interim parabo ſedem i Fortunatis inſulis inter odoratum lauri nemus unde ſuperne plurimus Eridani per ſiluã uoluitur amnis. Hiſdẽq; reiteratis ſæpius Carminibus expirauit. Vir ad omnia ſumma natus & qui flantem reflantemq; toties fortunam uſq; adeo ſit alterna uelificatione moderatus: Vt neſcias utrum ſecundis rebus conſtantior an aduerſis æquior ac temperatior apparuerit: periit autẽ

Climathericus Annus

Septennarius Numerus uitæ Vehiculũ

Quinquageſimo & ſexto ætatis ſuæ ãno qui inter Climatericos ideſt ſcalarios annumerat̃: abs quibus ſine aliqua moleſtia mortales euadere difficilimum eſt: nam per ſeptẽnarium numerum humanæ uitæ Vehiculũ diuiditur: præceſſere autem admirãda quædam Signa & Prodigia eius credo obitum ſignificantia: nam & tales homines Immortalibus deis cordi eſſe proculdubio credẽdũ eſt: Eius enim

Quædã Prodigia

Gẽtilicia inſignia: Quæ in prærupta noſtræ Vrbis turri depicta erant de Cœlo tacta ſunt: nã Fulmina ex alto ſtatiſq; de cauſis ex ſuis ueniũt ſyderibus: quare ueteres Romani

Fulguratores qui ſint

ex Aethruſca diſciplina ſacerdotes in urbe habuerũt: qui fulmina ipſa procurarẽt: qui fulguratores a. M. Catone appellantur: Conſedit etiam in eiuſdem tecti cacumine Inauſpicatiſſima quædam auis lugubri triſtiq; ſuo carmĩe illud puto quod poſtea ſecutum eſt denuncians: Has enim huiuſcemodi uolucres ominoſas eſſe malaq; mortalibus portendere ſuperſticioſa Vetuſtas credidit: niſi ipſæ ex præ-

Præceptum Amythaonii in Diras

cepto Melampodis Amythaonii Cruci ſuffixæ haberentur pleraq; alia Inauſti ominis aparuere: quæ quidem ſingula narare haud mihi uiſum eſt: in Laceſſendo autem reſpõdẽdoq; ex tempore acutiſſimus fiunt: Cauſidico cuius informe gibbo erat corpus: ageni apud ſe cauſam & frequẽter

Dicta quędã Vrbaniſſima

dicenti corige me Si quid reprendis: ego te inquit monere poſſum: Congere nequaq̃: cum uidiſſet mulierem ex fraxino arbore pendulam utinam ĩquit cæteræ arbores fructũ huiuſcemodi tuliſſent a Tõſore loquaci Rogatus quomodo te tondeo Silens inquit: cum ornatum ſcutum elegantius cuiuſdam uidiſſet dixit non mirari quod ſcutum tali cura ornaſſet in quo plus præſidii quam in gladio haberet.

Interogatus qua hora prandere oporteat: Si diues inquit qua uult: Si pauper quando poteſt: Quodam dicente uenturos aliquãdo ĩ Italiam Turcas nubes ſagittarum copia: facturos: melius inquit in umbra pugnabimus: rogatus cuiuiſmodi uinũ Libentius biberet alienum inqt: adoleſcẽti cuius conſuetudine tenebamur Chaſandrã ſe dicenti q̃m euentũ cuiuſdam rei prædixiſſet: recte ĩquis: nam multos poſſum tuos Aiaces Oyleos noĩare: Cũ ſcorti filiũ ĩ turbã iacientem lapides cerneret: Caue ait ne patrẽ ferias: Cũ ui diſſet luxurioſi cuiuſdam domui ĩſcriptum: uenalis: Siebã inquit quia uini crapula obſeſſa facile dominum euomeres: Admirante quodam ea quæ ſunt Florẽtiæ donaria lõge ait plura eſſent: Si qui ſeruati non ſunt ea deuouiſſent: Intuens aliquando adoleſcentem lapides in crucẽ iacientẽ Euge inquit ſcopo enim potieris: Prolixam certe haberet materiã: Si quis iſta colligere ac proſequi uellet: ſunt enim pene innumerabilia huiuſcemodi urbanitatis dicta: compoſuit autẽ libros de Partibus Aedium Opus ſane elegans & eruditum quæ materia Latinis præciſq; uſq; itacta erat Scripſit etiam Pſalmos quoſdam ductus ſane ſuorum delictorum penitẽtia. Quod & Hebreum Regem feciſſe teſtis eſt Antiquitas: Cæterum quoad corporis Habitudinẽ pertinet procerior: obeſitate tamen cõueniẽti: Humẽctãtibus oculis: ore quẽdã gratũ odorẽ exhalãte Cuius rei cauſa fuit quædam corporis temperies innato calore feruentis: cum enim (ut Theophraſtus æſtimat) humor a uapore digeritur: ſuauis ginatur odor oportet: ea propter arrida atq; torrida Orbis terrarum loca: plurima & præſtantiſſima ferunt Aromata: Sol enim putredinis materiã humorem exhaurit: Qui rebus abundat extrinſecis,

Turchas ſagittis pollere

Aiaces oylei

Scopo potiri

Scripſit Pſalmos Hebreorum Rex

Opinio Theophraſti

Torrida loca Aromata ferunt

Finis.

P.Franciſcus Paxius.

Inſtructæ ſi cura domus:ſi cura loquendi
Sit tibi:Grapaldi ſcripta diſerta lege.
Quæ latuere diu tam docta uocabula:fecit
Ille quidem medio ſplendidiora die
Nam latii decus eſt:& noſtri gloria ſæcli:
Et Iubar & linguæ Delius Auſoniæ.

Bernardus Bergondus.

Grapaldum uenerare laureatum
Hoſpes.Si latias colis camænas
Fontes non opus eſt adire graios
Si quod ſcribere uis poema clarum
Hic fons eloquii:& Chorus ſororum
Si proſam legito ſuas Tabellas
Quas hic quottidie ſuis amicis
Mittebat.Ciceronis inſtar:atq;
Criſpi dixeris omnibus Saluſti
Eſſe.Si Thalamum:Lacunar:Aulam
Tectum nobile:Porticus:Columnas
Condis.Hunc lege.Liuor abſit Hoſpes.
Quod tu ſi facies opus placebit.

Epithap.Mar.Grapal.per Nicolaum Pietulum

Hac potuit feciſſe iter:qui Lumine ſicco:
Belorophonteis eſt male gratus aquis:
Thymbreum:Aonides:Marium:Euan: Numina uatum:
Atq; alios plures:hæc capit Vrna deos.

Cæſar de Michaelibus.

Iacet Pieridum decus ſororum
Franciſcus Marius Grapaldus Vrna hac.
Pone arcum & Pharetram/& leues ſagittas
Apollo/& lachrimis decora ademptum:
Relicta Aonides Lyra atq; plectro
Deplorent obitum ſui poetæ
Mæſta tu quoq;(proh dolor) iuuentus
Luge orbata tuo bono parente.

Franciſcus Marius Grapaldus Poe-
ta Laureatus Parmenſis Illu-
ſtri Hoclando Marchio-
ni Pallauicino.

Signa dabit Plaſtes:leporem uenator:& auceps
Perdices:crepidas ſutor:& arma faber:
Iſitia & fartor:ſumen:uentremq; faliſcum.
Inſtar pyramidis Bubſequa lactis opus:
Et figulus capides:ientacula dulcia piſtor:
Crœſus opes:numos diuitis arca Midæ:
Attalicum textrix:redolentia coccina lydus
Infector:uates grande poema dabit.
Aſt ego quæ potui:ne ſpernas munera:gerræ
Sint licet:eſt etiam grata Corola Ioui.
Fœlix uiue diu Marii non immemor:Euan
Phœbus Calliope tu mihi ſolus eris.

Philippus Beroaldus Bono-
nienſis in Laudem
Operis.

Tectum nobile multiplex uenuſtum
Cellas:horrea:porticus:columnas:
Menſas:balnea:fornices:dietas
Extruxit tibi doctus Architectus:
Nec perpendiculo decempedaq;
Metatus calamo ſed eleganti
Structuram uariauit & poliuit.
Lector perſpice:rem ſtatim probabis:

Illuſtri Horlando Marchioni Palla-
uicino Viro Principi Fran-
ciſcus Marius Grapal-
dus Poeta Laurea-
tus Parmēſis
Sal.

CVM MVLTI Libelli compluriaq; uo-
lumina cādidiſſime uir eruditorum om
nium fauiſſor conſtantiſſime hac potiſſi
mum de cauſa ſæpius legantur: quia ui-
ris optimis Illuſtribuſue dicata ſunt: ego
Gerræ ſiculæ
haſce meorum ſtudiorum primitias: ſeu
magis lubet hæc nugamenta gerris ſyracuſanis uaniora
ſub tuo nomine edere coſtitui: ut cum legentes uiderint ti-
bi in quo uirtutes de excelentia inter ſe certare iam norūt
omnes: eſſe dicata: auidius legant: reuerentiuſq; obſeruent.
Sunt autem de partibus ædium: additis quæ conuenire ui
debantur ex probatiſſimis: quantum potui: ſcriptoribus:
Plinius
& imprimis Plinio luce doctrinarum ſplendidiſſima: quo-
rum uerba ſæpicule inter legendum notabis: nec de om-
nibus: ſed quæ crebra lectione occurrerunt memoria inge
niumq; ſuggeſſit: his equidem multa: illa uero quam plu-
Apes melille-
gulæ
rima apes ex floridis herbantibuſq; pratis mellilegulas ſe-
cutus in ſcedulis calamo digeſſi: magis dictionum ſtudens
interpretamentis q̄ locorum ſingulorum idoneis: ut Ar-
chitecti ſolent: diſpoſitionibus: Domus enim tam ampliſſi
mæ ſtructuram non docere: uerum ædificatæ partes de-
ſcribere: hoc eſt ſingulis: nomina ſua reddere: & breuiuſcu-
le fortaſſis quam decebat elaboraui. Complura fateor me
uel addere uel diffuſius ſcribere potuiſſe: quorum quibuſ-
dam conſulto: ne in immenſum opus creſceret falce impe
raui: quædam cum abſoleta tum nimis triuialia minime
conuenire uiſa ſunt. Præterea alius alio plura & ſcire & ri-

mari poteſt:nemo omnia:homines ſumus.Mihi autem ſa
tis eſt huius materiæ:quam publicæ utilitatis ergo ſuſcepi
maximam partem tradidiſſe hoc breui Enchiridio quod
a ſemidocto intra decimeſtre ſpatium & conceptū & edi-
tum pigmentariorum olitorum & artificum turbæ ſemi-
doctulæ emptionem ſi uenerit in auctione præſtolabitur:
Affranius quippe nauci non daret:nec licitator Plautus Ci
cum offerret.Ea tamen omnia qualiacūq; ſunt his præci-
pue ſaturnalibus: quæ nunc chriſtiana religio ex ortu re-
demptoris ſaluberrimo Natalitia rectiſſime nuncupat ad
te mitto tanquam Xeniola ueterum morem Romanorū
imitatus:ut cum talis ſepoſitis: teſſeris ſcruppis & alueolo
poſt ludum:quem tempus poſtulat:i ocio fueris: ſi tamen
Africani Scipionis exemplo eſſe potes ocioſus hæc legas:
legendoq; cælum expolitionis(dummodo caſtigatoris &
non reformatoris operam requirere uideantur)adhibeas:
& illa ueluti Aeſculapius Vrbium aut reſtituas ad uitam:
aut iuuante Vulcano:ut Plato tragica poemata:liberes in-
famia:ſi peruenire non merentur ad famam Noui enim in
genii tui acumen: noui accerrimum illud tuum iudicium:
quod mediusfidius tanti facio:quanti Catonem illum ad-
oriam gladio adeptum.M. Cicero romanæ princeps elo-
quentiæ faciebat:& merito.In te namq; ſumma doctrina
& Lepos uiget atticus muſarum(ut dicunt) eloquio com-
parandus.Quam ob rem ſi has meas nugulas non impro
bаueris ſublimi feriam ſidera uertice. Vale & Marium ti-
bi addictum excipe.

Saturnalia q̄ Natalicia

FRANCISCI MARII GRApaldi
Poetæ Laureati Parmeñ. De
Partibus Aediū Liber. I.

Domorum inuentio

MVNDI RVDIMENTO HOMINES FERI ET inculti ante fruges cognitas querna grande ac fructibus: quos paſſim e terra natura produxerat uictitabant: in ſpelunchiſq; aut habitabát: aut tecta ſiluarum icolebát. Verem agreſti illo & ferino uictu aliquantulum poſito: cœpere primum alii tuguriola de fronde harundinibuſq; contexere: alii quemadmodum Doxius Cæli filius exemplo ab hirundinum nidulis ſumpto: luto Acerato extruere loca quæ cannulis temere contecta ſubirent: mox cogitationibus ſuis adiicientes res nouas: non ſolum humiles caſas: ſed & ampliſſimas domos fundatas & lateritiis parietibus aut lapidibus erectas: materiaq; & tegulis tectas cōſtruere cœperūt ueluti Athenis Eurialus & Hyperbius fratres excogitaſſe dicuntur. Procedēte demum tempore luxus ille Romanorum ſumptuoſiores ac ſplendidiores erexit: & picturæ honore: & ex toto fere orbe marmoribus tranſlatis: & quod maius eſt ſolerti inuento ex arena in cruſtas ſectis: quibus non contēta luxuria etiam addidit: ut trabes & parietes tāq̄ uaſa inaurarentur: compluriaq; ac diuerſa ad habitandum loca nō tantum utilitatis opportunitatiſue: ſed & uoluptatis cauſa ponerent: de quibus ne longius q̄ res exigit noſtra præcurrat oratio hinc exordior: candide & fœliciter lege.

Caſa

Secta marmora

Parietes Veſtibulum Ianua Atrium Periſtylium Caput Primum.

INTER Parietes Architecto rum omnium ſententia late/ ritii præferũtur:utpote ſi ad perpendiculum fiant æterni: ideoq; ad publica ut pluri/ mum & priuata opera ſatra/ pum domos:& ampliſſimas principum regũq; aulas po/ nuntur. E ſilice tamen græci diu probauere:erecti ſunt & marmorei:quos Romæ pri/ mo ſcænam.M.Scauri ædilis habuiſſe memorãt. Verum excogitata arte marmora ſecandi in laminas fuere in præ/ cio cruſtati:cruſta tantum marmoris intecti: qua primum Romæ totius domus ſuæ parietes in cello mõte legimus Mamurram e formiis equitem Romanum operuiſſe.Sũt autem & priuatarum ædium & publicarum:ſignificantq; ſtructuram domus uniuerſæ corpus ambientem: quæ ſi undiq; uiam habuerit Inſulam faciet. Muri uero primum a Traſone erecti ſiue mœnia urbium & oppidorum:Stru/ cturæ quoq; ædes intus diſtingunt ac ſeparant diuerſis no minibus ad uaria opera uſuſq; plurimos parietes dicũtur & inter gerini & Mediani:id genus omnia iactis in ſolo ſta/ bili fundamentis calce arena lateribus/marmore/gypſo: cementis/creſcunt & conſtruuntur: At ſi ſtabile ſolum nõ fuerit ex uligine uel aquarum exundantia Fiſtuca inſtru/ mento ſublicæ paliq; ex alno imprimis pangentur ad fun damina.Calx ipſa de albo ſaxo aut ſilice optima coquitur fornace calcaria per calcarios ad ſtructuram:quæq; erit ex ſpiſſo ſaxo & duriore utiliſſima: iuſta tamen arenæ ab ari/ ditate hærendoue mixtione temperata: unde arenatum e calce & arena: & Arenarium ubi foditur:eius ſunt foſſitia

Lateritii
Parietes
Silicei
Marmorei
Cruſtati
Parietes
Inſula
Muri
Mœnia
Intergerini
Mediani
Fiſtuca
Calx
Arena
Arenatum
Arenarium

Sabulum
Lateres
Lydoron
Tetradoron
Pentadoron
Doron
Dora
Antidora
Marmoris uſus
Frontati
Parium
Carrarienſe
Liguſticum
Luculeum
Laconicum
Ophites
Porphyrites
Leucoſtictos
Marmora Verſicoloria primo
Baſſaltes
Onychites
Alabaſtrites
Tophus
Porus
Pumex
Ciſſeris

fluuiatica & marinā: inter quás craſſior miſtus aſpera ſabulum nūcupatur: foſſitiæ quartam partē calcis fluuiaticæ & marinæ tertiam addere conuenit: Laterꝛ quoqꝫ ex Intrita fiūt genera tria: Lydoron ſiue Didoron longū ſeſquipede latum pede: Tetradoron ē palmis quatuor: Pentadoron e quinqꝫ. Doron.n. græci palmū appellant: & dora munera ꝙ manu darētur: unde Antidora. Variāt autē nationes laterum noīa & formas: quæ omnes ſiue oblōgæ uel incuruæ ſeu quadrāgulæ ut in frontatis: triāgulæue fuerint fornace latericia durādæ ſunt. Marmoris ī ædificiis etiamnū uſus probaṫ: qui apud Romanos adeo percrebuit: ut nauibus ad id preparatis ex lōgiquis regionibus/ tranſmarinis prouinciis extremis nationibus adueherētur in urbē marmora: nulla fere alia q̄ dilitiarum cauſa: hinc Plinius alpes quas in portēto prope habuere ueteres ab Hānibale pœno mox a Cymbris ſuperatas cædi ī mille marmorꝝ genera cōqueritur. Eſt.n. parariū candidiſſimū a paro e cycladibus inſula: ſimile ex Liguria uehiṫ ad nos quod a loco Carrarienſe uocitamus: tale liguſticū olim Lunēſium Lapidicinæ dederūt. Luculus marmori quod fere atrum erat illo delectatus nomen impoſuit: cuius colūnas duodequadragenū pedū Scaurus in atrio collocauit: quæ poſtea ī Theatro Marcelli trāſlatæ ſunt: Laconicū uiride eſt & cūctis hilarius: ophites a maculis ſerpentiū quibus diſtinguitur nomen accepit: Porphyrites rubet cādidis interuenientibus punctis Leucoſtictos uocatur: Primum autem uerſicoloria marmora Latomiæ chiorꝝ dedere: Baſſaltes ferrei coloris eſt & duriciei: unde nomē mutuaṫ: onychites qui & onyx ex Arabiæ mōtibus eſt e quo uaſa potoria in germania ꝓducūtur. P. Lētulus Spīter amphoras ex eo & urceos magnitudine cadorū oſtendit: Alabaſtriten quoqꝫ candidum cauare ſolent ad myrothecia: quoniam unguēta incorrupta ſeruare creditur: eſt Tophus lapis fragilis candidus & minus inquit Plinius ponderoſus qui Porus uocatur: Eſt pumex græce ciſſeris quaſi pertuſus eroſuſqꝫ a uermiculo qui Cis dicitur qualis hordearius triticariuſqꝫ eſt: Sed

de his iam ſatis. Difficile namq̧ eſſet enumatare ſingula genera in tanta multitudine: cum quilibet locus ſnũ fere marmor producat. Primus autem peregrinum marmor Numidicum quod fuit i columnis habuit. L. Craſſus orator: quem ob id. M. Brutus in iurgiis Venerem pallatinam appellauit. Cementa uero dicuntur omnis rudior materia qua ædificia cõſurgunt: ſed proprie lapides uulgares ſubduri. Plinius in. xxxvi. medios parietes farcire fractis cemẽtis: inde cemẽtarii fabri murarii qui parietes ducendo domos ædificãt nomen acceperũt. Hi de præcio totius operis faciundi: ſi cum domino conuenerint: ædificandũq̧ id cõduxerint redemptores uocitãtur. A cemẽto Cementitii parietes etiam dicti: hoc ſcitu dignũ: ordines ipſos laterum in parietibus ſtruẽdis a Vitruuio Coria nominari quæ uulgo turba opificũ curſus appellat: Sed eidem flexus angulorum i ædificiis & parietibus exterior uerſura dicitur quã græci campen uocãt: & Ancones etiã a cubiti uerſura quãdoq̧ legimus. Gypſo quoq̧ parietes cameræ & inſumibula additis arundinibus leuiſſime ſuſpendũtur: Vſus eius & in albariis pro tectorio. Sed in hoc præfertur maltha: quæ Plinio autore fit e calce recenti: & Intrita: quæ in mortariis hoc eſt Lacunis & conceptaculis maceratur & fermẽteſcit: Eo madido ſtatim utuntur; quoniam celertime coit: ac ſiccatum dureſcit: optimum coquitur e lapide ſpecŭlari: quo & ſculptores & pictores protypa Echtypa Iconia ſimulacra & cõpluria alia producũt: ac formas faciunt: fit & e lapide marmoroſo: quod in albariis apud nos probatur. Parietibus namq̧ extructis Calx inducit: unde calcata ædificia calce cõtecta loricationem & tectoriũ appellant: & precipue ſi leue politumue fuerit: ut ſuper induci poſſit penicillis uel albariũ uel pictura: & cæteræ id genus circulitiones quæ ſtructuram plurimũ uenuſtant: nam & calx interdum aſpera relinquitur: ita ut grũmuli emineant. Pli. de cucurbitis in. viii. Reptantibus inquit flagellis ſcandentes parietum aſpera intectum uſq̧ natura ſublimitatis auida: quo loco per arteſum aſpera: pleriq̧ lectitabant: ad atta

Marmor externũ primo
Cementa
Cementarii
Redemptores
Coria
Verſura
Campe
Ancones
Gypſum
Maltha
Intrita
Loricatio
Tectorium
Albarium
pictura
Arteſes

calce aſpera tectoria: uel ab arteo appendices e ligno inter
pretantes. Sed de hoc alias. Porrigitur autem ſæpicule ex
tra parietem in facie domus mutulis e marmore ſuppoſi
Podium — tis locus ad ſpectandum inſtar ſuggeſtus uel pulpiti quem
Podiolum — podium & podiolum per diminutionem rectiſſime dice
mus.

VEſtibulum ante ianuã locus:a ue particula quæ
modo intendit:modo minuit: & ſtando cõpo
ni uidetur.Domos nãq ampliſſimas ædificatu
ri ante ianuam uacuum relinquerein quo togati
clientes:qui patronum : qui diuitem orbum ſalutatum ex
Admiſſiõales — conſuetudine ueniebant priuſq̃ per admiſſionales in ſalu
Salutatorium — tatorio admitterentur conſiſtebant: & neq in uia ſtabant :
neq intra ædes erant.Ab hac igitur conſiſtitione & quadã
quaſi conſtabulatione ſpatia illa ueſtibula ſunt appellata.
Plautus in moſtellaria: Vide ueſtibulum ante ædis hoc &
ambulacrum cuiuſmodi : alii a Veſta deduci exiſtimarunt
Ouidius in faſtis: Hinc quoq ueſtibulum dici reor unde
precamur Quam famur ueſtam quæ loca prima tenet:
domuſq partem non recte primorem ſignificare. Græci
propylæum — propylæum dixerunt: Marcus Cicero Officiorum ſecun
do:Phalereus Demetrius : qui periclem principem greciæ
uituperabat q̧ tantam pecuniam in præclara illa propy
læa profuderit.

IAnua primus ædium aditus eſt a Iano
Oſtia — bifronte: cui omne principium conſe
Ianitor — crauit antiquitas: cætera intra Ianuam
Oſtiarius — generaliter oſtia ſunt: ſeu Valuæ habe
Thyræ — ant ſiue fores : q̃uis hæc uſus corrupit:
Thyridion — nam & Ianua a qua Ianitor pro Oſtio
pſeudotyra — ponitur: & Oſtium a quo Oſtiarius: p
Hypothyra — Ianua : græci Thyras uocitant : unde
Antæ — Thyridion oſtiolum : & pſeudothyra deducta : Prothy
paraſtatas — ra quoq: & Hypothyra: ualuarum hians illa cauitas : ipſa
Antipagmẽta — uero oſtiorum latera antas appellamus quandoq Paraſta
poſtes — tas:a quibus antipagmenta ualuarum ornamenta : At po

ſtes ꝙ poſt oſtia ſtant: e populo abiete cupreſſo & id genus cæteris clauis ferreis confixi ad egreſſum & ingreſſum prohibendum:& bullis auratis interdum ad ornatum & ſplendorem: in medio Impaginum æque diſtincti ſuper cardines deuoluuntur:Hora Veianus armis Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro. poſuerunt & maiores ex ære:hinc Camillo Spurius Caruilius quæſtor obiecit ꝙ i domo oſtia haberet ærata:Nam fores proprie & per diminutiuum Forulæ dicuntur quæ foras aperiuntur. Plinius in trigeſimo ſexto de Valerio Publicola:& eius fratre:Adiici decreto ut domus eorum fores extra aperirentur: & Ianua in publicum reiiceretur: Et Plutarchus parum diſſentiens a Plinio memorat Primum. M. Valerio Publicolæ fratri cum de ſabinis triunphaſſet domum publice poſitam: cuius fores extra aperientur:cum antea cæterarum ædium intro reſerando impellerentur:ut ex hac conceſſione honoris apparerer quotidie eam domum aliquid publice admiſſuram: Valuæ quæ reuoluuntur & ſe uelant ut ex Varrone Seruius atteſtatur: Porta uero proprie eſt murorum & caſtroꝝ: hinc decumana hinc prætoria ꝙ per eam portentur & exportentur cuncta:Alii iter quos eſt Donatus ab aratri portatione nomen accepiſſe exiſtimarũt:Subiunctis nãq; uacca & Tauro qui urbem deſignabat:aratrum manu ſuſpendebat ne ſulcum quem primigenium dicunt faceret ubi aditus ciuitatis erant relinquẽdi:Portarum deus Portunus unde & clauim manu tenebat autor Feſtus:ueluti nũc claues dãtur Diuo Petro qui Ianitor cæleſtis aulæ uulgo creditur:Poſticum Item Oſtium: ſed in poſteriore ædiũ parte tantum.Horatius. Atria ſeruantem poſtico falle clientem: Ammianus Pſeudothyron uocat:Eſt & poſtica ad frugũ inuectionẽ domibus neceſſaria:unde poſticula: Apuleius: Per quandã breuem poſticulã introuocat me: Fores autẽ cum planulis ferreis parietibus ut uidemus cardinibus cõiunguntur & ſuper illos deuoluũtur: Cardo ipſe quaſi cor ianuæ quo mouetur:huius dea Carda quaſi Cardina apud Romanos fuerat:cuius feriæ Kalendis iuniis celebrebanť.

Impagines
Fores
Forulæ
Valuæ
Porta
Decumana
Prætoria
Sulcus
Primigenius
Portunus
Pſeudothyra
Poſtica
Poſticula
planulæ
Cardo
Carda

Ouidius ſexto Faſtoꝝ.prima dies tibi Carda dat: Dea cardinis hæc eſt. Hæc ſtriges nocturnas & Lamias pueroꝝ ut dicebant Cunas infeſtantes a limine ſummouebat.

Strix
Laniæ

LImen tã ſuperior ꝗ inferior oſtioꝝ pars. Iuuenalis pendentia liquit uela domus & adhuc uirides in limine lauros: & poeta: Armatoſq; uidet ſtantes in limine primo: Limen autem ſuperius quod Neoterici ſuperliminare: Græci Hyperthyron & Hyperthyrion ſuſtinere ſolent ſigilla quædam incurua & gibboſa quæ Atlantes dicẽtur & a noſtris Telamones uirili q̃dem effigiæ: nam muliebri ſi quæ i ædificiis etiam ſtantes erectæ fuerint Caryatides uocabunt: ut ſcribit Vitru. architectus: Limina e marmore Numidico primus i domo poſuit. M. Lepidus Catuli in conſulatu collega ueꝝ magna repræhẽſione: A limine Liminaris lapis: & poſtliminium ius competens in captiuitate detentis ſi ad propriã repedauerint: At limen ipſum a limo obliquo ꝙ ingredientibus exeuntibuſq; tranſuerſum ſit: ut eſt apud Donatũ & Pompeium. Liminis deum limentinum ueteres & forculum qui præeſſet foribus coluerunt.

Hyperthyron
Supliminare
Atlantes
Telamones
Caryatides
Lapis liminaris
Limentinus Deus
Poſtlimium
Forculus

SEra qua admota oſtia claudũtur: Diuus Hieronymus i pauli uita oſtium quod petebat occludens ſera obſirmauit: adſerere.n.eſt admouere ut Feſtus Pomp. At. M. Var. a ſarire ꝙ eſt aperire dictã exiſtimauit: Inde reſerare recludere. M. Cicero Nec ita claudenda eſt res familiaris ut eam benignitas aperire non poſſit: nec ita reſeranda ut pateat oĩbus: Nonius Marcellus patibulum uocat ꝙ ea remota Valuæ pateſcunt. Serra alias qua quid ſecatur: Vergilius. Tum ferri rigor atq; argutæ lamina ſerræ: Hanc ut Plinio placet Dædalus inuenit: ut apud Seruium legimus Perdix illi nepos ex ſorore primus monſtrauit: Ouidius in metamophoſi: Ferroq; incidit acuto Perpetuos dentes: & ſerræ reperit uſum: peſſuli quoq; quibus oſtia claudimus claueq; mox ſubdita reſeramus: Apuleius in aſino aureo: Tunc Myrmex tandem claue peſſulis ſubiecta pandit fores: Item ſubdita claui peſſu-

Adſerere
Sarire
Reſerare
Patibulum
Serræ
Peſſuli

los reduco. Hic Solomonis canticorum quinto: peſſulum *[margin: Opeſſulata]*
oſtii mei aperui dilecto meo: Vbi Nicolaus de Lyra oſtio- *[margin: Ianua]*
lum in porta nimis frigide interpretatus eſt: Vnde opeſſula- *[margin: Vectes]*
ta Ianua peſſulis firmata: Vectes item quibus fores offir- *[margin: Primo]*
mantur. Vergilius: Centum ærei claudunt uectes: æternaq;
ferri robora nec custos abſiſtit limine Ianus. Vectem cyni-
ras agriopæ filius inuenit: cuius nomine & palus ferreus
preſertim ſignificatur. Clauis etiam qua fores arculæ & id *[margin: Clauis]*
genus multa & clauduntur & aperiuntur. Vnde concla- *[margin: Conclauia]*
uia loca quæ ſub una eademq; claue clauſa ſunt. ut apud
Pompeium: Terentius in Eunucho: Dum apparatur uir-
go in conclaui ſedet. Vbi Donatus Conclaue inquit eſt ſe-
paratior locus in interioribus tectis cp intra eum loca mul-
ta & cubicula clauſa ſint adhærentia triclinio. At Cicero
Conclaue ipſum triclinium eſt interpretatus: clauem Theo- *[margin: Clauis]*
dorus ſamius primo monſtrauit: a qua faber clauiculari- *[margin: Primo]*
us. Obices etiamnum Peſſuli clauſtra feræ uncini uocitan- *[margin: Clauiculatius]*
tur: & ab obiiciendo teſte Gellio nomen acceperunt: gene- *[margin: Faber]*
raliter quæcumq; obſtacula dici poſſunt: Silius Italicus: & *[margin: Clauſtra]*
fidos certant obices acceſſere ſilua: Vergilius ecce maris *[margin: Obices]*
magna claudit nos obice pontus: Repagula itē ſunt quæ *[margin: Vncini]*
patefaciendi gratia ita figuntur ut e contrario pangantur: *[margin: Repagula]*
autor Pompeius Ouidius: raptaq; de dextro robuſta repa-
gula poſti oſſibus illiſit: Plinius. Abies ualuarum repagu-
lis & ad quælibet inteſtina opera aptiſſima: hæc & repa-
ges.

ATrium primus itra ædes adit᷑: Vitruuius: in ur-
be atria ꝓxima ianuis eſſe debent: ruri a pſeudo-
urbanis ſtatim periſtylia: Lucæ. xi. Cū fortis ar-
matus cuſtodit atrium ſuū in pace ſunt ea quæ
poſſidet: & poeta: Atria lōga pateſcunt. Vbi ut notauit Ser.
culinam facere antiqui cōſueuerant: hinc atria dicta quaſi
atra ꝓpter fumi fuliginem: ſiue ab Atriatibus æthuriæ po-
pulis ut autor eſt. M. Var. Nam Pōpeius atrium ante ædes
genus ædificii proprie dictū putat quaſi aterriū cp e terra
oriatur; unde Atrienſis īter primores Seruus nomē accepit: *[margin: Atrienſis]*

Tablinum
pinacotheca

& Atriolum in amplis domibus i quibus erat atrium ma ius:At proximus atrio locus Tablinum a tabulis ut græce Pinacotheca dicebatur.Plinius i.xxxv.Tablina codicibus implebantur:& monimentis rerum in magiſtratu geſtarū: aliæ in foribus & circa limina animorum ingentium ima gines erant affixis hoſtium ſpoliis.Item imaginum picto res Sopylon & Dionyſium quorū tabulæ pinacothecas implēt: & Apuleius Floridorum ultimo Medici inquit cū intrauerint ad ægrum uti uiſant nemo eorum ꝙ perpul chra Tablina i ædibus uiſant:& lacunaria auro oblita:De Tablino quoq; meminit in.vi.Vitruuius Architectus:Eſſe tamen illa fere uidetur differentia:ꝙ in Pinacothecis tabu læ pictæ:in Tablino rerum in magiſtratu geſtarum monu menta continebantur.

PEriſtylium columnis formam accipit:In tres enim aut quatuor partes habet por ticus: Vitruuius Periſtylia inquit in tran ſuerſo tertia parte longiora ſint q̄ intror ſus:columna & tam alta q̄ porticus latæ fuerint. Periſtyliorum intercolumnia ne minus trium ne quatuor columnarum craſſitudine inter ſe diſtent:Item:coniungūtur his domus ampliores habentes latiora periſtylia:in quibus pares ſunt quatuor porticus altitudinibus aut una quæ ad meridiem ſpectat excelſioribus:Id autem peryſtilium quod unam al tiorem habet porticum:Rhodiacum dicitur:habent enim domus egregia ueſtibula & Ianuas proprias cum dignita te:porticuſq; periſtyliorum albariis & tectoriis & ex inte ſtino opere lacunariis ornatas:Vbi iteſtinum opus e ligno fabrorum accipies quod & Sublicium: & Oecodomicū ædibus aptum: Suetonius in Auguſto & Marcus Varro periſtylum appellant:cui nomen dedit Peri græca præpo ſitio: & Styli columna: quemadmodum ab epi capitellū Epiſtylium nominatur.Inde Tetraſtylon:decaſtylon a co lumnarum numero:& pycnoſtylon in quo denſiores ſunt columnæ.

Rhodiacum
Inteſtinum
Opus
Oecodomicū
Sublicium
Epiſtylium
Pycnoſtylon

Orticus apud antiquos ad deambulationem & umbram erectæ ſunt:Martialis. Claudia diſfuſus ubi porticus explicat umbras: Et Sueto. in Domitiano Solicitior in dies porticum in quibus ſpatiari conſueuerat:parietes phengite lapide diſti xit: e cuius ſplendore per imagines quicquid a tergo referet prouideret:Primi eas domibus addiderunt tyrrheni:in qui bus ſeruorum & concurrentium turba diuerteret quæ imi tati romani poſt modum & i melius aucta ad ſuam Rem Publicam tranſtulerunt:ut ſcribit Diodorus.Celeberrimæ autem porticus Romæ fuerunt Corinthia ab ære corinthio quod erat in columnis ad circum Flaminium erecta a Cn.Octauio: Pompeia:Claudia:Liuia ab autoris nomine: & porticus Catuli quam de manubiis Cymbricis erexerat: Subterraneas autem Cryptoporticus appellant:Sunt & miliariæ porticus ex paſſuum numero: ſicut a ſtadiis quas Vitruuius ſtadiatas uocat: niſi quis miliarias porticus accipiat pro eis in quibus multæ porticus conuiuæ pro cumbebant: Suſtentantur omnes Columnis quæ ideo dictæ ſunt quod culmina ſuſtineant autore Pompeio: Harum tria potiſſimum habemus genera.Teretes: quadrangulas & in his Striatas:quadrangulæ potiſſimum angulares quæ antes: cæteræ Medianæ. Plinius eleganter concham & Apuleius Metaphoricos frontem ſtriatam dixere: quanta autem debeat eſſe craſſitudo longitudoq; illarum in ædificiis docet locupletiſſime Vitruuius in tertio: & in quarto circa Striglium inquit caua & angulos Striarum: nam Striæ in columnis erunt partes extantes & prominulæ: Strigles uero cauæ & conditæ: ipſiq; canaliculi: Apud ueteres Doricæ in ima craſſitudine ſextam partem altitudinis habuerunt:nonam Corinthiæ & Ionicæ: ſeptimam Tuſcanicæ: fuerunt preter has & Atticæ columnæ quaternis angulis pari laterum iteruallo:Columnas e marmore peregrino primus Lucius Craſſus orator de quo ſuperius in domo ſua poſuit:Quod in ſummo earum poni tur in opere Epiſtilium nuncupatur:Plinius ſic patris ædes

Phengites
Porticus primo
Porticus romæ
Corinthia
Pompeia
Claudia
Liuia
Catuli
Miliariæ
Stadiatæ
Cryptoporticus
Columnæ
Striatæ
Antes
Medianæ
Striæ
Strigiles
Epyſtilium

Iouis quamuis lapideas columnas & epyſtilia circūdarent
Spira ſed & trabem quam columnis īponunt in ſtructuris archi-
tecti hoc nomine ſignificamus: Quod ſubponitur ſpiram
Baſis eruditiores cæteri Baſem dixerunt: quæ ad plura refertur
Idem: In Epheſiæ Dianæ aede de qua prius ſermo fuit pri-
mum columnis ſpiræ ſubditæ & capitella addita. Spira itē
genus operis piſtorii: & funis nauticus in orbem conuolu-
tus: ſed proprie circulus qui in ſe ipſum non recurrit. Hinc
in ornamentis capitis matronarum & ī ſerpentibus eſt ſpi-
ra: Plinius ī nono: Lolliam Paulinam quæ fuit. C. Principis
matrona uidi ſmaragdis margaritiſq; operam alterno te-
xtu fulgētibus toto capite crinibus ſpiris auribus collo ma
nibus digitiſq;: quæ ſumma quadrigenties ſeſtertium colli-
gebat: Claudianus in raptu Perſephones de ſerpentibus.
Nunc ſpiris Zephiros tranant: Martianus Capella de nu-
ptiis philologiæ & Mercurii: Et ſpiris toruo nituerunt aſtra
Xyſtus dracone. Inter porticus eſt Xyſtus lata ad hibernam exerci
tationem: ibi enim athletæ per hyemem exercebantur ut
ſcribit Vitruuius: qui docet quemadmodum facienda ſit.
Xyſtici Vnde a Xyſto Xyſtici: Suetonius in Auguſto: Nec tamen
eo minus aut Xyſticorum certationes: aut gladiatorum pu
gnas ſeueriſſime ſemper exegit. Item: Non tam ſtatuarum
& tabulaꝝ pictarum ornata ædes ſuas ꝗ Xyſtis & nemori
bus excoluit. Vbi Xyſtus pro ambulatione accipi poteſt in
qua arbuſculæ ſunt in plurimas ſpeties effigiatæ: ueluti &
penes Plinium ad Apollinarem. Ante porticum Xyſtus cō
ciſus in plurimas ſpeties diſtinctuſq; buxo: Nam ut refert
Vitruuius latini Xyſta ambulationes appellant: quas græ-
Paradromidæ ci Parodromidas: Cicero in Bruto: Cum ambularem ī Xy-
ſto & eſſem ocioſus domi: De Xyſticis etiamnum Sueto-
nius in Galba: Vt & ſi quid ſcænici aut Xyſtici donatum
olim uendidiſſent auferetur emptoribus.

CAVEDIVM ET PVTEVS CAPVT .II.

CAuedium ut Pli.Cecilius ĩ epi
ſtolis dictiōe mutilata:ſiue ca/
uūædium ut.M.Var.dictione
integra: locus eſt ſub dio ua/
cuus:cinctus undiq; porticib⁹
ad cōem oīum uſum; quinq;
aūt generibus diſtinguiť quo
rum noīa Tuſcanicum: Co/
rinthium:Tetraſtylon.Diſplu
uiatum & teſtudinatū:ſingu/
loꝝ ſtructuram & facies bre/
uitatis cauſa ſcribere ſuſpendimus:tū etiā quia huiuſcemo
di ſtructuris raro nūc utimur & cū utimur ita mutamus ita
uenuſtamus ut aliæ uideanť: quiſqs tñ illas noſce uoluerit
inuemet in libro Vitruuii de Architectura ſexto:Circa caue
diū loca diſponenť unius cuiuſq; rei utilitatis gratia parieti
bus diſſepta: Veluti Penaria cella & uinaria: Coquinæ cœ/
natio cubicula & Balneæ: Impluuium quoq; qua ĩpluere Impluuium
imber ĩdomū poteſt.M.Var.ſi relictum erat ĩ medio ut lu/
cem caperent deorſum quo impluebat impluuiū ſurſum
qua cōpluebat cōpluuiū:utrūq; a pluuia:Plautus ĩ Amphi Compluuium
trione: deuolant angues Iubati deorſum in Impluuiū duo
maximi:Cicero ĩ Verrem oſtendā ĩ ædibus priuatis Verrē
lōga difficiliq; uectura columnas ſingulas ad impluuiū nu
mis quadragenis milibus non nimis magnas habuiſſe lo/
catas.Sueto. in Aug. cōpluium pro ĩpluuio poſuit: Enatā
palmā ante ædes ſuas ĩ cōpluuiū deoꝝ penatriū tranſtulit:
utq; coeleſceret magnopere curauit.In eo aūt Puteus fodi
endus: nam ĩ oppidis aut hic aut Ciſterna neceſſaria eſt ne
ut inquit Ariſtoteles in politicis aqua deeſſe poſſit: quæ &
utiliſſima ad munditiam:& ſaluberrima eſt ut Philoſophi
& medici referunt:& nos ex uſu liquido cognoſcimus:niſi
ciuitas fontiū ſcaturigine redūdet ĩpendio laudanda: quæ
&.n.cælū uidet aqua ſalubrior Iudicať:ut multi credidere:

Plinius obſeruationem hanc uanam exiſtimat. De puteo igitur Ciſterna & fonte nõnulla his adſcribenda diximus.

PVteos primus Danaus Beli priſci filius ex ægypto in græciam quæ uocabatur Argoſdipſion aduectus inuenit: Strabo quoq; ſcribit Danaides plurimos puteos argis effodiſſe:quo ex facto uerſus ille uulgatus eſt: Argos aquis uacuum Danaæ ſtruxere redũdans:Hinc puteatius foſſor puteorum:in quibus(ut ſalis quæ notiora ſunt taceam) argenti metalla reperiuntur. Indicio eſt puteus in Hiſpania ab Hannibale inchoatus:qui in dies illi.ccc. pondo argenti ſubminiſtrauit: Ipſæ uero aquæ puteorum reſpectu fontium malæ ſunt: ut ſentit Auicennas. Stagnãtes namq; damnãtur:quæ profluunt ſalubriores dicuntur. Hoc ſcitu dignum eſt: quod tradit Ariſtoteles in Problematis: Summam puteorum aquam infima ſalſiorem: nec minus quod referunt Seneca ĩ quæſtionibus naturalibus & Aphrodiſæus: Puteanas aquas æſtate frigidas hyeme calidas eſſe: quoniam calor per æſtatem aerem ambiens calidum: frigus ĩ terræ fugat penetralia:quo aqua frigeſcit:hyeme uero frigore aera occupante calor in penitiſſima terræ deſcendit:& aquã calfacit. Natura quippe ita ſanxit: ut contraria in eodem loco & tempore ſimul non manerent:Hinc Lucretius.

Puteatius

Aqua puteana

Frigidior cur in puteis æſtate ſit humor
Areſcit quia terra calore:& deniq; ſi quid
Forte uaporis habet propere dimittit in auras:
Quo magis eſt igitur tellus effœta uapore
Fit quoq; frigidior qui in terra eſt abditus humor:
Frigore comprimitur porro omnis terra coitq;
Et quaſi concreſcit:ſit ſilicet in coeundo
Exprimat in puteos ſi quem gerit ipſa calorem.

Emittunt omnes fere lanuginem quæ Muſcus appellatur Vnde Muſcoſi fontes ac putei:& Columellæ uerbũ Muſcantur:non autem ab odore qui & Muſcus dicitur: græce Splagnon & Bryon diuerſo tamẽ ab illo qui Moſchos uocatur.

Muſcus
Bryon
Moſchos

CIſterna aquam euripis aquagliis & cananicu/
lis ſiue nauicellis ſub ſtillicidio poſitis ad ĩbres
ſuſcipiendos in ea inductam cõtinet: ad quod
alludens Horatius Flaccus in ſatyris ĩquit Col
lectos ne bibant imbres puteoſue perẽnes iugis aquæ: ſic
autem ideo dicta uidetur ꝙ ſit Cis id eſt infra terram auto
re Feſto Pompeio: unde. M. Varro diſciplinæ ruſticæ libro
primo Si omnino aqua nõ eſt uiua ciſternæ faciendæ ſub
tectis: Vlpianus iure conſultus: Ciſterna aquam uiuam non
habet: & quidem Ciſternæ imbribus concipiunt ſed per Aqua ciſterna
glaream ĩmiſſam & ſpongias purificatis: Medici ciſterna/ rum
rum aquam inutilem aluo cõfitentur duritiaſq; faucibus
facientem: multi illam laudarunt: ꝙ leuiſſima ſit imbrium Aqua pluuia
aqua ex qua ut plurimum replentur: quod falſum eſſe in Aqua decocta
xxxi. Plinius oſtendit: Probatur tamẽ aqua pluuia ab Aui/
cenna propter ſubtilitatem licet facile putreſcat: Decocta
uero nulli eſt æquiperanda minore inflatione & faciliore
deſcenſu: quoniã ſubtilitas decoctione acquiritur. Inuentũ
fuit Neronis prĩcipis aquam decoquere uitroq; dimiſſam
in niues refrigerare: ita ſine uitiis niuium uoluptas frigoris Aqua optima
ĩnocua contingebat. Optima eſt aũt aqua aeri perq̃ ſimil/
lima: quæq; calefiat & refrigeret celerius: quæ decocta ua/
ſis cruſtas non relinquit: quæ legumina citius percoquit: &
demum quæ leuior eſt: ut ſentire uidẽtur Auicẽnas & Hip
pocrates. At Plinius ad ſtateræ iudicium perraro aliquam
dicit leuiorem inueniri.

FOns dictus eſt ꝙ inde aqua fundit̃ e terra: quæ
fontana appellata cæteris ſalubrior eſt & ma/
xime terræ liberæ ut Auicẽnas teſtatur. & cum
nullus ſapor odorue aquæ ad cibos eſſe de/
beat: Vnus tamen in toto tradit̃ orbe fons aquæ iocundæ Aqua fõtana.
olentis in meſopotamia Cabura quoniam ut ferunt fabu/
læ: eius aqua Iuno eſt perfuſa: Fõs erat æthiopiæ quo loti Cabura
pinde ac oliuo delibuti uiolam redolebant: & eius aqua ni Fontium di/
hil ĩnatare poterat: ſed oĩa peſſum ibant in profundum ut uerſitas
tradit Herodotus. In germania trãs. Rhenũ maritimo tra/

ctu fons erat aquæ dulcis ſolus: qua epota intra biēnium
Ciſſuſa — dentes decideret: Plinius auctor eſt: Fons erat Thebis Ciſ-
ſuſa nomine in quo Bacchum nutrices cum fuiſſet in lu-
cem editus abluiſſe dicuntur in fabulis: ná color Vini ſplē
debat aſpectu tranſlucidus potuq; mellitiſſimus: ut plutar-
chus in Lyſandro: fons uti uino mixtus fuit Paphlagoniæ
Madulſæ — ex quo potantes madulſæ: hoc eſt ebrii fiebant: Apud Na
ſomonas fons erat p diem frigidus: nocta calidus: de quo
meminerunt: Italicus. Pomponius mela: & Lucretius. Eſt
apud Hammonis fanum fons luce diurna frigidus: at ca-
Aganippe — lidus nocturno tempore fertur: Solinus Aganippen fon-
tem Beotiæ dixit a Cadmo fuiſſe monſtratum cuius aqua
Clytorius — facundiam pareret: E Clytorio Arcadiæ qui biberint fi-
unt abſtemii ideſt uini oſores & inuinii ut recitant Vitru-
uius: Vibius Sequeſter: & Ouidius metamorphoſeon ul-
Pagus — timo hís uerſibus: Clytorio quicumq; ſitim de fonte leua-
Inuinius — uit Vina fugit gaudetq; meris abſtemius undis: Fons au-
Abſtemius — tem græce: πηγη. Vnde pagus ſimul poſitæ Villæ hoc
Villa — eſt ruſticanæ domus plures nomen accepit: q circa fontes
Paganus — hæ ponerentur: hinc paganus ruſticus; ſemipaganus ſemi-
Paganalia — ruſticus. & paganalia feſta ruſticorum: ut a fontibus. Fontani
Fontanalia — dei & fontanalia.

SIphonculus ſignare uidetur tubos & fiſtulas ſi-
ue epiſtomia quibus aquæ murmurantes emit-
tuntur: tales conſpicimus in fontibus manu fa-
brefactis in quibus ſunt huiuſcemodi lingulæ
plures prominentes & aquas pluriſatiam euomentes: Pli-
nii ex epiſtola ad Apollinarem hoc apertiſſime uerba de-
clarant: quæ iccirco duximus ſubiungenda: In hoc fonte
Crater: circa Siphonculi plures miſcent iucundiſſimum
murmur: & paulopoſt. E ſtibadio aqua uelut expreſſa cu-
bantium pondere Siphonculis effluit cauato lapide ſuſci-
pitur gracili marmore continetur: atq; ita occulte tempera
Fiſtula — tur: ut impleat nec redundet. Fiſtula uero a ferenda ſiue fū
denda aqua dicta uidetur: ſignificatq; ut Pomponius iure-
conſultus inquit proprie tubos per quos aquas ducimus:

a cuius ſimilitudine inſtrumentum muſicum & ulcus altũ
& calloſum in corpore nomen ſortitur: Dicuntur & papil/
læ in fontibus quæ aquas fundunt : Varro in re ruſtica Si
adduxeris inquit fiſtulam & in eam papillas impoſueris te
nues quæ eructent aquam: alii mámas uocant: græci Ma/
ſthos: ubera Caſſiodorus: Siphonculos ipſos per diminu/
tionem a Siphonibus appellamus: quibus proprie aquas Siphones
aliud ue liquidũ ĩteruenientẽ ſpiritu attrahimus atq; emit/
timus: Seneca in quæſtionibus naturalibus: ſolemus dua/
bus manibus inter ſe iunctis aquam concipere & cõpreſſa
utrinq; palma in modum Siphonis exprimere.

ANtlia machinula eſt ad aquam hauriẽdam ex/
cogitata nam αντλειν latine haurire dicitur:
Martialis. Curua laboratas Antlia tollit aquas.
& Põpeius Antlare haurire a græco αντλειν
deſcendit: Liuius florẽ antlabant liberi ex carcheſiis: Vtun/
tur ruſtici ligno oblongo ad aquam e puteis extrahẽdam
urnula quod Ciconiam a roſtro Ciconiæ alitis hiſpani di/ Ciconia
xere. illi uero Telonẽ quidá tollonẽ a tollẽdo: & Tollononẽ Tollo
ut uegetius ſed his ꝓ bellica machina li. iiii. Trochleæ náq; Trochleæ
rotulæ ſunt ſtrinatæ e ligno uel ære qbus aquas haurimus
fune ductario & hydria: Lucretius: Multaq; p trochleas &
Tympana pondere magno commouet: atq; leui ſuſtollit
machina nixu : Et ex interpretatione Diogenis laertii ſic
ſcriptum inuenimus: Ego ita hiſce iam pridem aſſuetus ſũ
ac ſi ſonum. Iugiter trochlearum hauriam: nam dum ſaxa
aquæ: ligna marmora & id genus cætera per trochleam
ſurſum ductario funẽ trahuntur crepitus & ſonus conci/
tatur: Ductarius autẽ funis eſt qui per orbiculos trochleæ Ductarius fu/
ducitur. Vrnæ uero uaſcula quibus aquas haurire ſolemus nis
ſic ideo dictæ ſunt ꝙ Vrinant in aqua : Vrinare eſt enim in Vrnæ
aquam mergi: unde urinantes & Vrinatores qui ĩ aquam
merguntur apud Varronem: Et Caliſtratus iureconſultus
ad legem rhodiá de lactu ſcribit Vrinatores merces extra/ Vrinatores
here ex undis q̃s leuádæ nauis cauſa ĩ illas nautá miſerant
Delphini ſidere oriẽte natus erit Vrinator autore Firmico

Machina aquaria

Modioli

Materno:Complures equidem machinulæ ad aquã hauriendam parantur:Proxima æſtate cum ad monaſterium Diui Benedicti diuertiſſem in agro Mãtuano citra Padũ: padilironum quod uocitant Vidi uerſatilem machinam qua æneis uaſculis quadratis & equo helciario aquas hauriebant:de ſimili meminit Vitruuius: Ita cum rota a calcantibus uerſabitúr Modioli pleni ad ſummum elati & rurſus ad imum reuertẽtes infundent in caſtellum ipſi per ſe quod extulerunt:Sunt enim modioli uaſcula quadrata quibus cum tympanis ad hauriendas ex puteo ſiue lacu undas untuntur: quorum ut eſt apud Frõtinum de aquæ

Tympana.

ductibus alius erogatorius alius acceptatorius:Tympana uero machinæ,ſunt tractoriæ ut eſt apud Vitruuium in.x. ad aquam hauriẽdam ſumma celeritate:aptiſſimæ ad Salinas:& hortos irrigandos:& Caſtellum ut Crater in fonti

Caſtellum:

Crater.

bus aquæ receptaculum: ex quo fiſtulis aqua decurit: ut Iabolenus iureconſultus interpretatur. At Feſtus Diuidicula inquit antiqui dicebãt quæ nunc ſunt caſtella ex quibus a riuo cõmuni aquam quiſq; in ſuum fundum ducit.

HArpax Inſtrumentũ dicetur cum pluribus Vncinis quo Vaſa & alia compluria quæ uel ĩ flumine uel in puteis ceciderint extrahimus: dici poteſt & Harpago inter nauium utenſilia numeratus & ab Anacharſe Scytha philoſopho:ut dicitur: inuentus: a græcis Ambæ dictiones ſunt:nam apud illos αρπαζειν.eſt rapere:Triuiales a lupo quod rapax eſt animal Lupum appellant.

APOTHECA CAPVT. .III.

CELLA Locus a celando ubi
aliquid cõdebant:Inde a car/
ne Carnariam : a farina fari/
nariam ; a lignis lignariam:a
libris librariam:a caſeo caſea/
riam:& a uino Cellam Vina/ Vinaria cella
riã dicimus in qua ut nomen
Indicat Vinum ſeruatur . Vi/
truuius . Habeatq; coniunctã
cellam Vinariam habentem
a ſeptentrione lumina fene/
ſtratum:cum.n.alia parte ha/
buerit quam Sol calefacere poſſit Vinum quod erit in ea
cella cõfuſum a calore efficietur imbecillum: Plinius.xiiii.
latus cellæ Vinariæ aut certe feneſtras obuerti in aquilo/
nem oportere:uel uſq; in exortũ æquinoctialem:ſterquili/
nia & arborũ radices procul abeſſe: omniaq; odoris euitã
di facillimo in uina tranſitu.De hiſdem Andinus poeta in
georgicis.Nec cellis ideo contende faleris:Vbi Seruius ex/
poſuit Apothecis:ita enim nũcupantur cellæ Vinariæ:Pli/ Apotheca
nius Apothecas inquit fuiſſe & diffundi ſolita uina:anno
ſexcẽteſſimo trigeſimo tertio urbis appatet indubitato ui/
ni opimiani argumento.Item:Vina in Apothecis canis or/
tu mutantur quædam poſteaq; reſtituuntur ſibi . Scribit
Vlpianus Vina quæ in Apothecis ſunt fundo inſtructo le/
gato non cedere:ſi ſint illic non uſus : ſed cuſtodiæ gratia:
& ſic quæcũq; ibi quaſi in horreo habẽtur. Vbi horreum Horreum
accipitur locus ad cuſtodiã non ſolum frugũ ſed rerũ alia
rum ſepoſitarũ a quotidiano uſu : ueluti apud.L.Apuleiũ
in Metamorphoſi:Demonſtrat horreũ ubi ueſpera ſagaci
ter argentum copioſum recondi uiderat :a quibuſdã En/ Entheca
theca nominatur.Cellam autem Vinariam concluſam & Vinaria cella
ſubterraneã ſi loci cõditio patitur:Nã in pluribus regioni Hipogea
bus Hypogea ſubterranea loca fieri ĩ ædibus Vliginis ma Vligo

dot nō finit:at ſubdiali omnino pauimento cũm Lacunu/
la in medio ſternere haberecꝫ cōducet:& ut uina incorru/
ptiora ſeruentur:& ſi quid cadorum uel ſeruo℞ uitio fue/
Lacunę
rit effuſum colligi poſſit. Lacuna ipſa & Lacunula dicitur
Teſtæ
liquidorum in terra concauum receptaculum.M.Tul.La/
cunam improprie ex furto dixit in auro factam.In hac ue
teres teſtis doliis fictilibus uina ſeruarũt quæ ſi duas aures
uel anſas habuiſſent:Dyotæ noĩabãtur.Horatius.Depro
Diotta
me quadrimum ſabina O Thaliarce merum Diotta.Item
diffugiunt teſtis cum fece ſiccatis amici: Nam primi in al·
pibus poſtea ruſtici cados ligneos circulis cinctos excogita
Cadi lignei
runt:Cadi ipſi Seriæ Dolia uaſa dicuntur quibus uinũ cō/
Primo
ditur:Epigrãmatarius poeta.In uaticanis cōdita muſta ca/
Seriæ
dis.Plinius:Doliis etiam interualla dari:ne inter ſe uitia ſer
Dolia
pant contagione uini ſemper occyſſima:Terentius Releui
Materiarii
omnia dolia oēs ſerias: Cados optimos noſtri q ſunt Ma/
teriarii:e quercu:robore:caſtanea producunt:quos circulis
Vietores
amerina ſalice ligatis cingunt:uietores dicti: quando uiere
Vimina
eſt ligare inquit feſtus unde uimina: Vſi ſunt olim Tuder/
tani callaicis finitimi doliis & pſepibus aureis: ut eſt apud
Ad uinum ꝓ/
Strabonem:Illud autem ſcitu dignum:quod tradit.M.Ca
bandum
to in rebus ruſticis ad uina probanda: Si uas ex hederæ li/
Ciſſimbium
gno fiat:ut ciſſimbium:& uinum quod aquam habere du
bitabis in eo miſceris: Vina trãſfluere & remanere aquam
Opercula
ſi mixta fuerit ĩuenies.Opercula ipſa cadorũ addita maſti/
ce & pice medicanda ſunt: apud nos per hiemem cinis:
per æſtates arena adhibet̃.Inde Columellæ uerbum oper
Fiſtulæ
culare operculis claudere:Fiſtulæ uero ligneæ doliis ĩ fron
te ponuntur ad uinum aptius depromendum:additur illis
Spinæ
ſpina hoc eſt lignum mucronatũ cuſpidatum ue a ſpinis
Stipare
id nomen adeptum: quæ in arboribus in fructibus acutæ
ſunt:confert autem ſpinis fiſtulæ ĩmittendis inuoluere ſtu/
Stupa
pam ne perſtillet fiſtula:nam ſtupa ad ſtipandum optima
unde & ipſum ſtipare deductum.

u Inum a ui nomen mutuatur ut placet Varroni in li
Sapores
bris linguæ latinæ.Quatuor eius præcipui ſapores:

dulce acutum lene & auſterum:dulce minus inebriat:ut re
fert Ariſtoteles in Problematibus:ſtomacho innatat:auſte
rum facillius concoquitur:colores quatuor: album fuluũ
ſanguineum & nigrum: Vinum plantata primum uinea
Noeum ſub quo fuit diluuium inuenit: ut Lactantius di/
uinarum inſtitutionum ſecundo teſtatur: Gentiles uero
Dionyſium qui Bacchus liber Lyeus Leneus & Euan:
Vini repertorem fuiſſe fabulantur:At primus Italis Satur/
nus dedit:e creta in latium aduectus: In Gallias autem pri/
mo uinum Aruus etruſcus uir clarus teſte Plutarcho ad
uexiſſe dicitur ex Italia: Fuerat equidem ante urbem uini
penuria:ut Mar.Varro auctor eſt: qui ſcribit Mezentium
ethruriæ regem auxilium Rutulis tuliſſe contra latinos ui
ni mercede: quod iam in eorum agro haberi eſſet cœptũ:
Sub regibus quoq;:& tum poſtea: Romulus lacte non ui/
no libauit: Numæ Pompilii lex fuit propter uini inopi/
am:Vino rogum ne reſpergito: Et.L. Papirius imperator
aduerſus Samnites dimicaturus uouit uini pocillum ſi ui/
ciſſet. Deniq; inter dona inquit Plinius ſextarios lactis ſæ/
pius nunquam uini datos inuenimus. Poſt aliquot deinde
annos Romæ & in Italia Vini copia fuit:Ingenioſiſſimaq;
in potu uita apparuit ad bibendum generibus centum no
nagintaquinq;:& ſi ſpecies æſtimentur pene duplici nume
ro excogitatis. Vina fuſca in album colorem mutari ſatis
notum eſt ſi Lomentum .i.fabaceã farinam uino quis adii
ciat:uel ouorum trium lagœnæ uaſculo uinario infundat.
albumẽ ſale adiecto diuq; cõmoueat:id quod Palladius&
Apitius tradiderũt:At dulce ex auſtero Origanum herba
muſto imiſſa facere exiſtimat:Ap d'ueteres melle admixto
fiebat mulſi nomen adeptũ ut oñdit Epigrãmatarius poe
ta eo diſticho cui lẽma eſt mulſum: Attica nectareũ turba/
tis mella falernũ:Miſceri decet hoc a Ganymede me;:un/
de Oenomel dicet quo uerbo utit Vlpian⁹ iurecõſultus nã
ueluti Hydromel & oxymel ita oenomel recte deducem⁹:
Et paſſũ dulce fuerat ex una q̃ græci ſlicã uocãt nos Apia/

Colores uini
Vinũ primo Noeus
Lex Numæ
Vini copia & genera
Lomentum
Lagœna albũ ex fuſco
Dulce ex au/ ſtero
Oenomel
Paſſum

nam:Hinc uice mulſi eo pauperes utebantur cum minoris
eſſet precii:Martialis:Gnoſia minoæ genuit uindemia Cre
tæ hoc tibi: quod mulſum pauperis eſſe ſolet: Inter uina
Aigleuces — quoq; dulcia uinum fuit quod Græci Aigleuces nominãt
hoc eſt ſemper muſtum: id feruere prohibentes: Primus
Ariſtæus mel uino miſcuit ſuauitate ꝑcipua:ut ſcribit Pli-
nius:Et mulſi nutritu multos inquit longam ſenectam to-
leraſſe conſtat:Pollionis Romuli exemplo:qui Centeſimũ
annum excedens cum a diuo Auguſto hoſpite interroga-
retur quanam ratione uigorem illum cuſtodiſſet: intus
mulſo: foris oleo reſpondit: Habuerunt & compluria
Vini genera — alia uini genera:Tortiuum nouiſſime expreſſum: Protro-
Tortiuum — pum ante q̃ calcentur uuæ ſponte defluens: & a regioni-
Protropum — bus nomẽ adepta Chium:Leſbium:Falernum:Cecubum
Setinum:Surrentinum: Calœnum:Signinum:Tarraconẽ
Trebianum — ſe. Spoletinum. Ceretanum. Fondanum: & ex chio Ar-
Vernatiolum — uiſium:Noſtra ætate præ cæteris. Trebianum: Vernatio-
Amabile — lum:Amabile:& ex creta Maluaticum quod uocant com
Maluaticum — mendantur:

DEfrutum ſit muſto ad dimidiam partem deco
cto ut ſcribit Plinius a deferuendo dictum au-
Sapa — tore Palladio:Inde uaſa Defrutaria: ſapa uero
Defrutarium — a ſapiditate muſto ad tertiam partem decocto
Heſpema — græce ab εψειν quod eſt decoquere Hepſema nomina-
tur Cum Plinio minime ſentit Marcellus penes quẽ legi-
Melacium — mus Sapa quod nunc mellacium muſtum ad mediam
partem decoctum:Defrutum ſi ex duabus partibus ad ter
tiam redegerant deferueſaciẽdo:Huic accedit.L.Columel
la.Nam muſtum inquit q̃ dulciſſimum decoquitur ad ter
tiã: & decoctũ ſicut ſupra dixi Defrutum uocatur. Cuius
igitur opinioni inhærendum ſit:Iudicent alii:ipſe hoc unũ
ſcio ĩ cõdimentis defrutũ & ſapã pene ſapore nõ diſtare.

OMphacium dici poteſt a nobis uinũ ex uua im
Omphax — matura quæ græce Omphax:Omphaciũ item
oleum ſit ex eadẽ cuius medicinæ meminit pli
nius in uigeſimo quarto:& duodecimo eius cõ

ſecturam docet:Medici ex ĩmaturis oliuis Omphacinum oleum appellant ut eſt apud Auicennam.

Omphacinũ oleum

ACetum quod uitio cadi ſeu uetuſtate fieri ſolet ſtomacho prodeſt.Serenus & potu & fotu ſtomacho cõducit acetum. Et Dioſcorides uim aceti eſſe dixit euſtomacham:colorem meliorem præſtat:& cibos ſaporeſq; non alius ſuccus magis cõmendat aut excitat:præterea digeſtionem adiuuãs peſti aduerſatur ut ſcribit Auicennas : Eius quoq; ad multa remedia uis efficax.Si quidem.M.Agrippa ſupremis annis graui morbo pedum cõflictatus cum dolorem illũ perpeti nequiret, demerſis in acetũ calidum cruribus ab accerrimo morbi impetu euaſit: nec mirũ:quando aceti uis & calfacit & refrigerat ut ſcribit Aphrodiſæus:Ouum ſi in acceto diu fuerit diſſoluetur: & cortex eius adeo molleſcet ut per anulũ tranſeat:Aceto plumbũ efficitur Ceruſſa: æs quoq; tranſit in æruginẽ:Margaritæ ſimiliter diſſoluuntur.Horatius:Filius Aeſopi detractã ex aure Metellæ:ſcilicet ut decies ſolidũ exorberet acceto diluit inſignem Baccã : Exſtat Cleopatræ &.M.Antonii ſpõſio de qua plinius & Macrobius meminerunt.Et C.Caligulæ exẽplũ luxurioſiſſimũ qui ut ſcribit Suetonius precioſiſſimas margaritas acceto liquefactas abſorbuit: & panes obſoniaq; ex auro cõuiuis appoſuit:Oxon græci acetũ dixere.Vnde Oxymel ab aceto & melle cuius cõpoſitionẽ docet Galenus ĩ pharmaceuticis:Oxygala quaſi lac acetoſum.Oxypora cõdiméta quæ ex aceto fiunt:a qbus Oxyporopolæ uenditores:Ab aceto nos accetariũ cõdimentũ appellabimus quo lactucas Erucã Trapopagum nunc uulgo Barbã petræ: Acetoſam & id genus herbas cõditaneas uel pedes porcinos elixos:Caparimue ſalitũ : ſiue ſiſeris radicem ſubducere prunoſo coctã:& compluria alia cum aceto oliuo ſale & aromatibus interdũ cõdita ad eſcã ꝑparamus.

Vis aceti

Ceruſſa

Aerugo

Oxos

Oxymel

Oxygala

Oxypora

Oxyporopolæ

Acetarium

Tragopagus

Acetoſa

LOra ſiue Deuteria quæ ſecũdaria ueluti apud nos per uini caritatem Tertiaria: fiunt maceratis aqua uinaceis poſt muſtũ acinis expreſſum

Deuteria

Secundaria

Tertiaria

Oparia uina

inter uina operaria numeráda ut ſcribũt Plinius & Mar/cellus:quemadmodũ lora optima fiat docet.L.Columel/la:eiuſdẽ meminit.M.Varro rei ruſticæ primo:Eoq; aqua additur inquit ea uocatur lora ꝙ lota acina ac ꝓ uino ope rariis datur hyeme:habetur &uiuũ quod licet merũ ſit ta men altricis plerũq; uitio aquatum guſtu uidetur:id Villũ recte dicemus:quale dádum eſt pueris:& ſpleneticis.

Villum

Floci

FLocces uini feces autor Nonius.unde. A. Gel/lius in noctibus atticis Apludá edit & flocces bibit.Hinc floccipẽdo & floccifacio uerba de/ducta quæ paruipẽdere ſignificát:flocces enim fere nihili ſunt: ſiue potius a floccis qui lanarũ particulas notant a uelleribus diuiſas & euolátes. Terẽtius. Inuidere oẽs mihi mordere cláculũ:ego floccipẽdere. Plautus:iCa/ſina:tibi hic dũ ꝓpitius ſit Iu ppiter:tu iſtos minutos deos flocciſeceris.Fit tameu exprimiturq; e fecibus uinũ quod fecatum.M.Cato appellat:græci Tryginon a fece quoq; quá Tryga nominát:& fex ipa ſiccata recipit ignes ac ſine alimẽto p ſe flagrat pluribus officinarũ uſib⁹ ſeruiẽs.Vina oĩa fere Ianuario mẽſe Poſt uigeſimá luná defecáda ſunt: ná illis plurimũ detrahit́ ſi relinquit́ defecatio:cui ſeſe im miſcẽtes defecatores recte dicem⁹.unde & defecatũ uinũ.

Feccatũ uinũ
Tryginon

Fex uini
Defecatũ ui/num
Defecatio
Defecatores

VAppa uinũ eſt quod odorẽ & ſaporẽ amiſit. Horatius. Qui ueientanũ feſtis potare diebus cápana ſolitus trulla Vappáq; profeſtis:Inde homines Trioboli uiles Gerrones Nebulones & nugatorii Vappæ dicuntur. Plinius uitiũq; muſto qui/buſdam in locis ſponte feruere qua calamitate cum defer buit deperit ſapor Vappæq; accipit nomen probroſum etiam hominum cum degenerauit animus.Catulus.Satis ne cũ iſto Vappa frigoraq; & famem tuliſtis. Vitiũ eſt etiá ſi acet unde fit acetum:ſi mucet mali odoris mucore con/tracto:a quo Mucidum uocant noſtrates.

Trioboli
Gerrones
Nebulones

Acetum
Mucidum

TOrcular lacus prœlũ pro eodem litteratores uſurpant:ſed proprie Prœlũ eſt trabs: qua cal/cátur uuæ prœlii inde nominę deducto: Lacus

Prœlum
Lacus

qui cõtinet muſtũ prœlo ex uinaceis expreſſum & trãſmittit ut in dolia condatur:Columella: Ante quam prœlo uinacea ſubiiciantur de lacu quã recentiſſimum addito muſtum in amphoram nouam eãq; oblinito & impicato diligẽter.Tibullus:Pleno piguia muſta lacu:Lacus ipſe græce. λανος Vnde leneus Bacchus & Lenobates uuæ calcator: Torcular uero ſeu lubet Torcularium: totum ipſum eſt inſtrumentum ſiue machina:cuius ſtructura a.M.Catone inre ruſtica deſcribitur:At trapetum mola olearia.Vergilius:Teritur ſicionia bacca Trapetis. Lenobates. Trapetum

TInia uaſa uinaria apud ãtiquos fuere autor Põpeius:Marcellus Tinas appellauit:& ut manifeſtarium eſt grandiora nõ erant:ueluti apud nos ſub hoc uocabulo habẽtur nec ad eos uſus parata:his nãq; e ligno fabricatis & circulis cinctis muſta cũ uinaceis noſtra tempeſtate ebuliunt: ponunturq; a pluri mis in angulo Apothecæ lateritiæ etiam:cũ fiſtulis in fronte ad muſta trãſmittenda ꝓductis: apud ueteres autẽ inter Epitrapezia numerabantur: At Tinea uermiculus dicitur ueſtes chartas & quædam alia erodens:& alueariis infeſta Ouidius Agreſtes tineæ res obſeruata colonis: Auſonius: Si tineas cariẽq; pati te charta neceſſe eſt:Martiãus capella Vittiſq; ſemiuulſis quas in cumano antro poſt Sibyllam tinearum morſus carieſq; carpebant: Eccleſiaſtici quoq; quadrageſimo ſecundo capite dicitur de ueſtimentis procedit Tinea:& a muliere iniquitas uiri: Et Tineæ corporibus humanis in quibus aluntur: & preſertim puerorum moleſtiſſimæ ſunt:quæ Lũbrici dicuntur:& græce Elminthes. Vnde Cornelius Celſus in pueris cenſet nihil Tinearum uerminatione fore periculoſius: quando ſæpiſſime necat. Tinea Lumbrici

COlum genus eſt quod illi e uiminibus contexti a colando dictum:nam uina apud antiquos colabantur ut eſſent Iocundiora: quod a pleriſq; etiamnum hodie ſeruatur: uerum lineo colo: quod uitarũt in uinis ꝑſertim generoſiſſimis maiores:quo

niam eo colata uina perdere ſaporem exiſtimarunt.Horatius integrum perdũt lino uitiata ſaporem:de colo meminit Vergilius in georgicis.Colaq; prœlorum fumoſis dirripe tectis.nam qualos e uiminibus tãtũmodo dicemus.De illo diſtichon eſt Martialis in apophoretis ſed niuarium id apellat a niue qua ad uinum & aquã decoctam refrigerandam ueteres utebantur: Hinc niuẽ ſeruari mẽſibus æſtiuis conqueritur Plinius.ix.inquit. Seruatur algor æſtibus cogitaturq; ut aliis mẽſibus nix algeat. Seneca ĩ naturalibus queſtionibus Vnguentarios inquit lacedæmonii urbe expulere & propere finibus ſuis cedere iuſſerũt: quia oleum diſperderẽt: quid illi:ſi uidiſſent ſeruandæ niuis officinas. Heliogabalum imperatorẽ ſcribit Lampridius mõtem niuiũ in uiridario domus aduectis niuibus æſtate feciſſe.

Quali

Niuarium colum.

Nix æſtiua.

INfundibulum e ligno excauato uel ære dicit per quod in uaſa latices ex ſolio ut nomen indicat infundimus:quo uocabulo utitur.M.Cato in re ruſtica.& Columella:Raram inquit ſupra modum uelut per infundibulum tranſmittere imbres.Itẽ Alioquin plaga ipſa deorſum ſpectans non tantũ recipit humorem q̃ illa:quæ reflexa & reſupina more infundibuli per medulã tranſmittit quicquid aquarum cæleſtium ſupfluxit.Vnde iuuenes & mulieres ĩ primis meliora dogmata & cõſilia audientes cõparãtur infundibulo: nam more infundibuli quantũ hauriunt tantumdẽ tranſmittunt & non cõtinent. Flauius Vopiſcus in aureliano de Crapulatore bibebat inquit infundibulo appoſito plus orca.Ruſtici noſtrates Luram uocitant: antiquiores autẽ os culei & utris Luram dicebant:Vnde lurcones capacis gulæ homines:ut Lemargi & degulatores catillonesq; nomen acceperunt.Soliũ uero ipſum de quo mentionẽ fecimus uas ſalignum uel ex abiete dicitur in apotheca preſertim:quo ad uinũ plurimosq; liquores transferendos ellutriandos de trullãdos ideſt tranſuaſandos & diffundẽdos oleũq; decapulãdum utuntur: uſus eius & ad panos lineos uel canabinos cum lixiuio calido & cinere emaculandos.

Lura

Lurcones

Lemargi

Degulatores

Catillones

Solium

PENARIVM. CAPVT. .IIII.

CEllarium quam cellam prō- Cella promptuaria
ptuariam:alii promptuarium
appellant:Locus eſt in quo cō
duntur & ex quo promũtur
ad uictum neceſſaria : Diuus
Hieronymus ſi tamē is eſt Lu Cellarii
cæ.xii.Cōſiderate coruos qui
bus nō eſt cellarium neq; hor
reum & deus paſcit illos:Eius
qui curam gerebāt cellarii di-
cebantur:Plautus in captiuis: Promus
Sume: poſce prome quid uis: Condus
te facio cellarium:eoſdem promos & condos uocat ꝙ de penarium
intus promant:& intus cōdant:ait.n.in Pſeudolo:Promus Penaria cella
& cōdus ſum procurator Peni:Auſonius:Promuſq; q̄ cō- Penuaria
dus magis:Horatius foris eſt Promus: quo loco piſcis ge-
nus perperam nouellus interpres exponit:A penore etiam
is locus Penarium ut Pompeius & Varro teſtantur & pe-
nuaria cella ſiue penaria ut Caper contendit nuncupatur. Penus
M.Cicero:ſemper enim boni aſſiduiq; domini referta cel-
la uinaria & olearia & penuaria eſt.Idem quarto Verrina-
rum.M.Cato ſapiens cellam penuariam reipubli. noſtræ:
nutricem plebis romanæ Siciliam nominauit: Eſt autem
Penus non locus ut triuiales grāmatiſtæ & quidam alicu-
ius in doctrina nominis crediderunt:Sed quicquid uictus
gratia ſiue eſculentum ſit ſiue poculentum cōditur ac ſer-
uatur.ut ſcribit.Q.Mutius libro ſecundo iuris ciuilis: Sa-
binus libro.γ.ad Vitelium:Vlpianus de penu legata : Do-
natus Terentianum illud enarrans:Cum in cellulam ad te
patris penum omnem congerebam clāculum.M. Cicero
in ſecundo de natura deorum:& A.Gelius:Qui & thus &
cæreos:ligna quoq; penori adſcribi poſſe ex Maſſurii iure
conſulti auctoritate demonſtrat:Plautus in Pſeudolo:Nā
niſi penus annuus hodie cōuenerit cras populo proſtituā

Salgama
Ollares uuæ
Salgamarium
Salgamarii

uos. Dantur & penario Salgama cõditanea quæcũq; ad
uictum in uaſis ſeruata:ut fici in orcis: uuæ in ollis: Vnde
ollares:Sorba:fœniculũ: oliuæ: pirra & id genus multa in
urceolis:Vnde Salgamarium uas & Salgamarii uendito/
res:Nos uero aromata caſeum carnes ſalitas: & nonnulla
alia eſculenta penario noſtro dabimus ſeruanda: omiſſis
frugibus quas etiam ueteres promptuariæ cellæ dederũt:
de quibus in horreo ſuo loco dicemus:Vnde autem Peno
ris nomen deducatur.Phauorinus Gellianus oſtedit:Quæ
etenim inquit longæ uſionis gratia contrahuntur & recõ/
duntur:ex eo quod non in promptu ſint:ſed intus & peni
tus habeantur Penus dicta ſunt.

Caſeus
Coagulum
Lac

CAſeus a coacto lacte dictus uidetur: nam fit la/
cte coagulato:hædino in primis uitulorum ue
coagulo:primus id coagulare & caſeũ (ut uo/
lunt)conficere mõſtrauit Ariſtæus atheniẽſis:
Lac uero ipſum nihil aliud eſt q̃ ſanguis concoctus:Ex ca
ſeis qui fiunt maximi cibi ſunt bubuli & qui difficillime
tranſeant ſumpti: mox ouili: minimi cibi & qui facillime
deiiciantur caprini:fumo apud romanos in uelabro:unde

Velabrẽſis ca/
ſeus.
Caſeus recens
Caſeus uetus

uelabrenſes cõditi:Cum moles ſunt alibiles magis:in cor/
pore non reſides:ueteres & aridi contra: Auctore Var.rei
ruſticæ ſecundo:Auicennas quoq; ſcriptum reliquit.caſeũ
recẽtem & nutrire & pinguedinem producere.uerum ſto/
macho non conferre:Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ anima
lium:Præcipuum inquit lac ad conficiendũ reponendũq;
caſeum ouilum caprinũq; eſt:mox bubulum:Equinũ aſi/

Phrygius ca/
ſeus
Hippax.
Parmenſis ca/
ſeus

ninũq; miſcent ad Phrygium caſeum faciendũ:bubulum
quidem fertilius caſeo eſt:quam caprinum:cum ouilo ca/
prinum miſcuere ſiculi ut nunc etiam quicũq; copia id ge
nus lactis abundãt: merum equinum Hippacen appellãt.
Prima nobilitas in Italia caſeo datur Parmenſi his tempo
ribus:cum olim ſecũda Ianis daretur.Hinc nos Diſticho.
Non me ueſtinus preſſit:non luna nec hyblæ:
Bubſequa:ſum Parmæ nobile lactis opus:
Incorruptus diu ſeruatur:& is diutius cuius coagulo indi/

tum ſit cerebrum muſtellæ:quem etiam a muſculis a ſoricibus:non attingi Plinius atteſtatur. Zoroaſtrem legimus in deſertis caſeo uixiſſe annis.xx.ita tẽperato ut carioſam uetuſtatem non ſentiret: Fit quoqꝫ caſeus quem ſecundarium uocant ex ſero primi caſei lento igne ſiue potius tenui flammula modico tamen lactis addito tam diu ebuliente donec ad ſummũ natauerit:Recoctam paſſim dicimus: Candida eſt & quaſi ſpongioſa: nec guſtu inſuauis: multiſqꝫ herbaceis pulmẽtis adhibetur: Salita etiamnum uice Caſei utuntur ruſtici Semipagani & tenuioris cenſus pauperting æqꝫ conditionis homines in cibariis: Serum uero ipſum purgatoriam uim obtinens lactis ſanies eſt diluta:quam lactis quodqꝫ genus habere manifeſtariũ eſt:Lac ipſum græce Gala unde Galactopotæ lactis potatores: eo recens coagulato utimur in cibis ſecundæ menſæ:hinc faciunt noſtri lactarii præ cæteris laticiniis Iuncatas quas uocant a iuncis. in quibus inuoluuntur:eodem lacte nutritos collacteos appellant.

Caſeus Secundarius

Recocta

Serum

Gala

Galactopotæ.

Lactarii

Iuncatæ

Collacteii

SVccidia tergus ſuis ſiue maſſa carnis porcinæ ſalita nuncupatur a ſuibus cedendis: nam id pecus primum occidere & ſalire: ut ſeruarent patresfamilias cœperunt: ut ſcribit. M. Varro in libris linguæ latinæ. Et rei ruſticæ ſecundo. Qui inquit non audierit patres noſtros dicere ignauum & ſumptuoſum eſſe qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit potius e laniario quam e domeſtico fundo. Et. M. Cicero: Iam hortum agricolæ ipſi ſuccidiam alteram uocant: Non nulli ſuccidiam dictam exiſtimarunt quod paulatim ſucciditur Nonius ſucceſſiõem neceſſariam interpretatus eſt:dixitqꝫ Lardum ſignificare: quo nomine carnem ſalitam proprie notamus ut ſit lardum quaſi large aridũ teſte Macrobio: Vnde epitheton diſcretiuum pingue addiderũt. Ouidius Pinguia cur illis guſtãtur larda Calendis:& Horatius: Vncta ſatis pingui ponantur oluſcula lardo: neoterice enim lardum uocatur quod in ſuccidia pinguiſculum eſſe ſolet. adipe qui nec cogitur nec ſiccitate aliqua frangitur ſalito.

Lardum

PErna quæ a pede nomẽ mutuat᷑ pars eſt e ſuc/
cidia:hinc Pernæ e concharum genere piſces:
Pernæ ꝙ ſtant ueluti ſuillo crure longo in harena deſi/
xi:Nam pernam pedem antiqui dicebant: un/
Compernes de Compernes longis pedibus ſiue genibus plus iuſto cõ/
Petaſo iunctis autore Pompeio: Succidia continet Pernam:Peta/
ſonem & lardum:De petaſone qui per diminutionem Pe
taſunculus & de Perna meminit duobus diſtichis epigrã/
matarius Poeta in xeniis: Muſteus eſt: propera: caros nec
differ amicos:Nam mihi cũ uetulo ſit petaſone nihil: Ce/
retana mihi fiat uel maſſa licebit: de menapis lauti de Pe/
taſone uorent:& Horatius Quicquam preter olus fumo/
ſæ cum pede pernæ: ubi epitheton adiunxit iuxta ſalſu/
ram M.Cat. qui in libris reꝝ ruſticanarum Pernas ſalitas
in fumo biduum ſuſpendere precipit:Plautus in captiuis:
Quãta peſtis pernis ueniet quanta lardo: aduenienstotũ
deturbabit cum carne carnarium: Carnarium nãq; ut no/
Carnarium men indicat & locus eſt:in quo caro habetur:& inſtrume/
tum cum pluribus uncinis quibus ſuccidiæ appenduntur
nam ubi uẽditur:Macellum & laniena uocatur:Caro ipſa
Macellum a cadendo ꝙ euolata anima corpus deficiat dicitur non
Laniena modo quadrupedũ bipedum ue ſed & apedũ inter quæ
Caro aquatilia numerãtur:Bipedum preſertim anſerina ſale cõ
ditur:utunt᷑ illa apud nos qui ſunt ſuperſtitioſi Iudæi ſuil/
Carnes ad ſal/ lam leuitici .xi. interdictam ex ueteri lege quam omnipa/
ſuram rentis Dei filius Meſias adueniens abrogauit non mandu
cãtes:Quadrupedum Porcina pinguedine humidula præ
cæteris & bubula ad ſalſuram commendatur:Inter aqua
Cordylæ tilia uero anguillaꝝ:Tynni & eiuſdem piſcis Cordylarum
Pelamides. & Pelamidũ ad ſalis condituram ꝓbatur: Vnde Thynniũ
Thynnium quod & Thunium:nam Thynni ceruice & abdomine in
Clidium precio fuere atq; Clidio hoc eſt Iugulo tantum recenti:cæ
Melandria tera pars plena pulpamentis ſale aſſeruatur: Melãdrya uo
Cybium catur ceſis quernis aſſulis ſimilima.in uſu fuerãt & Cybiũ
& Vræum Horæũ ue ex eodem genere: Condiuntur etiã/
num ſale e piſcibus alii complures ac eorum oua. Vnde

oataricha legimus: ad quadrageſimale imprimis Ieiuninm in quo non ſolum terreſtrium omninm animalium carnē ſed & caſeum & alituum oua deguſtare ꝓhibemur ut eſt quarta diſtinctione Decretoꝝ pontificalium: hic ſalire cœpimus etiam fungos: & imprimis rubentes Boletos: Lacinias ſubruffas circa caſtaneæ radices forma ampliore crúpentes: Spongiolos albicantes & coccineos: & a digitis Digitellos. Nam pratenſes & pruneoli ſiue Spineoli per uere ſpinarum radicibus recentes tantum menſis apponunt.

Oataricha
Fungi
Boleti
Laciniæ
Spongioli
Digetelli
Pratenſes
Pruneoli
Spineoli

SVmē fit ex papillis ſuillis uno die poſt partum ſectis & ſalitis Martialis in xeniis: Eſſe putas Sumen nūdum ſic ubere largo effluit: & uiuo lacte papilla tumet: a ſugendo ut Marcellus interpretatur Sumen appellatum: ſiue ut alii quaſi Rumen a mámma quam ueteres Rumam uocabant. Vnde ſubrumi agni lactentes: & Rumia dea quæ lactentibus præeſt pueris & mulierum mammis ueluti apud nos Diua Agatha: dicitur & abdomen ut Plinio referente diſcimus: Satyrographus poeta pro panticibus obeſis poſuit: Montani quoqꝫ uenter adeſt abdomine tardus: nam Abdomen in homine ut ait Celſus ab Iliis ac pube ſurſum uerſus ad præcordia pertinet.

Ruma
Subrumi
Abdomen
Rumia

VVlua ſuilla lautiſſimi cibi erat apud Romanos: de qua multa traduntur a Plinio qui optimam eam eſſe dicit quæ fuerit porcæ occiſæ partu enecto: Eiectitia uocatur altera edito partu Porcaria: e primipara Sue imprimis probatur: Horatius Cum ſit obeſo nil melius turdo nil uulua dulcius ampla. Hunc ſequitur epigrāmatarius poeta in xeniis. Te fortaſſe magis capiet de uirgine porca. Me materna graui de Sue uulua capit: Vulua autem quam uterum & locos appellamus ī mulieribus ſub matricis nomine a medicis ſignificatur: unde in ſacris litteris cum mortuis parentant canunt flammines: Quare de uulua eduxiſti me: Et plinius Boletoꝝ prorumpentium in oui ſpeciem: album illud iuolucrum Voluam nuncupat: At proprie matricem uteri ceruicē & Ori

Eiectitia
Porcaria
Vterus
Loci
Matrix
Volua
Orificium

Interfœmineũ — Admiſſarius

ficium Interfœmineum ue ipſum dicemus: quæ etiam a/
pud Culumellam fœminam notat ad prolem deputatam
ueluti marem admiſſarius.

LVcanice genus eſt farciminis & Iſicii notiſſimi
a Lucanis populis a quibus milites Romani
eam facere didicerunt: autor Varro: Martialis:
Filia picœnæ uenio lucanica porcæ: Plutibus
hinc niueis grata corona datur: eius compoſitionem docet

Faliſcus uẽter

Apitius: Eſt & Faliſcus uenter non diſſimilis (ut opinor) lu/
canicæ inuentus primo in faliſcis unde nomen: Papinius

Hila

quarto Siluaꝝ: Non lucanica nõ graues faliſci: Hila itẽ far
ciminis genus eſt hilũ tenui inteſtino quod ieiuniũ uocãt:
uel ab hilo id eſt minimo: Horatius Perna magis an magis

Hira — Farcimina — Longanones — Sanguiculi — Apexabo — Iſicia — Fartores

hilis: Farcimina aũt inter quæ & longanones & ſanguicu/
li & Apexabo numerantur a fartis inteſtinis nomen acce/
perunt: replentur quippe rebus multiiugis ueluti ſale caſeo
carne minutiis frũſtulatim teſſellatim ue conciſis: aroma/
tibus: ſanguine hædino cumprimis & ſuillo: adipe: & id ge
nus reliquis: Iſcia quoq; farcimina notãt: Donatus Farto/
res inquit qui Iſicia & farcimina faciunt: difficilia ſunt oĩa
ad concoquendũ cuius rei cauſam referunt Macrobius &
Aphrodiſæus: Cõmendantur ĩprimis linguæ ad farturam

Sincipita — Glandia

Sincipita etiã ſuilla: & glandia: quæ ſuã laudem apud anti/
quos ſale tãtũ cõdita habuerũt: Primũ heliogabalu ro. im/
peratorem Iſicia de piſcibus excogitaſſe comperint.

AXungia adeps porcinus interior: Plinius Axun
giam inquit etiam græci appellauere in uolu/
minibus ſuis: & ſue quæ non peperit aptiſſime
utuntur ad cutem mulieres axungia: noſtri ho/
die ex ea teſſellatim cõciſa & mox ad ignem in uaſe æneo

Liquamen

liquefacta faciũt liquamẽ quod appellant: Id exemptũ &
in olla teſtacea cõditũ uſui toto fere anno eſt: Axungia aũt
ex eo nomen eſt adepta: ꝙ ea precipue maiores axibus ue
hiculoꝝ perungendis ut nunc etiã Ruſtici ad faciliorẽ cir/

Aruina — Axes

cunactum rotaꝝ utebantur: alii axes ab ea dictos uolunt:
Aruina uero intra uiſcus & cutem dicitur pinguedo.

BVtyꝝ uatura oleoſum ex lacte ſit & ut pluri/
mum bubulo:Plinius: e lacte ſit & butyꝝ: bar/
baraꝝ gentiũ laudatiſſimus cibus:& quod di/
uites a plebe diſcernat plurimũ e bubulo: & in
de nomen pinguiſſimũ ex ouibus:ná ut ſcri bit Ariſtoteles
7.hiſt.aĩalium tertio ineſt pinguedo:quæ etiã concreta ole
um prope trahit:Ruſticulæ noſtrates ex lactis particula pi
guiorequæ noctu in ſummo uenerit:crebris ictibus in uaſe
ligneo oblongo ſed oris anguſti ĩpulſa:pauxillo aquæ ad/
dito donec dureſcat producunt Butyꝝ: Exiguo guſtu ſiti
& famem ſedat:uires conſeruat:prodeſt & tuſſiculæ:uene/
nis aduerſatur:ut ſcribit Auicennas.

OLeũm ab olea:oliuum ab oliuá nomen mutua
tur : utrumqꝫ frequens apud poetas : Venafra/
num palmam obtinens in maximo precio fue
rat ut teſtantur Strabo & .M.Varro:Vnde epi
grámatarius poeta in xeniis:Hoc tibi campani ſudauit bac
ca uenafri:Vnguẽtum quoties ſumis & iſtud olet : Oleum
& trapetes primus Ariſteus athenienſis inuenit:Palladi nõ
nulli olearum oleiqꝫ educendi inuentionem dederũt nam
ante huius deæ Ortum erat hæc arbuſcula cum aliis ſilue/
ſtribus immixta : oliui uſus aberat cum eſſet ignota : hæc
olei exprimendi modum inuenit:ut ſcribit Diodorus:hinc
Silius inuento primam Lybien perfudit oliuo: Ex oleis fe/
cem expreſſam antiqui fraces dixerunt : oliui uero ipſius
Amurcam:a qua ex amurcari ſordibus purgari:Oleum tra
dit Feneſtella in Italia Hiſpania & Africa non fuiſſe Tar/
quinio priſco regnante anno centiſimo octogeſimo tertio
Vrbis quidá anno quingenteſimo quinto Appio Claudio
Ceci nepote .L. Ibnio conſulibus olei libræ duodenæ aſſi/
bus ueniere:& mox ãno cẽreſimo octogeſimo.M.Seruius
T.F. ædilis curulis olei libras denas ſingulis aſſibus pſtitit
po.ro.p totũ ãnum:minus ea inqt Plinius miret : qui ſciat
poſt ãnos.xxii.Cn. Pompei quarto cõſulatu oleũ ,puintiis
Italiam miſiſſe : Fit & e nucibus iuglandibus olem : quod

Oliuum

Oleum & Trapetes primo

Fraces Amurca

Caryinum
Petroleon
Olearia cella
& Taberna
Olearium uas
Hydreleum

Caryinum nominant:alopeciis utile eſt:tarditatiq; aurium infuſum:cæterum ſapore graui: Vnde apud nos eſculentis non miſcetur: ſed in lucernis funiculum nutrit ardentem: ueluti & quod e lini ſemine Raporum Raphaniq; exprimitur:eſt & Petroleon e petris oleum ſponte defluens: Ab oleo autem inter cætera fit olearia cella inqua habetur: & olearia taberna ubi uenale exhibetur: & Olearium uas ex lapide præſertim excauato in quo cõmode ſeruatur: Hydreleum uero græce oleum erit aqua dilutum.

Sepulcrũ dulce.
Apiarii
Mella primo

MEl apes contrahunt ſuccum dulciſſimum ſubtiliſſimum ad multa condiméta optimum medicaminaq; neceſſarium: corpora putreſcere non ſinit:cum purgandi ſimul & conſeruandi uim habeat ut eſt apud Dioniſiũ Areopagitam:unde Babylonii defunctorum cadauera in melle ſepeliebant ut refert Herodotus in Thalia: & Apicius cocus carnes ut ſine ſale diu durent melle contegit:mala quoq; pira pruna Ceraſa ut diutule incorrupta habeantur cum petiolis in melle ſeruãda præcipit. Vtrum autem ſuccum ex floribus ducant qui protinus mel fiat:an quæ collegerint in hunc ſaporem mixtura quadam & proprietate ſui ſpecies mutẽt ut inquit Seneca non ſatis conſtat:Quibuſdam enim placet non faciendi mel ſcientiam illis eſſe ſed colligendi:Ariſtoteles hiſto.animalium quinto. Mel non apes ſed rorem cadentem ad mella deferre argumento eſt: ꝙ uno aut altero die cellas melle repletas inueniunt apiarii illarum curam habentes. Item autumno mel poſtea quam detractũ eſt non reparatur:cum tamen illo etiam tempore flores ꝓueniant:Mella primus oſtendit Ariſtæus athenienſis ut Plinius autor eſt. Diodorus ſiculus ſexto bibliothecæ Curetes cretæ populos ſcribit mellis uſum primos iduxiſſe:Cyrenenſes mellis & fructuum repertorem iactitãt Saturnũ: ut refert Macrobius: Alii inuentionem Theſſalis alii Melliſo Creſſorũ antiquiſſimo regi aſſignant:nonnulli Baccho dederunt:Ouidius a Baccho mella reperta ferunt:Item Liber & inuenti præmia mellis habet.

SAl omnis aut ſit marina aqua uel puteana ſta gnorumue aut gignitur: ad obſonium & cibaria utilior quiſquis facile liqueſcit & humimidior ut pote qui minorem amaritudinē habere creditur: Seruandis carnibus aptior acer & ſiccus: uita namq; humanior ſine ſale nequit degere: adeoq; neceſſarium eſt elementum ut tranſierit intellectus ad uoluptatem: animi quoq; ſamia ut inquit Plinius ſales apellantur: omniſq; uitæ lepos & ſumma hilaritas laboꝝq; requies non alio magis uocabulo conſtat: Quid ſi ſamia legendum ſit ut impluribus codicibus habetur non ſolatia: per quæ uoluerit acumina ſignificare: hinc Terentius quis habet ſalem quod inte eſt: ſamium uero pro acuto poſuiſſe ueteres ex Marcelli autoritate ſatis notum eſt: hoc autem æſtimandum reliquimus. Ancus martius rex ſalis modia ſex milia in congiario dedit populis: & ſalinas ī quibus ſal primus inſtituit: Varro etiam uice pulmentarii ſale uſos ueteres ſcriptum reliquit: a quo inter cætera ſalitum deducimus: & ſalſamentū ad uſum ciboꝝ: Vnde ſalſamentarii q alio nomine ſalarii: uendentes ſalſamenta: quorum aquam muriam dicimus ad ſalem iterum ſi coquatur redeuntem & ſalſamentarium uaſculum uel lapideum uel figlinum ſiue ligno excauto Monoxylum in quo habentur: Salſa oīa minuunt corpus: nam inter Cacochyla: ideſt mali ſucci ponuntur quoꝝ contraria Euchyla dicentur.

Sales | Samium | Saline primo | Salitus | Salſamētum | Salſamentarii | Salarii | Muria | Monoxylum | Cacochyla | Euchyla

OVa gallinaꝝ maxime ſorbilia recens nata inter ganeatos cibos numerantur: euſtomacha ſunt ut ſcribit Dioſcorides: Nullus eſt certe alius cibus qui in ægritudine magis alat: neq; oneret: ſimulq; potus uſum & cibi habeat. Auicennas quoq; multæ alimoniæ eſſe illa aſſerit: quoniam plurimum ſubſtātiæ ipſoꝝ conuertitur in nutrimentum: Prandii dabantur initio ueluti nunc recens nata ſorbilia: Horatius ab ouo uſq; ad mala citaret Io Bacche: apud quem Cacius longa meliora rotundis exiſtimat: ipſius hæc uerba ſunt: Longa quibus facies erit ouis illa memēto ut ſucci melioris & ut ma

Oua meliora

Albor albugo
Albumen
Vitellus

gis alba rotundis ponere:namq; marem cohibent calloſa
uitellum: in his quod candidum eſt arborem uocat Apici-
us Albuginem Plinius:medici albumẽ:hoc admixtum cal
ci uiuæ glutinat uitri fragmenta : quod croceum eſt Vitel-
lus nuncupatur:Martialis : Candida ſi croceos circunfluit
unda uitellos : Oua menſe auguſto nata decreſcente luna
diutiſſime incorrupta habentur : Seruari autem illa in lo-
mento aut in paleis per hyemem : æſtate in furfuribus uti-
liſſimum:ſale exinaniri creduntur.

Mel harũdi-
nis

SAccaræ mel dicimus in harundinibus collectũ
hoc fert Arabia producit & India:ſed & Creta
Italia & Sicilia mittũt Saccarum: Intellexit de
eo Strabo cum ſcribit in.xv. Harundinem ĩ In-
dia mel ſine apibus gignere: hinc Seneca ad Lucilium:Ai-
unt inueniri apud Indos mel in haruudinum foliis quod
aut ros illius cæli:aut ipſius harũdinis humor dulcis & pi-
guior gignat.Optimum eſt:dulciſſimum : & condimentis
aptiſſimum:ita ut nullum edulii genus (ut ĩ adagio eſt)red
dat inſipidius:Vnde ĩ pulmẽtariis teſtuaciis iuſculis & om
nibus fere cibariis hoc tempore qui ſunt potentiorum ar-
chimagyri uel coqui eo utuntur.Pigmentarii quoq; ad tra

Dulciarĩi pa-
nes

gemata ſaccaro multa integunt:& panes dulciarios addi-
tis nucibus pineis uel amygdalis ad Ientacula conficiunt:
Sed & nuces poma ſiliquas aſparagos alium cucumeres
Iſicia fungos & quæcumq; id genus eſculenta (ut cætera
taceã) ſpeciarii ſiue aromatarii noſtrates e ſaccaro ut uera
& natiua diceres concinant : Iure igitur Penario ſed mini-
me humido ſaccarum ad quottidianos uſus ſeruabimus :
condemus & Piper cæteraq; Aromata quibus epulæ mul
tifariam condiuntur.

Myriſtica
nux
Speciarii
Aromatopo-
læ. Piper
Gingiber

ARomata fragrantis odoris ſpecies ſunt pigmẽ-
torũ.Inter quæ habentur Nux quã græci My-
riſticam Aromatopolæ qui aromatarii: & pig-
mentarii:ac Speciarii a ſpeciebus:Moſchatam
dixere bonum oris odorem facientem: oculis: epati: Lieni
ut refert Auicennas conferentem:Piper : Cinamum: Gin-

giber:& Caryophillum:Addidere crocum nonnulli: Nam & his miſcetur in ſapore uim habēs aromaticam:Piper ar buſculæ ꝑducunt Iuniperis noſtris ſimiles quaꝝ ſiliquæ i quibus grana ſunt : priuſq̄ dehiſcát decerptæ toſtæq; ſoli/ bus faciunt piper quod uocatur longum: dehiſcentes aūt per maturitatem oſtendit candidū piper: quod deinde ſo/ le torrefactū colore rugiſq; mutatur:de his Auicēnas Gale nus & dioſcorides meminerunt: frequēs naſcitur in India & cum calidiſſimum ſit:in cibis magis hyeme q̄ æſtate ꝑ/ batur.Sed hoc miꝝ quod legimus:Piper & Sinapin ītegrā ſi deuores uentrē non excalfacere:Si trita excalfacere.Gin/ giber a pipere ſapore pene non diſtat.In arabicis Troglo/ dyticiſq; pagis naſcitur.Parua eſt herba radice candida ce/ leriterq; cariem in tanta etiā amaritudine ſentiente:hic cō/ diunt eā multi cum melle ſaccaroue:in uaſculiſq; reponūt & Italis tranſmittunt:Caryophilū pipere grandiuſculū eſt cū capitellis dentatis ut tradit Serapio:In nemoribus Indi/ cis genitum uehitur ad nos odoris & medicinæ gratia : in cibariis ſtomacho cōferens uomitū & nauſeam arcere cre ditur.Cinamomum ſiue Cinamū ſurculis eſt odoratum in æthiopia naſcens & in ſabæis:India quoq; ut ſtrabo teſta/ tur & ea maxime quæ auſtralis eſt Cinamomum habet & reliqua aromata.In Arabia uero Cinamus auis ſurculis Cinami comportatis nidum ſibi facit:quos incolæ ſagittis plumbatis deiiciētes colligunt : ut Ariſtoteles hiſtoriæ ani/ malium nono ſcriptum reliquit : Calidum eſt & ſiccum ſtomacho prodeſt caput humore purgat ut eſt apud Aui/ cennam . Frutex ipſe duorum eſt cubitorum altitudinis ampliſſimus : palmi minimus : craſſitudinis autem quat/ tuor digitorum : gignitur in planis : ſed in aſpretis denſiſ/ ſimiſq; rubis & uepribus : Ideoq; difficilis collectu : præ/ cipua bonitas uirgultorum tenuiſſimis partibus : lignum ipſum in faſtidio eſt propter origani acrimoniam: Xyloci/ namum appellant. Crocum optimum tradunt ſaliuam ac dentes inficere: crapulam arcet: ebrietatiq; reſiſtit:tollit pruritus:uenerem ſtimulat:rubicundiora facit corpora: ſo/

Sinapi

Caryophilū

Cinamomū

Cinamum

Cinamus auis

Xylo cinamū

Crocum

mnum inducit:cor conciliat:ut placet Auicēnæ: inflāma/
crocomagma tioneſq; omnes diſcutit: Fit ex eo unguentum crocinum
quod Crocomagma dixere.Prima nobilitas Croco datur
cilico atq; ibi in Coryco mōte ut ſcribit Plinius & Vibius
ſequeſter:Corycus item mons iuxta Teum: cuius preter/
nauigatio latronibus infeſtatur qui Corycei dicuntur: hi
Mercatores auſcultare ſoliti uia & opibus cognitis opes
diripiebant: Quamobrem omnes curioſos & occulta ac
ſecreta auſcultare geſtientes Coryceos nuncupamus:& in
prouerbio eſt:ut apud Strabonē legimus: Hunc ergo Co/
ryceus auſcultauit: Cum quid & dicere & facere uult oc/
Coryceus culte ueluti Coryceorum inſidias iam diu expertus:Tmo/
prouerbium lus quoq; Lydiæ mons:ut referunt Probus:Solinus:& Lu
cius Columella croco eſt florentiſſimus: Laudatur & cro/
cum Licium & centuripinum in Sicilia & Phlægreū:Cro
co medici in pharmacis & plurifariam coqui in pulmen/
tariis utuntur:huic Crocus adoleſcens ut mytheci fabulā
tur in eo mutatus nomen impoſuit: A quo iam ad hortos
in quibus bulbo radicis ſeritur per Cauedium trāſeamus.

HORTVS CAPVT. V.

HORTVS COMMVNI APPEL/
Areolæ latione ubi herbæ & olera diſpoſitis
Puluilli Areolis puluillis ue naſcuntur:uerum
apud antiquos omnis uilla Hortus
dicebatur ꝙ ibi autore Pompeio qui
arma capere poſſent orirentur: Vnde
Plinius In duodecim inquit tabulis
legum noſtrarum nuſquā nominatur
Villa uilla:ſemper in ſignificatione ea hortus:in horti heredium
Heredium Horti uero numeri pluratiui arboribus ad uoluptatem cō
Horti ſiti:ut Pompeiani horti & Luculliani:Primus ad animi re/
laxationem hortos athenis inſtituit Epicurus pago Garge
tyco:hic Papinius in ſiluis: Quas ipſe ſuis digreſſus athe/

nis malet deſerto ſenior Gargetycus horto:Propertiꝰ: illic uel ſtudiis animum emendare Platonis Incipiam aut hortis docte Epicure tuis:Cicero de natura deorum: Cur tantum epicuri hortus habuerit licentiæ:Nam ut ſcribit Laertius in horto Is ſcholam habuit ubi docebat : ante ipſum in opidis illos habere morem ferunt nō fuiſſe: Antiquitus quidem horti celebrati:hinc Heſperidum & Alcinoi: Pēſiles quoq; ſiue Semiramis eos:ſiue aſſyriæ rex Cyrus fecerit : Penſiles autem dicuntur ꝙ ſupra ædificia facti uel columnas erecti pendeant:Græci hortos paradiſos latini etiā pomaria & Viridaria:quibus adeo me delectari fateor ut cum ocium datur : in his preſertim umbroſis & amœnis apriciſue ſpaciari impendio & deambulare poſt ſedentarium & publicæ & priuatæ lectionis laborem comitimus tamen libellis ne horula pereat: modo in umbra modo in ſole conſueuerim : exiſtimauerimq; ſemper domum licet ornatiſſimam ſine hortis: non domum ſed ergaſtulum & tenebricoſum carcerem appellādā: Olus uero una quæq; herba ſatiua imprimis erit qua ueſcimur : inde forum olitorium ubi olera uenduntur:Olitor qui & græca dictione Cepuros ipſe hortulanus : nam teſte Phoca grammatico κηπος.eſt hortus Vnde Hierocepis hortus ſacer:& cepurica hortenſia:quæ antiqui illi frugalitatis dilectores Accetaria appellabant ab accipiēdo:ꝙ expedita ac parata ſemper eſſent:omnino hortus pauperis eſt macellū:unde Macellotas inquit Varro Iones hortoꝝ oſtiola dicunt : & forum olitorium diu nomiatum eſt Macellum: Apuleius in Apologia magiæ Olitori & cauponi merito eſt cōceſſum: olus & uinum ex nobilitate ſoli cōmendare:& olitoria inſtrumenta ut Marræ ſarcula ligones Pala bidentes compluriaq; alia quibus ad hortorum culturam utuntur:quæ imprimis foſſione & exherbatione inutilium herbarū cōſtat:qualis eſt gramen herba notiſſima a qua graminoſus ager Columellæ.Ab olla ut inquiunt olera nomen acceperunt: Vnde olla olera legit prouerbio dicitur : de quorum pauculis ad condimenta generibus quæ digeſſimus hæc

Penſiles horti.
Paradiſus
Pomaria
Viridaria

Olus
Olitoriū forū

Olitor
Cepuros

Hierocepis
Cepurica
Accetaria
Cipus
Olitaria inſtrumenta
Macellotæ
Macellum
Exherbatio
Gramen
Graminoſus

ſunt:adiunximus & coronamenta:de arboribus etiamnũ quibus horti cõſiti eſſe debẽt ad uoluptatẽ nõnulla cõſcri pſimus:In herbis autẽ multa efficaciſſima ad morbos re/ media ſunt:unde Herbarii tot medici qui uim & naturam

Herbarii me/ dici

herbaꝝ noſcere ſtudẽt:& herbariam medicinã primum a Chyrone mõſtratam docti & indocti paſſim profitentur ſæpius circũforanei Allium(ut dicitur)pro cepe uẽdentes:

Herbaria me/ dicina

Adiiciẽda fuerant hortis ac coronamẽtis aluearia & apes res præcipui queſtus & cõpendii cũ fauent:Sed quoniam

Aluearia Mellitùrgi Mellarii

in pagis illarum curã habere ſolent Mellitùrgi Mellarii ue ruſtici iure prætermiſſa nemo ut opinor culpabit.

MEnta herba notiſſima eſt:cuius odor animum & ſapor auiditatem in cibis excitat:Mentæ no men inquit Plinius ſuauitas odoris apud græ/ cos mutauit:cum alioquin Myntha uocaretur Hedioſmos illi quoqꝫ nomen eſt: Mentam uero exiſtimãt dictam a nomine Mynthes:quam ferunt pellicem Pluto/

Hedioſmus Myntha

nis a Proſerpina depræhenſam in mentam deformatam fuiſſe.hinc nos diſticho.

Summani pellex terram tenet arctius ulnis.
Miraris:uerus uſqꝫ perennat amor:

AMaracus herba ab amaraco nomẽ habuit:qui puer regius cum odifera geſtaret unguenta ca/ ſu lapſus fracto uaſculo:odore unguinis in her bam mutatus eſt:quam alii Sanſucum:Roma ni perſam uocitant:Ex hac unguẽtum odoratum & oleũ

Sanſucus Perſa

fit Amaracinum.Aulus.Gellius:Nihil cum fidibus gracu/ lo nihil cum amaracino ſui:Lucretius Poſteſqꝫ ſuperbos ungit amaracino & foribus miſer oſcula figit: Dicitur & ſanſucinum a ſanſuco:Plinius in.xiii.ſimilis & in ſanſu/

Sanſucinum

cino admixtis omphacio calamo: optimũ hoc in Cypro & Mitylenis:ubi plurima ſanſucus:& in.xxi.de ſanſuco lo quẽs:fit ex ea oleum quod ſanſucinum uocatur ſiue ama

Amaracinum

racinum ad excalfaciendos emolliendoſqꝫ neruos: Non poſſum non admirari complures uiros alioquin eruditos amaricinum pro amaracino barbare etiã ſæpius effutire.

Herpyllon

Serpillum quod græci Herpyllon unde & Serpullum: etiam ſi a ſerpendo nomen accepiſſe autor eſt.M.Varro rei ruſticæ tertio: herba eſt foliis ramuſculiſq; per terram ſerpentibus imprimis odoratũ:de qua meminit Vergilius in bucolico ludicro de Teſtili intinctũ faciente ſic ſcribens: Allia ſerpillũ atq; herbas contundit olentes: ad medicinam efficacius ſilueſtre: in aceto decoctum frõtiq; & temporibus illitum cum roſaceo capitis ſedare creditur dolores:

Roſmarinus

Libanotis herba odorem Thuris habens Roſmarinus latine appellatur: Columella de cibariis apum ruſticæ diſciplinæ decimo poſt hæc inquit frequens ſit Incremẽti maioris ſurculus ut Roſmarinus:& paulopoſt:Nam ſunt etiam languentibus remedio Cythiſi tum deĩde caſiæ atq; pini & Roſmarinus:hæc trita & cum aqua ſparſa per ædes pulices nigellos necare dicitur:at ſuccus eius regiũ morbum pellit & uiſum exacutit.

Eleliſphacon
Artemiſia
Parthenis

Saluiã latine noſtri qui nũc ſunt herbarii græce Eleliſphacon nominãt mentæ haud diſſimilem albẽtẽ & odoratã:hanc cũ Arthemiſia alligatã qui habet uiator laſſitudinẽ ſentire itinerariam negatur: Paralyticis prodeſt:dolorẽ dẽtiũ ex uino ĩpoſita minuit:& cõtra ſerpẽtiũ morſus exhibet: Artemiſia ipſa ab Artemide dicta eſt ſiue ab Artemiſia regia cum prius Parthenis uocaret̃:quæ oĩbus fœmĩaꝝ malis medetur:eandẽ quoq; ſecũ habentibus negãt nocere mala medicamẽta beſtiã ue ullã:ne Solẽ quidẽ ut ſcribit Plinius:

Ceramentum
Sutorium
Ocynum

Ocymum a celeritate naſcẽdi ex græco ſibi nomen uendicauit:autor Põpeius:Plinius:in horto ſatorum celerrime naſcũtur Ocymum blitum napus & Eruca: celerius quoq; id ipſum putãt erũpere ſi inter ſationis initia calida aqua fuerit aſpſum:Odore nõ improbatur:durat per autumnũ & Theophraſto autore in libro de plãtis tõſum diminutũq; regerminat:mãmis illitũ lactis prouẽtum extinguit: capiti uero

cum roſaceo cephaleā tollit:Semen aūt cū ceramento ſu/
torio uerucas pellit:eſt & ocymū genus quoddam pabu
li ut.M.Varro diſciplinæ ruſticæ primo atteſtatur:Id eſt ſe/
getes uirides ſectæ anteq̄ ſiliquas generent: bubuſq; datur
ut citam aluum faciat:unde nomen accepit.

APium folia habet petroſolino ſimilia ueꝝ ma/
iora:honos ipſi in Achaia coronare uictores ſa/
cri certaminis Nemeæ:hinc Iuuenalis gauden/
tis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu proſtitui:
graiæq; apium meruiſſe coronæ: & Plutarchus in Thime/
leontis uita Corithios refert Apio coronare eos qui apud
Iſthmon uiciſſent ſacram & patriam coronam Apium exi
ſtimantes:quemadmodum & apud Nemeam Apio coro
nabantur uictores cum pinus nōdum in uſus ueniſſet: Ab
Apii etiamnum corona quam . L. Apius in achaia me/
Apiorum gēs — ruit Apiorum gentem Romæ eſſe cognominatam legi/
mus:Sapor eſt Apio acutus & odoratus uelut aneto & fœ
niculo:unde Auicēnas tradit illud oris optimum odorem
facere:At in condimentis quibuſdam peculiarem gratiam
habet:prætetea ſi piſces in piſcinis ægrotent eo uiridi recre
antur:Petroſelino autem nomen impoſuit: Nam petra la/
Petroſelinum — pis & ſelinon Apium dicitur:Plinius alio genere Petroſeli/
non quidam appellant in ſaxis natum : Eſt & Buſelinon :
Helioſelinon : oreoſelinon & Hipyoſelinon omnia ex eo/
dem nomine apud græcos pendentia : a Selino urbs ſeli/
Selinis — nis dicta quod ibi plurimum naſcatur ut ſcribit Vibius ſe/
queſter.

ANetum autore Plinio .l.xviiii.& coquoꝝ & me
dicoꝝ gratia naſcitur:nam in conditura non i/
ſuaue eſt:& ſemen eius feruēs olfactum ſingul/
tus cohibet:ac ex aqua potum ſedat cruditates
Ipſius quoq; ad tormina uis efficax:nam doloribus cōfert
ut Auicēnas teſtatur:eius comas in ſummo ſemina mitten
Muſcaria — tes Muſcaria appellabimus:qualia ſunt fœniculo apio co/
riandro & aliis:de Panace .l.xii.ſemine inquit Plinius i mu/
ſcariis dependente:ut ferulæ.

ANiſum in condimẽtis peculiarem gratiam habet a Pithagora inter pauca laudatum ſiue crudum ſiue decoctum: Item uiride aridumue omnibus quæ condiuntur quæq; intinguntur deſideratum. Quin ipſum oris halitum Iocundiorem facit fętorem tollens matutinis manducatum cum Zmyrneo & melle exiguo Inſomnia leuat ſuſpenſum in puluino ita ut dormientes olfaciant: appetentiam ciborum facit: mox uino collutum uultum præſtat Iucundiorem.

FOeniculum græco nomine Marathrum oculorum claritati mire confert: Angues per hyemem membrana corpori obducta fœniculi cibo impedimentum illud exuunt: Senectutem & Vernationẽ uocitamus. Iidem oculorũ caliginem quã hiberno latibulo contraxerãt marathro ſeſe adfricãtes deponunt atq; oculorũ aciem refouent: ut ſcribit Auicennas ex Democriti autoritate: unde experimẽtis poſtea cognitum eſt idẽ præſtare hominibus: Nam ſuccus eius cũ melle attico uetuſtiſſimã licet caliginem diſcutit. Serenus. Si te nebras oculis obducit pigra ſenectus: Expreſſæ marathri guttæ cum melle recenti detruſare malum poterunt.

Marathrum

Senectus. Vernatio

RVta apricis locis & ſiccis cinere uult nutriri ut Plinius & Strabo tradidere: gaudet & umbra fici ut Auicennas ſcriptũ reliquit: quoniam eius radices indigẽt calore ut eſt apud Ariſtotelẽ in Problematibus: Peculiaris eſt illi autoritas ꝓpter uenena qbus remediũ exhibes ꝑſentaniũ: Vnde & Muſtellæ contra ſerpẽtes dimicaturæ Ruta ſe muniũt: & Cn. Põpeius uictoria Mithridatica in ſanctuariis: quæ aporeta & arcana: regis manu ipſius Antidoti ſyntheſim iuenit: ex duabꝫ nucibus ſiccis: ficis totidẽ. & Rutæ foliis uiginti ſimul tritis: mica ſalis addita: quod ieiunꝫ ſi quis ſumpſerit uenena eo die inocua experiet. Rutã furtiuã fertilius putãt ꝓuenire: ſicut apes furto ſubtractas peſſime: eiuſdẽ quoq; fruticem pluribus ãnis durare: niſi mulier quæ in mẽſtruis profluio ſanguinis ſit eam tetigerit & ob hoc inaruerit.

Aporeta
Sanctuaria
Arcana
Antidoti
Syntheſis
Apes furtiuæ.

Thymbra
Satyri

SAturea fragrantis odoris herba eſt quã Thymbram nõnulli uocãt:diuerſam credit Columella:Hæc cãpo Troiæ uicino ut aiũt nomen impoſuit p quẽ fluit amnis Thymbreus:ut refert Strabo:& Thymbrei Apollinis haud lõge tẽplũ fuerat a cãpo ſic appellatũ: Põpeius a mõte Troião dictũ exiſtimauit:Saturea autẽ ipſa uenerẽ emortuã ſuſcitat in cibis ſumpta: unde ex græco ut quidã uolũt nomen ſibi uẽdicauit: quaſi ſatyrea:ut ſatyri in uenerẽ proni & ſalaces.

Pyr
Ducicluniũ
Duciclunix
Recelliclunix

PYretra herba eſt aromatica linguam adurens: nam Pyr ignis eſt:Eius folia in acetariis probãtur:Radice uero utuntur pigmẽtarii:qua manduca(ut dicitur) ſi quis glandẽ mentulæ ſaliua humectauerit in coitu ad duciclumũ coget fœminam; de quo Lucretius: Idq; ſua cauſa conſuerunt Scorta moueri: Ne cõplerentur crebro grauidæq; iacerẽt:Et ſimul ipſa uiris Venus ut cõcinnior eſſet:Ita enim dicere placuit Duciclunĩũ: ſicus Apuleio Poſcinumiũ: Præterea Ducicluniæ meretrices dicuntur quas alii receclunias mobilitate clunium non ſine uenere amatoribus placere elaborantes.

Papauer
Opium
Meconium
Codia
Cappadocæ
Seſſiles
Endiuia

LAducæ a lacte autoribus Plinio & Var.nominatæ naturã habẽt refrigeraticem: & ideo per æſtatem gratæ ſtomacho faſtidium auferunt: cibi appetantiã faciunt:& ſomnũ conciliant ut ex Galeno ſcribit Auicẽnas: præcipuũ ad hoc eſt Papauer cuius e ſucco fit quod opium uocãt habens per ſomnum uim ſi copioſius ſumatur mortiferã:Ignauius eſt meconiũ ſuccus & capitibus: quæ Codia græci: foliis ue decoctis: Diuus Auguſtus priſtinam olim ualitudinem lactuca recuperauit Muſæ medici prudentia : Columella ruſticæ diſciplinæ undecimo:Iamq; ſalutari properet Lactuca ſapore: Triſtia quæ relenat lõgi faſtidia morbi: Antonii muſæ medici in Auguſto meminit Suetonius cui ob reſtitutã Cæſari ſanitatẽ Po.Ro.ſtatuam iuxta ædem Aeſculapii erexit: Lactucarum criſpas Capadocas uocant:ſeſſiles uero quæ late per terram diffunduntur. Endiuia quoq; lactucarum

generi eſt adſcribenda: Satiua magis probatur & illa pre-
cipue quæ folio criſpo ſolet prouenire: nã elixa euſtoma-
cha cẽſetur: Altera ſponte pululans longo & anguſto cau
le intubis haud diſſimilis eſt: Intuba ipſa a ieiuno in cibis Intuba
ſumpta ſemp epaticis profuere ut aſſerit Theodorus Pri-
ſcianus: A medicis impenſius laudatur Endiuia: E paticis
enim mire confert ſtomacho ſalubetrima ut eſt apud Aui
cennam.

ERucæ herbæ uis ineſt calida: Ideoq; frigora
cõtemnitt & lactucæ miſcetur in cibis: ut illius
tẽperet frigiditatẽ: uenerem quoq; ualenter ex
citat: hinc Poeta in moreto uenerem reuocãs
eruca morantẽ: & Columella: Excitet in uenerẽ tardos eru
ca maritos: Verũ ad hoc efficatius eſt ſemen quod Galen⁹
in Pharmaceuticorũ libello ponit in Satyriis hoc eſt cõpo Satyria
ſitionibus ad libidinẽ excitandẽ: In cõdiendis uero obſo- Euzomon
niis tãta fuit eius ſuauitas: ut græci Euzomon appellaue- Naſturcium
rint: Id quod Plinius in uixeſimo ſcriptum reliquit: Eiuſdẽ
fere ſaporis eſt Naſturcium dictum a narium tormento:
quod animum ita exacuit: ut coutra torpentẽ & ſomnicu
loſum dicamus: Ede naſturcium ideſt excita te: Erucæ itẽ
in hortis animalia herbis noxia naſcuntur: quæ a græcis
Campes ut refert Columella. xii. aduerſus illas ex equæ ca Campe
pite oſſa palo imponuntur & cancer fluuiatilis in medio
ſuſpenſus auxiliatur.

POrtulaca quam græci Peplion dicunt & Adra Peplios
chnem: herba eſt frigida & humida ut ſcribit Adrachne
Auicẽnas quæ dentium tollit ſtuporem: ut eſt
apud Amphrodiſæum in Problematibus: & Dentium
Ariſtoteles quærens cur id faciat Portulaca & Sal qui ſtupor
etiam congelationem dentium diſſoluit cauſam affert
humiditatis uiſcoſæ exſorbentis humidum acutum ſiue
acerbum quod erat circa dentes: uenerem inhibet & uene Vmbilicus p
ris inſomnia. præterea contra Vuulæ morbũ collo ſuſpen ciduis
ſa probatur ueluti exẽplo Plinius affirmat. Sed & umbili-
co prociduo impoſita medetur.

Bubula ligua
Bogloſſini flores
Euphroſine

BOgloſſus & ſatiua eſt quam Boraginem triuiales uocant & ſilueſtris: Latini ab aſperitate linguam Bubulã utrãq; appellauere: calida eſt & humida: cardiacis auxiliatur ĩ cibo ſumpta: ſanguinem purgat: & hilaritatem inducit: flores eius in condimento & medicina peculiarẽ gratiam habent: Ipſa uero in uino deiecta animi uoluptates auget: Hinc Euphroſinum græci dixere quaſi lætificantem: Nam ευφρεινειν eſt lætari: Euphroſine lætitia: & Euphroſia exultatio.

Annuicaulia
hyſopus
Siliquæſtrum
Piperitis
Lapatum
Rumex
Meliſſa
Santolina
Nepeta
Pulegium
Acetoſa
Myriophylõ
Marubium
Praſion
Betonica
Liguſticum
Glycyrrhiza
Panax

BEta hortenſium herbarum leuiſſima eſt: duo eius genera græci fecere a colore nigram & candidam: mira differentia ſi uera eſt. Candida ſolui aluum: nigra modice inhiberi: Illinitur alopeciis cruda & uulceribus in capite manantibus: Cocta fluctuationes ſtomachi & uentris ſiſtere exiſtimatur: & cum Braſſica in dolio uini ſapor corrũpatur: odorem foliis Betæ demerſis reſtitui autor eſt Plinius. Inter Anniuicaulia ſiue Annuifera numeratur germania inareſcentia quidem & exoleſcentia ſed radices retinentia quæ annuatim pullulant: ut Hyſopus lateris morbo quæ dicitur pleuritis conferens: Siliquaſtrum odore piperis unde etiam Piperitis: lapatium quãdoq; Rumex & eius omnino ſpecies acetoſa: Meliſſa: Nepta: ſanto lina in accetariis hyeme grata Pulegium ipſo brumali die ſuſpenſum in carnariis floceſcens: Myriophylon Milleſolium capillamenti modo folioſum: Marubium quod Praſion eximie Hæmoptoicis utile: Betonica domum in qua ſata ſit tutam reddens a piaculis omnibus Glycyrrhiza dulciradix quæ uulgo Liquiritia tuſſi conferens: & Liguſticum quod paſſim Liuiſticum ad detrimẽta laudatum: Panacem aliqui uocant: quod nomen omniũ morborum remedia promittit: ut plinius auctor eſt.

INula calida eſt: hinc radice illius per hyemes in pulmentariis quibuſdam utimur: ſeritur oculis ex radice exciſis ut harundo: Illuſtrata eſt olim Iuliæ Auguſtæ cibo quottidiano: auſteritate tamen aliquãtulum pungit: unde Horatius Acres inulas ap-

pellauit:Cōdita tuſſim ſedere credit':a ieiuno quoq; cōmā ducata dentes cōfirmat ſi ut eruta eſt terram nō attigerit.

Sinapi herba nota: cuius ſemine ſemel ſato uix eſt liberare locū:quoniam cadens protinus ui/ret: nec aliud magis ex his quoꝝ uis ī ſublime fertur iudicauit pithagoras in nares & cerebrū penetrare:nam uſus eius etiam pro pulmentario in patellis inquit Plinius decocto citra intellectum acrimoniæ:Et nūc cōdimentum ex eo faciunt admixtis uuis paſſis:pipere: fi/cis:Sandalis rubris:ſapa:& melle: contra pituitam tenetur in ore donec liqueſcat: gargariſſatur ad uuam cum aceto & melle:ad dentium dolórem manditur: Senſus atq; ſter/nutamenta purgat ſtomacho utiliſſimum.

Braſſicæ Cato tria facit genera:unā extenſis fo/liis caulæ magno:alterā criſpo folio quā Apia/nam uocat & ſelinada :tertiā minutis caulibus lenem & tenellā:Cyma a prima ſectiōe preſtat: hic eſt inquit plinius Quidam ipſoꝝ cauliū delicatior te/neriorq; cauliculus:Prototomū græca dictione ueluti pri/mæ ſectionis uocitamus.Columella:ſed iam Prototomos tempus decidere caules.Braſſicæ uero ipſæ uel quaſi paſſi/cæ dicuntur: ut ſcribit Varro: uel a præſecando quia folia præſecamus e tyrſo ut Pompeius:Sed & caules nuncupā/tur:unde Cauliculos ſiue coliculos deducimus: Et capita/tos caules peregrandes capite in orbem porrecto olim La/cuturres:& ſabellicos caules uſq; in admirationem criſpos appellamus:ueꝝ etiam herbaꝝ plurium ſtipites qui Thyr/ſi & ſcapi hoc nomine ſignificantur.Inde unicaulis herba quæ unico tantum caule creſcens in ramulos non diffun/ditur: Braſſicæ cibo ſenſus purgantur: Ereſiſtrati diatriba tenuit nihil ſalubrius: nihil utilius eſſe ſtomacho & neruis Braſſica:Ideoq; paraliticis & tremulis & Hæmoptoicis eā dari iuſſit:Eſt autem pauci nutrimenti:crapulā ſoluit:ebrie/tatem retardat ut refert Ariſtoteles & Auicennas;Nam ex ſiccat uapores ut Galenus atteſtatur.Si quis parum audiat inquit.M.Cato in re ruſtica terat cum uino braſſicam ſuc/

Apiana
Cyma
Prototomus
Caules
Cauliculi
Lacuturres
Sabellici cau/les
Tyrſi
Scapi
Vnicaulis

cumq; expreſſum tepidum in aurem inſtillet:cito intelliget ſe plus audire: Dioſcorides deniq; medicus tradit populũ Romanum ſexcentis fere annis medicina braſſicæ uſũ nõ dum enim ad urbem conuenerant medici: qui pigmenta ſecum attuliſſent ſed ea tempeſtate militares uiri glorioſas cicatrices gratuito olere curabant.

ATriplex & ſilueſtre & ſatiuũ eſt olus: accuſatũ a Pythagora tanq̃ faceret hydropicos:morbũ regiũ:& pallorẽ: addidere medici Dioniſius & diocles gigni ex eo plurimas ægritudines: nec niſi mutata ſæpius aqua coquendũ:Illinitur aũt ſalubriter incipientibus furũculis ſiue crudum ſiue coctũ fuerit:Atriplicis olus græci Atraphaxin appellant:autore Columella in.xii.Decipiuntur profecto qui exiſtimant atriplicem eſſe ſpinaciam:Ita .n. noſtri temporis medici herbam illam ſemine ſpinoſo uocitant cum olus hiſpanum fortaſſis ſiue blitum rectius poſſit & debeat nuncupari.

Atraphaxis
Spinacia
Hiſpaniũ olus

BLittũ herba eſt iners ſine ſapore:aut acrimonia ulla: unde cõuitium apud Menandrũ poetam uxoribus faciũt mariti: & Plautus blitteã dixit meretricẽ:Stomacho inutilis eſt uentreq; adeo turbat ut cholerã faciat aliq bus:Cluis tñ pedũ & lienibus ꝓdeſſe credit:a ſaporis aũt ſtupore apellatã eſſe ex græco ꝙ ab illis βλαξ ſtupidus dicatur Pompeius exiſtimauit.

βλαξ

COriandrũ inter ſilueſtria nõ iuenit:ſed ubiq; fere ſatũ naſcit:ꝓcipuum habet ægyptiũ:uis magna datur uiridi ad refrigerãdos ardores: ſimplex edẽdũ nõ eſt:ſed aceto ꝑparandũ ꝓpter inatã malitiã.M.Varro eo ſubtrito carnẽ icorruptã cũ aceto æſtate ſeruari poſſe credidit: Xenocrates uero menſtrua cõtineri uno die ſi granũ biberit fœminæ biduo ſi duo & totidẽ diebus quot grana ſumpſerit: hic Macer:Xenocrates inqt totidẽ ceſſare diebus mẽſtrua:quot mulier coriandri grana uorabit. Prohibet & uapores a capite ut ſcribit Auicẽnas: In aceto aũt albo p diẽ macetatũ reddit illud aptiſſimũ ad pulices necandos:ſi per ædes ſpargatur.

CVcumeres a curuore nomẽ autore Varrone ac
ceperunt:creſcunt qua cogunt̃ forma:in Italia
uirides & ꝗ minimi ſunt: cũ magnitudinẽ ex/
ceſſere Pepones uocant̃: q in cibis ipenſius re/ Pepones
frigerant:aluũq; molliunt. Sunt & melopepones q nõ pẽ/ Melopepões
dent ſub humo rotundant̃:Neoterici mellones appellant: Melones
quos etiã p ſumã hyemẽ Galienus iperator exhibuit: Idẽ
recentes uuas trienio ſeruauit:cucumis ipſe tenet & iocun
diſſimus fit:ſi anteꝗ ponat̃ ſemen lacte maceretur:nõnulli
etiã quo dulcior exiſtat hydromelle id faciunt:Locus autẽ
cucumerariũ ut cucurbitariũ nuncupat̃: Hieronymus iſa/
læ primo:ſi tamen Hieronymus eſt: Derelinquetur inquit Cucumerariũ
ſilia ſyon ut umbraculũ in uinea:& ſicut Tuguriũ in cucu/ Cucurbitariũ
merario: nam in uineis & cucumerariis fiunt cuſtodiaria:
ut uidemus quaſi ergaſtiola temporaria. Cuſtodiarium

CVcurbitarum duo ſunt genera:longæ & rotun
dæ:cõmendant̃ in cibis longiores:cũ rotundio
ribus ꝓſertim uaſoꝝ uice utamur. Plinius: Nu/
per in balneaꝝ uſus uenere urceoꝝ uice: iã pri/
dem uero etiam cadoꝝ ad uina condenda: & Columella:
de media inquit parte cucurbitæ ſemen inuerſo cacumine
ponito ut fiat incrementi uaſtioris: nam ſunt ad uſum ua/
ſoꝝ ſatis idoneæ:Cortex non ſiccis tener eſt: deraditur ta/
men in cibis:quos ſalubriores præſtant quæ pẽdendo cre/
uere: prolixiori tamẽ & tenuiori fructu qui maius reliquis
inuenit pretium:nam eaꝝ genus eſt unum quod Camera/ Cameratium
rium uocant quia cameras & pergulas operit reptantibus
flagellis & capreolis ĩnitentibus:Chryſippus medicus illas
damnabat:ſed omnium conſenſu ſtomacho utiliſſimæ &
interaneoꝝ ueſicæq; exulcerationibus medicãtur:bonum
humorem eas generare & febribus cholericis ꝓdeſſe Aui/
cennas teſtatur:Cauendum eſt autem ne eo in loco quo cu
cumeres & cucurbitæ conſitæ ſunt mulier admittatur: nã
fere ipſius contactu ut notat Columella uirentium incre/
menta langueſcunt: & ſi in menſtruis fuerit etiam uiſu no
uellos fœtus necabit.

RAphani adeo frigore gaudent: ut in germania
infantium puerorum ſi Plinio credimus magni/
tudinem æquent. Iidem hiberno tempore uti/
liſſimi in cibis: ructus tamen mouent dentibus
ſemper inimici: eos.n.atterere dicũtur: Androcydes rapha
num contra ebrietates mãdi p̄cepit: mire uenenis aduer
ſari ueteres credidere: Vnde ante alios cibos menſis appo/
nebatur: calidæ eſſe uirtutis omnium medicorum opinio/
ne cõfirmatur: & nobis quoq; ex uſu licet cognoſcere: nã
cum cæteris cibariis in ſtomacho ſolus ructus mouet: Aui
cennas. Raphanus inquit digerit & non digeritur: Alexan
der quoq; Aphrodiſæus in problematis refert calidũ eſſe:
humores exſiccare & attenuare: mouere autẽ ex humori/
bus ſpiritus ac eos exhaurire & exinanire dũ per eos eru/
ctat: Aegyptii propter oliui fertilitatẽ quod de ſemine fa/
ciunt Raphanũ impẽſius celebrant: Genus eſt unũ quod
Armotacia — frõde copioſi⁹ q̃ corpore Armoraciã noſtri appellauerũt.

PAſtinacæ duo ſunt genera: unum quod agre/
Staphylinus — ſte ſponte proueniens Staphylinum græci di/
xere: alterum uero radice uel ſemine primo ue
re ſiue per autumnum: ut ex autoritate Higini
ſcribit Plinius: In cibis hyeme uere etiam primo gratiores
ſunt: & præſertim coctæ mox patinis conditæ: Eſt & e ge/
Siſer — nere Paſtinacæ Siſer: radice ſubruffa: quam olim Tiberius
Cæſar illuſtrauit: flagitans eam omnibus annis e germa/
nia: Gelduba fuit oppidum Rheno impoſitum ubi præci/
Carotola — pua generoſitas: Carotola a neotericis uocitatur.

RApa frigoribus dulciora fiunt: cibi uſum Ro/
manis illis p̄ſertim ueterib⁹ qui frugalitatẽ ut
deam adorabant præſtiterunt: unde a Samni/
tum legatis inuentus eſt. M. Curius cognomẽ
to dẽtatus rapum ad ignem coquere autores Plutarchus
in apophtegmatib⁹ & Cicero ĩ Catõe maiore: Palma dat̃
in nurſino agro naſcẽtibus: Democritus a cibis abdicauit
ꝓpter inflationes. Diocles uero & Dionyſius magnis lau
dibus extulerũt: Folia etiã cibariis ſeruiũt decocta ad minu

tal qđ Rapaciolũ noíamus Mediolanẽſes uero Rapaciũ. Rapaciolum

NApi rapis longitudine ĩ primis differunt quos apud Romanos Amiternum ciuitas in ſabinis laudatiſſimos mittebat:Martialis ĩ Xeniis:Nos amiternus ager fœlicibus educat hortis: Nurſinas poteris parcius eſſe pilas: & Plinius: Palma Romæ Amiterninis datur:inde nurſis:Tertia nr̃atibus:Eſt inter napos genus quddam ſilueſtre ſatiuũ etiam radiculæ perexiguæ ad accetaria non improbatæ:noſtri Raponcium uernaliter dictitant.Bunion græci Napum uocant:unde Pſeudobunion mentitũ napũ:Nam pſeudo falſum notat:Hinc Pſeudoſmaragdus: Pſeudopropheta:pſeudolus: Pſeudographus falſarius in ſcribendo & alia compluria.

Rapacium
Raponcium
Bunion
Pſeudobuniõ
Pſeudographus
Pſeudoſmaragdus

ALlium in caput: creſcit nucleoſq; membranis quibus ueſtitur includit:aſperum eſt ſapore:& quo plures habuerit nucleos eo aſperius. Tradidere nonnulli interlunio poſitum & item luna ſilente Intermeſtriue euulſum odoris fœditate caritur: oculos hebetat:inflationes facit: ſtomachum lædit copioſius ſumptum: ſitimq; gignit. Somnos tamen prouocat: atq; in totum rubicundiora reddit corpora:gallinis quoq; contra Pituitam prodeſt.Auicennas cum uino dandũ præcepit aduerſus ſerpentium morſus: Galenus uero Theriacam appellat ruſticorum:At Horatius in Epodis illud execratur: Edat Cicutis alium nocentius: O dura meſſorum Ilia Quid hoc ueneni ſæuit in præcordiis? Theriaca autẽ inter remedia eſt præſentaria contra uenena fere omnia: ſic dicta ꝙ uenenis beſtiarum aduerſetur: alii ꝙ e uiperarũ carnibus conſtet quæ naturalem quendam mutuum affectum habent quam Anpathiam uocant aduerſus quod uis animal ueneno ſum: admiſcetur præterea Dictamus herba cui proprietas cum corde: Epatorium cum Iecore: Scolopendrium cum liene: Petroſelinum cum uentris orificio:Hyſopus cum ſepto & pulmone: Seſſeli cum ueſſica urinæ:Helenium cum renibus: Ruta cum colo: & cum cerebro Gentiana.

Luna ſilens
Intermeſtris
Theriaca ruſticorum
Anpathiam
Dictamum
Epatorium
Scolopendriũ
Petroſelinum
Hyſopus
Seſeli
Helenium
Ruta
Gentiana

Cepe plura ſunt genera: nobilior eſt Aſcalonia ab oppido iudeæ: Nam ut refert Strabo i .xvi. Aſcalonenſium regio præcipue fert cepas: optimæ rotundiſſimæ: item ruffe acriores q̃ candidæ: ſiccæ q̃ uirides: crudæ q̃ coctæ: Cepa oculos mordet: unde a græcis nomen impoſitum crõmion quaſi pupillã oculi cõprimi cogeret: ut ſcribit Ariſtoteles in Problematibus: Vnde lachrymoſa dicitur a Columella: reuireſcit & congerminat decedente luna; innareſcit creſcente: quam ob cauſam ſacerdotes ægyptii credũt Peluſiotas cepis abſtinere: quia ſolum olerum cõtrarias lunæ uices habeat minuendi atq; augendi. hinc Diuus Hieronymus: Impelle ſi uales peluſioten ut edat cepe: Adde q; alium & cepas inter deos iureiurando habet ægyptus: ex quo exiit illud Satyrographi poetæ Porrum & cepe nefas uiolare & frangere morſu O ſanctas gẽtes quibus hæc naſcuntur ĩ hortis numia: Cepis caput grauatur: cerebrũ ĩfeſtatur. ſomnuſq; grauis inducitur: Hæmorhoidibus tamen tritæ impoſitæ uehementer proſunt. In cibis aluum molliunt: & appetentiã faciunt: Earũ ſoliculum taliam appellamus: nam Talea lignum eſt præciſum ex utraq; parte ſed cuſpidatũ in ima: plantãdi gratia: a quibuſdã etiã ponitur p Teſſera: hoc eſt ligno cõplanato quo numeros notant ruſtici Idiotæ mechanici: & ĩprimis apud nos pagorũ magiſtri.

Aſcaloniæ
Crõmio

Talie
Talea
Teſſera

Magiſtri pagorum

Bulbus haud diſſimilis cepæ uenerem impendio excitat: ut ſcribit Dioſcorides: unde epigrãmatarius poeta: Cum ſit anus coniunx cum ſint tibi mortua mẽbra: Nil aliud bulbis quã ſatur eſſe potes: & Columella in .xi. quæq; uiros acuunt armantq; puellas: Iam Megaris ueniant genitalia ſemina bulbi: Quibus adſtipulantur. M. Varro & Apicius ſcribentes: Nuptiis legitimis Bulbos ſponſis apponi ſolitos cum nucleis pineis aut erucæ ſuccco & pipere ad uſum ueneris: Megarici a megaris urbe græciæ in diſciplina ruſtica a Catone celebrantur: Eſt bulborũ genus Epimenium & per diminutionem Epimenidiũ e Scylla: Bulbos autem ſcito ge

Mons nuptialis
Eipimenium
Epimenidiũ
Scyla

neraliter dici radices rotundas tunicatas:quales ſunt croci Narciſſi & harundinum.

Porri duo hñtur genera ſectiuũ & capitatum:ſectili Nero ĩperator autoritatẽ dedit cũ eo uocis gratia ꝑſertim æſtiuis menſibus uteretur:uiſcoſitatem nãq; habet lenitiuã qua confert arteriis pulmoniq; eſt Trachea ne exſicetur:Præterea purgatiuum eſſe gutturis teſtat̃ Ariſt. Capitatũ uero in caput creſit Vñ nomen: Id fiebat ſuppoſita tegula uel ſilice: frequenti etiã trãſlatione ĩ caput rotundat̃: ſuccũ loetifeꝝ eſſe oñdit Plinius Qui ſcribit Melã equeſtris ordinis reꝝ ex ꝓcuratione a Tiberio Cæſare accerſitũ in ſumma deſperatione ſucco porri ad triũ denarioꝝ argẽteoꝝ pondus hauſto cõfeſtim ſine cruciatu animam exhalaſſe. Trachea Succus porri

Maluæ gñra duo Plinius poſuit:quæ folioꝝ amplitudine diſcernant̃:ĩ ſatiuis maiorẽ græci melopen:alterã ab emoliendo aluo Malachen dixere:ſilueſtrẽ cuius foliũ grandiuſculũ eſt & albæ radices Altheã & ab excellentia effectus Ariſtaltheam apoſtemata fere oĩa reſoluentem ut eſt apud Auicennam. Malua ipſa quæ ſeptimo menſe in arabia arboreſcere & Scipionũ ideſt baculoꝝ uſum ꝑbere credit̃: aculeatis ictibus medet̃. Ventrẽ quoq; ſoluit uel clyſteribus ĩfuſa uel in cibis ſumpta. Cõmẽdant̃ ĩ primis ex ea cauliculi ſurgẽtes a radice quos deraſis prius foliis ĩ modum aſparagoꝝ coctos ĩ cibariis cũ acceto oliuo ſale & aromatis nõ imꝓbandos ipſe dixerĩ:nã guſtu iocundi aluũ ſalubriter emolliẽtes bonã per æſtates ualitudinem præſtare creduntur. Melopes Malachis Althea Ariſtalthea Scipiones

Aſparagi ſilueſtres ac horridi natura fuerãt:ueꝝ altiles facti.ternisq; libris in ſolo rauenacio ſpectantnt. Coruda inquit Cato in hortis ſerenda eſt unde fiãt aſparagi: de quibus epigrãmarius poeta in xeniis:Mollis in æquorea quæ creuit ſpina rauenna:Nõ erit ĩcultis gratior aſparagis: ſic aũt ideo dicti ꝙ ex aſperis uirgultis leguntur autores Pompeius & Varro: In aqua citule coquuntur: hinc:Auguſtus ad exprimendam Coruda

in rebus celeritatẽ dicebat ut ſcribit Trãquillus: uellocius q̃ aſparagi coquantur. Aſparagorum altilium Satiuorũq; radices Spongias uocamus.

Spongiæ

Caparis herba calida & ſicca in cultis terris nõ facile prouenit: multi enim ſunt experti: ſed in caſſum radices transferentes & ſemina ſerẽtes ut tradit Ariſtoteles in Problematibus: Contra in aridis: in Incultis: & præcipue in parietinis hoc eſt muris ueteribus ſine tecto luxuriat ſpargens per terram frutices: Coitum auget & ſpleneticis impenſius prodeſt: ueluti & Tamarix mirabilem habens Antipathiam cõtra lienẽ: ita ut ſi ex ea alueis factis bibant ſues ſine eo uiſcere inueniantur: & ideo homini ſplenetico cibum potumq; dedere in uaſis ex ea factis: quæ expertus in me teſtari audenter & uere poſſum eo remedio lienis duritia liberatus.

Parietinæ
Tamarix

Eryngion herba aculeatæ mordacitatis ſpinoſa ueluti carduus: ſatiua in cibis probatur radice tãtum: quæ melle Cinamomo & Cariophilo condita guſtui non iniocunda non inſuauis uenerem emortuam excitare creditur.

Carduus ſatiuus cibis adhibet̃: de quo Plinius certũ eſt inquit carduos apud carthaginẽ magnã Cordubãq; precipue ſextertia ſena milia e paruis his reddere quoniã portẽta quoq; terrarũ in Ganeã uertimus etiã ea quæ cõſciæ quadrupedes refugiũt: Mãducatus Carduus oris cõmendat odorẽ: Ad eſcã tener habẽdus eſt aliter improbat̃: Scolymos græce dictus ĩ latino ut ait Dioſcorides Strobylus uocatur quia nucis pineæ ſpeciẽ habet: ut uidemus: uuluis etiã conferre dicitur & maxime radice ad mares generãdos: hinc eſt q̃ matronæ cõplures ut uidimus efflictim carduos appetũt: nec fortaſſe ſit ob uenerẽ quã excitãt: Vini quoq; appetẽtiã faciũt: Elixi ĩ patinã ponunt̃ mẽſiſq; iſerunt̃: eſſe autẽ eos cũ Cinamo & ſale cõſueuere plurimi addũt qdã mel & acetũ: Carduis ſiccatis utunt̃ fullões: unde Serenus: carduus & nundũ doctis ſollonibus aptus: uer; ut opinor &

Scolymos
Strobylus

ita eſt hi ſullonarii inter ſilueſtria numerãtur:eoꝶ nãq; plu ra genera notauimus quorũ florem Pappũ nominarunt. Pappus

ROſas inter coronamẽta hortẽſia: uiolaſq; pene inquit Plinius noſtri nouere: de his igitur liliiq; floribus paucula dicemus:Poſtquã &.M.Cato in hortis coronamẽta ſeri precepit: Roſa ſemi ne uel uirgulto ponitur ſcrobibus aut ſulco breuiſſimo:In ſeritur & ocellis radicis ut harũdo:ſemina autẽ non exiſti memus medios floſculos crocei coloris quos ferunt: nam baccas purpureas nutriũt: quas in piruli formã plenas ſe minibus poſt uindemiã maturas oſtendũt:Roſam præco cem habere qui uoluerit duobus palmis ab ea in gyrũ ſo diat:& aqua calida rigabit:calice germinare incipiẽte:Eius plura ſunt genera:odoratius eſt quod in ſpinetis per arua naſcitur:utunť illo ad ũguẽtã oliuũ & medicamina pig mentarii:Validiora etenim habẽtur omnia ſilueſtria: q̃ ut ĩquiũt his terra perinde ac mater eſt:cæteris nouerca:Ego uero primã odoris laudẽ potius dederim roſis quas nunc paſſim Damaſcenas dicimus non ſolũ biferas ſed toto ſe re anno floreſcẽtes:Roſis conſita loca roſaria ut Violaria: & Roſeta ut liliera uocitamus:Græci roſam Rhodon ap pellant:Inde Cynorhodos & Rhododaphne deducta:Et Rhoſinũ oleũ e roſis: quod roſaceũ noſtri nuncuparunt. Roſarũ in coronis uſus prope nimius eſt:Cũ e floribus fie rent ſerta a ſerẽdo ſeruiæ uocabanť:coronas uero tenuio res quibus uſi ſunt antiqui Strophia inquit Plinius dixere unde nata ſtrophiola:uerſicolores Sycionii ex ĩgenio pau ſiæ pictoris inuenerũt poſt olympiadẽ cẽteſimã. Floribus autem per hyemes deficiẽtibus ramẽto e cornibus tincto coronas hibernas fecerũt:paulatimq; & Romæ ſubrepſit appellatio:corollis inter initia propter gracilitatẽ nomina tis:mox & corollariis:poſtq̃ e lamina ærea tenui auro ob lita dabantur hæc ille.Qui coronas facit coronarius a no ſtris Stephanoplocos a græcis dicitur:nam Stephanos eſt corona:Sed & uictores ĩ ludis:& uiri fortes in bellis opera ſtrenue nauata coronas uirtutis premia reportarũt. Quæ

Semen roſe

Silueſtria ualidiora

Damaſcenæ roſæ

Roſarium

Violarium

Roſetum

Lilietum

Rhodos

Rhoſinum

Roſaceum

Coronæ

Seruiæ

Strophia

Corollæ

Corollaria

Coronarius

Stephanoplocos

Stephanos

Bellicæ Coronæ

ut plurimum ex auro & frondibus fuere:Bellicæ celebrã/
Auꝝ coronarium
tur oualis:naualis:muralis:obſidionalis: caſtrenſis: ciuica:
& triumphalis quod aurum etiam coronariũ: de quibus
plura Plinius & A.Gellius.

VIolæ plura ſunt genera: purpureæ luteæ cro/
ceæ & albæ:purpuream ſponte naſcentẽ apri/
cis & macris locis e radice exeũtem Iacynthũ
Iacynthus
appellant: ab Iacyntho qui delitiolum fuerat
apollinis in huiuſmodi florẽ mutato:ut mythicorũ quidã
fabulantur:inde ueſtis Iacynthina:alii Iam:unde ueſtis ian
thina.& papinius uiolantillam dixit ianthida:nam iacyn/
Lutea
thi eadẽ illis ſunt uaccinia. Satiuis maior autoritas luteæ
Flammea
ut ſcribit Plinius quæ & flammea flox & luteola nomina
Flox
tur:Inter uiolas ipſe poſuerim florem odoratum:cuius fra
Cariophilus
grantia haud diſſimilis Cariophilo de quo inter aromata
iam dictum eſt merito nomen ab illo ſibi uendicauit.

LIlium roſæ nobilitate proximum eſt cognatio
ne olei & unguenti quod lilion uocant:cãdor
floris eximius: foliis foris ſtriatis. & ab angu/
ſtiis in latitudinẽ paulatim ſeſe laxantibus effi
gie calathi:reſupinis per ambitum labris tenuiq; filo & ſe/
mine ſtantibus in medio crocis:ſimilem producit in frute/
Cõuoluulus
tis Conuoluulus herba:ſed ſine odore:nec crocis intus:Cã
dorẽ tantũ referens:ac ueluti rudimentũ naturæ lilia face/
Narciſſus
re cõdiſcentis:Eſt & purpureũ lilium: Narciſſum uocant
Narce
a puero narciſſo: Plinius in.xx.a Narce deducit: Narcen
Crynon
græci torporẽ dixere:odor quippe illius caput agrauat:Eſt
Iris
& rubẽs Crynon appellant. Quidã inter genera liliorũ &
irim poſuere:radice tantũ cõmendatur nobiliſſimi odoris
Saliunca
ut Saliunca:floret diuerſi coloris ſpecie ſicut arcus cæleſtis
unde nõmen accepit:ſed de his hactenus. Iam ad arbores
tranſeamus ſine quibus horti nec eſſe nec dici poſſunt.

ARbores in maximo precio habuit rudis illa ue
terum antiquitas: utpote e quarum fructibus
ante fruges inuentas alimẽta:e libro ante uelle
Liber arborũ
ra ueſtes miniſtrabantur: & ante chartas uolu/

mina texebantur: ex his quoq; oleum corpora liquor recreans: uireſq; potus uini: tot deniq; annui ſapores indies maturitate ꝓuenientes: & menſas ſecundas replentes: tot medicamina e frondibus: Ligno: floribus. radiceq; prouenĩetia: Innumerabiles præterea ſunt uſus earũ ſine quibus uita duci uix poſſet: Arbore agros arbuſtamus: arbore caua currimus equor: aduehẽtes piper: ebenũ: uniones: gemmas: aromata: Reubarbaꝝ: caſiam: cõpluriaq; alia ad uſus noſtros: Balſamũ & thus ad cultus diuinos arcanaq; myſteria: arbore fundamẽta in uliginoſis paluſtribus & aquoſis locis firmamus: arbore cõſtruimus tecta: arbore mẽſas dolamus: hinc acernæ & citreæ olim precioſiſſimæ: arbore ſedilia fulcra arculas paramus: arbore ualidiſſimũ elementũ quo cibaria ad alimoniã præparantur ſeruamus: habent & arbuſculæ propria numina. Ioui deorũ ut dicebant maximo Eſculus. Apollini Laurus: Mineruæ olea: ueneri myrtus: Herculi populus: Plutoni cupreſſus: Baccho uitis: & cybeli ſiue pani Pinus dicatæ ſunt. Quin & Siluanos Faunoſq; ſiluis dedit antiquitas: & Dryades Hamadryadeſq; nymphas adfinxit. In hortis autẽ ponẽdæ ſunt arbores & ad uoluptatem & ad fructuũ utilitatem: quarũ culturam Eumolpus athenis primus oſtendit. Sed quoniam plurima earum ſunt genera ita ut uix numerari poſſint: omiſſis quæ conuenire non uidentur de quibuſdam & quidem breuiter dicemus: primũq; de frugiferis: mox de his quæ uel umbra umbroſa uel Topiario opere uarias ſpecies repreſentantes impenſius delectant.

Cultura arb. primo

VItibus principatum inter arbores eſſe dandum exiſtimauerim: poſtq̃ arboris appellatione illas cõtineri Vlpianus & pleriq; ueterũ uoluerunt. Nulla enim quæ ſuauiorẽ uberioreq; fructum producat arbor inuenit̃. In hortis uel Maleolo: hoc eſt nouello palmite: ſeu Viua radice ſerenda eſt ad uoluptatem magis: q̃ ad prouentum: ſubdiales namq; deambulationes umbroſis operculis opacat in fornicatis ſalignis pedamẽtis: ſic enim uitis adminicula dicimus clauiculis pãpinis

Meleoli

Viuiradix

Pedamenta

capreolis ſue adhærens atq; luxurians racemoſq; demittens
Pergula
ſtructuram ipſam & latine & elegáter Pergulam dicemus:
Nam plinius Vitiũ generoſaꝝ pergulas precepit quinqua
Subdiales
tribus eſſe putandas: Subdiales autem ambulationes græ-
Ambulatiões
ci hypæthras uocant: Creſcunt attamen uites ad arboris
Hypæthræ
iuſtæ craſſitudinem: Metaponti templum Dianæ uitigineis
columnis ſuſtinetur: ſcaliſq; tectũ Dianæ epheſiæ ſcandit
uite una Cypria ut memorant: & Iouis ſimulacꝝ populo-
niæ conſpicitur inquit Plinius e uite una pluribus æuis in-
corruptum: Non eſt enim ligno ulli æternior natura: e uite
Parmulæ
Parmulæ texuntur ad uſus bellicos: ex eadem inſigne cen-
turioni geſtamen dedit Senatus.

OLea ex cuius baccis trapeto preſſis utiliſſimus
oliui liquor educitur: in hortis ſeri poteſt: & ma
xime collinis: huic honorem dedere Romani.
& turmas equeſtres idibus ſextilis: & in mino-
ribus triumphis ouantes coronando: Athenæ quoq; ex
oleagina fronde uictoribus coronas propoſuere. Græcia
uero in Olympiis oleaſtro coronauit: Locũ ubi cõſitæ fue-
rint oletum ſiue oliuetum appellabimus: Ibi oleas digeſtas
Stœchades
in ordinem græci Stœchadas uocant: unde ſeptum quod-
Oletum
dam militare Stœchada paſſim dicimus. Poni debent in
Oliuetum
hortis & Perſicus: Prunus: Ceraſus: Ziziphus: Celſus: Citrꝰ:
Ficus: Apirinus: Amygdalus: Pinus & reliqua Pomiferaꝝ
Nuciferaꝝ genera: de quoꝝ fructibus in ſecunda menſa
Plantatia
ſum dicturus Ad hoc neceſſaria erunt Plantaria hoc eſt ſe-
minaria in agris: e quibus plantæ ſumptæ tranferantur: ut
adultæ poſtea ſuum fructum ꝓducant: uel ut quibuſdam
opus eſt: per inſitionem alienum & quidem mitiorem: Plã-
taria etiamnum ueteres filiarum dotem dixere: quia plan-
tatæ arbores tam fœlices ꝗ infœcundæ ueluti: Salices po-
pulus: Vlmus: Iuglans: Ceraſus: Sorbus & id genus cæteræ
ac poſt aliquot annos uenditæ maximum quæſtum exhi-
Nemuſculum in ædibus
bent. Voluptati quoq; conferet impenſius nemuſculum
habere ad amuſſim poſitis arbuſculis: in quo per æſtates
i umbra cũ libuerit ſpatiari: legere: exercere corpus menſas

ad cibos ponere licebit: Diſcurrentibus hinc inde damis timidulis:& lepuſculis auritis tripudiãtibus. Per arborum uero faſtigia nitidulo Carduele:Philomena attica cantoris auiculis modulatim occinẽtibus. Diſponetur & locus ad curſum equorum idoneus quẽ iccirco Hippodromũ græca dictione nuncupabimus. Nec procul inter umbroſa uireta:lateritia marmoreaue ſedilia ambulatione interdũ fatigatos iuuantia: De hippodromo meminit Plinius Cecilius in epiſtola ad Apollinarẽ de uilla quã in thuſculis poſuerat. Adiacẽtis hippodromi nemus comaſq; proſpectat Item hãc diſpoſitionem amœnitateq; tectorũ longe præcedit hippodromus medius pateſcit: ſtatimq; intrantium oculis totus offertur. Platanis circuitur. Illæ hedera ueſtiũtur utq; ſummæ ſuis: ita imæ alienis frondibus uirent. Hippodrom⁹

PLatanus nunc Italiæ fere incognita umbræ tãtum gratia ex alienis uecta regionibus in precio Romæ habita. Petronius arbiter in ſatyris. Nobilis æſtiuas platanus diffuderat umbras: & Apuleius in Coſmographia. Platani ut ait poeta umbras potantibus miniſtrantes: hinc Licinius mutianus ter conſul Lyciæ legatus prodendum etiam putauit intra platanum quæ illic clara habetur ſe epulatum eſſe cum duodeuiceſimo comite: Primũ celebrata eſt in Academiæ ambulatione athenis cubitorum triginta ſex: ad mirabilem namq; altitudinem creſcit. Commendantur & Chameplatani coactæ breuitatis ſic ferendi genere & recidendi excogitatæ. Primus autem Cn. Macius ex ordie equeſtri Aug. Cæſaris amicus nemora tonſilia conſtituit. Chameplatãi Tõſilia nemora

LAurus Apollinis eſt arbuſcula propter Daphnem quã amauit in ea defoimatã: ſiue q̄ ſpectatiſſima naſcitur in parnaſo: Euſebius uero ſcribit eam ſoli dicatã quoniam ignea eſt: unde odio maxime a Dæmonibus habet: ſiue q̄ plurimum ſonat ſi uratur quod prædicẽdi artẽ deſignat: Diuinatiõis autẽ deus Apollo exiſtimatur: Ianitrix quoq; cæſarũ eſt & Pontificũ triũphiſq; dicata: coronã capite & ramuſculum

Delphica tenētibꝰs manū triūphantibus: & præſertim e Delphica
Cypria qua & Delphis corōabātur uictores: unde nomen. Nam
muſtax Cato genera duo fecit hanc & cypriā: Pompeius Leneus
adiecit quā muſtacē uocauit: ꝙ muſtaceis eius folia ſubij-
cerētur. Sola arborū fulmine nō tāgitur: hinc cōtra fulmi-
na ferūt Tiberiū Cæſarē tonāte cælo ea corōari ſolitū: Lau-
Laureta ro cōſita loca Laureta q̄ græci daphnonas: Nam Daphne
Daphne laurus: Petrōius ī Satyr. & Baccis redimita Daphne: folia
Laurea uero laureā uocam⁹. Perpetuo uirēs topiario opi accedit.

BVxus ſemen ſuum producit & granum quod
Cartegon dixere: præterea uiſcū & hipheat: au
Buxeta tor Plinius. In topiario opere cōmēdabilis eſt:
Saliceta Laudatur & leni minimeꝗ criſpante uerū pal-
Pineta lidula materie: ex qua fiunt Tibiæ multiforatiles: & pecti-
Corneta nes dente multifido ad capillos explicādos: & pyxides ad
Populeta uſus mortaliū plurimos: freqūēs naſcitur ī Cythoro: hinc
Cupreſſeta Catullus buxiferum eum appellauit: eſt & ipſius copia co-
Pruneta pioſa in corſica ut Diodorus in .vi. atteſtatur: A Buxo bu-
Perſiceta xeta loca buxis cōſita dixere. Sicut a Salice uel pticali uel
Ceraſeta uiminali ſaliceta: a Pinu pineta: a cornu corneta: a populo
Coryleta populeta: a Cupreſſo cupreſſa: Pruno pruneta: Perſico pſi-
Aeſculeta ceta: a Ceraſo ceraſeta: a Corylo coryleta: ab Aeſculo æſcu
Ficeta leta: & a Fico ficeta.

CVpreſſus natu moroſa exciſa nō renaſcit̄ quā
ob cauſam Plutoni ſacra habet̄: & ideo fune-
bri ſigno ad domos defunctorū illam poſuere
maiores. Petronius in ſatyris. Gaudēt ferali cir
cum tumulata cupreſſu. In hāc Cypariſſus Siluani delitiū
mutatus dicitur in fabulis: Odore nō improbat̄ quamuis
uiolēto: ex ea ſcādulæ aſſeres tabulæ fiunt e quibus locu-
los: mēſas: fulcra & capſas producunt fabri lignarii: quos
Plautus materiarios nomīat a materia: cuius nomīe ligna
Materiarii ad fulciendū ædificandūꝗ neceſſaria idonea ue ſignātur:
Materia ut notat iuriſcōſultus de legatis tertio. Cariē & uetuſtatem
nō ſentit. ualuas e cupreſſo in Dianæ epheſiæ tēplo dura-
te Mutianus ſcribit iā quadrigentis prope annis materiā

habētes nouæ ſimilē. Nux autē eius conum quā uocitant in aceto decocta dentiū tollit dolores ut ſcribit Auicēnas: Trahit arbor ipſa in ſpecies uarias tōſilis opere Topiario. Conus

SAbia herba frutexue folio fere cupreſſi perpetuo uirēs Topiariis nō improbat: Loco thuris ꝓpter odorē ad ſuffitus adhibet: Illita ulcera purgat: miſcēt quidā folia eius in Attocis medicamētis quæ ſpē partus intercipiūt: nā tocos partus eſt. Seritur propagine & ramo ut Roſmarinus: quoniā neutri ſemen: Sabinæ uero uirginis inter Diuas receptæ corpus in hac urbe quieſcit: eſt & Cynogloſſos lingua canina topiariis operibus gratiſſima. Atocia Cynogloſſos.

IVniperus arbuſcula i harenoſis frequēs naſcit coma uirēs ꝑpetua: unde fit ut Topiario operi impēſius Idonea habeat: durat & eius materia diutiſſime incorrupta: quippe quæ ſenectā cariemue nō ſentit. Quod oſtēdit ex tēplo Dianæ e Zazintho aduectæ anno ducēteſimo ante excidiū Troianū. In quo Plinio aſſerēte ex autoritate Bocchi adhuc durāt trabes ex Iunipero: huic Carthaginēſis Hānibal inductus religione pepercit: Iuniperus gumi ad nihil utile eodē autore ꝑducit: Hoc tamen mola truſatili in pollinē redactū ſimile eſt thuris Pollini: Vtūturq; illo ſcriptores pennarii ad papyrū exaſperandā: Medici Sandaracā Indocti Vernicem appellāt: cuius fumus præ cæteris dolorē leuare dentium dicitur: ut eſt apud Auicennā: cū ex arboris ipſius ligno factus pædes in peſte cōferat: grana uero ſiue Baccæ cōdimētis ad farturā ſeruiētes & matrici & doloribus. Sandaraca Vernix Baccæ Iunipi

HEdera ſemper uirēs ſine adminiculo per ſe ſtare non poteſt: hæret ergo arboribus illas quodā modo brachiis amplexans: hæret & muris quos ſæpicule rumpit: Vnde & nomē accepit: ut ſcribit Pompeius: ſiue potius ꝙ edita petit: uel edat omnia quibus adhæſerit: Eſt tamen genus illius quod per ſe ſtans arboreſcit Dendrocirros appellatur: Eſt & quæ nunquam niſi humi ſerpit nomine Chameciſſos: Hedera inquit Theophraſtus in libro de plantis omnium maxime Dēdrociſſos. Chameciſſos.

uiuax eſt: ſiue arbores ſcandens amplexu ſuo pſtringat: ſeu in terra abdita ima ſubeat: ſpecies aũt præcipuæ tres ponũ-

Helix
Nyſia

tur: Nigrã cãdida & quæ Helix uocatur. Celebratur nigra in poetaꝝ corollis: quam & Nyſiam & Bacchicam dixere quoniam uictor Bacchus ex India cũ rediret coronã hede raceam capite geſtauit: Id quod exemplo ipſius Alexãdrũ macedonem feciſſe legimus apud Plinium hæc paucula de hedera ſubiungentem: Cuius dei & nunc adornãt Tyr ſos galeaſq̧ etiam ac ſuta ĩ thraciæ populis ſolemnibus ſa cris: merito igitur hedera libero patri dicata coronabantur poetæ: ut nunc lauro: ſub cuius tutela etiãnum fuere: Race mos eius ĩ orbẽ circũactos corymbos uocamus: hinc poe ta Diffuſos hedera ueſtit pallente corymbos.

Corymbi

Murtia uẽus quæ
Myrtea
Piperitis

MYrtus ueneris exiſtimatur arbuſcula: hinc myr tea dicta quæ nunc Murtia: Liuius Ad murtiæ datæ ſedes: Peregria eſt: ut refert Plinius primũ in Elpenoris tumulo: ut inquiunt uiſa: Loco pi peris hac ueteres uſos ante piper ad uectũ memorant nam odorem illius reddit: ut Piperitis herba hortenſis: Cato ei us tria genera protulit nigram candidam & a cõiugiis ſot taſſe coniugalem: ſatiua quoq̧ eſt & ſilueſtris: Topiarii ge nera ſatiuaꝝ fecere. hi ſunt qui naues: Inſignia principum: ſerpentes: & compluria alia formant ex arboribus herbis fruticibus opere delectabili: quod Topiarium a Topiis: uo camus: Vlpianus iureconſultus Topiarii inquit erunt fun di inſtrumenta ſi etiam uiridaria ſint. Item Topiarium or nãdi cauſa paratum: Ex myrto fuit ouantiũ corona poſtq̃ Poſthumius Tubertus conſul de ſabinis uictor primus ouans urbem ingreſſus quoniam leuiter ſine cruore rem geſſerat myrto Veneris uictricis coronatus inceſſit. M. ta men Craſſus de fugitiuis & Spartaco laurea coronatus eſt fuit & ouantium ut diximus oleagina corona: Myrto con ſita loca Myrteta uocitamus: ſed iam herbaꝝ arborum & coronamentorum reliquis innumerabilibus fere generi bus omiſſis: Piſcinas quæ in hortis habendæ ſunt proſe quamur.

Tropiarii

Tropiarium
Myrtea
corona

Myrteta

PISCINA CAPVT VI.

PISCINAS appellamus Lucus: & ſtagna
quæ piſcibus uiuis cohercentur clauſa: ut
ſcribunt Gellius & Varro: Hinc Martialis
Piſcina Rhonibum paſcit & lupos uer-
nas: Viuaria quoq; dicunt quibus piſces Viuaria piſciũ.
incluſi paſcuntur: Plinius Oſtreaꝝ inquit
Viuaria primus Sergius orata in Baiano
inuenit. L. Craſſi oratoris ætate: & mox eadem tempeſtate
prior Licinius Murēa reliquoꝝ piſciũ uiuaria iuenit. Apud
romanos etenim piſcinaꝝ ſtudia celebrata ſunt ꝑcioſiſſi-
miſq; piſcibus referta Ichthyotrophia habuerunt: adeo ut
& Cato tutor Luculli grandi ære ſeſtertiũ milium quadrin
gētoꝝ autore Columella pupilli ſui piſcinas uēditauerit: &
uelut ante a deuictis gentibus Numātinus & Iſaricus: Ita
Sergius orata & Licinius Murena a piſcibus cognomina- Piſcinarii
rentur. M. quoq; Tulius Cicero. L. Philippum & Hortenſi-
um piſcinarios appellauerit a piſcinis: Quaꝝ quidem gene Piſciæ dulces
ra duo ſunt dulciũ & ſalſaꝝ: & ut uerbis. M. Varronis utar Salſæ
ex rei ruſticæ tertio: alteꝝ apud plebem & ſine fructu ubi
Lymphæ aquam piſcinis noſtris uillaticis miniſtrant: illæ
autem maritimæ piſcinæ nobiliũ quibus Neptunus aquã
piſcibus miniſtrat: magis ad oculos pertinent q̃ ad ueſſicã
& potius marſupium exinaniunt q̃ replent. Primum enim
ædificantur magno ſecundo parantur magno: tertio alun-
tur magno: Hirtius circum piſcinas ſuas ex ædificiis duo-
dena milia ſeſtertia capiebat: eam omnē mercedem eſcis
quas dabat piſcibus conſumebat: nec mirum: uno tempo-
re enim hunc Cæſari memini ſex milia murenarum mu- Piſciũ ſpecies
tua dediſſe in pondus: & propter piſcium multitudinem
quadragies ſeſtertio uillam ueniſſe. Piſciũ uero ſpecies ſunt
ſeptuaginta quatuor præter cruſtis teſtiſq; intecta quæ ſũt
triginta ut autor eſt Plinius: De ſingulis non dicemus quia
ſuperfluum uidetur: de quibuſdam tantum quæ nobis oc-
current & quidem paucula notabimus: Piſcis autem ipſæ

Ichthys
Ichthyotrophia
Ichthyophagi
Ichthyopoliũ
Ichthyocolla

græce Ichthys:ide Ichthyotrophia apud Columellam loca in quibus aluntur piſces: Ichthyocola gluten ex piſcibus:Ichthyopolium forum piſcarium: & Ichthyophagi populi ꝙ piſcibus ueſcerentur tum ipſi ut inquit Strabo tum eorum pecora. Domos Idem ex cetorum & oſtreatum conchis operiunt: Vſum trabium coſtæ: portaꝫ maxillæ præſtare creduntur:de his multa Diodorus:Piſcibus eos ueſci prohibuit cum per ea loca iter faceret Rex macedonũ Alexander Capiuntur piſces hamo in eſca latente a quo hamiotæ piſcatores:& piſces ineſcati: Naſſa etiam uiminea: Rete ſagena ſiue Euerriculo ac fuſcina tridentata: Tragula quoqꝫ ut plurimum ex undis trahuntur:Non improbantur & ſepta ex harundinibus uiminibuſue cõtexta in fluuiis quas Plinius Excipulas appellat ab excipiendo: ueluti decipulas laqueos a decipiendo & tendiculas a tendendo ut aues ut feras capiamus:quas etiã mos eſt ineſcare:Nero ut ſcribit Suetonius piſcatus eſt rete aurato purpura coccoqꝫ funibus quos Epidromides uocitãt nexis: At iꝑator Diuus Aug. laxãdi animi gratia hamo piſcabaẜ.

Hamus
Hamiota
Naſſa Rete
Sagena
Euericulum
Fuſcina
Tragula
Excipulæ
Decipulæ
Tendiculæ
Epidromides

Elutæ
Plotæ

MVrenæ ſingulo menſe pariunt: laudantur iu ſicilia flutæ quæ græce Plotæ:Flutæ aũt ideo ꝙ in ſumma aqua præ pinguedine fluitent: cum ſole torrefactæ in aquam ſe mergere deſinant: Martialis in xeniis: Quæ natat in ſiculo grandis murena profundo:Non ualet exuſtam mergere ſole cutem: Et cũ cæteris pennæ ad natandum ſint uel quatuor ut auratæ & lupo:uel binæ ut anguillis:nullas id gẽus piſcis habere manifeſtarium eſt:ita autem undis utitur:ut terra ſerpentes:nã ſerpit in humore: ut Ariſtoteles in primo hiſt. animalium atteſtatur:Murenas alterius notæ piſcibus in uiuariis miſcere Columella damnauit: quia rabie quæ his ueluti canino generi accidit uexatæ ſeuiſſime perſequuntur ſquãmoſos plurimoſqꝫ mandendo conſumunt:Primus.C.Hir. Murenaria excogitauit.

Murenaria

m Vſtellam piſcem murenæ fere ſimilem: ſi non primas ſaltem ſecundas noſtra tempeſtate i cibis pare

tes adeptum dici poſſe nonnulli exiſtimarunt : ipſe tamen
hirudinem potius appellandam eſſe crediderim a quadã
hirudinis paluſtris quæ ſangui ſuga eſt ſimilitudine:lauda/ Sanguiſuga
tur impenſius e Rhetiæ lacu brigantino : Neoterici a lam/ Hirudo
bendis petris lampetram dixere.habent & ſuam cōmēda/
tionem piſces extra Italiam cū aliiſ tū Coracinus princeps Lampetra
nilliaci macelli (ut ille inquit)& Salmo in Aquitania fluuia Coracinus
tilis prælatus omnibus marinis auctore Plinio. Salmo

ANguillæ piſcium ſolæ exanimes non fluitant :
Non ouo nō coitu eas procreari affirmat Ari/
ſtoteles . naſcuntur ergo ex his quæ terræ uo/
cant.Inteſtina ſponte in luto:humeſcenteq; hu Inteſtia terræ
more prouenientia : tum in mari tum etiam in fluuiis ſta/
gniſq; putredinis ratione:ſed in mari qua algæ ſunt: in ſta/
gnis & fluminibus iuxta ripas:calor enim eas ſubiens par/
tes facit ut putreſcant . Veſcuntur certis locis limo & edu/
liis ſi quis apponat:ſed plurimæ dulci humore uiuūt. Idq;
uiuariis Anguillarū dantes operam ſeruare conſueuerūt : Anguillarium
ut q̃ maxime pura ſit aqua afluens ſemper & efluens:Quē
admodum eſt i piſcinula noſtra Bugoleſiana:breui namq; Bigoleſiana
niſi ea fuerit lympida aſtrangulatæ intereunt . Branchias piſcina
etenim quibus maior pars piſcium ſpirat exiguas habent: Branchiæ
hinc turbare aquam ſoliti ſunt qui illas piſcantur.De lacu
i piſcinam per æſtatem tranſlatæ uiuere non poſſunt:hye/
me uero facile tolerant ſedis mutationes : ſic autem ideo
dictæ uidentur ꝙ ſpecie anguem repreſentent : unde . M.
Varro de uocabulis aquatilium : Ex parte inquit a ſimili/
bus aliqua rebus ſunt tranſlata ut anguilla & Lingulaca : Lingulaca
quæ ab Aritotelæ.Glotis Anguillas ad tricennos pedes lō Glottis
gas educat ganges Indiæ ut ſcribunt Plinius & Solinus in
collectaneis.

MVgilis piſcium omnium ſquammis intectorū
uelociſſimus eſt : At omnium animalium tum
terreſtium tum aquatilium uelociſſimum eſ/
ſe Delphinem Ariſtoteles hiſtoriæ animalium Delphin
ultimo ſcriptum reliquit : Huius natura deridetur : nam

abſcondito in metu capite totum ſe occultari exiſtimat: id
quod de Phaſiano plurimi tradiderunt: a capite græci ce
Fuſanei piſces phalon appellant: Inter fuſaneos numeratur: ex argumen
Lupus to ſic uocitatos ꝙ fuſim retibus capiunt: Veluti & Tynni
Limariæ Lupus: Limariæ: Spuriæ: Monedulæ: Cromis: & Paſſeres:
Spuriæ ut ex Ariſtotele hauſimus hiſtoriæ animalium quinto: in
Cromis ſexto uero ſunt inquit qui omne mugilum genus ſponte
oriri opinētur: ſed non recte: nam & oua eorum fœminæ
& ſemen genitale mares habere cernuntur: Genus quidē
illorum eſt quod non ex coitu: ſed ex limo arenaue naſca
tur. Piſcium autem omnium fere mares pleni ſunt ſemine
Lacte piſcium genitali lacte nominato: Heliogabalum imperatorem ſcri
bit Lampridius in locis mediterraneis murenarum & lu
porum lactibus ruſticos pauiſſe.

MVllus quem Barbonē ideo uocitant barba ge
mina inſignitur inferiore labro: hinc Cicero in
Paradoxis Barbatulos mullos nūcupauit: græ
Barbo ce Trigla dicitur: quo nomine nūc romani utū
Trigla tur: In uiuariis & piſcinis non creſcit: eſt illi maxima gratia
ſicut magnitudo modica: nam libras duas raro admodū
exuperat: illud mirum eſt quod Mutianus prodidit: mullū
octuaginta librarū in mari indico fuiſſe captū: nec minus
Mullei quod ſequitur: Mullū Aſinius celer uir cōſularis ut refert
Macrobius ex Samonici ſereni autoritate ſeptem milibus
numum mercatus eſt: octonis uero ut Plinius teſtatur: ſimi
le Iuuenalis de Criſpino: mullum ſex milibus emit æquan
tem ſane paribus ſeſtertia libris. Veſcūtur mulli & alga &
oſtreis & aliorum piſcium carnibus. Nomen eis Feneſtel
la a colore Mulleorum calciamentorum datum exiſtima
uit: mullei autem fuerūt calcei regum albanorum: poſtea
patriciorum a millando id eſt ſuendo nominati.

LOligo inter molliū piſcium genera numerat:
pedes duos habēt quibus ori cibos admouet:
Cirri hi aſperi & lōgiores ſunt: cæteri cirri cum qui
bus uenatur: ſic autē ideo dicta ꝙ extra aquā
uolitet littera īmutata quaſi Voligo ut ſcribit Varro: hinc

Plinius Loligo etiã uolitat extra aquã ſe efferens:quod & pedunculi faciũt ſagittæ modo:Mollia uero genera piſciũ dixerunt quæ ſanguine carẽt & foris carne molli obducta ſolidũ intus modo ſanguinei generis continent: ut Sæpia etiam:& Polypi a multitudine pedum nomen adepti.

Peduncull / Piſces molles / Sæpia / Polypi

LVpus piſcis ĩ capite lapidem habere credit̃: ut referunt Plinius & Ariſtoteles: Præcipuã huic autoritatem fuiſſe Cornelius Nepos tradidit: ĩter piſces quidẽ Tyberinos apud romãos primum locũ tenuit:& Is præſertim qui eſſet captus inter duos pontes ut repetit Macrobius ex Varronis rerũ humanarum undecimo:& Columella.M.Philippi uelut urbaniſſimum quod erat luxurioſiſſimum factũ ac dictũ referens: Is enim apud hoſpitẽ Caſſini cũ cœnaret appoſitũq; e uicino flumine lupum deguſtaſſet atq; expuiſſet improbum factũ dicto ꝑſequutus Pereã ĩquit ni piſcẽ putaui:Ex hoc eſt facta multorũ gula ſubtilior: quibus faſtidio fuit lupus fluuiatilis:niſi quem Tyberis aduerſo torrente defatigaſſet unde Horatius in ſermõibus: Lupus hic Tyberinus an alto captus hiet pontes ne inter iactatus & amnis oſtia ſub thuſci:lupus alias rapax eſt animal:at lupa meretrix etiam dicitur:inde lupanar quod primum in Cypro inſula Venerem inſtituiſſe fabulantur.

Lupa / Lupanar primo

AVrata piſcis ab auri colore nomen accepit:Cuius amator ſergius: Orata cognomiatus eſt ut refert Macrobius:nam orata prius dicta:quaſi Aurata ab oro quod uulgo etiã ꝑ auro dicũt: hinc Orichalcũ ab ære & auro q̃dam falſo putarũt cũ ſit a mõte & ære nominatũ:In cibis cõmẽdant̃ auratæ optimæ ex lacu lucrino:q̃bus propriũ fuit cõchis pingueſcere: unde Epigrãmatarius poeta in Xeniis.Non omnis præciũ laudẽq; aurata meretur:Sed cui præcipiuus cõcha lucrina cibus:coeunt ut cæteri piſces uentris attritu & oua cõcipiũt ſed non oĩbus contingere in tanta copia ut fœtum educãt manifeſtariũ:alioquin replerent̃ maria & ſtagna cũ ſinguli uteri innumerabilia contineant.

Orata / Aurum / Orum / Orichalcum / Coitus piſciũ / Oua piſcium

MEnæ breues ſunt:colorem mutant:hyeme candidæ æſtate fiunt nigriores. Ariſt.hiſto.animalium.viii.Mena inquit grauis melior eſt:forma rotúdior fœmię:porrectior mari & latior.Euenit ut cum fœtu impleri fœmina incipit maris color in nigredniē mutetur:& caro deterima cibo efficiatᷣ: per id tēpus a nonnullis Hirci uocantur. De mena quam Alecem etiam dici poſſe quidá credidere meminit Perſius & Martialis cum inquit: & caudam Cybii breueſq̃ menas. M. quoq̃ Cicero de finibus bonorum & malornm. Qui enī uoluptates contemnunt eis licet dicere ſe acipenſerem menæ anteponere.

Hirci

Alec

SCarus quo carpathium pelagus abũdat adeo littoribus Italicis Ignotus fuerat: ut nec latinũ nomen haberet:uerum Optanus claſſis præfectus ſub Claudio principe copiá ſcarorũ copioſam nauibus aduectá in mare ſparſit iter cápaniæ littus & oſtiam: Autores Macrobius & Plinius:qui ſua tempeſtate huic piſci principatũ dari ſcriptũ reliquit: Herbis ueſci & piſclum ſolus ruminare creditur teſte Ariſt.hic Oppianus Hic ſcarus ſaxa frequentat: qui mites inter piſces clamore tremēdo Intonat:& ſolus pallentes rumīat herbas: hoc uno nãq̃ excepto piſces cæteri ſerratis ſunt dētibus: id eſt acutis & more ſerræ pectinatim ſeſe ſtipantibus.

Serrati dentes

ACipenſer piſcium olim nobiliſſimus eſt habitus ut ſcribit Plinius. Verum Traiani temporibus in magno pretio non fuit:ut idem teſtatur de ipſo loquens cum inquit.Nullo nunc in honore eſt quod equidem miror:cum ſit rarus inuentu: Cómendatur tamen a Martiale & ſynchroni creduntur: Ad pallatinas Acipenſera mittite menſas ambroſias ornent munera rara dapes:Contra aquá nando meat:Squámaſq̃ piſcium ſolus habet ad os uerſas ut repetit Macrobius ex P.Nigidio figulo rerum naturalium maximo indagarore. Primus epulis hunc appoſuit Callonius preco ſi Porphirioni credimus apud illud Horatianum Calloni præcouis

Callonius

erat Acipenſer menſa ni famis.

PAſſer & ſolea piſces plani ſunt: Paſſer optimus in cibis iudicatur a paſſere auicula nomen ut ſe runt adeptus: Solea quoq; quæ lyeni impoſita medetur iter lautiores piſces numeratur: hæc a Solea ut opinor nomen mutuatur: ea autem ſolo pedis ſu biicitur: Martianus capella. Calcei admodum furui quoq; maxime Soleæ atræ notis nigredine corolátur: Aulus Gellius omnia ferme in genus inquit quibus Plantarum calces tantum in fine tegũtur cætera parte nuda & teretibus habenis iuncta ſoleas dixerunt non nunquam uoce græca crepidulas: hinc ſoleatus ſoleas indutus: & ſolearius ſutor earum. Quin & materia robuſtea ſuper quam craticius paries extruitur ſolea nũcupatur. Certiſſima eſt autem ut ſcribit Plinius ſecuritas planos piſces uidiſſe ĩ mari quia nunq̃ ſunt ubi maleficæ beſtiæ: qua ex cauſa Vrinatores ſacros illos appellant: inter quos Raia & paſtinaca cõnumerant.

Solea

Crepidulæ
Soleatus
Solearius
Sacri piſces
Raia
Paſtinaca

RAna nutiſſima eſt: græce Vatrachos: unde ex parte Vatrachomyomachia Homerica: & adagium apud græcos: Vatrachos Seriphii: in eos qui nimis taciturni ſunt: quoniam in Seripho mutæ ſunt ranæ: alibi uero garrulæ coaxatrices. Inter cartilaginea numerantur: ut Raiæ: Torpedines: Squatinæ Bugloſſa & pſitta quæ paſſer Rhumbuſue: Mares ipſi cum maxime coaxant ad coitum fœminas cientes Ololyzontes dicentur: pariũt minimas carnes nigras quos Gyrinos uocant oculis & cauda inſignes: quæ mox findit ſe in pedes poſteriores.

Vatrachos
Squatinæ
Paſſer
Gyrini
Ololizontes

RHumbus qnoq; Rauennæ delicatior inter planos ponitur: eius magnitudinem innuit Iuuenalis: & epigrãmatarius poeta in Xeniis. Q uãuis lata gerat patella Rhõbum Rhumbus tñ eſt latior patella: marinus piſcis eſt: Caſſius autem Hemina tradidit piſces marinos ĩ uſu fuiſſe protinus a Roma cõdita. Rhumbus alias inſtrumentum eſt incantatorium rem magicã adiuuans in quo ſignificatu accepit Martialis: Cũ

Piſces marini

ſecta colcho luna uapulat rhumbo. Ouidius in amoribus Scit bene quid gramen quid torto cócita rhumbo Licia: quid ualeat uirus amantis equæ: & Propertius Staminea rhumbi ducitur ille rota. Theocritus quoq; ī pharmaceutria æglogha mulieri ueneficæ rhumbum dedit inter cætera quibus ſibi amantem alliceret.

LAcertus piſcis eſt idoneus ad ſalſamenta: de quo Martialis: cum ſexitani ponitur tibi cauda lacerti: & ſatyrographus poeta: cóchen æſti ui cum parte lacerti: eſt & lacertus animal terreſtre: Vergilius nunc uiridos etiam occultant ſpineta lacertos: Plinius in .viii. Lacerti arabiæ cubitales in India uero in Nyſa monte .xxiiii. in longitudine pedum: colore fului: aut puniceí: aut Cerulei: Indocluli ſtellionem dixere: cũ

Stellio
Aſcalabotes
Tarantula
Thurio

Stellio ſit minor lacerta: quem græci Aſcalabotem Neoterici Tarantulá appellant: quo nomine genus quoq; aranei núc peculiare apuliæ ſignatur: Id ſtupidos morſu ſuo uel ridentes ſaltanteſue & tremulos reddit: hinc Ariſtoteles in hiſt. animalium .viii. ſcribit in Italia fore locis quibuſdam morſus ſtellionum exitiales: eſt & Thurio piſcis frequens in Sicilia cómendatiſſimus ſalſamentis.

Alecula
piſces
Gregales
Dentices
Coruuli
Ariſtulæ
Scari
Scombri
Garum
Monedulæ
Trichiæ
Sardæ

GObius ſiue gobio uel Cobius ex græcis per .κ. piſcis eſt quo Veneti antiquiores cœnæ principio utebantur: hinc exiit diſtichon: in Venetis ſint lauta licet conuiuia terris principium cœnæ gobius eſſe ſolet: Paruulus eſt: unde Columella. Nam & alecula modo capta & cátharus exiguuſq; gobio: quiſquis deniq; eſt incrementi minuti piſcis maiorem alit: gaudet arena gregatimq; degit: hinc gregales inter piſces numerat: Vt Thynni: Aleces. Lacerti: Coruuli ſiue graculi: Déntices: mulli: malleoli: Ellegini: Scari: Ariſtule: lolii: papaueræ Iuliæ: Limariæ: Scóbri e qbus liquamé garũ quod dixere: & monedulæ: ac Trichiæ quas Sardas uocamus & alii.

Oſtrearia

OStrea duriore concha teguntur in cibis nó uulgarem gratiam adepta. Primus ſergius Orata optimum ſaporem lucrinis adiudicauit: primus omnium Oſtrearia ut diximus in baia/

no locauit ante marſicum bellum. L. Craſſi oratoris ætate: Martialis de oſtreis lemmate præpoſito Ebria baiano ueni modo concha lucrino: circeis etiamnum laudatiſſima naſcebantur. Horatius. Oſtrea circeis miſeni oriuntur echini: Britanica quoq; optimi ſaporis iudicata: & prelata lucrinis: utpote dulciora: de ſingulis aquinas poeta ſatyrographus circeis nata forent an lucrinum ad ſaxum: rutupino ue edita fundo Oſtrea callebat primo depræhendere morſu. Omnia autem tunc meliora in cibis exiſtimantur: cum oua appellata habuerint: quæ tamen nihil ad generationem conferunt: ſed indicio ſunt melioris nutrimenti: ueluti pinguedo in ſanguineis ut Ariſtoteles aſſerit de generatione animalium tertio. Pinguedo

Conchæ oculis carent omniq; alio ſenſu ꝗ̃ cibi & periculi: illarum genera ſunt: Purpuræ: Buccinum & murices: quæ cõchilia: equorum ſanguine ueſtes antiqui infectores tinxerunt: ſunt & Dactyli a ſimilitudine humanorum unguium dicti: atq; alia compluria: quæ omnia celerrime adoleſcunt: & præſertim Purpuræ: quæ uerno tempore eundem in locum ſe ſe colligentes conducunt quam fauaginem nominant: ea eſt ueluti fauus apum Ariſtoteles in quinto hiſt. animaliũ quomodo generentur recenſet. In. viii. uero oſtrearia ĩquit & cõcharia cruſtaq; etiam inſecta tunc optima cum grauida ſunt: ut late patet ĩ locuſtis & id genus cæteris: at mugilis lupus & reliqui fere omnes ſquãmoſi cum ferunt deteriores habentur: ut etiam de Siluro dicitur: cuius mas quoq; fœmina peior in cibis creditur: cum in cæteris piſcibus mares fœminis ſint meliores: licet in genere anguillarum iucundiores multi exiſtimẽt fœminas: cum fœminæ uere non ſint: ſed quia aſpectu diſcrepant fœminæ appellantur: In mari indico potiſſimum naſcitur genus concharum ut ſcribit Solinus & Ammianus: quod margaritas unioneſq; cõcipiũt pro qualitate roris quem ſitientes certo anni tempore hiatu quodam hauriunt: ſi purus influxit candicant: ſi turbidus ſubnigricant aut palleſcunt: hoc de

Purpuræ
Buccinum
Murices
Conchilia
Dactyli
Fauago
Squãmoſi . piſces
Silurus
Anguillæ
Margaritæ

niq; creditur: matutini aeris ſemine clariores: ueſpertini obſcuriores uberiore hauſtu fieri maiores: Si tonuerit cōprimuntur conchæ: uitiaq; cōtrahentes abortiua faciūt: quæ paruulæ aut inaniæ: Phyſemata dicere: pducuntur & margaritæ facie una rotūdæ altera planæ ob id Tympaniæ a tympani forma nuncupatæ: & proceriores quas faſtigiata longitudine Elenchos uocitāt: alabaſtrorū figura in pleniorem orbē deſinentes: hos digitis ſuſpendere inquit Plinius & binos ternoſq; auribus fœminarū gloria eſt: cū id fecere Crotalia appellāt: ceu ſono quodā gaudeāt ex ipſo colliſu margaritarum: Præcipua eſt autem Vnionibus pre cæteris autoritas nunq̄ duobus ſimul repertis unde nomen: ſumma laus in candore magnitudine orbe leuore & pondere: Duo per omne æuum maximi celebrati. Vtrūq; Cleopatra regina poſſedit. Romam uero primum Syllanis temporibus illatos fuiſſe uniōes ueteres tradidere: Naſcuntur margaritæ & in Taprobane inſula: In perſico ſinu maris rubri circa Arabiam: In littore etiam Britanico: ueluti Iulius Cæſar ex inſcriptione teſtatus eſt ſubdita Thoraci: quem e Britanicis margaritis Veneri genetrici dicatū in templo eius poſuit.

Marginalia: Phyſemata — Tympania — Elenchi — Crotalia — Vniones

TEſtudines tardigradæ & domiſeræ: i cibis ſumptæ Pthiſicis lienoſis caducisq; opitulātur. Ex earū autem carne ut in prouerbio eſt: uel multum edendū uel nihil edendū: quoniam modica in cibis dolores mouet in Inteſtinis: copioſa purgat & ſanat. Vere & eleganter illas deſcripſit Pacuuius: quadrupes tardigrada: agreſtis: humilis: aſpera: capite breui: ceruice anguinea: aſpectu truci. Tantæ magnitudinis in mari Indico naſcūtur ut ſingularū ſuperficie habitabiles caſas integant: & circa mare rubrū his tanquā cimbis nauigent. Chelonophagi oriētales populi teſtudinibus uitam agūt: unde nomen: earū quoq; teſta uaſorū uice & nauium utūtur domos eadem ſibi cōtegentes: ſic autē ideo dictæ ſunt q̄ teſta tegantur: autor. M. Varro: Earum genera ſunt marinæ paluſtres terreſtres & Lutariæ quæ in dulci aqua di

Marginalia: Chelonophagi — Lutariæ

uerſant:has græci Aemydas appellāt terreſtres uero cher- Aemide
ſinæ dictæ in operibus:nam ut ſcribit Plinius: Teſtudinū Cherſinæ
putamina ſecare in laminas lectoſq; & repoſitoria his ue-
ſtire Caruilius pollio inſtituit. Teſtudo quoq; lyra dicitur
quoniā Mercurius Apollinis cytharam de teſtudine ſicca
meditatus eſt ut Aratus & Higinius referunt. Hinc Hora-
tius illum curuæ lyræ parentem nūcupauit: & ad citharā
apoſtrophans inquit: O decus phœbi: & dapibus ſupre-
mi grata teſtudo iouis:O laborū dulce lenimen.

COchleæ terreſtres ſunt & aquaticæ exerētes ſe
domicilio cornuaq; protendētes: quibus teriti
olim Narnienſes(ut dicitur)pontem celeberri-
mū ad illas arcendas ſunt demoliti: oculos nō
habent.Ideoq; corniculis iter explorāt:Pompeius a Limo
limaces appellat:& ut ſentio terreſtres intelligit:quæ terra
per hyemem dellitefcunt:uere prodeūtes.Columella. Im-
plicitus conchæ Limax hirſutaq; campe.Earū uiuaria in-
ſtituit Fuluius Hirpinus in Tarquinienſi paulo ante ciuile Limax
bellum:quod cum Pompeio magno actum eſt:Saginam
quoq; cōmētus ſappa & farre aliiſq; rebus: ut cochleolæ Altiles co-
etiam altiles ganeam implerent. chleæ

CAncri petroſa amāt:brachia bina denticulatis
forcipibus ſortiti:qbus ori cibos quoſcūq; ce-
perint admouēt.in pauore retrorſum mira ce-
leritate decurrūt:ueris initio ſenectutē anguiū
more exuūt reuocatiōe tergoꝝ:ac plenilunio ut oſtrea im-
plent: brachia uero in piſcibus qbuſdā modo cirros mo- Cirri
do accetabula ab accipiendo uocamus:Eorū genera ſunt Accetabula
Carabi:Aſtaci:Paguri:Maiæ:Heracleotici:& alia ignobilio Carabi
ra:Ariſtoteles.iiii.hiſt.aīaliū Cruſtatoꝝ genus primū ponit Aſtaci
Locuſtas:proximū huic Cammarū:tertium Squillam: & Paguri
quartum cācros:mox ſinguloꝝ differentias proſequitur: Maiæ
quorū etiam quarto de partibus animaliū meminit:ſingu Locuſtæ
la quoq; genera in ſuas ſpecies diuidūtur:Omniuora ſunt Cāmarus
omnia: utpote quæ limum: lapillos: & algam deuorent Squilla
atq; etiam ſtercus:ut Cancri ſaxatiles:De piſciū generibus Cācri ſaxatiles

Temulus
Barbulus
Perſicus
Truta
Botulus
Carpani
Scardua
Carpiones
Sturio
Silurus
Attilus

& natura compluria traduntur a plinio Ariſtotele & Opia
no:ex quibus hæc paucula dicta ſufficiant: Breuitate nãq;
delector plura coarceruare nec potui iure nec debui: Adde
ꝙ multa piſcium nomina apud autores inueniuntur qui
nunc nec in prætio:nec quidem cogniti ſunt:cõtra hac no
ſtra ætate genera piſcium habentur:de quibus miror nullã
in ueteribus ſcriptoribus memoriã extare ueluti Temulus.
Barbulus.Perſicus.Truta.Merlucius.Strigillis.Botulus.Ca
uedulus.Carpani.Scardua. Carpiones qui in Benaco lacu
naſcuntur:Sturio in pado licet Silurus a nõnullis perperã
credatur:Nam Attilus ĩ ipſo amne alius eſt a ſturione qui
græce modo hyſca modo hicca nominatur: ea uox por/
cum ſignificat unde noſtri Parmenſes paruulos ſturiones
porcellas appellant: atq; alii complures: Verum ut dicam
quod ſentio uel non hiſdem apud ueteres nominibus fue/
re:quibus nũc ſunt:uel de illis qui in prætio ea tempeſtate
habebantur mentionem uilioribus poſtpoſitis fecere: Vi/
demus enim tempus per ætates & ſæcula ĩ rebus fere om
nibus precium decus auctoritatem nunc uni minuere:nũc
alteri augere.Hinc Lucretius.Nunc iacet æs aurum in ſum
mum ſucceſſit honorem:Sic uoluendo ætas cõmutat tem
pora rerum.Quod fuit in prætio fit nullo deniq; honore.
Hinc ab aquaticis in leporario ad terreſtia animalia notio/
ra diuertamus.

LEPORARIVM CAPVT .VII.

Lagotrophia

Roboraria

LEPORARIA Appellantur nõn ea tan
tum quæ maiores noſtri dixere ubi ſoli
lepores ſunt:& græcis Lagotrophia uo
cantur: ſed omnia ſepta ædificia quæ
ſunt: & habent ĩcluſa animalia quæ pa/
ſcuntur.Roboraria eadem a tabulis ro/
boreis quibus ſepta fuerunt ante quam
macerias & mœnia noſcerent; autor Gellius ex Varro.

Viuaria autem aprorum cæterorumq́ ſilueſtrium primus Romanorum inſtituit Fuluius Hirpinus: qui in Tarquinienſi feras paſcere delectatus eſt locis concluſis: quæ ex græco proprie Theriotrophia nuncupamus. Qualia noſtri té poris princeps ad uenationum ſæpicule uoluptatem: rato ad pugnam in harena antiquioribus uſitatam parare con ſueuerunt. ſed tu comprimis Princeps omnium principũ optime & optimorum magnificentiſſime poſuiſti adhærentia hortis oppidi tui quod munitiſſimum & ſplẽdidiſſimũ loco Cremonẽſis agri fertiliſſimo ædificaſti: & a lauro quã mereris Caſtro laurũ: ut laurẽtũue merito nũcupaſti.

Viuaria ſilueſtrium
Theriotrophia

Lauretum
Laurentum
Caſtrolaurum

Elephantes maxima omnium animalia facile mãſueſcunt: ſunt.n.autore Ariſto.a natura mites & manſuetiꝰ: ita ut ad rationale animal proxime accedãt: horum quidã aurigas ſuos qui in preliis ceciderãt exemerũt: quidã anterioribus pedibus utero ſubiectos ſeruauere. Pudore nunq̃ niſi clanculũ coeunt: Adulteria nõ nouere: nulliſue proprer fœminas inter ſe prelia cæteris animalibus pernicialia: Biennio utero grauesſcũt: ut alii ſeſquianno alii triennio: hinc ad exprimendã hominis tarditatẽ in rebus peragẽdis eleganter dicere cõſueuimus. Citius parient elephãti: ſemel nec amplius quã ſingulos pariunt: ſunt enim uniproles: Iuuenta eoꝝ ſexageſimo incipit: utpote annis plus ducentis aliquãdo & trecentis uiuentiũ. Nare pro manu utuntur: qua cibos & ſiccos & humidos colligẽtes ori admouẽt: unde manum nomine peculiari latine dicimus quã prælongam & in anfractum flexibilẽ græci Proboſcidẽ: noſtri etiã Promuſcidẽ. Dentiũ magnitudo in quibus Ebur perfectiſſimũ eſt inde cognoſcitur: ꝙ in extremis africæ poſtiũ uicem in domiciliis prebent: autores Plinius: Diodorus & Solinus: adde ꝙ non potius dentes q̃ cornua teſte Aphrodiſæo appellãda ſunt. Ebur ipſum a Barro nomen accepit qui Elephãtem notat: ex uoce: quæ eſt Barrire ueluti Rugire Leonum. Frẽdere aprorũ: rictare Leopardorũ: Blacterare camelorũ: ululare luporum: Gannire uulpiũ: Hinnire equorum: Mugire

Elephantes.
Vniproles
Dictũ ĩ pigros
Manus
Proboſcis
Ebur
Barro
Barrire
Rugire
Frendere
Rictare
Blacterare
Vlulare
Gannire
Hinnire
Mugire

Rudere
Ballare
Grunnire
Latrare
Voces aĩaliũ
Luca bos

boum:Rudere aſinorum:Ballare ouium:Grunnire porcorum:Latrare canum:Elephãtes autem quibus bælua nulla prudentior eſt ut refert Marcus Cicero de natura deorum primo uidit Italia Pyrrhi regis bello in lucanis & boues lucas nominauit: boues equidem a magnitudine: lucas a lucanis:Auſonius:Vt lucas Boues olim reſumpto præferoces prœlio fugit iuuentus Romula. Neuius atq̃ prius Locuſta pariet Lucam bouem.Iũcti primum Aphrico triumpho Magni Pompei currum ſubiere quod prius india uicta libero patre triumphante factum memorant: At primus uicto Pyrrho Curius ille dentatus continentiæ Romanæ ſingulare exemplum Romam quattuor duxit Elephantes ut ſcribit Eutropius. Naſcuntur in India maiores:generat eos & Africa: Arabia: Mauritania Aethiopia:Troglodytia:& Italia:quod ne cuipiam incredibile uideretur Columella ex rei ruſticæ quarto uerba ſubieci: India perhibetur molibus ferarum mirabilis:pares tamen in hac terra uaſtitate bæluas progenerari quis neget:cum intra mœnia noſtra natos animaduertamus Elephantes.Pugnam illorum primus omnium in circo dedit Cn. Pompeius ludis quibus a ſe factum Theatrum dedicauit ut teſtis eſt Aſconius Pedianus.

LEo ſolus ex feris clementia in ſupplices utitur: proſtratiſq̃ parcit:percuſſorem agnoſcit:& ex obſeruato inuadit.Animi idex cauda ſicut aures equorum.Ignem formidare impendio creditur quod Homerus ſenſit cum dicat Ardenteſq̃ faces quas quamuis ſæuiat horret.Oſſa adeo dura habet ut his percuſſis ignis quaſi e ſilice prodeat. Ad currum iũxit eos primus.M. Antonius & quidem bello ciuili cum dimicatum eſt in pharſalicis campis.Primus quoq̃ Leonem manu tractare & manſuefactum oſtendere auſus eſt Hanno carthaginenſis:damnatuſq̃ illo argumento: quoniam nihil non perſuaſurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & malle committi libertas ei cui in tantum ceſſiſſet feritas: autor Plinius: Symandium etiam regem ægyptiorum fe-

Leo mãſuefactus

runt Leonis domi enutriti opera in pugnam uti ſolitum
fuiſſe ad uictoriam ut ſcribit Diodorus bibliothecæ ſecú-
do. Nõ máſueciores factos exarmare cõſueuerát:ut olim Exarmatus
Heliogabalus: qui dentibus & unguibus exectis tricliniis Leo
etiam epulantibus conuiuis eos inmitebat:Sed exarmate
pro máſuefacere quidam dixerunt:pugnam eorum ſimul
plurium Romæ primus dedit.Q.Scæuola.P.F.in curuli
ædilitate.Centum autem Iubatorum primus omnium.L.
Sylla qui poſtea dictator fuit in prætura:Naſcuntur in Eu
ropa:& ea præcipue parte quæ eſt inter Acheloum amnẽ
& Neſum cæteris fortiores:Peculiare nãq; eſt Europæ be-
ſtias producere robuſtiores ueluti Aſiæ efferatiores. Afri-
cæ multiformiores:hinc Prouerbio quodam dicitur:Sem Prouerbium
per aliquid noui africam afferre:Cauſa eſt aquarum penu
ria:qua fit ut bibendi deſiderio ad unum fontem concur-
rant alienigenæ feræ:& quæ ante diſcrepabát inter ſe fiát
mitiores:atq; ita coniunguntur:Leænarum partus adulte-
rinis coitibus Pardorum degeneratur: & Leones quidem
procreantur ſed in plebe remanent ignobiles & Iubarũ Leopardi
inopes ut autor eſt ſolinus in colectaneis:Leopardos dixe- Pardi
re: Pardi uero qui mares ſunt & Variæ quæ Pardales & Pardales
Pantheræ in africa Syriaq; copioſius naſcuntur macula- Variæ
rum uarietate inſignes: ueluti Tigrides: Camelopardalis: Pantheræ
cuius meminit Plinius Albertus magnus & Solinus: nũc Camelopardalis
Gyrapha:primum Romæ Cæſaris dictatoris ludis circen-
ſibus uiſa.Et Lupus ceruarius quem chaũ Thoem quoq; Gyrapha
ſi idem eſt tamen uocitant tantæ obliuionis:ut illi etiam in Lupus ceruarius
fame mandenti ſi retro aſpexerit cibi ſubrepat obliuio:ho
minẽ & diligit & neq; ualde metuit neq; offendit ut apud Chaus
Ariſtotelem nono hiſt.animalium legimus. Thoes

TY gris a uelocitate nomen accepit:nam lingua
medica tigris ſagitta eſt.Vnde Plinius Tygrim
inquit hircani & Indi ferũt animal uelocitatis
tremedæ: Tantæ pernicitatis ſunt ,ut nihil ſit
quod nõ aſſequantur quamuis longe antecedat: hæc tũc

præcipuæ probatur cũ catuloꝝ ſuoꝝ raptoribus inſiſtunt

Tigris Manſueſacta

Diuus Auguſtus primus romæ tigrim in cauea manſueſactam oſtendit. Q. Tuberone Fabio maximo cõſſ. quarto nonas Maias in dedicatiõe Theatri Marcelli. At poſtea diuus Claudius ſimul quatuor: & Philippus Cæſar decem exhibuit: Nitent fuluo colore qui nigrantibus ſegmentis ĩterundatus Impẽſius oblectat.

Catuli

Dicuntur autem Catuli fœtus feraꝝ & complurium animalium Plinio & aliis: Lucretius: At catuli pantheraꝝ Scymniq; leonũ ut ſint hi ꝓprie leonum: nam Scytalia græce aliaꝝ feraꝝ nuncupantur.

Scymni

Scytalia

Syagros

APer græce ſyagros: dicitur ꝙ in aſperis locis ſenticetis & mõtibus intõſis uerſatur: ut refert. M. Varro ĩ libris linguæ latinæ. Primus romanoꝝ P. Seruilius Rullus pater eius Rulli qui in cõſulatu Ciceronis legem agrariã ꝓmulgauit apꝝ ſolidũ epulis appoſuit: ad quod reſpiciens Iuuenalis & ſua notans tẽpora exclamat. Quãta eſt gula quæ ſibi totos ponit apros animal propter cõuiuia natum:

Aper in epulis

Caro

Plurimi eſt nutrimenti: & facilis digeſtionis: melior quam domeſticus: quia leuioris ſubſtantiæ ut eſt apud Auicẽnam: ꝙ autem in uiuariis haberentur apri oſtendit. M. Varro in re ruſtica. Cum emiſti fundum tuſculanum a. M. Piſone in leporario apri fuerũt multi. Item Nunc ut habeant multos apros complura iugera maceriis cõcludũt:

Aper caſtratus

Caſtrati maiores & ferociores euadunt: hinc Homerus nutriit exectũ ſiluis horrentibus apꝝ Inſtar non bruti ſed dorſi montis opaci: caſtrantur autem ꝙ recentioribus adhuc morbus pruriens incumbit ĩ teſtes: quo atterentes eam partem ad arbores teſticulos extingũt ut Ariſtoteles hiſt. animalium. vi. atteſtatur:

Aper Erymãthes

aper ĩ olimpo

apar chalydonius

In portentis numerantur tres apri: Erymãtheus quẽ ſuſtulit hercules: Ap in olympo myſiæ in cuius uenatione cecidit filius Crœſi uulneratus ab Adraſto: de quo Herodotus: & Aper Calydonius: quem Altheæ & Oenei filius Meleager interfecit.

Elaphos

CEruus græce Elaphos cornibus inſignitus eſt quæ ſolida ſunt autore Ariſtotele unde nomẽ accepit. γ. ĩ. κ. mutato quaſi geruus quod cor-

nua gerat:ſiue απο των κεράτων hoc eſt a cornib⁹ quæ primum bimis oriũtur ſimplicia quidem & tecta ad ſubu larum ſimilitudinem:quam ob rem ſubulones per id tem pus appellantur:In iniis cornibus:nam ſenes his carent:ra mis ad uſum pugnæ ante frontem pendentibus quæ ad/ minicula dixerunt.Cornua ipſa ſingulo anno menſe apri/ li amittunt locis difficilimis & qua inueniri nequeãt:unde prouerbium illud emanauit:qua cerui relinquunt cornua: cauent enim ne inermes reperiantur:tãq̃ cum cornibus ar/ ma ſua amiſerint:uitam uiuunt longiſſimam hic Poetæ il/ lud eſt:uiuacis cornua cerui: & Columella rei ruſticæ deci/ mo:ceruus cõpluribus annis ſuſtineri poteſt:nam diu iuue nis poſſidetur:ꝗ æui longioris ſpatium ſortitus eſt: Cõſtat enim ut ſcribit Solinus aliquos poſt centum annos cum torquibus aureis quos Alexauder magnus addiderat fuiſ/ ſe captos:adopertis iam cute in magna obeſitate nec dum indicium ſenis præferentes:febrem non ſentiũt: quin huic morbo medentur: Quaſdam nos inquit Plinius Princi/ pes fœminas ſcimus omnibus diebus matutinis carnem eam deguſtare ſolitas longo æuo caruiſſe febribus.Naſcũ tur interdum colore candido: qualem fuiſſe tradunt. Q. Sertorii ceruam: quam eſſe fatidicam hiſpaniæ gentibus perſuaſerat: ut eſt apud Plutarchum. Animal eſt ſimplex & omnium rerꝫ miraculo ſtupens: adeo ut uenatoris arcũ & ſagittas in ſe directas miretur: In fabulis celebratur cer/ ua cornibus aureis eximiæ pernicitatis:quam arte & inge/ nio Hercules cepit: etiam ſi Ariſtoteles de partibus anima/ lium Ceruas fœminas cornua non habere rationibus oſtẽ dit:Cõſtat equidẽ ex Callimacho in hymno delphi e qnqꝫ ceruis ſecus Parrhaſii montis radices inuentis quarum e cornibus ſplendebat aurum quatuor ipſam ſine canibus cepiſſe curruqꝫ adiunxiſſe: fugientem aliam Iunonis uo/ luntate Herculi ut certamen fieret rupem excepiſſe Ce/ raunium.

Subulones

Adminicula

Prouerbium

Viuax ceruus

Contra febrẽ

Caro cerui

Ceruæ candi/ dæ

Cerua corni/ bus aureis

u Rſorum partus primo candida eſt informiſqꝫ caro muribus paulo maior:ſine oculis & abſqꝫ pilo quam

lambendo paulatim figurant:hinc Ouidius in ultimo metamorphoſeos. Nec catulus partu quem reddidit urſa recenti:Sed male uiua caro eſt:Lambendo mater ĩ artus fingit:& in formam quantam capit ipſa reducit: In ualidiſſimum eſt his caput ſicut leonibus firmiſſimum. L.Domitius Aenobarbus curulis ædilis Meſſala conſule Numidicos urſos centum & totidem æthiopas uenatores in circo romano exhibuit:quod ſpectaculũ inter memorabiles titulos ãnotatum eſt ut tradit Solinus:Adeps ipſe defluuiũ capillorum inhibere creditur.

LEpus qni omnium animalium predæ naſcitur ĩ cibis palmam pre cæteris quadrupedibus obtinet:& ſeptẽ diebus formoſiores epulones facit:hinc epigrãmatarius poeta.Inter quadrupedes Mattia prima lepus:Item ad Gelliam: Cũ mittis leporem dicis mihi gellia ſemper formoſus ſeptem Marce diebus eris: quæ carmina a Lampridio repetita ſunt in uita Alexandri Seueri qui Lepuſculis delectabatur:Saginari lepores inſtitutum eſſe oſtendit.M.Varro ĩ re ruſtica his uerbis:quæ a Macrobio in Saturnalibus recitãtur:Hoc quoq; nuper inſtitutum eſt:ut lepores ſaginarẽtur cum exceptos e leporario quondam in caueis & loco clauſo faciant pingues:Nos leporem obturatis auribus ſurdum celerius pigueſcere legimus: Lælius putauit dictum a celeritudine ꝙ leuipes eſſet. at Gellius ex Varrone Lælium culpans a uerbo græco antiquo quo Aeoles Boetii leporim appellabãt Dormitiunt oculis patentibus lepores multiq; hominum quod Corybantian græci dixere: Daſypodes eoſdem eſſe claſſicorum & primariorum ſcriptorum quidam uoluere: Plinius negat: Eſt inter eos genus quoddam nonnulli Lepuſculos:hiſpania Cuniculos nominat:quod ſub terra Cuniculos ipſi faciãt:ueluti mures quas dicunt Myopias: ubi latitant in agris.Martialis in Xeniis:Gaudet in effoſis habitare cuniculus antris:Monſtrauit tacitas hoſtibus ille uias. ut Camillo ad Veios capiendos in ethruria: fœcunditatis ſunt eximiæ:hic oppidum in ea ſuffoſum a cuniculus fuiſ

Corybãtian
Daſypus
Lepuſculi
Cuniculi
Myopiæ

ſe ſcribit Plinius in.viii. Quin & Balearici olim auxiliũ mi-
litare ab Auguſto petere coacti ſunt cuniculis eorum regio
nem populantibus:autor Strabo: Inter ſemifera animalia
cõnumerantur: quæ nec placida nec fera ſunt ſed mediæ
inter utraq; naturæ: Non enim feritatem habent & ideo
feræ dici non poſſunt: neq; manſueſcunt unq̃: quo fit ut
nec placidi nec cicures habeantur: Timidiſſimi quidem
ſunt ueluti & Damæ cæteraq; id genus animalia quibus
dilutus eſt ſanguis:ut refert Ariſtoteles:hinc ſunt quos pu-
ſillanimes latini:græci micropſychos nominarunt.

Timida animalia
Puſillanimes
Micropſychi

CApreæ quæ Dorcades acutiſſime uidentes a ſi-
militudine quadam capræ dicuntur: unde ca-
preoli:Capræ ipſæ uel a carpendo ſumma uir-
gultorum uel a crurum crepitu:Caprearum ge
nera compluria enumerat Plinius in octauo: Sunt Ibices
maximæ pernicitatis: Eſt Dama quæ raro manſueſcit ne-
bros etiam appellata:unde Nebrides pelles damarum qui
bus in liberi patris Orgiis uſi ſunt antiquiores: Sunt Rupi
capreæ: ſunt Pygardi: ſunt Oryges ſoli contrario pilo ue-
ſtiti & ad caput uerſo: Sunt Strepſicerotes: & Platicero-
tes: hi a cornibus latis: illi a contortis nomen adepti:mul
taq; alia haud diſſimilia: quorum quædam alpes quædã
tranſmarini ſitus mittunt.

Dorcades
Capreoli
Capræ
Ibices
Dama
Nebtides
Pygardi
Oryges
Strepſicerotes
Platiceros

HErinacei ſpinis cõtecti ſunt:Ariſtoteles hiſt.ani-
malium primo: Pilos effigie aculei ſpiculatos
genus quoddam pilorum eſſe exiſtimandum
eſt quales herinacei aut hiſtrices gerunt: uicem
enim uillorum non pedum ut echinorum aculei præſtant.hi &
herices q; ſpinis horreant dicti in ſepibus dumoſis & uine-
is per autũnum præcipue diuerſantur:conduntur in arbo-
ribus hyeme & cibis per æſtatẽ paratis ueſcuntur:Vbi ſen
ſere uenatores contractis ore & pedibus conuoluntur ĩ for
mam pilæ ne quid comprehendi poſſit præter aculeos:
ſunt e genere eorum maiores Hiſtrices quibus lõgiores acu-
lei & cum tendunt cutem miſſiles: Herinaceorum caro uen-
trem leniens euſtomacha eſt ut ſcribit Auicẽnas.

Herices
Hiſtrices

GLires paruula animalia cum latẽt ĩ arboribus
hyeme ſomno pingueſcunt: ut Ariſtoteles au/
tor eſt: hinc epigramatarius poeta in Xeniis: to/
ta mihi dormitur hyems & pinguior illo tem/
Viuaria glitiũ — pore ſum quo me nil niſi ſõnus alit: Inter ganeatos cibos
numerabant̃ apud maiores adeo ut Cẽſoriæ legis prĩceps
Q. Scaurus & Marcus in cõſulatu illos cœnis ademerint:
At Fuluius Hirpinus uiuaria eoꝝ in doliis excogitauit.

SImiæ hominũ figuris proxima animalia apud
nos in delitiis habentur omniũ fere rerum imi
Cercopitheci — tatrices. Cauda hæ carent: ſunt tamen in gene/
re earum caudatæ Cercopitheci ut ſcribit Soli/
Pithecos — nus: quorũ Martialis Simii lemmate præpoſito meminit
Cebus — in apophoretis: Callidus emiſſas elidere Simius haſtas: Si
Sphinges — mihi cauda foret cercopithecus eram: Nã Simio mira eſt
Cynocephali — ſolertia: græci Pithecon uocant: Latrũculis fictis cæra hũc
Satyri — luſiſſe Mutianus autor eſt. Simias fert Libya ut teſtimõio
Aegypanes — Poſſidonii refert Strabo libro.xvii. Et.xv. Indiæ ſiluam ſu/
Simus — pra Hemodos montes abundare cercopithecis: Cebũ alii
Silus — caudatã Simiam interpretantur: In ſimiarũ genere nume/
Silæ — rantur & Sphynges mammis ꝓminẽtibus ac dociles ad
Biſon — feritatis obliuionẽ: & Cynocephali a capite canino: & ſaty/
Lupus — ri ex libidine nomen adepti quos ægypanes nõnulli uoci/
Vulpecula — tant. Simiæ ipſe ꝙ ſimæ ſint ideſt naribus depreſſis: Simi
Vnicornis — autem cõtrarius eſt Silus: unde Silæ galeæ. Alii tamen di/
Monoceros — ctas uoluere quaſi mimias: hoc eſt imitatrices: quæ in Le/
Mellis — porario rarenter tenentur: Sed catenula in qualibet fere
Linx — ædium parte ligantur ut conſpici poſſint atqꝫ delectent: &
Vri — cum hæ turpiſſimæ beſtiæ uocentur ab Ennio: credunt ta/
Hyena — men ſuos catulos eſſe omniũ formoſiſſimos. id quod ple/
Caſtor — riſqꝫ noſtrũ qui ſcribimus euenit. Et de Roborario hacte/
Lutra — nus: Cæteroꝝ namqꝫ animalium ut Biſontis: monocero/
Rhinoceros — tis quem Vnicornẽ latini: Rhinocerotis: Lupi: Vulpeculæ:
Viuerra q̃ — mellis ideſt Taxi: Lincis: Vri: Hyenæ: Caſtoris qui fiber: Mu
Pholita — ſtellæ aucupibus cũ miteſcit ſeruientis: Viuerræ quæ Pho/
Armellinus — lita: muris alpini qui Armellinus: & lutræ aquaticæ: quoꝝ

ſpecies uarias Solinus Pli. Alber. magnus & Ariſt. tradidere nihil attinet formas referre: qm̃ eoꝝ quædã apud nos nũq̃: uel raro uidentur: quædã aũt cũ ſint uel menſis explo duntur: uel minime manſueſcunt: quod ſi forte contigerit paꝝ uel nihil delectãt: His igitur omiſſis ſtabulũ ſubiungimus: in quo mulũ equũ aſinum aĩalia homini ĩpenſius neceſſaria: Camelũq; & ſi Italiæ fere incognitus ſit Canẽ deniq; ut cuſtodiã ponemus: cæteraq; quæ cõuenire uidebũtur ãnotabimus: Bouẽ uero Tauꝝ: & ex his Vitulos ac Iunices: Bubalos colore nigro: Suem: Verrẽ & inde Nefrendes: Maialeſq; materiã numeroſam ganeæ: Sincipita: glandia: Abdomina: Iecuſcula: Vuluas: lũbos callũ exhibentes: Ouem pecudẽ ue & arietẽ e qbus agni puriſſimi & uerueces. Capram: Hircũ: unde hædi cibis gratiſſimi: & reliqua ſi quæ ſunt greges & armenta Quoniam urbanam domũ non ullam deſcribimus pretermittemus.

Armellinus Vituli Iunices Bubalus Agni Hædi

STABVLVM CAPVT. VIII.

STABVLVM Vbi greges & armẽta clauduntur locũ generaliter appellamus: nã ubi equi tenentur ſpecialiter equile: ubi oues ouile: ubi ſues haram dixere: Bobile quoq; a bobus: Caprile a capris hædile ab hædis: Agnile ab agnis nomina traxerũt. Stabula ipſa & deuexa & aut glarea aut ſabulo ſaxoue ſtrata eſſe oportet: ut humorem reſpuere aut exſorbere & trãſmittere ualeant: ſpectareq; ad meridiem ut facile ſiccentur: & frigidis uentis non ſint obnoxia: Vnde apud nos ea maxime parte qua equi ad preſepia ſtare ſoliti ſunt Silicantur ideſt Silice lapide uulgari ſternunt quæ ex lateribus quoq; uocant Silicata: ut Delapidata lapide ſtrata: ſed præ cæte/

Equile Hara Ouile Bobile Caprile Hædile Agnile Silicata Delapidata Fœnile

tis operæ pretium eſt & tutiſſimum aduerſus ignem Sta/
bula per teſtudinem concamerare: propter fœnum pale/
as & ſtramenta quæ in illis habentur parte ſuperiore: qua
fœnile recte appellabimus. Dicuntur & ſtabula homi/
num diuerſoria & hoſpitia: in quo ſignificatu accipit ſæ/
piculæ Petronius Arbiter in ſatyris: & Apuleius ac diuus
Stabularius — Hieronymus in euangelio Stabularium pro hoſpite uiato
res prætio recipiente poſuerunt: Vlpianus iureconſultus
Caupones inquit & ſtabularios eos æque accipiemus: qui
Proſtibulæ — cauponam & ſtabulum exercēt: Vnde & proſtibullæ pro
Profedæ — ſedæq; meretrices dictæ: ꝙ quæſtus copioſioris gratia con
Magiſter ſtabuli — currentibus illuc aduenis manſiones ante ſtabula habent
Stabularii dicuntur magiſtro ſtabuli obtemperantes.

EQuos annis quinquagenis uiuere: fœminas mi
nore ſpatio creditum eſt: Scythæ fœmininis ut
nunc noſtri qui ſunt curſores caballarii uti ma/
luere: ſed in præliis: ꝙ uti nam curſu non impe/
dito reddant: hinc ab Hiſtoricis celebrantur equæ Cymo/
niæ: quæ tres uictorias olympicas reportarunt & mortuæ
athenis ſepultæ ſunt. Item Euagoræ laconici: quæ etiam/
num in ludis æleis uictrices fuere: Libidine ex fœminis po/
Equire — tiſſimum incenduntur: mox uacchæ ut ſcribit Ariſto. Equi
unt itaq;: Vnde id uerbum ab hoc uno animali trahitur
maledicto in uiroſas mulieres & libidinoſas: Euentari quo
Subare — q; per id tempus creduntur: ita affectæ currunt relicta ſo/
Catulire — cietate: Simile eſt hoc uitium quod ſubare in ſuibus dici/
Hippomanes — tur: in canibus catullire: Curſus fit non orientem uerſus aut
occidentem: ſed ex aduerſo auſtri aut aquilonis. Idq; emit/
Apria — tunt quod Hippomanes uocitatur: ueluti ſues quod apriā
nuncupant: Equarum uirus a coitu in Lychnis accenſum
Anaxilaus prodidit equinorum capitum uiſus repreſenta/
Equitium — re monſtrifice: Libido extinguitur uel iuba detonſa: uel
Mandra — equo admiſſario ex equitio ideſt mandra equorum ad/
miſſo: Iuba certiſſimus autor poſteris etiam prodendum
putauit a Semiramide Nini regis uxore equum ad coi/

tum uſq; adamatum: Fideliſſimi hominibus ſunt. Vnde & ob amiſſos dominos triſtantur: & lachrymas interdum fundunt. Interfecto Nicomede rege equus qui illius fuerat inedia uitam finiuit. Vulneratus item in prœlio equus Magni Alexandri Bucephalus regem in alium tranſcendere minime paſſus eſt: Idem regiis inſtratus ephipiis neminem q̃ ipſum dorſo excepit: ut referunt. Q. Curtius: Solinus: Plutarchus: & Iuſtinus. Nec Cæſaris Dictatoris equum quemquam alium dorſo excepiſſe legimus: eundemq; priores pedes hominis ſimiles habuiſſe locupletiſſimus teſtis eſt Tranquillus: Qua effigie ante ueneris genitricis ædem poſitus eſt: Equorum autem alii Gradarii: Aſturcones & Veredi: Gradarii molli gradu & ſine ſuccuſatura incedunt: contra Succuſores: quos alii Succuſatores Succuſſones ue frequenter ſeſſorem inquietant: Vnde nomen ſortiti: Nam marcello autore ſuccuſare eſt frequenter excutere: Aſturcones molli greſſu alternaq; glomeratione incedentes equitem minime concutiunt: Plinius ſcribit in hiſpania eſſe gentem aſturiam equorum feracem: Tieldones appellant: minori forma aſturcones gignentes quibus in curſu non uulgaris ſit gradus: ſed mollis alterno crurum explicatu glomerato: Inde Equiſiones & arulatores ſiue mauis Cociones arte & induſtria talem poſtea gradus glomerationem equis dederunt: nonnulli Tollutares uocant Ab aſturia regione Aſturcones nuncupati: Martialis Hic breuis ad numerum rápidos qui colligit ungues: Venit ab auriferis gentibus aſtur equus: & Sillus Italicus punicorum tertio de aſturibus populis loquens. His paruus ſonipes nec marti notus at idem: aut in concuſſo glomerat ueſtigia dorſo. Seneca tamẽ epiſtola ꝑ. xiiii ad Lucilium: Ita ĩquit non omnibus obeſis manis & aſturconibus & Tollutariis præfers illũ unicum equũ ab ipſo Catone defrictum: ut Tollutares & Tollutarii dici poſſint: at Veredi uelociſſimi in curſu dicentur quibus maiores uſi ſunt ĩ uenatione hic exiit illud apigrámatarii poetæ: Stragula ſuccĩcti uenator ſume Veredi, Talibus noſtra tẽpeſta

Fides equoꝝ

Bucephalus

Gradarii

Succuſſones

Aſturcones

Tieldones

Arulatores

Cociones

Tollutares

Veredi

Stratiociti

Cantherii

te utuntur Lancearii equeſtres Stratioticos quos dicunt
Lanceas manibus reciprocantes: commendantur ad hoc
Turcorum caballi teſticulis ut plurimum ademptis(Can/
therios uocant)perniciſſimi:nam cantherius equus caſtra/
tus eſt:A ueredis curſores ſiue mauis tabellarios equeſtres
celeri celeritate litteras perferētes Veredarios ut a caballis
alii caballarios appellant: qui teſte Iulio firmico ſub equi
cæleſtis ſidere naſcuntur:Sunt & equulei equi puſilli mani
& diminutiua uoce manuli de quibus Plinius Cecilius &
Horatius meminerunt:Hos etiam Buricos nomināt ut eſt
apud Acronem & Porphirionem'. Omnium pedibus ſo/
leas e ferro addimus:At Nero olim mulis ſuis ex argento
Et Plinius in.xxxiii.Vaſa inquit coquinaria ex argēto Cal
uus orator fieri conqueritur: Sed nos Carrucas ex argēto
cælare inuenimus:Noſtraqꝫ ætate Poppea coniunx Nero
nis principis delicatioribus iumentis ſuis Soleas ex auro
quoqꝫ induere ſolebat: nam ad currum equi iunguntur:
Hinc currules & Biiuges & a caruca carrucarii:a carpento
carpentarii: a Rheda rhedarii: & a ciſio fere quod currus
Ciſarii nomina traxerunt. Sed mulos primū cœptos cur/
ru uehiculoqꝫ adiungi creditum teſte Pompeio:Equos au
tem Neptunum primo domaſſe exiſtimant Cretenſes ar/
temqꝫ ab eo equitandi inſtitutam: ex quo Hippius ſit co/
gnominatus:unde Papinius ī Thebaide. Neptunus equo
ſi certa priorum fama patet primus teneris leſiſſe lupatis
Ora & littoreo domitaſſe ī puluere fertur:alii Amazonas:
Plinius equo uehi Bellorophontem inſtituiſſe autor eſt:&
ex equo pugnare theſſalos qui Cētauri ſunt appellati:Ca/
balli namqꝫ bello aptiſſima ſunt animalia.Hinc Lucretius:
Lanigeræ pecudes & equorum duellica proles:hic eſt Bel
lorophontes qui aduerſus chimæram pegaſo equo alato
uſus eſt ad uictoriam ut mythici fabulantur: Is in Helicōe
boetiæ monte uugula ſaxum feriens fontē eduxit Hippo/
crenē ut Aratus & Higinius tradidere:Ex hiſtoria eſt equi/
dē aligeros in æthiopia equos naſci:quos Pegaſos nomia
uit Plinio in octauo & Alberto magno in.xxii. autoribus.

Veredarii
Caballarii
Equulei
Mani
Manuli
Burici
Soleæ
Currules
Biuges
Carrucarii
Carpentarii
Ciſium
Ciſiarii
Equi
Rhedarii
Equi primo domiti
Ex equo pu/gnare
Centauri
Pegaſi

MVlus qui græce ημιονοσ.ex equa & aſino ut
notiſſimum eſt gignitur animal uiribus ĩ labo
re eximium:optimus ad generationem aſinus
habetur qui equam pullus ſuxerit:Hinc admit
tunt de induſtria:quos hippothelas uocãt tanq̃ equimul- Hippothelæ
gos:qui uiribus bonis modo equorum ſuperuenientes in
paſcuis coeãt:at ex equo & aſina genitus pullus hinnulus Hinnulus
uocatur ut ſcribit Plinius & Varro:Mulum octuaginta an
nis uixiſſe athenienſium monumẽtis apparet: Mulæ ipſæ Mulæ ſteriles
non pariunt:quoniam ex differentibus ſpecie animalibus
conſtant: & non hiſdem per naturam & temperamẽtum
ſeminibus ut ſentire uidetur aphrodiſæus in problemati-
bus:Sũt tamen in Syria quæ pariant:ſed ſui generis ut re-
fert Ariſtoteles hiſt.animaliũ primo.At mulus ipſe ſepten
nis implere poteſt:cum equa etiam coniunctus Hinnus ꝓ- Hinnus
creauit:Mulorum ductor mulio nuncupatur.ſicut equiſio Mulio
equorum:bubulcus boum:qui & bubſequa : nam Agaſo Equiſio
ab agẽdo generale uerbum eſt:Plinius in.xxxv. Athenion Bubulcus
Agaſonem cum equo pinxit:Apuleius in metamorphoſi: Bubſequa
An te nos tractamus inciuiliter:qui noſtrum Aſinum ſura Agaſo
tus abducis : quin potius effaris ubi puerum eiuſdẽ Aga- Opilio
ſonem necatum ſilicet occultatis:Opilio ouiũ quaſi ouilio Aepolus
Suarius ſuum qui porcarius : & Aepolus ex græco quaſi Suarius
Aegolus capratum.Muli calcitrones ideſt calcibus infeſtã Porcarius
tes uitio arcentur uini crebriore potu. Calcitro

ASinum quadragẽtis numis emptũ. Q. Aſinio
ſenatori haud ſcio an omnium præcio anima-
lium uicto ĩquit Plinius:Plagarum & penuriæ
tolerantiſſimus negligentiam cuſtodis fortiſſi-
me ſuſtinet:tardiuſq; reliquis armentis deficit.Nam ut no
tat Columella:Laboris & famis maxime patiẽs raro mor-
bis afficitur:frigore tamen obrigeſcit utpote natura frigi-
dus:unde & in ponto & in ſcythia non naſcitur ut Aphro
diſæus & Ariſtoteles tradidere:Pullos aſinaꝶ epulari Mœ Pullus aſinus
cenas inſtituit:multum eo tempore prælatos onagris:poſt Onagri
eum interiit autoritas ſaporis:Onagri ipſi e ſiluestri genere

unde nomen:in phrygia & lycaonia præcipui cum uenat
bus agitantur ita eminus lapides calcitrando emittunt uti
inſequentium perforent pectora:aut perfractis oſſibus capi
ta ipſa diſplodant: hinc in re bellica tormentum quoddã
onagri nomen accepit ut ſcribit Ammianus:Pullis eorum
ceu ſapore præſtantibus Africa gloriatur quos Laliſiones
appellat:Martialis in Xeniis.Cum tener eſt Onager ſolaq;
Laliſio — Laliſio matre paſcitur:hoc infans ſed breue nomen habet
In græcia Aſini arcadici nobilitati:in Italia Reatini. Mar-
cus Varro rei ruſticæ ſecũdo ſcriptum reliquit ſua memo-
ria Aſinum ueniſſe Seſtertiis milibus ſexaginta: & Plinius
de aſinis hæc protulit:Quæſtus ex his opima prædia exu
perat:notum eſt ĩ celtiberia ſingulas emi quadragenis mi-
libus numorum.Quartos in his dentes adiiudicanda æta-
Gnomones dentes — te gnomones dicemus ut ex Ariſtotele hauſimus: apud
quem etiam ad quadrupedum ætatem dinoſcẽdam hoc
ſcitu dignum & experiẽtia cognitum legimus:cutem præ-
tentam maxillis detractam & mox relaxatam ilico in ſuũ
locum redeuntem indicium præbere recentioris quadru-
Signum equi-ſenis — pedis:at diutius rugatam pmanẽtem ueteris ſignum oſtẽ-
tare.

Camellos ĩter armenta paſcit oriens Bactrii eos
mittunt & Arabia ut ſcribit Diodorus: ſed in
hoc differunt: ꝙ arabici bina in dorſo habent
tubercula:ſingula bactriani.Ad miniſteriũ du-
plex habentur:onerum enim ſalmas iumentorũ uice dor-
Salmæ Dorſuaria — ſo ferunt:ut tradit Caius Iurecõſultus ad.L.aquiliã ideoq;
inter dorſuaria animalia numerandi:& equitarũ præbent
in prœliis perniciores:ſed in primis fœminæ:coituri ſolitu
dines petunt ut Elephantes:matres nunꝙ ſuperueniunt:ſi
quis etiam cogere uelit non patiuntur: Cum de induſtria
cuſtos in uenerem cum matre miſcere camellum feciſſet:
Is recognita ſceleris commiſſi anxius camellarium paulo-
Inceſte nota Camelarius — poſt morſu interemit ut refert Ariſtoteles hiſtoriæ anima-
lium nono.Sitim quatriduo tolerant: potu non gaudent
niſi aquam prius turbauerint: equos impẽſius adere:for-

midat & equus Camellum adeo quidem ut ſpeciem eius intueri nec odorem ſentire ſuſtineat ut autor eſt Herodo/tus: Durant in annos quinquagenos quidam & in cente/nos teſtibus Plinio in octauo & Solino in collectaneis: Pri mum autē camellos uidere romani qui cum Scipione An tiochum deuicere: atq; iterum qui cum Archelao ad Or/chomenum & chætoniam dimicarunt ut Plutarchus in Lucullo atteſtatur: Nūc paſſim Dromedarios appellamus inter ueterina animalia numerandos: qua dictione ut no/men indicat notamus animalia ad uecturas idonea: hinc Veterinarii curam ueterinorum profitentes: qui & Ctenia tri.i. Iumentarii a medella iumentorum dicti apud nos cō/ſueuere etiam illa locanda domi nutricare ad quæſtum. Vnde equos mulos aſinos meritorios uocitam⁹ ſicut ſcor ta meritoria & tabernam meritoriam: Oroſius: E taberna meritoria fons olei terram exundauit.

Dromedarii
Veterina
Veterinarii
Eq meritorii
Cteniatri
Scorta meritoria
Taberna meritoria

CAnis qui græce κυν ad totius domus ſed præ/cipue ſtabuli cuſtodiam tam in oppidis q̄ pa gis eligendus eſt: familiam namq; & peco/ra abſeruat latratu fures indicando: Quis fa/mulus inquit Columella amantior domini: quis fidelior comes: quis cuſtos incorruptior: quis excubitor inueniri poteſt uigilantior: quis deniq; ultor & uindex conſtan/tior. Garamantum regem canes ducenti reſiſtentibus ſeſe opponentes ab exilio reduxerunt: Colophonii & caſtaba/lenſes ad bella canum agmina & cohortes habuere: Vol/catium etiā nobilem qui autore Plinio ius ciuile Caſſeliū docuit e ſuburbano aſturcone redeuntem cū adueſpera/uiſſet canis a graſſatore defendit: Soli⁹ canes nomina ſua recognoſcūt: itinerum meminerūt: uocē domeſticā agno/ſcunt: dominos æqualiter & fideliter oēs diligunt: hinc Lucretius: Canum fido cū pectore corda: Liſimachi regis ca/nis flāmæ ſe iniecit rogo domini accēſo & pariter igne eſt abſumptus: Iaſonis quoq; licii interfecti canis inedia uitā finiuit: alūtur etiamnum canes ad uenationem: hinc uena tici dicti: quorū alii lepores capreolos & id genus cætera

Canum fides
Canū mēoria

curſu præuenientes mordicus appræhēdunt atq̧ īterimūt Alii ſagaces odore feraꝶ ueſtigia ſcrutantur:& uenationes retiariam accipitrinā & curſoriam adiuuant. hi pendulas & ampliores aures ſortiti Plaudoꝶ nomen acceperūt:Si q aduerſus apros ſpumantes: lupos rapaces: Vrſos īformes: & ferociora aīalia emittuntur: collū corio cum clauis acutis & eminentioribus cui millus nomen eſt ueſtiti prodeūt Venandi uero modum Curetes induxere ut eſt apud Diodorum:ſuſcepere poſtea cæteri:& ī primis perſarum reges tanq̄ ueriſſimam rerum bellicarum meditationem: commendatur a Platone in libro ſeptimo de legibus cum ſit canibus equis & corporeis uiribus:quicumq̧ habuerit horoſcopum in quarta parte leonis erit uenator: ut Firmicus teſtatur:Sunt & canes ſponte ī uenationem exeuntes prædamq̧ domum referentes Vertagi nuncupati: Martialis: non ſibi ſed domino uenatur Vertagus acer illæſum leporem qui tibi dente feret.Sunt præterea mellitei a loco paruuli in deliciis olim fœminarum ut nūc præſertim religioni addictarum celebrati.

Venatici cāes
Sagaces cāes
Plaudi
Millus
Venāndi mos primo
Vertagus
Mellitei

PRæſepium dicitur ubi iumentis cibus miniſtratur:hinc Poeta aut intus clauſos ſatura ad præſepia ſeruant: Apuleius Metamor. vi. Præſepium meū ordeo paſſim repleri iubet fœnumq̧ bactriano camelo ſufficiens apponi.Columella.In ſtabulo ſint ampla præſepia ſuper quæ tranſuerſi aſſeres in modū iugeri a terra ſeptem pedibus elati confingantur ad quos religari poſſint Iuuenci. At Præſepe ipſum proprie ſtabulum dicetur:Lignum uero ad quod equos cæteraq̧ iumēta capiſtris ita.n. ipſa Lora dicuntur religare ſolemus non aliter q̄ ad anſulam uel uncinum uacerra nominatur: Columella clatroꝶ genus uacerras appellat: quibus e robore factis caueæ muniuntur.

Præſepe
Capiſtrum
Vacerra
Lora
Anſula

FVrculæ ſiue furcillæ dicuntur q̄bus & frumenta cilētur ideſt mouentur:nā cillere eſt mouere ut ſcribit Seruius: & quibus fœnum palea & id genus reliqua iumentis miniſtrātur: hiſdem

ruſtici in fœno colligendo utuntur: Marcus Varro rei ru/
ſticæ primo:Herba cũ creſcere deſiit & æſtibus areſcit ſub
ſecari debet & quod ad perareſcat furcillis uerſari. Furcu/ Furcille
læ ipſe uidentur a furca hypocoriſticos deductæ. Furcilles Fimus
quoq; e ferro dicimus bidentatos uel tridentatos quibus Fimetum
utuntur ſtabularii ad excrementa iumentoꝝ paleis mixta
(fimum appellant)unde fimeta quæ Sterquilinia e ſtabu/
lo eiicienda:Sed furcilles quoq; ſiue furcilla dixerunt qui/
bus homines ſuſpendebantur auctore Pompeio.

RAſtelli proprie quibus per fœniſecia fœſtucas
abradimus:a quo abraſu Raſtelli ſunt nomina
ti ut autor eſt.M.Varro in libris linguæ latinæ:
& rei ruſticæ primo Tum de pratis inquit ſtipu
lam raſtellis eradi atq; addere fœniſecio cumulum:quo fa
cto ſicilienda prata id eſt falcibus conſectanda quæ fœniſe Sicilire
cæ præterierunt:Veꝝ & ſtabulariorum uſibus deputãtur.
Hiſdem quoq; terram effodiunt. Vnde Suetonius in Ne/
rone: Tubaq; ſigno dato primus raſtello humũ effodit &
corbulæ congeſtam humeris extulit: colligitur autẽ fœnũ Strues
per fœniſeces & cæteros ĩ metas ſtrues uel cumulos:quas Strigæ
Columella uidetur Strigas uocare. nã Strigæ ordines ſunt
rerum inter ſe compactarum.

FOeno aluntur iumenta: datur & ſtramentum:
equos uero generoſiores & ad curſum præſet
tim paratos quos barbaricos dicimus: paleis
& Zeaticio hordeaceoue cibario qui ſunt prin
cipum equiſones alere conſueuerunt. At uerno tempore
equis iunioribus ĩprimis per continuos dies pluſculos Far
rago exhibetur:qua & purgantur & obeſiores euadũt: de
hac Plinius in.xviii. Pompeius & Marcus Varro in re ruſti
ca meminerunt:hoc ſcitu dignum eſt quod refert Ariſtote
les hiſt.animaliũ octauo:Farraginẽ pilum expolire: cũ fru/
gibus grauida eſt:inutilem cũ duris iam ariſtis inhorreſcit.
Fœnũ autem ipſum & fœſtuca autore Pompeio a fœtu Fœſtuca
nomĩa traxerunt:a fœno Fœniſecæ qui fœnariis falcibus Fœniſecæ
fœnum in pratis ſecant:Columella rei ruſticæ ſecundo:Ita

necubi ferramentũ fœniſecis poſſit offendere:alii fœnũm
Fœnatiæ falces
a fœnõre deducũt ꝙ nil aliud ſine aliqua cura tantum fœ
noris præbeat:Vnde prata:e quibus fœnũ: antiqui dixere
Prata
quaſi parata:Fœnũ menſe maio primum ſecant fœniſecæ
tum etiã poſtea maximeq; ſi prata ſint irrigua quod ſero
Cordum fœnum
natũ & fere autumnale Cordũ nuncupamus.Plinius:Rur
ſus inquit deſecta rigari oportet:ut ſecetur fœnũ autũnale
Corda frumenta
quod Cordũ uocant: Veluti corda frumenta tarde matu‑
reſcentia dicuntur autore Põpeio: Item cordi ãgni qui &
Cordi agni
Socordes
ſocordes poſt tempus cum remanſerint inuoluis intimis
ut tradit.M.Varro rei ruſticæ ſecundo.

Stramentũ e ſtipula culmiſq; faciunt: ſed opti‑
mum cũ nundum pluerit & ante ſpicilegium:
Spicilegium
quo relictas ſpicas colligũt:ſicut Racemos re‑
lictos Racematiõæ:Plinius in.xviii.Vbi fœnis
Racematio
inopia ſtramento paleam querũt.Item alibi de hordeo lo‑
quens:Palea ex optimis ſtramẽto uero eius nullũ compa‑
ratur:& Marcus Varro rei ruſticæ primo:infra manũ ſtra‑
mentũ quod terræ hæret poſtea ſubſecatur:Contra quod
cum ſpica ſtramentũ hæret corbibus in areã defertur:ubi
diſcedit in aperto loco palam a quo nominata poteſt eſſe
Stramen
palea:ſtramentũ a ſtando ut ſtramen dictum putant:alii a
Palea
ſtratu ꝙ pecori ſubſternatur:Palea ipſa e culmis & ſtipulis
tenuioribus impendio probatur: Plures gentiũ ea pro fœ‑
no utũtur:optima eſt e milio:proxima ex hordeo:peſſima
e tritico:præter ꝗ iumentis opere laborantibus:noſtri ſub‑
tractu animaliũ illam præcipue ſeruare cõſueuerũt.Datur
& per hyemem interdũ armẽtis:Cæteris præfertur Viciæ
Stipula
palea ĩ cibariis ſi mature fuerit collecta:hoc unũ addimus
Culmus
Culmum dici calamũ: ſtipulam uero folia quæ ambiunt
culmum:Virgilius:culmũq; leuem ſtipulaſq; uolantes.

Fiſcina a ferendo nomen accepit ut ſcribit.M.
Varro:ea nanq; feruntur paleæ fœnum fron‑
des & id genus reliqua. Ouidi⁹. Vnde data eſt
ægræ fiſcina frondis oui:Et Plinius frondarias
fiſcinas quatuor implere frondatorem iuſtũ eſſe autumat

Sed Virgilio cũ dixit aut facilis Rubea texatur fiſcina uir-
ga: a Rubo qui Vitilium uſu cõmendatur·Plinio Rubea
eſt: quando Rubeus a colore non eſt a doctis receptus: niſi Rubeus
legas Rubia ad oppido cãpaniæ: nam Rubia alias herba Rubia
qua infectores utunť. Inde fiſcella uas e iuncis aut uimine
qua caſeus formatur: Diuus Hieronymus ad ruſticũ: Vel
fiſcellam texe iunco uel caniſtrum lentis plecte uiminibus.
Tibullus. Tunc fiſcella leui dextera eſt uimine iunci: raraq; Fiſcella
per nexus eſt uia facta ſero: ab ea fiſcellus ut opinor caſei
mollis appetitor nuncupatur: Eſt & fiſcella e uiminibus fu
niculiſue contexta qua boum ora: fauceſq; mulorum ca-
piſtrantur. Plinius in. xviii. Fiſcellis capiſtrari boues opor- Fiſcellus
tet ne germinum tenera præcerpant: Fiſcina item olei fa-
ctores utuntur ut idem. xv. oſtendit.

STrigilis inſtrumentum e ferro dentatũ a ſtrin-
gendo quod radere ſignificat dici poteſt: quo
equos & id genus iumẽta expolire ſolent equi
ſones e corpore ſordes abradẽdo: Vnde Equo Equotribæ
tribas appellabimus qui equos: ut Mulotribæ Plauto: qui Mulotribæ
mulas fricant: apud antiquos proprie ad uſus balnei ſtrigi
les fuere ut dicemus: Strigiles etiamnum ſermone uerna-
culo piſciculi quidam dicuntur quorum frequens fit ca-
ptura per hyemes: hi ueru toſti ſale aceto oliuo pipere &
Cinamomo cõditi paropſide: in cibis non improbantur.

FRena quibus equi cohercẽtur. Seneca: hippo-
lytus arctis continet frenis equos: Ea inuenere
pelethronii qui & ſtrata equorũ primi monſtra Strata equo. primo
uerunt: Oreas quibus ora frenantur: ſicut au-
reas quæ ad aures religantur autore Pompeio dicemus. Oreæ
Aſt poſtomis ad cohibendam tenaciam naribus imponiť Aureæ
ut tradit Nonius Marcellus. Eſt & iter frena lupus quem Poſtomis
lupatum nonnulli: hinc Poeta: duris parere lupatis: & Pa- Lupus
pinius in Achil. Non aſpera prebet ora lupis. Eſt & Cha- Luparum
mus quo Dauidis Pſalmo. xxxi. uſus eſt Diuus Hierony- Chamus
mus. Niſi potius hi fuerint ſeptuaginta Interpretes quorũ
Pſalterium per horas cantatur: ut quibuſdam placet.

Retinacula — HAbenæ quæ & retinacula frenis ânexa ſunt ló
ra:manuq; tenentur ut equum in gyros flecte/
re impellere & retinere ualeamus. Vergilius de
turno manibus mollitur habenas. Silius Itali/
cus punicoꝝ ſeptimo. Ferrato calce atq; effuſa largus ha/
bena cunctantem ĩpellebat equũ ubi per calcem ferratum
Calcaria — calcaria e ferro intellexit quibus equos cõcitamus:non ali
Flagellum — ter q̃ flagellis e ſummis arboꝝ partibus:e loris:e neruo tau
Frontalia — rino. Freni uero ipſi a frontalibus pendent quæ caput equi
hinc inde uinciunt & additis bullis interdum auratis gem
miſq; uenuſtant:Plinis in.xxxvii.de Comide gẽma Quon
damq; tantæ magnitudinis inquit fecere ut equis regum ĩ
oriente frontalia atq; pro phaleris penſilia facerent.

EPhippium ſella dicitur quæ equis ad molliorẽ
Cingulæ — uecturam imponitur & loris canabinis quæ ci
gulas uocitant uentrem cingentibus ne difluat
continetur:Martialis Ephippii lẽmate præpoſi
Ephippiati equi — to in apophoretis. Stragula ſuccincti uenator ſume ueredi
Nam ſolet a nudo ſurgere ficus equo:Inde equi ephippia
Deſultorii — ti quoꝝ contrarii ſunt a noſtris deſultorii nuncupati ꝙ ex
Deſultores — his facile deſiliant deſultores: qui teſte Manilio in quinto
aſtron omiæ fiũt ſub ſigno Eniochi. At gñraliter oĩa quæ
Strata — mulis equiſue ĩſternunt Strata dixere:& equos ſtratos ac
inſtratos eis ornatos. T. Liuius de ſecundo bello punico:
Armatos deinde inſtratiſq; equis ſignum expectare:ab ur/
be condi.libro.vii. Mulis ſtrata detrahi iubet:Seneca ad Lu
cilium:Stultus eſt qui equum empturus non ipſum inſpi/
cit ſed ſtratum eius & frenos. Silius: Stratũq; oſtro quem
ceperat ipſe cornipedẽ. Ephippio autem dextra ac ſiniſtra
Strapedes — loris quibuſdam ferreæ machinulæ adduntur: quas Stra/
pedes eleganter & latialiter appellabimus:quia in his ſeſſo
res dum terga premunt equoꝝ pedes habere cõſueuerũt:
Hippos — apud maiores ut in ſtatuis equeſtribus apparet non fuere
Hippiatros — Ephippium ipſum dicitur ꝙ ſupra equum ponatur: nam
Hippocãpus — græci Hippon equum nominãt:unde Hippodromus:Hip/
Hippomanes — piatros equomedicus; hippocampus piſcis: hippomanes

& caruncula & uitus: hippona dea equoꝝ ſicut Bubona boum: Hippoconii uero mangones ab equis cōponendis colorem fuco: robur inani ſagina ut ait Quintilianus mē/ tiētes: & Hippiades ſtatuæ mulieꝝ equeſtres qualis Chocliæ iter obſides Porſenæ Poſita dicit: ac Hippagones na/ ues tranſuehendis conuehendiſq; caballis aptæ Hippona Hippoconii Hippiades Hippagones

MOnile non ſolum mulieꝝ ornatus dicitur: ſed equoꝝ etiam pendens a collo in pectus ut ſcri/ bit Pompeius: Ouidius in faſtis Dat digtiis gē/ mas dat longa monilia collo: Aulus Gellius in noct. atti. equitatum inquit frenis ephippis monilibus phaleriſq; preſulgentem: quæ uerba apud Macrobium ī ſatur nal. recitat pretextatus: & Poeta de equis latini Aurea pe/ ctoribus demiſſa monilia pendent.

POſtilena incuruum lignum ſiue craſſius lorum dicetur quod ſub iumentoꝝ cauda poſuere: eo ꝙ a poſteriore parte habeatur: Plautus in caſi/ na Ita te a gerunda aqua curuum faciam pro/ be ut poſtilena poſſit ex te fieri: hinc per contrarium Anti/ lena qua pectus cingitur ut pectorali: ſed & cingulas latera les legibus a lateribus quæ cingunt: adduntur fere omni/ bus bullæ ex oricalcho ī primis orbiculatæ extuberātesq; ad ornatum & ſplendorem Antilena Pectorale Cingulæ late/ rales

PHaleræ equoꝝ ornamēta dicunt a uerbo græ/ co ꝙ illuſtrare ſignificat. Verg. Primus equum phaleris inſignē uictor habeto: & poeta ſatyro/ graphus magnoꝝ artificū frāgebat pocula mi/ les ut phaleris gauderet equus: Inde phaleratus: Suetonius in Claudio; Craſſus frugi equo phalerato & in ueſte Pal/ mata.

HElcium dicitur ante pectus equorum & id ge/ nus aīalium ab armis ideſt humeris pendens ī ſtrumētum quoddam tractorium quo & mo/ læ illi per machinulam īnexæ uerſantur: & cur ricula per temonem trahuntur: Vnde & nomen accepit: Helco &.n. græce traho latine interpretantur: hinc helcia/ Armi

rius apud Martialē qui fune canabino nauem trahit ad/
Helciarius
uerſus undas:Sidonius curuorum hic chorus helciariorū
de Helcio meminit Apuleius metamorph. nono Defectū
alioquin me helcio ſparteo dimoto nexu machinæ libera/
tum applicant preſepio:& paulopoſt:helcio tandem abſo
lutus refectuiq; ſecure redditur.

CLitellæ appellantur quibus colligatæ ſarcinu/
læ mulis & id genus ueterinis portātur ut ſcri/
bit Pompeius: Horatius in ſatyricis Sermoni/
bus:hinc muli capuæ clitellas tempore ponūt:
Clitellarii muli
Inde muli clitelarii: Plautus in muſtellaria: Muliones mu/
los clitellarios habent:ego habeo homines clitellarios ma/
gni ſunt oneris qcquid īponas uehunt:operimēta uero q/
bus mulorum boumq; & equorum dorſa conteguntur:
Dorſualia
Dorſualia uocant:At ſacculi ſcortei ad ferenda numiſma/
Bulgæ quæ
ta ſiue cætera ad iter peregrinationemq; neceſſaria bulgæ
Vulgæ
dicuntur autore Pompeio: alii uulgas uocitarunt: Seneca
Hippoperæ
ab equis quibus portantur hippoperas: Ipſius hæc uerba
ſunt ex libro epiſtolarum ad Lucilium tertio decimo. M.
Cato cenſorius quem tam neceſſarium Rei publ. fuit na/
ſci q̄ Scipionem alter enim cum hoſtibus noſtris bellum
alter cum moribus geſſit Cantherio uehebatur: hippope/
ris quidem impoſitis ut ſecum utilia portaret: ſunt & mā
Mantica
ticæ ac per diminutionem manticulæ perulæ uiatoriæ.
Manticula
Aeſopus ille feſtiuiſſimus Apologorum ſcriptor duas mā/
ticas ſingulis dedit hominibus Anticam & Poſticam in il/
la aliena in hac noſtra repoſta ſunt uitia: Sed utinam ob/
uerterentur ut ſua quiſq; uitia intueri poſſit: aliena nō tam
facile poſſet:Veꝝ nemo uidet ut ille inquit manticæ quod
in tergo eſt.

AVIARIVM CAPVT VIIII.

ORnithões Loca appellamus om/
nium alitũ quæ intra parietes do/
mus ſolent paſci: ut ex.M. Varro
ſcribit Au. Gel.noct.atti.ſecundo:
Aularia quoq̃ dici poſſũt:q̃ aues Aularia
ibi paſcunt̃ icluſæ q̃ primus inſti/
tuit clauſis oĩum generũ auibus.
M. Lælius Strabo brũduſil eque/
ſtris ordinis:ex eo cœpimus inq̃t
Plinius animalia carcere coherce
re quibus natura cælum aſſignauerat: V bi uero opinabã/
tur altilia Saginarium a ſagina dixere: Vnde.M.Varro ſcri Saginatium
bit ĩ re ruſtica pullos anſerinos ĩcludi ſaginario:Eſt & Cors Cors
quam cohortem quoq̃ dicimus locus cinctus parietibus
quo gallinas anates & id genus reliqua habere in Villa ſo/
lemus:Vnde cohortales apud rei ruſticæ ſcriptores galliæ
uocantur:Ouidius abſtuletat multas illa cohortis aues: &
Varro:Cors in aqua paſcebantur gallinæ: Græci ornitho/ Ornithotro-
trophion nominant a gallinis paſcendis quas ornithas nũ phion
cupant:præ cæteris in eo Includi ſolitas: nam & alias aues Ornithæ
hinc ornithogonia de Auitii natura commentarios legi/ Ornitagonia
mus: In urbana quoq̃ domo cortem facere poterimus in
qua paſcere ciconias grues Pauones gallinas anſeres & ſi/
milia dabitur ad uſus quottidianos.Excremẽta aũt Purga Excreta
menta tritici minuta ad cibos cõmode dabuntur gallinis
& cæteris auibus cohortalibus:& maxime cum Annonæ
caritas fuerit.

AQuilæ ut refert Aphrodiſæus in problematis
oculorum acie acutiſſima inter aues principa/
tum ſibi uendicant:nunquam bibunt ueluti &
cæteræ uolucres aduncæ carniuoræ quod faci
unt genera auium rectunguia:fulmine non tanguntur:Vn
de armigeri Iouis nomen acceperũt.C.Marius ſecundo cõ
ſulatu romanis aquilam legionibus ſolam dicauit cũ eam

PErdices libidinoſiſſimæ aues creduntur:plinius in decimo:Illæ quidem & maritos ſuos fallũt: quoniam intemperátia libidinis frangunt eaꝶ oua ne cubando detineátur: tunc inter ſe dimicant mares deſiderio fœminarum uictum aiunt uenerem pati:Id quidem & coturnices: Trogus ĩquit & Galliaceos aliquando.Idem Ariſtoteles hiſt.animalium nono ſcriptũ reliquit:Hic.M.Varro.Sic perdices quæ ut Archelaus ſcribit uoce maris audita concipiunt:& Solinus:dimicatur circa connubium uictoſq; credunt fœminarum uice ſuſtinere uenerem:Ipſas libido ſic agitat ut ſi uẽtus a maſculis flauerit fiant pregnantes odore iucundiſſimi ſunt ſaporis: & ideo ſolis diuitum menſis apud ueteres ponebantur:Martialis ponitur Auſoniis auis hæc rariſſima menſis: hanc in lautorum mandere ſæpe ſoles. Eſt de illa & noſtrum diſtichon. Sodomiticæ aues

Lautorum dubiis perdix ſodomitica cœnis
Aptior:ægrotis iuſcula ſæpe dedit:

Theophraſtus philoſophorum peritiſſimus omnes in paphlagõia perdices bina corda habere ſcripſit:Sicut ĩ chertoneſo ad propontidem Lepores bina habere Iocinora teſtantur plinius & Ariſtoteles.

COturnices a ſono uocis autore Pompeio apud Delon partu deorum inſignem primo ĩuentæ unde inſula nomen accepit:Ortygias græci nũcupát latini coturnices:Gibos grauiſſimos habent uenenorum ſemina:nam Eleboꝶ comedunt hominibus lœtiferum: ut refert Aphrodiſeus in Problematibus: Lucretius in libris de rerum natura Præterea nobis Veratrum eſt acre uenenum:At capreis adipes & coturnicibus auget:quam ob cauſam menſis prudentioꝶ damnatæ:ſimulq; propter morbum comitialem deſpui ſuetum: quẽ ſolæ animalium ſentiunt præter hominem:Autores Plinius & Solinus:Hinc nos diſticho luſimus. Ortygiæ Qualeæ

In precio ſum nunc olim damnata Coturnix:
Vox nomen:precium dat ſapor ipſe mihi:

Paruæ ſunt Auiculæ:& cum ad nos uenerint potius terre-ſtres q̃ ſublimes.nam aduenæ ſunt: ut hirundines per uer uenientes ad nos:flare incipiente fauonio: quem ob id chelidoniam uocarunt a uiſu hirundinis quæ græce che-lidon. Hinc chelidonia herba: qua oculis pullorum in ni-dulo uiſum reſtituunt:Ariſtoteles hiſtorie animalium octa uo ſcribit Coturnices abire ducibus glottide otto & orti-gometra atq; etiam Cinchramo a quo & noctu inquit re-uocamus.

Hirundo
Chelidon
Chelidonia
Glottis
Ortus
Ortygometra
Cinchramus

PОrphy rio auis eſt laudatiſſima in comagene: nobilior tamen balearica ut tradit Plinius: Cui inter aues Hæmato podas a colore pedum ſan guineo numerandæ roſt rum quod pro maxil-lis aues habere teſtis eſt Ariſtoteles & prælonga crura tu-bent:Auium ſola morſu bibens cibum omnem aqua tin-ctum ad roſtrum pedibus ueluti manu affert: de illa diſti-co meminit Martialis ĩ Xeniis.Nomen habet magni uolu cris tã parua gigantis:& nomẽ Praſinus Porphiriõis habet Hanc ego crediderim eſſe quã Siculi & Romani uernacu-la lingua Coturnicẽ appellant.Nã aliã eſſe a phœnicopte-ro ex pennis rubentibus nomen adepto certo certius eſt.

Hæmatopo-das
Roſtrum
Coturnix
Phœnicopte-rus

GRues: quæ a ſono uocis: excubias nocte diui dunt:capite ſubter alam condito dormiunt:al ternis pedibus inſiſtentes:Dux ipſe detecto ca-pite ꝓſpicit & quod ſenſerit ore ſignificat: nã-de lapide quod dicitur falſum eſſe Ariſtoteles hiſt. anima-lium.viii.exiſtimauit:Abeunt ex ultimis in ultima flatu ſe-cundo uolãtes.Hinc ex ſcythicis campis ad paludes ægy-pti ſuperiores unde Nilus profluit uenire dicuntur: quo in loco cum pygmeis bellãtur:Non.n.id fabula eſt:Sed certe genus tũ hoĩum tum etiã equoꝝ puſillũ ut dicitur eſt.de-guntq; in cauernis ex quo nomen Troglodytæ a ſubeun-dis illis accepere: Aetatem in his ĩdicat color nã ſenectute ſuruеſcũt autore Solino:cuius rei cauſam reddidit Ariſto-teles ultimo de generatione:uolantes aũt ordine quodam Y.litteram faciunt. Id quod Palamedem depræhendiſſe

Pygmei
Y littera

legimus. Diuus Hieronymus ad Ruſticum de uita mona-
ſtica Grues inquit unam ſequuntur ordine litterato: Mar-
tialis. Turbabis uerſus nec littera tota uolabit: unam per-
dideris ſi Palamedis auē: & Claudianus: Pendula ceu par-
uis moturæ bella colonis
Tracia cum tepido permutant ſtrymonia Nilo
Ordinibus uariis per nubila texitur alis
Littera: pennarumq; notis inſcribitur aer:
Plinius In Balearibus inquit inſulis in honore menſarum
eſſe Vipiones: ſic enim uocāt minorem gruem: at Pipiones Vipiones
pulli ſunt columbini. Pipiones

Ciconiæ lingua carere dicuntur: Sonum enim quem edunt oris potius ꝙ uocis eſſe exiſtimamnt: maxima eſt his nec uulgaris pietas ſenectutē genetricis uiciſſim educantes ut Ariſtoteles nono hiſtoriæ animalium autor eſt. Tantus his præterea honos in theſſalia ſerpentum exitio ut capitale fuerit Ciconiam occidiſſe ut refert Solinus: Cornelius Nepos q ſub diuo Auguſto cæſare deceſſit: cū ſcriberet Turdos pauloante cœptos ſaginari: addidit Ciconias magis placere ꝙ grues: cum hæc nunc teſte Plinio ales inter primas expetatur: illam nemo uelit attigiſſe: Ciconiæ autem pulli in cibo lippitudini impendio medentur: hos apponere menſis inſtituit Ruffus prætorius ut apud Porphirionem legimus: Ciconia ipſa græce πιλαργος. Pulli Ciconiæ

Anſer natura eſt ad ſenſus & ſtrepitus ales acuta & ſollicita: eidē uigil ineſt cura defenſo Capitolio maxime celebrata: quo tpore Galli ſenones urbe capta & īcenſa duce Brēno capitoliū noctu aſcēdentes anſerꝝ ſtrepitu ac clangore excitato Mālio deiecti fuere: ut ſcribunt. T. Liuius. y. ab urbe condita: plinius. & Plutarchus ī camillo hinc Lucretius Romulidaꝝ arcis ſeruator candidus anſer: Apud ueteres cōmendabantur ī cibis anſeres præſertim iociniore quod fartilibus quibuſdam in uentre ut creſceret excogitatum eſt exemptum ꝙ lacte & mulſo magis augetur: Horatius: non ſine farre Iecur anſerinū

pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi:Scipio:an Me
tellus:an.M.Seſſius tantum bonum inuenerit incertum eſt
Cotta quidem Meſſalinus palmas pedum ex his torrere:
Pluma anſerina atq; patinis cum criſtis gallinaceoꝝ cõdire monſtrauit:cõ-
mendant apud nos & plumæ qbus culcitras farcire con-
Adeps ſueuimus:& Adipe:Liquamine etiam ide excogitato quo
Liquamen præcipue hebræi in condimentis utuntur:locus autem ꝑ-
Chenodoſciõ prie ubi anſeres aluntur:chenoboſcion græci appellauere:
nam χην χηνοσ anſer eſt.

ANas quæ græce νησα a natãdo nomẽ accepit:
Cicero.ſerpere angues:natare Anaticulas:uola-
re merulas:cornibus uti uidemus boues: nepas
aculeis:ſuã deniq; cuiq; naturam eſſe ad uiuen-
Amphibia dum ducẽ:in aquis.n.libentius q̃ i terra uerſantur:Ex quo
inter Amphibia numeratur:quæ græci uocant auium ge-
nera uitæ duplicis cũ non tantum terreſtria ſed aquatilia
deſiderent pabula:ut Varro Plinius Columella & Ammia
Phalaris nus ſcripſere.Ariſtoteles hiſto.animalium.viii. refert circa
Vrinatrix lacus & amnes uerſando uictitare anates: olores: Phalari:
Boſca Vrinatricẽ:Boſcam anati ſimilẽ ſed minorem: & anſeres:
Mergi quemadmodum Gauiæ:Mergi:Fulicæ:Cæteris auibus do
Fulicæ meſticis calidior eſt & plurimi nutrimenti ut eſt apud Aui
Cauiæ cennam: Aguloſis & pectore & ceruice cõmendatur in ci-
bis:Vnde epigrãmat.poeta in Xeniis: Tota quidem pona-
Neſotrophiõ tur anas ſed pectore tantum & ceruice ſapit cætera redde
coquo. Vbi anates clauſæ paſcuntur Neſotrophion græ-
Holor ci dixere

CYcnus græce ut inqt Higinius olor latinæ auis
eſt tota candida: quæ morti proxima cantum
flebilem canere dicitur: quaſi diuinans meliorẽ
eſſe mortẽ q̃ uitã: Ideoq; Apollini uaticinatio-
nũ deo erat dicata:ut ſcribunt.M.Tullius & Plato:Martia
lis.Dulcia defecta modulatur carmina lingua cantator Cy
cnus funeris ipſe ſui: Cycnus Phaetõtis amator poſt illius
interitum diutino fletu in hanc alitem mutatus eſſe dici-
tur in fabulis:Aduenientes e longinquo olores colla præ-

cedentibus imponunt: & feſſos ad terga recipiunt: autor Plinius: ſic dicti ut quibuſdam placuit ꝙ in totum candicant: peluti holocauſtum uictima quæ integra ignibus imponebatur: holographum teſtamẽtum ſola teſtatoris manu ſcriptum & holophanta in omnibus mendax.

Holocauſtum. Holographũ teſtamentum. Holophanta.

STruthiocamelus auis eſt magnitudĩe reliquas excedens ita ut beſtiarum pene generi ſit adnumeranda: nam a terra non tollitur: pedibus pugnat quibus hominem etiam proſternit: concoquit deuorata quantũuis duriſſima ut clauos quoq; ferreos: Cõmendantur oua ipſius propter amplitudinem recepta pro uaſculis: & pennæ ad criſtas galearum conos adornantes ut Plinius autor eſt.

Struthiocamelus.

GAlli gallinacei ſydera nouere ternas diſtinguẽtes horas interdiu ipſo cantu: quem generoſiſſimi ferarum leones extimeſcunt: ut ſcribunt Solinus & Lucretius: Mortales ad opera excitant ſomnos abrumpentes: nam ante lucem in crepuſculo canere ſolent diem aduentare nuntiantes: cuius rei cauſam reddit. M. Cicero de diuinatione ex Democriti autoritate: canere autem deſinunt caſtrati: De his Plinius in decimo Horum inquit ſunt Tripudia ſoliſtima: hi magiſtratus noſtros quotidie regunt: domoſq; ipſi ſuas aut claudunt aut reſerant: hi faſces Romanos impellunt aut retinent: Iubent acies aut prohibent: uictoriarum omnium toto orbe partarum auſpices: hæc ille: moris enim fuit Romanis ducibus pugnam inituris aduocare pullarium & offas Gallis obiiceret ad augurium captandum: ſi ueſcerentur ratum erat auſpicium cum aliquid ore excidiſſet terripudium dicebatur ſoliſtimum: mox tripudium dictũ: quoniam ſilicet eſca in ſolo cadebat. M. Tullius de diuinatione libro primo. Cum terripudio Flaminius auſpicaretur Pullarius diem prœlii committendi differebat: Gallus græce αλεκτωρ unde Alectorius lapis qui ĩ uentriculo ipſius inuenitur.

Pullarius. Tripudium ſoliſt. Alectorius.

dat ut idem refert de generatione libro tertio. Vulgares
etiam gallinæ fœcundiores ſunt generoſis: patauinas cõ/
mendat magnitudo. Saginatæ libras ſexdecim pondere

Saginare galli
nas

exuperant. Primi deliaci Saginare docuerũt: Exceptæ cœ/
nis fuere interdicto legis. C. Fannii conſulis annis .xi. ante
bellum tertium punicum. Pingueſcunt autem in tenebris
farina mulſo conſperſa in cibis addita autore Columella:
Martialis in Xeniis de altili gallina præmiſſo lemmate: Pa/
ſcitur & dulci facilis gallina farina: Paſcitur & tenebris In
genioſa gula eſt: Puluere impendio delectantur in quo ſeſe
uolutando quodammodo ſcabunt: Sunt enim puluera/

Pulueratrices
aues

trices ueluti ex humiuolis Alauda Perdix & attages Ioni
cus laudatiſſima: de Gallinarum generibus ouis & incu/

Atragema
Gallinaria

batu: ac de Gallinariis conſtituendis Plinius in decimo:
Columella in nono ſcripſere: hoc unum minime præte/
reundum: pullis excluſis matrices glocitatrices ſub caueis
ex ſalice cæteriſq; uitilibus concinatis Includendas cum
pullis: quoad illi firmiores fuerint: nec illud quoq; omit
tendum quod ſcribit Iulius Pollux: caueam ĩ quá ſe chor/
tis alites cubitum ituræ recipiunt dici Petauron.

Petauron

Gallinacei pul
li

PVlli gallinacei dicuntur fœtus gallinarum ut
nomen præfert ad huc tenelli: pullaſtrum &
pullaſtram neoterice uocamus. M. Varro rei
ruſticæ tertio: Chors in qua Paſcebantur galli/
næ: & earum fructus erant oua & Pulli: de his quoq; diſti/
co meminit Martialis in Xeniis: Si libycæ nobis uolucres
& Phaſides eſſent acciperes: at nunc accipe chortis aues:
Pullus autem generale uocabulum eſt omnium alituum.

Pullus

Sed quadrupedum etiam quorũdam fœtus pulli dicun/
tur: ueluti pullus equinus & aſininus: a quibus pullini den

Pullini dentes

tes quos primum eiiciunt nomen adepti: Pullus item puer
eius a quo obſcœne eſſet amatus: Vnde. Q. Fabius cui
eburno cognomen fuit propter candorẽ: ꝙ eius natis icta
eſſet fulmine pullus Iouis eſt appellatus: Pullus quoq; ater
collor dicitur: qui græce eſt a carbone Anthracinus: hinc

Anthracinus

pullatus atratus & nigra ueſte indutus.

TVrtures uerno tempore occultantur pennaſq; amittunt: menſtrua fœtura albæ inter illas cõmendantur: Illud ſcitu & admiratione dignum eſt quod traditur: Turturem amiſſo uiduam marito arborem uiridem non petere: ſed ſiccis ramalibus & truncis ſemper inſidere: ac fluenta lympida ad potum turbidare: Pinguior ĩ cibis probatur: & cura quidem leuiore q̃ cæteræ aues ſaginatur: nam in tenebris milio pingueſcit: habitat æſtate loca frigida hyeme tepida: at Fringilla tepidis æſtate: per hyemes frigidis delectatur: Dyſentericis in cibo turtures mire prodeſſe dicuntur utpote uentrem ſiſtentes: ſed efficatior ad hoc illarum ſanguis habetur.

Fringilla

FIcedula auis paruula ſic dicta uidetur ꝙ ficubꝰ pingueſcat: ut autor eſt .M. Varro in libris linguæ latinæ: Vnde Martialis: Cum me ficus alat cum paſcat dulcibus uuis cur potius nomen non dedit uuá mihi? græci quoq; Sycelidem ꝙ ficubus ueſcatur appellauere hoc nomen autumno tantum poſſidet: nam poſtea a nigro uertice melancoryphos uocatur latinæ atricapilla. hoc ſitu dignum: naturam auibus neq; ueſſicam urinæ receptaculum neq; renes elargitam eſſe: quia multa indigebant humiditate ut oriri pinæ atq; inde creſcere poſſent: neq; omnino quidem mingunt: cum uero bibunt ſtercus immodice humidum deiiciunt.

Sycelis
Melancoryphus
Atricapilla

TVrdos inter reliquas aues in cibis laudauit antiquitas: unde Horatius Nil melius turdo nil uulua dulcius ampla: & epigrammatarius poeta ĩ Xeniis Inter aues turdus ſi quis me iudice: certet: inter quadrupedes mattia prima lepus: præfertur eorum genus quoddã reliquis maiuſculum pectore albo nigrantibus maculis uariegato quod merulæ magnitudine per hyemem iuniperi baccis enutritum præſertim montana mittere ſub Pillaris nomine conſueuerunt. Turdi autem paulo ante Diui Aug. Cæſaris principatum in turdario Saginari cœpti ſunt ut ex autoritate Nepotis diximus: Columella rei ruſticæ nono de educandis ĩ ornithone tur

Pillaris
Turdarium

dis hæc ſcribit: Hac impenſa curaq; .M. Terentius ternis ſæpe denariis ſingulos emptitatos eſſe ſignificat auorum temporibus: quibus qui triumphabant populo dabant epulum: at nunc ætatis noſtræ luxuries quottidiana fecit hæc præcia: Sermone humano edocti loquuntur: Agripina coniunx Claudii principis turdum habuit quod nunq̃ ante inquit Plinius imitantem ſermones humanos cum hæc proderem.

Merculatim

MErulæ dictæ ꝙ meræ ideſt ſolitariæ uolitant: ut ſentit. M. Varro ĩ libris de lingua latina hinc merulatim ſolitarie dicemus: E nigris ruffeſcunt: canũnt æſtate: hyeme balbutiunt: circa ſolſtitium mutæ: roſtrum anniculis maribus in ebur tráſfigurarur Circa Cylenem arcadiæ nec aliubi cádidæ naſcũtur: Primæ auium pariunt & partum non educant: at fœliciter ſecundum ducunt ad fidem ut ariſtoteles hiſto: animalium quinto teſtatur.

Sturnatim
Graculatim

STurni nigri albis diſtincti maculis propriũ habent cateruatim uolare: Vnde ſturnatim ſicut graculatim: humanum ſermonem ipſi ac luſciniæ cantu imittantur: Papinius: Auditaſq; memor penitus dimittere uoces Sturnus: & aonio uerſæ certamine picæ. Et Pli. Habebát inquit Cæſaris iuuenes Sturnum: Item luſcinias græco ſermone dociles: præterea meditantes in diem & aſſidue noua loquentes longiore etiã contextu: In luſcinia perfecta muſicæ ſcientia modulatus editur ſonus: & nũc diſtinguitur conciſo: copulatur intorto: promittitur reuocatur infuſcatur ex inopinato: Auſpicio efficaci in ore Steſicori cecinit infantis: Albicantibus pennis nec quidem arte olim luſcinia dono data eſt Agripinæ Claudii Cæſaris uxori: Philomena ut fabulæ tradũt cum per uim a Tereo eſſet uiolata & e linguis facta ſatis decéte metamorphoſi hanc alitem ſibi induit: Vnde Martialis in apophoretis: flet Philomena nephas ĩceſti Tereos & quæ muta puella fuit garrula fertur auis: nam armonia cantus & uarietate modulati ſoni commendatur.

Luſcinia

Philomena

PSitacus auis eſt tota uiridis torque tātum pur pureo in ceruice diſtincta : India & orientalis plaga hac abundat:Papinius in ſiluis:Pſitacus ille plagæ uiridis regnator eoæ : Plinius: India

Pſitacus

autem hanc mittit Pſitacen uocant uiridem toto corpore: torque tantū miniato in ceruice diſtinctam : Imperatores ſalutat:& quæ accipit uerba ꝓnunciat : In uino præcipue laſciua:capiti eius duritia eadem quæ roſtro:hæc cū loqui diſcit ferreo uerberatur radio:non ſentit aliter ictus:cū de-uolat roſtro ſe excipit:illi innititur leuioreq; ſe ita pedū in-firmitati facit:cui adſtipulanť Ariſtoteles Solinus & Apu leius floridoꝝ ſecundo:meminit etiā de illo Martialis:Pſi-tacus a uobis alioꝝ nomina diſcā:hoc didici per me dice-re Cæſar aue:Macrobius in ſaturnal. de Auguſto: Saluta-tus ſimiliter a pſitaco emi iuſſit eū : Idem miratus in pica hanc quoq; redemit:nā & picæ humana uoce ſermocinā

Aues ſermoci nantes
Lata lingua

tur:hoc autem conſtat aues quæ litteras proferre poſſunt lingua præ cæteris eſſe latiore:nā lata lingua ut refert Ari-ſtoteles de partibus animalium ſecundo abſolutior eſt.

PIcæ adamant uerba quæ loquūtur : nec diſcūt tantum ſed diligunt:meditanteſq; intra ſemet cura atq; cogitatione intentionem non occul-tant:conſtat emori uictas difficultate uerbi:ue-rum addiſcere facilius putāt qbus glans cibus eſt & quoꝝ pedibus ut hominis quini digituli numerantur: non .n. id omnibus inſigne:ſed illud omnibus proprium:q; cātu elo quuntur ita ut uocem ſi audias hominem putes : nec miꝝ enim Pieri filiæ cum muſis auſæ cantu decertare in id ge-nus auis ſint mutatæ : Statius & Aonio uerſæ certamine Picæ.Nup inquit Plinius cerni cœpere picaꝝ genera quæ

Variæ pitæ
A q̄tici corui
Phalacrocora ces
Phalacri
Citta

longa inſignes cauda Variæ appellātur: His proprium eſt omnibus annis cum ſeritur rapa caluеſcere : ut corui om-nes aquatici caluеſcunt:ob id phalacrocoraces nominati: nam phalacros caluos græce dici ſatis notum eſt: Pica au-tem eadem eſt quæ Citta græcis:Vnde cittan in pregnanti bus dicunt : quoniam auis illius uariæ modo ſolent uaria

appetere:nam & cruſtas (ut cætera taceam) ex fluminibus in eſcam petunt non nullæ.

Coruus

CORuos qui græce Goraces ore coire & parere uulgus arbitratur: ad quod reſpiciens epigrãmatarius poeta in apophoretis ſcriptũ reliquit Corue ſalutator quare fellator haberis: In caput intrauit mentula nulla tuum:Id tamen Ariſt. de generatione animalium tertio negauit.Imperatores ſalutant ut ſcribunt Plinius: & Macrobius hiſtoriam illius corui referentes:qui ſub Tiberio principe ſermoni aſſuefactus omnibus matutinis euolans in foꝝ Tiberium deinde germanicum & Druſum Cæſares nominatim: mox trãſeuntem populum Ro.ſalutabat: Hunc Sutor ſiue æmulatiõe ſiue iracũdia ſubita ductus propter maculam calceis excremẽto eius poſitam interemit tanta plebis cõſternatione ut Sutor interemptus ſit:funus uero cliti celebratum conſtrato lectulo ſuper duorum æthiopum humeros præcedente tibice ad rogum uſq;:qui cõſtructus dextra uiæ Appiæ ad ſecundum lapidem fuit.M.Seruilio.C. Ceſtio conſſulibus ad.v.Kalendas aprilis:Corui rarenter cibos uenantur: ſed carne morticina hoc eſt animalis per ſe mortui ueſcuntur: ut uultures qui & Vulturii & aquilaꝝ plura genera: apud ueteres futura ſignificare putabantur cantu & uolatu: Inde Phœbo aues dicatæ deo diuinatiõis:ex eoq; a Silio Italico Phœbea ales coruus nuncupatur.

Hiſt.Corui

Morticina

Vulturii

COrnix & ipſa uoces humanas imitatur:Papinius i Siluis. Quæq; refert iungens iterata uocabula cornix:oẽs tamen fere codices Perdix habent:quod etiãnum legi poſſe ipſe crediderim propter perdicis fabulã ouidianã:Adde ꝙ Serenus illã garrulã appellat.i.canorã:aut ouum illitũ tulerit quod garrula perdix.Cornicem uero uocalẽ inueniri & nos liquido ſcimus & Plinius locupletiſſimus teſtis accedit in decimo ſic ſcribens. Nunc quoq; erat in urbe Roma hæc prodente me equitis Romani cornix e betica: primum colore mira admodũ nigro deinde plura contexta uerba exprimẽs:

Perdix

& alia atq; alia crebro addiſcens:Cornicis uita longiſſima:
utpote cui nouem noſtras ætates dedit Heſiodus.Hinc Iu/
uenalis de Neſtoris ætate polycronia longæui : Exemplū
uitæ fuit a cornice ſecundæ.

GRaculi ut ipſe exiſtimo dicuntur a uoce quam
primæ nominis ſyllabæ correſpondentē emit/
tunt.M.Varro ī libris linguæ latinæ dictos cre
didit ꝙ gregatim & agminatim uolitant: eſt il/
lis hoc nāq; peculiare & genuinum ut quottidie uidemus
Non deſunt qui a gerendo deducant:ꝙ iacta furmentoꝝ
ſiue leguminum ſemina gerant : eſt præterea his & auri &
argenti cōpluriumq; aliꝝ reꝝ mira furandi natura:ex quo
nonnulli monedulas appellauere:exprimūt etiam ſermo
nem humanum quo impenſius delectant: & caueis emiſſi
Monedulæ — reuertuntur. Quidam attamen inter genera monedulaꝝ
Lupus — quæ tria faciunt Graculum poſuere & lupum cognomina
tum paruum & ſcuram.

ALauda auis eſt quam & galeritam dicimus cū
Terraneola — plumula ellata in capite:huic ſimilis eſt Terra/
neola : niſi ꝙ apicem non habet ſic dicta quo/
niam in terra non in arboribus diuerſatur:nidi
ficaturq;:ambæ ſuauiſſime cātillant caueis cluſæ: Alauda
neoterice nomen retinet : Terraneola apud nos triuialiter
Regius appellatur:Græci alaudam a galea Corydalum di
Corydalus — xerunt:eſt enim apud illos κορυσ galea : unde etiam noſtri
Galerita — galeritam:niſi potius a galero:hanc & Paraſitā uocant.

Paraſita — CAſſita quibuſdam eadem auicula eſt quæ in ſe
getibus diuerſatur & nidulum ſtruit : id ferme
temporis cum meſſis inſtat pullos habens iam
iā plumantes:de qua Aeſopus phryx ille egre/
gius fabulator luſit apologū quem hic noſtris īſerere ope/
reprecium duximus.Ea caſſita itura cibum pullis quæſitū
monet eos:ut ſi quid audiant id cum redierit ſibi referant:
Interim aduentat dominus ſegetis illius & filio matura ī/
quit hæc operas poſtulāt:iccirco in craſtinum amicos adi/
bis:& roga ueniant operam mutuam daturi ut meſſis pe/

agatur: Vbi rediit mater: renũtiauit omnia: & trepidi orãt ut ſe auferat: iubet illos caſſita bono animo eſſe: nam ſi do/minus ait ad amicos meſſem reiicit craſtino ſeges non me tetur: Die igitur poſtero caſſita ad pabula euolat: dominus fruſtra amicos preſtolatur: tum ille rurſum ad filium: Ami/ci nulli ueniũt quin potius imus & cognatos affineſq; no/ſtros oramus ut ad ſint diluculo ad metendum: nunciant hoc itidem pulli pauidi Caſſitæ: ea hortat ſint a metu ocio ſi: futurũ ut neceſſarii ferme nulli obſequiales ſint: Aduer/tant modo ſi quid denuo dicetur: Orta luce proxima & auicula in paſtum profecta affines operam non preſtant: Hinc dominus filio Valeant inquit beniuoli cum propin/quis: noſmet ipſi cras metemus: Id quod ubi a pullis ma/ter accepit hora inqt iam eſt abeundi: nunc dubio procul meſſis peragetur: in ipſo enim iam uertitur quorũ eſt nego tium non in alio a quo petitur: Atq; ita Caſſita cum pullu/lis faceſſit & ſeges demetitur: Et hic eſt Aeſopi apologus de amicorũ & propinquorũ ut Gellius notat leui plerumq; & inani fiducia: Vnde audenter dicere poſſumus: o amici amicus nemo: o affines nulli affines: & illud ex oraculo quaſi Delphico exiiſſe: Ne quid expectes amicos ne quid cognatos quod tu per te agere poſſis.

Carduelis auis minima eſt a carduo herba ſpi/noſa nomen adeptæ: legimus apud Ariſtotelẽ ſpinam appetere ligurinum & carduelem: de illa hæc Plinius i.x. Minimæ auium cardueles imperata faciunt: nec uoce tantum: ſed pedibus & ore pro manibus: Acanthis græca dictione a quibuſdam nomina/tur: hinc poeta Littoraq; halcyonem reſonant & acanthi/da dumi. Caphurnius in bucolico ludrico Aſtile credibule eſt ut uincat Acanthida cornix: ipſe tamen aliam a car/duele crediderim: ut ſit quæ ſpinus dicitur. Carduelis autẽ paſſer ſolitarius ſuauiter cãtãtes luſciniæ pſitaci & reliquæ aues: quæ cantu delectãt caueis clauſæ habẽtur: inde apud Papinium in ſiluis Cauea cui cõplexus ebori uirgarũ argẽ/teus ordo pſitacum Metioris cuſtodiuit: & epigrammat.

Ligurinus
Acanthis
Solitarius paſſer
Cauea

Galbula
Gilberus
Regulus
Trochilus
Motacilla
Stardæ
Noctua
Otus
Picus
Vpupa
Cypſelli
Ardea
Platelea
Pelenanus
Herodius
Aegithus

poetæ de cauea eborea diſtichon eſt apophoretis. Fiunt caueæ a noſtris ut plurimum ordine uirgarum ænearum paruulis aſſerculis lignei s complexo: Cōmendatur & uitex ſalicis genus naſcens in arenoſis Sanguen īter frutices: ameria ſalix & id genus cætera utilia ad uirgas cauearum: Et hæc ſunt quæ ex multis auium generibus paucula ne opiſtographus liber exiret breuiter omiſſis Galbula uel ut alii Galbero: Regulo ſiue Regaliolo & trochilo omnium minimo: Motacilla ſemper caudam mouente: Stardis nō inſuauibus ad eſcam: Noctua Oto aurita Bubone quibus ad aues capiendas utuntur aucupes: Pico Martio: Paſſerculo ſalace: Vpupa criſtata: & Apodibus: quæ cypſelli: uſu pedum carentibus: Cuculo: Herodio Ardea ue quam Garzam dicunt: Salo ſiue Aegitho fœcūdo ut perdices & gallinæ: ac platea quæ platelea Ciceroni & Ariſtoteli Pelecanis: cōgeſſimus: Iam thermas & præſertim cum bruma anni pars frigidior nunc ſit ingrediamur.

BALNEARIA CELLA CAPVT .X.

Sudatoria
Sudatoria

THERMAE locus ꝑpellatur q̄ lauādi ſudādiue uſibus deputatur: aut calidis aq̄s: aut fornice tantum igne calefacto: nā thermon græci calidum dixere: inde thermopylæ ī græcia trāſitus a calidis aq̄s nomē accepit: Quæ aūt ꝓprie ad ſudādū loca hn̄tur ea ī epiſtolis Seneca Sudatoria nūcpat: Quid inquit cum ſudatoris? Omnis ſudor per laborem exeat: Inq̄bus uero deſcendimus ut lauemur ante cœnā: aliis ue diei noctiſq̄ horis: nam Cōmodum Antoninum īperatorem ſepties uel octies per diem lauiſſe legimus: Balneas uoca-

mus & balinea: nam græci quoq; balanion: quarum qui curam habent Balneatores dicuntur aliquando mediaſtini. Diſpoſitioné docet Vitruuius in .v. Thermæ balneaq; apud romanos uoluptatis & munditiarum gratia conſtitutæ ſunt tam publice quam priuate: nec tantum in ſolo: ſed etiam penſiles: quas Sergius orata primus iſtituit: Sed thermæ præſertim publice quarum multitudo & magnitudo quanta Romæ fuerit docent ruinæ: & P. uictor in eo libello qui eſt de regionibus urbis: Ammianus Lauacra in urbe inquit in modum prouinciarum extructa: Fuere autem in multis Italiæ locis & extra Italiam balnea quæ aqs medicatis morbos curarent: quemadmodum puteolis & in Ethruria: ut ſcribit Varro: & Sinueſſa: quibus narciſſus Claudii cæſaris libertus olim morbo leuatus eſt: ut refert Tacitus: nam multis ægritudinibus medebantur: autore Strabone: Item in uilla quam Cicero academiam appellauit Ciceronianæ aquæ oculis: & iuxta urbem albulæ uulneribus plurimum conferentes. Baiis quoq; uitiorum: ut iquit Seneca: diuerſorio in campania erant balnea calidaq; aquarum: & ad uoluptatem: & ad ſanádos morbos aptiſſima ab omnibus celebrata: Commendantur & ceretana ualitudinis curandæ gratia: ut ſtrabo teſtatur: & ad Chalcidis campum aquaq; callidarum ægritudinibus accomodatiſſima: quibus Cornelius Sylla fœlix. ut ipſe dici uoluit: uſus eſt. Habuit & lypara ſiciliæ balnea ad ualitudinem bonam & ex uſu uoluptarem præſtandam ut optima iudicata autor Diodorus in .vi. Expertus ſum ipſe hac proxima æſtate Lixignani pagi Parméſis balnea: quorum unda ſalutari intra pauculos dies uegetus exurgens ex accertimo iúctaraq; dolere côualui: teſtis eſt Bartholomeus Anſelmus medicoq; optimus opitimoq; archiatrus: cui me tátum debere fateor quantum: Aeſculapio Viribus ex Hippolyto reformatus. Vigent ac tempeſtate & alia cópluria balnea aquis medicatis: luto etiam: ex quo ad ulcera imprimis lutamenta cómendantur: de quibus quoniam ſuperfluum uidebatur ſcribere ſuperſedi.

Balneæ
Balneatores
Mediaſtini
Thermæ
Balnea aquis medicatis
Academia
Ciceronianæ aquæ
Baiæ
Lixignani balnee
Lutamenta

Piſcina
Natabulum

PIſcina lauacrũ domi erat: ubi frigida calidaue lauabantur atq; natabant ut in natabulo:Cicero latiorem inquit piſcinã uoluiſſem: ubi iactata brachia nõ offenderẽtur.Suetonius i Nerone Epulas e medio die ad mediã noctẽ ꝑtrahebat:refotus ſæpius calidis piſcinis ac tempore æſtiuo niuatis. Et lampridius ſcribit Romanoꝝ imperatorem Heliogabalum: non niſi unguẽto nobili:aut croco piſcinis infectis nataſſe: frigidis autem lauactis deditũ græco uocabulo: quo utiť Seneca Pſicrolutrem appellamus:nã lutra lauacra dicunť quæ ab aquis Nymphea etiãnum uocata.

Pſichrolutes
Lutra
Nymphea

VRinarium locus ante balneũ fuerat: ubi urnas ponere ſolebant:unde nomen:ut ſentit.M.Varro i libris linguæ latinæ.Vrna ipſa:ut diximus: uas eſt aquariũ: hinc Vrnarium genus menſæ quadratæ in culina:de quo latius infra ſuo loco dicemus.

Vrna

Spoliatium

APodyterium latine ſpoliatorium & ſpoliariũ locus eſt ad miniſteriũ balnei: in quo ſe loturi aut ſudaturi ueſtes deponebãt:meminit de illo Plinius cecilius ĩ epiſtola ad apolinatem pluribus locis:& hoc maxime: inde apodyteriũ balinei luxũ & hilare excipit cella frigidaria: in qua baptiſteriõ amplum atq; opacum:ĩ frigidaria aũt cella quod frigidarium:ut nomen indicat frigida ueluti calida in caldaria:ĩ tepidario tepida lauabantur.Qui uero mercede ſeruanda ĩ balneis ueſtimẽta ſuſcipiebat capſarius dicebatur:ut refert Vlpianus iureconſultus de officio præfecti uigilum.

Capſarius

LAconicum ſudatio concamerata dicetur formæ orbiculatæ ubi cruditatẽ ſtomachi excoquimus:locũ igne incluſo per ſpiracula paruula calefaciẽte ꝑfurnio:hoc eſt fornacula ex terra & tubulis mãmatis quæ & mammæ addito tormento concinnata:quam ſub nomine hypocauſti multi ſignauere.nam hypocauſtum uaporarium interpretamur.Papinius in ſiluis:Vbi lãguidus ignis inerrat ædibus & tenuẽ uoluunt hypocauſta uaporem. Plinius cecilius in epiſtola ad

Præfurnium
Hypocauſtũ

Gallum de uilla laurentina. Applicitum eſt cubiculo hypocauſtum perexiguum quod anguſta feneſtra ſuppoſitum calorem: ut ratio exigit: aut effundit: aut retinet. Alius omnino ab hoc erat Heliocamiuus uaporarium quoddam ſola re: Et item Zetæ loca in pluribus ædium partibus modo ſole multipliciter accepto modo ignibus tepeſcebant: Vnde Lampridius indicos inquit odores Heliogabalus ad uaporandas Zetas ſine carbonibus iubebat incendi: Sed & præfurnium furni fornaciſq; os patẽs dicemus: Columella de laconico: Mox deinde ut apti ueniamus ad ganeas quottidianam cruditatem lacõicis exquoquimus & exuto ſudore ſitim quærimus: noctesq; libidinibus & ebrietatibus: dies ludo uel ſomno conſumimus: ac noſmet ipſos ducimus fortunatos: quod nec orientem ſolem uidimus: nec occidentem. Heliocamius Zetæ Præfurnium

PRopnigeon proprie ſignificat ſuffucatorium: utar enim hac dictione qnoad melior dabitur: eſt nãq; locus in balneis in quo ignis incluſus exæſtuat: Pnigos græce: latine æſtus & ſuffocatio: & pnigo ſuffoco dicitur: apud Pli. dictio eſt deprauata quæ an plinianæ ſententiæ accomodari poſſit uideant eruditiores. Propnigeon equidem optime quadrat. & pro eo quod diximus accipiendũ eſt: nam balnei partes ĩter quas eſt propnigeon deſcribens: adiacet ĩquit unctuariũ hypocauſtũ: adiacet propnigeon balinei: refellẽdus nõ eſt illorũ ut manifeſtarius error qui Propylæon lectitant. Pnigos

SPhæriſteriũ locus eſt balnei ſpecie rotunda: in quo uaria exercitationũ genera ueteres habuere. Vnde Pli. in epiſtolis: Apodyterio ſuppoſitũ eſt Sphæriſteriũ quod plura genera exercitationis: pluresq; circulos capit: Suetonius ĩ Veſpaſiono. Valitudine ꝓſperrima uſus eſt quãuis ad tuendã eam nihil amplius q̃ fauces cæteraq; membra ſibimet ad numerũ ĩ Sphæriſterio defricaret. Sed ĩprimis ad exercitiũ pilæ fuit deputatus: quã græci σφαιραν appellant: unde apud Senecã Sphæromachia pilæ luſoriæ certamen. Shæriterium Sphæromachia

Tinctorium
Baptiſmus

BAptiſterium i quo quis lauatur quaſi lauacrum & tinctorium ac piſcina ipſa: nam bapto intin/go: unde baptiſma itinctio: Plinius ad gallum inde balinei cella frigidaria ſpacioſa & effuſa: cuius in cōtrariis parietibus duo baptiſteria uelut eiecta ſi/nantur abunde capacia: & ad Appollinarem. Cella frigi/daria in qua baptiſterium amplum atq; opacum. Solium Item dicitur in balneis uas in quo lauamur: græci Pyleon uocāt. Celſus Interpoſitis duabus horis i ſoliūjis aquæ cali dæ reſupinus dimittendus eſt: ſicut a genibus ad umbilicū aqua teneat: Plinius lib. xi. de lacte Aſinæ Poppea certe in/quit Domitii Neronis coniunx quingentas per omnia ſe/cum fœtas trahens balnea℞ etiā Solio totum corpus illo lacte macerabat: extendi quoq; cutem credens: & alibi. Ar gento fœmine lauantur: & niſi argentea Solia faſtidiant: meminit de illo Suetonius qui ſcribit Auguſtum Duretā id dictione hiſpanica nominaſſe: At ſol: ū occeāi primus i/ter princeps Alexander romanus appellauit: Solium Item Sella regalis græce thronos baſilicos: Silius Italicus: Conſe dit ſolio re℞q; inuaſit habenas: inde legimus in Solomo/nicis prouerbiis. Iuſtitia firmatur Solium.

Solium
Pyleon

Dureta

LAbrum manifeſtam i hominis partibus habet ſignificationem. Perſius: Nec fonte labra pro/lui caballino qui uerſus Scazon eſt teſte Ruffi/no. dicitur & uas aquarium hypocoriſticos etiam labellū quo i balneis præſertim maiores utebantur: Cicero Lab℞ inquit ſi i balneo nō eſt cura ut ſit: in quo ſi/gnificatu acceperunt Plinius i Epiſtolis & Statius i Siluis. Labrum item ad oleum habuerūt olei factores Vnde. M. Cato in re ruſtica: Oleum in labrum primum indito. inde i alte℞ dolium: de his labris amurcam ſemper fecemq; de/trahito: ſed & labra uinaria legimus.

Labellum

LIntea & quibus in balneis utimur ſudaria ter/ritoria. Martialis. Ne tam ſæpe teret lintea fullo tibi: & quibus Nautæ utuntur uelis. Ver gilius Certum eſt dare litea retro. His æolus

primus nautas uti docuit ut ſcribit Diodorus: Plinius: ab
Icaro uela reperta fuiſſe auctor eſt in ſeptimo. At in. xix.
apud Traconem inuenta refert Carbaſa: candida ea fue-
runt: Candori pertinace potiſſimum gratia permanente.
Ad Actium tamen Cleopatra purpureo uelo ueniſſe cum
M. Antonio & eodem fuiſſe memoratur. Antea Alexan-
der Macedo in Indo amne nauigans uerſicoloria primũ
in quodam ceramine nauali Naumachiam appellant: lin- Naumachia
tea exhibuerat. Tranſierunt & lintea ad ſpectantium um-
bracula: id quod primus omnium. Q. Catulus campa-
nam imitatus luxuriam fecit cum capitolium dedicaret:
Carbaſina deinde inuexit in theatro Lentulus ſpinter a-
pollinaribus ludis: mox Cæſar ille dictator totum forum
obumbrauit. Vtraq; autem e lino: unde nomina fuere.

GVttus uaſis genus erat ab eo dictus ꝙ gutta-
rim funderet: autor. M. Varro in libris de lin-
gua latina: eo in balneis uſi ſunt Ro. ueteres ad
oleum: quo poſt lauationem eorum corpora
in Alipthesio hoc eſt unctuario ita enim locus dicitur un- Eleotheſium
ctor qui græce aliptes & pedotriba ungere conſueuerat. Vnctuarium
Hinc Apuleius in floridis ampulam oleariam pro gutto Alipites
poſuit. Fiebat autem ut plurimum e cornu bubalo. No- Vnctor
biliores e cornu Rhinocerotis guttum habuerunt. Iuue. Pedottiba
magno cum Rhinocerote lauari qui ſolet. Et Epigrã. poe
ta in apophoretis Geſtauit modo fronte me iuuencus. Ve Rhinoceros
rum Rhinocerota me putabis.

STrigiles dictæ ſunt a ſtringẽdo: quod radere ſi-
gnificat: ut ſcribit Marcellus. Erant enim iſtru-
menta balnearia ideſt qbus utebantur i balne-
is maiores ad abradendũ ſudorẽ: ut nũc linteis
e corpore: & abſtergendas ſordes quas inde ſtrigmẽta ap- Stigmenta
pellarũt. Perſius. I puer & ſtrigiles criſpini ad balnea defer.
Legimus apud Strabonem libro. xv. de moribus indo-
rum: Illos exercitium præcipue frictionem probare: & ma Frictio
xie ſtrigilibus Ebeni leuibus corpora expolire: reges quo-
q; corpora ſtrigilum perfrictione curare. Scribit Apuleius

FRANCISCI MARII GRAPALDI DE PARTIBVS AEDIVM LIBER SECVNDVS.

IN ferioribus ædiũ partibus q̃tum potui diligenter quæue his cõuenire uiſa ſunt breuiter diſpoſitis: De baſilica: cœnaculo coquina gynæcio: cubiculo: ualitudinario: ſacello: bibliotheca: armamentatio: granario: poſtremo de turri: ultimaq; cõtignatiõe ſiue mauis tecto: quæ oĩa ſuperioribus partibus adſcripſi: quia ordo id exigere uidebat: q̃uis eorũ plurima ĩferioribus quoq; ad æſtatis calores potiſſimũ euitãdos ꝓ locorũ cõditione & regionũ diuerſitate architecti addere cõſueuerint Hæc etiam ut ad faſtigium domus ĩcœpta ꝑueniat ſubnectere cogimur In quis oĩbus ĩterpretandis ſi quid minus elegans q̃ doctrina tua expetebat honori cuius hæc eſt ſacrata editio: ſi q͞d minus eruditũ quã hæc tẽpora noſtra expoſcũt: & res ipſa de q̃ agiť poſtulabat inueneris: id omne tribue cũ ætati tũ negociis & publicis & priuatis. Mallui. n. ſubdialis promus ueniã deprecari: q̃ umbraticus cõdus uenia carere: Subciſiuis horulis ætatis anno. vi. & uigeſimo olimpiadis q͞ngenteſimæ ſexageſimæ ſextæ ãno. ii. quod eſt dñici natalis milleſimo quadrigenteſimo ſupra octuageſimũ octauũ hæc nũq̃ agamus: publicus & priuatus interpres: nunc ſenator haud ingrata tñ. ut auguror: legẽtibus futura cõtexui non mediocri q͞dẽ labore: nõ parua difficultate quæ fuere tot tãq; uaria & uulgo incognita rimati excogitare: oblata locis ſuis ponere: poſita ueterũ ſcriptorũ auctoritate firmare: ad illos. n. tãq̃ ad anchorã recurrere operæpreciũ duxi: ut & ſides locupletior habereť: & lector curioſus fontem e quo plurima poſſet haurire nõ ignoraret: quibus cauſis ueniam apud te non ſolum: ſed apud cæteros facile me adepturũ: ut par eſt: exiſtimans: ad ſuperiora domus audenter aſcendo animo equidẽ aut delectare iã doctos: aut idoctos (ut ille inquit) manifeſtius erudire.

Superiora

Subdialis promus
Vmbraticus condus

Scalæ contignatio paulmenta proce ſtrium. Caput .I.

Gradus

Calæ igitur a ſcandendo nomen acceperunt:quod his altiora ſcandimus:Gradus quoq; e ligno mat more laterculis ſunt per quos ad ſuperiora ædium & ædificiorum omnium aſcenditur autore Marcello Vergil. Poſteſq; ſub ipſos nituntur gradibus Plinius in trigeſimo ſexto. Porticuſq; aſcenduntur nonagenis gradibus omnes:nam proprie ex plurimis gradibus ſcalæ conſtant. M. Varro Gradus inquit duplicata ſcanſio. Scalæ uero quibus per gyrum aſcendimus a Cochleæ forma & Cochlides & cochleæ dicuntur. Fiunt & ſcalæ e teretibus lignis perticas uocant gradibus interpoſitis: & e funibus canabinis ambæ portatiles: utuntur illis putatores uindemiatores & nos domi ad plurima: his uero milites etiam ĩ urbium oppugnationibus ut ſcandentes muros introire poſſint: tales ut eſt apud Vegetium de de re militari Capaneus excogitauit: utuntur illis & fures & amantes ad furta: Aſclapiades medicus pruſienſis nullo unq̃ modo ĩfirmus ſuprema in ſenecta lapſu ſcalarum ueluti Elpenor morte ſubita exanimatus eſt.

Cochlides
Cochleæ
Portatiles
Scalæ
Perticæ

Solatium

Ontignatio:quæ triuialiter ſolatium: dicitur ſiue ſtrata ſit cemento laterculiſue: ſiue non ſtrata Plinius Sexqu ipedalis paries non pluſq̃ unam contignationem : tollerat Ammianus Marcellinus:ad contignationem turris tertiã aſcenderunt Prima autem ſi parietis firma ſoliditas patitur per teſtudinem concameranda. A tigno nomen mutuatur; quod in lege. xii. tabularum notat omne genus materiæ: ex quo ædificia conſtant: Inde Tignarius non ſolum qui dolabra lingua complanat; ſed qui ædificat nomen accepit: ut Caius iureconſul. atteſtatur. Porriguntur autem Tra-

Tignum
Tignarius

bes ſuppoſitis mutulis a pariete in parietem ut fiat conti-
gnatio:ſuperponũtur mox Tigilla quæ aſſeres tranſuerſæ Aſſeres
illis tabulæ: tabulis rudus nouum ſiue laterculi uel teſſeru-
læ cum calce: Antiqui mutulos e marmore parieti interſe- Mutuli
rebant firmiſſime quibus imponebant capita trabium al-
ligata cum anſis & fibulis æneis ad trabeationem catenan
dam:apud nos e parietibus prominentes ex robore inſcul-
pti ponuntur & ſæpicule inaurantur Procer̃: etiam nomẽ Proceres
adepti: Aſſeres ipſi e truncis arboꝝ ſtridula dentataq; e fer
ro Serra non ſolum ad hoc opus ſed etiam ad compluria
alia mortalium uſibus producenda ſecantur:quẽadmodũ
& Tabulæ:ad arculas:ualuas:fulcra & menſas: aſſeres etiã Tabulæ
bipenni & dolabra ex unico trunco quadrantur ſic dicti ꝙ
trabibus parietibuſq; aſſideãt: texturam coaſſationem uo-
citamus:ut tabulis tabulationem. Et Tabulata: inquibus ſi Coſſatio
fiſſuræ fuerint rimæ proprie dicentur:nam & axes tabulæ Tabulatio
ſectiles ſunt Feſto Pom. a quibus etiã aſſamenta & aſſulæ Tabulata
Trabes uero duo ligna compacta:qualia nectuntur ferreis Rimæ
clauis cum latitudo triclinii craſſitudinem neceſſariam in Trabes
ſola arbore non inuenit: fiuntq; firmiſſimæ ex robore & Axes
abiete: E iuglande facile franguntur ſed id pronuntiant Aſſamenta
ſtrepitu: quod in Antandro accidit ut refert Plinius cum e Aſſulæ
balneis teriti ſono profugerunt: Ex Vlmo ſtilla marceſcũt
& æuo præ cæteris corrumpuntur:ueſtiũtur & trabes alie Veſtire trabes
na materia arboribus in laminas ſectis:quas pulcherrimas
præſtat Abies & utraq; populus.

Pauimenta quibus lacunarum nitor reſpõdere
debet ex ulmo ad cameras primum Agrippa i-
thermis quas romæ fecerat trãſtuliſſe legimus:
hæc fuere ex lapideis figlini ſiue cruſtis uitro te-
ctis atq; encauſto pictis:quod opus e muſaico: ut nunc ap
pellant Teſſaltum dicitur ꝙ teſſelis.i. paruus quadratis la Teſſelatum
pillis intextum ſit: Pauimenta aũt ſunt a pauire quod feri- Teſſellæ
re ſignificat quia fiebãt ut fiunt e lapidibus & teſtulis bene Muſeacum
pcuſſis addita calce. Pli. fractis etiã teſtis utẽdo ſic ut firmi⁹
durent tuſis addita calce q̃ uocant Signina: dicta hæc ſunt Signina

Gannea — barbarica:& teſtacea:latini feſtucas ſubiiciendo Gānea nū/
Grecannica — cuparunt: ſternūtur & cheroſtrata a cornibus:ſcalpturata:
Hypæthra — ſubdialia quæ Hypethra:ſubtegulanea græcis hypoſtega:
Subdialia — Græcanica:& Pœnica e marmore ut uolunt numidico:ꝑ/
Lithoſtrota — terea Lithoſtrota e paruulis cruſtis marmoreis quaſi paui/
Aſarota — menta lapidibus ſtrata: quæ qdem ſub Sylla cœptauere.
Subtegula/ — Sternunt & Aſarota i quibus Xenodorus primus claruit:
nea — nā Aſarotū ſtrauit miro artificio paruulis teſtulis in uarios
Hypoſtega — colores tīctis:& imagines pictis. Vnde Papinius ī primo ſil
Saros — uaꝝ Tiburtinā uillam Vopiſci deſcribēs:uarias ubi picta p
artes gaudet humus Superatq; nouis Aſarota figuris. No
men ab a & ſaroſcopo ſiue uero mutuant':Scopa quoq; a
Euſaroton — græcis ſaros dicta: Vnde Euſaroton:Teſſerulas aūt quibus
inſtrata pauimenta uariant dū Verſicoloria fiunt Emble/
Emblēmata — ta quidā dixere ueluti Sculptiones inſertas:cū Emballo ſit
interſero:quæ ī lignis etiā fieri decenter uidemus: Materia
Rudus — uero pauimenti ſaxa ſilicet cōtuſa ſiue teſtæ fractæ & gla/
Rudus quo/ — rea cū calce rudus nouū uocatur. Nā & dirrupti pauimēti
modo — po ſtea rudus uetus nuncupat'. Plinius cōplanatæ eāt uete
ri rudere uiæ. De nouo Vitruuius architectus: Tunc ſuper
ſtratū duces rudus hoc eſt ſaxa contuſa duabus partibus
Rudetum — & una calcis temperatæ conſtitues:unde Rudetum plenū
rudere locum:& erudare rudera aſportare.

PRoceſtriū apud Pli. iuniorē i epiſtolis exiſtimo locū eſſe diciq; apertū & patulū quo ꝓceditur ī cubiculis cœnaculis & reliquis partibus ſupe/rioribus:ait.n.in epiſtola ad Gallū de uilla laurē tina:Poſt hāc cubiculū cum ꝓceſtrio altitudine æſtiuū mu nimēto hibernū:nā ꝓceſtria ut Pōpeius inqt ædificia ſunt
Procoeton — ante caſtra:uel quibus ꝓceditur in muro. Sunt tū qui uelit cū procoetone eſſe legendū loco ante cubiculū nomen ex græco ſibi uendicante. Nemo eſt qui ſuam etiā deformem ne dicā informē fœturā non probet. Fit autem Proceſtriū æqualibus columnaꝝ marmorearum lateritiarumue īter/ualis patulum: ſuper quarum epyſtilia arcus curuantur
Arcus ī ædifi. — ut ſpecioſior ſit ſtructura: Arcus enim in ædificiis fornicat'

in hyemiſculum:quēadmodum & cæleſtis quem irim ap- Iris
pellant:& e cornu hippotoxotarꝫ uenatorūq; cōtenditur:
ſpiculis dirrigendis aptiſſimus: hunc locū ipſe exiſtimaue-
rim dici poſſe pergulam cauedium ſiue hortos & plateas
proſpectantem:in quo ambulare cōſueuimus:Vnde a per Pergula
gendo fortaſſe pergula nominata:cui cōſimiles ſunt paten
tes exedræ:Vnde Vitruuius lib.vii.Apertis uero īquit ideſt Exedræ
Periſtyliis aut exedris aut cæteris huiſmodi locis quo ſol
& luna poſſit radios ſuos īmittere.Nec me preterit Pergu-
lam proprie locum notare in quo opera ſua uelut in pro-
patulo artifices habebant:hinc legimus Apellem perfecta
opera in pergula propoſuiſſe.In primas autem ædibus ſo-
laria tectaue ſepto ne quis cadat in preceps muniuntur: id
loricam loticulam Peribolum ue nominare poſſumus:Nā Loricula
lorica ſepimentum eſt apud hiſtoricos quo urbem cingūt Peribolus
obſeſſores: Peribolus uero accipitur a Diuo Hieronymo
pro ſepto corona & circuitu: Petronins Arbiter lorica in-
quit ſiue cancellus eſt murus cœnaculorum ſeu quorumli Cancellus
bet ædificiorum oram ab iniuria lapſus inibi incedentis de
fendens.

BASILICA CAPVT .II.

BASILICAM quæ proprie publica eſt Regiā notans: cō-modato uocabulo dicere poſſumus locum domi ampliorē ī quo dominum id temporis expectant ſalutatores: Cliētes patronos diſputando:uel col-loquendo:ſeruuli domios ad-miſſos ſedendo deambulādo ue preſtolantur: fiunt interdū & conuiuia maiora:choreæq; ad citharæ & tibiæ amenos concentus ducuntur:Et prin-ceps ius dicēs ibi quoq; ad tribunal ſedem habebit: cauſas

cognoſcet & iudicabit. Ludi præterea ibidem a Pancratia-
ſtis pentathlis quos & quinquertiones dicimus: a Paleſtri-
tis: Pyxagathis ſiue pugilibus qui Pyctæ: Petauriſtis Peta-
miariis: mimis funiãbulis ſiue Funepedis quos græci ſchœ
nobatas: Athietis: præſtigiatoribus: & id genus cæteris
exhibentur. Verum ipſe in ædibus locum peculiarem exer
citationibus: ponendum exiſtimauerim quod Gymnaſiũ
a græcis primo delectationis & exercitii gratia inſtitutũ ut
referente Cicerone in ſecundo de oratore didici græca di-
ctione appellabitur: Hinc Gymnaſiarches prĩceps gymna-
ſii: & progymnaſmata præexercitamenta: Licet poſtea phi
loſophi gymnaſia tenuerint & in illis diſputauerint: quæ
& ſcholæ & Diatribæ uocitatæ ſunt. Exercitabuntur au-
tem lucta quæ Paleſtra a laconicis Thucidide hiſtorico au
tore nudatis corporibus & oleo delibutis inuenta. Diſco
quo Apollo Hyacinthũ per imprudentiam interfecit: Hal
tere Saltu: Ceſtibus: Fole: pila trigonali. Harpaſto: & cæte-
ris ludricis exercitationibus: quæ profecto laudandæ ſunt:
unde Ariſtoteles politicoꝝ.viii. monet Ephœbos gymna-
ſticæ diſciplinæ exercitationi tradendos eſſe ut fiant agilio
res & firmiores: Dedecet adoleſcentem iuuenem ſeniorẽ
etiam: ut ſæpicule fit: Teſſeris & alueolo tabellis ue pictis
& Alea lydorum ut uult Herodotus inuento dies perdere.
Legant latina eruditi: Vulgaria agrãmatici qui uel propter
ualitudinem uel ætatem corpus exercere nõ poſſunt: Om-
ne tempus amittitur & uitæ non adſcribendum: quod hu
manioribus litteris nec domi nec foris impediẽtibus: quod
artibus ingeniis: quod honeſtis exercitamentis non impar-
titur: Ocium ſine uirtute mors eſt & uiui: ut inquiunt: ho-
minis ſepulturã: Non poſſum non laudare non præconiis
efferre Indorum Gymnoſophiſtas: qui ne torpore animi:
deſuetudine ocioqꝫ ocioſo corrupti uiui atqꝫ uidentes: ut
ait Lucretius: uitam perderent: Cum menſa poſita ex diuer
ſis locis & officiis ad frugales epulas conuenirent Iuuenes
interrogabant: ut a prima luce ad illud diei rationem be-
ne recteqꝫ geſtorum cõmemorarent: qui nihil habebat of-

Pancratiaſtes
pentathi
Quiquertiões
paleſtrita
pyxagatus
pyctæ
pugil
Funepeus
Schœnobates
Gymnaſium
Gymnaſi
arches
progymnaſ-
mata
Scholæ
Diatribæ
Lucta
paleſtra
Diſcus
Alea primo
Humaniores
litteræ
Gymnoſophi
ſtæ

ferre unde prandetet Impranſus foras ad opus aliquod Conſuetudo
extrudebatur. Quæ quidem optima conſuetudo utinam optima
hac tempeſtate ſaltem a nobis reciperetur. Diſcerent pro/
fecto multi laxius tempore tanquam gratuito abutentes il
lius rationem iuxta Catonianam ſentẽtiam reddere: cuius
iacturam naucifacientes in craſtinum ſemper differunt ſa/
na conſilia: dum uitæ nullum maius diſpendium ſit q̃ dila
tio: poſtq̃ ſpiritus homini datus eſt precario: Ve homini q
nullum aliud habet argumẽtum: quo ſe probet diu uixiſ/
ſe præter ætatem.

COENACVLVM CAPVT .III.

C OENACVLVM Locus ap/
pellatur ubi cœnamus ut au/
tor eſt. M. Varro in libris de
lingũa latina: & proprie in ſu/
periore ædium parte: Cœna/ Cœnario
tio uero aut Dietæ in ima Nã Dietæ
& ſuperioris domus uniuerſa
cœnacula dicta. Vnde cœna/
cula ĩquit Pompeius ad quæ
ſcalis aſcẽditur. Et Suetonius
cœnaculum meritorium di/
xit mercede conductum: cum
ſuperiora inquilinis locarentur: Iuuenalis de pauperibus:
nam quæ meritoria ſomnũ admittunt. Item rarus uenit in Triclinium
cœnacula miles. Tricliniũ quoq; quod Cicero Cõclaue: idẽ Conclaue
locus dicebatur: in quo tribus totis menſiſite ſtratis come/
debant præcipue conuiuio accepti. Apuleius l.x. Iã deniq;
cœnati e triclinio dñi deceſſeramus: Huius quãta latitudo
fuerit bis tanta longitudo eſſe debet ſymetrica ratione: ut
Vitruuius in. vi. teſtatur. Inde Architriclinus qui conuiuio Architriclinus
præeſt nomen accepit. Inde mappæ: inde lecti trichlinares.
Plau. in bacchidibus a duobus lectis biclinium formauit:

prius oportet clauſtra e tabulis quæ ſuper cardines ueluti de foribus dictũ eſt deuoluantur:ea tamen arte cõpacta ut per rimas tabularũ aer nocturnus intrare & dormientibus obeſſe non poſſit:hic Subſcudes primis tabulis æque imittuntur: Cancelli nãq; appellantur ligna modicis interuallis inter ſe intranſuerſum annexa:quibus muniuntur feneſtræ. Diuus Hierony: Solomonis Prouerbiorũ ſeptimo De feneſtra domus meæ per cancellos proſpexi iuuenem uideo paruulũ: Et cancellis diſtincta eſt curis elephantorũ: Inde cancellata dicta a Plinio in octauo ſic ſcribente:ſed cãcellata cutis & inuitãs id genus animalium odore:ergo cũ extẽti recepere exanimata arctatis ĩ rugas repente cancellis compræhenſas enecant:Antiqui etiam cancros dixerũt Vnde Hyppocoriſticos cancelli: a quibus cancellare uerbum deductum ex inductione Linearum tranſuerſarum: & ab eo cancellarii qui ſcribæ grãmateiq; uocantur:Et clatrii quoq; quibus aliquid munitur aut ſepitur nuncupati. His utimur ad feneſtras:Inde Clatrata feneſtra apud Plautum in milite cum inqt:mirum eſt facinus quomodo hæc hic tranſire potuerit:nam certo neq; ſolariũm apud nos eſt neq; hortus ullus: neq; feneſtra niſi clatrata: Clatri apud M.Catonem in re ruſtica ligna ſunt cauearum quibus hæ muniuntur.

Clatrata feneſtra

Subſcudes

Cancellarii

Scribæ

Clatri

Grãmatici

Clatrata feneſtra

LAquearium ſiue lacunata lacu trabe ĩ ædificiis plana triclinii cubiculiq; partem ſuperiorem ſignificat:ſed lacus etiã dicitur lacunar: Suetonius in Nerone lacunaria quæ noctu ſuper dormientem laxata machina deciderent parauit:& Verg. Sũmiq; ferit laquearia tecti. Primus Pamphilus Brietis filius Apellis preceptor Lacunaria pingere inſtituit: nec cameras ante eum taliter adornare mos fuit:ut ſcribit Pli.qui luxum romanorũ notans ſic etiam in.xxxiii.inquit:Laquearia nunc & ĩ priuatis domibus auro teguntur:poſt carthaginem euerſam primo inauratu ſunt in capitolio cenſura. L.Mũmi inde tranſiere in cameras ĩ parietes quoq;: qui & ipſi tãq̃ uaſa inaurantur: Propertius in tertio elegiarũ: nec

Lacus

Lacunar

Laquearia picta primo

Lacunaria aurata primo

camera auratas inter eburna trabes: Papinius in primo ſiluarū: Robora dalmatico lucent ſatiata metallo: Salaucis quoq; regis colchorum aureæ cameræ argẽteæ trabes & columnæ: atq; paraſtatæ fuiſſe narrant uicto Soſeſtre ægypti rege ditiſſimo: ſed imprimis Verſatilia admirationi fuere cum aliam ex alia faciem oſtentarent.

Verſatilia
Laquearia
Lucerna

POlimyxos lucerna dicitur quæ multos habet angulos & in his funiculos illuſtrandis cõuiuiis accomodamus unde Mart.i Apophoretis. Illuſtrem cũ tota meis conuiuia flãmis: Totq; gerã myxos: una lucerna uocor: Lucerna aũt græce Lychnus. Verg. Pendẽt lychni laquearibus aureis: & Lucretius Lumina pendentes lychni: Lacunaribus. n. eos appendebant ueteres ueluti nos candelabra Orichalcea quæ recte appellabimus Penſilia: ut lychnum penſilẽ illi dixere: primi ægyptii lucernæ uſum monſtrauere ut eſt apud Euſebium. x. pparationis euangelicæ: alychno Ellychnium eſt qui lucernæ adhibetur: & flãmã nutrit funiculus Pli. l. xxxv. de Sulphuris generibus. Quartũ cauton inquit ad Ellychnia maxime conficienda q̃uis omnes fere codices habeant lychnia quod etiam placet: cum lychnia græce ſint cãdelabra aliquãdo & eadem quæ ellychnia: ſed meam magis amo fœturam: Demoſthenis oratiões ad lucernam lucubratas dixerũt Ellychnion redolere: ſed & thryallida & Phlomõ uocant: alychno quoq; lychnobios ad lucernas uiuentes qui noctibus uice dierum utuntur nominarũt: Seneca epiſtolarum ultimo: Nihil conſumebat niſi noctem: Itaq; credo dicẽtibus illum quibuſdam auarum & ſordidum uos inquit & lychnobium dicetis: lychnuchi autem lychnos amplectuntur: & ſane ita nominatur apud græcos quicqd lucernas ſuſtinet: ut ĩter aſtra ophiulcus id ẽ ut Columella uertit anguifer: & Daduchus tedifer: Sceptruchi reges Homero Sceptriferi: at cliduchus clauiger: Vtiliſſimi uero lucenarum funiculis habentur floculi quidam in pilulis roboreis naſcentes: Vnde Plinius in decimo ſexto de fructibus quos robur producit: Naſcuntur in eo inquit pilulæ

Lychnus
Pẽſilia cãdelabra
Pẽſilis lychnꝰ
Cauton
Ellychnium
Lychnia
Lychnobii
Thriallis
Phlomos
Lychnuchi
Ophiucus
Daduchus
Septruchi
Cliduchus

nucibus non abſimiles intus habentes floculos molles lu-
cernarum luminibus aptos nam & ſine oleo flagrant:ſicu
ti galla nigra:Quo loco a ueritate hiſtoriæ recedentes qui- Funiculi
dam floſculos lectitant . Ipſi autem lucernarum candela-
rumq; funiculi cum nimium exuſti flámam lucidam non
emittunt emunguntur quodá inſtrumento:quod ab emú Emunctoriú
gendo emunctorium appellabitur:qua dictione in alio ta-
men ſignificatu utuntur medici . Emungere quidem pro-
prie eſt nares pituita muco & ſordibus ſuperfluis purgare.
Vnde in prouerbiis Solomonicis tritum illud adagium :
qui uehementer emungit elicit ſanguinem;& quemadmo
dum qui nares habet emunctas acrius olfacit & clarius lo
quitur : ita candelæ emunctæ ſuper fluitate funiculi in ſun
gos iam conſumpti limpidius ſplendidiuſq; lumen emit-
tunt:Plau.lychnium emúge parumper ut uideat anus ubi
pedes ponat.

ABacus mēſa dicitur ſtructoria quam poculis or
nare cōſueuimus:ut etiam e marmore Delphi- Delphica
cam : quæ cortinam tēpli antiquitus notabat. Cortina
Auſonius:fama eſt:fictilibus cœnaſſe.Agatho-
clea tegem:atq; abacum ſamio ſæpe oneraſſe luto .M. Ci-
cero in tuſculanis queſtionibus abacos inquit cōplures or
nauit auro argentoq; cælato.Eſt & abacus res depingēdis
deſignandiſq; aptiſſima formis:ut ſcribit Mart.Capella in
geomettia:Perſius:Nec qui abaclni hūeros. Et Apuleius i Abaculi
apologia magiæ prima. Abaco & puluiſculo te dediſſes :
& abacus columnarū cubile ut Vitruuius hoc eſt planicies
ſtructa ad ſeſſum habilis : Abaculos uero dicemus Calcu- Logiſtice
los ad numerorū diſpunctiones ſupputationeſq;: a quibus
ut uideo ſupputandi peritiam quam Plato Logiſticen uo-
cat Abacum neoterici nominarunt.

MAnubium quo manus lauantur:ut ſcribit Pō:
peius:quemadmodum peluuium uas: quo pe- Peluuium
des ſunt loti : & peluis : hinc de Seruatore legi- Peluis
mus : Miſit aquam in peluim & cœpit lauare
pedes. Nonius hác uas aquatium exiſtimauit ī quo uaria

Truellum
Manalis
Vrceolus

perluuntur unde nomen.Idem maluuium truelum appel/
lat:cuius orceolum aqdæ manalem inquit nũcupamus:q̃
eo aqua manans in truleum effundatur: At ſeruius lebetẽ
uaſculum iuterpretatus eſt:in quo aqua cadit cum manus

Lebes
Pollubrum

lauantur: Sed lebetes quoq; legimus coquinatios:ab aliis
Polkubrum etiam nominatur.

Gutturnium
Aquiminariũ

GVtturniũ aquiminariũ ideſt uaſculũ quo aqua
guttatim in manus mittitur per colli anguſtias
a guttis nomẽ accepit autore Pompeio apud
nos gutturniis ꝓminens quoddam anguſtæ

Epiſtomium

lingulæ ineſt in fronte:quod aquam emittens Epiſtomion
appellare poterimus:licet proprie epiſtomiũ dicatur i fron
tibus manu fabrefactis:In quibus ſunt ligulæ tubuliue plu
res aquã:ut ſupra diximus trãſmittentes.M. Varro ĩ tertio
reĩ ruſticæ:in primis radiis eſſe epiſtomiis uerſis ad unum
quẽq; factum ſic ut fluat in cõuiuam.Et Seneca in.xiii. ad
Lucilium:Niſi aquã argẽtea epiſtomia fuderint: & adhuc
plebeias fiſtulas loquor: Deprauati codices habent epito/
ma:quod eradi debet & ſubſtituẽdum epiſtomia: id quod

Philippus
Beroeldus

ab eruditiſſimo Philippo Beroaldo præceptore meo haud
pœnitendo audiui:cuius penſiculato iudicio ſcriptiſq; mi
nime triuialibus fidem eam habeo indubitatam: quæ oli
Delphici Apollinis oraculo habebatur: cuiq; acceptum
quicquid in me eſt referens Thaletis quam Mandraitum
is popoſcit mercede mubiq; dependo.

CAndelabra ſunt quibus candelæ dũ ardent cõ
tinentur:a quibus nomen mutuantur:ut refert
Macrobius ex.M.Varronis reꝝ diuinaꝝ auto
ritate.Pli. M. Var. & Martialis de candelabro
præmiſſo lemmate ſic ſcribens.Nomina cãdelæ nobis an
tiqua dederũt.Non notat parcos uncta lucerna patres: Ex
argento auro etiam his utunť noſtra tẽpeſtate princeps &
antiſtites:cæteri ex oricalcho:pauperiores e ligno:ut olĩ ex
rei familiaris anguſtia:Hinc exiit diſticon. Eſſe uides lignũ

Candelæ

ſeruas niſi lumina fiet: De candelabro magnus lucerna ti/
bi.Candelæ ipſæ & ex cæra fiunt:quæ in primis ad rem di

uinam flaminibus:potentioribuſq; in ædibus ſeruiūt:& ex ſepo uulgares quæ ſepatiæ dici poſſunt. Vñ Apuleius:Tota domus completur tedis lucernis:cæreis:ſepatiis:& cæteris nocturni luminis inſtrumentis: ubi ſepatium a ſepo deduxit:quod etiam ſeum:dicitur animaliū bifidas ungulas habentiū & cornigeroꝝ. Candelæ quoq; laminis corneis ita compoſitis:ut uentus flammam extinguere non poſſit includuntur:laternas appellāt. Martialis: Dux laterna uiæ clauſis feror aurea flammis. Plinius. xxii. Vrorum inquit cornibus barbari ſeptemtrionales potant: & mox: apud nos in laminas ſecta tranſlucent: atq; etiam lumen incluſum latius fundunt. Et Plautus in Amphitrione Quo ambulas tu qui Vulcanum in cornu concluſum geris? Pauperiores inter nos loco cornu: & ueſica & papyro utuntur: Cæreus autem a cæra dictus eſt:ut nomen indicat:de quo epigrāmatarius poeta in apophoretis: Hic tibi nocturnos præſtabit cæreus ignes: Subducta eſt puero namq; lucerna meo. Quo loco puerum pro ſeruo accipit Aduerſitore: ita enim dicitur ſeruulus inquit ad dominum foris cœnātem ut illum domum reducat & comitetur: autor Donatus Apuleius in decimo: At intus cætei præclara micantes luce nocturnas nobis tenebras inalbabant: Cæreos ſaturnalibus muneri dabant humiliores & tenuioris cenſus homines locupletioribus: quod autore Pompeio cæreis ditiores pauperes candelis uterentur. Hos antiqui funalia a funibus dixere. Silius Italicus punicoꝝ ſexto:cui nocturnꝰ honos funalia clara: facerq; poſt epulas tibicenus adeſt: ubi loquitur de.Cn. Duilio: Cui pœnis bello nauali ad milam uictis:& quinquaginta nauibus captis conceſſum eſt a ſenatu:ut reuertenti a cœna tibicen caneret & funale preferetur:a funalibus funera dicta:nā mortuos ſepelientes funebri pompatico honori illaˇmaiores adhibuere. Funerū autem & ſepulchrorum uſum pluto qui Ageſilaus: ſummanus. Diſ. Orcuſ. Vedius: & Styglus Iupiter dicitur introduxit:ut eſt apud Diod. Hinc uita functis dominari exiſtimans. Funebris pompæ lex eſt ut funus precedat nos

Sepatium
Sepum
Seum
Cæreus
Aduerſitor
Funalia
Funera
Plutonis nomina

ſequamur tanquam poſt defunctum morituri: Cæterum Funeras antiqui dicebant ad quas funus & dolor pertinebant: ut ſororem matrem uxorem: Nam Præficæ ſunt planctus principes non doloris: utpote ad lamentandum conductæ:

Funere
Præficæ

Calix uitreus uaſculũ e uitro quo bibimus ideo nuncupatur ꝙ eo calidam bibebant antiqui: ut refert. M. Varro in libris linguæ latinæ: nam & calidam & frigidam conuiuiis ueteres adhibuerunt. Iuuen. Calidæ gelidæq; miniſter. Vitreus autem a uitro quo conſtat: id tranſlucidum eſt: plura habens genera uaſcula ex eo apud nos uitrearii producunt ad uſus in primis menſaꝶ: & quibus papyro uiminibuſue tectis uiatores utuntur ad uina portanda: unde uiatoria nominãtur ſed nonũꝗ & lignea ſtãnea coclacea fictiliaq; ad hunc uſũ habentur: Plinius Vaſa uiatoria e taxo uinis in gallia facta mortifera fuiſſe cõpertum eſt: uitreariis officinis nunc Venetiæ: ut olim Sydon nobilitantur: Calix item uas ad obſonia. Ouidius ĩ faſtis: Stant calices minor inde fabas olus alter habebat: &. M. Varro: Calix inquit a caldo ꝙ in eo puls calida apponebatur. Fuerunt & calices gẽmati a gemmis maiores nãq; calicibus gemmas inſerebant: & præcipue ſmaragdos: unde Plinius. xxxiii. Nec hoc fuit ſatis turba gẽmaꝶ potamus & ſmaragdis teximus calices: ac temulẽtiæ cauſa tenere indiam iuuat: Silius Iam ſimul argẽto fulgentia pocula mixta quis gẽma quæſitus honos: quæ res uſq; adeo creuit: ut multi gemmas digitis detractas poculis adderent. Iuuenalis: Nam uitro ut multi gẽmas ad pocula tranſfert a digitis. Et Mart. Gẽmatum ſcythicis ut luceat ignibus auꝶ: Aſpice quot digitos exuat iſte calix. At calices fictiles culullos appellamus.

Vitrum
Vitrearii

Gemmati
calices

Cululli
Criſtallus

Criſtallina uaſa & pocula dicuntur ex criſtallo: qui lapis eſt ex aqua puriſſima ſub terra cõgelatus: autores Diod. A. Gellius ex Ariſtotelis libris & Seneca naturalium quæſtionum tertio Nãq; glaciem eſſe certum eſt: unde & nomen græci dede

runt.Papinius in ſiluis: Raraq; longæuis niuibus criſtalla
gelari: Et eccleſiaſtici. xliii. dicitur Aquilo flauit & gelauit
criſtallus ab aqua:quod criſtallina eſſent in precio apud ue
teres Plinius oſtendit:qui in.xxxvii.refert matremfamilias
nec diuitem Trullam criſtallinam ſeſtertiis cẽtum quinqua
ginta milibus preſtinaſſe:& Neronem in ſuprema ira cali/
ces duos criſtalinos fregiſſe nũcio rerum amiſſarum acce
pto:Suet.Scyphos quidem nominat:ſed criſtallinos fuiſſe
nõ ſcribit:quos a cælatura carminis homerici Homericos — Syphi home/rici
Cæſar ipſe appellabat: Nam pocula quoq; & eſcaria ad
uſum mẽſæ inſculptionibus exaſperantur: hinc toreuma/
ta:hinc Anaglypha: & Triglypha cum emblematis uenu/
ſtantibus.Epigrãmat.poeta Artis phidiacæ Toreuma cla/ — Toreumata
rum.Item Et menſis anaglypha de paternis.Saluſtius Cũ — Triglipha
tabulas toreumata ſigna emũt:noua diruunt:aliud ædifi/ — Anaglypha
caut.Latini nunc cælata:at ueteres Anceſa uocauere q̃ cir/ — Cælata
cũcedendo fierent:autore Pompeio:primus Phidias cælã — Anceſa
di inſcunpendiq; artem: quæ eſt Toreutice:demonſtrauit: — Toreutice
In Corynthiis inquit Plinius æs placet auro argentoq; mi — Corinthia
xtum:in cælatis ars & ingenia.

MVrrhina pocula ex murrha humore quodam
ſub terra calore concreto murrhinarii produ/
ducunt Plinius in trigeſimo tertio. Murrhina — Murrhã
& Criſtallia ex eadem terra effodimus quibus — Murrhinarii
precium faceret ipſa fragilitas:oriens mittit:nitor eſt his &
uarietas coloꝝ circũagentibus ſe maculis in purpuram cã
doremq;:eſt & in odore aliqua cõmendatio.Mart.in Apo
phoretis de murrhinis premiſſo lẽmate.Si calidũ potas ar
dẽti murrha falerno Cõuenit:& melior fit ſapor inde me/
ro.ea in urbẽ primum iuuexit mithridatica uictoria Põpe/
ius:quoꝝ mox preciũ adeo i dies creuit ut poculum mur/
rhinũ ad ſextarios tres capax.lxxx. ſeſtertiis emptũ fuerit.
.T.Petronius uir conſularis moriturus inuidia Neronis
principis murrhinam trullam trecentis ſeſtertiis emptam
fregerit ut menſam eius exheredaret. Horum meminit &
inreconſultus. Diuus Auguſtus capta Alexandria nihil ſi/

preter:calicem murrhinum retinuit.

Potoriũ uas
Scyphus
Calix
Ciathus
Nimbus
Luter
Mixtarium
Bicarium
Phiala
Hyalos
Hyalina
Hyalurgos
Anſæ
Cantharus
Aræ
Eſcaria
Epitrapezia
Trapeza
Trapezitæ
Campſores
Naſus i poculis
Colybiſtæ
Numularii

POculum & ipſa potio & uaſculum potorium nuncupatur.Cicero:caret epulis extructiſq; mẽſis & frequentibus poculis:caret ergo uinolentia cruditate & inſomniis:Veg.Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ.Lucretius & ſedare ſitim prius eſt q̃ pocula natum . Silius Italicus. At celtæ uacui capitis circundare gaudent Oſſa nefas auro & menſis ea pocula ſeruant.Dicuntur autẽ pocula a potatione:ut ſcribit Marcus Varro:quorum quidem uaria ſunt nomĩa:ſicut diuerſæ formæ : ut ſcyphus:quo uſus eſt Hercules : Calix qui a græcis κυλιξ:ciathus:nĩbus qui etaim ipſa effuſio: Cymbium:carcheſium:amula:bicos biceriũue:obba:trulla: cratera:aliphanum: patera: luter quo uinum aqua miſcetur : unde mixtarium capides:cupa& phiala ex uitro nimis frigide:ut uolunt:quod græce hyalos dicitur: a quo hyalina uitrea & hyalurgos uitrearius:nã aureas & argenteas phialas legimus horum nonnulla : ut cantharus anſas habent quibus apprehenduntur. Varro diuinarum libro .v. aras tradit anſas primo dictas q̃ erat neceſſarium ſacrificantes illas tenere:hinc peritiſſimus Maro æneidos.vi.inquit.Talibus orabat dictis araſq; tenebat.Plautus in Perſa Anſatũ dixit hominem qui glorioſe ambulat brachiis inſtar Anſarum extantibus & ſubnixis : Compluria etiam naſum in ſummo:Iuuẽalis ſiccabis calicem naſorum quatuor:eſt.n. naſus in poculis & uaſis cæteris quo fluit & egeritur humor: Omnia autem menſis apta quæ ſunt uaſcula & potoria & eſcaria epitrapezia uocantur: unde Papinius in ſiluis:Vindicis poculum epitrapezion celebrat : de quo meminit & Martialis:dictio eſt græca ab epi præpoſitione & trapeza menſa deducta:inde trapezitas mẽſarios campſarios argẽtarios colybiſtas & numularios uocitatũt quod: menſis utantur.Suetonius in Galba: numulario non ex fideuerſanti pecunias manus amputauit:menſæq; eius affixit: & Ioannis ſecundo de ſeruatore dictum eſt . Numulariorum æs effudit & menſas ſubuertit.

APyroton græci uocant uas frigidarium: Vnde Plinio in trigeſimo ſexto calices Apyroti etiãſi legitur quandoq; Pterotos:nam calida & frigida in cœnis uſos ſcimus ueteres:hinc ipſe crediderim Apyrotum nos poſſe: Refrigeratorium appellare uas illud patens in quo uitreo Porcellanico argenteoue: & pauperioribus figlino frigida pleno per eſtates poculis imiſſis uina & decoctam refrigerare ſolemus: ueluti olim apud Romanos in niue menſibus etiam æſtiuis(ut iam dictum eſt)ſeruata refrigerabantur. Pteroti Refrigeratorium

VRceoli fictiles ut Caprunculum & calpar nũc ad uina dicuntur e terra facti:quibus etiam potentiores olim uſos credimus:nãq; figlinarum opera apud antiquos in precio fuere: ut autor eſt Plinius in.xxxv.ſic ſcribens:Figlinarũ opera imbricibus tabulis teguliſq; ad balnea mãmatis: uel ad tecta coctilibus laterculis frontatiſq;:aut quæ rota fiunt etiã fictilibus doliis ad uina excogitatis & ad aquas ꝑpter quæ Numa rex.vii.collegiũ figulorũ iſtituit:& mox: maior quoq; pars hoĩum terrenis utitur uaſis:Samia etiãnum in eſculẽtis laudantur:retinẽt hanc nobilitatẽ & Aretium in Italia:& calicum tantũ ſurrentũ Auſonius:Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem: Mart. Aretina nimis ne ſpernas uaſa monemus: Lautus erat thuſcis Porſena fictilibus. Vrceolos autem pocula & id genus multa ĩ ſupellectile ex argilla:ita enim terra appellatur primo Chorebum figulũ athenienſem legimus formaſſe. Plaſticen uero quæ imagines ex argilla effingit omnium primos in ſamo Rhoecum & theodorum: ut alii Dibutadem Sicionium filiæ opera excogitaſſe: Lactantius ſcribit Prometheum primo ſimulacrum hominis de terra feciſſe: hinc locus fabulæ datus ipſum igne cæleſti hominem e limo factum animaſſe:licet Higinius ad miram ingenii excellentiam:Euſebius uero referat ad humanitatem & ſcientiam ad quas a feritate & nimia imperitia mortales traduxit & quodãmodo reformauit. Qui uero urceolis & lagœnis uina e cella uinaria

Caprunculũ Calpar Figlinarũ opa Figlina primo Argilla Plaſtice Rheocum

Oenophorus
Vinifer
Dorophorus
Melophorus

fert ad Triclinium is eleganti uocabulo dicetur Oenophorus:niſi mauis eum Viniferū noīare: Veluti Dorophorus dona ferens:Melophorus poma:& id genus innumera.

Ientaculum
Prādiculum
Silatum
Acratiſmon
Prandium
metenda
Antecœnium
Cœna
Veſperna

Menſas lectus triclinares diſcubitorios appellamus quibus poſitis cibos capimus.Oui. Nunc dape nunc poſito menſæ nituere lyeo. Apuleius de Aſino aureo menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Si mane diſcumbimus Ientaculum id eſt prandiculum is primus cibus uocatur: ueteres ſilatū acratiſmon græci dixere:ſi tum poſtea prādium:ſi meridie merēda:ut ſcribit Nonius quæ antecœnium:ſi ueſpere cœna:unde ab antiquis autore Pompeio:ueſperna eſt nomita: quod uero nunc eſt prandium cœna dicebatur: Sicq; nulla fere pars diei comeſationibus erit immunis: Damnabat bis die ſaturum hominem fieri Plato diuinus:ut creditur:philoſophus:At nunc quidam: ut porci ad aquiliculū ſorbitione:non ſolum bis: ſed & quater crapula ſeſe iugurgitant tanq̄ ad perdenda eſculenta geniti:unde Suetonius de Vitelli imperatoris luxuria Epulas inquit trifariam ſemper:Interdum quadrifariā diſpartiebat in ientacula & prādia & cœnas comeſationeſq; facile omnibus ſufficiens uomitandi conſuetudine:comeſatio ipſa cibus potuſq; dicitur qui poſt cœnam ſumitur: uel potius quacumq; hora extraordinaria: Sunt enim adeo multi gulæ uoraciſſimæ & in explebilis Barathri ut ad comedendum natos ſe tantum exiſtiment:hic Philoxenum Erixidis & Gnathonem Siculum gulæ proceres immo uero perdiros Gulones ac extremæ cupediuoras infamant Litteræ:q; conuiniis adhibiti emungere ſe in pultariis ſoliti eſſent:ut abſtiuentibus cæteris ſoli epulis:ampliter fruerentur nulla conuictorum habita ratione: hic eſt ille Philoxenus qui Gruis collum a diis immortalibus ſibi dari optabat cum diceret non eandem ciborum eſſe rationem: Sed partim linguam partim gulam ſua mouere ſuauitate:Socrates uero ſanctiſſime dicebat: moltos homines propterea uelle uiuere ut ederent

Domeſatio

& biberét:ſe ſe bibere atq; eẽe ut uiueret. & Aulus Gellius quis inquit habens aliquid humani pudoris uoluptatibus iſtis duabus comedẽdi atq; coeundi quæ ſunt homini ſue aſino communes gaudeat? A cœna autem inter cætera ſit domicœnium quo uſus eſt Martialis: Et cœnatoria quæ recidipna & triclinaria ueſtiměta ad uſus cœnæ: hinc exiit diſtichon: Nec fora ſunt nobis nec ſunt uadimonia nota: his opus eſt pictis accubuiſſe toris. Plautus Incœnem ſine cœna dixit. Eſt & cœnipeta qui libenter petens alienas cœnas Paraſiti ſæpicule perſonam induit: dum diuiti aſſentatur: dum blanditur & interim non toleranda ſuffert cibi & uentris gratia. hinc legimus Heliogabalum imperatorem Paraſitos ad rotam aquariam ligatos cum uertigine ſub aqua miſiſſe & rurſus ad ſummum reuoluiſſe: ita ut eos Ixionios amicos uocaret. Menſam ipſam quam Cato amicorum parentem ac procreatricem putauit uacuam tolli non ſinebant Romani ueteres: ſed omnino cum aliquid ſupereſſet inteprętantes ſemper de eo quod nunc adeſt aliquid in futurum relinqui oportere: ac per hodiernum craſtini meminiſſe: ut ſcribit Plutarchus in problematibus: At in proteruia ſacrificio mos fuerat epularum reliquas & fragmenta in ignem mittere: ut conſumerentur: hinc innotuit ſcoma ſiue dicterium illud Catonis: Nã cum Albidius bonis ſuis abliguritis nouiſſime domum quæ ſuperfuerat incendio perdidiſſet: proteruiam hominem feciſſe dicebat: quod enim comeſſe non potuerat id combuſiſſe. In maximo autem prætio habitæ ſunt apud antiquos menſæ citreæ: quas ut Plinii uerbis ex decimo tertio loquar: Fœminæ uiris contra margaritas regerunt. Extant hodie Marci Ciceronis in illa paupertate: & quod magis mirum eſt illo æuo emptæ libris undecim: Cum his memorantur: & Galli Aſinii: quæ libris undecim uenũ datæ ſunt: & duæ a Iuba Rege uenditæ quarum alteri pretium fuit libris quindecim: alteri paulo minus: honos præcipuus in uena criſpis oblongo diſcurſu uel intorto: ille Tigrinæ: Pantherinæ appellantur. Fiebant autem eo ar

Domicœniũ
cœnatoria
Recidipna
Incœnis
Cœnipeta
Paraſitus
Ixioni amici
protoruia
Scoma
Dicterium
Citreæ mẽſæ
Tigrinæ
Pantherinæ

Cilibæ menſæ rotundæ quadrataeq; etiã nuncu pantur autore Pompeio: nam Diſcus tantum menſa rotunda dicetur. M. Var. Menſam eſca riam Cilibam appellabant ea erat quadrata ut nunc in caſtris eſt: a cibo Giliba dicta. Poſtea rotunda fa cta: & quod a nobis media & a græcis meſa menſa dici po teſt niſi ꝙ ponebant pleraq; in cibo menſa. Vinaria uero cilibantum: ſed uide ne potius cibilæ a cibo ut Eſcariæ ab eſcis ſint nominandæ. Primus Heliogabalus iperator ro. argenteas menſas in ſupellectile habuit ut lampridius te ſtatur: Suppellex autem eſt domeſticum patris familias in ſtrumentum ut exponit Vlpianus Iureconſultus ueſtibus inter cætera ſubtractis. — Diſcus — Menſa — Cilibatum — Suppellex

TRipodes menſæ cum tribus pedibus ut nomẽ indicat fuere: quibus apud nos hodie menſæ ipſæ ſuſtentãtur antiquitus erant militares: Ho ratius Donarem tripodas premia fortium gra iorꝫ: Homerus quoq; in odiſſea narrat Alcinoum inter cæ tera Xenia Vlyxi tripodem magnum dediſſe: Menſæ uero unico tantum pede ſubnixæ monopodia dicuntur: quæ ĩ ter inſtrumẽta luxuriæ a priſcis collocobantur. Scribit Pli. in. xxxiiii. ex autoritate. L. Piſonis Cn. maniliũ aſia deuicta primum iuuexiſſe in urbẽ ſuo triumpho monopodia aba cos & triclinia ærata Vrbis anno quingenteſimo ſexageſi mo ſeptimo & in ultimo Victoria tñ illa ĩquit Pompei pri mum ad margaritas gẽmaſq; mores inclinauit: ſicut L. ſci pionis & Cn. Manilii ad cælatum argẽtum & ueſtes Atha licas & Triclinia ærata: ſicut L. Mũmii ad corithia & tabu las pictas: Vbi Triclinium in ſuppellectile fuiſſe oſtendit: a quo locus ipſe de quo diximus nominatur & tris menſas ſiue toros habebat ita cõiunctos ut tranſſerri huc atq; illuc poſſet legimus & argentea triclinia romæ fuiſſe: Idem Pli nius. xxxiii. Cornelius Nepos tradit ante Syllæ uictoriam duo tantum Triclinia romæ fuiſſe argentea. Repoſitoriis quibus menſas imponebant argentum addi ſua memoria cœptum Feneſtella dicit qui obiit nouiſſimo Tiberii prin — Monopodia — Triclinium — Repoſitoria

cipatu Sed & teſtudinea tum in uſum ueniſſe: Ante ſe autē paulo lignea rotunda ſolida nec multo maiora q̄ menſas fuiſſe: ſe quidem puero quadrata & cōpacta aut acere op‑ta aut Cœdro cœpiſſe: mox additum argentū in angulos lineaſq̧ p cōmiſſuras: Adde qd' triclinia uerſatilia celebra ta ſunt: quæ diſcumbentibus conuiuis circū agerentur. Iā dixerat Liuius Originem luxuriæ romanæ ī urbē ab Aſia‑tico exercitu inuectā fuiſſe ita ut uincendo uicta fuerit: cū ī primis maiora q̄ credi poſſit detrimenta conuiuio℞ luxu ſuſtinuerit: unde plurimæ leges ſumptuariæ quæ & ciba‑riæ latæ ſunt: Orchia prius: mox Fannia anno urbis condi tæ quingenteſimo octuageſimo octauo: Didia: Licinia: & Cornelia: ut Macrobius teſtatur.

Triclinia uerſatila

Sumptuariæ Cibariæ

SEdile a ſede ubi ſedemus macrobius ait Cicero Laberio ꝑtereunti & ſedile quærēti recepiſſem te niſi anguſte ſederem. Verg. Gramīeoq̧ uiros locat ipſe ſedili: maiores. n. noſtri ſedentes epu‑labantur: quem morē habuerunt a Laconibus & cretenſi‑bus ut Varro docet in libris de gente populi romani: in q‑bus notat qd a quacūq̧ gēte traxerit autor Serui⁹ Enarās illud Vergilianum in ſeptimo Perpetuis ſoliti partes conſi dere menſis. Vbi de ſacris tantum epulis dictū oſtendunt ſuperiora & ita nos accipiamus qnando accūbebant ma‑iores in cōuiuiis non ſedebant quem morē ſeruant hodie quoq̧ e barbaris plurimi: Vnde Valerius max. fœminæ in quit cū uiris cubantibus ſedētes cœnitabāt: Et plutarchus ſcribit Catonem Vticenſem in cœna ſediſſe nā poſt pharſa licam inqt pugnā hoc quoq̧ priori mœſtitiæ addiderat ut nunq̄ iaceret niſi cū dormiret: In accubitis aūt honoratior locus non tā ſummus q̄ melius creditur: hinc Maro aurea compoſuit ſponda mediamq̧ locauit: Refert Xenophon Cyrum ſolitum fuiſſe conuiuas honoris gratia a latere ſini ſtro iuxta ſe ponere: utpote fideliores charioreſq̧ illos de‑clarans qui in parte cordis leua diſcumberent: Nos uero a dextro latere tāq̄ honoratiore collocamus: quos dignio‑res & maioris autoritatis cenſemus inter coepulones: &

Sedentes epulabantur

Coepulones Synariſtuntes

ſynariſtútes quoꝝ numerus a maioribus ſic deffinitus ē:ut
Gratiis tribus quas charites græci minor nō eſſet: nec Mu-
ſaꝝ numeꝝ excederet. Nō comitteudū eſt hoc loco illud
A.Gel.ex.M.Var. ſatyris menippeis conuiuiū conſtare ex
rebus quatuor:& tum deniq; oībus numeris ſuis abſolutū
eſſe:belli homūculi per uocatores collecti ſunt:ſi electus lo-
cus:ſi tempus lectū:ſi apparatus non neglectus:nec loqua-
ces inquit nec mutos cōuiuas legere oportet: quia eloquē-
tia in foro & apud ſubſellia:ſilentiū uero nō in cōuiuio ſed
in cubiculo eſſe debet. Sermones igitur id tēporis haben-
dos cenſet non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis:ſed iocun-
dos atq; īuitabiles & cū quadā illecebra & uoluptate uti-
les ex quibus ingeniū noſtrum amœnius fiat & uenuſtius:
quod profecto eueniet ſi de id genus rebus ad cōmunem
uitæ uſum pertinētibus confabulemur:de quibus in foro
atq; in negotiis agendis loqui non ocium: Adhibent non-
nulli Anagnoſtem qui legat faciles utileſq; ex philoſophia
queſtiones. uel Erotica quædam non nimis laſciua: Pluri-
mi uero fidium modulamina:non ſine puello carmina uel
rithmos dearticulante. Nam & Alcinoi apud Homerum
& Didonis apud Verg. Menſa habuit hæc Ioppā illa Phe
nium cithara canentes. Scribit Plato In Gorgia cantille-
nam hanc conuiuiis cantari ſolitam: optimum eſſe bene
ualere:ſecundo loco formoſum eſſe tertio habere diuitias
nulla fraude partas: Valerius uero maximus Maiores in-
quit natu in conuiuiis ad tibias egregia ſuperiorum opera
carmine comprehenſa canebant quo ad ea imitanda iu-
uenum uirtutem alacriorem redderent: ubi plures ſede-
bant ſubſellium ubi duo biſellium dicemus:ſicut Binomi-
nem a duobus nominibus Bigamum a duabus uxoribus:
Bigas a duobus equis ut trigas a tribus & biferam arborē
quæ fert bis fructū ānuatim: Subſelia quoq; minoꝝ ſunt
magiſtratuum ueluti Tribunorum quæſtorum & triumui-
rorum qui non in ſellis curulibus nec ī triuialibus conſide
debāt ut ſcribit Aſconius pedianus:& ſubſellia ſedes thea
trales appellāt:Sella itē qua ſedemus quaſi ſeda a ſedēdo

Numerus cō-
uiuarum
Gratiæ
Charites
Conuiuiū cō-
ſtat
Vocatores
Nec muti nec
loquaces
Sermones
conuiuales
Cantilena ī cō
uiuio
Bigamus
Bigæ
Trigæ
Subſelium
Biſera
Arbor

unde Laberii ſcomma in Ciceronem recitans Symachus apud Macrobium Mirum iqnit ſi anguſte ſedes qui ſoles duabus ſellis ſedere: quaſi nec Cæſari nec Pompeio fidus ue refert Seneca: Eadem græco uocabulo Thronus dicitur: prouerbiorum Solomonis uigeſimo Miſericordia & ueritas cuſtodiunt regem: & roboratur clementia thronos eius: Cathedra quoq; ad ſedendum ponitur: & Scamnum a ſcamno ut uolunt terra elata inter duos ſulcos pro ſedili accipitur: Mart. Sedere in equitum liceat an tibi ſcānis: Ouidius ſexto Faſtorum Ante focos olim ſcānis conſidere lōgis mos erat. Marcus Varro aliter ſcamnum interpretatus eſt ut in cubiculo dicemus: Eſt & Emityclus cathedra ad ſedendum in medii circuli formam unde nomen: nam & Sidonius hemicyclon dixit Solium in balneis ſemirotundum: ſed & cœnatio dicitur ueluti Sigma: Legimus apud Strabonem Luſitanos ſedentes cœnitare ædificatos in pariete Hemicyclos habentes. Marcus Cicero in Lælio: Cum ſæpe multa narret tum memini domi in hemicyclo ſedentem ut ſolebat cum & ego eſſem una & pauci admodum familiares in eum ſermonem illum incidere qui tum multis fere erat in ore: Nam ſoliti fuerant antiqui: id quod Poſthuma ætas recepit patriis & uernaculis eſculentis mutitare ideſt mutua conuiuia domi agitare: quæ Sodalitia ut græci ſyſſitia appellauere. Namq; Syſſitos eſt apud illos Sodalis paſſim inter noſtros agitantur Symbola collatione ſingulis facta unde nomen: qui nihil contulerint Aſymboli dicentur: ut ſolent cœnipetæ & hi qui accedunt interdum ut in prouerbio dicitur & Cenāt Acleti ideſt citra Vocationem.

Duabus ſellis ſedere — Thronus — Cathedra — Scennum — Scanna longa — Hemicyclus — Sigma — Mutitatio — Syſſitia — Sodalitia — Symhola — Aſymboli — Acleti

Mappæ dicuntur quæ ſuper menſam ſternuntur: Plinius in decimo nono de lino ſcribens quod uiuum appellant: Ardentes in focis cōuiuioꝝ uidimus mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni magis q̄ poſſent aquis: Viloſæ apud ueteres habitæ ſunt in prætio: hinc epigrammarius poeta in apophoretis de mappis nimirum intelligens; Nobilius uiloſa

tegunt tibi lintea citrum: mantelium uero ꝗ mantile: linteo lum eſt quo manus tergere ſolemus: quaſi manutergium ut. M. Varo in lingua latina ĩterpretat̃: frequens.n. ad manus tergendas fuit uſus mantiloꝝ: ut ſcribit feſtus Pompeius: Inde Manticularia dicuntur ea quæ frequenter in uſu habentur & quaſi quotidie manibus tractantur: hæc latine loqui diſſerereq; uolentes non ſuo uocabulo demonſtrare non minus dedecet: quam hominem non ſuo nomine appellare: hinc impenſius elaboraui ut in hoc litteraꝝ dilectoribus ac ſtudioſis pro uirili parte prodeſſem.

Mantelium

Mantile

Manticularia

SAlinum uaſculum eſt in quo ut nomen ĩdicat ſalis elementum continetur: & menſæ infertur: in qua ſignificatione accepit Horatius in carminibus cum ĩquit: Viuitur paruo bene cui paternum ſplendet in menſa tenui Salinum. Fit ut plurimũ e plumbo albo non nunq̃ e uitro aut criſtallo argento etiã ad uſus ditioꝝ: pauperes ligneo uel figlino urũtur. Vas itẽ apud antiquos dicebatur quo primitias diis offerebãt ut ſcribit Porphirio Horatianus interpres: Cõſueuerunt nãq; maiores noſtri cum alimenta ſe dono deorum habere cognoſcerẽt ex omnibus aliquid illis offerre magis ut ſe gratos exhiberent q̃ ꝗ deos aliquo arbitrarentur ĩdigere. Vnde cum agros quoq; urbes ac oppida deoꝝ munere ſeſe poſſidere ĩtuerentur: ut eſt apud Cenſorinum: partem quãdam templis ſacelliſq; ubi eos colerent dicauere: hinc decimæ fana cultuſq; deorum.

Decimæ

Fana

Cultus deoꝝ

CVltellus a cultro per diminutiõem autore Seruio nomen accepit: eo utimur in menſa ad panem carnes & id genus multa ſecanda & ĩ fruſta diuidẽda. Iuuenalis Spectas & chironomõta uolanti cultello donec peragãt dictata magiſtri omnia nec ſane minimo diſcrimine refert quo geſtu lepores & quo gallina ſecetur: cui aſtipulatur Seneca ad Luciliũ. Alius precioſas aues ſcindit & per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit: Infœlix qui huic uni rei uiuit ut altilia decẽter ſecet: obiter

Altilia

hilominus uenenum ſæpius auro quam argilla bibitur: & pluries ſub Matteis latitat q̃ ſub oleribus. Epulanti Claudio Cæſari uenenum datum per ſpadonem prægustatorẽ teſtatur Suetonius. Architriclini eſt autem curare ut eduliũ uariorum fercula ſiue miſſus ſeriatim & in tempore conuiuis quos coepulones cõmenſales & cõuictores dicimus exhibeantur: ut rectæ omnia: omnia ſplẽdide diſpoſita ſint ad hoc præſto aderit miniſtrorum ornatiſſimorum turba liteis ſuccincta per quos ut inquit Seneca ſigno dato ad ĩferendam cœnã haud obſtrepenter diſcurritur: per miſſus a mittendo & fercula a ferẽdo ſingularum epulatum ſingulas cõdituras intellige: Apuleius de Aſino aureo libro quinto. Et illico uini nectarei eduliumq; uariorum fercula copioſa nullo ſeruiente: ſed tantum ſpiritu quodam impulſa ſubminiſtrantur: & Lãpridius ſcribit Heliogabalum imperatorem celebraſſe tale cõuiuium: ut apud amicos ſingulos ſinguli miſſus appararentur: & aliquando omnes miſſus ſola phaſianorum carne ſtruxiſſe: Suetonius quoq; narrat Aug. Cæſarem cœnam ternis ferculis: aut cum abundantiſſime ſenis præbuiſſe: ſed fercula ſimpliciter quoq; dapes ſignificant: quæ ſi fuerint lautiores cupediæ: unde cupepediarii: & cupedulæ dicuntur. Cyrus rex ut refert Xenophon ĩ pedia amicorum chariſſimos honoratiſſimoſq; quos uideri uolebat mittebat ad eos partes ferculorum ex mẽſa: nam partes diſtribuere miſſitareq; ĩ cœnis olim mos inualuit: qui adhuc permanet inter amiciores beneuolos & amatrices: ut illa etiam cõſuetudo mutandi uaſa cum ferculis. Plinius. xxxiii. Ptolomeum Varro tradit Pompeio res gerente circa Iudæam octo milia equitum ſua pecunia tolerauiſſe: Mille cõuiuas totidem aureis potoriis immutãtem uaſa cum ferculis ſaginaſſe. Sed illud munificentius quod legimus: eadem uaſa apponi conuiuiis ſolita fuiſſe ut ipſi ea ſecum ferrẽt & dono haberent quæ ideo Apophoreta dixerunt.

Quæ uere mattea
Architriclini ẽ
Conuiue
Cœpulones
Cõuictores
Miniſtri
Miſſus
Fercula
Cupedia
Cupedulæ
Cupedinatii
Apophoreta

Panis e tertio qui Atopyrus ſyncomiſtis & Pyrinos Hippocrati apud nos ſit laudatiſſimus fermento

Autopyrus
Syncomiſtis
Pyrinos

Encryphia
Zumytis
Azymus
Siligneus
Eſca ſuauiſſi/ma
Nectarea
potio
Melitiſſima
Venus
Pantheon
Panphagus
Pantomimus
Pancarpiæ
Panarium
Buccea
Buccella
Panis genera
Attolagani
Aquetici
Picentes
Turrunda
Subcinericii
Focacei
Cibarii
Acceroſi

addito:qui Zymitis nuncupatur:nam abſq; illo azymi no/
men adeptus ĩprobat:licet plus nutriat ut refert Theodo.
Priſcianus.Encryphia azyma ſubcineritia inquit Ambro/
ſius.E ſiligine antiquiores panem cæteris præferebant:Se/
neca ad Lucilium:Malum panem inquis: expecta: bonus
fiet:etiam illum tene tibi & ſiligineum fames reddet:cuius
quidem ſententiam probat exemplum Ptolomæi qui rex
olim per ægypti deſerta non ſubſequutis comitibus pane
cibario in caſula oblato nihil illo pane iucundius unq̃ ſe
comediſſe affirmauit. Eſt enim meo iudicio eſca ſuauiſſi/
ma panis ſiccus cum famis obſonio: ſicut in ſiti aqua
nectareum eſt poculum:& in amoris tentigine uenus meli/
tiſſima etiam informis ancillula exiſtimatur. Ipſius autem
panis proprietatem ut ſcribit Nonius a paſcendo ueteres
appellauere: ſiue ꝙ omnibus pulmentis in cibis adhiberi
poſſit & fere adhibeatur:cum nullum obſonium reddat i/
ſipidius:nam πᾶν græce totum. Vnde Pantheon omniũ
deorum templum:Pamphagus omnia comedens: Pantomi
mus omnia imitans: Pancarpiæ coronæ ex diuerſis & pe/
ne omnibus florum generibus compactæ. Vbi habet Pa/
narium dicimus:ſicut a penore penarium. At eius fruſtulũ
bucceam & hypocoriſticos bucellam. Hier. Solomonis
prouerbiorum.xvii.melior eſt bucela ſicca cum gaudio:q̃ do
mus plena uictimis cum Iurgio:& Auguſtus Cæſar ad Ti/
berium:In balneo demum poſt horam primam noctis du
as bucceas manducaui: peiuſq̃ ungi inciperem: Eſt apud
nos peregrinum ſcottillum olim elegans: nunc non ſatis
inuenuſtum quod fruſtillo panis conduci poteſt: poſtico
(ut fertur) lacinioſo admittens quos ualuis bipatentibus
emittat:Panis genera a Plinio in.xviii.numerantur ab ob/
ſoniis oſtrearii:Attolagani a delitiis: feſtinatione Speuſicii:
a coquendi ratione furnacei: & artopteſii ſiue artopticii:
Item aquatici quoniam aqua trahuntur a tenui & ſpon/
gioſa inanitate ut Picentes: Addimus nos Turrundam
de qua eſt apud Nonium & Catonem: Subcineritios ſub
cinere coctos in foco. Vnde ſocacei:& inter cibarios ſiue

ſecundarios Acetoſum quaſi paleis mixtis autore Pompe
io:& Pityrium furfureum Caniceumue a canicis furfuri/
bus farris:nam iterum coctus nauticus dicetur: parum ru/
bidus:at ex nouo frumento Sitanius ĩ timeſtri a meſſe fa/
ctus: Summa uero laus panis ſiliginis uel tritici bonitate:
& cribri farinarii excuſſoriiue tenuitate conſtat. Caligula
quartus Cæſarum panes & obſonia ex auro cõuiuis appo
ſuit ut ſcribit Tranquilus. In cõuiuiis noſtra tempeſtate ſa
liaribus olim cœnis lautioribus uidimus ipſi & panes: bel/
laria:offas iuſſulatas: carnes & id genus cætera inaurata.
Fiũt & panes dulciarii cum ſaccaro ſimplici:uel pineis nu/
cibus ſolidis agminatim ingeſtis aut amygdalis contuſis
& in forma teſtuacii ĩ clybano coctis:qui Martii panes uel
Martios panes dici poſſunt ut inquit Hermolaus ĩ quadã
epiſtola ad Cardinalem Senenſem:Nam Maza modo pa
nis offa:modo libum:placẽtaue:de qua Atheneus: Marti/
os autem ab inuentore paſtillos ut Martiatum unguẽtum
in medicina legimus:hos initio prandii conuiuis apponũt
potentiorum ſtructores cum cruſtulis ſæpiculæ mellitis:
hamis iunculis:lacertulis quæ forſitan Brachiolæ & id gẽ/
nus ſcitamentis ut uerbis utar Apuleanis:quorum concin/
natores piſtores dulciarii Cruſtulariiq; dicentur/

Secundarii
Acetoſus
Pityrii
Caniceus
Canicæ
Nauticus
Sitanius
Rubidus
Dulciarii
panes
Cruſtulã mel/
lita
Mazapanes
Martii panes
Brachiolæ
Cruſtularii

Vinum humanis corporibus gratiſſimus liquor
modice ſumptum non officit ſtomacho: non
cerebro:ſed digeſtionem adiuuat: uires alit ap
petentiam ciborum inuitat: ſanguinem colo/
remq; hominum iuuat: triſtitiæ curam hebetat:unde Bac
chum teſte Seneca de uitæ tranquilitate liberũ dixerũtq;
animum a ſeruitio curarum liberet: algorem expellit:ſom/
numq; conciliat: Hinc Aſclepiades medicus utilitatem ui/
ni æquari uix potentiæ deorum poſſe pronuntiare non
dubitauit: At copioſius hauſtum caput turbat: & ſtoma/
chum lædit: unde Plinius prorſus inquit ut iure dici poſ/
ſit neq; uiribus corporis utilius aliud neq; aliud uoluptati/
bus pernitioſius:ſi modus abſit:hinc ſcatet ebrietatis libi/

Liber
Bacchus
Nec utilius
Nec pnitioſi⁹

do portentoſa: pallor: genæ pendulæ: oculorum ulcera: tremulæ manus effundentes plena uaſa: & quæ ſi pœna præſens: furiales ſomni: & inquies nocturna: hinc ex ore halitus fetidi: hinc rerum omnium obliuio morſq; memoriæ: Nam uapore cerebrum delibilitat: membra remollit: unde pueris & nutricibus non eſſe dandum monet Ariſtoteles in libro de ſomno & uigilia: Auicen. Vinum pueris īquit dare: eſt ignem igni addere lignis debilibus. Seneca ad Lucilium: Epulæ cruditates afferunt: ebrietates neruorum torporem tremoremq;: & libidines: pedum manuū articulorumq; omnium deprauationes: Propertius elegiarum ſecundo: ut hæc quoq; tranſeunter referam: Vino forma perit: uino corrumpitur ætas: Vino ſæpe ſuum neſcit amica uirum: Apoſtolus quito ad epheſios: Nolite inebriari uino in quo eſt luxuria. Iam prius dictum fuerat a Solomone prouerbiorum. xx. luxurioſa res uinum & tumultuoſa ebrietas: & in decretis pontificalibus. xxxv. diſtinctione. luxuriæ fomentum & incentiuum eſſe uinum legimus: inde non eſt quod miremur ſi Romæ & in latio fœmininis uinum bibere longo tempore non licuit. Inuenimus in hiſtoriis Egnati Metelli uxorem ꝙ uinum bibiſſet e dolio interfectam fuſte a marito: eumq; cedis a Romulo abſolutum: & Fabius Maximus in annalibus ſcripſit matronam ꝙ loculos in quibus erant claues cellæ uinariæ reſignauiſſet a ſuis inedia mori coactam: Ex hoc inſtitutum eſt propinquos fœminis oſculum dare: ut ſcirent an temetum bibiſſent (hoc tum nomen erat) Vnde abſtemius & temulentia deducta: quæcumq; enim mulier ut uere & catholice refert Valerius maximus immoderatæ uinum appetit uirtutibus ianuam claudit & uitiis aperit. Aegyptiis quoq; regibus certa erat ſtatuta uini potandi menſura: qua neq; farciri uenter neq; inebriari poſſent: nā regibus ut eſt in prouerbiis Solomonicis: Vinum minime dandum eſt: quia nihil ſecretum ubi regnat ebrietas: ne forte bibētes obliuiſcantur iudiciorum: & multent cauſam filiorum pauperis: Vnde dictitant Romulum ad cœ

Marginal notes: Vinū pueris dare — Fomentum ueneris — Loculi clauiū — Temetum — Abſtemius — Temulentia — Vinum regibus nō dandum

nam uocatum non multum bibiſſe quia poſtridie nego-
cium habebat: monet Plato in tertio de re publica: a ui-
ni temulentia abſtinere debere ciuitatum gubernatores:
ne cuſtode cuſtos indigeat: Sapientis uiri ſuper menſam
celebre dictum eſt: Prima cratera pertinet ad ſitim: ſecun-
da ad hilaritatem: tertia ad uoluptatem: quarta ad inſani-
am: hinc ebrietatem eſſe furoris uoluntariam ſpeciem Ca
toniana ſententia diffiniuit: nam per eam & ſenſu & men
te excedimus: ut eſt apud Dionyſium areopagitam: feſti-
uiter dixit Plautus: Vinum luctator eſt doloſus: pedes ca-
pit primum: Satis notum eſt Archeſilaum philoſophum
cum uinum immodice hauſiſſet obiiſſet ætatis anno ſe-
ptuageſimo quinto: quia uini copia naturalem uiuificãq;
uirtutem caliditate ſuffocat: in his præcipue qui inſitum
calorem exiguum atq; imbecillum poſſident: Sed incredi-
bile quod ſequitur ab Ariſtotele tamen hiſtoriæ animali-
um ſexto traditum: Siracuſis potator quidam egregius
ouis ſub Storia poſitis in terra tam diu potabat donec oua
ederent fœtum: Cum autem purum in cœnis uinum da-
batur omnes deum ſoſpitem optabat bibenti: cum poſt
cœnam dilutum id eſt aqua mixtum: quod Staphilus ſcy
teni filius primus inſtituit ſumebant: Iouem uocarunt ſal-
uatorem: nam uini puri: quod merum eſt: potus ad inſa
niam redigit: aqua iouis mixtus uoluptatem læticiamq;
affert & prohibet inſaniam ut autor eſt Diodorus in quin
to Bibiliotheces. Meracis quidem uti potionibus per uige
ſimũ diem ante canis ortum totidem poſtea ſudet Heſio-
dus: Vinum ipſum græci Oenon appellant inde oenopho
rum Vt Gaſterium uel gaſter & Baucaliũ: ex argilla ligno
ſtãno uel argento uaſculum ad ferenda uina idoneum:
Apuleius metamorph. vii. Oenophoro quod immixtum
uino gerebat uenenum: & oenopola uenditor uini: qui ſo-
let Aduentoribns ſuis meratius uinum exhibere: ac Oe-
nopolium taberna uinaria: præter panem & uinum cæ-
tera ut edendi irritamenta quædam reperta: nõ per uſum
uitæ neceſſarium: ſed per luxum animi parata obſonia

Dictum cele-
bre
Ebrietas
Incredibile
Dilutũ uini
Merum
Oenon
Gaſterium
Gaſter
Baucalium
Onophoꝛ
Oneopola
Oenopolium
Aduentores

Obſonia

dicuntur: Iuuenalis Nec tamen his ulla obſonia fiunt tan/cidula: hinc Thucydides hiſto. primo narrat Artaxerxem Temiſthlocli dono dediſſe magneſiam ob panem: Lam/pſacum ob uinum: Myuntem ad obſonium: Dicere ſoli/tus fuerat Alexāder famem optimum fore obſonium: Cæterum cum uaſa a græcis quæ dicuntur Baucalia latice im plentur ſonum ut inquit Aphrodiſæus edunt tibi propriū a quo ut Vaſis nomen eſt factum ut alia apud græcos no/mina ſonorum factitia ueluti in aqua phloesbos: & ī aluo botbotytmos.

Fames Optimum obſonium Phlosbos Bothoryg/mos

LAnces ſunt uaſa lata totūda quibus caro tam toſta q̄ elixa cæteraq; edulia cōdiuntur men/ſæq; īferantur: Horatius ī ſatyricis ſermonibus ilignа nutritus glāde rotundas curuat aper lan ces: Apud Martialem commendātur Chryſundatæ ex au ro cum fierent ut nūc etiam ex argento Argyrendatæ: Et quoniam elixae toſtaeq; carnis mentionem fecimus edu/liorum rationem ex Mar. Varronis ſententia aperire non inducens fore duximus: Primum maiores noſtri aſſam car nem comederunt: elixam poſtea: mox iure conditam ac per inde iucundiorem: quod quod genus Cornelius Cel/ſus Iurulētum appellat his uerbis: tum res eadem magis alii iurulēta q̄ aſſa magis aſſa q̄ frixa. Vnde ī libris liguæ la tinæ: Vbi pultem aut inrulenti quid ponebāt a capiendo Catinum nominarūt: Apuleius autem iuſſulētum forma/uit in Apologia magiæ ſic de Ennio ſcribens: Oſtēdit qua/liter aſſus aut iuſſulētus optimæ ſapiat: nec tamen ab eru/ditis repræhēditur: tribus itaq; nominibus diſtinguebatur axo elixo & iurulento quibus frixum additum. Caro au/tem eſt cibus præ cæteris corpus nutriēs autore Celſo ut propinquioris cōuerſionis ad ſanguinem. Siccioris nutri/mēti eſt frixa & toſta: humidioris elixa: pīguis malæ alimo niæ & pauculæ cibum ſubleuans: ſalita quoq; corpus ex/tenuans teſte Theodoro Priſciano non probatur: melior eſt autem omnis oſſibus proxima & digeſtibilior: ut eſt apud Auicēnam. Veſcuntur & populi etholorum carne

Chryſendate Argyrendate Eduliorum ratio

Iurulentum Iuſſulentum

Catinus

Aſſum Elixum

Frixum Caro

cruda qui Homophagi inde dicuntur:ut refert Thucydes hiſtor.tertio: Inter lances uero habentur Tympana a forma: Filicatæ ad ſpetiem herbæ filicis cælatæ: Clematetæ quaſi Pampinatæ: ut Hederatæ Corymbiatæ ab hederis Pampinis Corymbis (ut uidemus) iſculptis: Ariſtophorum Mazonomum Diſcus & Magyræ a Coquina fortaſſe: de quibus meninemnr Pli. Acron Pompeius Horatius Marcus Varo & alii: Apuleius cœnarum reliquiis Diſcus ornatus Feneſtella: Hierony. Abacuch Danieli portantem in diſco prandium eleganter Diſcophorum appellauit. Carinus quoq; ĩter lances numeratur: Perſius Poſitum eſt algẽte catino durum olus: Hora. Inde domi me ad porri & ciceris refero lacháiq; catinum: Lagana autem ut ſentit Acron ſunt quædam quaſi membranulæ ex farina & aqua quæ iure pingui coctæ caſeo: Pipere: Croco: Cinamomoq; cõditæ in cibis nõ iniocundæ páticoſo noſtro ui dentur: his fere ſimiles ſunt niſi ꝙ criſpuli & craſſiores ex aqua & fama paſtilli: globuli a quibuſdam: circuli etiam: & magis incõdite facti Lixulæ & Semiluxulæ nuncupati: qui elixi caſeo aromatis & butyro cõdiuntur. Sed uide ne aqud Horat. Lachani legẽdum ſit cum græci Lachanon olus unde Lachanopolion locus ubi olera uenduntur nominauerint: Eũdem & Paropſidem dicere poſſumus: Hic ĩ cœna domini q̃ Mathei uigeſimo ſexto Paropſis Marci xv. catinus uocatur. Suetonius in Galba: Ordinario quidẽ diſpẽſatori breuiarium rationum offerẽti Paropſidem legimus ꝓ ſedulitate ac diligẽtia porrexiſſe. Sũt & Gabatæ uaſa cõcaua edulis pulmẽtariiſq; aptiſſima. Epigrã. poeta ĩ vii. Tranſcurrũt gabatæ uolantq; láces: & in. xi. Sic implet gabatas paropſideſq;. Eſt promulſidarium a promulide condimento. Eſt Boletaria ſeruiens boletis uoluptario u: inquit Seneca ueneno: unde eſt: Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen: Prototomis pudet heu ſeruio coliculis Sunt Pultaria a Pulte illa antiquorum nomen adepta.

Homophagi
Tympana
Filicatæ
Clematetæ
Ariſtophorũ
Mazonomũ
Diſcus
Magyræ
Diſcophorus
Catinus
Lagana
Paſtilii
Circuli
Globuli
Lixulæ
Semiluxulæ
Lachanon
Lacanapoliõ
Paropſis
Gabatæ
Promulſi datium
Boletaria
Pultaria

Minutal
Lynoniaca
Dapiferi
Iuſcum
Iuſculum

SCutella a nobis id circinatæ rotunditatis uaſcu lum dicitur quo minutal ex carne uel oleribus Lymoniacæ ſcitiſſimi ſaporis Pulmentum : iuſcula:ītinctus & cætera id genus condimenta ī menſam per dapiferos exibentur:eſt autem iuſcum ſiue iuſculum ius:quibns uocabulis utuntur. M.Cato Apitius & Apuleius:hinc iuſcula cibaria liquidiora uocitamus : quæ cōſtat uitellis ouorum:omphacio:iure pingui:Croco & cinamo:hæc crocea ſuut:uiridia ſi uolueris croci loco betas & petroſeli in modicum contundet & per Setaceum trāſmittere:Scutela ipſa a ſcutulis ut quidam credidere nomē mutuatur:Sunt.n.ſcutelæ rotundæ formæ quales aranea contexit Pli.xi.de araneis.Quanta arte celant pedicas ſcutelato rete ad capiēdas muſcas circa graſſantes:& ſcutulata ueſtis Iuuenale a ſcutulis nūcupatur:quibus diuidere ueſtes gallia docuit:Scutulam item pro uaſe ponit Martialis xi.Sic īplet gabatas Paropſideſq;:& leues ſcutulas cauaſq; lances:hinc ſcutellas:Cicero in Tuſcu.quæſt.Demus ſcutellam:dulciculæ potionis aliquid prouideamus: & cibi Alii ſcutellam a ſcutra uaſis genere deducunt:ſicut a mitra mitellam:Ad iuſcula autem & pulmenta liquidiora inmenſa cochlearibus preſertim orichalceis uel argenteis utimur quæ a cochleis nomen traxerunt:unde Epigrāmat.poeta ī Apophoretis Sum cochleis habilis ſum; non minus utilis ouis:Nūquid ſcis potius cur cochleare uocer?Sed e ligno etiam ad uſus coquinarios & plurium officinarum cauantur : his non multum diſſimiles Lingulæ : de quibus idem Martialis : Quamuis me Ligulam dicāt equiteſq; patreſq; Dicor ab indoctis lingula grāmaticis: ſic dictæ q; ī linguæ ſpeciem factæ ſint:ueluti & ligulæ gladioli oblongi ut ſcribit Gellius.

Scutellæ
Diuidere
Veſtes
Scutra
Cochlearia
Lingulæ

EPulæ cibi miniſterio hoīum in noſtrum uſum comparati:Epulum uero publicum cōuiuium dicitur : quale ſæpius Imperatores populo dediſſe legimus adiecta interdum ex carne cruda Viſceratione:Epulæ ipſæ & cōdimenta tam multiiuga ex

Epulum
Viſceratio

ſapidiſſimis ſuccum nutrimētis uapore in unum ſaporem
redacta de quibus multa ſunt apud Apitium & Platinam
qui pauloante noſtram ætatem ſcripſit: carnes & id genus
reliqua priori mēſæ cōueniūt cū i ſecūda ponātur Caſeus: Mēſa ſecūda
pira: nuces: poma: uuæ. Ficus: & mellita: ſaccaroue: intecta:
horoſaceaq; cōpluria: pro locoq; temporum & rei familia
ris cōditione: Horatius in ſermonibus: Tunc penſilis uua
ſecūdas & nux ornabat mēſas cum duplice ficu: Mat. Mē
ſæ munera ſi uoles ſecūdæq;: Marcētes tibi porrigēt uuæ
Et nomē pira qui ferūt ſcytorum. De his igitur quia locus
id exigere uidetur paucula dicemus: Satis i hoc ut in cæte
tis fere omnibus ſit me tibi īdicare ſcriptores cādidiſſimæ
lector: quos adire poſſis ſi quid copioſius noſce deſideraue
ris. Primi aūt Iones ſecūdæ mēſæ ponēdæ: unguenti: coro
naq; ī conuiuio dandaq; cōſuetudinem haud parua irrita
mēta luxuriæ introduxerūt nam ueteres & græci compri
mis coronas in Sympoſiis & conuiuiis geſtauerunt: inſun
debātq; poculis & hilaritatis gratia bibebant ut exemplo
Cleopatræ & .M. Antonii ſatis cōſtat: quæ cū illo luſit ex
tremis coronæ floribus ueneno īfectis: autor Plinius: Sed
preceptum Epicteti ī Enchiridio ut optimū cuſtodiēdum
eſt. Quod inquit ad corpus attinet ad purū uſq; uſum ſu
me: uelut cibum: potum: ueſtem: domū: quod aūt ad gulā
aut delitias pertinet penitus circūſcribit.

Bellaria ſignificant ſecundæ mēſæ omne genus Tragamata
cibi: nam quæ tragemata græci aut pēmata ea Pemmata
ueteres noſtri Bellaria appellauere ut refert Au
lus Gellius: Vñ Macrob. i ſatur. Ad huc dicēte
Furio ſecundæ menſæ illata bellaria nouo ſermoni princi
pium dederunt: Symmachus. n. attractas manu nuces Vel
lem inquit ex te audire Serui tanta nucibus noīa quæ cau
ſa uel origo uariauerit aut unde tot mala cum hac una ap
pellatiōe uocitentur & M. Varo ex ſatyris menippeis Bel
laria ea maxime ſunt mellita nō ſunt πεμασιν ideſt pla
centis & bellariis enim cum πεψιν ideſt cum conco

ctione ſocietas infida: Vina quoq; dulciora hoc nomine ſi-
gnata ſunt: dictaque ea Liberi bellaria. Cur autem edendi
da ſint tragemata & ſecundarum menſarum conſuetudo
fuerit introducta quærens Ariſt. in Problem. Vt ſatis in-
quit bibamus nō enim ſitis gratia ſolum quæ per mēſam
primam nos teneat bibendum: Sed etiam poſt hauſiſſe ali
quid iuuat.

Nucleus

Nux iuglans

NVces dicuntur quæ foris duo tegūtur & intus
habent quod eſui eſt. Nucleum uocant: Plau-
tus in Curg. qui e nuce nucleos eſſe uolt. fran-
gat nucem. Eſt nux iuglans a iuuando & glan
de uel potius quaſi Iouis glās nam id genus arboris nuces
habet ſuauioris ſaporis q̄ glās autor Macrobius i Saturn.
de illa hæc Plinius Solum hoc pomum natura compacti-
li operimēto clauſit namq; ſunt biffidæ putaminum cari-
num carinæ: nucleoq; illis quadripartita diſtinctio lignea

Baſilica nux

itercuſante mēbrana: quæ eſt Nauci: nucē ipſam Baſilicā
græci dixere: recens iucundior eſt ut ſcribit Auicēnas: ſicca
unguinoſior: ſtomacho inutilis: difficilis cōcoctu: tuſſienti

Caryon
Caryinum
Pontice
Nux quæ
Auellana &
minima
Preneſtina
minuta
Nuculæ
Corylus

bus inimica: & capiti: cui dolorē ſuſcitat. Vñ græci Caryon
id pomum uocitāt a quo Caryinū oleū de quo diximus:
& Caryopos nucis ſuccus. Plinius Nuces inquit Iuglādes
græci a capitis grauedine appelauere: eſt pontica nux quæ
auellana ab oppido campaniæ ubi copioſior: cæteris mi-
nor eſt: hinc a poeta ſatyrographo minima nux uocata:
Pontica autem a ponto regione: Plinius in aſiam græci-
amq; e ponto uenere & ideo ponticæ nuces dicuntur: præ
neſtina eadem nux a loco: prenoſtinos populos inquit Pō
peius antiqui nucleas nominarunt q̄ in eorum regione
plurima nux minuta naſceretur: hanc corylus arbor pro-
ducit de qua Verg. hic inter denſas corylos: Nuces ipſæ
Auellanæ dolorem capitis faciunt inflationemq; ſtoma-
chi: tardæ digeſtionis pinguedini corporis conferunt pluſ-
quam ſit uериſimile: Et ut teſtatur Auicennas in ſecundo
ex autoritate Hippocratis in cerebro faciunt augumentū:
hinc ipſe exiſtimauerim commēdari illas ad uenerem cū

ſperma.i.ſemen genitale e cerebro per ſpinam deſcendere uideatur ut Ariſtoteles in problematibus Alcinous & Trimegiſtus tradidere:quod quidem e maribus(ut in paterga more pictorum excurramus) ita ſe habet ad menſtruorũ naturam ut coagulum ad Lac:contrahit enim & conſtituit materiam excrementumq; a fœmina præbitum : quod Pli.Lactantius Hippocrates etiam tenuere:hic mater a materia quam exhibet niſi potius a græco μητηρ:nã medici ſunt qui & uim quãdam efficientem ineſſe fœmininis in conceptu uoluerunt:Eſt Græca nux quæ & amygdala & Thaſia pli. in.xv.Tertia inquit ab his natura eſt Amygdalis tenuiore ſed ſimili iuglandum ſummo operimento : Itẽ ſecundo putaminis nucleus diſſimilis latitudine & acriore callo:Arbor ipſa an fuerit in Italia Catonis ætate dubitaẽ: quoniam græcas nominat:quas quidam & in iugulandiũ genere ſeruant:Boni ſunt nutrimenti uerum pauculi : corpus piguiuſculum reddunt:aciem oculorum acuunt:ſplenis opilationibus & epatio tuſſiq; antiquæ conferentes ut eſt apud Auicen. Eſt pinea nux nucleis refertiſſima : arbor ipſi Cybeli dicata ut ſcribit Serui. ob copiam quæ ĩ ida eſt illi ſacra:Seneca in Troade:Secuitq; fretum pinus matri ſacra Cybeli: Et apud Martialem in Xeniis nuces pineæ poma Cybelis eſſe fatentur : quarum genera quattuor a Plinio numerantur:horum eſt quod apinum uocant nucleorum cute uerius q̃ putamine:adeo molli ut ſimul mandatur:inde res tenues Apinæ aliquibus dictæ : Martialis ſunt apinæ tricæq; & ſi quid uilius iſtis:Nuclei aũt pinei amygdalæ auellanæ & nonnulla alia ueluti ſunt : Coriandri peponum aniſiq; ſemina & cinama ſaccaro tecta in bellaria & meliora & mẽſis diuitum aptiora rediguntur:nucleum pineum Gal. & Iureconſulti & omnis ſcola eruditorum uocat ſtrobylum : græci etiam Coccalum: Eſt Heracleotica nux quæ caſtanea echinato tegmine ſardibus primum prouenit:ideo apud græcos ſardianus balanus appellatur Diuus Tiberius poſtea balani nomen impoſuit excellentioribus ſatu factis ; laudatiſſimæ caſtaneæ tarentinæ & in

Sperma
Mater
Amygdala
Pinea
Apinum
Apinæ
Heracleotica nux
Coccalus
Strobylus
Balanus

cāpania neapolitanæ Mart. & quas docta Neapolis creauit lento caſtaneæ uapore toſtæ:boni ſunt alimenti uerum inflationem inducunt& tardiuſcule digeruntur: ut Auicēnas & Dioſcorides teſtantur : Sunt & Piſtacia quæ auellanis fere ſimilia inter nucum genera numerantur:Plinius in decimo tertio : ſyria preter hanc peculiares habet arbores in nucum genere piſtacia nota.L. Vitelius in italia primus detulit ſimulq; in hiſpaniam Flaccus Pompeius eques ro. qui cum eo militabat:Thoraci conferētia pulmonem purgare creduntur: Ferunt autem nuciferæ arbores quædam ut Corylus Iuglans & caſtaneæ Iulos ſuos hoc eſt Lanugines ad nihil utiles:Sunt hi non flores proprie ſed qui antecedant ut in ſico groſſuli.

Piſtacia

Iuli

Groſſuli

MAla poma dicuntur quæ tenui cortice ut mādi etiam poſſit obducta eſui ſunt: licet duriore inter ea ſint tātum granata:nam compluria uidemus genera:apiana:rubiginoſa:Deciana:Septiana rotūda Peteſia paruula : ſed odoris eximiis : Roſea oībus nota:& Paradiſea ꝙ ī oībus paradiſis ideſt hortis inſeri debeant ſi nō primas ſaltem ſecūdas partes inter mala ſibi uendicantia & odoris & ſaporis ſuauitate. A Pomis Pomona dea:hinc Pomonalis flamē:Poma autem ipſa ꝙ potu indegeāt:Nam īſitis aquā addi ſiccatibus oportet ut interpretatur.M.Var.rei ruſticæ primo:ſiue ꝙ uicē potus ī cibis præbeāt ſeruantur per hiemem loco frigido & ſicco cōtabulato:Plinius pomarium uocat:cum ſit alias cōſitus pomis locus.At ubi tam mala ꝗ Pira & cæteri fructus autūnales habētur oporothecam græci dixerūt. Nā opora fructus autumnales & theca repoſitorium nūcupatur .M. Var.In oporotheca mala manere putāt ſatis commode : ſubſternēdæ ſunt raris tamen compoſitis:paleæ:uel ſtoriæ quæ tegetes : aut ſtramenta. Coligenda poſt equinoctium autumnale:neq; ante.xvi. lunam:neq; ante primam horā : & caducis a cæteris manu lectis ſeiugatis ſunt reponenda loco per flatili ad Aquilonem feneſtras habente.

Deciana

Roſea

Paradiſea

Apiana

Rubiginoſa

Pomona

Poma

Pomarium

Oporotheca

Storiæ que

Tegetes

Mala colligenda

CItrea mala odoratiſſima ut ſcribit Oppius ĩ p-
ſide omni tempore generãtur: Alia enim præ-
carpuntur: alia interim matureſcũt: unde Mar.
in Xeniis. Aut corcyræi ſunt hæc de frõdibus
horti: Aut hæc maſſili poma draconis erant. Interiecta ue-
ſtibus tineas arcere credũtur: ĩde ueſtis citroſa: Feſtus tamẽ — Citroſa ueſtis
aliter ueſtem citroſam interpretatus eſt. Auicẽ. quoq; citri
corticem aduerſus tineas ueſtibus interponẽdum precepit
De citreis autem malis quæ quãdoq; Cedria: & medicis: — Cedria
quæ uulgo: ut quidam tradidere: narancia uocãtur: eadem — Medica
fece dici poſſunt: q̃tum ad pomi naturam: & magis men- — Narancia
ſæ priori cõueniunt: nam cum carnibus toſtis ut etiam oli-
uæ ponũtur niſi fuerint melle condita.

APyrina mala dicuntur punica ſiue granata qui
bus lignoſus nucleus abeſt: ſed candidior his
natura & blãdiores acini minuſq; amari & mẽ
branis diſtincti. Seneca ad Luci. ſic imperturba
tus ſapiens dicitur quomodo apyrina dicũtur nõ quibus
nulla duritia eſt granorum: ſed quibus minor: punica autẽ
a regione nomen ſibi uendicãt. Ruffus Feſtus Lybica rate — Punica mala
miſit agellus punica mala tibi tyrrhenũ uecta per æquor.
Horum membrana tenus grana: a quibus granata: diuidẽs — Granata
Cicus appellatur: putamen Malicorum: quo perficiuntur — Cicus
coria ut ſcribit Plinius in. xxiii. at flos balauſtiũ & medici- — Malicorium
næ idoneus & tingẽdis ueſtibus: quarum color ĩde nomẽ — Balauſtium
accepit: e granis autẽ preſſis uinum educitur q; græci rhoi- — Rhoiton
ton nominarunt.

CYdonia poma cotonea a Cydone oppido cre-
tæ quod Samii teſte Herodoto condidere no-
men mutuantur. Plinius his proxima am-
plitudine mala: quæ nocamus Cotonea: & — Coronea
græci cydonia ex creta inſula aduecta. Serenus Aut quæ
poma cydon creteis miſit ab otis. Tria eorum ſunt genera
ut refert Columella: quorum chryſomela inciſuris diſtin
cta colore ad aurum inclinato: unde & nomen adepta. — Chryſomela
Struthea quæ minora odoratius uibrãt ſerotino puentu. — Struthea

Muſtea Mellimella Nani Pumiliones

Muſtea uero præcordia quæ nűc Mellimella: ut tradit Va ro:a mellis:ut opinor ſapore:Martialis:Dulcibus aut certát quæ mellimela fauis.Neoterici nana mala ex arboris bre/ uitate nuncuparunt:nam græci manos breuis corporis ho mines uocant:latini pumilios & pumiliones:qui nunc ĩ de litiis principum:ſiniunt ſi habuerint Horoſcopum in quar to gradu ſcorpii:ut inquit Iulius firmicus in octauo.Poſui ipſe in hortis meis huius pomi frequentes arbuſculas ad/ miratus naturam ꝙ non ſolum gallinulas:caballulos:mul las pumilias:& homunciones: ſed etiam inter arbores na/ norum genera produxerit:hinc legimus Chameplatanos Chamedaphnes & quaſdam alias breuitate ſpectabiles.

Chameplata/nus Camedaphne

Sunt præterea ſilueſtria e ſtruteis parua odoratiſſima in ſe/ pibus naſcentia: cydonia ſtiptica ſunt: hinc dyſenteriæ & cœliacis ut Auicen. & Dioſco. teſtantur impendio confe/ runt.ad hoc condimentum ſit in ſaccaro decoctis: Non ĩ/ probatur etiam in melle inter bellaria iucundiſſimi ſaporis additis aromatibus & moſcho odorato precipue:quo ua/ lidiores utuntur. Antiqui cydonitem neoterici cotoneatű appellant:cuius confectionem docet Gallenus in pharma/ ceuticis.

Moſchus Cydonytes Cotoneatum

PRunoꝝ multa uariaq; ſunt genera:quoꝝ ĩ pri/ mis laudantur tria:damaſcena.amygdalina: & armeniaca:de quibus hæc Plinius Necnon ab externa gente armeniaca:quæ ſola & odore cő mendantur & paulopoſt:Nuper in bætica malina appella ri cœperunt malis ĩſita:& alia amygdalina amygdalis:his intus in ligno nucleus amygdalæ:nec aliud pomum inge/ nioſius geniatum eſt:In peregrinis arboribus dicta ſunt da maſcena a ſiriæ damaſco cognominata iápridem in Italia naſcentia grádiore ꝙ̃ꝙ ligno & exiliore carne.De his Sere nus Prűaq; cőueniűt quæ mittit clara damaſcus: Et Mar. in Xeniis Pruna peregrinæ cariæ rugoſa ſenectæ Sume:ſo/ lent duri ſoluere uentris onus:Ná ut ſcribit Auicen.ſoluűt uentré ſecundű Galenű ĩprobãtem Dioſcoridem qui pru/ na ex Damaſco ſyriæ ſicca euſtomacha eſſe dixit & uen/

Armeniaca malina Amygdalina

Damaſcena

trem cõtinere.Pruna tamẽ oĩa:ut etiam uuæ:Ficus uirides
Mora:& Ceraſa uentrem lubricãtia initio prandii inter pri
ma potius eſſe comedenda medici tradidere.

PErſica dicta ꝗ ex perſide fuerint aduecta:dura/ Duracina
cina præ cæteris ĩ precio ſunt:his corpus ligno Perſica
adhæret auelliq; nequit cum ĩ relibuis facile ſe
paretur.Plini. in.xy.ſed perſicorum palma du/
racinis:nationum habẽt cognomẽ gallica:& Aſiatica poſt
autumnum matureſcunt: æſtate præcia intra .xxx. annos
repertæ:& primo denariis ſingulis uenundata:& mox:po/
mum innocuum experitur ægris: preciumq; ſingulis iam
tricenti numi fuere nullius maiore:eſt & nitidioris corticis
quod nuciperſicum uocant: decipiuntur profecto medici Nuciperſicũ
noſtri temporis & quicumq; illis aſtipulantur exiſtimantes Armeniaca
perſicorum generi armeniaca adſcribenda:de quibus pan/
loante ex autoritate Plinii ſubtiliſſimi naturæ rerum inda/
gatoris diximus.

CEraſa a L.Lucullo primum in Italiam aducta
ſunt e ponto.Plinius Ceraſi ante uictoriam Mi
thridicam.L.Luculli non fuere in Italia. At ur/
bis anno ſexcenteſimo octogeſimo is primum
uexit e ponto:annis centum.xxx. trans oceannum in Bri/
taniam uſq; puenere.Diuus Hieronymus ad Marcellam.
Accepimus & caniſtrum Ceraſis refertum ralibus & tam
uirginali uerecundia rubentibus: ut ea nunc a Lucullo de/
lata exiſtimarem:ſi quidem hoc genus pomi ponto & Ar
menia ſubiugatis de Ceraſunto primus Romam pertulit: Pliniana
unde & de patria arbor nomen accepit:principatum obti/ Ceraſa
nent Duracina: quæ pliniana campani uocarunt: ſunt & Duracina
Aproniana quæ maxime rubent.Actia nigerrima:& Iulia Aproniana
na tenerrima adeo ut geſtatum non tolerent. Ceraſa om/ Actia
nia aluum molliunt ſtomacho inutila. id autẽ magis pre/ Juliana
ſtare creduntur dulcia:Nam auſtera: quæ Merena dicun/ Merena
tur triuialiter: uentrem aſtringunt ſtomachum confirmã/
tia:& præſertim ſole ſiccata quæ & ſitim tollunt & appeti
tum prouocant.

Corna

Zizipha baccis:ueluti Corna : ſimiliora q̃ malis creat arbor Ziziphus. Plinius in decimo quinto. Aeq; peregrina ſunt Zizipha & Tuberes : quæ & ipſa non pridem uenere in Italiam hæ ex Africa : illa ex ſyria. Sex Papi. quem conſulem uidimus primus utraq; attulit Diui Auguſti nouiſſimis temporibus in caſtrorum aggeribus ſata: Zizipha recens lecta & guttis uini ueteris conſperſa tugis non deformantur: tuberes ex arbore leguntur: at tubera ex tellure ſues eruũt roſtro: quæ ſine radice terra undiq; circundata nec utiq; loco exuberante aut rimam agente inter ſicca & ſabuloſa fruticeta naſcuntur: nihil aliud q̃ terræ callus appellanda: optima per uer & tonitribus frequẽtiora uenerem emortuam ſuſcitare dicuntur.

Tuberes
Tubera

Mora

MOra in arboribus & ĩ rubis naſcuntur poſt prãdium ſumpta per æſtatem ſanitati plurimum conferre exiſtimauit Cacius Horat. in ſermonibus. Ille ſalubres æſtates peraget qui nigris prãdia moris Finiet : ante grauem quæ legerit arbore ſolem. Quæ in herbis humi naſcuntur fraga uocantur. Plinius Aliud corpus & terreſtribus fragis : aliud congeneri eorũ unedoni quod ſolum pomum ſimile fructui terrae gignitur: & poeta: qui legitis flores & humi naſcentia fraga: herba ipſa a latinis quinquefolium : græcis pentaphillon dicitur: ego tamen aliam exiſtimauerim: Moris trini colores cãdidus primo : mox rubens maturis ſanguineus ex cruore amantum Pyrami & Tisbes ut fabulantur : nam ſunt & mora etiam per maturitatem candicãtia. In nouiſſimis florent mora celſi atq; inter prima matureſcunt: foliis cibãtur bombices uermiculi quos ad ſtamina ſericea nutricamus at rubi mora ſapientiæ conferre antiqui crediderunt : ut Dioſ. ſcriptum reliquit.

Fraga

Candida mora.

MEſpila. M. Catonis ætate non fuere ĩ Italia: acerba dentibus nocent: matura aluum ſiſtunt aſtriguntq; ſtomachum : exceptis ſetaniis quæ malo propriorem uim habent: Vnde eſt. Maturo nec me nec me ueſcaris acerbo Ne illic ſed taceo dentibus

Setania

Anthedon

hic noceam: Eſt eorum genus quod Anthedon minus eſt
pomo: ſed odore præſtantius & quod diu ſeruetur.

Sorba genera habent quattuor: rotunda: turbi-
nata ut pirum: ſpetie ouata ceu malorum ali-
quibus hæc obnoxia acri odore & ſuauitate io
cunda: quartum genus torminale uocant reme
dio tantum probabile: unde nomẽ aſſiduum prouentu mi
nimumq; pomo: generoſiſſima uero omnium quibus cir-
ca pediculos tenera folia: pediculi ipſi ſiue petioli in fungis Pediculi
pomis & id genus cæteris dicuntur quibus e ramalibus pẽ Petioli
dent: terræ adhærent: & appenduntur: ſorba recentia ſto-
macho: & aluo citæ proſunt: ſicca aluum ſiſtunt & aſtrin-
gunt ſtomachum. Martialis in Xeniis: Sorba ſumus molẽ
niminm durãtia uentrem: Apitius hæc potius puero q̃ tibi
poma dabis.

Pira uirtutis ſtipticæ ſunt: & fungis concocta ma Supetba
litiam adimunt: eorum plura ſunt genera: lollia Signina
na: orbiculana: ſupetba quæ nunc muſcatela: ſi- Cruſtamina
gnina quæ alii a colore teſtacea uolema: fauo-
nia cruſtumina quæ nunc glatiola: myrrhapia: laurea: nar-
dina ab odore: coriolana: & tiberiana autumnalia accidu- Tiberiana
lo ſapore iocunda: quæ grandia & ſole colorata Tiberio
principi maxime placuerunt: ac pleraq; alia: quoꝝ memi-
nere Plinius & Macrobius: Inter hæc eſt quoddam ſemen Sementium
tium a ſemente cuius tempore matureſcit: fiunt e ſilueſtri- Inſitio
bus mitiora: ueluti poma quoq; per adoptionem ſurculi ĩ Inoculatio
ſitione: cuius ſunt inoculatio & emplaſtratio. Pira autem- Emplaſtratio
& fructus omnes improbantur in omnibus: niſi exercitatis
labore: cholera rubra abundantibus: & tunc quoq; niſi in
æſtate ante epulas comederint: aptiſſimos namq; reddunt
homines ad febrium ardores ſtomachum prius calore pri
uantes: ut eſt apud Auicennam.

Caryotæ ſiue caryotides quas Apitius dactylos Dactyli
ut nunc appellat: e palmis naſcuntur. Plinius Caryotides
de canaria e fortũatis ĩſulis loquẽs: hãc & pal-
metis inqt caryotas ferentibus & nuce pinea

abundare: Papinius in ſiluis Pergrandes caryotides cade-
debant: Celebrantur præcipue cibo ſucco etiam: Ex his
enim orientales uina faciunt iniqua capiti unde pomo no
Palma — men: ut idem autor eſt in.xviii. In iudæa palmis prima no-
bilitas nec in tota quidem ſed præſertim hericunte: pon-
deri non cedunt: quanto onuſtiores ſunt tanto magis ni-
tuntur contra pondus: ut referunt Ariſtoteles Strabo &.
Aulus Gellius: hinc pro uictoria ponitur palma. Theſeus
quidem e Cræta ſoluens in Delon cum ſe cōtuliſſet ibi cer
tamen inſtituit: in quo tunc primum palmæ præmium eſt
præpoſitum: autore Plutarcho: Auulſum e palma cum
fructu termitem quidam ſpadicam nominant: Nam ſpao
Spadix — euello: unde ſpadones enuchi quos prima Semiramis uim
Spadones — quodam modo iniectans naturæ feciſſe dicitur. Sed ſpa-
Spata — tha quoq; uocatur unde Spathalion Caryotarum apud
Martialem in Xeniis: Vbi nonnulli tamen Petathalion le-
ctitant: æſtimandum relinquimus.

OLiuæ picænæ & ſidicinæ in Italia Plinius inquit
cæteris præferuntur in cibis: his Rom. ab ini-
tio cœnæ ad finem uſq; utebantur. Hinc Epi-
grāmatatarius poetæ diſtichon in Xeniis: Hæc
quæ picenis uenit ſubducta trapetis: Inchoat atq; eadē
Pauſia — finit oliua dapes. Earum genera a Macrobio & Plinio
Orchis — numerantur: Africana: Liciniana: Pauſia: Radius: Sergiana:
Salentina: Aibigerus: Orchis: & Regia. E quibus bacca iu-
cundiſſima eſt pauſia: ſpetioſiſſima regia etiam uirga: eſcæ-
q; potius q̄ oleo idonea: orchis quoq; & radius melius ad
eſcam q̄ in liquorem ſtringitur: Omnis deniq; olea & ma
ior fere ad eſcam: minor oleo eſt aptior: ut ſcribit Colu-
mella libro rei ruſtice ſexto: Salitæ ſtomacho iucūdæ ſub-
Oliuarum — bleuant appetitum: condituram docent Marcus Cato Pal
conditura — ladius & Columella. Apud nos drupæ integræ ſale aqua
Drupæ — & fœniculo condiunr: ex quibus utpote immaturis oli-
Sanſæ — uum etiam faciunt omphacium: earum oſſicula Sanſas
uocant: Vnde ſecundarium oleum a factoribus oleum Sā-
ſarum dicitur.

Varum plura ſunt genera: eſt apiana:quã græ-
ci ſticam:ab apibus nomen adepta: Columella
de apianis: pingui ſolo feraciſſimæ: mediocri — Apiana
quoq; fœcundæ :præcocis fructus: ideoq; frigi- — Stica
dis locis aptiſſimæ:uini dulcis: ſed capiti neruis ueniſq; nõ
aptæ niſi maturæ lectæ pluuiis uentiſq; & afferunt apibus
prædam:quarum uocabulo propter hanc impopulationẽ
cognominantur:atq; hæ precioſi guſtus celeberrimæ. Eſt
bummama quæ græce bumaſthis tumentibus & magnis
acinis:nam ueteres græci rebus magnis Bu præpoſuere. — Bumaſthe
hinc bumlimon magnã famen grandes pueros bupædas: — Bu
mariſcam ficum buſycon & buthyſiam magnum ſacrifi-
cium appellauere.Contraria huic eſt quæ a minutis acinis — Leptorhaga
leptorhaga dicitur:Eſt labruſca ĩ marginibus terræ naſcẽs — Labruſca
inde nomen : Labrũ enim extremitas dicitur:ut Seruius & — Labrum
Nonius teſtantur:Eſt duracina a duris acinis quam ĩ cibis — Duracina
laudat Mart.Non habilis cyathis & inutilis una lyeo:Sed
non potãti me tibi nectat ero.Vbi Trozimos uuas ſcito di- — Trozimi
ci quæ non uini cauſa habẽtur:ſed cibi gratia tantum: Sũt — Dactyli
dactyli longis acinis porrecti: ſunt heluolae quas nonnulli — Heluolæ q̃
uarias nominãt: neq; purpureæ neq; nigræ:ab heluo ni fal- — Variæ
lor colore inquit Columella.Eſt aminea a regione:nã Ami-
nei fuerũt ubi poſtea falernus. Eſt præcis quaſi præcor uel — Præcia
præcoqua:quæ a noſtris Iullatica menſe Iulio ĩter primas
matureſcit:Eſt græcula:eugenia:uariola:inerticula:tenucu-
la:coruina:trebiana:& alia q̃plurima pro locorũ diuerſitate
nominata.Veluti quam noſtri ab acinis ſtipatim ĩ racemo — Pineala
coherentibus Pineolam uocant a nucis pineæ quadam ſi- — Aſtaphis
militudine:Racemus ipſe græce botrys unde apud nos & — Racemus
Botryo plura continens acina ideſt grana: Martialis eo lo- — Botrys
co nec dignam toto ſe botryone putat uuas ollares per bo- — Acinum
tryonem & cõdititios in ollis ut ueteres ſolebant racemos — Ollares uuæ
intelligit:quos etiam græci Botryonas nominant: Appen- — Poma penſilia
duntur & nunc tigillis ueluti etiam poma : Vnde penſiles
uuas & mala penſilia dici ſciunt omnes: Cõmendatur aũt
menſis ſecũdis uua paſſa:quæ aſtaphis dicitur. Confectio-

nem docent Palladius & Columella: Vuæ paſſæ a cino ſenior poeta Anacron dũ tenues & exiles uirium reliquias foueret abſumptus eſt:ut narrant Plinius in.vii.& Valerius maximus memorabilium ultimo.uuis paſſulis (ita enim a
Monopoliũ medicis hodie dicuntur) Monopolium hoc eſt penes unũ uendendi poteſtas eſt in Achaia.

FIcus ſiue ſiccæ ſeu uirides e reliquis fructibus impendio laudantur in cibis: nam ut ſcribit Auicẽnas ex oĩbus maxime nutriunt. Pli. Paniſqꝫ ſimul & obſonii uicem ſicatæ implent: hæ uel
Reſticula in orcis condiebantur:uel in teſte componentur: ut nunc utilibus: Vnde reſticula ficorum a Varrone dicta. Genera compluria numerantur herculeaneæ harũdineæ:lauianæ: albulæ:chiæ:matiſcæ:africanæ:lidiæ:chelidoniæ:calliſtrutiæ.Sunt & canuæ:coctona & caricæ: quæ in Albenſe rus
Caunex e Syria intulit.L.Vitelius qui poſtea cẽſor fuit:cum ea pro
Coctona uincia legatus fuiſſet nouiſſimis Tiberii Cæſaris tempori
Caricæ bus.Sunt & groſſi ante q̃ matureſcant loco fere floꝝ;hinc
Groſſi canticorum ſecundo.Ficus protulit groſſos ſuos:uineæ florentes dederũt odorem: ſiccæ Ficus: uuæ: & pira ſecundis præſertim ruſticorum mẽſis adhibentur: athletæ ficis utebantur utpote impenſius alentibus priuſq̃ eos exercitator Pythagoras ad carnis uſum quæ fortior eſt tranſtuliſſet:
Prodromi athenis præcoces ficus prodromos appellant: maiora aũt præpoſteris ſunt genera ficuum præcocia & ſemper bifera:nam in meſſe matureſcunt: & per uindemiam ſerotina
Duricoria quæ a duro cortice Duricoria dicta: uirides ficus & poma
Ficus ex arboribus recẽtia ſemper Galienus imperator exhibuit.
Bifarae hic eſt Galienus qui uere cubicula de roſis fecit: qui uina
Sycos ſemper uariauit:& in poculis bibit aureis uitrum aſperna
Sycoſis tus:ficus græce ficos:unde ſycomorus arbor: ſycoſis mor
Sycelis bus:& ſycelis auicula:atqꝫ alia compluria.

Sicomorus MVſcaria inſtrumenta ſunt abigendis e menſa muſcis aptiſſima:pretioſiora texũtur e cauda
Pauonium pauõis.Hic epigrãmat.poetæ de muſcario pa
Muſcarium uonino exiit dulichon.Lãbere quæ turpes ꝓhi

bet tua prandia muſcas Alitis eximiæ cauda ſuperba fuit. Propertius:ſun mihi pauonis caudæ flabella ſuperbæ.Flat bellum enim dicitur quo & muſcæ: fugantur & uentulus excitatur in nimio calore per æſtatem his qui in conuiuio aut alio quouis loco & tempore ſudant.Teren.i Eunucho Venit una heus tu Daue:cape hoc flabellum & uentulum huic facito dum lauamur:Ouidius in arte.Profuit & tenui uentos mouiſſe flabello:Hoc autem miniſterium eſt delica torum ſeruorum: ut ſcribit Donatus: Sudor ipſe nihil aliud eſt q̃ excrementum uagoris humidi: ut exponit: Ariſtoteles: Muſcæ autem inter inſecta animalia numerantur græci Entoma uocant ab inciſuris quibus diſtincta ſunt eorꝫ corpora tenui fiſtula coherentia:Caninam muſcã Cynomyan dicemus: nã Myia muſca eſt:unde Myagrus deus muſcarꝫ a ueteribus noĩatus: nec mirꝫ cũ moleſtiſſimæ ſint ſi deũ q illas abigeret coluerũt.Sũt & Muſcillæ paruæ muſculæ quæ in uinaceis per autumnum naſcentes:& ueluti ſemiarpyiule muſtea pocula fœdantes in mẽſa ad brumam merito non perueniunt.

Flabellum
Sudor
Muſcæ
Inſecta
Entoma
Myca
Myagrus
Cynomyia
Muſcillæ

Caniſtra & caniſtella e uiminibus ſalicis ameriæ uel ſanguinis ĩter frutices: ciſtulas & panariola dicere poſſumus ĩ quibus reponũtur per miniſtros:quæ cœnæ ſuperfuerunt.Horat.Multaqꝫ de magna ſupereſſent fercula cœna.Quæ procul extructis inerant heſterna caniſtris.Hiſdẽ etiã panis ĩmenſam portabatur apud antiquos:nõ aũt ut nũc argẽteis uaſculis:ut refert Donatus enarrãs illud Vergilianũ:Cereremqꝫ caniſtris expediunt:Græci cana appellãt:hinc a latinis caniferæ mulieres dictæ:quæ caniſtra capite geſtant ſæpicule ſupponẽtes id quod Ceſticillum & arculum nominarunt Et Ciſtophoros ciſtifeta græce nuncupatur.

Caniſtella
Panariola
Ciſtulæ
Cana
Caniferæ
Ceſticillus
Arculus
Criſtophorus

Scopæ raro enicos ideſt ſingulariter ſcopa ĩſtrumẽta ſunt ex ulice:ruſco: tamarice.& id genus cæteris fruticibus ſcopãdis pauimẽtis:amouẽdis aranearꝫ telis e parietibus laqꝫribuſqꝫ idonea.Plau.ĩ ſticho Mũditias uolo fieri hic:ferte huc ſcopas.

Analecta
Vlex
Tamarix
Ruſcus

ſimulq; harundinem: ut operam omnem aranearum per/
dam:& texturam ĩprobam: Deiiciāq; earum omnis tellas
Martialis in Apophoretis. In precio ſcopas teſtatur pal/
Scoparii ſerui ma fuiſſe. Sed precium ſcopis nūc analecta dabunt:Ana/
lecta ipſa quiſquiliæ ſunt ciborum:quas ſub menſa caden/
tes ut aſportare poſſint ſerui ſcoparii uerrentes pauimen/
tum colligunt:Idem epigrāmatum.vii.Colligere lōga tur/
pe nec putat dextera analecta: & quicquid canes relique/
runt: hinc loquens Seneca de Calphiſio Sabino in conui/
uiis ſeruos litteratos ad pedes habēte ut uerſus quos refer/
ret ſubminiſtrarent: Suaſit illi Satellius inquit quadratus
ſtultorum diuitum adroſor: & quod ſequitur arriſior: &
quod his duobus adiunctum eſt deriſor ut grāmaticos ha
beret analectas: Seruiunt etia ſcopæ cæteris ædium parti/
bus:quæ ſcopandæ ſunt ad munditiem:præterea ne putre
ſcentibus ſordibus humidis uel ſiccis pulices & muſcæ im
pēdio moleſtæ naſcatur:ex quibus ſolent prouenire:ut ſen
Pulices tit Ariſto. primo de animalium generatione: unde pulices
Muſcæ fortaſſe a puluere appellati.Scopæ ipſæ quaſi ſcobæ ꝙ his
purgamēta ueluti ſcopem educimus eſt autē propriæ ſco/
Scobes bes puluiſculus qui e lignis decidit aut alia materia cū ſco/
bina ideſt lima tenuatur:uel ſerra ſecatur:antiqui quod ridi
culum quis merito dixerit Deuerram deam uenerabantur
Scobina ut bene ſcopis domum uertere poſſent: autor Diuus Au/
Deuerra dea guſtinus in dei ciuitate:Inter analecta ſunt quæ Micæ dicū
tur:hoc eſt minima fruſtula. Vnde in ſacris litteris Et catel/
li edunt de micis quæ cadunt e menſa dominorum. Pro/
prie tamen micam puluiſculum illum qui in arena colore
Minutiores ſulget argenteo uocitamus: a quo & panis & plurimaꝝ
Micæ rerum partes minutiores:quæ minutiæ:Micæ nuncupatæ
Ouidius puri lucida mica ſalis: Ruſcus aūt ſpecies eſt uir/
Ruſcus gulti ad ſcopas:Vnde noſtrates Ruſcum dicunt quod ſco/
pis aut educitur:aut ſcopandum uenit ad munditiem paui
menti & teſſellati:hic ruſcor uerbum: & ab eo Ruſcatrices
gallinæ:quas alii ruſpatrices uocātq; in ruſcis: & puluero/
ſis ſoleant pedibus unguinibuſq; ruſcari:ac ſe ſe excutiēdo

roſtello etiam aliiſq; quodāmodo ſcalpere ut palam uide/
mus. Sed quia apud nos coquina a cœnaculo longius di/
ſtare non debet ab illo in culinam tranſeamus. Si non pal/
lato ſtomachoue condimentis: ſaltem naribus inuito etiā
coquo nidore ſatisfacturi.

COQVINA CAPVT .IIII.

CVlina dicit᷑ coquina ut ſcribit Coquina
Nonius ex auctori. Var.q; ibi
ignis colat᷑: locus eſt ī quo ob
ſonia coquūtur. Iuue. Captū
te nidore ſuæ putat ille culiæ:
At coquus q pulmēta & edu
lia cōdire ſolet a coquendo p
c tñ potius q̄ per q notandus
ſi Victorino credimus: Apule
ius de Aſino aureo: alter co/ Coquus
quus q ſapidiſſimis nutrimē/
tis ſuccū pulmēta cōdita ca/
lore mollibat: Aſiatica uictoria ut refert. T. Liuius lib. nono
belli macedonici peregrinæ luxuriæ origo ī urbem deflu/ Origo luxutie
xit: tunc.n. primū epulæ cura & ſumptu maiore apparati
cœptæ: tunc coquus uiliſſimū antiquus mācipium & æſti/
matione & uſu ī precio eſſe: & quod miniſteriū fuerat ars
haberi cœpta: Apud ueteres coqui ī ſeruitiis domi nō erāt
ſed ex macello cōducebant᷑ utpote publici: quos nūc po/
pinones a popina publica coquina noīamus ſolitos lauti⁹ Popiones
& melius Auctores ſuos accipere: Sed eodē noie ganeōes Popina
ſignificamus. Qui uero emit obſonia & coquo tradit his ē Aduentores
obſonator: de quo Martialis: Dic quotus es q̄ti cupias cœ
nare: nec ullū Addideris uerbū: cœna parata tibi eſt: habēt
enim diuites ī famulitio q pecuniā expēdant neceſſaria fa
miliæ ꝑparantes: quos generaliter noīe Diſpēſatoꝝ ſigni Diſpēſatores
ficamus: græci Epiſtatas uocāt: Sene. ad Luci. Adiice obſo/ Epiſtatæ
natores qbus dñici pallati notitia ſubtilis eſt: q ſciunt cuius

illum rei ſapor excitet:iuxta quã ſententiam de coquo præmiſſo lẽmate Epigrãmat.poeta in apophoretis: Non ſatis eſt ars ſola coquo ſeruire p alato: Namq; coquus domini debet habere gulam: Qui coquinæ præeſt Archimagirus dicitur: nam græci Magirion coquinam: magiron coquum uocitant.

Archimagir⁹

IGnis dictus eſt autore.M. Varrone a naſcendo q inde omne naſcitur: nã abſq; calore nihil gigni nihil diurnare poteſt:unde ĩ nuptiis adhibitus teſte Plutarcho: apud Delon primo repertus:hic inſula Pyrpolis dicta:Pyr enim græce eſt:a quo Pyramis meta:Pyra lignoꝶ congeries ad cremãda olim corpora:Pyromãtia diuinatio per ignem: Pyricauta ambuſta ſiue ut Celſus aduſta & aduſtiões: repertorem Vulcanum tradunt:Diodorus uero Siculus libro.v.Vulcanum ſcribit ferri æris auri argenti omniũq; quæ igne fabricantur artẽ inueniſſe eãq; docuiſſe mortales:qua propter haꝶ reꝶ opifices omnes ſacra uotaq; huic deo maxime facientes ignẽ ad æternã memoriam ſuſcepti beneficii Vulcanũ dixere: Inferula ſeruare docuit Promethe⁹: unde ĩ fabulis eſt ignẽ e cælo ſubtractum dediſſe mortalibus: Placet Diodoro illa quibus ignis alitur ab eo reperta: Eundẽ e Silice primus excuſit Pyrodes:Tum poſtea quia Silicis non ſemper erat occaſio:inuenerunt ĩ caſtris exploratores:paſtoreſq; attritu lignoꝶ ignem elicere:nam terrebant lignum ligno: & ſic ignem concipiebant attritu: excipiente cũ materia aridi fomitis fungi uel foliorũ: optima eſt autem hedera quæ teratur lauro lauꝶq; terat:ut refert Seneca in primo quæſtionum naturalium:quoniam non rara his ſpiramenta: quæ hiantes ſunt & leues:quod ſi eſſent haberentue ut de lapidibus etiam dicitur ignem attritu non emitterent ut ex Aphrodiſæi problematis hauſimus cõmendantur noſtra tẽpeſtate lapis ad ignem quẽ uiuum ignariũ & Ignigeniũ appellamus: Incuſus ferro ſcintillam emittit: quã excipit uel fungus aridus uel bambacia materia ſemiuſta:hæc ſulphuratis trahitur ad largionem ignem ſuſcitandum: qui mul

Pyr
Pyrpilis
Pyramis
Pyra
Pyromantia
Pyricauta
Vulcanus

Ignis
e ſilice

Ignarius
Ignigenius
Lapis q uiuus

to tempore in ligno iuniperi cõſeruatur:ita ut ſi prunæ au/tore Diuo Hieronymo ex eius cinere fuerit optæ ad annũ uſq; perueniant: Validiſſimum eſt autem elementum om/nia cõuertens in ſui naturam: Vnde uniuerſi futura eſt reſolutio per ignis cõflagrationem: corpora tamen ſunt anima lium quæ igne non abſumuntur ut Salamandra illum ut uolunt inambulando extinguens. Et Ariſtoteles naturæ ſolertiſſimus indagator ſcriptum reliquit: In cypro ærariis officinis in quibus calcites lapis ingeſtus pluribus diebus crematur beſtiolas in medio igne naſci pẽnatas paulo muſcis grandibus maiores per ignemq; ſalire & ambulare: Pyrales quidã: alii & rectius ignigenas & Pyrotos ab igne uo/carunt a quo dimotæ protinus emoriuntur: Eundem om/nium rerum initium fuiſſe teſtatus eſt Heraclitus: Thales uero aquã ut ſcribit Vitruuius: Vnde Martianus. Ardebat Heraclitus: udus Thales: circũfuſus Atomis Democritus. Samius pythagoras cæleſtes quoſdam numeros replicabat. Ariſtoteles per cæli quoq; culmina Enthelechian ſcrupuloſius requirebat. Epicurus uero mixtas roſas uiolis & cæteras apportabat illecebras uoluptatũ: ad igne fit ignitabulũ ut Pompeius inteprettatur ignis receptaculum.

Reſolntio uniuerſi

Salamandra

Pyralis

Pyrotos

Ignigena

Initium

Enthelechia

Ignitabulum

FOcus a fouendo locus eſt in quo ignis fouetur & cinere ſeruatur: Ouid. At focus a flãmis & quod fouet oĩa dictus: hinc foculus diminutiue qui etiã circũfertur a teſta Teſtulæ triuialiter nomẽ adeptus: Aul. Gel. Tum illa foculũ coram eo cum igni ap/poſuit: & tris libros ex nouẽ deurit. Laribus aũt ſacer erat focus: thure & floribus ibi ſacrificante rudi illa maiorum an/tiquitate: Vnde uernaculus ſermo focum nũc foculare nominat quaſi làris focum Ferramentaq; quibus ligna ſuſtẽ/tantur dum ardẽt in foco inelegãter meo iudicio quidam Allaria dixerunt quaſi ad larem parata.

Foculus

Teſtula

Lares

Allaria

CAminus dictiõe latina ſed triuiali ſtructura erit quæ extra parietem porrecta uel ĩ ipſo pariete producta fumũ excipit: & acceptũ emittit per ſpiramenta: quæ ſupra tegulas elata meridiem

legatis quod comburendi cauſa paratum eſt contineatur ſiue ad balnei calefactionem ſiue Dietarum hypocauſtũ: ſiue ad calcem: ſulphurata tamen de ligno Titiones & alia ligna cocta non contineri: Fomites quidem hoc eſt aſſulæ & fruſtula ex arboribus cum ceduntur ſecuribus excuſſa contibuntur. Fomites

PRugna ignita eſt: Vergilius in moreto: Et cinis obductæ celabat lumia prunæ: dicta ut ſcribut Pompeius & Seruius quaſi perurens: Plinius'i xiii. E palmis prunæ uiuaces igniſq; lentus: carbo'uero pruna fit eſſtincta & rurſus ex carbone pruna: cui tunc uim in eſſe maiorẽ legimus: hinc Solomonis prouerbioꝝ. xxvi. dicitur: Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem ſic homo iracundus ſuſcitat rixas: Carbo item genus morbi & diminutiue carbunculus. Plinius in. xxvi. L. Paulo. Qu. Martio Cenſoribus primũ In Italia carbunculũ ueniſſe annalibus conſcriptum eſt: peculiare Narbonenſis prouinciæ malum: quo duo cõſulares obiere condentibus hæc nobis. Eodem anno Iulius Ruffus & Qu. Licanius Baſſus ille medicoꝝ inſcitia: hic uero pollice leuæ manus euulſo acu a ſemetipſo tã paruo uulnere ut uix cerni poſſet. Item in. xxxvi. Quin & carbunculũ genus morbi quo duos conſulares nuper abſumptos indicauimus querneus carbo tritus cum melle ſanat. Serelus hortendus magis eſt perimit qui corpora carbo. Eſt & carbunculus uitis morbus inde carbũculare dicitur quodã uredinis carbone exuſta: Prunam Ouidius in faſtis niuentem fauillam appellat: Seruius fauillam igne deſertam interpretatur apud Vergilianum illud Turbine fumantem piceo & candente fauillam: nam candens eo loco a candore eſt nõ a calore ut notat Aulus Gellius: hinc Petronius arbiter in ſatyris canam dixit familiam. Extulit ora buſtoꝝ flammis & cana ſparſa fauilla: Scintila uero proprie eſt quæ e ſilice cũ is ceditur exilire ſolet: hinc Poeta Ac primũ ſilicis ſcintillã excudit achates. Ouidius quarto Faſtoꝝ. Pars quoq; cũ ſaxis paſtores ſaxa feribant ſcintillam ſubito proſiluiſſe ferunt: Lucretius

Carbo
Carbunculus
Carbunculus
Fauilla
Candens
Scintilla

Ex una ſcintilla incendia paſſim: cui adſtipulatur illud Ecclesiaſtici.xi.ab ſcintilla una augetur ignis: Erit igitur ſcintilla ignita: fauilla quodámodo cinis a fouendo dicta quaſi fouilla ꝙ ignem foueat: ſiue potius quaſi flauilla a colore: nam & Pacuuius flauum dixit puluerē. ut Gellius teſtatur. Cinis autem nihil aliud eſt quam puluis in quem materiæ uſte rediguntur: Is etiam Lix uocatur. Plinius l.xxxvi. conuulſa uiſcera aut contuſa ut Varo autor eſt: ipſis enim uerbis eius utar lix cinis inquit eſt foci inde enim cinis luxatis potus medetur: & licet uidere gladiatores cum deluſerint hac iuuari potione. Illud mirum eſt quod idem refert libro.xi.& ipſe poſt experientia didici. Muſcis i humore ex animatis ſi cinere condantur reddite uitam: Significat & lix aquam cineri mixtam ut ſcribit Nonius: quod genus nunc lixiuium nominant. Columella libro rei ruſticæ decimo tertio. Sunt qui culmos fabæ exurant & ex eo quod cremauerint cinere lixiuium faciũt. Lixa uero aqua: Inde elixum aqua coctum: & Lixæ qui aquam miniſtrãt autore Marcello.

Margin: Flaus — Cinis — Lix — Lixiuium — Lixa — Elixum — Lixæ

FOlles inſtrumenta ſunt quibus ſpiritu interueniente ignis ſuſcitat: Vergilius.viii. Alii uentoſis follibus auras accipiunt redduntq;: his utuntur ferrariæ argentariæq; officinæ: utuntur & coqui ſed paruulis ne opus ſit ignē buccis inſufflare: quod qui faciunt ſuffitores dicuntur: Primus Anacharſis ſcytha Philoſophus Folles ignis ſuſcitatores ĩuenit ut refert Strabo libro.vii. Follis item pila dicitur luſoria ſpiritu tumefacta: de qua diſticho luſit Mart.in Apophoretis. Ite procul iuuenes mitis mihi cõuenit ætas: Folle decet pueros ludere folle ſenes: hanc pyctus primo monſtrauit. Eſt a folle hypocoriſticos folliculus: hinc Tranquillus ſcribit Auguſtum Cæſarem omiſſis exercitationibus campeſtribus ad pilam primo folliculumq; trãſiſſe: nec te moueat quod pilam nominarit & folliculum: nam apud ueteres erat & pila paganica & trigonalis de quibus meminit epigrãmatarius poeta in Apophoretis.

Margin: Suffitores — Follis — Folliculus

SVlphurata fomenta ſunt ad ignem excipiendũ ſulphure in ſummo oblita: unde nomen acce/perunt Martialis Hoc quod tranſtyberinus ambulator qui pallentia ſulphurata fractis permutat uitreis:His.n. permutantur tritea uaſa fracta etiã noſtra ætate.Iuuenalis de calice paraſiti : & rupto poſcentem ſul/phura uitro:ueuduntur aũt in faſciculos alligata: & grega/tim permutantur:Papinius in ſiluis . Quiq; cominutis per/muttat uitreis gregale Sulphur: ipſum uero ſulphur cuius genera quatuor poſuit Plinius naſcitur ĩ inſulis æoliis ĩter Siciliam & Italiam.Sed nobiliſſimum ĩ Melo inſula ut idẽ ſcribit in.xxxv.In Italia quoq; inuenitur Neapolitano cã/panoq; agro & ĩ collibus præſertim quod e cuniculis effoſum igni perficitur. Hoc unum ſcitu dignũ eſt fumum ſul/phureum cõducere ad panos bombicinos præſertim dealbandos id quod Apuleius in nono oſtendit.

BAtillum e ferro dicitur quo prunas & cinerem e foco tollere ſolemus ut alio trãſferamus:Hora.Prunæq; batillũ:nam ut notat Porphir.omnibus qui poetam illum interpretati ſunt fide/lior:Aufidius luſcus e ſcribaꝝ genere ĩ oppido fundis ma/giſtratũ gerens ridiculus fuit Mœcenati & comitibus Brũduſium petentibus ꝙ de balneis publicis Prunas ſibi me/diaſtinos:qui balneatores:miniſtri :& curatores ædiũ : atq; oĩno ruſticani ſerui abiectiora officia exercẽtes uocantur: domũ affere iubebat : Apitius coquus de Petaſone : & ar/millã inqt illius cadẽti batillo uiris & melle cõtegis : Pli.de ꝓbanda erugine.Experimentũ eius in batillo ferreo : nam quæ ſincera eſt ſuum colorẽ retinet:quæ mixta attramen/to rubeſcit:ubi p batillũ laminam ferreã non eſſet fortaſſe abſurdum ĩtelligere:Legimus ĩ teſtamẽto ueteri:Inter ignis receptacula numerari uncinos & batilla:Batillum item ru/ſtici noſtrates uocant ferreum ligneumue inſtrumentum : quo ad ſulcos elices foſſaſq; in agris faciendas utuntur: Ad focum etiam in ſuppellectile Formucales interdum habentur & licet proprie fabrorum ſint : non erit attamen

Mediaſtini

Formucales

Vncini

Prunicipes abſonium Prunicipes hoc uerbo ſignare. Habentur & ſoliferæ furcillæ.

Coſtiuus
Oculla uaſa ænea coctióibus apta: ut autor eſt Pompeius: alii exiſtimauerunt dici ligna minuta: quibus facile carnes & pulmētaria coquuntur. At coctium olus & legumen: quod cito & breui ebullitióne coquitur: Aeris uaſis ſtannū illinitur: ſaporemq; edulis gratiorem reddit: compeſcit æruginem: & (quod mirū eſt) pondus non auget. Plinius Album plumbum inquit æreis operibus galliarū inuento: ita ut uix diſcerni queat ab argento: eaq; Incoctilia uocant: ſed ex eo quoq; uaſcula ſtánea dicta producūtur Quibus ad cibaria plurifariam utimur. Eſt autem ſtannū plumbum album: quod græce caſſiterum Vaſorum ad coctiones alia prunis pedibus ſuppoſitis uel circum ahgeratis: ueluti apud barbarōs fere omnes bulliunt: alia catena ex anulis pluribus ferreis ad ignem pendentia continent ut flāma feruentes cibaria percoquant. Proprie autem catena uenatici canes uincti tenentur: unde nomen: ſi Porphirioni credimus: ſed largius ſumitur a ſcriptoribus: Seneca ad Lucilium: una eſt catena quæ nos alligatos tenet amor uitæ. Plinius in Panægyrico Traiani hoſtilibus armis captorūq; regum catenis triumphum grauem: cātenas: ad cultum e collo anulis aureis pendentes torques appellamus: unde Torquati: olim inſignia ſtrenui bellatoris & uirtutis premia: At nunc paſſim ſine ullo delectu ditiores etiā Nebulones & fœmellæ ignobiles qbus artiſit lipiēs fortūa torques ex auro idūūt.

Incoctilia
Stanea uaſa
Caſiterum

Catena

Torquati

Torques

Vcuma uas ad coquinam. Petronius arbiter in ſaty. Incincta quadrato pallio Cucumam ingē em foco appoſuit: & mox. Tum illa etiam carnis paululum delibat: & dum coæquale natalium ſuorū ſinciput in carnarium furca reponit: fracta eſt putris ſella quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat: anūq; pondere ſuo deiectam ſuper focum mittit: frangitur ergo ceruix cucumæ: ignemq; ualeſcentem reſtiguit. ſimilis (ut opinor) erat teſte quam Apitius & Martialis Cumanā nomi

Cucuma teſta

nant ex terra rubra a ſigulis rota formatam. Inuẽtum aũt
fuit Dibutadis ex rubra terra uaſcula fingere: quæ teſtaꝝ
nomine ſignificamus. Vnde amphoræ ſiue cadi: Metretæ Amphorae
quadrantaliaue: & lucernæ ex argilla etiam antiquitus cũ Teſtæ
fierent teſtæ uocitatæ: græci teſtam modo ceramion: mo- Metretæ
do oſtracon dixere: hinc oſtraciſmum exilii genus nos te- Ceramion
ſtulatum exilium interpretamur. Oſtracon

Cacabus uas eſt teſte Var. Quo tuceta carnes Oſtraciſſimus
& pulmentaria coquuntur. Apitius: capita por
roꝝ ſimul elixabis ĩ Cacabo nouo: ita ut aqua
ad tertiam deferueat: cõmendantur apud nos
ut optimi e lapide cauato: quibus etiam uſos ueteres ſatis
notum eſt. Plinius. xxxvi. In ſyphno lapis eſt qui cauatur
tornaturq; in uaſa coquendis cibis utilia: quod in Comẽſi
Italiæ lapide accidere ſcimus. Primus Heliogabalus Caca
bos argenteos habuit: ut ſcribit Lampridius. Antiochus
quoq; uaſa ad uſum culinæ argentea cõparauit: hic eſt An Papilones
tiochus qui clauos aureos crepidis ſubiecit: qui papiliões ſi Pulmenta
ue potius tabernacula & tentoria textilibus ſigillis adorna
ta cõſtituit: Pulmenta ipſa a pulte antiquiſſima nomen ac-
ceperunt. Plinius. xviii. Pulte non pane longo tempore ui- Puls
xiſſe Romanos manifeſtum: quoniam inde & pulmẽtaria
hodieq; dicuntur. M. Varro in libris de lingua latina: quod
edebant cum pulte ab ea pulmentum: ut Plautus hinc pul
mentarium dictum: Horatius. Tu pulmentaria quære ſu-
dando: Apuleius porcorum pullorum piſcium & eiuſmo-
di pulmẽtoꝝ largiſſimas epulas: græci Edeſmata: & Edea- Edeſmata
træ inquit feſtus qui preſunt epulis regiis: At Tuceta nõ Edeatræ
ſiue carne cibaria: Fulgentius placiades cibos regios inter- Tuceta
pretatur.

Olla ſiue aula uas figlinum orificio patẽte quo
a pauperioribus maxime cibaria coquũtur. Vn- Aula
de Mart. Imbue plebeias cluſinis pultibus ollas
Plau. in Amphytrione: optimo iure infrigatur
aula cineris ĩ caput. M. Cato in aulam indat & aquam pu
ram coquatq;. hinc aulicoctia antiqui exta dicebant: quæ Aulicoctia

Auxilla — in ollis coquerentur ideſt elixa:& auxillā Ollam paruulā:
ut autor eſt Pompeius: Ollam pedes habētem ſiue potius
ferreum inſtrumētum Tripes:ſuper quod Olla ad ignem
Tripes — ut ferueat habetur græca dictione Chytrapodem appella
ferreum — uerunt. Aula Item principum domus. Seneca notiſſima
Chytrapodes — uox eſt eius qui in cultu regum cōſenuerat cum quidam
illum interrogaret quomodo rariſſimam rem in aula con
ſecutus eſſet ſenectutem iniurias inquit accipiendo & gra/
tias ſæpe agendo. At caulæ ouium ſunt receptacula:Mar/
tianus:Et matutina greges quatiunt in paſcua caulas:a ca
Caulæ — uo caulæ dictæ: antiquitus enim ante uſum tectorū oues
in antris claudebant auctor feſtus.

AHenum ex ære ductili uas proprie caldarium
Caldarium — notat:quo aquæ bulliunt.hinc poeta: Littore
haena locant alii:ubi exiſtimauit Seruius A he
num locatū ad aquā calefaciendā qua lauarē
tur:Nā heroicis tēporibus carne non ueſcebātur elixa:ſed
toſta:unde paulopoſt: Subiiciūt uerubus prunas & uiſce/
ra torēt.Paulus iuriſcō.de fuudo inſtructo ſcribit paulū in/
Cacabus — ter ahenū quod ſupra focū pendet & cacabū differre.Nā
Lebes — hoc inquit pulmentariū coquitur:in illo aqua ad potādū
Ipnolebes — calefit.Caldam enim ut diximus & frigidā antiqui cœnis
Miliarium — adhibuere:Lebes quoq; uas æneum erit ad uſus coquinæ
Ahenulum — hinc Ipnolebeten Caldarium uas græci: quod nos milia/
rium uocamus:at ahenulum uas ex ære paruum.

VRnarium genus eſt menſæ quadratæ ſic dictū
ut refert.M.Var.ꝙ urnas ibi potiſſimum habe
bant in culina cum aqua poſitas:id nonnulli e
ligno faciunt:quidam marmoreum:apud nos
Manipuli e iūco — plurimi lateritiū extruūt foramine per quod aqua effluat
relicto: ac ſuper id eſcaria uaſa epulis uncta per ancillas li/
Scopulæ e lobis — xas ue calida lauantur:non ſine manipulis e iunco aſpero
uel ſcopulis e lobis milii indici concinnatis.unde lauatrinā
Lauatrina — (quod antiqui domeſticum balneum)rectiſſime appellabi
Aquarium — mus.Præterea aquarium & hypocoriſticos aquariolum:
Aquariolum — quod & in cubiculis & in tricliniis cum dignitate & elegā/

tia fabre pollitum fieri poteſt ad uſus plurimos: uulgo noſtrates Situlatium a ſitula nominant: Eſt & urnarium balnei:ut iam dictum eſt:ab urna uaſe aquario:quo ut naſiterna:ut ſitula : per lixas ad culinam aqua miniſtratur. Hæc græce hydria cum hydor aquam latine notet. Vnde hydropiſis morbꝰ:hydromel aqua mulſa:Hydropotes aquæ potor:ut tota uita Caſſius & Apollonius Tyaneus:Hydromantia diuinatio per aquas: & hydraulica organa machinæ ad aquam hauriendam a Creſibio excogitatæ. Pelues uero quibus uaria perluuntur:eas græci Lecanas uocant:Vnde Leconomantia quæ peluibus fit diuinatio : ſicut quæ ſecuribus Axinomãtia quæ per ſpecula Catoptromantia:& ex unguium in ſpectione Onycomantia:quæ ludibria etiam noſtræ foemellæ & ruſticulæ ĩ primis obſeruant. At Sicomantia erit per umbræ tãtum euocationem Necromantia non ſine cadauere : quas uiri alioquin magnanimi pallentes uix peragunt.

PEniculi quibus uaſi tergere ſolent ſic dicti:ꝙ de ſpongiaꝝ genere peniculo ſiue quod de caudarum extremitate fiebant : nam penis cauda eſt a pendendo. Peniculis etiã calciamẽta tergebãtur autore Pompeio:ut nunc ſpongis quæ ueteribus etiam ad menſas emaculandas ſeruiebãt. Martialis. Hæc tibi ſorte datur : tergendis ſpongia menſis Vtilis expreſſo cum leuis imbre tumet. Vnde ab Apitio ſpongiare dictum ſpongia extergere:At nos panes ex melle aromatis citreiſqꝫ malis prius conditis in ſpetiem totti orbis cõcinatos Spongiatos uocamus : & Piperatos : quos modo ad guſtula modo ſecundis menſis adhibemus.

COnchæ uaſa ex ære ligno uel argilla ad cullinã parantur:cõcauæ ſunt & patulæ quemadmodum piſciũ quorumdam conchæ a quarum ſimilitudine appellatæ credũtur:Plinius rurſus nudãtur deinde lauatur in conchis:alio nomine alueos & alueolos dicimus:& ꝑſertim ĩ longũ porrectos ligno excauato:ut monoxyla : ad lotionem etiã pueroꝝ cũ primum

Sitularium
Vrna
Naſiterna
Situla
Hydor
Hydria
Hydromel
Peluis
Hydropotes
Hydromatia
Hydraulica organa
Lecanæ
Lecanomãtia
Axinomantia
Captronomã tia
Onycomãtia
Sciomantia
Necromãtia
Penis
Spongiæ
Spongiatores
Panes Piperati
Aluei
Alueoli
Monoxyla

nati ſunt adhibitos: unde apud Iuliū Capitolinū legimus Cū in cæſareana familia paruuli in teſtudineis alueis lauarentur nato albino Ceioniū poſthumū eius patrē munere teſtudinis a piſcatore cū omnine accepto illā ad excaldationes puerilles dicaſſe. alueolus alias eſt tabula luſoria: farinaria etiam ī qua farinam non ſine fermento prius cum aqua ad maſſam reducentes panem faciunt.

Excaldatio puerilis

GVttus uas oleariū. Horatius: Villis cum patera guttus cāpana ſupellex: de eodē intellexit cum inquit: Cornu ipſe bilibri caulibus inſtillat. Aul. Gel. puerꝝ iubet Taurus oleum in ollam indere erat is puer genere atticus feſtiuiſſimus ætatis & gentis argutiis ſcatens: guttū ſamium ore tenus īprudens inanē tāq̃ ineſſet oleum affert: cōuertitq; eū: & ut ſolitū eſt circumegit per oēm partem ollæ manū: nullū inde ibat oleum: dicitur & lechytus: qua dictiōe uſus eſt Diuus Hieronymus regum tertio hydria farinæ non deficiet nec lechytus olei minuetur: eundem & capſacem appellauit in epiſtola ad Euſtochium: quo uerbo utitur & Cyprianus lib. epiſtolaꝝ .ii. Fidelia farris non deficiet & capſaces olei nō minuetur. de gutto balneaꝝ ſupra: Eſt & uas ſacrificiis aptum. Plini. xvi. Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe præter guttū faginum quo ſacrificaret.

Lechytus

Capſaces

SArtago uaſculū patens: in quo adhibitō oleo diſtillatione uel butyro: carnes: ofellæ: pulmēta: frictæ: q̃ & frictellæ: tomacula & iecuſcula: omēto ſi e ſuis Iecore fuerint in primis irretita frigū tur: Pli. Therebintinā in ſartagine referuenti. Hiero. ſi tñ is eſt ſexto machabeoꝝ: Iuſſit ignē admoueri & huc ſpirantem toreri in ſartagine: non ſermone uernaculo patellam dicimus inter ueterum ſupellectilem etiam cōnumeratam ueꝝ ad alios uſus: nec talis qualem habemus fuerat: ut cōpluria alia apud antiquos: Iuuen. Vrceoli pelues ſartaago patellæ: græce τηγανον ſartago λωπας patina dicitur. Eſt autem a patina uaſis genere per diminutionem. Terentius Iamdudum animus eſt in patinis: De patinarum luxu

Frictæ
Tomacula

Patrina

multa Pli. Macrobius. & Suetonius proſequũtur. hinc eſt patinarius in patina conditus: Plautus: uel patinarium uel aſſum uerſes quo pacto lubet: Sycoton uero hoc eſt ficatum Iecur aprignum aut ſuillum uocant: e ſue preſertim fico paſta: quod mirati ſunt ueteres quemadmodum & non ſine farre pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi: Vnde ficato nomen.

Patinarius

Sycoton

Ficatum

TEſtus ſub quo teſtuacia: Spiræ: Saluiata ex ouo lacte ſaluia polline ſaccaro: ſcriblitæ: muſtacea in nuptiis: & placentæ coquũtur. Eſt autem teſtuacium condimentum ex uariis eſculentis a teſtu ſub quo calido coquitur: ut ſcribit. M. Varro in libris linguæ latinæ. id autem uas ex ære patens quod teſtuacia continet & prunis ſuppoſitis percoquit Solum noſtri Parmenſes appellant. nam ſolum quicquid ſuſtinet. Mart. de ſoleis calceorum Intelligens pictorum ſola baſiate regum. Verg. de pelago: Subtrahiturq̧ ſolũ quin & panicias menſas ſolum uocauit in. vii. æneі. Et cereale ſolũ pomis agreſtibus augent: eſt tamen proprie terra: autore Pompeio: nõ nulli teſtum clybanum dici poſſe a nobis exiſtimauerunt: cum clybanus etiam furnum notet: citant in hoc Plinium de lino in. xix. ſic ſcribentem. corticeſq̧ decuſſi clybanis & furnis præbent uſum: unde panis quia a nobis teſtaceus: a græcis clybanitis dicitur.

Saluiata

Muſtacea

Teſtuacium

Solum

Clybanus

Teſtaceus panis

Clybanitis

CRatis cuius diminutiuum eſt craticula ad ofellas porcinas carneſq̧ piſcium in primis apud nos aſſandas e ferro cancellata paratur: & prunis imponitur. hinc Iuue. Sicci terga ſuis rata pendẽtia crate. Mart. in apophoretis. Parua tibi curua craticula ſudet ofella: Spumeus in longa cuſpide ſumet aper. Offa namq̧ fruſtum eſt carnium: unde eſt: Et patruo ſimiles effunderet offas. Vergil. Melle ſoporatam & medicatis frugibus offam: &. M. Cato ſæpe inquit audiui multa inter os & offam interuenire poſſe: quod uetus eſt adagiũ idem ſignificans quod græcus ille. παροιμιολόγος: hoc eſt prouerbio tritus uerſus. πολλὰ μεταξὺ πέλει κυλι-

Craticula

Offa

Offa iuſſulata
Caſeata
Ofella
porcina
Vitulina
Pulpellæ

κοσ καὶ χείλεοσ ἄκρου.ideſt multa cadunt inter calicẽ ſupremaq; labra: monens de craſtino non eſſe ſperãdum Vnde & nos quodam epigrãmate: Plurima ſæpe cadunt inter labra ultima & offam: Ac fugitiua uolant gaudia: cura manet: Offam dicemus quoq; cibariũ ex fruſtis panis in iure pingui: caſeo uetere: pipere. & cinamomo conditis: quam non ineleganter iuſſulatam & caſeatam nuncupabimus: at offulam & ofellam per diminutionem fruſtulũ: eritq; porcina a porco: quam in ſartagine craticula & prunis coquimus: uitulina a uitulo quam præ cæteris ad ignẽ uerubus uerſantes ad eſcam paramus. Pulpulas & pulpellas nunc Popinæ appellant.

Veruta

VEru cuſpis eſt ferrea qua carnes ad ignem torre ſolemus. Verg. Pinguiaq; in uerubus torrebimus exta colurnis: Seneca: graciliq; tranſiecto ueru mugire fibras uidi. Et Petronius: ueru extis ſtridentibus plenum: hinc telum ad eius ſimilitudinem factum ueru etiam nominarunt. Andinus uates: & tereti pugnant mucrone ueruq; ſabello: unde Veruta haſtulæ q̄ uerua habent præfixa: a uerſando autem nomen accepit: ut notat. M. Varro: nam ad ignem iugiter uerſatur: Scribit Plutarchus thebanos publica impenſa tumulaſſe Epaminundam q̄ in mortui ædibus propter paupertatem nihil præter ueru ferreum fuiſſet inuentum: id quod etiam repetit Frontinus.

Cochleare
Maiora
cochlearia

TVdicula a tondẽdo licet alias ſignificet ſtilum quo naſis ſigna in primmius: cochleare maius dici poteſt: quo utũtur coqui & anculæ ad cõplura condimenta paranda. De cochlearibus ad menſam ſupra dictũ eſt: quæ & minora ſunt & ex orichalco argentoue ut plurimum cuduntur: e ligno quoq; cauantur ad menſas & uſus ruſticorum ac tenuioris cenſus hominum in oppida etiam degentium: Vtuntur & coqui cochlearibus maiuſculis e ligno uel ære aut ferro ad carnes iuſcula & pulmentaria e cacabo extrahenda & in lancibus uel ſcutellulis ponenda: ut ad menſam portentur

eccleſiaſtici ſcriptores ad id inſtrumenta nunc fuſcinulas nunc creagras appellare uidentur: de Tudicula Cato in re ruſtica Igni inquit bene coquito: Tudicula agitato crebro uſq; adeo dum fiat tam craſſum q̃ mel.

Fuſcinulæ
Creagræ

PYxis uaſculum in primis e buxo: nam erit etiã ex qualibet materia: ut Quintilianus oſtendit. Neoterici buſſolã uocitant: quia πυξος græce latine buxus. Apuleius de aſino aureo libro tertio. arcula quadam recluſa pyxides pluſculas inde depromit. Pyxis & hypocoriſticos pyxidula Pyxideculaue in domo pluribus ſeruiens culinæ danda eſt ad aromata: quibus in pulmentatiis utimur. ex argento quoq; cælata diuitum menſis cum pipere croco & cinamomo infertur.

Pyxidula

CVlter e ferro cuditur & cotibus parat̃ ad uſus coquinarios. Apul. de coquo: deſtinatæ etiã laniæ cultros acuebat. cultro popinario ĩterẽpt⁹ eſt ĩ ſeditione pater Lycurgi legũ latoris apud Lacædemonios: ut ſcrib. Plut. Idẽ ſacrificiis adhibebat̃. Silius: Centũ cadat hoſtia cultris: Vñ cultrarii uictimarii qui & Popæ uictimaꝝ imolatores: & cultro carnes lanii uendẽtes diuidũt. Præterea cultro uenatores utunt̃ hinc uenatorius dictus de quo Martialis: Si deiecta gemes longo uenabula roſtro Hic breuis in grandẽ cominus ibit aprum Et Suetonius ſcribit ĩ Auguſto: In cubiculũ eius lixam noctu inuentũ fuiſſe cultro uenatorio cinctũ: & in caligula. Reperti inquit & equeſtris ordinis duo ĩ publico cũ dolone & uenatorio culto præſtolãtes: & tõſorius culter qui nouacula.

Popinarius
Culter ad ſacrificia
Lanii
Venatorius
Popæ
Cultraril
Victimarii

TYrocneſtis ferreũ inſtrumentum ad coquinam quo aſpero ſe foraminato caſeus minutim diſteritur: uſus eius ad alia permulta diſterenda: quibus coqui in pulmentariis & teſtuaciis utũtur: Tyros græce latine caſeus appellatur.

Nouacula

MOrrarium uas lapideum eſt ſiue æreum ex ære in primis cyprio quod cuprium uulgo: in quo tundunt teruntue piſtillo: ut autor eſt Nonius quæ reſoluenda ſunt: Plinius in. xxxiii. Aeris

Cuprium

Moreta — mortariis piſtilloq; trito minio ex acceto. Plautus in aulu/
Intincta — laria: Cultrum ſecurim piſtillum mortarium quæ utenda
Embamma — uaſa ſemper uicini rogant. Imortario coquinario ex diuer
Intrita — ſis rebus ſimul tritis moreta quæ intinctus: embamata.
Piperatum — nam ἐμβάπτω intingo: intrita: intrimenta & protrimen
Pinapium — ta: uarii ſaporis: & coloris pluriſariam condiuntur: ueluti a
Aliatum — Pipere Piperatum album & ſubruffum: Sinapium a ſina/
Omphacinū — pi: Aliatum ab alio: & quo per æſtates utimur ab Ompha
piſtilium — cio omphacinum: Piſtillum ipſum e ferro uel ligno erit:
quo herbas Piper Alium iuglandes: & id genus plurima
coqui & ancillæ terere ſolent ad condimenta. Vergilius in
moreto.

Dextera piſtillo primum fragrantia mollit
Alia: tum pariter mixto terit omnia ſucco.

Pila — Pila item in qua aliquid cuditur: Plinius de auro; quod ad
pilas cudunt apilaſcudem uocant: item tonditur in pila
deinde tenui cribro ſecernitur: poſtea molitur ac deinde te
nuius ſic cribatur.

MOlæ dicuntur q; his ueluti quadam mole res
minutatim frangantur: præcipuus eſt earum
Moletrina — uſus in moletrina quod piſtrinum antiqui: tri/
Piſtrinium — uiales nunc molendinum: ab Aſinis aſinariæ a
Aſinariæ — maioribus dictæ. Molis utuntur & plurimæ officinæ co/
Molæ — qui etiam ad intinctus: hæ minores ſunt: quas a manu ma
Manuariæ — nuarias: a trudendo truſatiles appellamus Volſinæ ut uo/
Truſatiles — lunt primo inuentas: Alii molam quod græce mylos: un/
Amilum — de Amylum ſine mola factum ex tritico in inſula Chio pri
Catillus — mo inuentum: & chiromylos mola manualis: Myloecon
Meta — quoq; blattæ genus dicitur Plinius quia molarum fere ſit
Chiromylos — incola: Catillum ſuperiorem metam inferiorem poſtq̃ ſua
Myloecon — cuiq; neceſſarium eſt dare nomina uocitabimus: autore
Paulo iureconſulto. Ego uero potius metam ſuperiorem
Furnus — catillum inferiorem dixerim. Sed iam in coquina ſatis
manſitauimus: in qua furnum etiam faciendum eſſe multi
uolere: & ad panem coquendum & ad carnes ſæpicule
aſſandas. Tutius tamen erit me architecto propter ignis

periculum extra ædes quæ magno ædificantur illum ha/
beretur:In domuncula igitur nec quidem contigua ſed ui/
cina furnus ut fœmilia quoqꝫ & lignilia commode ponen
dus ueniet. A fumo autem quod eſt atro: teſte Pompeio:
nomen accepit: cuius os patens præfurnium quidam no/ Fœnile
minauere. Antiqui fornacem in piſtrinis habebant farina/ Lignile
riis: & piſtores dixerunt qui frumenta pinſebant:& qui pa Præfurnium
nem faciebant:nunc piſtrinarii. Martialis de Cipero piſto/ piſtores
re.Et panem facis & facis farinam. Hi ut ſcribit Plinius in Piſtrinarii
decimo octauo. Nó fuerunt Romæ ad perſicum uſqꝫ bel/
lum annis ab urbe condita quingentis octuaginta. Ipſi qui
rites panem faciebant:mulierumqꝫ id opus erat: quæ inde Panificæ
panificæ dicuntur: ut factura panificium: furnus a græcis Panificium
κλυβανος q & Teſtus dicit: Hieronymus. Omnes adul/ Clybanus
terantes quaſi Clybanus ſuccenſus a coquente: ad cuius
uſum Infurnibulum ipſe pallam dixerim qua panes ĩ fur/
no diſponunt: nam Rutabulum eſt a proruendo igne ut Rutabulum
panes coquantur: in quibus adſurgit interdum puſtula Infurnibulum
hectæ nomen adepta: a qua accipitur res nullius precii:
cum dicimus non hectæ te facio: autor Pompeius:Sed ui Hecta
de an Rutabulum ſit potius a Rutro inſtrumento quo ali/ Rutrum
quid eruimus & exthraimus. Coquinæ uero Gynœcium
ut ſtatim ſubiũgerem me inuitauit panificii mentio:quod
mulierum (ut diximus) opus fuerat: ueluti nunc quoqꝫ
apud nos & cæteros quibus non ſunt frequentes Piſtri/ Gynecophil°
narii: Hinc igitur Gynecophili in illud illam pateſcens in/ Miſogyneia
troeamus quod perfugiũt Ii qui Miſogyneian hoc eſt odi
um in muleres exercent:quale in Euripide & Orpheo poſt
amiſſam Euridicem fuiſſe memoriæ proditum eſt.

GYNOECIVM CAPVT .V.

Gynoeconitis

GYnœcium locus eſt ĩ ædibus ſolis mulieribus ad habitandum datus. Plautus ĩ moſtellaria. Dare uolt uxorem filio quantum poteſt ad eam rem facere uolt nouum Gynœcium: dicitur & Gynœconitis: Aemilius Probus in prohœmio operis: Materfamilias apud romanos primum locũ tenet ædium atq; in celebritate uerſatur: quod multo aliter fit in græcia: nam neq; in cõuiuium adhibetur niſi propinquorum: nec ſedet niſi in interiore parte ædium: quæ Gynœconitis appellatur: fit autem ab Oeco quod eſt habito. Vnde Oecos domus dicitur: hinc Oeconomus adminiſtrator rei familiaris: Oeconomia adminiſtratio rei domeſticæ. Synœcus cohabitator: & Gyni gynecos mulier eſt: Andronitis autem eſt uirorum. Vnde Alexander moloſſus dicere ut ferunt ſolitus eſt ſe in Andronitin Alexandrum macedonem in gynœconitin profectum: cum ille aduerſus Italos gentem bellicoſiſſimam hic in Perſas & barbaros imbelles exercitum duxiſſet. Vitruuius in ſexto: Andronites dicuntur ꝙ in his uiri ſine interpellationibus mulierum uerſantur. Andros enim græce uirũ notat. hic Androngyus qui Hermophroditas ex uiro & fœmina ut ſcribit Plinius de quo Pulex poeta eleganter.

Oeco
Oecos
Oeconomus
Oeconomia
Gygni
Synœcus
Andromitis
Andros
Androminus
Herma
Phroditus

Cum mea me genitrix grauida geſtaret in aluo
  Quid pareret fertur conſuluiſſe deos
Mas eſt phœbus ait: Mars fœmina: Iunoq; neutrum:
  Cumq; forem natus hermaphroditus eram.
Quærenti fatum Iuno hic ait occidet armis:
  Mars cruce: Phœbus aquis: ſors ſua quæq; tulit:

Arbor obumbrat aquas:aſcendo:decidit enſis
Quem tuleram:caſu labor & ipſe ſuper:
Heſit pes ramis:caput incidit amne: tuliq;
Fœmina:uir:neutrum:flumina:tela:crucem:

SPeculum imagines reddit: eo preſertim utunť fœminæ plurimum temporis cuius apud illas minima creditur iactura conterentes:dum purpuriſſo ruborem genarum & labiorum: ceruſ ſacandorem colli papillularum & oris mentientes: Dum tetanothris in facie cutem erugantes: dum uolſellis Pſillothroq; pilos uellentes: dum crinem adulterinis coloribus ut inquit Cyprianus mutantes:dum reticula aurata comis illis quas etiam inſolare hoc eſt ad ſolem dealbare conſueuerunt implentes: dum caput gemmis radiantibus ornantes:& margaritis tranſlucentibus uenuſtantes: dum ueſtes componentes ne rugas indecenter emittant: & mundo placere & laudari ſtudent. Cum non tantum ueſtimentorum nitor: concinnitas: & auri magnitudo: gemmoſaq; monilia ualeant ad mulieris laudem quantum modeſtia in rebus & boni mores:ut Ariſtoteles Oeconomicorum ſecundo ueriſſime & catholice ſcriptum reliquit. Facetiſſime dixit Plautus in moſtellaria formoſæ mulieri nil eſſe opus Speculo cum ipſa ſpeculo ſpeculum ſit maximum; utuntur & pectine dentato ad comam explicandam: & auriſcalpio dentiſcalpioq; de quibus infra dicemus: calamiſtro quoq; cuſpide ferrea: qua in cinericiis prunis calefacta per cinifiones qui cinerarii: Antias in primis crines a fronte pendulos Caproneaſue anteuentulos: criſpant ad decorem: & diſcerniculo quo ante frontem capillus ad diſcrimen diuiditur: Acu etiam crinali ad comas tortas cincinnos & reticula bombicina continenda in lege & ſtatione: & qua caput ſcalpunt cinaſona: ſapone gallorum inuento: martiaciſue pilis odoratis: & lixiuio ad rutilandos capillos:Innumerabiles prꝫterea reſculæ ſunt de qbus ſcribere diffuſius ſuperſedi.adde ꝙ uelle oĩa receſere quæ matronarũ mollis ornatus: quæ luxurioſus cultus expoſcit

Purpuriſſus
Ceruſſa
Tetanothra
Volſellæ
Pſillothrum
Reticula
Inſolare

Nil opus ſpeculo
Calamiſtrum
Cinifiontes qui Cinerarii
Aniriæ diſcerniculum
Caproneæ
Crinalis acus
Cincini
Cinaſona
Sapona
Matriacæ
Pilæ

lōgum eſſet & ſuperuacuum multa ad ornatum: plurima

Ad oris decorem

ad oris decorem pertinent: huius gratia gumi: ceruſſa quā

Ceruſſa

Strabone autore Troglodytarum fœminæ ſibi diligenter inducunt. Melinum: Stibium: Purpuriſſus: Lomentum: fu/cus: alumen: lac aſininū: Smegmata: Dentifricia: pſilothrū:

Coſmotica

dropax: Tetanothra Volſellæ: calliblepharum: Coſmoticæ ad capillos uenuſtandos: & compluria alia parantur pig/menta: Illius uero cauſa: Gēmæ interdum aureis umbilicis

Ad ornatum

Baccæ

ad ornatum capitis pectoris & brachiorum compræhen/ſæ: Margaritæ quæ & baccæ: unde monile baccatū: unio/nes. eleci. crotalia. coralium. ſuccina. murenulæ: ſpirulæ: mo

Caſtulæ

Perizonia

nilia: ſtrophia: caſtulæ quæ Perizonia & præcinctoria. Inaures. ſtalagmium. reticula. mitellæ. Capital. Calantica. redi/micula. faſciolæ. galericuli. Calyptræ. Plaguli orbiculares cancellatæ. frontalia. dextrocheria: torques brachialis. anuli gemmoſi: Veſtes bombicinæ argento auro diuiſæ: peri/

Semicinctia

Suberatæ

Crepidulæ

ſcelis: armillæ: galbea: ſpinter: Leria: ſpatalia: ſemicictia quæ & uentralia auro fimbriata. ſoculi. crepidulæ ſuberatæ gē/mis interdum uariegatæ matronam dimidia maiorem re/ferentes. & id genus plurima coemuntur. Adeo ut quic/

Mundus muliebris

Lanificium

quid mundus muliebris uocabatur ſarcinæ uiriles ſint: mi/nus dico: etiam ut inquit Seneca militares. & ita quid ad/dant ad cultum non habent amplius nec excogitare poſ/ſunt fœminæ: niſi ueſtium crebras & prope quotidianas ex forma ſpecieq; mutationes: quales hodie induunt etiā in proſtibulis Diobolares damnandæ: quibus in ſum/mo patentibus fit ut expapillato pectore ne adulteris qui/dem plus ſui in cubiculo quam in publico oſtendant: hinc ad reliqua quibus utilius & ſibi & maritis operantur tran/ſeamus: dicturi primo de lanificio quod caſtas matronas impenſius decet: Vnde. T. Liuius & Ouidius ut pudicam oſtenderent inuentam ſcripſere Lucretiam a uiro Collati/no iuuenibuſq; Tarquiniis inter lucubrantes ancillas lana operantem: & Diuus Hieronymus inſtituens Virginem Demetriadem: habeto inquit lanam ſemper in manibus uel ſtaminis pollice fila deducito.

COlus penſa cōtinet e quibus fuſo fila ducūtur in cuius ima parte apponunt ut facilius & meliuu nere poſſint id quod pertuſum & rotundū per quandam ſimilitudinem Spondylum dicemus & fere ab effectu Verticulum:Plinius de Electro in ſyria quoq; fœminas uerticillos inde facere : uocare Harpaxa quia folia paleas ueſtiumq; fibras rapit: Fuſum Cloſter atagnæ filius ipſa uero linum inuenit:hunc pollice infami & indice digitis uerſando nentes fila deducūt:Nent etiam ad tramam lanitium fœmellæ machinulam quādam uerſantes quam Rhumbum non in eleganter appellabimus: Vnde Propertius de Rhumbo magico:Staminea Rhumbi ducitur ille rota:Sed meo periculo etiam Verticulū hoc nomine ſignificabis a ſpecie Rhumbi militaris:quo uerſatili utuntur ad fila in glomera præſertim digerenda:Penſa a penſando ſignificant lanæ liniue manipulos quos nondum neuit manus ſuper colum corpulentam extenſos uel extendendos : Ouidius Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.Fila quoq; denotant. Vergilius de textrice : Excuſſi manibus radii reuolutaq; penſa : ſatis conſtat Hamis ferreis prius pectenda & ad ſtamen interdum:& fere ſemper ad Tramam: Per linum autem ītellige & genus illud candiſſimum ex ægypto quo noſtræ mulieres Parmenſes præ cæteris ad colum impendio delectātur:& plurimum inde lucrifaciunt. Cottonum nonnulli & Carbaſum per coniecturam uocant.Bambacium uulgares.Indocti bombicem. Litterati Xylon ſiue goſſipion. Hinc goſſipinæ & Xylinæ ueſtes olim ægypti ſacerdotibus gratiſſimæ. Penſa ipſa quaſilis continentur quæ a qualis per diminutionem Calathi etiam græce dicti ſunt. Romani ueteres quaſillum Thalaſionem appellarunt ut ſcribit Varro. Vnde Thalaſii nomen in nuptiis frequentabant ad ad lanificium nouas nuptas inuitantes: ut referunt Pompeius & Plutarchus in problematibus. huic accedit q͂ nubentes uirgines comitabātur colus lana compta & fuſus cum ſtamine.

Spondylus
Verticillus
Fuſus
Verticulus
Rhumbus
Penſa
Hamis
Cottonum
Carbaſus
Bambacium
Bombix
Xylon
Goſſipion
Quaſilli
Quali
Calathi
Thalaſio
Shalaſius

Phrygiones
Acupictores
Licium
Reſum
Digitale
Forſex
Forſiculæ
Forceps
Formidus
Formum
Forpex
Forpicula
Glomera
Texendi
Ars
De artificibus opus

ACus ad ſuendum parantur & ornãdum ut notat Pompeius: hæ in ſummo pilulam habent: illæ foramen:quibus utuntur ſutrinæ officinæ & phrygiones qui acu pingunt a phrygibus iuentoribus dicti:noſtri ex re acupictores uocitant. Acum ipſam licium filium duplex:trahentem quod Reſum: impellunt anulo punctato: quem medio addentes digito digitale nuncupant:alias digitoꝝ eſt tegmẽtum Vtuntur & forſicibus ad panos ſecãdos ut in ueſtes componant ſarcinatrices qđ pallas prima docuit: & domi ad plurima matronæ ut uidemus: ſed e uerius diminutiue forſiculæ dicẽtur. Forcipe aũt a Cynira primo iuenta forma ideſt calida fabri ferrarii uerſare conſueuerũt: Vnde formidus Catoni callidus auctore feſto: at Forpex quæ rectius forpicula: cũ paruula ſit ad capillos tonſoribus datur. Texendi uero artem ad quã pertinent Tibicines:Liciatoria:Radii:pectines. Glomora quæ iuolucra:Panus: Forago: Stamen: Trama: Subtemen:Verticuli:& cõplura alia conſulto prætermittimus:Raræ imo nullæ diuites matronæ:Illuſtres reginæ qbus ſolis Gynœcia ponuntur textrices iuentæ: niſi interdũ relaxãdi animi gratia ad Zonulas:reticula & alia nugamẽta.Cum in hoc ægyptioꝝ ſiue Palladis ut eſt apud Platonem inuento ſeſe exerceant pauperculæ mulieres: quæ in gurguſtiolis noctes dieſq; radio & pectine uictum quæritant. Mihi præterea animus eſt de artificibus eorumq; inſtrumentis opus incœptum ad umbilicũ adducere in quo diligens lector & curioſus rimator & ſcrupuloſus indagator compluria inuenies quæ nunc forſitan hic: & alibi inter legendum non addita culpabis. Ipſorum autem artificum & eorum præcipue qui fœmellis aut ſeruiunt aut per placent uiſum eſt(ne quod diximus uaniſſimum crederes) hæc paucula nomina ſubnectere:Aurifices:Argentarii:Bractearii:Gemmarii:Cælatores: Scalptores: Fictores: Lanarii: Sericarii:Linteones:Textores:Polymitarii: Fullones: Infectores:Lanifici:Carminatores:Pannicularii:Pelliones: Sarcinatores: Patagiarii: Limbularii:Phrygiones: Reticularii:

Zonarii:Sutores:Calceolarii: Crepidarii: Vitrearii: Tornatores:Inſtitores:Circitores:Nugiundi:& Preſtigiatores iter artifices tamen non numerandi qui interiecto uelo ſupra id ipſum minutas quaſdam nobis oſtentant imagunculas quaſi puppas loquaces ac omnimodas geſticulatrices rixantes inter ſe cōcurſanteſq; per ludicrum ut quottidie uidemus.Sed præterq; Geomantes chiromantes Metopoſcopi Sortilegi Diuini & ſomniatores: cōiectoreſue: qui ut plurimum theſauros indicant & Midæ Craſſi Luculli Pelopiſq; diuitias his pollicentur a quibus tamen ipſi uix pal liolo tenus diuites obolos petunt.

Educatio

CVnabula gynœcio iure danda ſunt ad infantium lactentium quietem & educationem: quam præſtare debent mulieres omnes etiam ſi reginæ fuerint lacte ſuo proprios filios nutriendo: ut ſint integræ matres: ut eorum magis dilectrices: Vt liberi quoq; ipſarum maiore deſiderio & pietate teneantur: Infantis namq; aliorſum ex oculis illa amolitio uigorem maternæ flagrantiæ ſenſim atq; paulatim extinguit: ipſe uero affectione erga ſolam nutricem occupatur: Ac propterea quicumq; ita nutritus matrem amare uidetur: amore non naturali ſed ciuili & inopinabili diligere exiſtimatur. Adde quod non fruſtra creditum eſt ad fingendas animi corporiſq; ſimilitudines lac quemadmodum & ſemen plurimum conferre: Cauendum igitur eſt ad lactandum ingenuum bene ingeniatis primordiis quæ adhibetur ne ſerua ſit: aut ſeruilis: & ut plerumq; aſſolet externæ aut ruſticanæ nationis: ne informis: ne impudica: quod præſertim in fœmella obſeruandum eſt: ne deniq; temulenta ut refert Aul.Gel.i noctibus atticis:Si lacte ouiū alii hædulii pilo teneriore: & ſi capraꝝ agni lana duriore ueſtiuntur: quid boni uel mali exiſtimas lac nutriciū puerperiis alatuꝝ:Quæ nō poteſt igitur lactis inopia bonis moribus & ciuilibus præditā nutricem ad lactandum filium conducat: quem uagientem flentemue cunarum motu. crepitaculis: puppis: cantu: & ſi ætas requiret munuſculis

Lac nutriciū

De nutrice digna

Lac nutriciū

Mammæ
fœminis
Papilla
Timotheus
Cariſius
Theodorus
Atanaſius
Polydorus
Chryſoſtom⁹
Euthicus
Macarius
Macrobius
Pamphilus
Ptolomæus
Theophraſt⁹
Glycerium
Dorothea
Agatha
Camilla
Polyxena
Cunabula
Cunæ
Crepundia
Puerperæ
Puerperium
Obſtetrix
Ancilla
Coſmeta
Librariæ
Cerulæ
Nutrices
Veſtipicæ
Internuntiæ

demulcebit:Quæ poteſt ipſa lac præbeat:ipſa ubera diſten
ta admoueat:non enim fœminis natura quæ nihil unquã
fruſtra mammas quaſi quoſdam uenuſtiores neuulos or/
nandi pectoris cauſa:ſed liberoꝝ alendorum gratia hinc i/
de affixit:e quibus papilla per quam lac tranſmiſſum edu/
citur:Admonendi obiter ſunt parentes:ut die Luſtrico libe
ris ſuis in Baptiſmo nomen generoſum imponant ad ho/
minis dignitatem non nihil adiiciens:qualia ſunt Valerius
Saluius:Fulgentius:Cato:Prudentius: Timotheus honor
dei:Chariſius gratioſus:Theodorus dei donũ: Athanaſius
imortalis: Chryſoſtomus os aureũ: Polydorus multi mu/
neris: Euthicus Fortunatus & Fauſtus: Macarius beatus:
Macrobius longæuus:Pamphilus totus amans:Ptolome/
us pugnator:Theophraſtus diuina eloquentia. Dorothea
Dei munere data: Glycerium dulcis amor: Agatha bona:
Camilla Ingenua: Polyxena multum admiranda uel ho/
ſpitalis:Adde ꝙ interdum diuinare eſt nomen imponere:
quod ſit morum atq; fortunæ indicium: Caueant præte/
rea: ne pueri cum trimatum exceſſerint immodice cibis &
quiete utantur: Nam pueros impuberes compertum eſt ſi
plurimo ut ille inquit cibo nimioq; ſomno uterentur hebe
tiores fieri atq; hinc elici tarditatem:ac eorum corpora im
procera fieri:minuſq; adoleſcere: Cunabula autem cunas
& lectulos appellamus: ubi in crepundiis hoc eſt linteolis
ueſtibus bullis faſciolis & id genus cæteris puellos nutrica
re conſueuerunt:Plinius in.xi.Semeſtris locutus eſt Croeſi
filius in Crepundiis:quo prodigio totum id cõcidit regnũ.
Fœminas uero ipſas ex partu recentes puerperas teſte pro/
culo iurecõſulto nũcupamus:& quod enixæ fuerint puer/
perium:At mulier quæ in ſecundis deducendis: in conuer/
ſione uuluæ & reliquis:puerperæ operã auxiliatricem præ
ſtat: uel certæ puerperis ne laxatis uteri genitalibus clau/
ſtris in terram defluant:obſtetrix dicetur:nam ſeruiens do/
mi ancilla:ad ornatum dominæ Coſmeta nominatur. Vt
librarias:Gerulas:nutrices:ueſtiſpicas.Internũtias quæ me/
diatrices omittam: ſeruos etiã paternos: alumnos: formo/

ſos aſſeclas:procuratores calamiſtratos:& in longam ſecu
ramq; libidiem exectos ſpadones: ſub quibus nominibus
ut inquit Hieronymus adulteri deliteſcunt. Ita ut ſæpius
maritorum quantula ſit portio. Hoc ſolum pro affectatæ
breuitatis neceſſitate ſufficiat. O nos fœlices ſi ſine uxori- O nos fœlices
bus eſſe poſſemus. Sed non niſi fœliciores quibus cõtigit
pudica dulcis prudenſq; Tori genialis ſocia & coniuga:
qualem. L. Amabiliam me adeptum Deo maxumo optu-
moq; optumorũ opitulatori gratiſſimas ago gratias: quã
id horæ cubiculum intrantem non poſſum non ſequi: &
ipſum mox cubiculum proſequi.

CVBICVLVM CAPVT .VI.

CVBICVLVM quod a cũba Cumba
quam lecticã ſabini uocabãt Cubilia
deductum uidetur autore Põ
peio antiqui a cubando locũ
dixere ut ſcribit Var. Vbi ſtra
tis cubilibus id eſt lectis cuba
bãt: Seneca ad Luciliũ Quid
proſunt multa cubicula? in
uno iacetis: iuxta quam ſentẽ
tiam ipſe uno cõtentus ad ex
cuſationem hæc adiiciã: qui
multa uolt cubicula: qui plures cœnationes: qui culinas
& cætera: ponat ut lubet: ſingulorũ habebit archetypon.
Neoterici dormitoriũ cubiculum camerã appellant: qua Dormitoriũ
dictione etiam uſi ſunt ueteres ſed in alio ſignificatu: nam cubiculum
cameræ tecta ſunt deuexa & incurua ut teſtantur Seruius Camera
& Marcellus. Hinc concamerare. Papinius in Siluis. Efful Cõcamerare
gent cameræ uario faſtigia uitro in ſpecies animoſq; nitẽt
nam uitrũ cameris addi cœptũ ſcribit Plinius: & Seneca
ad Luciliũ. xiii. Niſi uitro inquit abſcõditur camera. Fiunt Teſtudo
autem per teſtudinẽ: quæ in ædificiis dicitur ſolariũ deue-
xũ a forma teſtudinis aquaticæ: ut autor eſt Nonius. Ver-

a

gilius In foribus diuæ media teſtudine templi: nõnulli for
nicem dixere a Democrito ut uolũt excogitatũ. Hinc for-
nicari eſt aſſumere ſpeciẽ fornicis.i.curuaturæ. Plinius in.
xvi. Populus cõtra omnia inferiora pandatur:palma e cõ-
trario fornicatur.fornicẽ alias lupanar uocamus a fornici
Fornicariæ bus & criptis in quibus proſtabãt meretrices. Hinc forni-
Fornicari cariæ:& fornicari meretricari eſt ſoluto cũ ſoluta coeunte
ut diſtingunt Theologi. At uiri & uxoris ad dormitionem
Thalamus locus græca dictione Thalamus nũcupatur.Inde Epitha-
Epithalamiũ lamiũ ſacer hymnus in nuptiis:quale Apollo primus ceci-
nit cũ Thetis Peleo nupſit:A cubiculo uero cubicularis ue
Cubicularii ſtis:& cubicularii quos ad miniſteriũ cubiculi habere præ-
Procoetion ſertim principes cõſueuere.Vitruuius coetem thalamũ uo
Antithalam⁹ cat unde ꝓcoetion antithalamũ dicemus: ut apud Pliniũ
in epiſtolis:niſi legẽdũ ſit potius ꝓceſtriũ ut notauimus.

LEctus in quo cubãtes quietem capimus: uel a
collectis herbis:ut antiqui factitarunt:unde &
Torus torus: uel potius ꝙ fatigatos labore diurno
mortales ad ſe aliciat:autore Pompeio. Fulcri
quoq; nomen ſortitur.Seruius Fulcra ſummas lectoꝝ par
tes interpretatus eſt apud Verg.illud: Fulgent genialibus
altis aurea fulcra toris. Ipſe uero exiſtimauerim fulcra:uel
Spondæ ipſam ſtructurã:uel ſpondas totalis ſtructuræ ſignificari:a
Lora quibus faſciæ quæ lora apud maiores ducebantur:ueluti
Aſſerculi nũc apud nos aſſerculi ligna quadrata:tabellis ingeſtis cul
citras lintea & reliqua lecti ſtragula ſuſtinere ſolẽt:cũ fulci
re ſit ſuſtinere. Aulus Gellius de flamĩe loquẽs Neq; apud
eius lecti fulcrũ capſam eſſe cum ſtrue aut ferro oportet.
Sueto.in Claudio Adhibebãt omni cœnæ & liberos ſuos
cũ pueris puelliſq; nobilibus qui more ueteri ad fulcra le-
Clinopodia ctorũ ſedentes ueſcerentur:Non improbandã tamen cen-
Clinopale ſeo illorum opinionẽ qui fulcra lecti pedes dixerũt:hi græ
Clini ce Clinopodia:nam clini lectus:& Clinidion lectulus: Cli-
Clinidion nopalen Domitianus coitus frequentiã & aſſiduitatẽ uo-
Lectiſtrator cabat:uelut lecti paleſtram:a lecto lectiſtrator erit lecti con
cinator:ueluti a lectiſternio lectiſterniator apud Plautũ: &

Lectica a lectulis nomē accepit qui in ea cum puluillis ſter/ Lectica
nuntur. Inde lecticarii qui lectica Hexaphoro Tetraphoro Lecticarii
uel octophoro tam peregre ꝗ̄ in urbe rure ſeceſſuue do/ Periphoreti
minos portant:unde Periphoreti quaſi circumlatiles ꝙ le/
ctica circunferantur dici poſſunt.

SCannum & ſcabellum quid ſignificant diluci/
de oſtēdit. M. Varro in libris linguæ latinæ:ubi
ait qua ſimplici ſcanſione ſcandebant in lectū
non altum ſcabellum in altiorem ſcannum:de
ſcanno aliter ſupra:ſubiicitur & pedibus. Ouidius in arte:
Et caua ſub tenerū ſcanna dediſſe pedē. Vnde quod græci Hipopodion
hipopodion latini & ſuppedaneū & ſcabellū appellant. Suppedeanū

CVlcitra ad quietem parata dicitur ꝙ ī ea tomē
tum raſura e panis lineis a fullone carduis de/ Tomentum
tracta inculcetur. Macrobius in ſatur. de dicte/
riis auguſti. Relata inquit ad ſe magnitudine
æris alieni quam quidam eques ro. dum uixit excedētem
ducentis celauerat culcitram emi cubicularem in eius au/
ctione ſibi iuſſit:& præceptum mirantibus hanc rationem
reddidit:Habenda eſt ad ſomnum culcitra in qua ille cum
tantum deberet dormire potuit. Per hyemem plumea cul
citra commodior: æſtate lanea uel goſſipio repleta quæ
Matta utilior habetur:& talis qualē Senecæ Attalus præ/ Matta
ceptor laudare ſolebat:quæ corpori reſiſteret:& in qua ue
ſtigium apparere non poſſet: ad hoc nonnulli culcitram e
corio uentoſis follibus ſpiritu tumefactam ad cubitū ſub/ Ventoſa
ſternunt:& follis nomine appellant. Tomentū uero ipſum culcitra
farcimen dicetur culcitratum ex quacūꝗ re: ſiue ex fœno Fillis
& palea:ſiue ex coma harundinum:quod antiqui Circēſe: Circenſe
ſiue ex pluma olorina gallinacea anſerinaue: ſeu e Xylino Lingonicum
uel lana fuerint refertæ:quales commendarunt olim e lin/
gonico tomento hinc Martialis. Oppreſſæ nimium uici/
na eſt faſcia plumæ Accipe lingonicis uellera raſa ſagis.
Suetonius in Tiberio Druſo autē adeo alimēta ſubducta:
ut tomentū e culcitra tēptauerit mandere:Ferunt Helioga
balū imperatorem non cubuiſſe facile iaccubitis:niſi quæ

pilum leporinum habet: aut plumas perdicum ſubalares: ſæpiuſq; mutaſſe culcitras: Auguſtũ Cæſarem contra non cubuiſſe quidem toro niſi humili & modice inſtrato.

CEruical pluma refertũ ſubiicitur capiti: unde a ceruice teſte Priſciano nomen accepit: nã q; eo delitiæ proceſſere: ut ſine hoc inſtrumẽto dura re iam ne uirorũ ceruices poſſint. Martialis: Tinge caput nardi folio ceruical olebit: Perdidit unguentũ cũ coma pluma tener. ſcribit Suetoni⁹ i lecto Neronis adhuc pueri circa ceruicalia depræhenſas ſerpentis exuuias fuiſſe quas in armilis auro incluſas aliquádiu geſtauit.

Puluillus
Puluinar

PVluinus & hypocoriſma puluillus: a pluma ut puluinar. Apuleius in aſino aureo: Quatuor eunuchi confeſtim puluinis cõpluribus uentoſe tumẽtibus pluma delicata terreſtrem nobis cubitum perſternunt: ſed & ſtragula ueſte auro ac murice Tyrio depicta probe cõſternunt: ac de ſuper breuibus admodũ: ſed ſatis copioſis puluillis: aliis nimis modicis qs maxillas & ceruices delicatæ mulieris ſuffulcire cõſueuerunt ſuperſtruunt: Plinius in. xxxiii. Sũmæ apud exterros licentiæ fuerat poculo aureo puluino ſubdito Philippum Regem dormire ſolitum: & Seneca ſcribit de beneficiis ſecũdo Archeſilaum ſe teſte cõtentum amici pauperis & paupertatẽ diſſimulantis uel ægroti ſacculum pecuniarum puluino ſubdidiſſe: Puluini ad ſedendum quoq; poſiti. Iuue. Equeſtria notans de puluino ſurgat equeſtri. Præterea & Areolas terram elatam inter duos ſulcos in hortis hoc nomine ſignificamus: quæ porca a porrigendo in agris dicetur: alii porcas ſulcos uocant in ſegete rariores.

Equeſtria
Puluini
Areolæ
Porcæ

MOralia ad uſum tori ut nomen indicat autore Marcello fuere. Hort. in ſer. Et tyrias dare circum illota toralia ueſtes: Super linteola nã q; ponere ſolemus Stragulas ueſtes purpureas: quas tyrias appellat: uel candidulas ut per æſtatem decet: ſeu uirides pictas & uerſicolores: & Noni⁹ Plagæ inq̃t grãde lineum tegmen: quod nunc torale uel lecticariam ſyn-

Plagæ
Plagulæ

donem dicimus quæ diminutiũ eſt plagulæ:ubi per ſyn/
donem lecticariã panum lineũ ad uſus lecti accipere poſſu Sydones
mus.Hoc enim nomine ſignantur e lino panni albicantes
quos ad uſus tori Lodices etiam nõnulli dici poſſe exiſti/ Lodices
marunt.Mart. Lodices mittet docti tibi terra catulli: Item
ſuo diſtico.Nudo ſtragula ne toro paterent: Iunctæ nos ti/ Stragula
bi uenimus ſorores: ſed toralia etiam omnia lecti ſtragula
uocamus.Primum omnium priuatorũ Heliogabalus po/
ſtea ro.imperator toros aureis toralibus texit ut ſcribit Lã/
pri.Stragula ipſa a ſternendo notãt quicquid culcitræ ſter/
nitur:autor Varro. Plinius.in Orchomeno tota ſubruunt Veſtes ſtragu/
arua talpæ:quarum e pellibus cubicularia uidimus ſtragu læ
la: & Tranquillus refert Claudiũ Cæſarem neminem uiſi/
taſſe ægrũ:niſi prius explorato cubiculo culcitriſq; & ſtra/
gulis prætentatis & excuſſis: Præterea ſtragulas ueſtes au/
lea & tapetes uocitamus. Iuriſcõſultus inſtratum omnem Inſtratum
ueſtem quæ ſternitur appellat.

GAuſape genus eſt ſtragulæ ueſtis craſſioris ut/
rinq; uillos habentis:uel una tantũ e parte: cui
nõ diſſimiles ſunt Centones.Macrobius.Scro/ Centones
phæ cadauer ſub centonibus collocat ſuper
quos uxor cubabat.Mart.de Gauſape diſtichon eſt. Stra/
gula purpureis lucent uilloſa tapetis Quid prodeſt ſi te cõ/
gelat uxor anus.Amphitapæ quoq; ueſtes utrimq; uilloſæ Amphitapæ
autore Marcello.qui lucilium adducit.& Varrõis teſtimo/
nio utitur in Mannio ſcribentis: Alterumq; bene acceptum
dormire ſuper Amphitapa bene molli.alii amphimalla ẽt Amphimalla
dixere. Pli. Patris mei memoria cœpere amphimala no/
ſtra ſicut uilloſa uentralia:nam ex altera tantum parte uillo Heteromalla
ſa Heteromalla dicũtur.Gauſapa optima & præcioſi Ta/
petes:ut ſcribit Strabo in quinto geographiæ uellere pata/
uino texuntur:tapetes ipſi tegmina ſunt uariis picta colo/ Tapetes
ribus:& figuris Vnde Bæluata legimus Tapetia a bæluis Bæluata
quæ in his texuntur.Vergilius Inſtratos oſtro alipedes pi/ Tapetia
ctiſq; tapetis. Silius Italicus: Sydonio fulgentem ardore
tapeta:Vellera inquit Strabo mediocria habẽt patauini: e

Fratili

quibus præcioſi tapetes texũtur: ſordidi in his uilli Fratilli uocantur quod per terram ferantur.

AVlæa ſtragula uerſicoloria: ut ſcribit Seruius enarrans Vergilianum illud: Aulæis iam ſe regina ſuperbis aurea compoſuit ſpōda: ſic ideo dicta ſunt ꝙ in aula Attali regis pergamenorũ in Aſia primo inuenta fuerint: Babylon quidẽ colores uarios picturæ prima ueſtibus dedit hinc babylonica. Petronius arbiter de pauone: plumato amictus aureo babylonico: at aurum intexere in Aſia Attalus Rex inuenit: unde nomen attalicis: Propertius Porticus aulæis nobilis attalicis.

Babylonica
Attalica

Silius: quæq; attalicis uariata per artem Aulæis ſcribũtur acu: Is poſtea decedens Po. Ro. reliquit hæredẽ. cuius ut ĩquit Plinius hæreditas romanorũ mores afflixit: ita enim opulentiam externam amare & non ſolum admirari didicerunt. Inter aulæa ſunt quas cortinas eccleſiaſtici ſcriptores & uernaculi appellauere: Sunt ſiparia ad ſcenas exornandas: ſunt & quæ Periſtromata dicuntur: picta & uerſicoloria: Unde apud Plutarchum legimus. Regi perſarum Themiſtoclem reſpondiſſe. Sermones hominum periſtromatis uerſicoloribus perſimiles eſſe: Et.n. ut in illis cum extenduntur ita & in his formas figuraſq; apparere: contractis uero abſcondi eaſdem atq; corrũpi: quare ſibi tempore opus eſſe: Cicero in philip. ii. conchiliatis Cn. Pōpei periſtromatis ſeruorũ in cellis lectos ſtratos uideres. Et Plaut. in pſeudolo: Ita ego ueſtra latera loris faciã ut ualide uaria ſint: ut ne periſtromata æque picta ſint campanica: Sũt & quæ Peripetaſmata ad ornandum locũ ſuſpenſa extēduntur: Intellexit de his Horatius in ſatyris: Interea ſuſpēſa graues aulæa ruinas in patinam fecere trahētia pulueris atri. M. Cicero ſexta in Verrē. Quid illa attalica tota ſicilia nominata ab eodem Heio peripetaſmata emere oblitus eſt.

Cortinæ
Periſtomata
Siparia

Peripetaſmata

Stragulis uero ad uſum tori nō tantum lineis laneiſue pictis & bombicinis utũtur: ſed eo deliciæ luxus proceſſere: ut Drauci quidã Paticinæ præ cæteris illiterati: e fece olim etiam triuiali cum fortuna non cæcutiret: nunc uero podi

In luxum

ce leui uel mētula ſeſquipedali inter patricios præſides an/
tiſtites adnumerati non niſi argento auroqꝫ intexta faſti/
diant:præterea quod peius quod deteſtabilius Conopœa.
periſtromata:terreſtriaqꝫ ſtragula.Non ſatis fuerat inaura
re parietes & lacunaria:uerſicoloria facere pauimenta : ar/
gentea aureaqꝫ ueſte contectum ſomnos capere: noluit &
luxuria ut nihil deeſſet bombicina ſtragula argentum &
aurum calcare:quorū multi Ingenui litterati boniſqꝫ mori
bus pauperes ad uictus neceſſaria fortuna uere cæca ad/
uerſante indigentiſſimi emergere nō poſſunt & per Xeno/ Xenodochia
dochia ab Hircano primum conſtituta : per compita etiā
ſæpicule animas ponunt:hoc tamen unum ad conſolatio
nem accedat : ꝙ omnium fere iſtorum quos incedere ela/
tos uides bracteata fœlicitas eſt.Inſpice(bonos ſemper ex Fœlicitas
cipio)& ſcies ſub iſta tenui membrana dignitatis quantū Bracteata
mali iaceat : inſpice ac penitus conſidera & uidebis totidē
eſſe aurato uellere arietes:Igitur quotidiana eorum ora di Arietes aurati
cere inuenias:rationibus multa ꝓdige profuſa:& in ſemet
nihil:plane quidem uillas opipare : ut inquit Apuleius ex/
truūt & domos ditiſſime exornant:ſed in hac rerū affluē/
tia nihil eſt indignum preter ꝙ ipſe dominus ædium . Illas
itaqꝫ ædificiorum ſpecies in quæ tanta profuderunt amœ
niſſimas & extructiſſimas depræhendas:aulas æmulas ur/
bium conditas:domos uice templorum exornatas: fami/
lias numeroſiſſimas calamiſtratas : opiparam ſuppellecti/
lem:omnia affluentia omnia ornata : preter ipſum domi/
num:qui ſolus Tantali uice in ſuis diuitiis Inops egēs pau/ Inops in diui/
per non quidem fluentum illum fugitiuum captat & falla tiis
cis undæ ſitim : ſed ueræ beatitudinis & ſinceræ uitæ : &
prudentiæ fortunatiſſimæ eſurit & ſitit : Sed iam nos late
non ſine muſis paruulo contenti hos intra ſepta refertiſſi/
ma uere eſurientes relinquamus:& interim ſub conopœo
altiore iā nocte ſecuri dormitū cōcedamus.

COnopœū genus eſt tentorii linei lanei uel bō/
bicini : quod ad euitandos culices & muſcas
circa lectos explicare cōſueuimus.Horatius in

Conops
Conopios

milites romanos inuehens:interq; ſigna turpe militaria ſol
aſpicit conopœum:Propertius in tertio de Cleopatra. Fœ-
daq; tarpeio conopœa tendere ſaxo: eo.n. præcipue ute-
bantur Alexandrini: quia ibi ex nilo culices abundant: ut
refert Herodotus Nam conops græce latine culex: hinc a
Strabone geographici operis.xiii.dictũ eſt conopion Her-
culem œteos colere quoniam eos a culicibus quos cono-
pas uocant liberauit.

DIſpoſito autem ornatoq; lectulo qua ratiõe cu-
bandum ſurgendũq; ſit:& quid poſtea ciuiliter
faciendũ breuiter ſcribere nõ ĩdecens fore exi-
ſtimaui.In faciẽ igitur pronus dormiat qui ſto-
macho imbecillis eſt:quo ĩ numero magna pars urbanoꝝ

Cubitus
pronus

omneſq; fere litteraꝝ dilectores inueniuntur.Id.n.digeſtio
nem adiuuat:nec ſinit pituitã excreſcere calorẽ naturalem
augendo:Supinus ſomnos ne capiat qui ſanæmentis eſt:Is
nãq; cubitus ſtomachũ lædit:Apoplexiam grauioreſq; ſæ

Cubitus
ſupinus

picule morbos ĩducit: cũ cerebrũ neruos ac renes fluidus
humor inficiat:fœtidumq; oris alitũ facit.Primo aũt ſom
no homini qui ſanus eſt: qui bene ualet:in latus dextrum
mox ĩ ſiniſtrum quieſcere utiliſſimũ eſt ueꝝ humeris ſem-

Cubãdi ratio
Somnus

p & capite elatis: ſomnus ipſe qui ſopor & græce υπνος
eſt animi in mediũ ſeſe receſſus.Q ui bene concoxit mane
tutiſſime ſurgere poteſt:cui ſtomachus ex indigeſtione cru
dum ructat is quieſcere in lectulo atq; paululum redormi-
re:ut monet Cornelius celſus:& ſi cõquoquere ſomno cor

Concoquere
ſomno

pulentiæ q̃ firmitati ſit utilius:Ideo athletas uolebãt cibos
ambulatione perficere:& peruigilio cibi præcipue uincun-
tur.Vbi autem quis ſurrexerit leuare ſi poteſt aluum debet
excreando continue mucoſæ pituitæ ſaliuam:ſi quam no-
ctu cõceperit:capillum aduerticem uorſum pectere: uriſcal
pio ſordibus uerminantibus aures purgare:nares emunge
re:Os aqua præſertim æſtate fouere:lauare manus & faci-
em: ſudarioq; lineo & extergere & puluiſculo unguine la-
ticeue odorato linire aut irrorare poterit mox ueſtibus fo

Forenſia

renſibus corpori ad ignem ſi pruinoſa hyems fuerit decẽ-

ter aptatis ædibus exire:Rei diuinæ ut ſe gratum exhibeat intereſſe:pro ſalute deo preces fundere:pro peccatis oblatiunculam elemoſynalem erogare: hinc exercitationi ſe tradere debet:quæ teſte Fortunatiano ſi quid indigeſtum adhuc inſederat deducens corpus firmat: & longam adoleſcentiam reddit: ita tamen ne laſſitudinem inducat.Optimum igitur erit equitare quod coxis & ſtomacho prodeſt hortos irriguos & pomaria ſuburbana comitibus catellis ad uenationes inuiſere. Iactu miſſilium: folle pugillatorio ſpiritu tumentem:pila trigonali præducta:quam nũc Florétinam ac paruulam appellant:& curſu modice:ut eſt apud Auicennam ſeſe exercere: Negocia ſua amicorum clientũ reipublicæ ue curare: Domuitionem ut prādeat deinde capeſſere. Ipſe cibus ſimplex ſit utpote homini utiliſſimus aduerſus plurimas ægritudines: coaceruatio namq; saporum peſtifera: & tot condimenta ad edendum ſaturos cogentia perniciofiora creduntur unde Diodorus Ichthyophagos tradit uitam per omne ferre tempus ſine morbis ducere ꝙ ſimplici piſcium cibo utantur.hinc Socrates ſuadere ſolitus erat illos cibos potuſq; uitandos qui ultra ſitim famemue ſedandam producant appetentiam.Cauere præterea oportet ne nimia feſtinatione deiiciatũr: ne deſiderium edendi: quæ eſt peredia & Orexis modum excedat.Conferret igitur ſanitati conſeruandæ:& ciborum minutatim illa diuiſio: quæ facit ut calor facilius conficiendo expediat:ut Ariſtoteles autor eſt:& a cibo ſeſe ſubtrahere cuius exceſſus corpori putrefactionem inducunt. Auicennas uehemens inquit repletio in qualibet diſpoſitione uitanda: ſiue ex cibo:ſiue ex pòtu procedat. quæ crapulæ nomine quandoq; ſignificatur: Sumpto autem cibo ab omni corporis commotione uæhementi: & animi mentiſq; agitatione horis ad ſummum duabus ſuperſedẽdum eſt: mox domeſtica tractare: & ſi altius ſol progreſſus longioribus diebus noctem terræ umbram tardauerit meridiari: ideſt meridie dormire:præcipue ſomno quiete placidiſſima ſponte ſubrepente: Illocq; citule fugato ad ani

Exercitatio

Equitatio

Pugillatorius follis

Pila trigonalis

Domuitio

Condimenta

Peredia

Orexis

Ciborum Exceſſus

Crapula

Nox

Meridiari

Somnus

Aleones mi relaxationem:non (ut aleones) ad auaritiam teſſeris &
alueolo : ſiue latronibus inſidioſis : pictiſue tabellis lude-
Lectio re:uel cellam librariam intrans legere : ut plus ſciat & me-
lius poterit.hinc domo exire ad uenationē:uel ad negocia:
reuertiqꝫ poſtea & membra prius mēſa dapibus frugaliter
inſtructa:deinde lectulo ſplendide delicateqꝫ ſtrato ſaltem
poſt ſeſquihoram a cœna recreare: quod ciuile erit & pro-
ſperrimæ ualitudini cōſeruandæ plurimum conducet.Sed
in primis & ante omnia obſeruet qui diutius qui conſtan-
tius ualere & uiuere cupit:ne paſſerculos ne gallos gallina-
Coitus ceos imitetur: quibus coitus eſt frequentior : Hippocrates
diuina uir ſciētia coitum uenereum morbi caduci ſpeciem
Cantes exiſtimauit:Et Cantes mihi proauus paternus iuriſconſul-
Grapaldus tiſſimus ac philoſophiæ non ignarus ; interroganti per io-
cum quando coeundum eſſet ſerio reſpōdit: Cum te ipſo
fieri uolueris infirmior:poſſem multorum ad id citare teſti
monia:unum hoc cornelii celſi: ut modeſtiæ propinquius
non omittendum : cui adſtipulatur Petrus aponenſis con
ciliator:Concubitus neqꝫ nimis cōcupiſcendus neqꝫ nimis
Concubitus pertimeſcendus eſt: rarus corpus excitat : frequens ſoluit.
Coitus Idem interdiu peior eſt : noctu tutior : ita tamen ſi neqꝫ il-
Nocturnus lum cibus : neqꝫ hunc cum uigilia labor ſtatim ſequitur.
Diurnus Sed & idem Cornelius hyeme inquit Venus non æque
pernitioſa eſt:Vere tutiſſima : nec æſtate nec autumno uti-
lis: tolerabilior tamen autumno : æſtate uero ſi fieri poteſt
ex toto abſtinendum eſt.

PEcten quo capillus explicatur. Calphurnius in
bucolicis Nais & īplicitas comebat pectine co
Capillitium mas.Capilli enim a quibus capillitium & capil
Capillamētū lamentū pectendi ſunt præterea ſemel ī hebdo
made lixiuio ſaponeqꝫ lauādi ad īmunditiam tollendam
Pediculi ex humiditate prouenientē quæ pediculos ī aliquibus ge-
nerat: nā ſemper humidum eſt caput ꝓpter cerebꝝ quod
Capilli humiditate abundat Vnde & capillos habet:ut ſcribit Ari
Denigratio ca ſtoteles in problematis:& in ſecundo de partibus aīalium
pillorum Sunt tamē qui uel ad ſanitatem:uel ad crines denigrādos

caput non lauent:primã capillorũ tincturam Medea ut eſt — Epaphereſis
apud Euſebium euangelicæ præpationis decimo excogi/ — Tondere
tauit:Cõmendtur epapheretis a mollibus coma gradatim — Radere
formata:oportet & illos tõdere:barbam quoq; radere ita/ — Veſtis
lico ritu quæ & ueſtis:Vnde inueſtes dicuntur:& ueſticipes — Inueſtis
Ad hæc parandus eſt tonſor cũ nouacula & forpiculis: q/ — Veſtipices
bus etiam ungues ſecat:unde Reſegmina cadunt:& uibriſ
ſas pilos e naribus tollit. Tonſores ipſi in Italiam e Sicilia — Tonſores
uenere poſt Romam cõditam ãno quadringẽteſimo qui/ — Reſegmina
quageſimo quarto:adduxit.P.Licinius Mena: autor Var/ — Vibriſſæ
ro:antea intonſi fuere.Ouidius in faſtis:Hoc apud ĩtonſos
nomen habebat auos:Primus omnium radi quotidie inſti
tuit Africanus: ſequens Diuus Auguſtus cultris uſus eſt: — radi quotidie
Poſt annos autem ter ſeptẽnos flore genas ueſtit iuuenta:
ut eſt apud Macrobium & Cenſorinum. Nos tamen ante — Barbati
uigeſimum barbatos uidimus:Pubeſcere uero quarto de/ — Puberes
cimo teſtis eſt Aphrodiſæus Chalcidius in Thimeo Pla/
tonis:& iureconſultus. Pecten item quo utuntur textrices:
Ouidius: Illa etiam ſtantes radio percurrere tellas Erudit
& rarum pectine denſat opus:Pecten quoq; raſtellum:Idẽ:
Hoc modo uerebat cum raro pectine pratum: & cratem
notat dentatam ſtilis ferreis. Pecten etiam plectrum quo — Plectrum
ĩ citharis pulſandis chordas tangimus:Silius dulcius Oea/
grios pulſabat pectine neruos. Et pectines piſcium genus
ſunt qui ſaliunt & extra undas uolitant ſeq; ipſi carinant.
Horatius. Pectinibus patulis iactat ſe molle tarentum. Pe/
ctines item e ferreis ſtilis quibus ad linum enodandum ad — Hami
lanam canabem ac ſtupam explicandam utuntur reſtiarii
in primis lanarii & domi fœmellæ. Plinius in .xix. hamos
appellat lanam de lino loquẽs Pectitur ĩquit ferreis hamis.
At in nomine pecten dicitur ſub umbilico pilis hirſutus.Iu
uenalis Inguina traduntur medicis iam pectine nigro.

SVdarium linteolũ dicitur ad ſudorem tergen/
dum unde nomen & diminutiue ſudariolum — Sudariolum
quo nares emũgẽdas purgam⁹ Catul. ad Mar
rucinũ. Nã ſudaria ſethaba ex hiberis miſerũt

mihi muneri Fabullus & Veranius:hæc amem neceſſe eſt. Item Remitte pallium mihi meum quod inuolaſti ſudariumq́ſ ſethabum:Suetonius de Nerone fugiente ex urbe. Adopertoq́ſ capite & ante faciem obtenſo ſudario equũ aſcendit quatuor ſolis comitantibus:& mox: ligato circa collum ſudario prodierit in publicum. Commendantur e

Rhemenſis tela

Rhemẽſi tela ſubtiliſſima ex lino a themis populis galliæ qui adhuc extant communicata quoq́ſ aliis galliæ populis textrini gloria.

SPeculum quod in eo homines imaginem ſuã immo ſe ipſos ferre aſpiciũt ex uerbo antiquo: Macrobius de Hortenſio: fuit enim ueſtitu curioſo & ut bene amictus iret faciem in ſpeculo quærebat: ubi ſe intuens togam corpori ſic applicabat ut rugas non forte ſed induſtria locatas artifex nodus aſtringeret. Tranquillus in caligula:Vultum ad ſpeculum componebat in omnem terorem ac formidinẽ Seneca in quæ

Inuentnm ſpeculum

ſtionibus naturalibus inuentum fuiſſe ſcribit: ut homo ſe ipſum noſceret:deformis in ſpeculo intelligeret quicquid corpori deeſſet redimendum eſſe uirtutibus: formoſus ut infamiam uitaret:iuuenis ut flore ætatis admoneref: illud

Tẽpus diſcẽdi

tempus eſſe diſcendi & fortia audendi: ſenex ut indecora carnis deponeret:& de morte aliquid cogitaret:ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos uidendi:

Naturale ſpeculum

fons cuiq́ſ perlucidus aut leue ſaxũ imaginem reddit.hinc Socrates diſcipulos ſuos ſpeculis uti uoluit:autore Laertio ut qui formoſus eſſet curaret impendio:ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret:qui turpis operam ſedulo daret: ut uirtutis laude turpitudinem tegeret. At De-

Speculis Formoſus notet

moſthenes græcæ princeps eloquentiæ ante ipſum ſpeculum quaſi ante magiſtrum cauſas meditabatur: & a ſpeculo (quod nos cum orandum eſt ſæpicule facimus) pro-

Specula primo

nunciandi congruentiam petebat. Specula autem quæ primum ſydone inuenta fuert: optima apud maiores fue-

Brunduſina Argẽtea prio

re brunduſina ſtanno & ære mixtis: nam ſtannum uitro additum lucida reddit ut ſcribit Aphrodiſæus. Prælata

mox ſunt argentea : primus fecit Paſiteles magni Pompei ætate nuperq; credi cœptum eſt certiorem imaginē fieri auro appoſito auerſis:Caua ſpecula maiorem iuſto imaginem repreſentantia : ſi aduerſus ſolis radios teneantur appoſitum fomitem accendunt. Fiunt & paruula quodammodo ſpecula e uitro: quibus ſeniores præſertim utuntur: ut clarius uideāt & melius : cū oculis adhibita res maiores oſtendant ocularia triuiales ; litterati conſpicilia dixere & Specilla.

Caua ſpecula — Ocularia — Conſpicilia

AVriſcalpiū eſt ſcalpendis auribus & ſordibus extrahendis accomodatū : ueluti dentiſcalpiū dētibus. Martialis ī apophoretis de auriſcalpio præmiſſo lēmate. Si tibi moroſa prurigine uerminat auris Arma damus tantis apta libidinibus. Itē de dentiſcalpio. Lētiſcum melius ſed ſi tibi frōdea cuſpis Defuerit dētes pēna leuare poteſt. Dētifriciū uero medicamē eſt ad dētes potiſſimū dealbādos:qđ fit e pumice:cadmia cinere cornu ceruini:& ſale armoiaco:ut ſcrib. Gale.ī pharmaceuticis.ſed nobilius ex margaritis ī pollinē reductis.

Dētiſcalpium

VNguenta e diuerſis unum odorem ſortita ſunt autore incerto:cum prius per ſe flagrarent ſingula : ueluti opobalſama: ſtacte: Moſchos qui uulgo muſcus:Ratio faciendi duplex ut inquit Pli.ī.xiii.Succus & corpus:ille olei fere generibus.hoc odoribus conſtat:illa ſtymmata hæc hediſmata dicuntur. At e ſiccis odoribus diapaſmata. Nam feces magmata nominant. Iliacis temporibus non fuere. Primum quidē ſe inuenisse refert caſtris Darii expugnatis Alexandrum ī reliquo apparatu cœpiſſe ſcrinium unguentorū: nec cōſtat quādo primum Romæ penetrauerint. Antiocho certe aſiaq; deuictis urbis anno quingenteſimo ſexageſimo quinto. P. Licinius Craſſus Iulius Cæſar cēſores edixerūt ne quis unguēta uenderet exotica:quæ ſunt externa. At poſtea uoluptas ut honeſtiſſima eſt admiſſa:adeo ut lini non ſolum:ſed perfundi quidam uoluerint. L Plotium proſcriptum a triumuiris in Salernitana latebra odor unguenti prodidit. Vidi-

Stymmata — Hediſmata — Magmata — Diapaſmata — Exotica

mus inquit & ueſtigia pedum tingi quod. M. Othonem monſtraſſe Neroni principi ferebant. Primi aũt Parthi (ut aiunt) cõmandandi halitus gratia odoramẽtis uſi ſunt. In alabaſtris optime ſeruantur ſuperuacui profecto luxus habenda: Illico enim expirant & uoluptate aliena parantur: nam qui odorem gerit ipſe fere non ſentit: hinc Socrates ĩ balneis pedes unxit in aerem a capite unguentum ſpirare dicẽs: a pedibus uero ĩ nares prouenire. Vtimur his & hac noſtra tempeſtate: ſed præſertim puluiſculis iter quos Cyprii cõmendantur: & liquoribus odoratis: Apud antiquos etiam mortuis adhibita ſunt: unde exiit illud Ennianũ Tarquini corpus bona fœmina lauit & unxit: & Maronis muſa cecinit: corpuſq; lauant frigentis & ungunt. Plinius de unguentis ſcribens: honos hic ad defunctos pertinere cœpit. Græci Myra dixere a quibus Myropola uenditor: Myropolium taberna: & Myrothecium unguentorum repoſitorium: nomen acceperunt.

Cyprius puluis

Myra
Myropole
Myropolium
Myrotheciũ

ARcam & hypocoriſticos arculam ut Varro ſiue arcellam ut Pompeius: dictam exiſtimant ꝙ ab ea clauſa arceantur fures: nam quæcunq; in ea fuerit dummodo recluſa non ſint tutiſſime habentur. Arcas & menſas argẽteas primum habuiſſe Heliogabalum ſcribit Lampridius: ex græco Capſas uocitamus & diminutiue capſulas & capſellas: dicimuſq; capſas librarias. numarias: farinarias: ueſtiarias: in quibus libri: numi: farina: ueſtes continentur.

Arcula
Arcella
Capſa
Capſula
Capſella

VEſtis a uellando uel potius ut. M. Var. ſentit a uellere nomẽ mutuat̃: quod eſt uniuerſæ ouis lana ſic dictum ꝙ ante tonſurã lanã uellebant ut idem tradit in re ruſtica: generale eſt uocabulum oĩum quibus corpus tegitur. Sed & ſtragulas ueſtes dicim⁹: ueſtimentũ uero ueſtis pars aliqua: ut placuit Pom. Veſtiũ noĩa alia a forma: alia ex græco: multa a colore: nõnulla aliis a cauſis ſunt deducta. Vt Cyclas: Diplois: obola ametiſthyna: endromys: multicia: Rhenones: Pelliceæ: ſara

Vellus

Veſtimentum
Veſtium noĩa

Endromis
Rhenones

balla. Monocoris. dibapha. purpurea. conchyliata quæ Oſtrina ab oſtro: Tyrianthyna. hyacintina. roſea. coccina ianthina. uiolacea. Leucophea. Noegeum. Balia. chlorea. crocota. chlymis. læna quæ chlæna. ſagum. lacerna. epheſtris quæ ut plurimum diuiſa ſuperinducitur armis. Paludamētum. ſynthesis. Scutulata ſcutulas Vndulata quæ fere Cymatylis undas ut Symbalota. Virgulata uirgas lineaſue exprimentes. Polimita. pexa: cui contraria Depexa trita. amiculum. ſtrigium. laneæ e ſuccida lana. Biſſacia. maſtrucæ. colobia. Ependytæ. epitogium. palium. phrygia. attolica. galbanū. prætexta. clauus unde latus claus ſenatoribus. trabea. toga. Poderis. Recinium. peplum. ſtola Talaris & fœminea quā ambit limbus uel inſtita. cucullus. penula ad itur & pluuiā quæ ſcortea. Mantellis. forenſia. Dalmaticæ. ſuparum. tunica. camyſia. ſubuccula. interuala. intuſiū. caligæ. tibialia. ſuccinctoria perizoma cēpeſtre qđ ſubligaculū. Braccæ. Choturnus. ſoccus & diminutiue ſocculus. Cruules. Pedules. calopodia Calonesue Feſto Pompeio e ligno. Pantophilæ. Phæcaſea. Baxeæ. Partitii quaſi patentes. Calceus ſolea ſandalium & compluria alia. Inter quæ ſunt uerſicolores uarios colores referentes qualibus nunc per æſtatem ſericis utimur Quæ ſecundo bello punico mulieribus olium Oppia lege ut ſcribit Liuius & Valerius maximus interdictæ ſunt: eſt Petaſus. Tiara. galerus. eſt pileum: eſt capitium quibus caput tegitur. eſt Torax qui uel laneus ſiue argento auroq; intextus aut bābacinus ſericuſue a nobis ſuperponitur Camyſiæ & ligulis ex aluta tenui pelle cōcinnata æratis capitibus adnectitur caligis: licet manicatus ſit. Iuue. Viridem thoraca iubebit afferri: & Sueto. ſcribit Augu. Cæſarem uſum laneo ſubuccula Thorace: aliter fortaſſe interpretabūtur id uerbū nōnulli: & huic uſi magis aptū magis quadrās nomen excogitabunt: Diſcere meliora non pudet: melioribus cedere non erubeſcimus: nam ingenue ſcribimus: & iuxta illud Priapi Nos nappæ ſumus & puſilla culti ruris numina. Parturiant: ſi quid elegantius cōceperint. Difficile equidē ſcio imo difficilimū

Epheſtris
Cymatilis
Scutulata
Vndulata
Symbaleta
Lanetum
Latus clauus
Stola
Limbus
Inſtita
Penula
Scorta
Campeſtre
Calopodia
Sandalium
Verſiculores
ueſtes
Galerus
Pileum
Capitium
Torax
Aluta
Decoctus

eſſe non diffitebuntur ueſtibus dare nomina: præterea & rebus pluſculis quibus hodie utimur: cum quædam in totum ab antiquo ritu a ueteri forma quædam ex parte immutatæ ſint a nobis:& mutatæ in dies mutentur: Ita ut in ueſtibus diuinãdum ſit:niſi uoluerimus noua formare uocabula quemadmodum & noua induimus & mutamus genera ueſtium. Qui hodie eſt cycladatus cum fimbriis:in craſtinum erit ſine his cum ſcapulari tunicatus: mox lacernatus:interdũ togatus:aliquando ſemitogatus: nunc patagiatam ueſtem ſumet Ezomidam: nunc ſine patagio manicatam ſiue manuleatam. Sunt enim ueſtium quædam manicatæ:aliæ ſine manicis: has Ezomidas:illas cheridotas græco nomine appellamus:nõnulli machrocheras:manicatis & maxime ultra brachia & uſq; i primores manus uti Romæ atq; i omni latio indecoꝝ fuit: unde Africanus Pauli filius. P. Sulpitio Gallo inter reliqua quæ illi obiectabat illud quoq; probro dedit:ꝙ tunicis uteretur manus totas operientibus: & apud Vergilium Romulus latinus uitio dat phrygibus ꝙ manicatas ueſtes habrẽt:nam inquit & tunicæ manicas & habent redimicula mitræ. Scapularis uero a ſcapulis quas tegit nomen accepit. At patagium ipſum dicetur quod ad ſummam tunicam aſſui ſolet: Fimbriæ circa imas extremitates. In uſu apud omnes fere magis ſunt lanea ueſtimenta: Bombicina etiam olim nobiliũ nunc quoq; infimoꝝ ſine ulla diſcretione: quæ ſerica a ſerico quod depectunt Seres populi nominantur: ſiue a uermiculo qui Ser dicitur: ſicut Bombacina a bombice: Sunt enim Bombices uermiculi ex quibus Necydalus araneaꝝ more fila emittentes ad ueſtes luxuſq; mortalium: Prima hæc retorquere turſuſq; texere inuenit i Coo mulier Pamphile: In Ceo ut Varro: non fraudanda gloria excogitatæ rationis ut denudet fœminas ueſtis bombicina: apud nos ad prolem ſeruati in papiliones exeunt qui oua parturientes emoriuntur. Hæc Aprili menſe inter mãmas a mulieribus habita per pauculos dies uermiculos educunt: qui foliis celſi arboris in ſtoriis papyraceis nutriti creſcunt ad mi-

Ezomidæ
Cheridotæ
Manuleatæ
Madrocheræ
Scapularis
Patagium
Fimbriæ
Bombicina
quæ
Serica
Sericum
Bombiees
Necydalus
Papiliones

nimi fere digiti magnitudinem:clariq; & tranſlucidi facti
comportantur in ramulos geneſtinos ubi penſa euomen-
tes illa nidulo ouatæ formæ quo includuntur circundant
poſtea ſole ſiccata arte ad fila trahũtur:e quibus uariæ in
fectis ueſtes plurifariam & texuntur & componuntur. Pri
mus Heliogabalus imperator Holoſerica ueſte uſus eſt:cui Holoſerica
contraria eſt Sub ſerica nõ in totũ ſerica:In ueſtibus apud Subſerica
maiores luxuriam percrebuiſſe inter cætera indicio eſt exẽ Luxuria
plum. L. Luculli de quo apud Plutarchum & Horat.i epi- in ueſtibus
ſtolis. Plinius quoq; aſſerit Agripinã Claudii principis uxo
rem edente eo certamen nauale indutam fuiſſe paludamẽ
to auro textili ſine ulla alia materie:Veſtimẽta ipſa ad cor-
pus fere omnia Zonis aſtringimus:in quibus aurum & pe Zonæ
cuniam portarunt antiqui ut oſtendit. C. Gracchus apud
Aul. Gellium in noctibus Atticis. hinc dicebat Alex. Seue-
rus imperator:Miles non timet niſi ueſtitus calciatuſq; & ſa
tur habens aliquid in zonis: Suetonius in Vitelio zona ſe
aureorum plena circundedit. Apul. in.vii. Præcioſiſſimis
monilium & auro monetali zonis refertis incincta: & in
Euangelio Nolite poſſidere aurum neq; argẽtum neq; pe
cuniam in Zonis ueſtris inquit Ieſus Saluator: ad has no- Aurũ mõetale
ſtri Marſupia folles paſceolos & crumenas ſcorteas ſiue
ſericas argentoue & auro intertextas ad numiſmata por- Marſupia
tanda appendunt:his fibulas ex ferro orichalco auro & ar Crumenæ
gento addimus ad ueſtem ſubligãdam:unde Fibulare cin- Fibulæ
gere & diffibulare diſcingere & fibulam reſoluere:Statius
ĩ Thebaide:torto chlamydem diffibulat auro: Bullas etiã
ad ornatum: quæ & diminutiue Bullulæ dicuntur: unde Bullæ
Zona Bullata & balteus bullatus. Sunt attamen Cingula Bullulæ
quæ nodo tantum facto idem operẽtur: Veſtes autẽ ipſæ
æſtate præſertim diligenter inſpiciẽdæ ſunt mouendæ ex
arculis & excutiendæ per ſeruos ueſtiſpicos quibus illarũ
cura eſt credita:ne tineis pabulum præbeant: nam in lanis Veſtiſpici
& quibuſuis lanitio confectis puluerulẽtis maxime naſcũ-
tur tineæ impendio rodentes ut ſcribit Ariſtoteles. Inſtru-
mentum ad hoc habere ſolent uel e lobis milii indici uel

Scopina
Muſcarium
Bubulum

ex ſetis ſuillis Scopinam quam uocitant:uelut antiquiores muſcarium bubulum ex bouis cauda:de quo Martialis.

Sordida ſi flauo fuerit tibi puluere ueſtis
Colligat hunc tenui uerbere cauda bouis.

Muſcarium
Setaceum
Mirum

Hinc muſcarium ſetaceum eleganter appellare poterimus a ſetis ſuillis:ut illi a cauda bouis bubulum dixere: mirum eſt quod refert Plinius. Veſtem quæ fuerit ī funere a tineis non attingi.

Teſſera
Talus
Latrones
Schachi
Cubus
Aſtragalus
Aſtragalizontes

ALueus & alueolus tabula luſoria qua hinc biſſeno puncto illinc quadris diſcoloribus notata utimur ad luſum Talorum teſſerarum & latronum Plinius libro ultimo: In triumpho Pompeius tráſtulit Alueum inquit cum teſſeris Luſorium e gēmis duabus latum pedes tres:longū pedes quatuor:Teſſera ipſa Cubus eſt græcæ ut Iulius Pollux & Gellius oſtendūt. Talus uero aſtragalus a quo aſtragalizontes apud Plinium talis ludentes:Latrones uero calculi nominantur: & ſcachi triuialiter: At ſcruppis nouem certamus in tabula: in qua uiciſſe eſt continuaſſe ſuos.

Lecelli

LOculi & per diminutionem Locelli dicuntur capſulæ minores: in quibus numi ſeruantur. Martialis ī apophoretis de loculis eboreis:Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet: argētum uillia ligna ferant. Item de ligneis. Si quid adhuc ſupereſt in noſtri fece locelli Munus erit: nihil eſt:ipſe locellus erit. Apuleius Iubet nobis protinus gaudii ſui gerulis decem aureos:ut ipſe habebat e ſuis loculis adnumerari: & Suetonius ſcribit Galbā e peculiaribus loculis Cano tibicini mire placenti dediſſe pecuniam.

Numus
Nomiſma
Aes ſignatum primo
Pecunia
Rude æs

Numus uero ſiue nomiſma a lege:quæ græce nomos:non natura quippe:ſed lege & principum iſtituto cuditur. Primus Seruius Tullius rex Romanorum æs ſignauit nota pecudis:unde pecunia: niſi potius a peculio ut Varro: nam maiores quod habebant ex pecoribus habuerūt. Rudi ære hoc eſt non ſignato antea Romæ uſos perhibēt:ſignatum eſt po

ſtea.inde ærarium locus publicæ pecuniæ: & æs alienum quod debemus. Argēto autem ſignato ante uictoriam de Pyrrho populus romanus minime uſus. Signatum eſt primo. Q. Fabio conſule annis quinq; ante primum bellum punicum: anno urbis conditæ quingenteſimo octuageſimo quinto Nota bigarum & quadrigarum: hinc bigati & quadrigati. Liuius druſus in tribunatu tertia parte æris argento mixta numum percuſſit ſigno uictoriæ: inde uictoriatus: Aureus numus poſt annos duos & ſexaginta q̄ argenteus autore incerto ſignatus eſt: hunc præcipue Italia bilanciola: quam Simbellam dicemus an iuſti ſit ponderis examinat: ueluti aurum & argētum probant Coticula an primæ an ſecundæ uenæ ſit: uel adulterinum: nam & monetam aliquando: quæ tam aurea q̄ ærea uel argentea ſic nominata uidet: q; & præcii & autoris nos ſigni impreſſione admoneat. Quicūq; īquit firmicus habuerint horoſcopum ſub cygno erunt monetarii ideſt monetæ cuſtores ſignatoreſq;: Plutus primum in uſus coaceruare ſeruareq; pecunias monſtrauit. At baleatici nec aureo nec argēteo numo utebantur: quos ad inſulam afferri etiam prohibebant cauſam reddentes: Gerionem Chryſauti filium auro atq; argento opulentiſſimum quondam ab Hercule bello expugnatum. Exiſtimabant enim id quod eſt ſeſe cum argento & auro caretēt facile omnes uitæ inſidias euaſuros: hinc Diogenes interrogatus cur palleret aurum quia multos inquit habet inſidiatores. A numo auaritia in mortales irrepſit quæ fons & origo innumerabilium malorum ne dicam omnium fœnus quæſtuoſam ſegnitiam parturit: quo gentes: ut in dies uidemus exhauſtæ periclitantur: Vnde fœneratores harpyæ dici poſſunt eleganter & uere tanquam mortalium labores depaſcentes: Breui namq; omnia ad ſe trahunt: nec tamen unquam(quod illis pro ſupplicio datur) in tantis opibus cupiditates extingūt: ignari terram in quam brutorum more feruntur quantulum eſſe mondi portionem: ſiue potius punctum ut plurimi tradiderūt: terreniſq; omnibus quis inhiant inſitam a natura

Aerarium
Aes alienum
Argētū ſignatum primo
Bigati
Quadrigati
Victoriatus
Aurū ſignatū primo
Simbella
Moneta
Seruare numos primo
Coticula
Monetarii
Cur aurū pallet
Auaritia
Fœnus
Fœnatores q
Harpyæ
Terra punctū
In Auaros

mortalitatē:non contēplantes prӕterea q̄ exigua terreno-
rum tellurisq; particula cadaueri detur poſt diſſolutionem
cӕteris omnibus ad hӕredes ſӕpiculӕ ridentes transeun-
tibus:quibus ipſi nullo labore partis fruuntur ad uolupta-
tes dum illorum animas ex ſententia ӕquiſſimi iudicis per
petuo carceri ad centrum terrӕ diuerſo mancipatas ſcele-
rum ultores Plutonii miniſtri pœnis meritis afficiunt:nam
& Plato ut theologos taceam chriſtianos:tyrāni animam
facit excruciari poſt mortem ab ultoribus: & Trimegiſtus
Ergo inquit ne his implicemur uerendum tantundem ca-
uendumq; eſſe cognoſce: Incredibiles enim poſt delicta
cogentur credere:non uerbis. ſed exemplis: nec minis: ſed
ipſa paſſione pœnarum: & mox: Omnia pro uitӕ meritis
aut delictis: tanto poſt mortem ſӕuioribus ſubiiciuntur:
quanto multa forſitan fuerunt celata dum uiueret: Prӕſi-
cia enim rerum omnium diuinitate reddentur ut perinde:
ut ſint pro delictorum qualitatibus pœnӕ.

Vsuratie uorax Infernus

Quā chriſtiāe

LVcerna dicta eſt a luce: uel a lychno. autores
Ser.& Varro: oliuum illi infunditur ut ardeat
& ſplēdorem diutius ellychnium emittat:un-
de apud Plutarchum legimus Anaxagoram a
Pericle negotiis impedito deſtitutum & mori cupientem
dixiſſe cum ille eum oraret:ut ſui gratia uiuere uellet:O Pe
ricles & qui lucerna indigent infundunt oleum:At Ro.Im
perator Heliogabalus balſamum infudit. Hic eſt Helioga-
balus qui mulieres nunq̄ iterauit:prӕter uxorem:qui nunq̄
minus centum ſextertiis cœnauit hoc eſt argenti libris tri-
ginta:qui calciamentum nunq̄ bis induit:qui e ſolido argē
to lectos habuit & triclinares & cubiculares:qui omni tuni
ca aurea uſus gēmas calciamentis addidit. Cubicularis di-
citur quӕ in cubiculo tota nocte ardens ſeruatur. De hac
Martialis. Dulcis conſcia lectuli lucerna Quicquid uis fa-
cias licet tacebo.Item: O quӕ prӕlia quas utrinq; pugnas
Fœlix lectulus & lucerna uidet. Apuleius exiſtimauit in-
uentam ab aliquo amatore ut cupitis per noctem dulcius
potiretur. Patuula eſt & ſӕpe penſilis a Lampyride nocti-

Heliogabalus

Lampyris

luca Cicindellæ nomen adepta & unico ellychnio contẽ/ Cicindela
ta:nã habemus in ſupellectile & Dimyxon & Trimyxon Dimixos
& polimyxon a duobus tribus pluribuſq; angulis & nari/ Trimyxos
bus ex græco omnia pendentia: cũ fierent olim ex argilla Teſtæ
a figulis teſtæ appellatæ.hinc poeta: teſta cum ardente ui/
derent ſcintillare oleum & putres concreſcere fungos.

HOrologium eſt quo dies horis diuidũtur:qua/
rũ nomen non minus annos.ccc.Romæ igno Horæ
ratum eſſe credibile eſt: nam duodecim tabu/
lis nuſquam nominatas inuenies:ut in aliis po
ſtea legimus & quidem ante meridiem eo uidelicet ꝙ par
tes diei bifariam tum diuiſi meridies ab ortu ad occaſum
diſcernebat. Alii die quadripartito noctem ſimiliter diuide
bant:idq; ſimilitudo teſtatur militaris:ubi dicitur prima ſe
cunda tertia & quarta uigilia:autor Cẽſorinus. Sed a quo Vigilia prima
Romæ horologia ſint inuenta incertum eſt:hoc ſatis con/ ſecũda tertia
ſtat ſolaria primum appellata:ꝙ ex ſolis umbilici qui gno quarta
mon uocat᷑ umbra horæ cognoſcerẽt. Id prim⁹ apud La/ Solaria
cedæmonios Anaximenes Mileſius excogitauit: dictũq; Gnomon
eſt ab umbra ſciotericon. Plinius ita ſcribit: princeps Ro/ Stiothericon
manis horologium ſtatuiſſe ante duodecim annos ꝗ cũ
Pyrrho bellatum eſt ad ædem Quirini. L. Papirius curſor
cum eam dedicaret a patre ſuo deuotã a Fabio ueſtali pro
ditur:ſed neq; facti horologii rationem nec artificis nomẽ
exprimit:nec apud quem ſcriptum inuenerit. Marcus Var
ro primum ſtatutum in publico ſecundum roſtra in co/
lumna tradit:bello punico primo a Marco Valerio Meſſa
la cõſule Catina capta in Sicilia. deportatum inde poſt an/
nos triginta ꝗ de papiriano horologio traditur. anno ur/
bis quadrigenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo:nec congrue/
bant ad horas eius lineæ: patuerunt tamen ei annis unde/
centum. donec Q. Martius Philippus qui cum. L. Paulo
fuit cenſor diligẽtius ordinatum iuxta poſuit: idq; munus
inter cenſoria opera gratiſſime eſt acceptum: etiamnum
tamen nubilo incertæ fuerũt horæ uſq; ad proximum lu/
ſtrum:tunc Scipio Naſſica collega Lanati primus aqua di/

uiſit horas æque noctium & dierũ: idq; horologium ſub tecto dicauit anno urbis quingẽteſimo nonageſimo quinto: tam diu populo Romano indiſcreta lux fuit: quod & ipſum ex conſuetudine noſcẽdi horas a ſole ſolarium cœ-

Clepſydra

ptum eſt uocari ut ſcribit Cenſorinus. Huiuſcemodi tamẽ horologia proprie Clepſydræ nominantur quod aquã qua horæ notabantur incluſam & occultam habebant. Noſtra tempeſtate horologia & quidem publica ex ferro rotulis denticulatis & ponderibus libratis miro artificio ꝑducuntur: ad horas diſtinguendas & Campani æris: quod

Automata
Tintinabulũ
æs campanũ

tintinabulum antiqui: ſonitu ſignificandas: inter Automata quæ per ſe mouentur numeranda. Fiunt etiam ex ære paruula ſed priuata: & ad eundem uſum & ad ſomnos arbitrio noſtro ut excitemur rumpendos: quæ cum in cubi-

Horologia cubicularia excitatoria
Iſometrinæ
Cæricæ

culis habeant᷑ cubicularia excitatoriaue rectiſſime poſſunt appellari. Sunt & e uitro horologia quæ arenulam ſiue albicantem puluiſculum quo horæ ſigilatim inuertendo notantur habent icluſum: quibus utuntur declamatores & planipedes & prædicatores cæteriq; in pergulis etiam ad ambitum profani Euangelium populo nũtiare adſueti. Nam horologii genus Viatoria penſilia de quo Vitruuius erit quale modo Cylindracea ſpecie uiatores frequẽtant. horarum autem comprimis ſunt æquinoctiales quæ Iſometrinæ: & temporales quæ uulgares græci Cæricas appellant.

Matella
Matellio
Lotium
Laſanum
Scaphium

MAtulam & matellam ut alii etiam matellionẽ & laſanum uas ad lotium ideſt urinam uocitabimus: Græci ſcaphium: Iuuenalis: & ride poſitis ſcaphium cũ ſumitur armis: de matella Martialis in apophoretis: Cum poſcor crepitu digitorum & uerna moratur: Ah quoties pellex culcitra facta mea eſt ſed laſanum & Scaphium ad excrementa uẽtris aliquando: De matellione Cicero in paradoxis: Quid enim cenſes inquit ſi .L. Mumius aliquem iſtorum uideret matellionẽ

Aqualis

Corinthium cupidiſſime tractantem cum ipſe totam cõrinthum contempſiſſet: Vbi de aquali ideſt uaſe ad aquã

inteligemus i quo ſignificatu & Matula & matella ab au-
toribus ponuntur. Hoc addimus Scaphium quoq; fuiſſe
uas æreum in quo ſtili in medio poſiti proceritas horarũ
ductus diſcriminebat. aliquando & græcis poculi genus;
At Plutarchus in Numa Scaphiũ appellat quo ignis eter-
nus extinctus ſolis tantum radiis accendebatur.

LAtrina locus priuatarum ſordium a latendo
Columella: Immundis quecumq; uomit latri-
na cloacis: Apuleius de Aſino aureo libro no-
no. Omnia protſus ut in quandam cœnoſam
latrinam in eius animum confluxerant uitia: Foricæ uero Foricæ
loca publica ſunt in quibus licet omnibus uentrem exo- Foria
nerare: nam foria ſtercora dicuntur & præcipue liquidio- Cloaca
ra ut eſt apud Põpeium: de Foricis Poeta ſatyrographus.
Inde reuerſi conducunt foricas. Cloaca enim locus cauus
nuncupatur quo publicæ ſordes eluuntur a clocare quod
eſt inquinare: ſiue a coluendo ut alii ſenſere: cuius appella-
tione & Tubi & fiſtulæ continentur ut inquit Vlpianus:
Cloacas publicas Romæ fecit mãibus plebis Tarquinius
ſuperbus ut autor eſt Liuius: Plinius tradit id opus factum
a Tarquinio priſco: Marcus quoq; Agrippa in ædilitate
poſt conſulatum ſuffoſis montibus Cloacas fecit omni-
um operum dictu maximum: namq; ſeptem amnes cur-
ſu præcipiti modo torentium per meatus ſubterraneos
omnia auferebant: omnia rapiebant: ut refert Strabo Geo- Andronæ
graphici operis quinto: Latrinæ ipſæ ſubdiales quas An-
dronas dicere poſſumus inter duos parietes ita produci
debent ut in pariete altero foramen ſit quod Operculo
obturatum fetidum fetorem cubiculo reddere nõ poſſit:
uerum magis conducet locũ facere cubiculo adiacentem
quem dormitioni ſeruorũ uel cubiculariorũ aptiſſimum Conclaue
conclaue dicemus: in cuius pariete fiant latrinæ de qua di-
ximus ſpiramina: nam & latrinas habent domus uel in cu- Cæcæ latrinæ
biculis: uel i loco ab his ſequeſtrato ſæpius: quas cæcas no-
minabimus tubulis fictilibus p medios parietes excremẽ-
ta in cauam lacunam deducẽtibus: nõnulli e potẽtioribus

Oletum
Sella familiaris

præſertim ſellas in cubiculo ponunt familiares: in quibus uaſa condita oletum ideſt ſtercus excipiunt per unum e famulis mox exportandum: uaſculis ad id ex auro: ut eſt apud Martialem Baſſa utebatur: hinc eſt.

Ventris onus miſero nec te pudet excipis auro
Baſſa bibis uitro carius ergo cacas.

Et Lampridius refert Heliogabalum Imperatorem onus uentris auro excepiſſe: & ĩ murrhinis ac onychis minxiſſe. Plinius quoq; li.xxxiii. ex autoritate Meſſallæ oratoris ſcribit. M. Antonium triumuirum aureis uſum uaſis in obſcœnis omnibus deſideriis pudẽdo etiam crimine Cleopatræ. Et quoniam huiuſcemodi ſellæ familiares ualitudinario ĩ primis neceſſariæ ſunt: placuit de illo paucula ſtatim his ſubnectere.

VALITVDINARIVM CAPVT .VII.

Valitudinariꝰ
Valitudo

VALITudinarium locum dicimus quo ualitudinarii & infirmi curantur: ut ualitudinem malam bona permutẽt. Seneca ad Lucilium: tanq̃ in eodem ualitudinario iaceam de communi malo tecum colloquor remedia conuinco. Item in quæſtiõibus naturalibus: Non uideo quare ſibi placeat qui robuſtior eſt in ualitudinario: In eo autem quid ſuppellectilis ponendum ſit referre ſuperuacuum uidetur: comportabuntur quæ per alias ædiũ partes erunt cum neceſſitas poſtulabit. Aduocabuntur medici uel Iatraleptæ qui perfrictione & unctionibus curant: uel clinici qui dieta & pharmacis medentur: uel chirurgici quos uulnerarios dicimus cũ ſpecillo: forpiculis: ſcalpello quæ lanceola: cucurbitulis uentoſis: & id genus cæteris: Poſtq̃ a medicis ſalutem immo uitam noſtram pendere iã diu eſt receptum: qui famæ plerũq; ſtudio circa ægros miſeris ſententiarũ concertationibus uelitantur: In quibus inter eos quiſquis pollet loquendo fit ſtatim uitæ noſtræ ne

Iatraleptæ
Clinici
Chirurgici
Scalpellum
Cucurbitulæ

ciſq; (ut ille iquit) imperator: diſcunt quidem periculis no/ ſtris & experimenta (doctos ſemper incipio) per mortes a/ gunt: nec mirum: quando per quietem uiſo in ſomnis Ga/ leno aut Auicēna Aeſculapioue multi litterarum penitus ignari medicos ſe profiteri non erubeſcunt: & ſtatim (heu dementia) fides habetur: Vtinam legum ſanctione plecteretur īſcitia capitalis: utinam non adeo creduli eſſemus: non tam inſigniter noſtro maxumo malo delirātes: Vtinam ab herbis arboribus fruticibus auibus quadrupedibus & cæ/ teris ſimplicibus remedia ad morbos peterentur: ut olim petebantur medicinam ipſam quodāmodo rerum natura faciente. Non fecit Cærata malagmata emplaſtra Colly/ ria Antidota & id genus mixtiones inexplicabiles parens illa ac diuina rerum artifex: iſta ingeniis conſtant: officina/ rumq; immo auaritiæ commenta ſunt: Videres pauculos graſſatores purpuratos mulis obequitantes: Videres uene randæ ſenectutis canos immo ſeptuagenarios innumera/ biles. Verum ſtultitia noſtra fruuntur. Verum hominem iis ſolis occidere licet impune: Sed & mortuis quoq; ultro conuicia ingerunt intemperantiæ inobedientiæue illos ac cuſantes: & id quidem (ut mihi uidetur) meritiſſime: poſt q̄ ſalutis noſtræ pauci rationem habemus: & cuicumq; Her/ bario etiam mulotribæ uitam noſtram credimus: ac ingen ti ſæpiſſime precio necem nobis ipſis emimus: Vtcumq; animas profecto noſtras æruſcatores medici negociant̄ Vi dimus ipſi poſt multa pharmaca magno ſumptu īcaſſum a medicis īgeſta ægrum iam conclamatum iam orco can/ didatum remedio ab horto quæſito & accepto ſine impē/ dio uitæ reſtitutum: Saccarum igitur antidota: cathartica: pharmaca unde pharmacopolæ: Epithemata quæ a Cor/ nelio celſo pitacia: clyſteria: pyriaſes: balani quæ ſuppoſito/ ria: cataplaſmata uelut fomenta: Eclegmata: quæ linctus: paſtili qui trochiſci: catapotia: ſeptæ: cauteria uel cauſtica: malagmata: peſſi: emplaſtra quæ nunc triuiales unguenta: Hygremplaſtra: Xeria: Diaphoretica: Enchriſta: cærata: col/ lyria: Amuleta: Turunda e filis ad uulnus linamentum: &

In medicos malos

Pharmacopolæ

Epitgemata

Piſtacia

Balani

Cataplaſmata

Eclegma

Linctus

Emplaſtra

Linamentū

Trochiſi

reliqua medicamina quorum meminit Galenus in phar-
maceuticis & alii pro morborum differentia parabuntur:
Morborum numerus
quos uarios impenſius ac multiformes ut oſtenderem a
capite more boni pictoris incœpi particulares in calce fini
turus: his adiunxi & generales ne quid deeſſet ad cognitio
nem humanæ miſeriæ: quæ a uitæ innitio ad exitum uſq;
tot tantiſq; ægritudinum generibus: nam ſupra.ccc.autore
Fames
Plinio credũtur: ut omittam neceſſariorum & amicorum
Votnm frequens
funera prope quotidiana: exilia: proſcriptiones: famem ter-
rerimum genus mortis ut inquit Egeſippus neneficia. me-
tus: deſideria: & erumnas. in dies uel potius in horas affli-
gitur. ut inuocata morte nullum iam ſit uotum frequen-
tius: & fœliciſſimi exiſtimandi ſint qui myſtica unda rena-
ti q̃ primũ ad omniparentem deum a quo exierunt reuer-
tuntur. Hinc pro miraculo receptum eſt Xenophilum mu
ſicum centum quinq; annos uixiſſe ſine ullo corporis incõ
modo Heu fragilis & laborioſa mortalitas: heu miſera &
incerta hominum uita: Abunde profecto atq; indulgenter
(ut ille inquit) fortuna deciditur cum eo: qui iure dici non
infœlix poteſt.

CEphalea ægritudo eſt capitis cum dolore inter
maximos adnumerato. Sunt autem ſtomachi
& calculorum. uehemens eſt etiam dentium:
Vnde Serenus haud facile eſt acrem dentis to-
lerare dolorem cum baccho uiolas decoxeris ore teneto.
caput infeſtant cephalalgia. porrigo. achoræ. ſycoſis. hete-
Hydrocephalia
rocraneæ. hemicraneæ. hydrocephalea a capite i nares de-
ſcendẽs. Siriaſis. phrenitis. mania. uertigo. uigiliæ: lethargus
Lethargus
quod ueternum: ſubetia: Epilepſia: qui maior herculeus ca
Epilepſia
ducus diuinus comitialis morbus dicitur. apoplexia ſubita
Apoplexia
quædam percuſſio. Deformãt caluitium. Areæ Morpheæ:
Lendes
Ophis. ophiaſiſue: Alopetia. At prurire faciunt lẽdes coitu
pediculo℞ autore Ariſtotele hiſt. animaliũ quĩto ꝑcreatæ
pedicularem uero morbũ (ut hoc quoq; tranſeunter enare
mus) totum fere corpus infeſtantem græci phthiriaſim ap
Phthiriaſis
pellant: nam phthira pediculum dicunt: de illo Serenus.

Noxia corporibus quædam de corpore noſtro
Progenuit natura uolens abrumpere ſomnos
Senſibus:& monitis uigiles intendere curas:
Sed quis non paueat Pherecidis fata tragedi:
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit:turpi miſerum quæ morte tulerunt
Sylla quoq; infœlix tali langore pereſus
Corruit:& fœdo ſe uidit ab agmine uinci.

Plinius i.xxvi.phthiriaſi quoq; ſylla dictator conſumptus
eſt: & Ariſtoteles hiſtoriæ animalium quinto de pediculis
Accidit morbus non nullis præ nimio corporis humore:
& quidem aliquos fœditate obiiſſe proditũ eſt: ut Alcma-
nem poetam & Pherecidem Syrum:naſcuntur & intra cu
tem & carnem pedicilli pruritum haud mediocrem ſuſci- Pedicili
tantes.

Crithe ab hordeo tuberculum eſt in palpebris
naſcens unde & hordeolum latini: Oculorum Hordeolum
autem e quorum pupulis eſt homini uiſus ſen- Viſus
ſuum ſi non primus ſaltem ſecundus ægritudi- Epiphoræ
nes ſunt Ophthalmia a qua ophthalmicus medicus Xero Argema
phthalmia: Lipitudo: Ectropium: Gramiæ: Epiphoræ eti-
am teſticulorũ:Lagophthalmos: Mydriaſis: argema quæ
albugo leucoma:nubeculæ e quibus interdũ cæcitas Sors Cæcitas
lœto durior oĩ ut ille ĩquit: Glaucoma:plũbum:Scotoma Suffuſio
uertigo Aegylops amauroſis:ambliopia:Ancylops & Hy Hypochyſis
pochyſis ſuffuſio quam a fluore ex græco uulgus catara- Cataracta
ctam nuncupat uel quia uiſum ut opinor impediat non
aliter q̃ cataractæ in fluminibus & canalibus liberum de-
curſum tranſuerſæ poſitæ impediunt: Ammianus cata-
ractis auulſis ad diffundendas reprimendaſq; aquas riga-
re ſuetas opere ſaxeo ſtructis: Itẽ ſublatis cataractis undas
euagari fuſius permiſerunt.In portis quoq; ciuitatis catara
cta e ferro lignoue demiſſa obſtat ingredi uolentibus: Liui
us porta cataracta deiecta erat clauſa: eſt & Luſcitio mor- Luſcitio
bus qui Nyctalopia: unde luſcitioſi & nyctalopæ per no- Nyctalopia
ctem melius qua per diem uidentes:ut eſt apud Theodoꝝ Luſcitioſi

Luſcus
Cocles
Monophthalmos
Myops

Priſcianum:nã luſcus uitioſus eſt unico tãtum oculo: quẽ monoculũ coclitem deſioculũ etiam:græci monophthalmon dixere. Myops uero niſi admota uidere non poteſt.

Iſthmoidæ
Rheumatiſmus
Hæmoptoea
Parottides
Adenes
Rhagades
Mentagra
Lichen
Emproſthotõ

OZena morbus eſt ulcus naribus inducens uſq; ad oſſa illa quæ ab anguſtiis uocantur Iſtmoidæ: mali odoris:unde a putore ex græco nomen accepit. Lædunt & naſum polypus:coryza:grauedo:catarrhus pituita: mucus & rheumatiſmus e capitis diſtilationibus:multaq; aliunde cauſata:at auribus unde auditus procedit Parottides ifeſtæ ſunt:ex collectionibus in his glandulis hinc indeq; quæ Adenes græcæ dicũtur:Tinnitus:& ſurditas.In facie uero & ore prouenire ſolent oſcedo:Rhagades in labris & anoſciſſuræ:aphtæ:hæmoptoea a pectore ſtomacho iocinoreue deriuans: cinicoſpaſmos:diſodia:ephelis:lentigo:Melaniæ:furfures qui etiam capitis ſunt: mentagra quæ lichen: & Emproſthoton cum mentum adhæret pectori:de quibus ſæpicule apud Plinium.

Epulides
Dentes
Vua
Staphylis
Pariſthmia
Toles
Tonſillæ
Angina
Synanchis
Branchus

PArulides tubercula ſunt iuxta dentes in gingiuis naſcentia:ut ſcribit Celſus:& Epulides quoties in gingiuis genuini caro excreuit:dẽtes ipſi ignibus domiti tabe cauãtur:quæ nõnũq; dolorem acutiſſimũ parit.Vua quæ ſtaphylis humore e palato dependet interdũ non ſine periculo:Nã ut eſt apud Ariſtotelem primo de hiſt.animaliũ ſæpius ſtrãgulat.hinc *Serenus*.Si uero afflictã langor deiecerit uuam: Aut illã toſti puluis releuabit aneti:Aut cinis ex cochlea. Fauces tumor occupat qui toles:autore Põpeio:tõſilla etiã nomiatur:cõmunicato morbi & loci noie:ut græcis quoq; Pariſthmia angina uero obturãtur ut plurimum:cuius ſunt teſte Cornelio celſo ſynãchis:cynãchis & paraſynãchis:Serenus ad anginam:Verũ angina ſibi mixtũ ſale poſcit acetũ uoluẽdum fauce ſonora.Anginã uinariã inquit feſtus habere dicunt qui uino ſuffocant:at brãchus uocis quæ dicit Raucitas(aliis licet ex cauſis)accidit tamen etiã cum deſtillationes in Arteriã aſperam defluunt: Intumeſcit & aliquibus

guttur ſpongioſis quodámodo tumoribus: qui hæredita/ rii fere ſunt nónullis domibus & nationibus: aquarum ac/ cidit id plerumq; uitio ut tradiť: Vnde gutturoſos paſſim uidem⁹ nouocomẽſes & e tráſpadanis plurimos:ſicut cal/ ui olim Myconii dicuntur omnes: Plinius de ſuccino:ho/ dieq; tranſpadanarum agreſlibus fœminis monilium uice ſuccina geſtantibus maxime decoris gratia: ſed & medici/ næ:quando Tonſilis creditur reſiſtere & faucium uitiis ua/ rio genere aquarum iuxta illós infeſtante guttura & uici/ nas carnes. — Gutturoſi — Myconii

OPiſthoton dicimus ex græco quando ceruix annectitur ſcapulis: tetanon cum flecti non po/ teſt de quo ut opinor Serenus: — Tetanos

Et ſi ceruices durataq; colla rigebunt:
Anſeris ex pingui torpentia colla fouebis.

At gibbus in ſcapulis præcipue tumet inter uitia corporis non morbos numerandus:a quo gibberoſi: qui fiunt ſi in ſeptima parte arietis habuerint horoſcopum ut ſentit Iuli/ us Firmicus in.viii. Quid autem differat morbus a uitio docet Au. Gellius libro quarto noctium atticarum: Eſt & Bronchocœla in ceruice tumor haud mediocris & rotun/ dus de quo Celſus meminit in ſeptimo. — Gibbus — Gibberoſi — Bróchocœla

CAper ſiue Hircus & græca dictione qua utitur Martialis Tragos morbus eſt ſub alis propter fetorem Hircinũ ſic appellatus. Hora. An gra/ uis hirſutis cubet hircus ĩ alis. Catul. Valle ſub alaꝶ trux habitare caper:Ab alis aũt ad ungues naſcunť: Chiragra morbus articularis: Paronychia quæ rediuium: Panus: phygethlon: Pterygium: & uerrucæ quæ etiam in aliis partibus corporis intumeſcunt:Serenus. — Tragos — Chiragra — Paronychia — Verrucæ

Interdum exiſtit turpi uerruca papilla
Hinc quondam Fabio uerum cognomen adhæſit
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem:
Id poterit uitium ſanguis curare lacertæ.

STomachus in quo cibi cõcoquuntur rex corporis & pater familias merito nominatur Serenus:

Qui ſtomachum regem totius corporis eſſe:
Contendunt niti uera ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra:
At contra eiuſdem franguntur cuncta dolore Ipſius morbi apoſtema:ſigultus:itercifio:anorexia faſtidium ſiue nauſea: Malacia: Pneumatoſis inflatio: elcoſis exulceratio ſi Theodoro Priſciano credimus:& Diſpeſia ideſt mala concoctio:quãdo cibi non perſiciuntur:Nã pepſis concoctio. Vnde Pepticæ medicamenta quæ foris adhibentur ad cõctionem:Stomachus ſubeſt pectori a quo ad anum uſq; interiores morbi homines torquent cruciãt affligunt:tuſſis & pertuſis inueterata:pneumonea:aſthma: Dyſpnoea orthopnoea: phthiſis: cardia: hydrophobos: pleuretis: lipothymia lipopſychiaue defectio medioctis ſpiritus; & ſyncopis maior ambæ ex corde: Pareſis: ſcintillatio: hæmoptoea ſanguinis excreatio Theodoro Priſciano de qua diximus ueluti Diabroſis: Rhegmochaſmos & Anaſtomoſis:Epaticus morbus:Hydrops:aqua Intercus:ſcliroſis. Bilis atra:choleræ:cœliacus morbus:dyſenteria tormina.lienteria.rhenaſmos.ileos a quo Ileoſi ſciros ſimile quoddam molæ qua laborãt fœminæ.lagonoponon.colũ.telum.uermina.lomgabo. Nephritis unde Nephriticus: ſtranguria ſubſtillũ dyſuria ue. lithiaſis calculus in ueſica.ſuffocatio uuluæ & Rheumatiſmus: ſatyriaſis; cirſocelæ enterocelæ bubonocele porocelæ ſarcocelæ hydrocelæ epiplocelæ herniæ uel ramices. At phimoſis erit cũ glãs mẽbri uirilis quod faſcinũ:mentulã:& mutonẽ appellant:ita tegit̃ præputii pellicula ut nudari nõ poſſit. Rhagades uero: ſycoſis ficus:& cõdilomata ſedẽ:hoc eſt podicẽ infeſtant; ut hæmotholdes cæcæ comprimis:de quibus Serenus.

Excruriant turpes anum ſi forte papillæ:
Agreſtis prodeſt radix ſuper addita porri:
Dulcia cumq; nigra iunges fuligine mella:
Apgoniſq; ſuper pellit medicina dolorem.

& Gonorrhea profluuium geniture: Intertrigo autem ex attritu fit membrorũ æſtate ulatoribus pręſertim ſudore pro

Anorexia
Aneumatoſis
Elcoſis
Diſpeſia
Peplis
Pepticæ
Lipothymia
Sincopis
Hæmoptoea
Sciros
Mola
Lithiaſis
Hernia
Phimoſis
Faſcinum
Muto
Sedes
Hæmorhoides.
Gonorhœa
Intertrigo

ueniens.Pli.in.xxiiii.uirgam populi in manu tenentibus in/
tertrigo non metuatur:hæc græce Paratrima. Paratrima

COxendix uertebra cum Neruo dicitur quæ fœmora trunco annectit: hæc luxata ſi fuerit dolorem mouet: hinc ſæpius apud Plinium remedia ponuntur ad luxatas coxendices:in ſe
ſtatur & Iſchia quam qui patiuntur non generant: quod Iſchia
accidit in omnibus animalibus ut Ariſt:in problem. teſta/
tur:Loripedes quoq; ideſt claudicantes facit.Serenus. Sæ/ Loripes
pius occultus uita coxendice morbus Perfurit & greſſus Coxa
diro langore moratur. Sed & luxata membra quæcūq; a Phimata
græcis ſtremmata dicta dolores mouēt: A coxa uero quæ Luxata
eadē eſt:ad calcem naſcūtur phimata: hoc eſt tubercula ī/ Strēmata
guinariæ:uarices:chironium:claus:morticini:callus:flegmi Inguinariæ
na:gemurſa:acrocordones:thymon:myrmecia:quam lati Myrmetia
ni formicationem alibi etiam prouenientem uocitant.Po/ Podagra
dagra morbus peregrinus: unde latinum nomen non ha/ Perniones
bet:& perniones calcanea per hyemem exulcerātes:a qui/
bus ad morbos qui plurimas uel omnes corporis partes
occupant tranſeamus.

FEbris plura ſunt genera: quotidiana: quæ am/ Amphemeri/
phemerinos:tertiana:quartana unde quartana nos
rii:periodice:hemitritæos:ſynochus: continua: Quartanarii
cauſon:epialos:ſtegna:hetica:& ephimeris:ani? Epemeris
tantum dei & acceſſionis:de quibus eſt apud Plinium:Aui
cennam Galenum & cæteros medicos.Eſt in eis horripila/ Horripilatio
tio leuis motus:frigus:horror:& calor feruidus: a quo lati/
ne nomē accepit:Nam a feruore febris dicitur:ſicut pyret/ Lexipyrettos
rus græca dictiōe ab incēdio:hic Lexipyrettos medicamē/
ſiniens febres.Ariſtoteles in problemat.Totius inquit cor/ Pyretus
poris excedat calliditas eſt febris: alii a morbi feritate de/
ducunt: curantur omnes medicaminibus purgatiuis quæ
cathartica appellant:phlebotomia ſcalpellum uenæ adda Cathartica
ctum: Nam altera cucurbitali ſcabies ſuppurationes mē/ Scalpellum
bra liuida & alia quædam lauantur: Dieta quoq; hoc Dieta
eſt uictus tenuis prodeſt impenſius; confert etiam uomi/ Vomitus

Reiectus tus:quem & reiectum & reiectionem Plinius & Celſus di/
xere:inde ægyptii omnis morbos ieiunio & uomitu cura/
bant:& bragmanorum Didymus ad Alexandrũ ſcripſit:
Parſimonia medicinæ remedium nobis parſimonia eſt:quæ non ſolũ
illapſos poteſt curare langores:ſed etiam procurare ne ue
niant.Legimus in decretis Põtificalibus de conſe.diſtin.v/
Abſtinentia Abſtinentiam corporales morbos curare quos ciborum.
ſuperfluitas contraxerat.Aſclepiades autem uomitum eie
cit in libro de tuenda ſanitate : ut ſcribit Cornelius Celſus:
Nam oculis maxime & dentibus officiens frigidiora red/
Frictio dit corpora:commendatur & frictio quæ fricatio in non/
nullis ægritudinibus:Non improbantur & carmina: quæ
utpote uana & magica nũc a ſanctiſſima ueriſſimaq; om/
nium chriſtiana religione interdicta ſunt : Serenus quoq;
ſcriptum reliquit.
Carmina Nam febres uario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit tremulæq; parentes.
Affectio Operati autem uidentur ex infirmorum affectione : quæ
& erga medicum & res cæteras cum fuerit plurimum cõ/
ferret ad tollendas ægritudines. Vexatur & plurifariã ge/
nus humanum innumerabilibus morbis:e quibus paucu/
la numerabo compluria relicturus: ne ſcriptus ĩ tergo nec
dum finitus libellus enchiridion excedat. Sunt igitur ele/
phantiaſis quæ elephantia:cachexia:aurigo Icteros regius
Neruici arquatuſq; morbus paralyſis quæ hemiplexia.ſtupor.ſpaſ
mus.neruorum dolores unde neruici:phlegmon : uigiliæ:
Boa fiſtula:ſcabies:impetigo:Pſora:puſtula:Herpeſis:lepra:boa
Apoſtema hoc eſt papula rubẽs:phagedæna:uomica:apoſtema quæ
ſuppuratio:furunculus:grandines:Lenticulæ:meliceria:ce/
Antrax rion:ganglia : atheromata ſteatomata eiuſdem fere gene/
Strumæ ris tubercula:epinyctides:antrax ſiue carbunculus:nomæ:
Scrophulæ panus:papulæ.Vari: burões:ſtrumæ quæ ſcrophulæ.Car/
Alphos cinoma cuius ſunt Cacoethes & Thymium:cangrena:cã/
Synctexis cer:alphos quæ uitiligo:leuce : Melas : ſynctexis defectio:
Syncteticus Vnde ſynctetici:qui defecti.Acmæ:Eryſipelas: Pyricauta:
& ignis ſacer:de quo Serenus.

Eſt etiam morbi ſpecies quæ dicitur ignis.
Languida quo multo torrentur membra calore
Vel tu uicino ſeuum bouis igne remittes
Molituq; lines:uel odoris fecibus oua
Sed non cocta dabis:ſic torrida membra fouebis
Lumbricus terræ mixto inducetur aceto
Aut parili noua ruta modo:ſed iunguis oliuum
Ouaq; cum betis proſunt ſimul illita tritis
Hunc & græci uocant ιεραν νοσαν ut teſtis eſt Seruius de hoc plura apud Cornelium celſum libro.v.& Plinium. xxx.Omnifariæ hiſtoriæ qui ait uermes terrenos ex aceto illitos mederi Columella libro.viii.eſt etiam inſanabilis ſacer ignis quem puſtulam paſtores uocant de quo Carius Lucretius in libris rerum naturalium.
Exurit ſacer ignis:& urit corpora ſerpens
Quamcũq; arripuit partem ſerpitq; per artus
Nimirum quia ſunt multarum ſemina rerum
Et ſatis hæc tellus morbi cœlumq; maleſit.
Cum igitur tot ac tantis(ut cætera taceam)uexemur morborũ ægritudinibus profecto uita hæc noſtra quæ ut flos matutinus eſt:ſiue potius Bulla nec hilum fœlicitatis habere poteſt: & ideo non plurimi quidem ſed nauci facienda: terrena iſta præcipue quæ ad gehenam trahunt omnia aſpernanda:Cæleſtibus uero aſpirandum:in quibus quies tranquilliſſima:immẽſa lætitia:Vita nullius indiga: & athanaſia diuos ex hominibus trãſformatura poſſidetur:quæ bona bonorum optima facillime(dicant quicquid uelint irreligioſi)lucrifacere poteſt humana fragilitas:cum unica tantum candidiſſima benigniſſimaq; charitate illa promereri ualeat.Hæc exigit ut proximi dilectores deũ amemus: Proximi dilectio erit nõ facere illi quod ipſe pati dedignareris:Dei uero qui nobis ſoter & Eleuterius eſt : amor cultus latria & ueneratio:quæ cum ubiq; tum in templis præſertim eſt exibenda:& domi in ſacello de quo hæc paucula ideo ſubiungere cogimur.

Vita noſtra
Bulla

Charitas

Soter
Eleuterius

SACELLVM CAPVT. .VIII.

SAcellum a ſacro locus dicitur in
quo res diuina fit quam primos
Sacrum
Res diuina
omnium Caynū & Abellū Ada/
mi filios Deo uero & maxumo
feciſſe conſtat:nam diis primo ſa/
crificaſſe Meliſſum antiquiſſimū
regem cretenſium ex ſentētia Di/
dymi ſcribit Lactātius: Eſt autem
ſacrum ut exponit Macrobius ex
autoritate Trebatii quicquid ergo deorum habetur: Res
ipſa diuina ſacrificium apud nos ſignificat non ut olim ex
Ieſus chriſtus
uictimis holocauſtum:ſed ex puriſſimo corpore & ſangui
ne Ieſu chriſti dei filii redēptoris humaniſſimi:qui innocē/
tiſſimus crucis patibulum ſubire:& pro peccatis noſtris ſe
ipſum offerre imolandum non recuſauit. Ad hanc princi/
Lararium
pes(licet abſq; magna neceſſitate in locis profanis fieri nō
debeat)ſacellum in ædibus(ut antiqui larariū)habere con
ſueuerūt. Quod ſi fuerit præ cæteris locis ornatius eſſe de/
Deus
Trinitas
bet:utpote in quo Deus trinitas indiuidua in qua per quā
& a qua ſunt omnia diuerſatur:Sit canibus ac reliquis bru
tis occluſum:abſint rerum omniū ſordes: Sit teſtudinatū
cum pictura uernāte:habeat aram marmoreā ad oriētem
Ara
ſpectantem:uel ſaltem teſſellā e marmore in aræ medio ſi
ea fuerit lignea uel lateritia: Altaria nāq; niſi marmorea ut
in decretis Pontificalibus iubetur conſecrari non debent:
& abſq; ſacrato lapi diuina non eſt offerenda; Inſtrata
ſit ara linteis mundiſſimis: Sint puræ ueſtes ſacerdotales
Amiculū capitalue Noegeū Talare:Cingulū:Manipulus:
Sudariolū:Orarium Stola:& id genus cætera. Pura inquit
Feſtus ueſtimenta ſacerdotes ad ſacrificium habebant id
Sacerdos
Notet
eſt non obſita non fulgurita nō funeſta nō labem hoc eſt
maculā habētia:Sed magis purus ſit ipſe ſacerdos:& talis
qualis Aaron Moſis frater: qui primus ſacerdos a Deo eſt
cōſtitutus:hinc Tibullus henteus poeta. Diſcedat ab aris.

Cui tulit heſterna gaudia nocte uenus:
Caſta placent ſuperis:pura cum ueſte uenite.
Et manibus puris ſumite fontis aquas. Et nos quoq;
Chriſto caſta placent:manibus puriſſima puris
Frangite Liba:malus ſit procul omnis odor.
Sit Miſſale:ſint candelabra argentea uel orichalcea in qui bus ponantur Candelæ:uel cætei ex punica cæra albican tes:& flāmam cum opus fuerit nutricātes: ſine qua Miſſa non eſt celebranda:Sit Calix Patina aurata: & quæ ad ca licem ſpectant omnia nitidiſſima:Nec procul amululæ ad aquam & uinum cryſtallinæ per Hierodulū miniſtrandæ: Sit ad conſpectum ſacerdotis imago Ieſu crucifixi:ſiue tu telaris Diui:quem aduocatum dicimus:uel Candidiſſimæ Virginis Mariæ effigies non Caretano ſed Temperelli aut Franciſci Marmittæ noſtratis ducta penicillo:& talis qua lem Iconiam Lucas Euangeliſta coloribus deliniuit:ut ad Orandum introeuntes alliciēs cum ueneratione detineat: Vnus enim quiſq; in larario domi colit ſimulacrum eius diui quem peculiariter ueneratur: Vnde Lampridius ſcri bit Alexandrum Cæſarem:ſi cum uxore nō cubuiſſet ma tutinis horis in larario ſuo rem diuinam feciſſe:In quo Di uos principes:ſed optimos:electos: & animas ſanctiores: In quibus Apolloniū & Chriſtū & Abraham & orpheū habuiſſe dicitur:Enos autem primus omniū quos ſcimus nomen Domini inuocauit: Oratio ipſa ſit breuis ex corde Nam in multitudine uerborum non flectitur deus ſed in cordis affectu: ut ex decretis Pontificalibus de cons. diſt. quinta didicimus.& in tertia dicitur.Adoratio imaginum non picturam ſed picturæ repreſentationem ueneratur. Sit inibi antepenſile Lampas ſiue Cicindela nitidula quæ lumen funiculo in oliuo præbeat & ſeruet: Sit acerra arca thuraria ſiue Thymiaterium: cum Thuribulo: nec deſit uaſculum cum aqua benedicta & aſpergillo: cuius roratu uenialia delicta remittuntur & inſidiæ Dæmonum cum fantaſmatibus fugantur.Sed iam falcē a meſſe fere aliena retrahens ad magis noſtra tranſeo.

Hierodolus
Tutelaris
Diuus
Caretanus
Temperellus
Iconia
Imago
Oratio
Adoratio
Acerra
Thymiateriū
Thuribulum
Aſpergilum

BIBLIOTHECA CAPVT .VIIII.

BIBLIOtheca ut inquit Vlpia
nus de legatis tertio ac Pom
peiꝰ:& apud græcos & apud
noſtros tam librorꝝ magnus
per ſe numerus q̈ locus ipſe ĩ
quo libri collocati ſunt appel
latur: Auſonius Gallus poeta
Emptis ꝙ libris tibi Biblio
theca referta eſt Doctũ & grã
maticũ te Philomuſe putas
Pli.in . xxxv . Aſinii Polionis
hoc Romæ inuentum:qui primus Bibliothecam dicando
ingenia hominum rempublicam fecit.An priores cœperit
Alexãdriæ & pergami reges qui bibliothecas magno cer
tamine inſtituere non facile dixerim:Strabo coſmographi
ci operis.xiii.Ariſt ĩquit primus oĩm quos ſcimus libros cõ

Congregati primo libri

gregauit:& ægyptios reges Bibliothecæ ordinem docuit.
Primus equidẽ liberariũ diſciplinarꝝ libros athenis publice
legẽdos poſuiſſe dicitᷣ Pyſiſtratus tyrãnus.Nomen ex græ

Biblos
Theca
Pinacotheca
bibliopola
Libraria
Bibliothecarius

co ſortitᷣ nã biblos liber eſt:unũ bibliopola uẽditor librorꝝ:
Theca repoſitoriũ:hic chirotheca a manibꝰ: Pinacotheca
a tabulis deducta:a libris latini librariam uocãt Aulus Gel
lius In libraria ego & L.Paulus conſederamus: q illius cu
ram habuerit Bibliothecarius dicetur: Bibliothecæ ipſæ
ad orientem ſpectare debent ita libri non putreſcunt:ut au
tor eſt Vitruuius architectus in.vi.nãm quæcumq; ad me
ridiem & occidentem apertiones habet feneſtrarum tineis
& humore libros uitiant:ꝙ uenti humidi aduentantes pro
creant illas & alunt:infundenteſq; humidos ſpiritus pallo
re uolumina corrumpunt:Vnde uel in parietibus quidam
uel ex tabulis armaria extruunt ad libros continẽdos:quæ
forulorum nomine ſignificati pleriq; omnes apud Iuuena
lem exiſtimarunt cum inquit : hic libros dabit & forulos

medlamq; miueruam : Fiũt & armaria in cubiculis culina Armaria
& cœnationibus uerum ad alios uſus ut uidemus. Sed ca-
ue ne ſine delectu quoſcũq; libros congreges: onerat diſcẽ
tem turba non inſtruit: multoq; ſatius eſt ut inquit Seneca
paucis te autoribus tradere q̃ errare per multos : caue etiá
(qu od peius eſſet) ne ſacrorum opera ingeniorum in ſpe- Foruli
ciem & cultum parietum comparentur : Alexandriæ. xl.
milia librorum pulcherrimum regiæ opulentiæ monimẽ-
tum ſiue potius ſtudioſæ luxuriæ ſpectaculum arſerunt.

Libri olim ex papyro nunc e charta: præferun-
tur ut optimi ex membranis : Apud antiquos
binis umbilicis decorabantur : Papinius quar-
to Siluarum.

Noſter purpureus nouuſq; charta.
Et binis decoratus umbilicis:
Martialis.
Et frontes gemino decens honore:
Pictis luxurieris umbilicis: Porphirio Hora. interpres Vm- Vmbilici
bilici inquit in fine libri ex oſſe aut ligno ſolent poni unde
ad umbilicum adducere eſt finire : apud nos binis tabellis
conſtricti additis fibulis corio ueſtiuntur arte ſpecioſa in-
ſculpto: Talis ornatus ſupra trecentos ſexaginta humana-
rum litterarum in Bibliotheca ſua poſuit Georgius Anſel- Georgius An-
mus nepos : omnium horarũ amicus oculiſſimus Immo ſelmus
idem Marius: in quo ingenium cum doctrina: doctrina cũ Nepos
ingenio de principatu contendunt . Libri autem ipſi qui Libri
& codices unde codicilli inde nomen acceperunt. ꝙ ante Codices
uſum chartæ papiraceæ de libris arborum uolumina fie- Liber
bãt: nam liber arboris eſt cortex interior: Vergil. V doq; do
cent inoleſcere libro : In libris paginæ ſunt dictæ ꝙ ſuam
quæq; obtinent regionem ut Pagi: uel a pangendo : ꝙ in
illis uerſus panguntur ideſt figuntur autore Pompeio. Pli-
nius Cecilius Ego non Paginas tantum ſed etiam uerſus Paginæ
ſyllabaſq; numerabo. Harum extremitatem marginem li-
cet ad alia trãſeat dixere: unde emargino extremitates reci Margo
do : A libro autẽ eſt per diminutionẽ libellus paruus liber Libellus

Libellio — ſiue epiſtola: unde libelliones uocabant antiqui quos nũc
Tabellio — Tabelliones: ut a nobis Notarios: & petitio in iudicio porre
Notarii — cta in quo ſignificatu legulei utuntur. Eſt librarius qui græ
Librarius — ce Bibliographus libros tranſcribit: Hi fuerant ut diximus
Bibliograph⁹ — ex papyro naſcente in ægypti paluſtribus: aut nili aquis
Papyrus — quieſcentibus: cum ex ea fierent chartæ diuiſæ acu in te
nuiſſima folia: in quibus antiquiores ſcripſerunt. ſed prius
quod a pleriſq; etiam nunc obſeruatur concha marina ex
poliebantur ut curſus eſſet calamo facilior. Martialis: Le
uis ab æquorea cortex mareotica concha Fiat: in offenſa
curret harundo uia: & Plinius in .xiii. ſcribit papyraceam
Scabricia — chartam ſcabritiam leuigari dente conchaue ubi mendo
ſe in pluribus codicibus dente concauo legitur.

CHartã ab urbe tyri chartã: uictoria magni Ale
xandri repertam autor eſt .M. Varro condita
in ægypto Alexandria: antea chartarum uſus
Folia chartæ — non fuerat. Palmarum foliis primo ſcriptitarũ
eſt. unde ad hanc uſq; diem folia chartæ dicimus: deinde
quarundam arborum libris: poſtea & plumbeis uolumini
bus monumenta publica: mox & priuata linteis confici
Charta apud nos — cœpta aut ceris. Apud nos hodie charta e lineis canabi
niſq; panis ueteribus & attritis producitur. Secti in fruſtula
aqua inſperſa per dies .xi. macerantur: & in pila aquaria pi
lis ferratis minutim contuſi addita calce in alteram trãſfe
runtur: exemptos deinde in aquaria tinia cum poſuerint
formis aquam traſmitentibus in ſingula extrahunt folia:
quæ laneis pannis alternatim ingeſtis prœlo calcãtur: ædi
ficioq; ad id patulo prius ſiccata: mox glutino facto ex pel
lium quiſquiliis ſiue ramentis: quæ coriarii & membrana
rii reponunt ad hũc uſum: feruefactis intincta: ruſus ſicca
ta & uitro leuigata aptiſſima redduntur ad tolerandos ca
Parmenſes chartæ — lamos: & atramentum non tranſmittendum: In hoc Par
menſes chartæ ſibi principatum uendicarunt: cum in can
Fabrianæ chartæ — dore præ cæteris Fabrianæ commendentur. Prima enim
chartæ datur adorea: ſi non eſt bibula & atramentum nõ
Bibula charta — ſorbet: quod ſi fuerit ſiccãdæ ſcripturæ: ne fiant lituræ erit

utilis. Fiunt autem plura chartarum genera: cæteris omni-
bus tenuior eſt epiſtolis dicata nomine inde adepto: quæ Epiſtolis
& auguſta dicebatur. Pli. in. xiii. Nimia quippe auguſtæ te- Auguſta
nuitas tolerandis nõ ſufficiebat calamis: & mox: auguſtæ
in epiſtolis auctoritas relicta: firmior eſt libraria ad libros
aptiſſima: regalis quæ Regia inter Macrocola: magnitudi- Regalis
ne reliquas apud nos antecellit: unde nomẽ ſortitur olim
Claudiana appellata: At Bononiæ & regiæ maior eſt ipe- Claudia
rialis libris templorum ad muſicam per horas officiales Imperialis
idonea: quæ olim Hieratica: uilior eſt emporetica: quæ in- Hieratica
utilis ſcribendo inuolucra ſegeſtrium uice mercibus pre- Emporetica
bet: & ideo a mercatoribus cognominata: quaſi mercato- Segeſtria
ria: græce enim emporos mercator: & emporium locus Emporos
mercatus & nundinationis ad quem diſtrahendi præſtinã Emporium
diq; cauſa conueniunt mercatores: chartaceum inuolu- Cuculus
crum cuculum dicemus: & uenditorem chartarum char- Chartopolis
tularium nos: græci chartopolin.

M Embranarum uſum pergami repertum fuiſſe
tradit. M. Varro ſupprimente chartas Ptolo-
mæo unde pergamenæ dictæ. Diuus Hiero. Pergamenæ
Chartam defuiſſe nõ puto ægypto miniſtrãte
comertia: & ſi alicui Ptolomæus maria clauſiſſet tamẽ rex
Atalus mẽbranas e pergamo miſerat: ut penuria chartæ
pellibus pẽſaretur: unde pergamenaꝝ nomen ad hãc uſq;
diem tradẽte ſibi inuicẽ poſteritate ſeruatũ eſt. Membrana
uero: ut uerbũ exprimamus ex uerbo iterũ abraſa palim-
pſeſtus dicit̃: quæ uiliſſima eſt. M. Cice. ad Trebatiũ: quod Palimpſeſtus
in palimpſeſto laudo equidẽ parſimoniã: ſed miror quid
in illa chartula fuit quod delere malueris q̃ hæc ſcribere:
niſi forte tuas formulas. Catullus ad Varũ: Nec ſic ut ſit in Deletitia
palimpſeſto relata. Iuriſcõſulti delitiã interpretant̃: uã abra
ſis prioribus litteris ſecribit̃. Vlpianus Chartæ appellatio
ad nouã refertur & ad delitiã proinde & hopiſtographo ſi Hopiſthographum
quis teſtatus ſit hinc peti poteſt bonoꝝ poſſeſſio. hopiſto-
graphũ uero dicimus in tergo ſcriptũ. Plini. iunior: Electo-
rũq; cõmẽtarios. clx. mihi reliquit hopiſtographos. Vnde

Hopoſthocomæ Acrocomæ Schedulæ Phylurae

Hopiſthocomas euboicos ſcimus dictos ꝙ poſt terga co/mam fuſam aleſent:ſicut acrocomas Thraces qui Antias caproneaſue in frontem muliebriter dimittebant.

SChedæ & per diminutionẽ ſchedulæ dici poſ/ſunt folia carthæ:ut neoterici appellãt:nõnulli phyluras poſtq̃ pagellis Philyraceis hoc eſt Ti/liaceis priſci uice chartaꝶ uſi fuerunt. Quintil. Nam qui omnes etiam indignas lectione ſedas excuſit ani libus quoq; fabulis accomodare operam poteſt:ubi pagi/nas intelligere etiam poſſumus ac litteraꝶ monumenta. Et diuus Hieronymus ad Iulianum Ecce tibi noſter Auſo/nius cœpit ſchedulas flagitare urgere notatios.Item ad uir gines Hemonẽſes: Et uobiſcum uolebam prolixius loqui & anguſtia ſchedulæ cogebat tacere: Schedia uero apud græcos ſunt quæ nos extemporalia uocamus:unde Apu/leius in deo Socratis In iſto ait Schedico & incondito ex/perimini an idem ſim repentinus qui præparatus.

Schedia

PVgillares tabellæ apud antiquos erant cæratæ in qbus ſtilo ſcribebant:unde cæræ ſimpliciter noĩatæ.Plinius iunior ad Cornelium Tacitum Ad retia ſedebã:erant in proximo non uenabu lum ſed ſtilus & pugillares: meditabar aliquid & notabã: ut ſi manus uacuas plenas tñ cæras reportarem:Apuleius Dolebam me hercules ꝙ pugillares & ſtilũ non habebã: qui tam bellam fabellã pernotarem: eoꝶ uſum ante Tro/iana tẽpora fuiſſe ſcri. Pli.in.xiii.ex Homeri autoritate.Sũt aũt pugillariũ alii eburnei ex ebore candicantes uſibus ſe/nioꝶ deputati. Sunt triplices & quincuplices: ſunt citrei e citro: & a membrana membranei nominati.

Cæræ

Eburnei

Membranei

GRaphium ſtilus eſt ferreus:a grapho ſcribo de/ductum:eo enim in pugillaribus ſcripſere.Sue/tonius in Claudio Graphium & libellos quos tenebat in manu: & in Iulio Cæſare narrat illũ arreptographio brachiũ caſcæ traieciſſe:a graphio theca ſit graphiaria:cuius meminit in Claudio: & apud Martia/lem Graphiarium dicitur repoſitorium graphiorum: Hæc

Graphiaria theca Graphiarium

tibi erunt armata ſuo graphiaria ferro Mittit enim poeta thecam graphiis refertam: Hinc eſt ſuo ferro armatam ut infra de calamaria: Sortitus thecam calamis armare memento. Stilus autem ſcribit in cæra: autore Diuo Hieronymo: unde Martianus: Stilos acuunt cæraſq; componunt: at chalamus in charta.

Stilus
Calamus

PLuteum tabulam appellare poſſumus: cum ad plurima referatur: qua utuntur qui litteris dant operam & ſcribũt: Perſius Nec pluteum cedit: nec demorſos ſapit ungues. Sidonius Grámaticales pluteos aut athenei cuneos aut armaria extructa bibliopolaꝝ: nam tabulæ quibus aliquid præſepitur: autóre Pompeio: Plutei dicuntur: & crates crudo corio intentæ quæ militibus opus facientibus opponi ſolebant ſub hoc uocabulo ſignificantur.

ATramentarium uaſculum quo attramẽtum cõtinetur. Hiero. Ezechielis .viii. Atramentarium ſcriptoris ad renes eius. Atramẽtum autem ab atro nigro colore deducunt. de quo Pli. in nono. Effuſo atramento quod pró ſanguine his eſt offuſcata aqua abſconduntur. Itẽ in. xi. ut ſepiæ in mari ſanguinis uices atramentum obtineat hinc Perſius.

Atramentum
Sepia

Tunc quæritur craſſus calamo ꝙ pendeat humor.
Nigra ꝙ infuſa uaneſcat ſepia lympha.

Atramentum quo ſcribimus ſcriptoriũ Celſus: Librarium Vitruuis nũcupat: cuius cõpoſitionem docet Dioſcorides Pli. quoq; in. xxxv. Fit & fuligine inquit pluribus modis: Reſina uel pice exuſtis: propter quod etiá officinas ædificauere fumũ eum non emittentes: Laudatiſſimũ fit eodẽ modo e tedis: omne aũt atramentum ſole perficitur librarium & tectorium glutino admixto. Eadem nũc etiam fuligine oleo quod e lini ſemine fit & pice græca (ut cætera taceá) ſimul mixtis ad ignem uaſe donec ſubferueant utuntur Chalcographi ad atramentum glutinoſum illud librariũ: nam atramento quo litteras calamo notamus fuliginem non miſcent noſtrates: Eſt enim & atramentum ſutorium

Scriptorium
Librarium
Sutorium

quo pelles tingunt Coriarii. Plinius trigeſimo quarto. Græci cognitionem æris fecerunt nomine & atramento ſutorio appellant enim chalcarum: & paulopoſt ſubdit: diluendo fit atramentum tingendis coriis: Demadem ſcribit Plutarchus in Solone in primis laudatum quod Draconem dixerit non atramento ſed ſanguine leges notaſſe: cum etiam minima delicta capite puniret. Minium quoq; græce Milton in librorum ſcriptura uſurpatur a Challia Athenienſe primo in argentariis metallis inuentũ: utimur & nos. hinc miniati codices dicuntur: cum litteræ ĩ eis maiores non tantum ex illo: ſed etiam ex alia materia diuerſi colores fiunt.

Chalcarum

Minium

Miniari

CAlami ad ſcribendum cæteris aptiores melioreſq; ſunt ægyptii. Plinius in.xvi. Chartiſq; ſeruiunt calami ægyptii maxime cognatiõe quadam papyri. Mart.

Dat chartis habiles calamos memphitica tellus
Texuntur reliqua tecta palude tibi. Cõmendantur & Gnidii. Calamis quoq; utuntur in prœlio orientis populi uice ſagittarũ. His enim pẽna addita mortẽ accelerant: addũtq; ſpicula irreuocabili hamo noxia. Nullus aũt aptior ſagittis calamus q̃ qui in rheno Bononienſi amne reperitur: cui plurima ineſt medula ponduſq; uolucre. A calamis theca calamaria in qua reponuntur. hinc diſtichon.

Spicula

Calamaria

Theca

Sortitus thecam calamis armare memento:
Cætera nos dedimus tu leuiora para.
Suetonius in claudio: Ne cuius comiti aũt librario calamariæ & graphiariæ thecæ adimerentur. Sunt & calami ad Tibias unde Tibiales dicti & græce Auletici.

Auletici

PEnna plures hoc tempore utuntur ad ſcribendum qui ſunt librarii: unde Pennarium & thecam pẽnariam dicemus ubi pẽnæ ipſe conduntur. Nuperrime cœpit utpote me puero in crepundiis ars olim ut aiunt a germanis inuenta ære litteras & ita libros formis ut uulgo dicitur excudendi: qua tãtum una diecula notant: quãtum librarius per annũ uix poſſet

Penaria Theca

Chalcographus

exarare. Artifices ex re Chalcographos appellamus: quibus (modo diligentiſſimi ſint) plurimum debent doctrinæ cupitores & litterarum dilectores: cum inde ſcriptorũ ſcaturierint prius incogniti riuuli librorum: cæterorum uero copia emanauerit. Scribere autem non ſolum eſt litteras notare: ſed etiá pingere ueluti apud græcos γράφειν: unde graphia ſcriptura & pictura: hinc orthographia recta ſcriptura: Zographia animalium pictura: Singraphum quæ fit in rei alicuius teſtimonium ſcriptura: Idiographus liber propria alicuius manu ſcriptus: ſicut Autographus manu autoris.

Scribere
Graphia
Ortogrephia
Zographia
Simgraphiũ
Idiographus
Autographus

TAempocon græci dixerunt genus ſcribendi deorſum uerſus ut nunc dextrorſum ſcribim⁹ autore Pompeio: Aegyptii ſcribunt inquit Herodotus hiſt. ſecundo a dextro i ſiniſtrum manum referentes: quam conſuetudinem ſeruant hoc etiam tempore apud nos qui ſunt iudæi. Eſt qui neceſſitate urgẽte ſummiſſo capite papyrũ ſupra genu tenens ſcribat Grãmatocyphon nuncupatus.

Grámetocyphon

ANnulum ſignatorium quo teſtaméta epiſtolæ quæ apoſtoli etiam a mittendo & epiſtolia: libelli: diplomata & id genus cætera ſignantur dici nomine ipſum apparet: Paulus iureconſultus: annulus inquit ſignatorius ornamenti appellatione nõ cõtinetur. Valerius Maximus de Sylla: Vt annulo quó ſignatorio utebatur ſculptam illam traditionem haberet. Nam gemmæ in effigies uarias cælantur anuliſq; includitur ſignandi gratia queádmodum Diuus Auguſtus initio imperii Sphíge ſignauit: mox Alexádri magni imagine nouiſſime ſua: ut referunt Pli. & Sueto.: Dicunt aũt ad actus noſtros proſperandos plurimum conferre Magni Alexandri imaginem annulo getatum: Celebratur & rana Mœcenatis: Locri ozalæ phocidis in annulo ſignatorio ciuitatis ſtellam habebant inſculptam heſperum: Pompei quoq; gemma qua ſignabat fuit enſifer leo. quidam tamen nul

Epiſtolæ apoſtoli
Epiſtolium
Gémæ

las admittunt gemmas : ſed auro ipſo ſignant : ut Claudii
Cæſariis principatu repertum eſt. apud Babylonios : teſte
Auro ſignant
Herodoto : ſinguli anulum geſtant ſignatorium: Policrati
iquit Samiorum Regi gemma erat ſignatoria ſmaragdus
quã geſtabat opus Samii Theodori:anulum græci Dacty
lion uocant : unde Dactylotheca : Priſci apud Romanos
Dactylion
ungulum poſtea græci & latini ſymbolum : Dactylothe-
Vngulum
ca autem ipſa & plures gemmas notat & repoſitorium.
Symbolum
hinc Dactylotheca legata: ut tradit Pomponius & Vlpia-
Dactylotheca
nus de legatis tertio : & anuli & theca intelliguntur. Mar-
tialis Sæpe grauis digitis elabitur anulus unctis:Tuta mea
fiet ſed tua gemma fide.Primus Scaurus Syllæ priuignus
Vſus anulorũ
Dactylothecam excogitauit:at Pompeius Dactylothecã
mithridaticam in capitolio dicauit : Anulos uero ſingulis
digitis primo gerere mos fuit qui ſunt minimis proximi :
ſic in Numæ & Seruii Tullii ſtatuis:ut ſcribit Plinius uide-
mus:ꝙ ab his digitis & manus præſertim ſiniſtræ neruum
quẽdam tenuiſſimum inſectis corporibus humanis:quas
Anatomæ
anatomas ideſt diſſectiones græci uocitant ad cor tendere
compertum eſt. Legimus in decretis Pontificalibus.xxx.
queſtione quinta : Sponſum nouæ nuptæ digito quarto
anulum indere: ut ſicut ab eo uena cordi coniungitur : ita
Arrabo
corũ corda ſint unita.is Pronobus dicitur quo ueluti Arra
Pronobus
bone noui ſponſi oppignerantur:nam pronubi & Pronu-
Paranymphi
bæ & a græcis paranymphi & paranymphæ in obſequio
Pronuba
ſunt nubentium: Poſtea pollici proximo:quem indicem la
Index
tini græci lichanon : teſte Boetio in muſica nominant : in-
Lichanon
duere deorum ſimulacris:dein Iuuit & minimo dare.Galli
britanniq; dicuntur in medio uſi:hic nunc ſolus excipitur:
cæteri omnes onerantur:atq; etiam priuatim articuli aliis
minoribus:hinc Seneca in ultimo naturalium quæſtionũ
exclamat:Exornamus anulis digitos In omni articulo gẽ-
ma diſponitur.De anulorum origĩe & iure complura tra-
duntur a Plinio in.xxxiii.quæ breuitatis gratia omiſimus:
cui cordi eſt noſcere is ſatis habeat autorem eſſe monſtra-
tum:apud quem ſi quid copioſius uoluerit inueniet.

CAera ex preſſis fauis in uarios colores pigmentis trahitur ad reddendas ſimilitudines ſignandas epiſtolas & innumeros mortalium uſus: punica optima exiſtimatur quæ candida eſt: Inſolatur cæra ideſt ad ſolem ſub dio ponitur & poſt inſolationem decocta candeſcit. Nigreſcit autem addito chartarum cinere. ſicut ære uiridi admixto Vireſcit. & anchuſa rubeſcit. Punica cæra

SCrinium libris ſeruandis eſt idoneum ne a tineis & blattis conſumantur. Martialis ſcrinii lemmate præmiſſo.

Conſtrictos niſi das mihi libellos.
Admittam tineas truceſq; Blatras.

Horatius in primo ſermonum.

Ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes uerbum non amplius addam.

Libris inquit Vlpianns Iureconſultus legatis ut Caſſius & ſabinus referunt neq; armaria neq; ſcrinia neq; cætera in quibus libri conduntur contineri ſatis notum eſt. ſcrinium græce chartophilacium:nam philaci cuſtodia eſt:hinc Gazophilacium in ſacris litteris arca ad cuſtodiendas oblationes apud Iudæos:& Corbona dicta: Significat & capſam qua res pretioſiores & ſecretæ imprimis ſcripturæ ſeruantur:unde ſcriniarii ſecretarii quos etiam a ſecretis dicemus: ut ſcribas ab epiſtolis & Grammateos & canzellarios: Archigrāmateos uero principes ſcribarum. In ſcriniis Mithridates grauiores epiſtolas & Darius unguenta habuerunt: Alexander poſtea captis Darii caſtris eius ſcrinium unguēti libris Homeri ſeruandis deſtinauit.

Chartophilacium
Corbona
Gazophilaciū
Scrinarii
Secretarii
A ſecretis
Grāmatei
Ab epiſtolis
Cancellarii
Archigrāmatei

ARMAMENTARIVM CAPVT .X.

ARmamentarium ab armis ut nomen ĩdicat locus eſt ĩ quo arma & tela reponuntur: Iuuenalis quicquid habent telorum armamentaria cæli. Valerius Max. Habebat ĩquit armamẽtarium omnis generis teloꝝ copia refertum. T. Liui⁹ de bello macedonico Conflagrarunt & Horrea regia & armamentarium cum ingenti apparatu machinarum tormentorumq;: Armamẽtarium alias ab armamentis eſt ubi naues habentur: Plinius Philon athenis armamentario mile nauium: Arma autem ab arcendo nomen acceperunt ꝙ his hoſtes arcemus ut autor eſt Marcus Varro in libris linguæ latinæ. At Pomp. & Seruius ab armis ideſt humeris: ꝙ ab his pendeant dicta exiſtimarunt: cum tela uſum præbeant iaculãdi & procul prœliandi: Siue potius ꝙ armis oneri ſint: Arma & tela militaria à Samnitibus Ro. ueteres ſumpſere: & ĩſignia magiſtratuum pleraq; ab Etruſcis: ut ſcribit Saluſtius. Primus fabricatis armis Mars qui Gradiuus milites armauit pugnandiq; uſum induxit Vnde ab antiquis deus belli creditus. At primi chalybes ferrum quo abundãt erutum domarunt: Hinc calybs apud poetas: Romæ autem armoꝝ tractandorum meditatio a. P. Rutilo conſ. tradita eſt: Is enim accerſitis ex ludo C. Aurelii Scauri gladiatoribus uitandi atq; inferendi ictus ſubtiliorem rationem legibus ingenerauit: quam tenent etiam qui apud nos ſunt gladiatores ita animarum prodigi ac ſi cucurbitæ caput haberent: Qui totus armis contectus equo inſidens in pugnam procedit cataphratus dicitur: ſi tamen & equum habeat undiq; lorica munitum: ut eſt penes Aelianum de re militari

Tela

Arma primo

Mars

Chalybs

Caput cucurbite

Cataphratus

ad Hadrianum imperatorem: Arma ipſa græce Hopla. In-
de hoplomacus qui armatus in ſpetiem iuſtæ pugnæ di-
micat: & Hoplitides mulierum ſi quæ ſunt ſtatuæ armatæ
Verg. Arma & ruſticorum & piſtorum inſtrumenta appel
lauit: Item fraudes: hinc eſt: & quærere cōſcius arma: Erūt
igitur omnium generum inſtrumenta: ueluti Sutoꝝ. acus.
ſubulæ muſtricola Modioli forfices ſcalpra digitalia: Fa-
bri materiarii ſera terebella cælum dolabra aſcia circinus
bipennis ſecuris ſecuricula lima roncina linea quæ tingi-
tur rubrica: Tornum mymphur amuſſis: Cementarium
trulla Malleus Norma libella perpendiculum quinquepe-
da Decempeda penicilli tectorii: Pinctoris Spongia penici-
li Viriculum ad encauſticen: Fabri ferrarii: ærarii argenta-
riiqꝫ: Folles: Tudites qui pyrobolæ: incus forceps: Formæ
Verucula ſcobilis ſiue ſcobina: Laniorum bilances in qui-
bus trutina per quam examen: culter: ſtatera: cratis: cultellu
li: alueolus: menſa quæ lanionia: Venatorum retia plage ue
nabulum calami uiſcati ad aues: Semiplotia: culter uenato
rius: amites: Agricolarum aratra & cum rotulis planara-
tra uomeres ſtimulus & rulla ad purgandum aratrum illi
addita: plauſtra: traheæ: pectines: raſtra: ligones: ſarcu-
cula: marræ: paſtinum: hirpices: falces lumariæ: Meſſo
rie: fœnariæ: arborariæ: fiſcinæ: fiſcellæ: bidentes: ra-
ſtelli: furcillæ: corbes: rutrum: tribula: uentilabrum: chi
lindrus: uanus: quali: roncones. Nautarum rudentes ue-
la artemones licet potius membra nauis eſſe uideantur uel
additamenta: Anchoræ: harpagones. bolis. tonſæ qui
remi: manicæ. Aleatorum tali: teſſeræ: calculi qui ſcrup-
pi & latrones: alueolus tabula latronculi: tabellæ pictæ:
fritillus: Muſicorum fiſtula: monocordium: tibiæ: lyræ:
cithara: in quibus neruiæ: plectrum monaulum mercurii
inuentum decachordon heptachordon: & id genus cæte-
ra a numero chordarum: ſambuca a troglodytis mon-
ſtrata: organum barbiton arpæ: Gerulorum qui uaſtazon
tes qui baiuli: & a Perſis gangabæ dicuntur: pertica: reſtis:
ſaccus: utres ad liquida portanda: muli mariani: ærūnulæ:

Hopla
Hoploma-chus
Hoplitides
Sutoꝝ arma
Cementarii arma
Viriculum
Trutina
Examen
Lanionia menſa
Agricolaꝝ arma
Planaratꝝ
Rulla
Tonſæ
Scrupi
Neruiæ
Monaulum

phalangæ quæ Scheyophiotla. Tóſorum pecten nouacu‑
la:cotes:foculus:matiacæ pilæ:ſapo:forpex: auriſcalpium:
calamiſtrum:ſpeculum:muſcarium ſetaceum: diſcernicu‑
Studioſorum arma
la:Studioſorum libri:graphium calamus:pugilares:lucer‑
na:attramẽtarium cultellus forficulæ: Et hæc e multis pau
ca ſufficiant: inceptum iam opus aliquantulum euagati
proſequamur.

Caſſis
Conuu
Criſtæ

GAlea quæ caſſis a galero:ut ſcribit Marc⁹ Var
ro:nomen accepit:ea caput armatur: quá La‑
cedæmonii primi inuenere. Diodorus inuen‑
tionem curetibus aſſignat:huius ſummitatem
conum appellát: in quo criſtæ e pennis auium quas cares
mõſtrauere ponuntur. Vergilius Terribilem criſtis galeá
flammaſq; uomentem. Prudentius in pſichomachia. Hir‑
ſutas quatiẽs galeato uertice criſtas: & Plinius in decimo
de ſtruthiocamelo alite: Conoſq; bellicos & galeas ador‑
nantes pennæ:de caudis quoq; animalium antiqui fecere:
Iubæ
hinc eſt. Criſtaq; hirſutus equina:a quo etiam Iubæ dicun
tur:ut illic:graiarum errore iubarum:Galeæ pars e qua ſpi
Baccula
ritus educitur Bucculæ nomen eſt adepta: Iuuenalis: Lori
ca & fracta de caſſide Buccula pendens. Sũt & galeæ frõ‑
te & ceruice tenus caput tegentes quibus utuntur pedites
Torquis ferreus
lancearii & Hippotoxotæ addito torque ex anulis ferreis
uel laminis ad iuguli ĩprimis tutamẽtũ:Galea ipſa & ſcutũ
a ſcythis ad egyptios traducta ſunt ut refert Herodotus.

Thorax

LOrica: quam Thoracem non nulli: dicitur ꝙ
antiquitus ut ſcribit Var. e loris de corio cru‑
do pectoralia faciebant: poſtea ſuccuderũt gal
li ſub id uocabulum ex anulis ferreis tunicam.
Vnde Vergilius in.v. Leuibus huic hamis conſertam au‑
roq; trilicem Loricam: Apuleius in libro de mundo. Cum
Lorica ſub ueſte
tuba bellicum cecinit milites clangore accenſi:alius accin
gitur gladio:alius clypeum capit:ille lorica ſe induit & Sue‑
tonius ſcribit Auguſtum Cæſarem in reformatione ſena‑
tus uſum lorica ſub ueſte ferroq; cinctum præſediſſe: hác
Mydias meſſenius primo monſtrauit.

Manicæ a manibus dicũtur quibus milites e fer-
ro in prœliis pugnantes utũtur ad earũ deffen-
ſionem:ueluti a brachiis brachialia : ab hume- Brachialia
ris humeralia : & a fœmore fœmoralia . Sunt Humeralia
etiam manicæ & quibus noxiorum manus cohercentur. Fœmoralia
Apuleius in Floridis:Quod ſi manus manicis reſtringant:
quid ſi pedes pedicis coartentur?Prudẽtius in pſichoma-
chiæ hemiſtichio manicisq; tenacibus arctat:& q̃bus hye-
me aduerſus frigora manus teguntur: Plinius Cecilius in
epiſtolis: Ad latus notarius cum libro & pugillaribus cu-
ius manus hyeme manicis muniebantur:ut ne cæli quidẽ
aſperitas ullum ſtudiis tempus eriperet. Græci Chirothe- Chirothecæ
cas manuum dicunt operimenta: nam chira illi manum Chiromãtia
uocant: unde chiromantia diuinatio per manuum linia- Chirographũ
menta:Chirographum propria manu ſcriptura: & chiro- Chironomia
nomia lex geſticulationis manuum deducũtur:Apud Lu-
canum eo loco:Aſt alias manicæq; ligant tereteſq; catenæ
Machinulas notant ad capiẽdas naues excogitatas: quas
etiam manus uocitatas Pericles athenienſis inuenit. Manus

Ocreæ quæ crura tuentur ideo dictæ: quod op-
ponãtur ob crus:ut ſcribit Varro:at Pompeio:
inde nomen deductum exiſtimauit quod ſint
inæqualiter tuberatæ: Ocrem montem cõfra-
goſum ueteres nominarunt:de his Vergilius: Tum tenuis
ocreas auro electroq; recocto. & Apul. in coſmographia:
hic galea caput ille crura ocreis inuoluit: Ocreas primi ca-
res inuenerunt:utebãtur illis equites: ſed & ſcutati pedites
ferreas ocreas in dextris cruribus cogebantur accipere: ut
eſt apud Vegetiũ libro primo de re militari: nam crurifra- Crurifragium
gio homo ſternitur: quo nomine crurum fractio notatur: Ceruicifragiũ
ueluti & ceruicifragio ceruicis:addidere nonnulli Coſtifra Coſtifragium
gium.Plautus Lumbifragium. Lumbifragiũ

Calcaria e ferro dicta quod calci adnectãtur ad
equos concitandos.Ouidius:Nil nocet admiſ-
ſo ſubdere calcar equo.Calcar inde pro impe-
tu & ſtimulo interpretatus eſt Nonius Marcel

lus eo Varronis loco:Ventus ſuo caſu uehæmētius ſuffla/re & calcar admouere:calcaria etiamnum quibuſdam aui/bus data ut gallinaceis utilia tātum in pedeſtri certamine quod ſæpius cōmonent: ſi duo ſint in eodem gallinario: autore Ariſtotele de partibus animalium ultimo.

CLypeus a glypho quod eſt ſculpo nomen mu/tuatur:Pli.Scutis enim qualibus apud Troiam pugnatum eſt continebātur imagines:unde & nomen habuerūt clypeorum: non ut peruerſa

Cluere — grāmaticorum ſubtilitas uoluit a cluendo deduci: Cluere autem pugnare eſt: primi clypeos inuenerunt Prœtus & achritus inter ſe bellātes:ſiue chalcus athamantis filius: ut idem refert in.vii.apud antiquos ut cōtumacius ferrū trā/ſmitterent taurorū & bouum coriis ueſtiebātur.Papinius ī achilleide. Cittha ſagittiferas certat ſtipare pharetras Ler/na graues clypeos ceſis ueſtire iuuencis. aurū poſtea addi/

Chryſoaſpide — dere.unde chryſoaſpidas Alexādri ſeueri Imperatoris legi

Aſpis — mus:nam aſpis græce ſcutū eſt & chryſos aurū.Ab argen/

Chryſos — teis aurē ſcutis argyroaſpidas dicemus .Scutū ipſum a ſe/

Argyroaſpide — ctura nomen accepit: quia fit tabellis minutim deſectis ut

Sctutum — autor eſt.M.Varro in libris de lingua latina.At Pōpeius quod

Scytos — non ſine pellibus fiat:nā σκυτος græce pellis eſt:unde &

Scuticæ — ſcorta & ſcuticæ quæ a corio taurino etiā Taureæ dicunt.

Scorta — Sunt autem ſcuta ut inquit Seruius equitū:clypei uero pe/

Pelta — ditum:ſed a ſcriptoribus uſurpātur:inter quorū genera eſt

Peltati — pelta ſcutum paruū & leue a quo petalſtæ & peltati pedi/tes:qui inter leuem armaturā adnumerati macedonica ar/matura utuntur:uerū leuiore:ut eſt apud Aelianū de re mi/litari ad Hadrianum Imperatorē:Eſt Cetra e paruulis ſcu/tis:ut ſcrib.Marcellus:Eſt & Parma & Parmula fere quod Pelta ſed rotūda dicta quod in omnes partes par ſit: quæ omnia ad corporis tutelam habentur.unde Africanū Sci/pionem cum ornatū ſcutum elegantius cuiuſdam uidiſſet non mirari ſe dixiſſe perhibēt quod adeo illud ornaſſet in

Cetra — quo plus præſidii ꝗ̄ in gladio haberet:autor Frontinus li/

Parma — bro quarto ſtrategematicon. Parma Itē ut coſmagraphi

tradunt:Galliæ Ciſalpinæ nunc Lombardiæ clariſſima eſt ciuitas:mihi patria & natale ſolum: quæ ut apud Liuium in nono de bello macedonico curioſiſſime obſeruaui:conſulibus Claudio Marcello & Fabio Labeone ciuium Romanorum colonia eſt deducta: celebrabatur lanarũ copia & bonitate:unde epigrãmatarius poeta. Tondet & innumeros gallica Parma greges.Itẽ: Velleribus primis apulia Parma ſecundis.Nũc uero caſeo ſciti ſaporis cuius maſſulas Orbiolas uocant:omniũ etiam rerũ copia redũdat: ita ut merito dici poſſit:Aurea fruges En Parmæ pleno diffũdit copia cornu.& hinc ſperare poſſis ueluti de Samo retulit Menãder lac gallinaceũ.In hoc quod nimium eſt: & nollẽ (dicam tamen) damnat:ſuos pellit deuorat:Exter nos ſuſcipit alumnatur: & quod pene præterieram inſcitia inuidia:lupa improba:ſtultitia inconſtante quorundã ſemipaganorum:nunc municipalium:muſas etiã duabus uel tribus quatuorue ad ſummũ ædibus apud eam diuerſantes tẽptat eliminare.Hinc nos ex ſtomacho in ſatyra. Properate laniſtæ.

Parma urbs Colonia Ro.

Orbiolæ

Lac gallinaceum

Ex ſtomacho

Alea ſchœnobates ſcurræ damniſta nepotes:
Sunt decus hic merces & honos:Gymnaſia uobis
Plena:fauor populi:dixit non eſſe capacem
Delphini Amphicrates peluim.fuge docte citelle:
Verres Autolico non diſplicet:& Cato magno:
Nan colit & ſimilem diligit ſibi quiſq;:Valete.

Ciues attamen ipſi qui ſunt ueri Parmenſes: nam pridem in tyberim ſyrus defluxit orontes:uiribus inſignes ac optimi milites ingenio fide integritate commendantur: Cimbris olim ad Vercellas ſuperatis Mario & Catulo ducibus: cum orta eſſet contentio inter milites de uictoria in hæc pacta uentum eſt ut legati Parmenſium qui tum aderant de hac re iudicarent: Nec minorem laudem litteris merentur multiiuga doctrina celeberrimi: hinc eſt (ut cæteros taceã) Caſſius poeta ſub Auguſto Cæſare: Baſinius noſter Aratus: Blaſius pellicanus philoſophia magicaq; arte illuſtris. Georgius Anſelmus alter Aeſculapius uir

Parmeſes fided

Parmenſium ingenia

undecũq; eminentiſſimus:qui de Aſtrologia in primis plu ribus uoluminibus editis Cæleſtia oculis ſubieci. Ná ma crobium noſtratem fuiſſe a paucis eſt receptum.

Haſtile
Haſtati
Scutati
Contati
Contus
Haſtarium

HAſta q ſtans feri ſoleat ut iterpretatur Marcus Varro in libris linguæ latinæ: apud antiquos præcipuum belli ſignum fuerat: unde Carthaginenſes cũ Romanis bellum endituri haſtá mi fere: eadem uiri fortes donabantur: ab haſta fit Haſtile & equites haſtati qui ea cominus decertant: hoꝝ alii ſcutum gerunt: ut ſcribit Aelianus a quo ſcutati uocantur: alii ſine ſcuto haſta impugnant: qui noíe ſpeciali haſtati dicuntur & contati a conto haſta longiore & robuſtiore: ut eſt apud Marcellum: Verg. duris detrudere contis. Et Iulius Capitolinus narrat Pertinacis imperatoris caput conto fixum milites qui eum occiderant per urbem i caſtris pertuliſſe. Haſtas autem primi lacedæmonii inuenerunt: haſta etiam in auctione adhibita: hinc uenditionem auctionariam Tertullianus non ineleganter haſtarium nominauit.

Lucullea
Lonche
Lõchophoros
Lanceatii
Dory
Doryphorus

LAncea teli genus longiſſimum hiſpanica dictio eſt non latina ut tradit Aul. Gellius in noct. atti. ex. M. Varronis teſtimonio: hác olim a nomine luculli luculleam appellarunt: ſcribit Suet. Saluſtium lucullum Britaniæ legatum q lanceas nouæ formæ dici lucullleas paſſus eſſet exilio a Domitiano Cæſare mulctatum: Lanceam primos Aetholas inueniſſe Pliniano teſtimonio receptum eſt: græci lonchen nominant: Vnde lonchophoros qui apud nos eſt lanceatius: nam Dory eſt haſta a qua λογυφορος ſatelles. Quicũq; habuerit horoſcopum in. xvii. parte aquarii Lanceatus ideſt lancea percuſſus morietur ut inquit firmicus Maternus.

BIpẽnis ſecuris ex utraq; parte acuta: autor Marcellus: ea & arbores procũbunt: Vergilius crebriſq; bipẽnibus inſtant: & in bello hoſtes trucidantur: Idem de camilla in undecimo.
Nunc ualidam dextra rapit indefeſſa bipẽnem.
Item de ſecuri:

Aetatam quatiens tarpeia ſecurim:
Et ſonat icta ſecuribus ilex:
Fraxineæq; trabes:
Securim ad bella Pantaſilea amazonū regina inuenit: Di/ Securis
cta autem eſt a ſecando: uel quaſi ſemicuris ut notat Ser/ Curis
uius: curis lingua ſabinorum haſta nuncupatur: Inde cure/ Curetis
tis iuno & Quirinus. Secures ipſæ & id genus cætera ar/ Quirinus
ma bellica ad pugnam acuenda ſunt: aptiſſimæ ad id ha/
bentur Cotes: Vergilius acuunt in cote ſecures: Apuleius Cotes
de aſino aureo. Gladium cotis attritu parabat: Horatius in
ſatyricis ſermonibus: fungar uice cotis acutum reddere
quæ ferrum ualet exors ipſa ſecandi: plura earum ſunt ge
nera: oleo quædam indigent tonſtrinarum officinis habi/ Oleariæ
les: aliæ aqua trahunt aciem acerimo effectu: nonnullæ Saliuariæ
ſaliua hominis proficiunt: Italia cotes aquarias fœniſecis Aquariæ
dedit limæ uice falcibus imperantes.

GLadius enſis dicitur c in g mutato a clade ꝙ fit
ad hoſtium cladem ut refert. M. Varro in libris
linguæ latinæ: hunc primi Lacedæmonii inue/ Enſis
nerunt: alii curetes cretæ primo monſtraſſe exi/
ſtimarunt ut Diodorus in ſexto: Præterea galeam & cum
armis ſaltādi morem. Fiunt autem gladii unicam tantum
aciem habentes & imprimis falcati: cuduntur & ex utraq;
parte ſecātes quos ancipites dicimus. In enſe enim & in ge Anceps
nus cæteris quæ ſecat acies uocatur: alias inſtructos exerci/ gladius
tus ad dimicādum hoc nomine ſignificamus: eſt quadra/ Acies
ta acies q̃ perſæ & ſiculi uſi ſunt: atq; etiā maior fere pars
græcorum: alia cuneata a cunei quo ligna & materiā om/ Cuneus
nem ſcindimus forma: qua ſcythas & Thraces uſos perhi
bent: quin & macedones ſuadēte Philippo: & Tertia quæ
græcis Embole ad Rhumbi ſpeciem a theſſalis primū fa/ Embole
cta eſt qui plurimum equitatu potētes fuere Iaſone ut fe/
runt autore: Vertūt autem ſeſe equites ut in quemuis pro/
ſpectum pateāt: teſte Aeliano: Gladii ipſius manubriū Ca/
pulus a capiēdo: Trāquillus in caligula: Veniam inquit ue Capulus
niam & hic mecū: Capulum gladii crebro uerberans quo

Semiſpatha
Spatha
Machera
Machetophori
Spathiferi
Enſifer
Macheropius
Mucro
Feretrum
Sandapila
Loculus
Capularis
Gladiatores
Familiæ gladiatoriæ
Munerarii
Rhomphea
Framea
Pugiunculus

cinctus erat: Et Spartianus in Adriano: Capulo uix eburneo ſpatham clauderet: Ita enim enſem uocitamus: & minorem Semiſpatham Apuleius: Militaris etiam ſacramenti genium ob amiſſa Spatham uerebatur: dictio eſt græca: nam illi σπάθη dicũt & macheram. Inde Macherophori & Spathiferi qui Enſiferi: & Macheropius faber gladiorum: Mucronem quoq; nõnulli: qui proprie cuſpis & acumen eſt enſis ac telorum: Apuleius Circulatorem aſpexi equeſtrem ſpatham præacutam infeſto mucrone deuoraſſe. Seneca ad Lucil. Gladium bonum dices non cui deauratus eſt balteus: nec cui uagina gẽmis diſtinguitur Sed cui ad ſecandum ſubtilis eſt acies: & mucro munimẽtum omne rupturus: Plinius Capuli militum ebore etiam faſtidito cælentur argento: Vaginæ batillis: baltei Laminis crepitent: At capulus proprie quicquid capit aliquid autore Marcello: Vnde ferretrum ſiue Sãdapilam loculumue capulum nuncupant. Idem Apuleius hac dictione Sepulcra ſignificauit in quarto Metamorphoſeos. Ibi capulos carie & uetuſtate ſemitectos quibus inhabitabant puluerei & iam cineroſi mortui paſſim ad futuræ predæ receptacula reſeramus. nam capulus ꝙ corpora capiat: ut Nonius interpretatur: Hinc capularis ſenex morti uicinus ut ſcribit Fulgentius. A gladiis Gladiatores dicimus qui in monomachia Duelloue ĩter ſe ferro ſolẽt certare docti ut olim apud Ro. a laniſta rationẽ inferendi & euitandi ictus: quãdo familiæ fuerunt: gladiatoriæ: Vunde Munerarii munus dabãt gladiatorium: in quo paria gladiatorum componebãtur: ueluti Threces aduerſus Mirmillones: & homo ut inquit Cyprianus occidebatur in hominis uoluptatẽ: Eſt & Rhõphea genus gladii Val. Flaccus nec ferro breuior nec rhomphea ligno: Eſt Framea quã Marti dedit antiquitas.

PVgio qui hypocoriſticos pugiunculus dicitur ꝙ eo punctim pugnamus. ut notat Pompeius alii a pugno cui ſubeſt dum infertur uulnus. Narrat Suetonius in Claudio Iuxta eius cubculum cum pugione hominẽ e plebe media nocte depre-

henſum fuiſſe: & Frontinus libro ſecundo Strategemati/con.Q.Sertorius inquit cum acie decertarent Barbarum qui ei nũciauerat Hirtuleium periiſſe pugione traiecit: Romani namq; orbis gloria punctim pugnauere ut teſtatur Vegetius: qui monet nõ ceſim ſed pũctim ferire docẽdos eſſe Tyrones. Qui a zonis balteiſue militaribus depẽdẽtes luſit portant Parazonia dicunt de qbus diſticho Martial.

Punctim non ceſim
Balteus
Parazonia

Militiæ decus hoc gratiq; erit omen honoris
Arma tribunitium cingere digna latus.

VAgina theca eſt qua gladii conduntur: Papi. in Thebaide Exuerat uagia turbidus enſem aptaratq; neci: Claudianus de nuptiis Honorii. Gladioſq; tegat uagina minaces: & Seneca ad Luciliũ: Nec bonum nec malum uagina gladium facit: ergo de corpore quoq; idem tibi reſpondeo: hinc euaginare eſt enſem nudare & ferrum ſtringere: Hieronymus ſiue is eſt alius Ezechielis duodecimo Gladiũ euaginabo poſt eos.

Euaginare

VEnabulum telũ uenatoribus aptum latiſſimũ eſt & aciei lõgiſſimæ ut autor eſt Marcellus: uenabula apud nos cornibus hinc inde extantibus utiliora reddũtur ad feras excipiẽdas ne in uenatorẽ irruant etiã transfixæ. Mart. de uenabulo quod primum Piſeus inuenit diſtichon eſt in apophoretis.

Excipient apros expectabuntq; Leones
Intrabunt urſos ſit modo firma manus:

DOlones dicuntur intra quorum uirgam latet pugio aut ſecundũ Var. ut refert Seruius Ingẽtes conti cũ ferro breuiſſimo: Verg. Pila manu ſæuoſq; gerunt in bella Dolones: & Sueto. in claudio reperti inquit & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone ac uenatorio cultro preſtolãtes: Dicti autẽ ſunt a dolo q decipiant ferro cum ſpeciem præferant ligni. Et claua quoq; telum eſt militare notiſſimum: quo utebatur Hercules: græce Rhopalum: & quandoq; κορυνη. Vnde Corynephorus clauam ferens: qui a noſtris clauator appellatur ut ſcribit Feſtus qualis Peripheta ob id Coryneta

Claua
Rhopalum
κορυνη
Corynephor⁹
Clauator
Coryneta

nuncupatus: a Theſeo interfectus: quem poſtmodum eius claua uſum ferunt in certaminibus.

Amentum

IAculum quod cum amento mittitur a iacẽdo ut ſentit: M. Varro: Fit enim ad iactum: Amentum ipſum lorum eſt quod medio telo religatur ut habilius aut lõgius mittatur autores Seruius & Feſtus Pompeius: Silius Italicus. xiii. Haſta iuuatur amento: Prudentius in Pſichomáchia: Nec ſtridula lancea torto emicat amento. Iaculum cum amento primus ætholus Martis filius inuenit. Corrigias etiam teretes quæ lora & ligamenta nomine amẽti ſignificamus Plinius Soleiſq; ſine amento in ſignis in Metelli publica porticu. Erant & inter miſſilia quibus præcipue pedeſtris utebatur exercitus quæ pila & a quibuſdam ſpicula dicebantur: ferro ſubtili trigono præfixa nouem unciarum ſemipedali: quod i ſcuto fixum non poterat abſcindi: & loricam fortiter dirrectũ facile perrumpebat: ut eſt apud Vegetium libro primo de re militari: hinc (ut opinor) Præpilatæ haſtæ dicuntur quæ ferreas habent cuſpides: Sed & quæ abſq; ferro in mucronem ut ſudes exacutæ ſunt: legimus & cũctos præpilatos diuerſos omnino ab illis qui ſicilices id eſt ſpicula lata habuerint: Generaliter tamen pila e perimendo quaſi perilla: autore Varrone: tela romana ſunt: ſicut geſſa Gallorum: Sariſſæ macedonum.

Corigias
Lora
Pila
Præpilatæ haſtæ
Sudes
Sicilices
Geſſa
Sariſſæ

ARcus quibus ſagittas emittimus: utraq; ſcythes iouis filius inuenit: ſagittas alii perſen Perſei filium mõſtraſſe exiſtimant. Cretenſes arcus & ſagittãdi repertorem fuiſſe appollinẽ affirmant: ut ſcri. Dio. arcus græce toxos: ide hippotoxotæ equeſtres ſagittarii: ut tradunt C. Cæſar in tertio belli ciuilis cõmentario: ac Thucydides hiſt. ii. & agyrotoxos apollo argẽteum arcum gerẽs: Veteres etiam arquum dixere unde arquites qui nunc ſagittarii a ſagittis: quibus ſpicula proprie cuſpidulas e ferro addimus. Quin. Curtius: Alexander ſagittatus eſt quæ in medio crure reliquerat ſpiculum: ſed quod ſlacertis uibrans & quod arcu emittunt hoc nomine ſigni

Sagittæ
Toxos
Hippotoxotæ
Argyrotoxos
Arquites
Spicula

ficatur:hinc poeta:& ſpicula uibrant. Item ſpicula conuerſo fugientia dirrigit arcu: Sunt enim lanceæ breues a ſpicarum: ut uolunt ſpecie: talibus utuntur Scorpionarii. & ueruta appellant:quibus penna additur ſceleſtiſſima fraude:ſi quidem ut ocyus mors ad hominem perueniret pennas ferro dedimus:hæc in ſummo creuā habent quā itrat neruus chorda ſiue funiculus quo arcus tenditur:qui ſummis cornibus ſuas etiam crenas habet:i quibus collocatur ſedetq; neruus:probatur ad pennas ſagittarum glutinādas inchthyocolla:glutemq; ex tritico manduco ideſt maſticato:ac Viſcum e camileone herba candidum quod in creta fœminæ etiam mandunt Lucubrationis gratia ne dormiant in opere. Plurimæ aūt utilitatis ad uictoriam in prœlio ſunt boni ſagittarii ut Cato in libro de diſciplina militari dilucide oſtendit: hinc Africanus Scipio cum aduerſus Numantinos qui exercitus populi Ro.ſub iugū miſerant eſſet acie decertaturus aliter ſe ſuperiorem futurum eſſe nō credidit niſi in omnibus centuriis electos ſagittarios & funditores miſcuiſſet ut referunt Vegetius libro primo & frontinus quarto ſtrategematon. Saluſtius ne Iugurta: Ipſe cū expeditis cohortibus dehic funditorum & ſagittariorum delecta manu apud primos erat. Perſæ & Parthi ſagittis impenſius uſi ſunt:unde cum Leonidæ diceretur Perſas ſagittis nubes facturos:pugnabimus i umbra melius reſpondit. Parthi uero etiam fugientes ut nunc Turcæ iaculabantur:ut ſcribit Plutarchus in Craſſo & Appianus i Parthico Vergilius Fidentemq; fuga parthum uerſiſq; ſagittis.

Veruta
Crena
Neruus
Sagittatii utiles
Gluten ex tritico
Manducatus
Cameleon

Pharetra græcum uocabulum theca eſt qua reconditæ ſagittæ portantur. Ouidius Dant illis animos arcus plenæq; pharetræ. & poeta: Altet amazoniam pharetram plenamq; ſagittis. Chotyti uero proprie ſunt arcuum thecæ: aliquando & ſagittarum: ut autor eſt Ser.apud illud Maronis. Quis tela ſagittæ Chorytiq; leues humeris & lœtifer arcus. Sili.Italic⁹. Paruulus ex humero chotytos & aureus arcus. Pendentesq; ſonaot aurata lynce pharetræ

Chotyti

Item Cœleſtibus implet Choryton telis: quoꝶ ſine ſangui ne nullum Effugit. Scranteum quoq; in quo ſagittas recõ dimus: ab eadem ratione dicitur qua ſcortum: ſcytos enim græce pellis eſt: unde ſcuticæ uerbera e corio & ſcuta ꝙ nõ ſine pellibus fierent: ut iam dictum eſt.

Scrantem
Scuticæ
Scuta

FVnda a fundendo ꝙ fundat lapides apud ba leares primo iuenta eſt: ut ſcrib. Seruius & Ve getius: unde poeta. Stupea torquentẽ balearis uerbera fundæ: Claudianus. Nũc glãdes balea ri ſpargere funda: ſunt enim glandes e plũbo pilulæ ĩ glan dis ſpetiem: quæ fundis per funditores mittebãtur ĩ hoſtes Saluſtius in Iugurta: Pars eminus glande aut lapidibus pu gnare: Verg. Pars maxima glandes liuentis ſpargit plumbi Et ſeneca in quæſtionibus naturalibus. Liqueſcit excuſſa glans funda: attritu aeris uelut igne liqueſcit. Tales nũc mit tuntur machinulis quibuſdam quas & Spĩgardas & Sclo ppetos neoterici appellãt. Pli. uero fundam nõ balearicos: ſed Phœnicas ſcribit inueniſſe. Balearici quidẽ optimi fun ditores iudicati: ut eſt apud Diodoꝶ: nam a teneris ad fun das exercebantur: ita ne panis quidem pueris exhiberetur niſi funda ſcopum prius attigiſſent: ut autores ſunt Strabo & Vegetius. Scopus enim σκοπεῖν a quod eſt ſpeculari & diminutiue ſcopulus notam cõſtitutam ſignificat & lo cum ad quẽ tela dirrigimus: Funda aũt uel iaculis uſi ſunt in pugna pedites leuis armaturæ quos & expeditos & ueli tes nũcupamus. Rotarios etiam: ut pompeius teſtatur. Fun da item genus eſt retis piſcatorii ut ſagena. Verg. in Georg. Atq; alius latum funda iam uerberat amnem.

Glandes

Spingardæ

Scopus
Scopulus

Velites
Rotarii

BAliſtæ tormẽta ſunt quibus ſaxa maiora & gra uiora mittunt: ut notat Marcel. Oui. ĩ triſtibus: ꝗ graue baliſtæ mœnia pulſat on⁹: & metamor. Nec leuius pulſata ſonat ꝗ ferreus olim: Cum laceras aries baliſtaq; concutit arces. Aul. Hirtius de bello hiſpanenſi. C. Cæſaris: Simulq; baliſta miſſa a nobis turrim deiecit. Lucanus pro machina haſtã iaciente accepit: cum inquit. Neq; enim ſelis emiſſa lacer

tis Lancea ſed tenſo baliſtæ turbine rapta. Silius Italicus utramq; excuſſionem his uerſibus epreſſit.

Adductis ſtridula neruis.
Phocais effundit uaſtos baliſta morales.
Atq; eadem ingentis mutato pondere teli
Ferratam excutiens ornum media agmina rumpit:

emittebat & alia:unde Frontinus libro ſecundo ſtrategmaticon: Caputq; eius baliſta excuſſum intra munimenta hoſtium miſit: Seneca in naturalibus quæſtionibus: Nam Baliſtæ quoq; & ſcorpiones tela cum ſono expellunt: primi phœnices id genus tormenti inuenerunt. Nunc uero tormenta Aenea ſaxa rotunda immenſi ponderis ui pulueris factitii & ignis emittentia cum ſonitu non ineleganter Bõbardas appellamus. Bombardæ Ipſe tñ pro bombarda baliſta uſus ſum hoc carmine. Fnderat aut uaſtos fumans baliſta molares.

TOrmentum generale uocabulum eſt omnium machinaꝝ ſyra tela & id genus uaria iaculantium ueluti eſt baliſta. Bõbarda: Spingarda: catapulta a Syris inuenta: Catapulta ſcorpiones nunc arcubaliſtæ a Crætenſibus excogitati: Scorpio quibus ſpicula & uerruta emittũtur p ſcorpionarios ſiue mauis arcubaliſtarios equeſtres ac pedeſtres: Arcubaliſtæ & ſcloppeti a ſcloppo qui eſt buccaꝝ ſonus per ſimilitudinem nomẽ adepti: Sclopetti & nuper a germanis (ut uolũt) inuenti. Spingardæ Lucretius Vt ualidis quæ de tormentis miſſa feruntur. Diuus Hieronymus Machabeoꝝ. vi. de Lyſia duce Antiochi contra Hieroſolymam: Et ſtatuit illic baliſtas inquit & machinas: & ignis iacula & tormenta ad lapides iactandos & ſpicula: & ſcorpios ad mittendas ſagittas: & fundibula: ubi per ignis iacula Pyroboli ſignificant: Pyroboli Machinæ uero ſunt artificioſæ ſtructuræ: Machinæ quæ qagis cũueniunt teſtudini arieti & uineæ ad expugnãda oppida paratæ: & cæteris quæ græco uocabulo poliorcetica uocantur Poliorcetica de qbus Vegetius & Ammianus meminerũt: Tormẽtoꝝ aũt uibratores iaculatoreſq; ac magiſtri Tortores dicunt. Tortores Et de armamentario hactenus: Iam granariũ multiplicem frugum copiam uiſuri introeamus.

GRANARIVM. CAPVT. .XI.

GRANARIVM a grano locus eſt ubi fruges ſeruantur. Perſius in ſatyris: Iam nunc aſtringas iam nunc granaria laxes. Nonnulli horreum ab hordeo. Pompeius a farre farreum deducit: Ouidius Hortea formicæ ueniunt ad inania nunꝗ: Nullus ad amiſſas ibit amicus opes. Frontinus libro tertio ſtrategema ton Quia deficere frumenta uidebantur: horrea tota nocte circumduxerunt. Et Plinius in Panægirico, Traiani ſtupebant agricolæ plena horrea quæ ipſi non referſiſſent. Granaria ſublimata & ad ſeptétrionem aut aquilonem ſpectantia diſponi debent: ut monent Vitruuius: Plinius. M. Varro: & Columella: ita enim frumenta non poterunt cito concaleſcere ſed a flatu refrigerata diu ſeruabuntur incorupta. Cæteræ namq; regiones procreant curgulionem & reliquas id genus beſtiolas: quæ frugibus ſolent nocere: ſeruantur etiam utiliſſime in ſcrobibus quos *Sytos* uocant ut in quibuſdam Italiæ locis uidemus. M. Varro autor eſt *Sic* cõditum frumentum durare annis quinquaginta: Miliũ uero plus annos centũ: Idem tradit Fabã a Pyrrhi regis ætate in quodã Ambraciæ ſpecu uſq; ad piraticũ magni Pompei bellum duraſſe annis circiter centũ uiginti. Quo enim ſpiritus nõ peruenit ibi non oritur tinea nõ curgulio. In granariis muſipulæ diſponantur ad mures capiendos: & per foramina oſtii felibus introeũdi poteſtas relinquatur: ad mures frumẽta rodẽtes fugãdos: hi nãq; occulto ſpeculatu inſidiãtes exiliũt in eos & interimũt: obrepunt & in aues ſæpicule: oculos ꝑ noctem radiantes & acute cernentes propter teniſſimum

Horreum
Farreum
Curgulio
Syti
Faba
Muſipulæ

uidendi ut inquit Aphrodiſæus ſpiritum ſottiti excremen/ Felles
ta ſua cōtegunt: Græca dictione quidam Aeluros neoteri/ Aeluri
ci Catos ab aſtutia nominarunt : utcumq; Myoctonos eſt Myoctonos:
fellis quod eſt murum interfector. Catos

FRugum appellatione cadit quicquid ex fructu
terræ ī alimoniā uertimus:eaq; prima duo ſunt
genera frumenta & legumina.Frumēta a fruē/ Frumenta
do autore.M.Var.& Donato Terentiano īter/
prete dici poſſunt omnia quæ ſpicas habēt cum ariſta: aut
ſpicam muticam:legumina uero a legēdo quæ ſiliquis īclu Mutica ſpicu
duntur : Sunt enim ſiliquæ eorum thecæ modo rotundæ
ut Ciceri : modo chylindraciæ ut piſo : cæteris lōgiſſimæ
& pro menſura ſeminum latæ: Plinius l.xviii.Omnium ſa
torum aut ſpicis cōtinetur ut triticum: & mox: aut īcludi/
tur ſiliquis ut leguminū:Calphurnius ī Bucolicis Tādemq;
legumīa plenis uix reſonāt ſiliquis:ſiliquæ itē arboris cerā/ Legnmina
niæ fructus quas & fabā ægyptiā quos dulcellos pueri no Siliquæ
ſtrates thecas maris nūcuparunt: Frumenta autem . Iſis in Frumenta
ægypto:Triptolemus apud atticos docuere:ut ſcribit Mar primo
tianus capel.de nup.Philologiæ & Mercurii. cōminuēdæ
uero frugis farriſq; fragmēta pilūno ſignat Italia . at Pli.
cererem cum antea ueſcerētur glande frumēta & molere
& cōficere mōſtraſſe in Attica Italia & Sicilia ob idq; deā
habitam atteſtatur: Lucre. quoq; Cereri frugum inuentio/
nem & uini libero patri aſſignat.

TRiticum quod ſpicis tritū ſit.ut ſcribit.M. Var/
ro in libris linguæ latinæ : de illo hec Pli. Itaq;
ſapientes agricolæ triticum tantum cibariis ſe-
runt & alibi. Tritici ſemine nullum auidius eſt
nec quod plus alimenti tradat:tritico nihil fertilius eſt hoc
enim natura ei tribuit quoniam eo maxime alit hominē:
nam ex uno modio ſi ſit aptum ſolum:ut in biſanzio afri/
cæ campo centeni quinquageni modii reduntur: miſit ex
eo loco Diuo Auguſto procurator eius ex uno grano mi/
rum dictu : difficile creditu quadringenta paucis minus Mirum dictu
germina : miſit & Neroni ſimiliter . ccclx . ſtipulas ex uno

grano. Ariſto. in proble. & Auice. in ſecundo triticum nutritiuum eſſe impenſius affirmant: inter cuius genera eſt timeſtre: quia poſt ſationem tertio menſe matureſcit meti-turq; totis alpibus: hyemalibus prouinciis notiſſimum. triticum ſimul ac eſt in horreis conditum frequentius debet moueri: ne mucoris odorem contrahat ex calore: Caleſcunt enim in granariis frumenta: & papiliones generant. hii uero tineas illa rodentes: ita feruens triticum podagris remedio eſt ut ſcribit Plinius Sexti Pompei prætorii uiri patris referens exemplum: qui hiſpaniæ citerioris princeps cum horreis præſideret correptus dolore podagrico merſit ſeſe in triticum ſuper genua: leuatuſq; ſiccatis pedibus mirabili modo hoc poſtea remedio uſus eſt. Vis præterea tanta eſt feueſcentis tritici in horreis ut cados plenos exſiccare dicatur.

Timeſtre triticum

Papilio

Tinea

Ad podagrã

SIliginem: ut Pli. uerbis loquar: dixerim proprie tritici delitias: candor eſt & ſine uirtute & ſine pondere conueniens humidis tractibus quales italiæ ſunt & Galliæ comatæ: ſed & trans alpes in alobrogum tantum aruernoꝝq; agro pertinax: in cæteris ibi partibus biennio in triticum degenerat: remedium eſt ut grauiſſima quæq; grana eius ſerantur: ſiue ariſta eſt excepta ea quæ laconica dicitur: rectam autem habet ſpicam: nec unq̃ matureſcit pariter: exteritur in græcia difficulter ob id iumentis dari ab Homero dicta: Hæc enim eſt quam ille uocat olyram: e ſiligine laudatiſſimus panis fiebat: de quo iam ſatis in Cœna culo.

Laconica ſiligo

Olyra

FAr ador ueteres hinc adoriam laudem dixerũt ꝙ glorioſum eum putarẽt qui farris copia abũdaret: Farre enim: populus romãus uſus eſt annis trecentũ cum i Italia primus antiquioribus cibus fuerit. Vnde a Farre farina: Eſt farris genus in Gallia maxime quod Brancem nũcupant: noſtri Sandalam grani nitidiſſimi. In cibis nõ ſolum bene habentium ſed ualitudinariorum & ægrotantium febricitantiumq; probatur lacte amygdalino quãdoq; cõditum.

Adoria

Farina

Sandala

Zea — Alica — Semen

SPeltam græci Zeam dixere:frumenti genus eſt ut refert Strabo quod ĩ quibuſdam campaniæ aruis bis ãno ſeritur:Ex ea apud maiores fiebat Alica potio ſic dicta ꝙ aleret corpus ut Pomp. ĩterpretatur : hæc Pompei magni ætate nõ fuit ĩ uſu : qui Zea utuntur ĩquit Plinius non habent far : eſt tamen & in Italia agro præcipue campano Semenq; appellatur.

Ptiſana

ORiza ſpeties eſt frumẽti folio carnoſo altitudi/ne cubitali flore purpureo: ex qua Italici Ptiſa/nam potionẽ faciunt : Horatius ĩ ſermonibus : Sume hoc Ptiſanariũ orizæ.Candore grani in cibariis cõmendatur ad Iuſcula teſtuacia & frictellas: Stra/bo libro decimo quito de India loquens ex autoritate Ariſtoboli dicit Orizam ĩ aquis clauſis ſtare factis areolis qui/buſdam:eamq; eſſe ibi altitudine cubitorum quatuor:multi fructus multarumq; ſpicarum : meti circiter pleiadũ oc/caſum emundari ut ſpeltam naſci & in Babylonio agro in Bractriano:in Suſio:& in Inferiore Syria: Apud nos nuper ſeri cœpta: Seritur autem menſe Martio & aquis clauſis irrigatur.

Polenta — Ptiſana — Ceruiſiam — Zithus

HOrdeum in cibis antiquiſſimum fuit : Polentã græci ex eo conficiunt & potum plurimæ gentes apud quas uini penuria eſt : quem Ceruiſiã & Zithum uocant a Dionyſio primo monſtratum: Panem uero ex hordeo maioribus uſitatum ulta dã/nauit datumq; eſt teſte Plinio quadrupedibus Ptiſanæ in/de uſus laudatiſſimus:Martialis de hordeo.

Mulio quod non det taciturịs accipe mulis.
Hæc ego cauponi non tibi dona dedi:

Diſticum — Hordeum

Hordeum inter primas fruges demetitur: In chalcia Rho/dioꝶ inſula locus quidam eſt in tantum fertilis ut ſuo tem/pore ſatum demetant hordeum : ſublatumq; protinus ſe/rant:hordei genus eſt quod alii diſtichum:galaticum non/nulli uocant ut ſcribit Columella in ſecundo : Ponderis & candoris eximii adeo ut tritico mixtum egregia cibaria fa/miliæ præſtet.

Cis
Ips
Sis
Trips
Midas

Secale nigritia triſte gracili ſtipula prouenit uerum fœcunda ad arcendam famem tantum utile:nam precipuum eſt pondere: panis ex eo non probatur ſola tenaci amaritudine quam mitigat Far admixtum & tamen ſic quoq; ingratiſſimus uentri eſt. Apud Inſubres & circumpadanos: milium illi miſcetur panemq; meliorem præſtat. Secale autem licet amatum admittit uermiculum rodentem frumenta qui Cis dicitur:ut Ips uites: Sis ueſtes:Trips ligna:& midas fabam de quo Theophraſtus & Plautinum illud in Aulularia:reperi non quod in faba repetiſſe pueri clamitant.

Indicum
Milium
Milica
Lobæ
Panicum
Paniculæ
Mel frugum
Siſama
Lobulæ
Auena
Git
Lolium

Milium miliariæ auiculæ nomen dedit ex eo panis fit multifariam & quidem perdulcis: qui priuſq̃ refrigeſcat ſine faſtidio poteſt abſumi ut teſtatur Columella in ſecundo. Eſt & Miliũ quod Indicum nominabimus ex India aduectum neoterici milicam dicunt colore nigrum ſiue rubrum & ut Plinius inquit amplum grano: harundineum culmo adoleſcit ad pedes altitudine ſeptem pregrandibus culmis: Lobas uocant: omnium frugum fertiliſſimum: Milio Panicum haud granis diſſimile predenſis tantum aceruatur granis: & paniculis lobuliſue quodammodo racematur: ex eo panis raro fit: at coquendo omni frumento magis creſcit: Diocles a frugis dulcedine mel frugum appellauit: Inter frumenta æſtiua eſt & Siſama numeranda ex indis ueniens. Eſt & Auena quæ ad cibaria fere iumentorum ſeritur. Eſt Git quoq; nigellum:& Lolium peſſimum uertiginem & uomitum inducens.

Emortualis dies

Faba parentalibus

Faba hebetat ſenſus iſomnia facit ob id Pithagorica ſententia in cibis damnata: ſiue ꝙ animæ mortuorum ſunt in ea:qua de cauſa & parentalibus & Emortualibus interdum diebus adhibetur: Flamen quoq; dialis ut ſcribunt Feſtus & Varro apud Romanos Faba non ueſcebatur:nec illam quidẽ tangere nominareue iure poterat ut refert Aulus Gellius quoniam in eius flore litteræ reperiuntur quæ luctum &

lamentationem indicant ut tradit Plinius. Quin etiam He
rodotus autor eſt Aegiptios fabam ĩ ſua terra neq; admo/
dum ſerere: neq; natas aut crudas aut coctas comeſſe. Sa/
cerdotes uero nec aſpicere ſuſtinere haud mundum id le/
gumen eſſe arbitrantes: unde facile crediderim Pythago/
ram philoſophum qui in ægyptum diſcend t gratia profe
ctus ſacerdotum arcana myſteria cognouerat fabas dam/
naſſe: quid autem ſuper hac re ſenſerit Aulus Gellius in
noct. att. & alii: & quid Cyamus ſignificet non me preterit.
Fabæ genera ſunt albicans & nigra: hinc fabis uſus eſt Pe — Fabæ genera
ricles ad ſortem: cum athenienſes milites in obſidione Sa/
miorum tedio afficerentur: nam quibus alba faba obue/ — Albus dies
nerat epulari: atq; in ocio eſſe permiſit cæteris pugnãtibus
iccirco poſteri dum uoluptatibus indulgebãt illum diem
ab alba faba nuncupare erant ſoliti: ut ſcribit Plutarchus:
Aliter more thraciæ gẽtis albus lapillus fauſtos dies: niger
infœlices notabat. Quod in ſummo fabæ nigrũ adhæret
hilum appellãt: id quia minimum nullius eſt præcii pro ni
hilo ponitur Cicero Syſiphus uerſat ſaxum ſudãs nitẽdo
nec proficit hilũ: At eius folliculi Valuoli dicũtur autor Fe — Hilum
ſtus: apud nos freſſa in cibis non improbatur oleo & aro/ — Valuoli
matis cõdita: cõnchen quidã credidere: unde Martialis. — Faba freſſa
Si ſpumet rubra conchis tibi pallida teſta. — Conchis
Lautorum cœnas ſæpe negare potes: Quo diſticho faba/
ceam uiridem alii interpretantur: nõnulli genus leguminis
apud Iuuenalem.

Vicia arua pingueſcunt ſiccitatem ex omnibus
quæ ſeruntur maxime deſiderat: ut refert Pli/
nius: ad triplicem uix prouenit fructum cũ cæ/
tera legumina prouentum habeant uberiorẽ:
unde Maro tenuem fructum uiciæ dixit in georgicis. Eſt
autem a uinciẽdo quod item capreolos habet ut uitis: qui/
bus ſurſum uorſum ſerpit: & ſcapum lupini aliumue cala/ — Scapus
mum ad quem hæreat ſolet uincere: ut ſcribit. M. Varro — Viciarium cri/
in re ruſtica: ab ea Viciarium cribrum recte dicemus quo — brum
Vicia ipſa e frumento ſi mixta fuerit tollitur: At Viciarium

erit plantatium uitium ad uiuiradices faciendas quæ poſtea transferantur ad arbuſta.

Cicercula
Cicera
Cicerones
Lentuli
Fabii piſones

Cicer apud nos tria habet genera: album: ſubrubens & nigrum: de quibus Auicenna in ſecundo Et & Cicercula i æquales angulos habens ueluti piſum: & cicera hominibus non inutilis neq; in iocunda ſapore: quæ a cicercula colore tantum diſcernitur: nam & obſoletior eſt & nigro propior ut tradit Columella diſciplinæ ruſticæ ſecundo: a ciceris ſatione: ſi Plinio credimus: Cicerones nomen acceperunt: ſicut a lēte Lentuli: a faba Fabii: a piſo Piſones cognomina traxerunt.

Eruilia
Eruum

Piſum folia habet longiora qualia Eruiliæ: caules ſparguntur per terram: qui ſi adminiculum non habuerint deterius producunt: ſeri debet terra facili & ſoluta locis apricis: eſt enim frigorum impatientiſſimum: eruilia ipſa eruo minor eſt. De illo hæc Plinius Nec erui operoſa cura eſt: hoc amplius ꝗ uicia runcatur & ipſum uim medicaminis obtinens: quippe per eruum diuum Auguſtum curatum epiſtolis ipſius memoria extat. Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ animalium ſcribit eruum lactis copiam ruminantibus præſertim augere.

Lens duo genera habet in ægypto nigra altera rotunda: ut notat Plinius: conſtat æquanimitatem fieri ueſcentibus ea: optima naſcitur circa Peluſium oppidum: a quo Nili oſtium Pelu nomen accepit. Vergilius Nec peluſiacæ curam aſpernabere lentis. Auſonius de monoſyllabis: Et peluſiaco de ſemine plana teres lens. At lendes capitis animalia dicentur Serenus.

Lendes

Vnda maris Lendes capiti deducit iniquas
Et quicquid crebri defendit ſilua capilli.

Faſellus

Faſiolus quem poeta in georgicis faſellum uocauit uelocis eſt digeſtionis & egreſſionis: mala inducens ſomnia: ut eſt apud Auicēnam libro ſecundo. Phaſellus item nauicula. Propertius. Sedauit placida uela phaſellus aquas: & Papinius ſiluarū

tertio:Quæq; ſecuturam religent poſt terga phaſellum.Eſt autem faſiolus cunctis leguminibus candidius unde in ſenatu noſtro Parmenſi eo refragamur:cum faba nigra ſuffragemur.

LVpinorum & homini & quadrupedum generi ungulas habenti uſus cõmunis:nam bouem unum modii ſinguli ut ſcribit Plinius ſatiãt ualidũq; præſtant: homini autem in aqua maceratus poſt coctionem pro cibario eſt:aliter amaritudine genuina improbatur. Vnde non inurbane Nicolaus Rauacaldus mihi auunculus ſapientiæ uir compoſitiſſimæ dicere ſolebat:litteras homini præſtare quod aqua lupinis.

Nicolaus Rauacaldus. Litteræ hõi

VAnnum interpretatur Nonius quo fruges uẽtilãtur. At. M. Var. per diminutionem uallum: ꝙ cum ipſum iactant uolant leuia. Adiecit idẽ uentilabrum eſſe quo uẽtilatur in aere frumẽtum: Feſtus Pompeius Velabrum ea ratione qua euelarũ euentilatum dicitur:unde. M. Varro rei ruſticæ primo:His inquit tritis oportet e terra ſubiactari uallis aut uẽtilabris cum uẽtus ſpirat lenis: Ita fit ut quod leuiſſimum eſt in eo atq; appellatur acus euannatur foras extra aream: ac frumentum quod eſt ponderoſum purum ueniat: Et Diuus Hieronymus Mathei ac Lucæ tertio: Cuius uentilabrum in manu ſua: & permundabit aream & congregabit triticum in horreum ſuum: Vbi Nicolaus interpres uẽtilabro dixit in Paleſtina contra uentum purgari frumenta ueluti nunc pala. Columella quoq; libro diſciplinæ ruſticæ ſecundo in eadem ſignificatione accepit:qui & uẽtilatorem uocat eum qui per longiuſculum ſpatium iactando in area contra uentum fruges purgare conſueuit. Dicitur & fœminino genere uannus hinc poeta:& myſtica uannus Iacchi:id eſt cribrum areale inquit Seruius.

Vallum
Ventilabrum
Velabrum
Acus
Pala
Ventilator

CRibra e pellibus fiũt ut plurimũ ſuillis crebris ꝑtuſa foraminibus ad frumẽta purgãda:unde frumẽtaria dicunt: Apuleius aſpernati latrões clamorẽ abſonũ meũ cedẽtes hinc ĩde miſerũ

Frumentaria
Cribra

corium nec cribris iam idoneum relinquunt: Hic ī adagio
Aquá cribro — eſt aquam cribro haurire qui fruſtra operantur mercedes
in pertuſum mittentes(ut dicitur)ſaculum:quoniam aquá
& id genus cætera liquida uel minuſa tranſmittit: Plautus
in Pſeudolo:Nō pluris refert quam ſi imbrem in cribrum
geras. Vnde demonactos cum e duobus philoſophis impe
ritis uidiſſet alterum quædam abſurda percunctantem: al-
terum nihil reſpondentem; ad amicos conuerſus Non ne
horum īquit uobis uidetur alter hircum mulgere alter cri-
brum ſupponere eſt apud Lucianum: & Pli. libro . xxviii.
miraculum referens: Extat Tuciæ Veſtalis inceſtæ preca-
Tuciæ miraculum — tio qua uſa aquam tulit in cribro anno urbis ſexcēteſimo
nono; inde cribrare eſt frumenta cribro purgare: ex cuius
Cribrare — pertuſura excreta purgamenta decidunt: Sunt & cribra
Excreta — quæ e ſetis equorum a gallis farinæ a furfuribus ſeparãdæ
Farinaria — gratia excogitata Farinaria ſetacea & ſubcernicula dicun-
Setacea — tur:hiſpaniæ uero e lino excuſſoria & polinaria inuenerũt:
Pollinaria — a Poline polinaria appellata & Polintores qui pollinem fa
Subcernicula — ciunt: Nonnulli ab incernendo hoc eſt cribrando incerni-
Excuſſoria — cula dixerunt quibus frumenta emundamus: Plinius in
Pollintores — octauo: Decretum fecerunt ne frumentarii negotiatores
Incernicula — eum ab incerniculis arcerent. Cribrum autem græce Co-
ſcinon:unde Conſcinomantia diuinatio per cribra fœmel-
Coſcinomátia — lis & ruſticis peculiaris.

SExtarius menſuræ genus apud nos triuialiter
appellatur quo ut metiri poſſint frumenta &
complura alia utuntur: antiqultus tam arridis
q̃ liquidis ſeruiebat; ueluti chorus in Iudæa ex
Chorus — modiis: Modius ipſe capit duo & uiginti ſeſtertia: modio-
Modius — lus quartam partem ipſius modii: at Medimnus ſex mo-
Medimnus — dios / alii medimnum modium interpretantur: uariæ ſunt
enim ſuper huiuſmodi menſuris ſententiæ pro locorum
Hemina — conſuetudine prolatæ: ut hodie quoq; uidemus: Hemina
quoq; dimidium ſextatii in aridis & liquidis quæ Minæ:
Mina — Marcus Cicero officiorum ſecundo:Si emere inquit ſexta
rium aquæ Mina cogeretur:Aulus Gelius noctium attica-

rum tertio. Si e ſextario hemina fuſa eſt nòn dimidiatum ſextarium fuſum dicendum eſt:ſed dimidium. Et Plinius in. xviii. Quartarii faris aut heminæ conferente populo: Vbi quartarium nominauit qui ſextarii quartam partem continet:Verum a maioribus urna dicebatur quatuor capiens ſextarios:ſicut congius ſex:a quo Nouellius Tricongius Mediolanẽſis potator egregius cognomen traxit tribus Congiis uno impetu ſiccatis: Sextarius ipſe uncias uiginti ut inquit Feſtus. Quartarius Vina Congies

RAdium a radendo ut nomen indicat dicemus quo mẽſuras radimus & deiecto cumulo coæquamus:Plautus Dii deæq; omnes tãtam nobis lætitiam tot gaudia ſine radio cumuletis: nonnulli Hoſtorium: quo præcipue utimur ad frumenta cum ueneunt & legumina corradenda. Hoſtorium

CVleus ſaccus e corio linea tella uel canabina quem ad frumẽta portanda & inumeros uſus habemus. Pli. in. vii. Iunius ualẽs meruit in prætorio Diui Auguſti centurio uehicula cum culeis donec exinanirentur ſuſtinete ſolitus:ſaccus ipſe per ſimilitudinem ut uolunt a ſago ueſte militari æqualiter lata nomen mutuatur Diuus Hieronymus de Iuditha hebrea muliere quæ Holophernem interfecit uidetur Aſcopam pro culeo utreue poſuiſſe:Culeus item genus menſuræ. xl. capiẽs urnas:Vnde Dolium ſeſquiculeare legimus:& Culeus parricidarum pœna:Eculeum autem in ſuppliciis: & aculeum in ueſpis crabonibus ac apibus ſciunt omnes: A frumento ſaccum frumentarium dicemus quemadmo apud ueteres a uino uinarium quo Vina ſpiſſiora colabãtur:& a niue niuarium:de quo Martialis. Attenuare niues norunt & lintea noſtra Frigidior colo non ſalit unda tuo. Sed iam tempus eſt ut per Turrim ad faſtigium aſcendamus. Saccus Aſcopa Eculeus Aculeus

TVRRIS ET TECTVM CAPVT .XII.

TVRres Cyclopas primos inſtituiſſe placuit Ariſtoteli : at Theophraſto phœnices Ouidius Cybeli magnæ deorum matri inuẽtionem tribuit: qđ ideo fingitur quia tellus eſt in qua ſunt urbes turritæ:ut Lucretius & Diuus Auguſtinus teſtantur: Dicuntur autem a toruis ſecundum Varronem ſiue a terẽdis hoſtibus quemadmodum arces ab arcendis:

Arces

nam ad deffenſionem & tutelam in altum turres erectæ ſunt:Eſt & in eis columborum ſedes Martial. in tertio:Sonantq; turres plauſibus columbarum: Plinius de columbis: Earum amore inſaniunt multi : ac ſuper tecta exedificant turres his nobilitatem & ſingularum origines narrãt

Columbi

Vetere iam exemplo.L. Axius eques romanus ante bellũ ciuile Pompeianum denariis quadringentis ſingula paria

Columbariũ

uenditauit:ut Marcus Varro tradit: Et Palladius Columbariũ inquit accipere poteſt una ſublimis turricula in prætorio conſtituta leuigatis ac dealbatis parietibus : nam colore albicante præſertim delectãtur columbi.ut refert Columella: Ouidius Aſpicis ut ueniant ad candida tecta columbæ Accipiat nullas ſordida turris aues : Hinc loca earum tectorio & albario incruſtanda dealbandaq; eſſe tradiderunt : ſiue ne muſculi ita facile introrepant: qui ouis

Periſterotrophiun

pulliſq; columbinis ſolent obeſſe: Proprie autem locus in quo columbæ habentur Periſterotrophiun græce eſt latine columbarium:nam periſteris columba : Inde periſtereos herba columbis admodum familiaris:A culminibus dictas exiſtimat Varro ꝙ propter timiditatẽ turres & ſumma loca petant:nonnulli a uoce primis ſyllabis correſpõdente. Mirum eſt quod legimus Columbas ueneri dicatas

coniugii fidem non uiolare cõmunemq; ſeruare domum niſi cælibem aut uiduam relinquere & imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferre: ſuſpitionem tamen eſſe inter eos adulterii q̃uis natura non ſit: uiuunt annis octonis quẽ admodum turtures: Nidificant uel in foraminibus parietum uel i locis diſtinctis lateribus tabelliſue: quæ loculamenta & columbaria dicemus: Sed & fictilia & e uiminibus non improbantur. In magnis rebus internuntiæ fuere quod inuiſſe uidetur Iuue. Tanq̃ a diuerſis partibus orbis anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna: nam epiſtolas annexas pedibus obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere Dec. Bruto mittente autore. Pli. & Frontinus ſcribit Hirtium litteras collo columbæ ſeta religatas ad Decium Brutum Mutinæ obſeſſum ad Antoniũ miſiſſe. Eſt columborum genus uilaticum qui ſaxatiles & liuiæ: ſunt Miſcellæ: ſunt Palumbes in arboribus nidificantes & campos habitantes: hinc dixit Ariſt. in primo hiſtoriæ animalium campospalumbes: montes Vpupæ: cum hominibus columbi habitant: per quos domeſticos ſiue Cellares intelligit: cibo domeſtico contentos: & intra ædes mẽſtra fœtura paſſim nobiſcum diuerſantes: quorum pulli præcæteris commendantur in cibis Pipiones uocant: Palumbes ipſi torquem collo preferunt: Inde torquati: Mart. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbes. Non edat hanc uolucrem qui cupit eſſe ſalax. Turris autem ita contignationibus in numeris creſcere ita in altum toli poteſt: ut ipſa ſola ſit tota fere dom⁹: In imo cellulæ penuaria uel uinaria: mox per gradus cœnatio cubicula coquina bibliotheca armamentarium (reliqua taceo) haberi poſſunt ſatis cõmode. Ex huius igitur tecti quæ ſequitur diſpoſitione: quorumcumq; tectoꝝ concatenationi neceſſaria notabis: ſiue pectenata ſiue teſtudinata magis placuerint.

Loculamenta

Saxatiles
Liuiæ
Miſcellæ
Palumbes

Pipiones

Turris tota domus

TRanſtra tigna quæ tranſuerſa a pariete i parietem porriguntur autore Pomp. dicere cõſueuimus. Vitru. architectus i. v. Trabes etiã ſupra columnas & paraſtatas & antas ponunť i conti-

gnationibus tigna & axes ſub tectis ſi maiore ſpatio ſunt & tranſtra & capreoli:ſi commoda columen & cãterii:ſed & ſedilia in manibus hoc nomine ſignificamus:ſi tigna extra columnas & parietes extendantur Menianum faciunt quo genere ſtructuræ ſuperiora ampliantur: Menius inuẽtor illi nomen impoſuit. Tectum uero ipſum eam proprie partem notat quæ domum tegit ſed pro uniuerſa domo ſæpicule ponitur: pro omni loco uſurpatur in quo tecti habitare poſſumus cuiuſcumq; cæleſtis iniuriæ ſecuri dummodo nec fulmen erumpat nec ruant molares: Diuus Hieronymus Domata tecta plana & ſolaria interpretatur: A tecto architectos dicimus:qui probe norunt ædificia diſponere:hi ſint pluribus diſciplinis ornati:litteras habeant nec quidem nimis triuiales: calleant geometricas dimenſiones: arithmetricen prius edocti: teneant aſtrologicas rationes a muſica medicina pictura non alieni: Architectus enim non debet nec poteſt eſſe grammaticus ut Ariſtarchus:ſed non agrammaticus:nec muſicus ut Ariſtoxenus ſed teſte Vitru. non Amuſos: nec pictor ut Appelles ſed graphidos non imperitus: nec plaſtes ut myron ſeu polycletus: ſed rationis plaſticæ non ignarus: nec denuo medicus quemadmodum Hippocrates; ſed non Aniatrologitus: nec cæteris doctrinis ſingulariter excellens: ſed in his non imperitus.

Menianum
Tectum
Domata
Solaria
Architectus
A grãmaticus
A muſos
Aniatrologetos

Tibicines ĩ ædificiis tigilla ſunt ueluti Pillæ ſtelæue & paraſtatæ tecta iuuãtia:dicti a ſimilitudine tibiis canẽtium ut Pomp.teſtatur:quia ſicut iſti ſuſtinẽt atq; iuuãt cantãtes ita illi ſuſtentat ædificia Iuue.Nos colimus urbẽ tenui tibicine fultã:Intextina quoq; tibicines ſunt:Naſo ĩ faſtis:uerſabat ſtãtem tibicine: At capreoli a ſimilitudie capreolorum quibus uites & cucurbitæ adhærent ramuſculis erunt tigna tectorum cõcatenantia.Paraſtatæ uero proprie ut quidam uolunt lapides pilarum fere modo appoſiti columnis: nam & aliis apponuntur: A pila opilare eſt Pilis uel ligneis uel lateritiis tectum firmare.Seneca terremotus inquit pilas operibus ſubditas

Pilæ
paraſtratæ
Capreoli
Paraſtratæ

diſſipat:& ædeficia pilatim æhere Vittuuio:Pilæ quoq; for mas ſpericas notant: quales ſunt pilæ pugillatoriæ: & illæ quas Scarabei in iumentoꝝ ſtercus emiſſo(ut dicitur)ſper mate rotundant: & auerſis pedibus uolutando condunt: Hinc Auſouius nō ab re Marcum neſcio quem poſticonē emaſculationem pediconem ue in illa Pithagorea Palinge neſia ideſt regeneratione ſcarabeum futurum aſſeueran ter affirmat. — Pilæ — Scarabem — Palingeneſia

DElicia tignum eſt quod a culmine ad tegulas angulares infimas uerſus faſtigiatum colloca tur: unde tectum delicatum:& tegulæ delicia res:inquit Pompeius.

TEmplum tegillū notat quod in ædificio tranſ uerſum ponitur ſupra cāterios. Vitr.archi.li.v. Et canterii prominentes ad extremam ſuggrū dationem:ſupra canterios templa.Sunt.n.can terii & tigna ī tectis adhuc nomen priſtinum retinentia nō formam tamen(ut uidetur)ſpetiemue:Templum item ædi ficium deo ſacratum: quod fanū a fano dixerūt: & locus manu auguris baculo īcuruo qui eſt lituus ad captādā au guria deſignatus: unde extemplo & cōtemplari deducta. Pompeius Imbrices inquit regulæ ſunt quæ tranſuerſæ aſſeribus & tegulis īterponuntur: ubi per aſſeres canterios noſtri temporis etiam intelligemus. — Canterii — Fanum — Lituus — Imbrices

IMbrices quas tegulas a tegendo paſſim appel lamus dicuntur ꝓprie quibus incuruis domus ac ædificia tegūtur ut a pluuia ſole reliquis hu iuſcemodi defendātur aquā receptam dedecē do: hinc Strabo li.xv. ſcribit ſeleuciā imbricibus nō uti cū imbribus careat. Ouidius Tūc quoq; cū ſolem nūdū pro hibebat & ībtem tegula:Primus cyniras Agriopæ filius te gulas quæ planæ ſunt īuenit:Tabulis ꝓ maiori parte apud ueteres domos tectas fuiſſe īdicium eſt ꝙ inde tabernæ ap pellatæ:& Plinius ſcribit ex Cornelii nepotis autoritate ro mam ſcādulis opertam uſq; ad regis Pyrrhi bellum annis quadringentis ſeptuaginta: nam ſcandulæ quaſi ſcindulæ — Tegulæ — Tabernæ — Scandulæ

Plancæ
Tectum ſcandulare
Diuerſitas tecti

tabellæ ſunt:non ſerra:ſed bipēnibus productæ trunco de ſecto ueluti plancæ:quibus ad plurima utimur:unde tectū ſcādulare Apuleio:niſi potius a ſcádendo. Alii cruſtis marmoreis tecta contegunt: ut omnes fere montium accolæ: plumbeis quoq; laminis nōnulli:ſeptētrionales populi harundine. hinc Plinius. xvi. Principatum in his tenebunt harundines belli paciſq; experimentis neceſſariæ: atq; etiam delitiis gratæ. Tegulo enim earum domos ſuas ſeptētrionales populi operiunt: durantq; eius alta tecta: In reliquo uero orbe & cameras leuiſſime ſuſpendunt quæ inde can-

Canitiæ cameræ

nitiæ nominantur: Diximus & apud Indorum populos e ſuperficie teſtudinum habitabiles caſas contegi: & apud ichthyophagos oſtrearum & cœterum conchis cooperiri Græci ſubdialia pauimenta exco gitauere quibus domos tegerent locis maxime repetentibus: qualibus nunc utitur

Mapalia

campania:mauri ſcirpis paluſtribus ſua mapalia: quæ nos tuguria & gurguſtiola: germani materia informi citra ſpeciem aut delectationem domos contegunt: nam penes illos: ut ſcribit Cornelius Tacitus: tegularum uſus non habetur. Culmis uero antiquiores tecta concinaſſe etiam ſcriptorum monumentis apparet: unde & culmina nomen traxere. Seneca ad Lucilium:Culmus liberos texit:ſub marmore atq; auro ſeruitus habitat.

Teſtudinatiū

PEctenatum tectum dicemus ī duas partes deuexum a ſimilitudine pectinis: quēadmodum teſtudinatum ī quatuor:de quo Vitru. archi. i ſecundo tecta recidētes ad extremos tranſtra traiiciunt gradatim cōtrahētes: & ita ex quatuor partibus ad altitudinem educūt medio metas quas luto & frōde regētes efficiūt barbarico ritu teſtudinata turriū tecta. Columella. xiii. Inter ſe accliues teſtudinato tecto tuguriolæ uireſcentem ficum a rore & iterdum pluuia defendunt.

Stilla

STillicidium quid ſignificet oſtēdit Vitru. architectus li. ii. ſic ſcribens Faſtigia facientes luto inducto proclinatis tectis ſtillicidia deducebāt:nomen a ſtilla mutuatur: ut docet Seruius hono-

ratus.Per id.n.ſtillæ decidunt ĩ impluuium:ſtilla ipſa per di
minutionem eſt a ſtiria quæ guttam pendẽtem notat. Pli. Stiria
diſtillantes hiberno gelu ſtirias. Rhenius palæmon grã/
maticus Vincẽtinus ĩterrogatus quid ſtilla a gutta differet
Gutta ĩquit ſtat:ſtilla cadit:autor Euſebius ĩ cronicis:Quæ. Gutta
cumq; autem ſub ſtillicidio tectis affiguntur ex opere figli Antefixa
no antefixa dicuntur.

SVbgrundia partes tecti ꝓminẽtes appellamus:
quæ græce γεισα:hinc hypogeſſon aizoi ge Geſſa
nus ĩ ſubgrundiis fere naſcens nomen accepit: Hypogeſſon
ut Plinius in.xxv.interpretatur:Labeo Proiecta Suggrunda/
inquit ſunt quæ ita prouehuntur ut nuſq̃ conquieſcant cu ria
iuſmodi ſunt Meniana & Subgrundia: quæ uero haberẽt Proiecta
aliquid ubi cõquiſcerent Immiſſa non proiecta uocabãtur Immiſſa
ut ſcribit Iabolenus Iureconſultus de Verborum ſignifica/
tione: Suggrundaria uero antiquiores dicebant ſepulchra
ĩfantium qui nec dum:xl.dies impleſſent:autore fulgentio.

TVbuli per diminutionẽ a tubis dici poſſunt ca/
naliculi ſiue potius ligna canaliculata:quæ ſub/
ſtillicidiis ponuntur imbrium gratia ad ciſter/
nas colligendorum ſiue in una tantum im/
pluuii parte:aut extra impluuium deriuandorum: ne ſtillæ
cadentes lateritium marmoreumue cauedii pauimentum
corrumpãt:Proprie tamẽ tubi teretes ſunt: canales uero a Tubi
cãnæ ſimilitudĩe:quas nauicellas triuiater appellãt ſemiro/ Canales
tundi: uel potius ſemiteretes aptiores ad aquas pluuiales
colligẽdas:ut tubi ad meatus ſubterraneos. Pli. Pinꝰ piceæ
& alni ad aquarum ductus ĩ tubos cauãtur:Verum diutur
niores ut eſſent e plũbo ueteres factitarunt.

CVlmina faſtigia & ſummitates ædiũ ĩde nomẽ
traxerũt ꝙ ante uſum regularum tecta culmis
tegebant:ueluti etiam hac noſtra ætate pagani
in tuguriolis conſueuere:Faſtigia ipſa ſummita
tes ædium ſunt & uirorum. Suetonius in Auguſto: ut ſu/
pergreſſa faſtigium templi ad cælum uſque ferretur: ſed
etiam ſcrobium faſtigia dixit uates Andinus. Proprie Faſtigium

tamen faſtigium eſt quod erigitur a tota parietum latitu-
dine ſenſim in acumen:non aliter q̃ forma pyramidalis in
Columen — quo columen tignum culminarium ponitur: hinc.M.Ci-
cero Officiorum tertio: Operi incohato prope tamen ab-
ſoluto tanq̃ faſtigium imponimus:per quod finem uoluit
ſignificare.

A FASTIGIO igitur huiuſcæ domus meæ a fundamen
tis incœptæ impoſito:libellam:normam:perpendiculum:
marculum:trullam:dolabram:aſciam: terrebellum: ſerrã:
roncinam:circinnum:ſecurim:& id genus cætera arma fa-
brilia opere peracto colligens deſcendo ſtructuram mira-
turus:an ad amuſſim erecta ſymetriæ correſpondeat: Sed
quoniam de ædificio cementarius redemptor non iudicat
ſi qui ociantes uidendi gratia intrauerint(modo liuor ab-
ſit)iudicent meo periculo an ſit eleganti ſpecie frequentã-
da: an cacodæmonibus penitus incurſantibus deſerenda.
Ipſe equidem cum aurea illa Neroniana(quod ſine arogã
Grapaldina — tia dictum ſit) Hanc Grapaldinam qualiſcũq; ſit non per-
mutauerim:cui te imprimis iudicẽ patronum(ſi meretur)
& aſſertorem nuncupo. Neq; enim me fallit fore aliquos
ex his qui meliores damnare malunt q̃ imitari: qui ex ge-
nuina ſophiſteia hæc noſtra acutis naribus contracto ſu-
percilio caperata fronte condemnent:non cogitãtes quãli
bet domum:omni etiam(ut uidetur)parte perfectam quã
doq; perſtillare.

Franciſci Marii Grapaldi Poetæ
Laureati:de partibus Aediũ
Libri Expliciunt.

FRANCISCI MARII GRAPALDI POETAE LAVREATI DE VERBORVM EXPLI/CATIONE QVAE IN LIBRO DE PARTIBVS AEDIVM CVM/TINENTVR.

IN Libro de Partibus ædiũ
pluſcula deſiderari audiebã:
& illa cum primis quæ con/
ſulto tamen nomine tenus
illic a me ſubmoſtrata:& q̃ſi
digito(ut aiunt)ĩdicata ſunt:
quo legentium coniecturæ
in requirendo acuerẽtur: Ea
ipſa Diis opitulis bene uolẽ/
tibus nunc interpretari:& in
hoc lexico tãquam corpore
membris bene conſtituto diſponere non eſſe ab re: nõ ab
operæprecio uiſum eſt: additis interſperſiſq; non nullis in
terdum raris: ſelectis & ſuaue olentibus floſculis ad rem [Parerga]
facientibus / ac quibuſdam quaſi parergis uenuſtantibus:
ita ut non ulterius multum colatis utriſq;:etiam ſi parce &
breuiter omnia deſiderari poſſit.Sed fœlices ĩquit Fabius [Dictũ Fabii]
eſſent artes ſi de illis ſoli artifices iudicarent: quando om/ [Sutores]
nes ſutores(alios taceo)non uno modulo:non eodem co/
rio:non æque boni artem exercent: & rarus datur calceus
cui imbecillis non ſit uel ligula:uerum ſutor ipſe ueteramẽ
tarius ſupra crepidam etiãnum iudicat plerũq;: & ſcalpro
ſubulaq; confodit & ſecat ea quibus nec honorarius arbi/
ter eſt: Vtinam non idem eueniret in litteris:Sed euenit q̃
alia in re ſæpius & pertinacius:indoctus quiſq; ſibi ipſi do
ctus uidetur:inq; alienis æſtimandis Lynceus tã cernit acu
tum:q̃ aquila aut ſerpens epidaurius:& multi (ut dicitur) [Manii Aritiæ]
Manii aritiæ:attamẽ ſcribendũ omnino:publicæ omnino
utilitati pro uiribus conſulendum: demiſſi profecto & pu/

ſilli habendus eſt animi: qui timeat reprehendi quæ nun/dum ſcripſerit/qui ue ſcripta condat tineis metu uiperinarum linguarum/& nigræ ſucco loliginis/cum obtrectatores/carptores/maleuoliq;/quibus nũq̃ caruit mũdus/nũq̃ cariturus eſt/ex nulla occaſione ſuſcitent occaſionem/& ſandalium uel ſubſtrepere/ut ille ille Momus/calumnientur:

Momus

Pleroſq; omnes etiam magni nominis/etiam ſermonis caſtiſſimi: etiam bene eruditos qui ante nos ſcripſerũt uideo nota uel una inſcriptos: Suus cuiq; attributus eſt error: optimus ille qui paucis minimiſq; urgetur: Meminiſſe uero meminiſſe inquam oportet in his quæ doctrinæ ſunt: non eloquentiæ: acre ingenium: emunctum iudicium: ſolertem diligentiam eſſe perq̃ neceſſaria: & hoc uno preſertim (ut homonyma: etymon: aliaq; omittamus) quod librorũ fere omnium uolumina mendis librariorum ac ſciolorum ſcatent inextricabilibus: quæ doctos etiam ſæpe fallũt uel intricant: hallucinari interdum: claudicareq; compellunt. His igitur quæ infabre fortaſſis inter ociandum a ſtudiis humanioribus iampridem feriatus excudi: quæq; nũc publicando ſub cenſura non una emitto: iudices nuncupo re cum primis doctrinæ cõpoſitiſſ mæ: auctoritatis ampliſſimæ uirum principem: cæteroſq; omnes litteris ratioribus oppido q̃ peritos: ac bene initiatos: Profanum & profeſtũ (ut ille) uulgus arceo: imprudens eſt: peruicaci pertinacia: ſine ratione ſine iudicio: Laboraui autem totis: ut dici ſolet neruis circunſpectando: excutiendo: penſitando: caſticãdo ſingula: ne ullum daretur offẽdiculum: Sed Dii nõ ſumus: auguror nihilominus e rabioſulis illis uel aliquos adlatraturos: baubentur quantum uelint: modo non demordeãt: modo ſaturi non fiant: Vnum oro: quiſquis hæc legerit: ſi modo ullus legerit: culpet ut uult mala: dum bona tamen: ſi quæ ſunt: laude ſua non defrudet. Cauimus nos impendio ne quẽq̃ (quod peſſimi eſt ingenii) uellicaremus: nec eo tamen animo ut noſtris æque parceretur: ut errata ſi ſunt aliqua condonarentur: haut placuit unq̃ mihi: & nũc quidem ueluti malum malum abominor: aliorum nomini de

Vulgus

trahere:meiſq; (quod ſolent plurimi a ſe inuentis quæ ia/ctitant) arroganter applaudere:dandus ſi quidem eſt aliena manu Plauſus : Sed cæca nimirũ eſt illa Philautia. Scribimus nos ingenue : & candidiſſime eruditionis publicæ: non aucupii priuati:non ambitionis gratia quæ ſentimus: Sentiant quicquid uelint ſeorſum a noſtris alii non hic reprehendimus:neq; fieri nobis iniuriam putamus:æquo iure utimur omnes in litteris:erũt quibus noſtra: non deerũt quibus illorum ſcripta magis facient ad ſtomachum: etiã ſi hæc uel illa fuerint crudiuſcula:non omnibus idem ſtomachus : & diſpendium ſæpe facit qui compendium uellet : Ab aliis iam dicta ab aliis accepta : quod fateri ingenui eſt animi: & cõmune cum multis uitium : ſi uitium eſt tamẽ: Sed i dicta quoq; quod eſt ingenii reponimus:unus homini eſt animus : non idem tamen in omnibus : nec ad omnia: Quæ uero ſubterfugerunt ac ueluti mihi decoxerunt:quæq; ut omiſſa deſideraret etiam fortaſſe quiſpiam lectione multa uel curioſus inueniet:uel a doctis magiſtris illis non mutis haurire poterit:quando nihil eſt tam recõditum in litterarum adytis etiam penitioribus:quin tamen aut ſciant compluſculi aut commentariis & monumentis uel uni mandauerint: Sed & paucis ab hic diebus uberiora (ut audiuimus) & meliora fortaſſe id genus plura ſunt qui Philologis ac poſteritati dabunt legenda : mihi quidẽ imi ſubſellii uiro(quo res cũq; cadat)ſatis fuerit : quod inter receptos conuiuas non ultimus nec aſymbolus diſcubuerim: Vale & me ama. III. Non. Ianuarii die Natali.

Plauſus

Philautia

Animus

Acus
χυραλον
Acerosus

ACeratum immixtum paleis lutum ad ſepta gurguſtiorū in primis: quando acus græce χυραλον paleæ quædā de frumentis appellantur: Vnde acerosum frumentū Pompeio: Plinius.

Craticii parietes

Illini crates parietū luto & lateribus crudis extrui quis ignorat? habentur enim & Craticii parietes. Vitruuius Craticii uero uelim quidē ne inuenti eſſent. ſatius uidetur eſſe impēſa teſtaceorū in ſumptu q̄ cōpendio craticiorum eſſe in periculo: Eſt eidē Plinio in mentione inſitionis: paleatū lutum:

Paleatū lutū

Nunc inquit abunde arbitretur paleato luto libro farcire duos digitos inſito extante: ¶ Hinc autē cœpiſſe me non eſt lector optime quod mireris: nec temere id factū credas: ſecuti ſunt alii (fateor) Lexicographi ordinem litterarū a prima in primis ſyllabis ſubſequētiū: me uero ut interpretē fere adnotare iure optimo decuit paginatim ſingula ut occurrebāt: quæ ſuis quidē locis in ipſo uolumine adpoſuiſſem: Sed nolui obiiceres quod olim Apelles Protogeni: neſcire manū de tabula tollere tibi cū uti uolueris hinc uocat a preſto aderūt: & qua uidebitur ſede locare poteris: Icciṙco inuētu faciliora elēcho indiceue præmiſſo reddēda curauimus: in quo & hæc ipſa: & illa ex libris de partibus ædium ſuo ſolito ordine digeſta ſunt.

Lexicographi

Elenchus

Melinum

Alumen intelligitur iquit Plinius ſalſugo terræ: cujus multa ſunt genera: fit omne ex aqua limoq̧ hoc eſt terræ exſudātis natura: corriuatum hyeme æſtiuis ſolibus coquitur ad maturitatem: optimum Melinum ab inſula Melo: nulli uis maior neq̧ aſtringendi neq̧ denigrandi neq̧ indurandi: oculorum ſcabritias extenuat: ſanguinē ſiſtit in totum foris illitum: uuam in ore comprimit ac tonſillas: Vis omnibus aſtringendi unde nomen græcis στυπτηρίαν uocāt ut Galenus: In coriis laniſq̧ perficiendis maximi eſt momenti.

Stipteria

Alnus arbor folio coryli non niſi in aquoſis prouenit & ri

pis fluminum: ut ſalix/populus/ſiler: in aquis ſub terra perennat hinc ſub fundamẽtis ſubſtructionum pangi/tur crebris palationibus in uliginoſis & arenoſis ad fir/mitatẽ: ita cum extra terram modicũ tempus duret: ob/ruta permanet ad diuturnitatẽ ut Rauennæ: ubi publica oĩa & priuata opera ſub fundamẽtis eius generis palos ĩquit Vitru. habẽt: & nos quoq; Venetiis uidimus pa/los alneos uſtulatos demitti ad fundamina/oneris quã/tilibet patientes: Alnei pali

Antidora retributiones/cũ donanti redonamus/cũ bene/ficio beneficiũ repẽdimus: ſiue redonaret & repẽdere te nemur ut eſt apud Iurecõſultos: Vlpianus libro. v. ff. pla ne ſi antidora inquit acceperit: Eſt & Antidoſis contra datio/& fere remuneratio: ut Anticharis: & noſtris Ho/ſtimentum de quo Plautus in Aſinaria: Par pari datum hoſtimentum eſt: opera pro pecunia: Antidoſis Anticharis Hoſtimentum

Ancones in parietibus & promontoriis dicũtur Vitruuio Straboni & aliis flexus/pminẽtiæ/cubiti/unde Ancon ciuitas Plinio/& Ancus feſto qui aducũ habet brachiũ ut exporrigi nõ poſſit: ὁ ἀγκών in hoĩe cubitus: Ancus

Amerina ſalix uiminalis inter utilia precipua habet ad ui tes ligandas in tabulatis arboꝝ/& ad ridicas pedamen taq; Verg. atq; Amerina parãt lentæ retinacula uiti: Sũt enim ſalices uiminales/& quæ in pceritatẽ dant iugis ĩ uineis fit aut ptica aut arũdine: ad pedamẽtũ arctiſſimo nodo uinciri oportet/ſiue ſimplici iugo ſtent uineæ q̃ Pedatæ: ſiue q̃druplici quæ cõpluuiatæ dicũtur a cauis ædiũ cõpluuiis ĩ quaternis partibus totidẽ iugis diuiſæ: Salix Iugũ uinearũ Pedatæ uineæ Compluuiatæ

Aerugo ab ære quo fit ut oſtẽdit Plinius modis pluribus: meminit & Vitruuius: cruda uulnerariis emplaſtris ad/hibetur: eſt quã Scoletian uocant a ſpecie uermiculorũ: nam ſcoletion uermiculus græcis σκώληξ uermis: Ae/rugo quoq; rubigo eſt unde rubiginoſus/æruginoſus/Idem Plinius Eſt & rubigo ipſa in remediis/& ſic Tele/phum pditur ſanaſſe Achilles ſiue id ærea ſiue ferrea cuſpide fecit: ita certe depingitur ex ea decutiẽs gladio: Scoletia Rubigo

ſed rubigo ferri deraditur humido ferro clauis ueteri-
bus:uis eius ligare/ſiccare/reſtringere:quæ ferrugo eidē
Plinio dicitur: qua uoce colorē purpuræ cōpreſſæ uel
Coccini ſignificamus: Vnde Maroni hibera ferrugo/&
Ferrugo ferrugīei hiacinthi:Claudiā.quoq; dulci uiolas ferrugie
pingit:At Noni⁹ ferrugineū colorē ceruleū uult accipi:
A ntipatia rerū diſſidentia Pli.xxxvii.de diſcordia rep̄ con-
cordiaq; quā Antipatian inquit ac Sympathian appel-
lauere græci nō aliter clarius intelligi poteſt: Cū oculis
& corde quædā eſt ſympathia:& xxxii. quod ad repu-
gnantiam rerū attinet quā græci Antipathian uocant:
Sympathia Sympathia uero cognatio cōſcenſus & cōcordia quā
eſſe terrenis cū cæleſtib⁹ etiā ſatis liquet ex Prochlo pla
tonico & aliis receptiſſimis auctoribus.
A ppendix genus ſpinæ Plinius ſpina eſt appēdix appella-
Ampēdix ta/quoniā baccæ puniceo colore in ea appēdices uocā-
tur:& appendix ab alio pendet: At Feſtus Ampendices
inquit ab antiquis dicebantur quod circum penderent:
nunc appendices: An circū:unde amputare/anſanctus/
anterminus/anquiſitio uſq; quaq; inquiſitio/& alia grā
maticorum cōmentariis uulgata:
A reolæ ſpatia in hortis ſurgunt inter duos ſulcos ſubacta
optume terra:dicūtur & Puluini Areæ quoq; Columel
la: & Plinio in hortop̄ cura & cū de porro loquitur ſo-
lum areis inquit diſtingui/eaſq; reſupinis puluinorū to-
tis ambiri/ſingulis tramitū ſulcis/qua detur acceſſus ho
Puluini mini/& ſcatebris decurſus:Puluinus quoq; arenoſus in
mari Dorſum Vergilio:unde puluinariū Plauto in caſi-
na:nā puluinū ſedem uocari iam diximus:hic Vitruuio
puluinata capitula: & eidē puluinus quod cheloniū in
mentione catapultap̄ ac ipſi Plinio de palmis dorſum
Puluinatus puluinatū:Areæ pura in urbe loca ædificio idonea:Sue
tonius in Veſpaſiano Vacuas areas occupare & ædifi-
care ſi poſſeſſores ceſſarent cuicūq; promiſit:de quibus
Areæ eligendis Vitruuius & alii:fiunt & areæ in capite homi
nis capillis cadētibus:& rure æquātur pauiculis Cylin-

droue ad frumenta & legumiua excutienda:
Antes Feſto extremi ordines uineæ de quibus Maro/un — Antæ
de etiam nomen habuerūt Antæ quæ ſunt latera oſtio/
rum:quandoq; Paraſtatæ:Vitruuius Aediū autē princi/ — Paraſtatæ
pia inquit ſunt e quibus cōſtat figuraq; aſpectus:& pri/
mū i antis quod græce ναμσ εν παραστασι dicit:
Aſſarota inter pauimenta dici ex Papinio apparet: Vnde
Sidonio aſarotici lapilli: & Plinius Aſaroton pergami
uocat a Zenodoto factum uaria pictura ubi Euſaro/
ton tamen ſcriptum eſt diuerſo ut uidetur ſenſu ab Aſa
roto/quādo Aſaroton inſcopatum dixeris: Euſaroton — Euſaroton
bene purgatū ſcopa ūq;:niſi illa particula intendat:Ve/
rum ex uerbis Plinianis quiſquis ea bene penſitauerit
Aſaroton facile legendū iudicabit: quod picta in paui/
mento analecta inſcopatum ſemper oſtendebant:
Athleta certator αγωνιστης. Athlotheta premii præ/ — Agoniſtes
poſitor præfectus in certamie/ut aliis Agonitheta: Spar — Athlotheta
tianus de Hadriano Cæſare:& pro Agonitheta reſedit: — Agonitheta
Agoniſma pmiū certaminis: αθλον quādoq;:Agonia — Agoniſma
æſtuatio animi & quaſi lucta:Certaminum uero iudex — Athlon
Brabeuta:quo uerbo utitur i Nerone trāquillus: Agon — Agonia
certamē:Agon/i ſacris agone/ Vñ agonales dies Var. — Brabeuta
Anaglypha uaſa i aſperitatē anceſa:Vergilius Cymbiaq; — Agon
argento perfecta atq; aſpera ſignis:ubi Anaglypha in/
quit Seruius:Plinius:Nūc anaglypha in aſperitateq; ex
ciſa circa linearū picturas querimus:Inde Sidonio ana/
glyphicū metallum: Triglypha uero cælaturis ſunt in/ — Triglypha
æqualibus prominuliſq;: Legimus & Cataglypha:ſed — Cataglypha
quæ fiāt penicillo:Plinius:Cimon Cleoneus pictor cata
glypha inuenit/hoc eſt obliquas imagines:& uarie for/
mare uultus reſpiciētes ſuſpiciētes & deſpicientes:arti/
culis etiā mēbra diſtinxit: uenas protulit/ preterq; in ue
ſte rugas & ſinus. Vbi catagrapha legebat Hermolaus — Catagrapha
imagines arbitratur illas Excurtas neoterici pictores — Excurta
quas uocant.Vnde ſint Tynni Catullo catagraphi:
Acetabula caua oſſea in hoīe & animaliū plurimis:Plini?

oſſa ex accetabulis penaꝝ circa quæ coxēdices uertunť
Eidem accetabuli menſatra heminæ quartā partē ſigni
ficat:id eſt drachmas quīdecim:In herbis quoq; dñt acce
tabula:idē de urtica:ex oībus inqt his gñrib⁹ urtica ma/
Acetabula xime noſcit' acetabulis ī flore purpureā lanuginē fundē
Acetaria tib⁹:ſunt hæc ab accipiēdo dicta ut accetaria olera de q
Oxypora bus dixīus:diuerſa oīo & alia ab acetariis q̄ ab aceto ue
Oxybapha niūt ↄdimēta:uñ græcis ſūt oxypora & uaſa oxybaphæ

A rmillæ armi ornamēta:Pli. Pueri q primus ceciderit dēs
ut terrā nō attigat incluſus ī armillā:& aſſidue ī brachio
habitus muliebriū locoꝝ dolores ꝓhibet: Armillas ex
auro quas uiri militares: inqt feſtus ab īperatoribus do/
nati gerūt dictas eſſe exiſtimāt quod antiq humeros cū
Armi brachiis armos uocabāt:uñ arma ab iis pēdētia: idē Pli.
Arma ꝑterq; armillas ciuibus dedere:q̄s nō hñt externi:ubi ꝑ/
Preterq; terq; etiā & īſup ſignificat: Armillū uas uinariū qđ hu/
Armillum mero portaťat.L.Appul.lib.viii. cui & armille vi. īſtru/
ctionē dolii & technā ipſam denotare uidetur:Vitruuio
aūt in machinis tractoriis armillæ nominantur.

A naleutrides īter ueſtes numeratæ tenuiores & perlucidas
quales multicia & cyclades fere; mulieꝝ ad uſus & his
ꝓcipue qbus eſſent altiores humeri ſcapulæue: Ouid.in
Analectides arte amādi:cōueniunt tenues ſcapulis analeutrides altis
ex uetuſto codice Thadæi Vgoleti uiri doctiſ.ī aliis lectū
ē Analectides ꝑ arbitrio cui⁹q; hæc æſtimāda reliqmus

Amphitapetes A mphimalla utraq; parte uilloſa de qbus Pli.ut amphita/
petes & Nonio Amphitapæ ueſtes de qbus ī lib.de par/
Tmphitapa tibus ædiū iā dictum eſt. Heteromallon uero altera tm̄
Heteromalla parte uillos hēt ut nomē oñdit:Malloten etiā græci uo/
Mallotes cant:inuenio quoſdā Abollā quæ Marcello ueſtis eſt mi
Abolla litaris:& aliquibus Senatoria appellare malloten:

A methyſtus gēma ſubpurpurea ꝑlucens uiolaceo colore
Plinius Magoꝝ inquit uanitas reſiſtere ebrietati eam ꝑ/
Amethyſtina mittit/atq; inde appellatam: ab illa ueſtis amathyſtina
eiuſdem coloris:

A luta pellis arte concinnata & idonea ad ligulas/calceoſ/

delicatoꝝ/marſypia/chirothecas/& alia: hic Plauto cer
do alutarius/qñ cerdo nomen generale eſt uñ ſutor cer
do Martiali: Alutarius e mullis piſcibus uiliſſimus dice/ Alutarius
bať:Cerdones aũt ſunt quicũq; uiliores artes exercẽt lu Cerdones
cri gratia:κερδοσ lucrũ:Cercopa iqt feſtus græci appel Cerdos
lant lucrari undiq; cupientẽ/ quaſi cerdona· quem nos Cercops
quoq; Lucrionẽ uocamus: At Cercopes hoĩum genus Lucrio
olim eximiæ & uulgatiſſimæ ĩprobitatis/ q Iouẽ cũ tẽ/
tauiſſent decipere illico in ſimias deformati fuerunt: Simias

A ntidotum anthipharmacũ uocant quicqd aduerſus ue/
nena exhibeť:Plinius .xxvIIII. Hinc etiã ſal pecori datur
ſalubritatis cauſa/& ĩ antidotum cõtra ſerpentes addiť:
&.xxxII.Vrina quoq; fibri reſiſtit uenenis & ob id in an
tidota additur:dicitur & Antidotus Gellio huius inquit
regis antidotus celebratiſſima/quæ Mithridatos uoca/ Mithridatos
tur:Plato uirtutẽ antipharmacõ uitiis hñdam ꝑdicabat Antipharma/
qñ uitiis ſua ineſſe uenena quis negauerit: Celſus/Anti/ con
dota recte dantur colliſis corporibus/uel p ictus/uel ubi
ex alto deciderunt/uel uiſceꝝ interioꝝq; partium dolo/
ribus/maxĩe aũt deſideranda ſunt aduerſus uenena uel
per morſus/ciboſue/aut potiones noſtris corporibus in
ſerta.meminit & Caius lib.xvIII.digeſtorum.

A muleta dicuntur quæcũq; geſtanti faſcinatiões lympha
tiones & id genus mala arcere ſolent/ græci apotropea:
αποτροπειν/amoliri/ſummouere: Plinius.xxv.de Cy Apotropea
clameno:In omnibus ĩquit ſerenda domibus ſi ueꝝ eſt
ubi ſata ſit nihil nocere mala medicamenta/Amuletum
uocant:&.xxx.Scarabeoꝝ cornua grandia denticulata
adligata in his amuleti uicem obtinent:

A choræ græcis manãtia quæ ſunt capitis ulcera dñr/quo
rũ ſicciora quædã habentur: Neoterici ut audio medici
Teniam uocant/quia capitis caluã(ut reor)uincire ſolet Teniam
& aſtringere ut tenia faſcia quæ dicitur etiam ſi quibuſ/
dam uittarum extremitas uocatur Tenia:

A poplexia reſolutio totius corporis affecti & deficientis:
Hemiplexia uero cũ altera pars tantũ corporis afficitur: Hemiplexia

quaſi Semiapplexia: nã in utraq; neruo℞ accidit reſo'
Paralyſis lutio quæ græce Paralyſis:Sed hemiplexia ipſa eſt para
ralyſis q̃n q;:uñ apopletici/Hemiplectici Paralytici Neo
ſcio unde ſit uulgo receptũ/ut ſubitaria morte corruen/
tes gutta ſanguinis a capite in cor cadente examinatos
aſſeuerant:Cor.Celſus lib.iii. reſolutio neruo℞ frequens
ubiq; morbus/ſed interdũ tota corpora/ interdũ partes
infeſtat:ueteres autores illud apoplexian/ hoc paralyſin
Lyſis nominarunt/nũc utrũq; Paralyſin appellari uideo:Lyſis
Lypes ſolutio: Lypen triſtitiã & dolorẽ quaſi Lyſin id eſt ſolu/
tionẽ totius hoĩs Chryſippus appellatã putat inqt Cice
ro ĩ Tuſcul.idem Plato ĩ Cratylo: Ania uero ꝓprie triſti/
Ania tia eſt: Lyſimerinos cura℞ ſolutor/ut Lyeus non nullis
Lyſimerinos Bacchus:Analyſis reſolutio ĩ dialeticis unde Analytica:
Lyeus ſunt & Apoplectici attoniti / Embronetos græci quos
Analyſis uocant cũ corpus & mens ſtupet ictu fulminis ut refert
Analytica idẽ Celſus aut morbo: Diuus Hieronymus in chronicis
Attoniti ſcribit Valentinianũ ſubita eruptione ſanguinis mortuũ
Embronteti quæ græce ait Apoplexis uocat͛:ſunt qdẽ eruptiões ſan
guinis ab Anaſtomoſi Rhegnyochaſmoq; ut dicemus
& Diabroſi:

Leucoma Argema uitiũ oculo℞ & Leucoma quæ Albugo a cãdore
Albugo ulcus ĩducit ĩ orbe illo quẽ Irim arcũ cœleſtẽ dicunt cir/
Iris ca pupillas oculo℞/extra rubẽs/intus albicans: Albugo
Nubeculæ ipſa eſt cicatrix ĩ oculis magis deſcendens/cũ ſummum
teneat Nubecula: Artemon ſunt q uelint idẽ eſſe quod
Leucoma:Argemos aũt dicit͛ & Argema:Pli.xxviii.hau
ſtam ꝓdeſſe argemo ueteri.xxxi. Contra argemas ocu/
lo℞/afficit is morbus & iumenta/ Idem.xx. Folia trita
cum oleo argemas iumento℞ ſanant.

Aegilops ab auena(ut uolũt)abſceſſus ĩter mares & angu
lũ maiorẽ oculo℞ dicitur:p quẽ catarrhus iugiter eſſlu
at/Cor. Celſus.vii. In angulo q naribus ꝓpior eſt ex ali/
quo uitio quaſi parua fiſtula aperit͛:per quã pituita aſſi/
due diſtillat:Aegilopa græci uocant: id aſſidue male ha/
bet oculos/ non nũq̃ etiã exeſo oſſe uſq; ad nares pene/
trat:atq; idẽ ꝗ naturã carcinomatis habet:Pli.xxiii. Aegi/

lopas auteq̃ ſupurent.xxv. Aegilopas ſanat herba eodẽ noíe quæ i ordeo naſcit̃. Fiſtulæ uero ex abſceſſibus & ulcerũ gñibus oriunt̃:id nomen eſt ulceri alto/anguſto/ calloſo i oĩ fere parte corporis:aliæ rectæ/tortuoſæ aliæ atq; in plures ſinus diuiduntur duplices tripliceſq;: Fiſtulæ

A mphimerinos febris quotidiana quæ medicorũ ſñtia humoribus corruptis & pituita cũ primis coaleſcit: Pli. Eſt genus febriũ qđ amphemerinon uocát: Ephemerinos aũt & Ephimera unius eſt diei & adceſſionis etiã Ephimeris nũcupata/quæ uox Diariũ notat ſingulorũ dierũ geſta & rões cõtinẽs:ut annorũ q dñt Annales: Adceſſionẽ uero ipſã Parthoxiſmũ dixere/nã deceſſio erit cũ declinat/remiſſio cũ deſinit/integritas cũ abiit: Ephemerinos Ephimeris Diarium Annales Parthoxyſmns

A maurofis ueluti hebetudo obſcuritatem oculis inducit nullo euidẽte ſigno pupillæ uitiatæ:& Amblyopia quoq; quã ꝓprie hebetudinẽ appellabimus lumẽ obtenebrat ne ipſius mali cauſa cognita: & Synchyſis oculi cõfuſionẽ quã dicemus/pupillã turbat uulnere ex plaga proueniens/nã occulorũ ĩnumeri ſunt: Nos eorũ nomina tñ hic & alibi poſuimus quæ noſtris uſitatiora inter legendum quandoq; occurrant. Amblypia Hebetudo Synchyſis

A ncylops Ancyloblepharoſq; dicitur cũ palpebræ ĩter ſe ut inq̃t Celſus lib.vii. coaleſcũt:apeririq; nõ poteſt oculus:quotieſue palpebræ cũ albo oculi cohereſcũt/ulcere in utroq; caſu negligenter curato: eſt & oculorũ idẽ fere morbus Ancyloſis q̃ Ancyla: Sed Ancylæ quoq; græcis cõtracti articuli uocant̃. Idẽ Celſus.v. Malagma ad recẽti ait cicatricæ contractos articulos quos Ancylas:græci noíant: Et Ancylogloſis a naſcentia oĩbus eſt ſub lingua ĩnata mẽbranula/quã ungue ſecãt obſetrices/ne ſermonem impediat:ea ſi adultis increuerit bleſitatem ĩducit: & opera chirurgica tollitur. Ancyloblerόs Ancyloſis Ancyla Ancylogloſis Bleſitas

A emodia dentiũ ſtupor quẽ ĩducit omphaciũ:tollit ſal/& Portulaca græcis Adrachne/aliaq; cõpluria: Andrachne uero arbor ſilueſtris unedoni ſimilis ſolio nũq̃ decidẽte: ſed portulaca ipſa ſtomachũ i acetariis ſumpta corroborat: Adrachne Andrachne

Synanche
Paraſynáche

Angina fauces uarie afficit:nã Cor.Celſus tria facit genera:Synáchen:Paraſinanchen:& inter hæc mediũ:in ſynáche nec tumor nec rubor apparet:macies fit i corpore:mẽbra ſoluunť:& uix ſpiritus trahiť:Paraſynáche uero fauces tantũ rubent cũ tumore: in medio illo rubor oriť:tumor obmuteſcẽtia ſingultuſq;:facies pallet:oculi uertũtur.Alii ſcribũt ſynáchen muſculos qui intra fauces ſunt inflámare:Paraſynáchen exteriores: ad eundẽ modũ Cynanchen muſculos interriores accẽdere:Paracynáchen eos qui extra ſunt Cynáchen præfocationẽ nocturnã maxime ſunt qui dicũt:pituita craſſa & lenta tenaciue ĩ fauces ceruiceſq; delata:& a canibus appellatã quos ĩfeſtat:αγχειν eſt græcis angere:& latinis Angina ab agẽdo:Anginã uinariã pati dici poſſunt q uino ſuffocanť ut Archeſila⁹ pꝛius de quo diximꝰ:& argẽtáginã Demoſthe.legimus q̃ αϱγυϱαγχη:uulgo audio Si qs pullũ hirũdinis ederit toto ãno angĩa nõ piclitari:

Cynanche
Paracynáche

Argyranche

Aſthama

Orthoponoea

Dyſpnoea

Dyſnia

Aſthmatici ſuſpirioſi:Aſthma ſuſpiriũ cũ æger ſine anhelatione & ſono ſpirare nõ poteſt: qui recti ſtanteſq; ſpirant orthopnoicos ab orthopnoea uocitant qua ſpiritus non niſi recta ceruice trahi poteſt:Dyſpnoea nanq; difficultatẽ anhelitus quã noſtri dixerũt leuior eſt nec ex toto ut ĩquit Celſus ſtrãgulat:Vnde Dyſpnoici:Dyſnia a medicis neotericis perperam recepta.

Aphthid

Aphthæ a quibus Aphthici habẽtur Plinio:in infantibus pueris nõ aliæ ſunt quã oris ulcera a gingiuis incipiẽtia & ad uuã in ore fauceſq; deſcendentia:albeſcunt his in ſummo lingua tõſillæ & collumnella:Cor.Celſus lib.ii. Vt infantes teneroſq; adhuc pueros ſerpẽtia ulcera oris quæ aphthas græci nominãt uomitus nocturneq; uigiliæ:aurium humor: circa umbilicũ inflãmationes exerceant: proprie etiam dentientiũ gingiuarũ exulcerationes:diſtentiones neruorum:febriculæ: alui deiectiones: maximeq; caninis dentibus orientibus male habent:& libro. vi. Periculoſiſſima inquit ulcera ſunt quas Aphthas græci appellant ſed in pueris: hos enim ſæpiſſime

conſumunt:in uiris & mulieribus idem periculum non eſt. hæc ulcera a gingiuis incipiunt deinde palatum to/tūq; os occupāt:tum ad uuam fauceſq; deſcendūt:qui/bus obſeſſis non facile fit ut puer conualeſcat. Sunt & alia oris ulcerula minus infeſta utiq; in adultis.

Anaſtomoſis ſanguinis reiectionum genus eſt cum alicu/ius uenarum ore dehiſcēte ſanguis effluit:ut refert Cor. Celſus libro quarto στομα os græcis:Vnde chryſoſto/mus qualis Dion ille pruſieus qui primus tulit oris au/rei cognomentum:Vnde Aſtomi Indiæ nullo ore olfa/ctu odorum quos naribus trahūt uiuētes. Plinio in.vii. mentionem habet & Gellius in.viii.

Stoma · Chryſoſtomus · Aſtomi

Acrochordones Celſo libro.vii.Verucæ ſunt fabæ noſtrā/tis magnitudine extuberantes:quæ plures eodem tēpo/re naſcūtur:maximeq; in pueris:& non nunq̄ ſubito de/ſiniunt dictę quod in imo adeo tenues & anguſtæ ſunt: ut pendere uideantur: Set idem Celſus.ii. Verucarū in/quit genera quædam dolentia(Acrochordonas græci appellant)& plura alia tubercula oriuntur.

Alopetia uulpinus fere morbus eſt unde nomen: ἀλώ/πηξ uulpes:Nā ut ait interpres Callimachi in hymnis lotiū uulpis areas in capite & capillorū defluuiū facit:fit & i barba:Eadē fere eſt Ophiaſis ſed a ſerpēte cui ſubſi/milis eſt dicta: Coaleſcunt ambæ ui humoris atq; ſucci nō deſerētis ut in caluitio:corrupti tamen & uitiati Alo/petia autē & caluitiū magis deformant q̄ afficiāt: Alo/pecuros herba etiam Plinio.xxi. Spica molli lanugine dēſa:nō diſſimili uulpinæ caudæ atq; īde nomē ſortita.

Alopex · Ophiaſis · Caluitium · Alopecuros

Apoſtema quod pus ſaniemq; cōtrahit euomitq; ſectani uel ad maturitatem perductum: noſtris ſuppuratio & abſceſſus quoq; Celſo Abſceſſus inquit corporis quæ apoſtemata græci notāt: Idē:quibus longæ febres ſunt iis aut abſceſſus aliqui:aut articulorū dolores erunt: Et quæ per ſe uitio intus orto intumeſcunt & ad ſupputa/tionem ſpectant ea omnia abſceſſuum eſſe alias propo/ſui: Plinius noſter ſuppurationibus quæ græci uocant

Abſceſſus · Suppuratio

gota pati ex ĩgenita natura nõ poſſunt: græci (ni fallor)
uocant Dyſtriga: quales libanotis & Abrotanum autore Dyſriga
Theophraſto Pli. Abrotanũ & Adoniũ ſeri æſtate: quia
alſioſa admodũ ſunt: itẽ de mulſa aqua Inuenio inquit
etiã apud autores hũc potũ bibendũ alſioſis: & .M. Var.
caprinũ pecus ſtabulari meliꝰ refert ſi ab hibernos exor-
tus caprile ſpectet: quia alſioſum eſt:

Aſſas ſtomachi quæ ſunt faſtidia græci dicũt: At Celſus. in
cũ aſſas ſudationes dixit ſiccas itelligi uoluit: Aſſe Feſto
cãtus tibiaꝝ ſed merus (ut opinor) eo noĩe uocat: aſſam Aſſa uox
nãq; uocẽ legemus occinẽtis abſq; cithara & aliis muſi-
cis inſtrumẽtis: qñ ad citharã quoq; & id genus alia can
tiones etiã nũc recipimus: Nonius aſſam uocẽ dicit hu-
manã nõ admixtis aliis muſicis: Varro de uita patrũ Et
aſſa uoce: & tibicine: Cato de liberis educãdis Melos al-
tũ ĩ cantibus & bipartitũ: unũ quod eſt ĩ aſſa uoce: alteꝝ
quod uocãt organicon: eidẽ quoq; Aſſæ nutrices dictæ Organicon
quod adſint his quos nutriunt: ut ĩ partu quæ dñr obſe
trices quaſi adſetrices: paſſim obſtetrices:

Anatomæ græcis uocant: noſtris cõſectiones diſſectiõeſq;
ut Pli. Celſo & aliis: A. Gel. Inſectis aptiſq; humanis cor-
poribus ut mos inqt ĩ ægypto fuit: quas græci Anató-
mas id eſt diſſectiones appellãt: has medicis uidere cõdu Anatomatice
cit ad medellã multaꝝ corporis partium: Anatomatice
ars & cognitio ipſa familiaris Ariſtoteli: ut liquido de-
moſtrant eius libri de aĩalibus. Primi aũt Zenon (ut Primi q anato
fertur) & Andras anatomen tentauerunt cadauere ho- mẽ fecerũt
minis ſupplitio adfecti a rege conceſſo:

Anchuſa herba cuius radice rubra: ligna ceraſq; coloramꝰ
Plinius Anchuſa inficiendo ligno cæriſq; radice apta:
itẽ Anchuſæ radix manus inficit ſanguineo colore: præ-
parat lanas precioſis coloribus:

Aſcia fabrile inſtrumentũ ſatis notũ: Apuleius uin me cru
ribus meis aſciã ĩpingere? quod petiti fabri lignarii non
faciunt: unde exaſciatũ õpus Plauto in aſinaria Plinius: Exaſciaticus
Molliſſima tilia eadẽ uidetur & calidiſſima argumentũ

σταμὶ

afferunt quod citiſſime aſcias retundat ide retuſum fer‑ramentum: Diuus Hieronymus Dolatorium nũcupat. Vitruuius: ſumatur aſcia & queadmodum materia dolatur: ſic calx in lacu macerata aſcietur.

Manuaria
Serra
Aquaria

A muſſis σταμὶ græcis: quæ uox etiam perpẽdiculum notat: regula fabrorum dicitur Feſto: & aliis ferramentũ quo in poliendo utuntur: Vnde amuſſim regulariter: ad amuſſim ad regulam: ex amuſſi a regula metaphoricos: ad quam aliquid exequatur: Filum audio quoſdam illud dicere: amuſſim quo rubrica: uel atro colore oblito uti conſueuerunt ad lineam rectam notãdam fabri: quã ſequantur in materia & lapidibus adæquandis: & aſſeribus tabuliſq; ſecãdis ſerra manuaria: Nam aquariæ ferræ uno & orto tenore procedentes in ſecando: lineas & notas huiuſmodi ut ſuperfluas fere non admittunt.

Stœcha
Phanes

A tomi corpora inſecabilia: & minutiæ illæ indiuiduæ ſolis radiis per rimas apertionum intrantibus quæ uidentur: ex his omnia conſtare: & omnium rerum principia ab his fluxiſſe Democritus: & qui eum ſequutus eſt Epicurus crediderunt. Ex principiis autem quæ græce Stœchea appellant: & uarie diffinita ſunt: compoſita omnia corpora uolũt phiſici ut refert Vitruuius: Amorem Phaneta quem nominat rerum omnium humanarum principium ponit orpheus in carminibus.

Epagon
Ergata
Arganum
Periphoretus
Culeus

A rtemo latinis dicitur qui græcis Epagon: tertia in machinis trochlea. Vitruuius In radice machinæ collocatur tertia trochlea: eam autem græci Epagonta noſtri Artemonem appellant: Eſt eidem & Ergata neoterici Arganum uocant: Circa tympanum inquit inuolutus alter funis refert ad Ergatam: item ſine ergata celeriter onus ad ſummum perducunt. Artemon uero is in cuius mollitiẽ inuectus eſt Anacreon ſemper lectica cum domo exiret geſtabatur: hinc Periphoretus id eſt circumlatilis cognomento eſt appellatus.

A ſcopam pro culeo & utre Diuus Hieronymus uſurpat de Iudith hæbrea uiragine quæ Holophernem aſtu mu

liebri interfecit : Suetonius quoq; in Nerone/eodem in
ſignificatu aſcopa uti uidetur / alterius inquit collo &
aſcopa deligata/ſimulq; titulus/ego quid potui? Sed tu
culeum meruiſti/græci ασκωπιτινη uocát: Eo Sue/ Culeus
tonii loco Aſcopa quibuſdam legitur:ſuper quo uelita/ Aſcopera
ti ſunt inter ſe Hermolaus & Politianus uiri æque no/
ſtra ætate doctiſſimi/hic marſypium & Suida interpre/
tatur/ſacculúq; pelliceum ab utre & ſacco dictione for/
mata:Ille uero proni calciamento uicinam dicit aſcope
ram utroq; nomine a pera deducto : qua uoce utatur Pero
Ariſtophanes & Pollux / ſicuti & ſaccopera : Idem au/ Saccopera
ctor Aſcopitinam & pitinam quaſi culeos uinarios in/ Pitina
telligit.

A mphicirtos luna erit maior dimidia / & cum minorem
plena:nam lune ſua ſunt incrementa & decrementa fi/
guræq;:cornutam Menoiden uocant: maius deinde lu/ Menois
men concipiens in ſemiorbe Dichotomos Dichome/ Dichotomos
niue dicitur/& noſtris Diuidua:Plinius modici noua in Dichomeni
quit ad diuiduam æſtus:Panſelinos plena/ut ſoli aduer Diuidua
ſa/ Vnde aſtrologis oppoſitiones & plenilunia/quæ di/ Panſelinos
ſcrimina Marcianus/ Macrobius/ac præclare Ammia/ Oppoſitiones
nus ſcripta reliquerunt: Plenilunia

A pyrotus quod ignem non ſentiat in igne dicitur : Apy/
ron Homerus lebetem dixit / Vnde Athenæus græcos
ſcribit Apyroton uas frigidarium appellare/Et Plinius
carbúculos gemmas ab igni ſimilitudine dici aſſerit/cú
ignes ipſi nó ſentiant:hinc Apyruſtæ quibuſdam nomi Apyruſtæ
nati/Theophraſto Apyroti & Acauſti: Cor. Celſus ſul/ Acauſti
phuris genus ignem non experti Apyron uocat . eſt & Apyron
Apyron aurum eidem Plinio: Sed Apyrinum ſine nu/ Apyrinum
cleo dicemus:

A urifex χρυσοχοος græcis ex nomine quid ſignificet Chryſocoos
norunt elementarii:M.Varro de analogia ubi fodiatur
inquit argentum argentifodinas dici:neq; ubi fodiatur
ferrú ferrifodinas:qui lapides cedút lapicidas/qui ligna Lapicidæ
lignicidas nó dici:neq; ut aurificem ſic argentificem:

A llum ſponte naſcens in aruis allium uocant: id coctum
ne renaſci poſſit abiicitur:ſtatimq; quæ deuorauere ali/
tes ſtupentes manu capiuntur:græce Scorodon agrion
Scorodon nam Scorodon allium dicunt:Sunt qui hallium ab ha
Alliatum lando aſpirent:ab allio alliatum condimentum: Plau/
tus in moſtellaria/ſine me alliato fungi fortunas meas:
Cibi profecto illiberales allium & alliatū:O dura meſſo
rum ilia quid hoc ueneni ſæuit in præcordiis. Scordion
Scordion uero herba eſt putrefactionibus & uenenis contraria:

A rmillini alpini mures ut ferunt dicti candore eximio cō/
mendati: horum pellibus extrema ueſtium/ut limbo/
Zibilini circundare conſueuerant: nunc totis ueluti Zibilinorū
quoq; ſubduntur ueſtibus: & lectorum quandoq; deli/
catoribus ſtragulis ſicut nigellæ talparum etiam pelles
molli pilo/& pellucido nigrore cōmēdatæ: Sūt & mur
Muſchi res odorati illi externi quos Muſchos uocāt odore qui
Moſchos dicitur in præcio habiti: Aethiopes mittunt
& Arabia:

Ceramia A mphoræ uaſa uinaria: quæ & Ceramia & Metretæ di/
Metretæ cuntur:ac latine quadrantalia:Italicæ amphoræ mino/
ris menſuræ fuerūt:Antiochicæ maioris duplo.Plinius
de liberalitate Cæſaris dictatoris ī uino: Quid ni & Cæ/
ſar dictator triumphi ſui cœna uini falerni amphoras
centum Chii cados centum in cōuiuia diſtribuit. Idem
hiſpanienſi triumpho chium & falernum dedit.Epulo
uero ī tertio cōſulatu ſuo falernum/chium/leſbiū/ami/
terninum/ quo primum tempore quatuor genera uini
appoſita conſtat:Hoc autem nō omittendum quod tra
Bonoſus dit Vopiſcus Bonoſum principem tātum bibiſſe/quan
tum hominum nemo:ſed eūdem tātum minxiſſe quā
tum bibiſſet:ita ut nec ſtomachus nec uēter aut ueſſica
grauarētur: Is a Probo certamine ſuperatus laqueo ui
tam cum finiſſet ioco locum dedit A mphoram pende/
re nō homiem:

A tocia quæcūq; medicamēta cōceptus tollētia/ & ſpem
Tocos partus adimentia ut iam dictum eſt: nam tocos partus

græcis:hinc Dyſtocia partus difficultas/& prototocos primus partus/ ſed mutato acentu græce etiam hoc ipſo nomine primiparas ipſas ſignificant:Et tocos quoq; uſura eſt a partu pecuniæ/ut fœnus a fœtu / Vnde το/κιστισ fœnerator: Sidonius (ut uideo) poſteriora appellat:M.Varro Impēdiū: noſtri uſuratum mediatores & ſequeſtri Stocum dicunt/& preſertim cum pecuniæ fœneratitiæ locādæ additur res mobilis exſtimata:

Dyſtocia
Prototocos
Tociſtes
Poſteriora
Fœnus
Impendium
Stocus

A renicum idem quod Arſenicum & auripigmētum/ cuius uis eſt reprimendi & tollendi quæ excreſcūt: Plinio Vitruuio/Dioſcoridi/Galeno/Celſo & aliis:

Arſenicum
Auripigmētū

A era numeri nota inquit Nonius Marcellus: Aſtrologi omnes aeram quoq; initium temporis dixerunt a quo ſupputationes incipiunt: eſt & Aera lolium græcis uertigines & grauedinem capiti inducēs ut ſcribit Dioſcorides:Inde aerinea farina Plinio.xviii. Loliacea/inter uitia frugū id habetur & tritici maxime / ut Aegilops ordei/Orobanche erui/Aparine lentis/Theophraſto in libro de cauſis plātarum:

Lolium
Aerineus
Aegilops
Orobanche
Aparine

A bſis fornicis curuatura Cecilius ī epiſtolis cubiculum in abſida curuatum:græcis fere cum aſpiratione & hapſis ī curribus proprie dicitur:Vnde eſt Aurea ſummæ curuatura rotæ:pro eo quod eſt hapſis græce curuaturam poeta dixit latine: in cœlo autem abſides circulos fere ſignificant quos Ptolomæus & alii Ecentros ecentricoſue dixerunt.Sed quod abſidem ſummam & imam ueteres appellauere/neoterici nomine(ut uidetur) barbaro Augem & contrarium Augi locum nominauerunt.Ptolomæus Apogæon & Epigæon:Plinius cauſa inquit prima circulorum eſt/græci apſidas in ſtellis uocant:& mox:deductas ab ſumma apſide lineas coarctari ad centrum neceſſe eſt:Sunt eidem Plinio & Apogæi uenti a terra:nam uidemus & alios ait quos uocant Altanos e terra conſurgere / qui quidem cum e mari redeunt Tropei uocantur / ſi pergunt Apogæi:per ſinus autem e mari uenietes Encolpias Ariſtotelles appellat.

Hapſis
Ecentri circuli
Aux
Apogæon
Epigæon
Altani
Tropei
Encolpiæ

Acentra

A centreta Acentraue quibus centra non ſunt/durities cla/uo ſimilis aſciis ferriſq; inimica/quas terũdit ſæpius edẽ/tatq;:talia ex abiete preſertim Fuſterna tabulas aſſeres tĩ/gnaq; habere conſpicimus:

Poſtuerta
Proſa

A grippæ qui pedibus antediẽtis/ex utero matris prodeũt in lucem:huius periculoſi partus deprecãdi gratia dua/bus carmẽtibus aræ poſitæ:quaꝝ altera(inquit Gellius) poſtuerta Proſa altera/a recti peruerſiq; partus & pote/ſtate & nomine.

Diaſpaſma

νοτις
Adiantum

A ſpergo græcis Diaſpaſma/ad cohercendos ſudores qua utũtur:ueluti ſunt quæ ſiccis conſtant odoribus:Plinius de roſa Et aridis & ex preſſis aliquis uſus Diapaſmata inde fiunt ad ſudores cohercendos:At cum.xxxvi. ſcri/bit lapidem aſpergine & gelu pruiniſq; rumpi in teſtas madorem ex uligine & ſitu Hermolaus intelligebat qui græce νοτις dicatur:Vnde.xxii. de Adianto herba um/broſas inquit petras/parietumq; aſpergines/ac fontium maxime ſpecus ſequitur & ſaxa manantia quod mire/mur cum aquas non ſentiat:& .xiii. de palma Tectorii uicem hæc parietibus plerſq; in locis præſtat contra a/ſpergines:Vitruuius autem ex nimbis quæ ſuſcitatur & facile penetrat Aſperginem uocauit Vti cum tempeſta/tes inquit uentoſæ ſunt/non poſſit Aſpergo in interio/rem partem peruenire: Iureconſultus ad L.rhodiam de iactu: Si aſpergine propter iactum res ait deteriores fa/ctæ ſunt:

κοπους
Apona

A copa medicamenta quæ laſſitudinibus quas græci κο/πους uocant conferuntur:ut Apona/quæ tamen non tam quia morbis aduerſantur nominata ſunt/q̃ quod citra ullum dolorem remedium afferunt: Vnde Aponi fontes patauini Caſſiodoro dicantur appellati: De aco/pis Plinius non ſemel:& Cor.Celſus Acopaq; ĩquit uti/lia neruis ſunt.

Scindalmos

A ſſula græce Scindalmos:a qua aſſulatim Plauto minuta tim auctore Nonio:eſt enim reſegmen reciſamentumue e materia: Vitruuius pro fragmento poſuit quod ma/

motarii ex operibus deiiciunt: Scirros græcis appella/ tur: E ligno autem Schidia idem nuncupat/Sarmenta inquit aut tedæ ſchidiæ comburantur: item Intéruał laq; quæ relinquuntur propter craſſitudinem materiæ ſchidiis & luto obſtruunt: Sicut etiam Epiſchidion lib/ to.x.pro cuneo qui σφην græcis: quo ligna ſcinduntur: e quibus nunc quoq; Schidias paſſim dicũt noſtri Par/ menſes: σχιζω ſcindo: Vnde Schiſma/& inde Schiſ/ matici: Schedia uero extemporalia & repente ſcripta græci uocant: qualia poetæ in primis ſolent cum Deo agitante caleſcunt: & Syluas ſuo nomine appellant:

Scirros
Schidia
Epiſchidion
Schiſma
Schiſmatici
Schedia
Syluæ

Aſſeres tigilla dicuntur non tabulæ Vitruuio Iuuenali Pli nio ab aſſidendo trabibus parietibuſq; ut placuit Feſto: fuit quando tabulas errore cum multis communi exi/ ſtimarem: & coaſſationem ab aſſeribus dici/cum ſit ab axibus id eſt tabulis ſectilibus eidem Feſto: ut aſſamen/ ta: Axes ſtipites teretes quoq; appellari ſciunt infantes pueili: hinc axis plauſtralis:

Coaſſatio
Axes
Aſſaméta

Anſæ & Anſulæ uaſorum notiſſimæ: ſunt & in calceis cre pidiſq;: Tibullus/ Anſaq; compræhenſos adligat arcta pedes: Plinius/feruntq; a ſutore repræhenſum quod in crepidis una minus pauciores feciſſet anſas: Et in ædifi/ ciis ut quæ lapidum iuncturas adligant: Anſa quoq; di/ citur quam (ueluti quæ uncinata ſunt) capere & tenere poſſumus: Apuleius: Loro q̃ ualido ad anſulam quan/ dam deſtinatum: Vnde metaphoricos Plautus i perſa: Tace non tu illum uides querere anſam/infectum ut fa ciat: non aliter. M Cicero in lælio/quo plures inquit det ſibi tá q̃ anſas ad repræhendendum. Fuerunt & ueteri/ bus Anſatæ iaculamenta cum anſis/auctor Nonius:

Anſulæ
Anſatæ

Aſcules latinis utricularius qui tibia fiſtulaue utitur utricu lo addita: Vnde Martiali canus aſcaules: & Suetonius de Nerone Vouerat ſi ſibi incolumis ſtatus promáſiſſet proditurum ſe parta uictoria ludis etiam Hydraulam & choraulam & utriculariũ: Aſcos græci uocant utres: Vnde Aſcitæ arabes qui bubulos utres binos ſternétes

Vtricularius
Aſcitæ

Aſcitæ in mari pirraticā exercebāt:& Aſcites genus hydropis.

Leucoma A lbum quod græci Leucoma etiam ut ait Pollux dixere

Pictacium tabula eſt in qua iudicum nomina erāt deſcripta/ Picta/

Matrix cium quandoq; dicta/& Lampridio Matrix in uita Ale

Matricula xandri Cæſaris: Vnde Parmenſis Matricula notariorū: in qua & ipſe ab adoleſcentia conſcriptus: Domitianus Cæſar equitem romanum ob reductam inquit Sueto/ nius in matrimonium uxorem cui dimiſſæ adulterii cri men intenderat eraſit iudicum albo: ab eodem in Nero ne dicitur album citharedorum/& Apuleio album mu ſarum: At Vlpianus libro.l.digeſt. In albo Decurionum inquit & municipum nomina ante ſcribi oportet eorū

Annales maximi qui dignitates principis iudicio conſecuti ſunt: poſtea eorum qui tantū municipalibus honoribus functi ſunt ita omnium magiſtratuum habeatur tabula: nam Cice roni & album tabula Pont. Max. qui annales maximi appellati: ſed de pictacio ut ſcriptura legimus.xii. libro digeſt.? Actuarii niſi expleto.xxx.dierum ſpatio Pictacia autentica confeſtim tradiderint:

A nodyna quæcūq; dolorem leuāt medicamina/leuareue ſolent inducendo ſomnum prouocandoq;: quibus uti niſi nimia neceſſitas urgeat alienum eſt: ut conſulit Cor. Celſus: ſunt enim ex uehementibus medicamentis/& ſtomacho alienis officientibuſq;:

A mptron funiculum illum notat qui per iuga ipſa ten/ ditur: aut quo iumēta ueterina trahunt ferūtq; onera:

ακρον A croteria in ædificiis ſumma frontis parte ad decorem

Acrolython collocantur/unde nomen ακρον ſummus altus: ακρο

Acroaterium τήριον promontorium: Acroceraunia montes alti

Acroamata a fulminibus Acrolython coloſſi ſtatua Vitruuio: Acro

Acromata aterion autem dicemus auditorium: Acroamata Acro/ amataue Suidæ & Gellio auſcultationes & laudes fere/ aliquando mimos & hiſtriones Athenæo & Lampri/ dio: Sunt eidem Gellio Acromatica in quibus philoſo/ phia remotior ſubtiliorq; agitatur unde Acromaticæ commentationes Ariſtotelicæ:

A poſphragiſma inſigne ſigillum inſculptio fere gemmæ & anuli ſignatorii quo ſignemus: Cecilius ad Traianū: ſignata eſt inquit anulo meo cuius eſt apoſphragiſma quadriga σφραγισ ſignum/σφραγιζιο ſigno: Vnde Cor. Celſo ſphragis eſt paſtilli genus celeberrimum: ut Plinio Rubricæ genus ſphragis quæ niſi ſignata uenū/dabatur: Scribit Iulius Capitolinus iam diu credi in omni actu negocioq́ʒ ſuo eos iuuari qui Alexandrum ma/gnum expreſſum uel auro geſtauerint uel argento:

Sphragis

A utomatos ſuæ ſpontis inquit Gellius & fere ut autocinetos ſe ipſum mouens: Automathes a ſe ipſo edoctus/ qualis Epicurus & eſſe & haberi uolebat/cum ſe ipſum in omni diſciplina magiſtrum ſibi fuiſſe iactaret:

Autocinetos
Automates

A phetactus/& Geuſis guſtus/ e quinqʒ ſenſibus quos græci Aeſteſes uocant: omnibuſqʒ inſunt animantibus preterq̃ imperfectis ut ſcribit Gellius: Vnde aphe Martiali de pulueris inſperſiōe tactuqʒ: Seneca epiſtolarum ſeptimo. Totum athletarum fatum in illo die perpetiēdum fuit a Ceromate nos aphe excepit in crypta neapolita/na: Nam ceromate quod unguen eſt Athletæ luctatores delibuti/& aphe flaueſcentes certauerunt: Vnde Coneti uictores dicebātur a pulueris inſperſione/ſicut e cōtrario Aconeti quod erit nullo quaſi labore/aut q̃ modico: a puluere ipſo Coniſterium in ſtructuris paleſtra/rum locus Vitruuio appellatur. κονισ Puluis: Vnde & Conipedes epidauriis homines e media plebe qui in agris diuerſantes/atqʒ inde urbem uenıētes ab puluero ſis pedibus agnoſcebātur: & eo nomine notati: cum nobiles ἀτέυνοι uocarentur:

Geuſis
Aeſteſes
Ceroma
Coneti
A coneti
Coniſterium
κονισ
Conipedes
Attynoe

A nypodeti nudipedes/excalciati planipedes: qualis olim Anacharſis ut ex illius epiſtola ad Hannonem oſten/dit: & fraterculi e noſtris non uni/carcere religionis mancipati/licentiore tamen libera ut plurimum cuſto/dia:

Planipedes

A theos ſine deo/Diagoræ Melii cognomē negātis ullos ēē deos: dubitauit ꝓtagoras adherita: alii deos ēē uoluerī.

quidem ſed mortalia hæc non curare:ut Epicurus:plu-
rimi eſſe procul dubio & cuncta moderari/ut Stoici: &
calimachus in Iouis hymno eum ipſum ſcribit facta di-
ctaq̧ hominū& i primis regum ſpeculari:omnibus ue-
ro nunc fere unus eſt Deus creator omnium/rector/cō-
ſeruator/omnipotens/æuiternus:

Deus

A rſenocoeta puerorum emaſculator/pedico/diuiſor/ pul-
lipremo/ qualis Galba qui libidinis in mares pronior &
eos non niſi preduros exoletosq̧ fuit: at claudius Cæ-
ſar mariū omnino expers cū in fœminas libidinis fuiſ-
ſet profuſiſſimæ:& Albinus imperator mulierarius iter
primos amatores:aduerſæ ueneris ſemper ignarus:& ta-
lium perſecutor: Arſenothelys uero quo uerbo utitur
Ariſtoteles notat animalia quæ ſe ipſa ineunt/ut inter pi
ſces Trochus: maſculofœminos interpretatur Theo-
dorus:

Diuiſor

Arſenothelys

A ſpis ſcutum:unde Chalcoaſpidas ab æneis ſcutis uocāt/
& Rhipſaſpidas qui præ timore abiecto ſcuto turpiter
fugiunt Aſpis ciuitas quæ clypea in africa:Aſpis ſerpēs
perniciosiſſimus:cuius generis eſt Hypnale ſomnifica ui
perinens: qua occidit Cleopatra:ſiue Ptyade/ut nonnul
li uolunt/ quod eſt aliud genus græcis Plinioq̧ uenena
i oculos hominum expuens:πτυω expuo:Cor. Celſus
Aſpidas morſu ictus aceto epoto puer liberatus/ credo
inquit quoniam id quamuis refrigerandi uim habet/tñ
hēt etiam diſſipandi/quo fit ut terra reſperſa eo ſpumet:

Chalcoaſpidæ
Rhipſaſpidæ
Hypnale
Ptyas
Acetum

A uleticus tibialis calamus Plinio/nam aulos tibia: Vnde
Monaulon ſimplicem uocant tibiam/ Mercurii iuentū:
ut Mydæ in phrygia obliqua:& Marſiæ duplex tibia:ſi
ue Oſiridis in ægypto:Incentionem cantūq̧ unica tibia
Monodiū appellant:ſed meo periculo & ſola tibia mu-
ſicoue alio inſtrumēto & aſſa uoce unica cantum hoc
nomine dixeris:e contrario Synodium.

Aulos
Monaulon
Monodium
Synodium

A deps pingue quoddam nec cogitur nec ſiccitate aliqua
fragitur/ut diximus/Ariſtoteles de partibus animalium
lib.ii.& hiſt.tertio Seuum in fine carnis ſemper fragile

Seuum

eſſe/& cum refrixerit concreſcere: Adipem uero iter car/
nem cutemq; liquidum/ minimeq; aptum durari nota/
uit: ut mirum uideri poſſit cur Plinius aliter ſuper ſeuo
& adipe ſenſerit: ipſius hæc uerba ſunt ex .xi. cornigera
una parte dentata/& quæ in pedibus talos habent ſeuo
pingueſcunt/biſulca ſciſciſue in digitos pedibus: & non
cornigera adipe: concretus hic & cum refrixit fragilis/
ſemperq; in fine carnis/contra pingue inter carnem cu/
temq; ſucco liquidum: æſtiment bene eruditi: Hoc unũ
teſtari lubet: boues capras oues adipem non habere: cã/
delæ ex eo ad quotidianos uſus non probantur: quia fa Candelæ
cile diſtillant: ex ſeuo cõmendantur: Inuenio autem adi/
pes ĩeſſe hominibus ſuib⁹ anatibus/gallinis/anſeribuſq; Coamagenus
unde ex iis adeps Comagenus Syriæ peculliarii præcla/ adeps
riq; medicaminis & unguẽti appellatus: ſed uſurpãtur
ſæpiſſime hæc nomina quia piguedinis utraq; ſunt: Adi Adipattũ
patum. M. Cicero & alii ueterum honeſte pro pingui & Adipale
opimo poſuere/ſed adipe quoq; legimus.

A nterides & Eriſmæ ſtructuræ dicuntur quæ ad conſer/ Eriſmæ
uandam inter cætera frõtis ſtructuram a lato gradatim
contactæ adponuntur: ne extrudantur terra congeſto
pondere ſtructurarum ut inquit Vitruuius ſeptiones: ne
ue fiant interdum proclinationes inſtructuris ερισμα
græce munimẽtũ αντερισ aductatio & αντερειδω
renitor/inhæreo:

A bacus ĩ ſummo capituli colũnarũ planities/cubile epiſty/
lii erit: Abacos quoq; ſupra podia ſubigendos & polien
dos docet in .vii. Vitruuius/& ſolis abacum pro diſco ei/ Diſcus
us accipiunt aſtrologi: Idem Vitruuius lib. viiii. de horo/
logiorũ ratione/ uſu/ & inuentione ſcribit Ariſtarchum
ſamium inueniſſe diſcum in planitie.

A pocaſtaſis redintegratio reſtitutio/ inſtauratio aſtrorũ di/
citur aſtrologis mathematiciſq; perfecto orbe temporis
quo/ ad carceres unde coeperant iterũ illa ſtellarũ ac ſy/
derũ oium quæ Aplanes habet ut ille ĩquit eſſeda mea/
uerĩt huius anni maximi hyems ſũma eſt Cataclyſmus Cataclyſmus

Ecpyroſis diluuium diluuionemq; noſtri uocant: æſtas uero Ecpy-
roſis mundi incendium εκϖυροω incendo: Accidit enĩ
ſeculorum ſpatĩis conuerſionibuſq; longioribus mun-
dum tũ exundeſcere/ tum exardeſcere: futuram aũt or-
bis diſſolutionem incendio theologis eſt iam diu rece-
ptum: etiam ſi philoſophorum complures æternum
uoluerint.

A cerſecomes intonſus Apollinis cognomen a radiis fron-
Acrocomæ tem perpetuum cingentibus: Acrocomas quoq; dici-
mus demiſſitiis & longis capillis: Sunt tamen qui nectẽ-
tes ad ſummum capitis uerticem crines hoc nomine
appellari uelint:

A podos gallo℞ gallinaceorum uocem cũm itempeſtiuũ
canunt ſignificat ut quibuſdam placuit: dicitur quidem
cantus quicũq; fere abſonus: nam ea uox eſt quæ neq;
choro neq; fidibus concordat:

Apathia A pathes ſine affectibus: Apathia omnium affectuum ua-
catio græcis dicta quæ hominum paucis contigit: nam
Pathe quæ noſtris perturbatiões ſiue affectus Pathe a græcis
uocantur:

A garicum glandiferæ Galliarum arbores ferunt ut ſcribit
Plinius eſt autem fungus candidus odoratus antidotis
efficax: naſcitur in ſummis arboribus/ noctu relucens de
cerpitur:

A læ ſub brachiis qua thoraci hæc iunguntur in homine
dictæ ſunt & Plinio ĩ robore qua rami e trunco e ramis
aliis exeunt alarum quadam ſimilitudine: Vnde Theo-
Maſcalides phraſto Maſchalides uocantur: μασχαλη ala græcis
Maſchale nam qua uolant alites ϖτερυξ appellatur: Alæ in equi
Pteryx tum ordinibus Vegetio Modeſto Vergilio cæteris: hinc
Alarii Alarii & Alares milites dicti:

Exalburnatus A lburnum/ unde exalburnatæ arbores/ a colore in arbori-
bus adipes uocant a cortice cutro proximos: quibus ca-
ro ſubeſt/ huic oſſa/ id eſt materiæ optimum & tanq̃ nu-
cleus: ſanguis quoq; qui eſt humor: hiſdem nerui & me-
Tubera dullæ ut ſcribit Plinius: quibuſdam ſunt & Tubera ſicut.

in carne glandia: in his nec uena nec pulpa eſt, quodam · Glandia
callo carnis in ſe conuoluto: hæc precioſiſſima in Citro,
& acere, dat & alnus tuber ſectile nec aliæ arbores qd'
ſit in precio:

Ablaqueator excodicator: nam ablaqueare quod excodi- · Excodicator
care Palladio eſt circa radices arborum terram ingeſtam
ſarculo aperire, ut afflatum habeant: unde græci ριζο-
τομεισθαι και περιχιρεισθαι dicuntur: inde abla- · Ablaquatio
queatio & excodicatio: cui cõtraria eſt accumulatio cũ · Excodicatio
radices operiuntur utiliſſima cum arbores defloruerint, · Accumulatio
at uitibus uariante uua.

Abrotanũ amaritudine cognitum, ſeritur & ſemine & ſur
culis: utiliſſimũ neruis, lumbis, tuſſi, urinæ anguſtiis: ra-
mus eius puluino ſubditus uenerem ſtimulare creditur:
efficaciſſima quidem herba eſt aduerſus omnia ueneſi
cia quibus coitus inhibeatur:

Aſphodelus herba mãditur, & ſemine toſto & bulbo, ſed
hoc i cinere: dein ſale & oleo addito: radix ſimulis napis
modicis, nec alia numeroſior inquit Plinius octoginta
ſimul aceruatis ſæpe bulbis: folio porri ſilueſtris, caule · Anthericon
acinoſo: Anthericon uocat Theophraſtus & alii: bulbos · Albucus
uero aſphodelum, noſtri illud albucum dicũt & aſpho- · Haſtula regia
delum, haſtulam regiam.

Athara medicamentum ex olyra frumenti genere Plinius
xxii. olyram Arincam diximus uocari: hac decocta fit · Olyra
medicamentum quod ægyptii Atharam uocant infan- · Atrinca
tibus utiliſſimum, ſed & adultos eo illinunt:

Arbutus quæ & unedon a radice ut corylus ramoſa ſpon
te puenit folio latiore lauri flore candido, fructu uiridi
& per maturitatẽ rubertimo qui eſui eſt: abundat eo cor · Armolinum
ſica Armolinũ uocant & romani uulgo Ceraſa marina · Ceraſa maria
cœpere maiore q̃ fraga, græcis duo ſunt genera ũde co-
maron & Memecylon appellant, ex quo apparet iquit · Comaron
Plinius. xv. totidem eſſe & apud nos, Pomum ihonore · Memecylon
eſt ut cui nomen ex argumẽto ſit uno edendi Vnedon. · Vnedon

Ambidens

Duidens

Bubalij

Tyrãni

Principes bõi

βια

BIdentes inſtrumenta ferrea ruſticorum olitorũq; uſibus nota: bidentes hoſtiarum genera A.Gellio cæteris: Ambidẽs inquit Feſtus ſiue bidens ouis appellabatur quæ inferioribus & ſuperioribus eſſet dentibus: & alibi oues dixit dentes duos altiores habentes: & Duidens item hoſtia bidẽs: dictas a numero annorum ſunt qui uelint quaſi bien nes: Vnde Pomponio in atellana bidenti uerte / & alii quod binæ pecudes imolarentur cum erant diis facturi: inde Iouis ictus fulmine locus Bidental uidetur appellatus:

B iſontes in germania preſertim iubati boues feris ſimiles pernicitate: capti aſſueſcere manu neſciunt / Plinius & Solinus. At Bubali bouum genus nigricans eximiis uiribus ad plauſtra onuſta trahenda: Trahunt autem nares iuncti ſicut boues cornua: iugo tamen utriſq; inpoſito: Sed trahunt quoq; / unde prouerbium bubalus naſo:

B iothanatos morte uiolenta non naturali mortuos dicũt quales fere & fuerunt / & futuri ſunt iniqui principes & tyranni / quorum miſerrimam cõditionem aiebat Domitianus Cæſar utpote quibus de coniuratione comperta non crederetur niſi occiſis: Sed pauci profecto ſunt boni ex licentia / & propter mala in primis conſilia: Vnde Traiano imperatori a quodam homuncione dictum eſt: meliorem eſſe rempublicam / & prope tutiorem in qua princeps malus ſit / ꝗ ea in qua ſint amici principis mali: etiam ſi facilius uidetur a bono principe malos uinci: ꝗ malum principem a bonis corrigi poſſe: Et ſcurra Claudii mimicus ille in uno anulo bonos omnis principes ſcribi poſſe aſſeuerauerit: Nihil profecto difficilius bono principe: Mortem ipſam uiolentam Biathanaton quoq; græci dixerunt / nam βια uiolentia: de qua Maro æneid.iiii. de Didone / & Plautinus Teuropides i moſtellaria / quia prxmaturæ inquit

uita cāreo:me in acherōtem recipere Horcus noluit: ſed mature mori dicitur q numeris expletis ſua morte moritur/& quiſquis iam grādæuus fato concedit: Aetas autem hominis animi. lxx. ſi multum. lxxx. & quod amplius eſt labor & dolor inquit pſalmographus: At Trebellius Pollio mathematicorum doctiſſimos ſcribit centum uiginti annos homini ad uiuendū datos iudicaſſe/ neq; plures cuiq̄ cōceſſos: illud adiicientes Moſen unicū dei ut Iudæoꝝ libri loquuntur familiarē centū uiginti quinq; annos uixiſſe: cui tn̄ etiam conquerenti quod iuuenis ad huc decederet reſponſum ferunt ab icerto numine neminē ultra eſſe uictuꝝ: Plinius attamen in cenſu Veſpaſianoꝝ refert Parmæ delatos duos .cxxx. annoꝝ Placentiæ unum.cxxxi. Fauentiæ unā mulierem.cxxxii. Bononiæ L. Terentium Marci filium.cxxxvii. Hinc ego crediderim uiuendi nullum certum ſtatutum eſſe terminum optimumq; mori ante ſenii tedium & odium/ ante repuereſcentiam: — Mori maturæ — Aetas hois — Moſes — Repuereſcentia

B ractearii bracteas auri argentiq; operibus īducētes/& earum opifices dicuntur: Plinius de Bracteis/ Auri iquit unciæ in ſeptuagenas/& qnquagenas plures bracteas quaternū utriq; digitoꝝ ſparguntur: craſſiſſimæ ex his Preſtinæ uocantur: proxima Bractea Queſtoria appellatur: Bractea autem tenuior eſt lamina: excogitatæ ſunt & ligni bracteæ. — Bracteæ

B accæ fructus quales ſunt Cornus arboris/ oliuæ/myrti/ lauri & id genus aliaꝝ/Baccæ margaritæ: unde monile baccatum/ nam Bacchæ a numine Bacchi appellatæ ſcribit Alexius Lampridius/ Alexan. Cæſarē matronas regias cōtentas eſſe uoluiſſe uno reticulo/atq; inauribus & baccato monili & corona cum qua ſacrificium facerent: & unico pallio auro oparſo & cyclade quæ ſex unciis auri plus non haberet: — Baccatū monile — Bacchæ

B iſſacia ueſtis uulgo etiam nunc in uſu/ ruſticoꝝ maxime nominantur: Siue Biſſacena a regione africæ Biſſacia nomen mutuatur: At Byſſina ueſtis a byſſo in ligni gene — Biſſacena — Byſſina

te iudæis olim in uſu præcipuo de qua ſumus dicturi.
B aliæ ueſtes Vopiſco in Aureliani Cæſaris uita ſubruſſæ
dicuntur etiam ſi ſcriptum eſt quandoq; Blateas / ſicuti
eo ipſo loco Chloreas uirides iure quis dixerit / non au-
Choleteæ — tem Colorias nam χλωρον uiridem ſignificat: Vnde
Chloros — chlorides gemma Plinio. xxxvii. herbacei coloris: &
Chlorides — χλωροτης eſt uiredo: Sed & flauum ſæpenumero a
quo ueſtes has quidam uolunt appellatas: & eidem Pli-
Clorion — nio. x. chlorion auis totus eſt luteus / qui hyeme non ui-
ſus ſolſtitio procedit. Balius autem color Spadix dici-
Baluis color — tur & puniceus: ſunt enim Synonima: exuperantiam
ſplendoremq; ſignificantia ruboris / quales ſunt fructus
Spadix — palmæ arboris non admodum ſole icocti: Spadica Do-
Puniceus — rici uocant inquit Gellius e palma termitem cũ ſuo fru-
ctu / alii Baia. Vnde Balius color in equis commendatur
Vergilio ut generoſis.
Baia — B ulla inter ornamenta maioribus: Plinius a Priſco Tar-
quinio omnium primo filium cum in pretextæ annis
occidiſſet hoſtem bulla aurea / donatum conſtat: unde
mos bullæ durauit / ut eorum qui equo meruiſſent filii
Lorum — id inſignem haberent: cæteri lorum / Bullæ in aquis cum
pluit tumores uentoſi cito euaneſcentes / hinc homo
Non bulla — bulla dicitur Mar. Varroni: Bullæ item claui ſcutulati
ad ornatum in poſtibus i cingulis quoq; ut calphurnio
in equoꝝ mulaꝝq; pectoralibus / poſtilenis / frontalibus
& aliis: Plautus in aſinaria Iuſſin dari bullas has in ſplen
dorem ædibus noſtris?
B axeæ philoſophoꝝ cum primis crepidulæ: Appuleius
Nec qui pallio inquit baculoq; & baxeis / & hircino bar
bitio philoſophum fingeret: Plautus in menechmis qs
eſt peniculus? qui extergetur baxeæ.
B alanus ſuppoſitorium id genus alui ſubducendæ quod
clyſteris loco immittitur ſedi / e melle cocto / radicibus her-
baꝝ lardo / & aliis: a ſpetie glandis longæ nomen acce-
pit quæ græce balanos: id ex adipe & niteo ut plurimũ
fecere: quod refert Pollux: uſus eſt & medicus Hippo-

ctates uerbo βαλαγίσαι:a balano Myrobalanũ Martiali:Quod nec Vergili⁹ nec carmĩe dixit Homerus Hoc ex unguento conſtat & ex balano: Plinius Myrobalanũ naſcens unguento ut ipſo nomine apparet:quo item indicatur & glandẽ eſſe/ fructus magnitudine auellanæ nucis:Vnguentarii autem tãtum cortices premunt:medici nucleos tundunt affuſa eis paulatim calida aqua: Inſtitores & fecem unguenti hoc nomine appellant:ſed & Myrobalanum græci uocant quod ex unguento & palmulis fit ad lienem inquit Celſus: nam balani e palma etiam dicuntur ut refert.xiii.idem Plinius: Myrobalanũ

B ilis atra ea eſt quam Melancholian græci uocant: unde melanchonici:Plautus in Amphitrione:Atrabili percita eſt/nulla res tam delirãtes homines cõcinnat cito:& in captiuis. Atrabilis agitat hominem: Feſtus/atra bilis ab atro id eſt/ animi uitio dicta: bilis uero rubra cholera/a qua cholerici: Sed bilem etiam apud afros humanum ſemen humi profuſum dici autor eſt idem Feſtus:Eſt & citrina/uitilina/praſina uiridiſue/aduſta/& accida Platoni ſalſo ſapori permixta: de quibus Auicenas Gallenus Schola medicorum unde bilioſus:Cor.Celſus:Vomitus inquit in ſecunda etiam ualitudine bilioſis neceſſarius: & bilioſum quoq; ſputum idem uocat ex bile quæ in ſtomacho hæret interdum:de bili atra nõ pauca Ariſtoteles improblematibus: ubi cenſet: ſtolidos attonitos/ ignauos eſſe quibus pmulta & frigida ſit: eos uero quis plurima & calida percitos ĩgenioſos/acies/ppenſos/ad omnem excandeſcentiam. Melancholia Cholera Bilioſus

B oa papula rubens & fera:Plinius Boas tollit fimum bubulum: unde & nomen traxere: idem / Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpora / Sabuci ramo uerberatur: Feſtus Pompeius Boa inquit ſerpens aquatilis græce hydra:a qua icte obturgeſcunt: crurum quoq; tumor uiæ labore collectus Boa appellatur:Plinius de ſerpentibus/faciunt his fidem inquit ĩ Italia appellatæ Boæ in tantã magnitudinẽ exeũtes ut diuo claudio Hydra

principe occiſæ in uaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit infans: alitur primo bubuli lactis ſucco: Vnde nomen

Tama meminit & Solinus: Eſt & Tama cum itinerario ex la/bore ſanguis in crura deſcendit nõ ſine tumore: eadem fere quæ Boa: Lucretius Inguen ne exiſtat papulæ ta/ma ne boa noxit:

Bubones circa inguina preſertim extuberant & inde no/men: βουβον inguen græcis: & noſtri quoq; inflãmatio

Inguinariæ nes eius membri collectioneſq; Inguinarias uocant: Pli/

Aſter nius Aſter herba inquit ab aliquibus Bubonion appel/

Bubonion latur: quoniam inguinum præſentaneum remediũ eſt:

Bubonocelæ Vnde & Bubonocellæ ramices inguine tenus erumpẽ te inteſtino: ſiue cum uarices inguen impleuerunt quod Celſo placuiſſe uideo: At Bubones aues notiſſimæ a ſua uoce nominate Varroni:

Brondocela tumor in ceruice ut diximus. Cor. Celſus. vii. At in ceruice inter cutem & aſperam arteriam tumor in creſcit bronchocelen græci uocant quo modo hebes caro/interdum humor aliquis melli aquæue ſimilis in/cluditur: interdum etiam minutis oſſibus pili immixti:

Bronchus membrum muſculoſum ad fauces neruoſum/ & cartilaginoſum uocis eſt/ut quibuſdã placuit inſtru/

Brõchi caput mentum: alii non bronchum id ſimpliciter/ſed bronchi caput nominant quoniam ut inquit Galenus/& ipſa ar

Brunci teria brõchus appellatur: Brunci autem Marcello ſunt ore producto/dentibus prominulis ex Lucilii ſatyra: Pli nius Labra inquit a quibus Brũci & labrones dicti: ubi

Brochi tamen Broci quandoq; legitur: & mox: ſenectus ait in

Brochitas equis & cæteris ueterinus intelligitur dentium brochi/tate: hoc eſt prominentia & magnitudine: Nam & M. Varro de canibus rei ruſticæ ſecundo Brochos uocat/

Proodontæ & græci a dentibus Proodontas:

Bulimia immodica & ualida fames/ qualis iterdum poſt febres euenire ſolet reualeſcẽtibus: ita ut a cibo ſumpto etiam eſuriant/caninum medici noſtri dicunt appetitũ: qui cohibẽdus eſt/ne inducat recidiuam aut alios mor/

bos βούλιμον græci uocant: λιμὸν fames eſt, βου Bulimos
autem maximis & amplis quibuſq; rebus ut iam ſcri Bu
pſimus preponebãt: de quo Feſtus: Vnde Bupedas bu Limos
ſycon, bumaſten dixere:

B ua infantibus potio dicta Nonius & Cato auctores, ut
eiſdem pappa cibus: mama mater, tata pater ſæpiſſime Pappa
appellatur: Sed & Buas mala omnia puerili infantes Mama
noſtri uocare ſolent: Tata

B olis quicquid ad explorandã aquæ altitudinẽ in undis
mittitur: βολος καὶ βολὴ græcis iactus: Vnde Bolides Bolides
faces lãpadeſue Plinio & aliis ſunt totæ ardẽtes, & lon
giorem trahẽtes limitem: qualis mihi uiſa eſt cum hæc
ſcriberem nonis Auguſti M.D.XI: & olim mutinẽſibus
malis apparuit ut refert idem Plinius libro ſecũdo: qui
xxxiii. Diſcobolon mittẽtem diſcum appellauit: Diſcobolos

B arbiton iſtrumẽtũ muſicũ: Vnde eſt, nõ facit ad lachry
mas barbitos ulla meas: Auſoni⁹. Hoc gñre & chordas
& plectra & barbita cõde, Hoc die mercatus eras citha
rædus eris: mẽtionẽ habet & Flaccus odarũ primo:

B alſamũ pro opobalſamo uſurpat: ſtillat hoc ex arbore Opobalſamũ
balſamo inciſa uitro, lapide oſſeiſue cultellis: pferturq;
cæteris odoribus ut raræ ſuauitatis: Lac coagulat, & in
ueſte maculas nõ relinquit, niſi fuerit uitiatũ, nam & ip
ſum adulterat: Arborẽ Iudeæ peculiarẽ: urbi primum
oſtẽdere imperatores Veſpaſiani: lignum ſurculos & ra
malia Xylobalſamum uocant: Xylobalſamũ

B rachiale brachii ornamẽtum, & pars ea manus dicitur
quam Carpon græci nominãt: Plinius Mẽſtruo in lana Carpon
arietis nigri argẽto brachiali incluſo: Neoterici hoc no Argẽtum bra
mine munimenta brachii ferrea, atq; aureas in brachiis chiale
torques ad ornatum appellãt: ut aurum brachiale: Aurũ brachia

B lattæ ſcarabei lucifugæ, libris nocẽtes: nam in domibus le
noctu errãt: & interdiu in parietũ cauis, inter libros non
cõſtrictos, & chartas deliteſcunt: Inde blattaria balnea
ſubobſcura Senecæ: At nũc inquit blattaria uocãt bal Blattaria
nea, ſi quæ non ita apta ſunt ut totius diei ſolẽ feneſtris

ampliſſimis recipiát: niſi & lauētur ſimul & colorētur: niſi ex ſolio agros & maria proſpiciát:nam blattaria lo

Blattæ — ca & cauernulæ blattarū dicūtur:Blattæ ipſæ i balneis maxime humido uapore procreátur & in culinis: Blateas bullas luti ex itineribus: aut quod calciamētorum ſolis eraditur appellabant auctor Feſtus:

Tinctoria — Infectores — Dibaphum — Abaphos — Embaphia

B aphia tinctoria Seruio in quibus lana tingitur/officinæ dicuntur infectorum quos tinctores paſſim uocamus: Lápridius in Seuero Cæſare Probū refert baphiis præfectum:βαφευσ īfector:Dibaphū M.Ciceroni bis tinctum purpura: βαφη ipſa infectura: Abaphos nō infectus:Et Embaphia ab intingēdo uſu inter uaſa eſcaria:

Spurii — Nothi — Trophe — Polytropha

B rephotrophia loca in quibus alūtur pueri expoſiticii q ſpurii nothi/uulgo cōcepti & illegitime nati qualia Italiæ multa ſunt:& apud nos Hoſpitale Rodulphi quod uocát βρεφοσ infans/τροφη educatio alimētum: Vnde Polytropha multi nutrimenti: ut ſunt omnium animalium teſtes/& medullæ: de brephotrophiis mentio habetur in autenticis/& apud Iuſtinianū libro primo.

Pyrrhon — Burrha — Burrhanica

B urrhus rubēs cibo ac potione ex prádio cœnaue: nam πυρρον burrhū quod dicebát ruffum ſignificat unde ruſticis burrha bucula dicta roſtro quæ ſit ruffo:& Burrhanica potio ex lacte & ſapa mixtis a ruffo colore:

B aſis columnæ unius/ſtatuæ uaſiſq; totus fere & ſedes: Vnde baſes lurecōſulto uaſorum orbiculos ſignificare nōnulli uoluerunt/ qui ſubponuntur poculis in menſa præſertim ne mappæ uino ſubdefluo maculentur:

Baſilia — Tyrannis — Ariſtocratia — Oligarchia — Democratia — Monarchia — Polyarchia

B aſilica Plauto & aliis a rege ueſtis dicta:βασιλευσ rex: ut baſilica locus de quo multa Vitruuius: baſilicæ editiones:baſilicus uicus: & innumera/Baſilea regius principatus bonus qui eſſe debet:hinc opponitur Tyránidi: & Plato Ariſtotelesq; illum anteponunt Ariſtocratiæ optimatium/ oligarchiæ paucorum/ Democratiæ populi qui ſunt pricipatus: Monarchia unius/Polyarchia multorum appellabitur:

Bucere

B uceriæ boum armēta quæ Bucera: A.Gellius.x.Terram

italiam de græco uocabulo ſcripſerũt quoniam boues græca ueteri lingua Ιταλοι id eſt uituli uocitati ſunt: quorũ in Italia magna copia fuerit:buceraq; in ea terra gigni paſciq; ſolita ſint cõplurima:Feſtus Bucerũ pecus de bubus iquit dicimus:Bucẽtrũ ſtimulus boum Bucẽ tæ ipſi ſtimulatores quod nomen trãſiit ad Tabanũ: Italia Bucẽtrum Bucentæ

B itumen Aſphaltuſue auctore Plinio alibi limus alibi ter ra:Limus a Iudeæ lacu aſphaltide emergẽs:terra in Sy/ ria circa Sydonem oppidũ maritimum:ſpiſſantur hæc utraq; in denſitatemq; coeunt: calcis uſum præbuit ita ferruminatis babylonis muris: liquidũ bitumen Piſa/ ſphalton appellatur ex argumento picis & bituminis Naphta bituminis generi a quibuſdã adſcribit̃ de qua idem Plinius libro.ii. Vitruuius quoq; Babylone inquit lacus qui limneaſphaltis appellatur habet ſupra natãs liquidum bitumen quo/& latere teſtaceo ſtructo muro Semiramis circundedit Babylonem Item Ioppe in Sy/ ria arabiaq; numidarum/lacus ſunt magni qui emittũt bituminis maximas molles / & crebræ quoq; ibi ſunt lapicidinæ bituminis duri: Aſphaltus Piſſaſphalton Naphta

B atioca patera ex argento aliove metallo in ſacris preſer/ tim/cuius meminit ni fallor Plautus in Sticho:& Batio læ uaſis mẽtionẽ habet ex eodẽ Plauto Nõius Marcel. Batiola

B litum herbam eſſe quã noſtri olitores ſpinaciam a ſemi nis ut plurimum ſpinoſo cortice/ & nos in lib. de parti/ bus ædiũ olus hiſpanũ appellauimus facile credimus quando Plinius. xviii. in horto inquit ſatorum celerri/ me naſcuntur Ocimum/blitum/napus/& eruca/& ſta/ tim paulo infra:nudum ſemen apii:Coriandri/aneti/fe/ niculi/cumini:cortice obducta bliti/bete/ a triplicis/oci/ mi/at lactucis in lanugine:Eſſe autem blito ſemen corti ce obductum liquet: ac ſatum erumpere ocyſſime per/ uer & autumnum ipſi utpote experti liquido ſcimus: Eſt præterea olus inſipidum / fatuum / unde in comœ/ diis apud ueteres bliteæ meretrices: Spinacia Bliteæ

B yrſa coriũ/unde Byrſam quã Burſam/ y/in u/ut ſæpius Burſa

Burſa

tráſeũte/uulgo marſypiũ uocát/e corio ut plurimũ fie/
ri ſolitá.nam fiũt &/e/ſerico interdũ crumenæ/& ex ha
mis ferreis adfabre tornatis/ nõ ſine corio tñ itus ſæpe
adſuto: Byrſam ſaxũ Carthagie fuiſſe ſcribit Eutropi⁹.

B ruſcũ aceris tuber arboris uocát/ e quo fiũt mẽſæ nigre
ſcẽtes:Plini⁹ pulcherimũ uero eſt bruſcũ inqt/ multoq
excellẽtius etiá Molluſcũ tuber utrũq arboris eius:Sed

Molluſcum
Menſæ

bruſcũ itortius criſpũ/molluſcũ ſimplicius ſparſum: &
magnitudinẽ mẽſarũ caperet haut dubie pferẽ citro.

B etulla lentiſſima eſt/& ideo ſcutis apta/ut fici/Tilia ſalix
utraq populus/ & ſabucum: Gallica hæc arbor inquit
Plinius mirabilis candore & tenuitate: terribilis magi/

Virge magi/ſtratuum

ſtratuum uirgis:eadem circulis flexibilis/item corbium
ſportis:bitumen ex illa galliæ excoquunt:

B ipalium ferraméti genus ruſticani ad foſſurá aptiſſimũ/
quale id quod noſtrates Valgiũ appellát Pli.de ſemia/

Valgium

rio eligẽdo/ſit ergo ſiccũ ſuccoſumq bipalio ſubactũ/&
q̃ ſimillimũ terræ i qua tráſferẽdũ ſit:Idem/terrá iquit
ad roſarũ & uineæ ſatum uertere bipalio:M. Varro/Id
prius bipalio ait uortito:omnino ſarculi genus eſt:

B etonica a radice folia ſpargit fere lapathi ſpecie ſerrata
unde ſerratula dicta:Ceſtron græce uocát a remediorũ

Serratula
Ceſtron
Pſychotro/phon

multiplici uarietate/& Pſychotrophon:habet hæc tan/
tum gloriæ ut domus in qua ſata ſit tuta inquit Plinius
exiſtimetur a piaculis oĩbus:Ná uis herbarũ admirabi/
lis/& pene diuina eſt / qua nihil nõ effici poſſe credide/
runt plurimi:Sed notitiæ perq̃ neceſſariæ pauci nũc ſtu

Ves herbarum

dent:& ii quidẽ illiterati & agreſtes/ita ut ſæpe decipiá/
tur & re & noie quæ inſcitia(proh pudor) tráſit etiá ad
pharmacopolas ſpeciarios/ herbarios/ ac medicina ip/
ſam profitẽtes:hinc Antidota & ſyntheſes illæ inexpli/
cabiles ad morborũ remedia/uel in caſſum ſæpe uel ad
mortẽ corporibus noſtris igerũtur: Si cõferunt caſu ac
ceptũ referamus/ſapiẽter,pfecto(ut mihi uidet̃)Aurelia

Medicos nũq̃

nus iperator medicos cũ egrotaret nũq̃ uocauit/Inediá
qua ſe curabat precipuum & optimũ medicũ uocitás:

Buleuterion locus conſilii/curia/quo reipublicæ guberna tores cōueniunt ad conſulēdum Plinius.xxxvi. Cicizi & buleuterion uocant ædificiū amplum ſine ferreo cla uo: βουλη cōſilium/Vnde Sybila quæ ditio dei cōſiliū denotat nam Veteri ſermone æoles συουσ deos uo cabant q̃ βουλη Cōſilium fuerunt autē decem nume ro ut.M.Varro in libris rerum diuinarū ad Cæſarē pō tificē maximū ſcribit:Cecilius ad Traianū qui i bulen a cenſoribus legūtur:Vnde buleutæ eidem cōſiliarii ſe natoreſq̃ quādo ii ſunt proprie qui reipublicæ conſu lunt:ſed & Buleutes græcis conſultus dicitur: Bule Buleutes

Byſſina coccinei coloris purpureiue dicebantur: Plinius gemina inquit demoſtrata uia luxuriæ ut colos alius operiretur alio ſuauior ita leuiorq̃ dictus: quin & terre na miſcere/coccoq̃ tinctum Tyrio tingere/ ut fieret his byſſinum:ubi Hermolaus bis byſſinum legendum cre didit: At Plinius ipſe de lino a ſueſtino huic inquit lino principatus in toto orbe/proximus byſſino/ mulierum maxime deliciis circa Elim in achaia genito/ & Iudæis quoq̃ ut iam diximus:βυσσοσ graui accentu tinctura ex purpura/acuto profunditas/eſt tamen apud Hero dotum βυσσοσ profunditas: Byſſinū linū Βάσσον

Buteo e genere accipitrū a quo Romana familia cogno minata cum proſperum auſpicium inducis naui ſeden do feciſſet ut ſcribit Plinius: a numero teſtium Trior chen uocant: ορχισ teſtis/ Vnde Cynoſorchis herba Inter accipitres eſt & qui Eſalon uocatur omni tempo re apparens/cum cæteri hyeme abeant: eſt & noctur nus quem Cimindin appellant/De hoc Ariſtoteles ſic ſcribit chalcis montes incolit atro colore eſt magnitudi ne accipitris quem Palumbarium nominant forma lō ga ac tenui Iones Cymindin appellāt Cuius Homerus etiam meminit cū inquit chalcida dii perh bent homi nes dixere Cymindin hæc Hybris eſt qua alii non aliā eſſe quā ptygem uolunt die minuit apparet Quia non clare uidet ſed nocte uenatus more aquilæ:cum aquila Triorchis Eſalon Cimindin

bellũ interneciuũ gerens/ita ut cohærẽtes ſæpe capian/tur: Buteonẽ Feſtus auis genus dixit quæ ex eo ſe alat quod accipitri eripuerit / uaſtitatiſq; eſſe cauſam his lo/cis quæ intrauerit ut Bubo a quo etiam appelletur bu/teo/nam bubo funebris auis eſt auſpiciis abominata/noctis monſtrũ nullo cantu ſed gemitu: in urbibus au/tem omnino in luce uiſa dirum oſtentum eſt: Capitolii cellam intrauit Sexto Papellio Iſteo/L. Pedanio conss. propter quod nonis Martiis urbs eo anno luſtrata eſt.

Beta

Bæta alias tum herba cito flaccẽs unde & bætacea mẽtula: eſt etiam genus ueſtis ut teſtatur Suidas in Colecta/neis βαίτη ἐν χειμῶνι ἀγαθόν Bæta cum æſtate tum Hyeme bona de hac forſan intelexit Dioniſius Siracuſanus: Qui detracto Ioui Olympio magni põderis aureo amiculo quo eum tyrannus Hiero e manubiis Carthaginenſium ornauerat inectoq; ei pallio laneo di/xit æſtate grauem eſſe Aureum amiculum Hyeme fri/gidum laneum autem ad utrũq; tempus anni aptius ut Autor eſt Valerius in libris factorum ac dictorum memo/rabilium:

Bulbus

Bulbus ex Ceparum genere qui ut inquit Plutarchus in Syppoſiacis uim habet cõtrariam flulguri quemadmo/dum & Ficus arbor & hyene pellis porro riſus prouerbialis de quo meminit Plutarchus qui ut opinor Mu/tuatus eſt ex Ariſtophanis nebulis Vbi ſtrepſiades So/cratis ingrediẽs ſcolã admiratur diſcipulos prono ca/pite terram aſpicientes reſpondentiq; cuipiam querunt quæ habet terra Bulbos Silicet/eſt & aliud apud Ariſtophanem iocus de illo qui deuotauit Bulbotum ollam quo quidem libidinoſum hominem innuit / nã & Bul/bos irritare Venerem teſtis eſt Martialis nil aliud bulbis quam ſatur eſſe potes:

Cruſtæ marmoreæ quibus parietes in facie domus parte plurima cruſtantur nam & parietem cõmunem incruſtare licet ſecundum Capitonis ſententiã ait Proculus.viii.digeſt. titulo de Ser. Vrb.pred. Cruſtæ teſtudinũ lamiæue quibus lecti & repoſitaria ut dictum eſt ueſtiebantur. Cruſtæ fluminum Sabulo concreto & incocto ſolibus quas in cibis interdum apperunt rerum a malatia inſolitarum cupidæ pregnãtes fœminæ: Cruſtæ uitri cameris olim additæ: Sunt & cruſta: & ſtruſtulum quoq; dulciarii operis: unde cruſtularii piſtores dulciarii ut noſtrates Feſtarii mellita concinnantes: At. M. Varro Cruſtulum inquit a cruſta pultis: Cruſtula Cruſtularii

Campes a flexura erucæ hortis infeſte dicuntur. Columella diſtorto corpore campe: & alibi hirſutaq; cãpe: unde Pityocampas pinus arboris erucas nuncupamus morſu pernitioſas auctor Plinius.xxiii.cui.xvi. Pitya nucum pinearum genus eſt e pinaſtris remedii ſingularis aduerſus tuſſim: Sunt & Hippocampæ e piſcibus in mari: Cãpas inquit Feſtus marinos equos græci a flexura poſteriorum partium appellant: Nec errauit Vegetius in libris de Veterinaria arte qui gaboſum iumentũ appellauit Quod Gambas habeat iflatas ut falſo grãmatiſtæ exiſtimãt nã & Neoterici Gãbas nũcupãt quas græci a flexura Cãpes quoq; ĩ ædificiis habent ut dictũeſt: καμπη flexura: καμπτικ flexus græcis campta flexibilia: Pityocampæ Pytyia Hippocãpæ Campta

Corynthium æs quod poetis Ephyreum ex illa antiqua gloria æris maxime laudatur ĩquit Plinius.xxxiiii. hoc caſus miſcuit corynto cum caperetur incenſa mira q; circa id multorum affectatio fuit quippe cum tradatur non alia de cauſa Verrem quem Cicero damnauerat pſcriptũ fuiſſe ab Antonio q quod corynthiis ſe ei ceſſurũ negauiſſet: Vnde Corynthiarius corynthiorũ ĩmo dicus affectator quo taxatus eſt cognomĩe Cæſar olim Auguſtus: Corynthus capta eſt olympiadis centeſimæ Ephyreũ æs Corynthiarius Carynthus

Aegineticum
Deliacum æs

quinquageſimæ ſextæ anno tertio noſtræ urbis ſexcenteſimo octauo: lõge ante Aegineticum æs & Deliacum Aeginetico cãdelabrorum ſuperficiem elaborabant: Eadem ciuitas euerſa ſignis fictilibus romam ĩpleuit, quos Necrocorynthios id eſt corynthiorum defunctos uocauerũt auctor Strabo νεκρον græce defunctus: Diuus Hieronymus mortuale morticinũq; appellat Deliaci æris mentionem habet idem Plinius.x. Antiquiſſima inquit æris gloria deliaci fuit, mercatus in Delo concelebrante toto orbe: ideoq; cura officinis tricliniorum pedibus fulcriſq;: ſed & uaſa ex eo fuere in prætio Mar. Cicero actione pro Roſcio Domus referta uaſis inquit corynthiis & deliacis:

Necrocho-ryntii
Mortuale
Morticinium

Eucarpia

Cymatia In capitulis columnarum ſunt ueluti inundantes frondium & florum quoq; deformationes: nam Encarpia poma cum frondibus inſculpta dicuntur: Vitruuius lib. iiii. Et Cymatiis & Encarpis pro crinibus diſpoſitis frõtes ornauerunt:

Catheti lineæ perpendiculares de quibus ĩ columnarum capitulis Vitruuius.iii. Secundum extremi abaci quadram lineæ demittendæ quæ catheti dicuntur καθετον perpendiculum.

Ciſſos
Thiaſi
Hedera
Chameciſſos
Dendrociſſos
Cymbium

Ciſſimbium uas hederaceum unde nomen κισσος græce hedera, fuit.n.eo nomine hiſtrio & ſaltator Liberi patris qui dum exercet Thiaſos ſaltationes & choreas caſu lapſus in terræ hiatum moritur: tellus ut ferunt ĩ gratiam Bacchi remiſit hederam primum apud Acharnas uiſam: Inde Gameciſſos & Dendrociſſos, hæc procera adſurgit, illa humilis ſerpit. Cymbium ab eo per ſyncopam dictum uolunt: eſt tamen a ſpecie cymbæ: Feſtus, Cymbium iquit a ſimilitudine nauis quam κυμβην appellant: habetur & patina argentea hederacea librarum trium & uiginti in Claudio Cæſare, apud Pollionẽ Trebellium ex epiſtola Diui Gallieni ab hederis inſculptis, ueluti eidem Diſcus corymbiatus, & Lanx argentea pampinata:

C imea uas uinarium/quod forte mixtarium/Marcello ci/ tanti Plautinum illud ex Amphit. cadus erat uini/ inde impleui Cirneam/ſed & ſtatim/ ut ego inquit illic uini Cirneam ebiberim meri: alii Hirneam mallunt legere/ quæ ſit uas fictile.M.Catoni. Hirnea

C aries uetuſtas putrilago Nonius auctor: Vnde Carioſus carie plenus/exeſus/ & deformatus: Apuleius ſcabiem uetuſtam:carioſæ teſtæ occipit exſcalpere Cariem īquit Plinius non ſentiunt cupreſſus/cedrus/buxus/Iuniperus olea/eidem & carioſi dentes dicuntur: Carioſus

C atillones gulæ dediti a Catillis quaſi catinorum in qui/ bus ponuntur eſculenta catillorumue liguritores:Vnde lupus piſcis catillo a priſcis appellatus quaſi liguritor/ ut qui proximæ ripas ſtercora inſectaretur: Proprie ta/ men qui ad Pollutum Herculis ultimi ueniebant catillo nes ueteribus dicti/quia catillos liguriabant:quando no uiſſimorum deterior in ſimilibus eſt conditio: At Feſtus Catillatio inquit graue obtrobrium hominibus gene/ roſis obiciebatur ſi qui prouintias amicas populo Ro. expoliaſſent: Et catillare Fulgentio per alienas domos diſcurrere a catulis qui per omnis domos circūeant:Vn de Plauto catillatum in caſina: Catilli Lupus piſcis Catillatio

C ybium piſcis eſt/ & Plinio cōciſa Pelamis/hæc e thyn/ no & cordila cum luto ſe immerſit Martialis/diuiſis cy/ bium latebit ouis/ item/ uel duo ſtuſtra rogat cybii/ te/ nuemq; lacertum:Marcus Varro:Cybium & Thynnus cuius partes græcis uocabulis omnes/ ut melandrya atq; Vreon: id autem caudæ proximum eſt: At clidia ſiue clides iuguli thynni nec aliter uocantur: quæ cybia dicuntur:inter macra ſunt:inter pīguia cordilæ ex Athe næo: Pelamis Vreon Clidia Cordilæ

C æramentum ſutorium quo ſutores calcearii crepidariiq; ſilum oblinunt ut firmius ſit Plinius de ocymo/ Veru/ rucas mixto ceramento ſutorio tollit:ſit autem cæra & pice ſimul feruefactis quo loco legendum rectius for/ taſſe atramento ſutorio/id chalcantum uocant ut dixi/ Chalcantum

Vitriolum — ximus ex Plinio ipſo & refert Cor.Celſus:noſtri Vitriolum/quo infectores quandoq; utantur:

C ynorhodos roſæ ſilueſtris genus dictum quod rabidi canis morſibus auxilietur remedio præſentario.Plinius In

Rabidi morsus — ſanabilis ad hoſce annos ſuit rabidi canis morſus/pauorem aquæ/potuſq; omnis afferens odium:Nuper cuiuſdam militantis in prætorio mater uidit in quiete ut radicem ſilueſtris roſæ quam Cynorhodon uocant eblanditam ſibi aſpectu pridie in fruteto/mitteret filio bibendam in lacte:in luſitania gerebat hiſpaniæ proxima parte:caſuq; accidit ut milite a morſu canis icipiente aquas expaueſcere ſuperueniret epiſtola orantis ut pareret religioni:ſeruatuſq; eſt ex inſperato/& poſtea quiſquis ſimile auxilium tentauit:

C helonophagi eſtores teſtudinū quæ illis nomen dederunt χελωνη teſtudo/ſunt & teſtudines machine ad

Teſtudines — oppugnationes urbium de quibus Vitruuius & Vegetius:inter has habentur Arietariæ/In ædificiis quoq; te

Arietariæ teſt. — ſtudo camera & fere α χισ:de qua ſcripſimus:

C icur manſues manſuetuſue Cicero.v.Tuſcul.queſt. immanis alias/quaſdam cicures:Marcus Varro/Cicurare manſuefacere: quod enim a fero diſcretum eſt id dicitur cicur:& dictum cicur ingenium/manſuetum/a quo

Cicurii — Veturii quoq; nobiles cognominati cicurii: innatum a

Ciens — cico cicur: cicum dicebant membranam tenuem quæ eſt ut diſcrimen in malo punico:

C allum duratam carnem dicimus/Cor.Celſus:Callus autem neminem fallit/quia durus eſt: hinc in pedum morbis Callus pungēs/aucto dolore ſi premat calceus: ſunt & calloſæ ab uſu ruſticorum manus fabrorumq;: bo

Calloſus — um quoq; ceruices/ſimiarum nates/ueteres fiſtulæ/& alia Callum aprugnum ex apro ganeæ commendatum

Aprugnū callus — Plautus in poenulo: Callum aprugnum callere æque non ſinam/iam dixerat in captiuis quanta callo calamitas:

Galrtita — C aſſita a caſſide quibuſdam eadem quæ Galerita & Co

tydalus: caſſis uero in recto etiam caſſida ut chlamyda Priſciano citanti Vergilianum illud ex undecimo Eneidos Aureus ex humero ſonat arcus / ut aurea uati caſſida: Caſſida

Ceſtus pugilum arma e loris bubulis e plumbo ferroq; addito compacta: nam ceſton & lorum aut opus interpunctum acuue pictum / & Veneris ornamentum ac in cõmune fœminarum græci dixere / Hinc Celſus Africanus in quem Origenis ſcripta leguntur / libros. xxiiii. a rerum uarietate Ceſtos inſcripſit: de Ceſto loro ſeu cingulo Veneris poetæ omnes Et Feſtus Pompeius Ceſtus inquit & iis uocantur quibus pugiles dimicant / & genus quoddam muliebris ornatus: At Fulgentius Sculponeas refert dici ceſtus plumbo ligatos: Plautus in caſſina poſtuſq; Sculponeas quibus batuatur tibi os ſenex nequiſſime: Neuius / Sculponeis batuenda ſunt huic latera / ſunt & catoni in re ruſt. Sculponeæ calciamenti genus: Ceſtus græce πυγμη unde pygmachia ceſtuum pugna / & pygmachus his dimicãs: quales Dares & Entellus Vergiliani: Ceſtoſi Sculponeæ Pygmachia Pygmachus

Caſtor idem qui Fiber a fibris extremitatibus marginibuſq; fluminum / circa quas diuerſatur / inter amphibia numerandus: effigie lutræ / pilo molliore pluma / niſi cauda deſineret in piſcem: teſtes unde Caſtoreum eſt medicis in uſu medicinæ / ſibi ipſi amputat cum ſenſerit uenatores cupiens euadere damno teſticuli: id quod negat Sextius diligentiſſimus medicinæ ſcriptor / paruos eſſe dicens / ſubſtrictoſq; & ſpinæ adhærentes / nec adimi poſſe ſine uita animalis: adulterari autem Caſtoreũ renibus eiuſdem qui ſint grandes: cum ueri teſtes parui admodum reperiantur: de quo Plinius. xxxii. A fibro Fibrinæ pelles nunc maxumo in precio / Idem Plinius Fibrinarum pellium cum pice liquida combuſtarum cinis narium profluuia ſiſtit: Succo porri mollitus extrahit tela corpori inhærentia. Fiber Caſtoreum Fibrinæ pelles

C ollybiſtæ numularii pecuniam permutantes/ quando Collybos Polluci pecuniæ dicitur permutatio: M: Cice/ro in Verrem Collybus eſſe qui poteſt/ cum utatur om/nes uno genere numorũ: Suetonius in Auguſto/ mani/bus collybo decoloratis Nerulonẽſis mẽſarius: ubi per collybum natare etiam uidetur materiã/ quæ e numo/rum attrectatione decidua cum numerantur/ cum per/mutantur/ manus inficit: quali decoloratæ manus olim ſunt meæ/ cum inter menſarios noſtrates unus ſederem non ſine libris: animum permutatione lucroſa/ & lectio/ne (cum dabatur ocium) oblectãs: Dictos Hieronymus uoluit a Collybiis/ quæ ſint tragemata bellariaq; ciceris frixi/ uuarũq; paſſarum uilia munuſcula: & Collybiſtas eſſe campſores fœnus mutatitium exercẽtes: Eſt & Col lymbus Theophraſto põderis genus/ & Suidæ ſpecies nomiſmatis:

Collybus — *Collybia* — *Collymbus*

C apunculum uas fictile dixit antiquitas:

C alpar nomine priſco Dolium inquit Marcellus citans Varronem. At Feſtus Calpar uinum nouum interpreta tur quod ex dolio depromitur ſacrificii cauſa anteq̃ gu ſtetur: Ioui.n. ſua uina libabant quæ appellabant feſta Vinalia & alibi calpar inquit genus uaſis fictilis. Fuerãt & Calpium & calpis apud græcos digitati anſatiq; cra/teres uaſa potoria: & Feſto Calpis poculi genus dictum a capiendo: eſt tamen græcis καλπισ:

Vinalia — *Calpium* — *Calpis*

C hameplatani ab humilitate arboris dictæ: ut ſcripſimus ſicut chamedaphne laurus/ chamemyrſine myrtus/ chamelea olea/ Chameſyce ficus/ Chameacte ſabucus parua quæ Ebulus: Chamecerasi ceraſi quales auſtero quæ ſunt fructu cum primis uidemus breuitate ab aliis differentes: Plinius de Sabuco: habet alterum genus ſil/ueſtre quod græci Chameacten alii Helion uocant: mul to breuius: Dioſcoridi eſt Helioſacte: ακτη græcis Sa/bucus:

Chamedaphne — *Chamemyrſine* — *Chamelea* — *Chameſyce* — *Chameacte* — *Ebulus* — *Chamecerasi* — *Helion* — *Helioſactæ* — *Actæ*

C eramion orcã dicũt teſtam tegulãq;/ & oĩo fictilia quæ/cũq; græcis κεραμιξι uocãt κεραμευσ τοσ figulis

κεράμιον figlina: Et Ceramides colorem figlini ſigni ficat qualis fere Leucopheus in plumis quorundam aui ſerum uidetur: Ceramites Plinio gemma teſte colorem habens. Figlina Ceramides Ceramites

C eruſa unus e coloribus candidus fit omnis ut inquit Vi truuius e plumbeis laminis non ſine aceto: Plinius Pſy mithium quoq; hoc eſt ceruſam plūbariæ dát officinæ leuiſſima omnis præter quæ ad candorem fœminarum adhibetur: lœtalis potus ex frigiditate, ſicut ſpuma argē ti: nam maxima pars uenenorum frigore interimit ut Celſus autor eſt. Pſymithium Venena

C alantica tegmen muliebre, ut mitra fere quod capiti in nectitur Mar. Cicero in Clodium, cum calanticam ait capiti accomodares.

C oſmotica compoſitiones & medicaméta ad capillos ut uolunt colorandos uenuſtādoſq;: qualia ſcripſiſſe ferūt archigenem medicum: ī quibus myrrha & ſalis ſpuma cōmixtis flauentes & criſpos fieri capillos oſtendit: Coſ moticorū quoq; Gallenus mentionem habet quorū alia capillum nigrant quædā reddunt candidum, & alia ruf fant: ut effœminatorū & mulierū ea eſt una cura: refertq; ſe uidiſſe fœminas cōplures īmodica affectati capillitii curioſitate defunctas uitiato lœtifera frigiditate ipſo ce rebro: Ego edentatas hoc uno e noſtris ſcio plurimas, niſi ſit forte ex fucorum dealbamentis quæ luxorē & cariem dētibus afferre ſolēt: Coſmos ornatus: unde mū dus græcis hoc nomine appellatus: ſicut coelum noſtris quoq; auctore Plinio: Coſmopolites ciuis mundi, qualē ſe prędicabat Socrates: Acoſmos incomptus inelegans At Coſmiana unguenta a coſmo unguentario nomen acceperunt: de quibus Martialis & Petronius. Edentatæ Coſmos Mundus Coſmopolites Acoſmos Coſmiana

C alliblephara medicamina quibus fucantur honeſtanſq; pili ī facie geniſq; maxime: Satyricus poeta Ille ſuperci lium madida fuligine tinctum obliqua producit acu pi gitq; trementes attolens oculos: Pli. Calliblepharīq; pari modo fuligo in hoc uſu temperatur: βλέφαρον palpe Blepharon

bra genaue latinis:de genus Feſtus & alii:Os ab his trāſ/
uerſum tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur/Iuga/
le inquit Celſus appellari poteſt ab eadem ſimilitudine a
qua id græci Zigodes nominant:

Iugale

Zygodes

Corallium columue naſcitur in gallico ſinu circa orcha/
das inſulas: & in ſiculo circa Heliam & Drepanum:
apud grauiſcas quoq3/& ante Neapolim cāpaniæ: for/
ma eſt ei fruticis/ color uiridis/ baccæ eius candidæ ſub/
aqua ac molles/exemptæ cōfeſtim durātur & rubeſcūt:
quaſi corna ſatiua/ſpetie & magnitudine: aiunt tactu ꝑ/
tinus lapideſcere ſi uiuat inquit Plinius.xxxii. Itaq3 oc/
cupari euelliq3 retiliꝰaut acri ferramento præcidi: hac de
cauſa Corallium uocitatum interpretantur: απο τισ
κουρασ id eſt a precisione/alii Cerallium a απο του
κειρεσθαι/eradi/demeti:optimūq3 maxime rubet/nec
ſcabioſum/nec lapideum:ſurculi infantibus adligati tu/
tellam habere creduntur:Nunc maxima eſt penuria uē/
dibili merce/fœminis admodum expetita ad monilia:
ut olim Indoꝝ uiris/apud quos tanta fuit illi auctoritas/
quanta apud nos indicis margaritis: Et cum in eo bac/
cæ dicantur/ monile baccatum ex Corallio dici poſſe
quis negauerit.

Curallium

Ceralium

Baccæ

Monile baccatum

Capital. M. Varroni faſciola qua capillum colligaret di/
ctum a capite/ut capitalis inimicus/& ædes capitales ab
exitio capitis & uitæ Plauto: & capital inquit Nonius
capitis periculum:Feſtus Pomp. capital linteum quod/
dam quo in ſacrificiis utebātur:& capital facinus quod
capitis pœna luitur:

Caſtula eſt palliolum præcinctui infra papillas/quo mulie
res inquit Marcellus nunc & eo magis utuntur poſtq̄
ſubuculis deſierunt: idem fere quod ſtrophium & ma/
millare de quibus dicturi ſumus:

Calyptræ ueſtimenti genus quo ut ſcribit Feſtus capita
operiebant: utcumq3 muliebre eſt capitis tergmen ca/
lyptra:

Crepidæ crepidulæ/Soleæ/Gallicæ calciamēta ūeterum

Crepidulæ

Soleæ

Gallicæ

ut diximus: ſunt huius generis & apud nos/inter ſola ſu bere adito/unde ſuberatæ dictæ / & (qđ magis placet) Suberinæ: quas fœminæ ad eam altitudinem cõſuetas induunt/ut in publico gigantes uideantur: in cubili pyg/ meæ ſint: Suberinæ

Carminator/carminatrix & carminatio a uerbo carmiare de quo Plinius in mentione lini. Mar. Varro de lingua latina Carere in Neuio a carendo / quod lanam tum purgant ac diducunt ut careat ſpurcitia / ex quo carmi/ nari dicitur tum lana cum caret eo quod in ea heret.

Cupes cupediaqȝ antiqui lautiores & ganeatos cibos no/ minauere/Vnde cupedinarii uenditores: & cupedinari/ um ſiue cupedinis forum: quod alii a Cupe Cupedioue romano dictum uolunt/quo ob latrocinium damnato/ boniſqȝ publicatis ſancitum uti in eius domo eſculenta & obſonia uenirent: ueluti quoqȝ macellum a Macello/ ut inquit Feſtus: Vnde Macellarii apud Suetonium in Veſpaſiano: Siue a mactandis pecoribus cum notat la/ nienam ubi lanii mactant pecora/& carnes uendunt: di/ ximus ex Varrone in libro de partibus ædium: At Mar. Ciceroni.iiii.Tuſcul. quæſt. Cupedia eſt ganeatorum ci/ borum cupido: Cnpedia Cupedinarii Cupedinis fo/ rum Macellum Macellarii Laniena

Chiromantes per manuum liniamenta diuinare quæ hominibus euentura ſunt bona uel mala conantur: un/ de nomen: ars ipſa profeſſione Chiromantia: ut Aſtraga lomantia per talos/ Velomantia per ſagittas pares/& ut plurimum quatuor oppoſitis crenis/ Capnomantia per fumum unde Capnomantes: Hydromãtia per aquam. Aſtragalomã/ tia Captomantia

Circitores ſiue Circuitores/ quibus ut inquit Vlpianus iu reconſult.de Inſt.act.ueſtiarii uel lintearii ueſtes/dant cir cunferendas diſtrahendaſqȝ: Circitor in militia qui ui/ gilias circuit de quo Vegetius: Circitor cuſtos in pria/ peis: Circulator uero qui ut circunforaneus loca per/ agrat publica lucri gratia uerbis argentum ſibi ſæpiſſi/ me comparans: Appuleio iureconſulto & aliis: Inter circulatores habentur præſtigiatores / Venenarii/ phar/ Circulator Circũforanus

macopolæ/ herbariiue medici/ & id genus aliſ circum/
forani/ ita.n.a.Mar.Cicerone nominantur in ea oratio/
ne/quæ eſt pro cluentio: Paulus lib. xlvii. dig. ter. de
extraord.cri.in circulatores inquit qui ſerpentes circũſe
runt & proponunt:quibus omnibus eam fidem haben
dam ſemper exiſtimaui/quam flenti priuigno ad tumu/
lum nouercæ cuius ueras lachrymas ne dixeris.

Coniectores a coniectu ſomniorum & omnium interpre/
tes:ut eſt apud Quintilianum & Feſtũ: Plautus in Am/
Somnium — phit.Ego Tireſiam coniectorem aduocabo & conſulã:
Inſomnium — Iidem a ſomniis ſomniatores:Somnium uero & Inſom
Phantaſma — nium uiſa omnia dormientium complectuntur:Inſom/
Ephialtes — nio phantaſma occurrit quod uiſum.M.Cicero:& Ehi/
Incubus — altes qui noſtris Incubus/cum teneri ſtrangulari ex al/
to cadere/a uoce concepta prohiberi uidemur: ſomnio
autem uiſio & oraculum/de quibus Macrobius ſatis
multa.

Cunæ in quibus iacent infantes/eadem cunabula/quæ lo
ca aliqui interpretantur ĩ quibus naſcuntur a uerbo κυ
Cunabula — ειν quod eniti ſignificat: ut cunq; cunabula primor/
dia unde uocantur/ſic Apuleio cunabula urbis condi/
tæ: Fortunatiano cunabula uerborum & Iureconſultis
Incunabula — Cunabula legum: Incunabula gentis Vergilio hæc ea
dici poſſe uidentur quæ cunas ſequuntur:ut Crepundia
de crepundiis Vopiſcus in Aureliano Cæſ. ex paliolo in
quit purpureo quod ſoli ſui temporis imperator obtu/
lerat ſacerdos mulier crepundia filio feciſſe perhibetur:
Cunina — Cuninam deam/coluerunt ueteres quæ cunis præeſſet
Foriola — infantium:& cunire dixerunt ſtercus facere/quando Fo
riola(ut plurimum) quæ ſunt ſtercora liquidiora in cu/
nis infantuli egerere ſolent;unde inquinare: Crepundia
Spargana — ipſa ſpargana græce dicuntur:inde ſparganoptes: Plini/
Sparganoptes — us.xxxiiii. Celebrebatur Stypax inquit uno ſigno ſpar/
ganopte Periclis olympii hic uernula fuit exta torrens
Splanchgnoptes — & ignem oris ſpiritu pleni accendens: Vnde Sphlanch/
gnopte legendum aliqui contendunt/ & rectius ut opi/

nos quãdo τα σπλαγχνα exta οπτω torreo οπτον assum optesis assatio dicũtur: & Splachnoſcopos extiſpicem notat:

Opton
Optesis
Splanchna
Splachnoſcopus

C repitulum ornamentum capitis quod in eius motione crepitum reddat: crepitacula uero manu pultantur crepitum dulciſonũ facientes de quibus Martialis Si quis plorator collo tibi uernula pendet Hæc quatiat tenera garrula Siſtra manu: Siſtra ipſa apud ægyptios in ſacris Iſidis recepta.

Crepitacula
Siſtra

C rapula a græcis κραιπαλη quaſi luƈta capitis: Plinius xxiii. nouitium reſinatum nulli conducit capitis dolorem & uertigines facit ab hoc diƈta crapula: Item de reſina coquenda alia inquit temperies ad crapulam: Eſt autem Ariſtotelli in problematis feruor & quædam inflammatio magis confliƈtans q̃ temulentia: Sed eidem Plinio. xiiii. cum dicit pugnacibus Liguriæ & circumpadanis muſtis crapulæ plus inditur lenibus parcius medicamen erit crapula quo uini lenitas excitatur: ut ſentiebat Hermolaus:

C yclas ab orbe ueſtis (ut uolunt) fœminarum maxime longa cum Syrmate: Propertius & longa cyclade uerrit humum: Cyclus circulus Vnde Epicycli in cælo ueteribus uel ignorati uel negleƈti ut parum neceſſarii: in his planetas reuolui & fieri retrogradationes a neotericis eſt receptum:

Cyclus
Epicycli

C occina a cocco quod rubẽs gramen eſt Callatiæ ad ueſtium infeƈturam: commendatiſſimum & circa Emeritam hiſpaniæ ut ſcribit Plinius libro nono &. xvi. Granum inquit hoc Quiſquilium uocant. Vnde Quiſquiliata ueſtis quam nunc Squarlatam uulgo dicunt credita Hermolao Et. xxiiii. Cocci ilicis inquit genus eſt in attica fere & aſia naſcens in uermiculum ſe celerrime mutans & ideo Scoletion uocant improbantq;: Commendatur & charmoſina ueſtis ut quæ aſpicientes plurimum deleƈtet: Charma gaudium uoluptas:

Coccum
Quiſquilium
Quiſquilia ueſtis
Scoletion
Charmoſina ueſtis
Charma

C rocota ueſtis croceo colore a qua Plauto in Aulul. Cro

Crocotarii cotarii infectores:eadem fere crocrotula: Idem Plautus
Crocotula in Epidico Caltulam inquit aut crocotulam unde cro/
Crocotularii cotularii:a calta caltula: inter uiolas odoris ſuauiſſimi
Caltula calta nũmeratur: Eſt & græcis κροκωτοσ: ſpecies tu/
Calta nicæ orbiculatæ:eiuſdem coloris fuerat Epicrocum ue/
Crocotos ſtimentum cuius meminit Marcus Varro: Et Feſtus
Epicrocum amiculi genus uocat croco tinctum tenue & pellucidũ:

C hlamys ueſtis mulieribus æque ac uiris communis:No
Paludamẽtũ nius paludamentum inquit ueſtis quæ nunc chlamys
dicitur: paludamenta ab imperatoribus recepta unde
Paludati: & paludamentum ex auro textili Agripinæ
Chlamydula Auguſtæ dedit Plinius: Maro reginæ Didoni chlamy/
dem quam primo numina Pompilium regem in uſum
Chlamydion urbis recepiſſe legimus: chlamydula per hipocoriſma
græcis Chlamydion:

C ymatiles ueſtes a fluctibus quæ græci κυματα:textu/
Cymata ra ipſa fluctuantes undas imitante: Plauto eſt Epidico
Cumatile eſt Cumatile noſtris fere Vndulatum ab undis ueluti
Vndulatum forſitan etiã Vndones cilicii/ quibus non multum erũt
Vndones diſſimiles(ut reor) Symballota quæ paſſim uocamus:
Cimata in braſſicis dicta de quibus ex Plinio diximus
Symballota & L. Columella Frigoribus caules & ueris cimata mit/
tit:Symballoton autem quaſi Symbleton proprie dice
Feltrium tur ueſtis coacto per ſe uellere potius impexu ꝗ textura
Peltrium e neotericis quidam uocauerunt:nam & lanæ
per ſe coactæ ut ſcribit Plinius.viii. ueſtem faciunt/& ſi
addatur acetum etiam ferro reſiſtunt: immo uero etiã
ignibus/nouiſſimo ſui purgamento/ quippe ahenis co/
quentium extractæ in Indumenti uſum ueniunt: Gal/
liarum ut arbitramur inuentum: Vnde coactilia iurecõ
Coactilia ſultus: Vlpianus de au. & arg.leg.libro.xxxiiii.Pandecta
Veſtiarium rum Ariſto etiam inquit Coactilia ueſti cedere/ A ueſti/
bus ueſtiarium ubi habentur: Vopiſcus in Aureliano
Cæſ.Oloſericam ipſe in ueſtiario ſuo non habuit:

Colobopus C olobia manca & mutilata manicis ueſtimenta exomi/
dum generi adnumeranda: nam κολοβοσ truncus &

mutilatus: Vnde κολοβόπους truncus pedis:

C lauus ueſtis genus/& clauatæ ueſtes a clauis etiam quã/ doq; aureis: unde Auroclauatæ: quibus diuiſæ fuerant has audio a noſtris Verucatas dici: Claui aurei & pur/ puræ pars inquit Vlpianus libro. xxxiiii. digeſto: ſunt ueſtimentorum: Item clauiq; qui ueſtibus inſuuntur: & Vopiſcus de Tacito Imperatore: Auroclauatis in/ quit ueſtibus idem interdixit: Et latus clauus ueſtis ſe natoria fuſſior a qua Laticlauii nominati: Suetonius in Auguſto Cæſaris Binos plerumq; Laticlauios præpo/ ſuit ſingulis aliis: Item togis neq; reſtrictis neq; fuſſis/cla/ uo nec lato/nec anguſto: calciamentis altiuſculis ut pro cerior q̃ erat uideretur: Plinius octauo Tunica lati claui in modum gauſapæ texti nunc primum icœpit: Claua/ ta inquit Feſtus dicuntur aut ueſtimenta clauis in texta aut calciamenta clauis confixa: nam claui & caligis ad/ diti: Vnde caligarii appellati: Plinius. xxxiiii. de ferro/ aliudq; breuitate ſola placet/clauiſq; caligariis: Et clauis quoq; ſuffixæ crepiolæ: Idem. xxxiii. Agonem Teium Alexandri magni præfectum aureis clauis ſuffigere cre pidas: de quo & Plutarchus Vnde claui Crepidarii: Clauus qui græce ἧλος rotunda ſpecie coloris albi in plãtis digitiſq; pedum maxime dolorem ſi non alias ta men ingredienti mouet: Illum autem recte agrion dice/ mus quo Silius Italicus poeta interiit auctore Cecilio in epiſtolis: qui clauum habet morboſus eſt inquit Vlpia/ nus. xxi. ff. titulo de ædil. ed. Sunt & oculorum claui. Cor. Celſus claui autem inquit uocãtur calloſa in albo oculi tubercula/quibus nomẽ a figuræ ſimilitudine eſt: Clauum nauis temonem ſciunt omnes inter adminicu la gubernandi quæ Tiphis inuenit:

Clauatæ ue/ ſtes
Auroclauatæ
Verucatæ
Latus clauus
Laticlauius
Caligarii claui
Crepidarii

C uculus ueſtis uilis ſatyrico poetæ Columellæ & aliis: Martiali inuolucrũ eſt quo ſalarii fartores ſpeciarii err ẽ tibus dant ſalſamẽta/Iſitia/aromata inuoluta: Chartho/ cium uulgo dicunt cum fiat e charta uili illa Emporeti/ ca/aut librorũ: quales ego uel cluuienus At cuculus qui

Cucullus
Chartocium

Cocyx & Cucullus ac græce κοκυξ auis eſt a ſono uocis no/
men ſortita: tranſiuit hæc in obprobrium ninitorum
ut eſt apud Flaccum in ſermonibus/& refert Porphirio
Pliniuſq; li.xvm.natural.hiſtoriæ:

C aligæ olim militibus ut plurimum in uſu/a quibus. C.
poſtea Cæſar Caligulæ cognomen accepit: ut ſcribit
Caligula Suetonius: Sextus Aurelius Caligula inquit filius fuit
Germanici/& quia natus in exercitu fuerat cognomen/
Caligatus tum calciamenti militaris id Caligulæ ſortitus eſt: hinc
caligati caligas induti:

C ampeſtre ſubligar quo pudenda uelamus a campo ut
ferunt Martio in quo Romana Iuuentus exercebatur
luctа & aliis Gymnicis belliciſq; meditationibus non ſi/
ne uelamine genitalium/de quo Diuus Auguſtinus in
Campeſtrati diuina ciuitate: meminit & Horatius: unde campeſtra/
tos athletas legimus:

C alopodia uulgo pedum e ligno calceamina & ligneas
Crotopezia fere crepidulas nuncupant: habentur & Crotopezia li/
gnea pedis a ſonitu indumenta quæ ni fallor Anſelmus
Crypodes noſter in poematio quodam ſuo Crypodas appellauit:
Calones eſt autem græcis καλοιϖους ολος: At Feſto Calo/
nes calcei ſunt e ligno facti:

C apitium caput tegit ex Nonio. At Marcus Varro Ca/
pitium inquit ab eo quod capit pectus id eſt ut antiqui
dicebant inductui compræhendit: ad quod facere ui/
dentur Varronis quæ ponũtur exempla ab eo ipſo No
Capidulum nio: Feſtus uero Capidulum ait genus ueſtimenti quo
caput tegebatur:

C heridotæ ueſtes manicatæ ultra brachia ad manus uſq;
Chironomia productæ χειρ manus græce: Vnde chironomia lex
Ecechiaria geſtus & motus manuum/Ecechiria ceſſatio pugnæ pa
Induciæ ctitia ueluti a manibus temperatio quædam/noſtris In/
Chirothecæ duciæ ut belli & offenſarum feriæ ex pacto utrinq; fir/
Manicæ mato ne ſe ſe hoſtes inuicem laceſſant: Chirothecæ no/
bis manicæ tegmenta manuum: Plinius.xvm. de ſpat/
to Ocreatis inquit cruribus maniciſq; tectis manibus:

Chirotechnia ars manualis:Chironactri manuales ope ratii dicentur: Et Idiochira ſcriptura priuata quæ fit ſe creto amicis interuenientibus & propria manu ſubſcribentibus/ cuius meminit Leo imperator.C.quæ po.in pig.hab.etiam ſi perperam Iuriſperitis dicit Hydocua: Sunt & chirographa uulgatiſſima:Et Idiographa propria manu ſcripta: A.Gellius Idiographum librum Vergilii ſe ſe inſpixiſſe in quo ut ſcriptū eſt/ Libra dies ſomniq; pares ubi fecerit horas: Chirotechnia Chironactri Idiochira Chirographa Idiographus

C ucurbitæ & cucurbitulæ quæ medicinales dici meruerunt omnibus notæ.Plinius.xxxii.diuerſus hirudinum quas ſanguiſugas uocant ad extrahendum Sãguinem uſus eſt/quippe eadem ratio earum quæ cucurbitarum medicinalium ad corpora leuanda ſanguine/ ſpiramenta laxanda iudicantur:Cor.Celſus.iiii.Admouendæ cer uicibus cucurbitulæ ſic ut cutis incidatur: Item Cucurbitulas ſine ferro præcordiis admouere: Cucurbitulæ

C lyſteria ad eluandam aluum & purgandam inuēta fuere/unde nomen/monſtrãte ut uolunt Ibide aue in ægypto/ut cūq; plurimum cōferunt in febribus ſi aluus eſt ſubſtrictior/ & inteſtinorum doloribus de quibus Plinius/Celſus/Auicenas Galenus cretus medicorum Hoc unum admonere lubet:In febribus curationem recipere quæ poſſunt/nam mori oportet cum moriēdum eſt: optima: Alexipharmaca/& uice medici ægris adhiben da/fore Dietam/Vomitum a canibus ut aiunt moſtratum/ Clyſteria Phlebotomia /frictio/poſt hæc unctio/ geſtatio/ modica ambulatio/ & in cibis Euchylotropha quæ boni ſuccibene nutriant: Ibis Vomitus Euchylotropha

C ataplaſmata de quibus non ſemel Plinius a noſtris fere Emplaſtra / eadem & Malagmata ſunt qui accipiant: Emplaſtra tamen uulneribus adhibētur/unguenta neo tericis medicis & uulgo dicta: Malagmata integræ cuti iniiciuntur Plinius de Zopiſſa.xxviii. Additur autem in malagmata ad diſcitiendas collectiones:nam malag Emplaſtra Vnguenta Malagmata

mata maxime fiunt ex odoribus eorum etiam ſurculis
Paſtilli — Emplaſtra & paſtilli magis ex quibuſdam metallicis:
Trochiſi — plura Cornelius Celſus libro quinto. a pane paſtilli Feſto dicuntur Trochiſos græce appellant: Sunt autem
Eneapharmacum — eidem Celſo inter emplaſtra Tetrapharmacum / Eneapharmacum/Epiſpaſticum ad extrahendum/ & quod
Epiſpaſticum — effractis capitibus preſertim conuenit Cephalicū:aliaq;
Cephalicum — Leuia uero & pinguia emplaſtra medicamentaq; Lipa-
Liparæ — ras fere græci uocant:

Catapocia a deuorando noſtris Pilulæ Plinius.xxviii.Ex
Pilulæ — caluaria ſuſpendio interempti Catapocia fecit contra canis rabidi morſus Antheus:Idem.xxvi.de Tithymallo/Semen in uſu cum melle decoctum ad catapocia ſoluendæ alui gratia:Et.xxiiii.de camepyte fiunt ex ea inquit & hydropicis pilulæ cum ficu aluum trahentes: Cornelius Celſus Bina catapocia mane bina noctu dormituro dantur:

Catharticha quæ purgant/aluum ſoluētia fuſſamq; red-
Catharſis — dentia: καθαρσισ purgatio: καθαριζω purgo:Aſcle-
Purgationes reiectæ — piades in eo libro qui eſt de tuenda ſanitate purgationes reiecit/& ſunt hæ quidem pernitioſæ ſi nimis ut inquit Celſus ualentibus medicamentis fiunt: Et ut interdum neceſſariæ ſunt/ ſic ubi frequentes/ periculum afferunt: Vnde medici ipſi quas laudant / & aliorum corporibus ingerunt / ſuis tamen nunq̄ uel raro exhibent: Et mihi quidem ſapere uidentur:etiam ſi maximo in diſcrimine / Satius eſt anceps auxilium experiri q̄ nullum:

Cauteria cautereſq; ferramenta ignita dicuntur / & quic-
Cauteres — quid ui cauſtica/carnes putreſcentes ulcera male habē-
Cauſtica — tia & alia curat: hinc Diuus Hieronymus putridæ carnes ferro curantur & cauterio: Cauſtica uero medicamenta ſunt urentem uim ſortita ut fimus columbinus/ auripigmentum/calx/ſquamma æris / chalcitis / fex ui-
Encauſtice — ni combuſta/ærugo/innumera : Sed & cauteria pictoribus dantur in uſu picturæ illius quam Encauſticen

uocant coloribus inuſtis & reſolutis igne cæris Martianus Iureconſultus.xxxiii.ff.E titulo de fund.Inſtru.Pictoris inſtrumento legato ceræ colores ſimiliaq; horum legato cedunt: Item peniculi & cauteria & conchæ: Plinius.xxx.omnium cochlearum cinis ſpiſſat/calfacit/ſmecticaui/ & ideo cauſticis miſcetur: Idem.xxvii. de Dryopteride herba uis ei cauſtica ideo & pſillotheum eſt radix tuſa: Et Martialis ſaponem ſpumam cauſticam appellat:

C æratum a cæra quando ceratis ea miſcetur: quibus utuntur medici in primis uulnerarii chirurgiciue: Plinius. xxxiii. Adiicitur cum ſunt repurganda uulnera aut replenda ceratum: Celſus libro.v. Cerati inquit eloti quod Peplymnenon uocant: Peplymnenõ

C ollyria oculorum medicamenta Plinius.xxv. de chelidonia herba: ſingulari remedio contra caligines oculorum/utuntur & per ſe ſucco in collyriis quæ chelidonia appellãtur ab ea: Cornelius Celſus libro.vi.Cythion collyrium quidam a colore cinereo Tephrion appellãt τεφρα cinis: Vnde & Tephria marmoris genus ipſi Plinio eiuſdem coloris: Sed & aluo quoq; immittuntur Collyria: Columella.vii. de cura & medicina equorum Cunila bubula & herba pedicularis cum ſale trita & decocta melli miſcentur: atq; ita facta collyria ſubiiciuntur quæ uentrem mouent/bilemq; omnem deducunt: Auribus quoq; hominum Celſo libro iam dicto/Inde collyrium factum in aurem demittitur: Et fiſtulis idonea ſua oſtendit collyria uti linamenta tentaſq; uulneribus: ipſius hæc uerba ſunt ex libro quinto. Collyrium fieri debet altera parte tenuius/altera paulo Plenius: idq; ea parte qua tenuius altera antecedente demitti oportet in fiſtulam: donec ſanguis purus ſe oſtendit: quæ in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Chelidonium Cythion Tephrion Tephria

C eroma a græcis eſt: de quo iam diximus: Patos etiam Patos

mixto preſtat:

C oriza diſtillationum genus eſt cum pituita nares tãtum obſidet & grauat uocemq; obtundit. Grauedo latinis dicta: Vnde Apuleio nares grauedine oppletæ: Hippocrates grauedinem & omnes diſtillationes Coryzas appellat: inde grauedinoſi & Coryzoſi: Sed & grauedo torporem & illam quæ ſentitur interdum capitis grauitatem ſignificat: Pituita uero fluctio/ diſtillatio/ catarrhus eſt palatum fauceſq; obſidens: ut Granchus cum guttur & arteria corripitur: quam ob cauſam Arteri/cum quandoq; id uitium uocant: utcumq; Branchum Coryzan catarrhum inter diſtillationes poſuerunt medici & græce Cataſtagmi nominantur in cõmune: Cornelius Celſus/iiii. Hæc omnia coryzas Hippocrates nominat/ nũc uideo inqt apud græcos hoc nomen in grauedine ſeruari diſtillationes Cataſtagmos appellari: Colocyntha uero Agaricum & ueratrum album pituitam trahunt/ ut refert Aphrodiſæus at Scamonea flauam bilem: eſt & eidem Celſo libro tertio grauedo articulorum. Grauedo Grauedinoſi Coryzoſi Pituita Catarrhus Branchus Attericum Cataſtagmi

C ardian cor dicunt græci/ unde cardiacus morbus & cardiaci eo laborãtes/ fuit & græcis antiquis Cardia quoq; oſtium & os uentris: inde Cardiogmos: uerbum cardiottin quod eſt uehementer eſurire: ita enim Dorienſes ut ſcribit Pollux intempeſtiuam famem dixerũt quam Xenophon & communis lingua Bulimon de qua diximus: Sed & cardiogmon pro æſtu cordis alii accepe/runt/ & cardian alii ſuo iure dolorem cordis dixere/ eſt autem cardiacus morbus phreniti contrarius quamuis ſæpe ad eum phrenetici tranſeunt/ Si quidem mens in illis labat in hoc conſtat/ id autem nihil aliud eſt quam nimia ut Celſus ait libro tertio imbecillitas corporis quod ſtomacho languente imodico ſudore digeritur: Cardiacus Cardiogmos Cardiottin

C holeræ morbi genus precipitis in quo ſimul fieri ſolent uomitus & deiectio: Celſus quarto Cholera commune

ſtomachi atq; inteſtinorum uitium uideri poteſt: nam
ſimul & deiectio & uomitus eſt: inteſtina torquentur/
Choleriq bilis infra ſupraq; erumpit: Vnde cholerici Galeno & ali
is: Pro bile quoq; ut uulgus & medici recentiores lo/
quuntur accipi ſolet: Lampridius in Alexandro Cæſare:
Vt iudices qui furtorum fama laboraſſent etiam ſi dam/
nati non eſſent caſu aliquo cum uideret cõmotione ani/
mi ſtomachi choleram euomeret toto uultu inardeſcẽ/
te ita ut nihil poſſet loqui: Plautus in Amph. fames &
mora bile naſum concinunt:

Cœlia C œliaci a cœlia uentriculo ſtomachi appellantur q; ægri
tudo hæc quæ longa eſſe conſueuit/ dolorq; in ipſius
uentriculi porta conſiſtat ut ſentit Cornelius Celſus li/
Pylutos bro quarto quæ Pyluros græce dicitur in inferiores par
tes ea quæ excreturi ſumus emittens: uenter indureſcit
aluus nihil reddit/ac ne ſpiritum quidem tranſmittit/ex
tremæ partes rigeſcunt/ difficulter ſpiritus redditur: In/
de medicamina quædam huic morbo aduerſantia Cœ
liacæ uocantur: Plinius noſter uigeſimo multoq; magis
Cœliace quas uocant lexipyretas quaſq; Pepticas & Cœliacas:
Cœliolyſia Et Cœliolyſia. M. Ciceroni ad Atticum eius partis ſolu/
tio aluo reddente:

C olum morbi genus in inteſtino præſertim laxiore ple/
nioreq; Serenus cum colum inuiſum morbi genus inti/
ma carpit mande galeritam uolucrem quam nomine
dicunt Plinius trigeſimo Coli uitium efficaciſſime ſana
Gelerita tur aue galerita aſſa in cibo ſumpta/ & uigeſimo ſexto
Id ipſum mirabile alios deſinere in nobis morbos/alios
durare ſicuti Colum/Tiberii Cæſaris Principatu irrepſit
id malum/ nec quiſq̃ prior imperatore ipſo ſenſit/ ma/
gna ciuitatis ambage cum edicto eius excuſantis ualitu/
dinem legeret malum incognitum: Colon laxum inte/
Colici ſtinum/Colici eius dolore qui uexantur: Colazeſte græ/
ci torqueri cruciariq; nam eius partis dolores torquent
Cordios cruciabiliter: Is morbus & cordios & Cordapſos dici ſo
Cordapſos let/in quo uehemens inflatio & acuti dolores/ dextra

magis parte ut inquit Celſus libro quarto. Inteſtinum
quod uerti uidetur prope ſpiritum elidit: in pleriſq; poſt
frigora & cruditates oritur: deinde quieſcit/ & per æta/
tem ſæpe repetens ſic cruciat ut uitæ ſpatio nihil demat
Medicamentum eius morbi gratia comparatum eſt
quod Colicon nominatur id ſe reperiſſe Caſſius gloria/ **Colicon**
batur/ Et libro primo Si laxius inteſtinum inquit dolere
conſueuit/ quod Colum nominant/ cum id nihil niſi ge/
nus inflationis ſit/ id agendum ut concoquat:

C ondylomata tubercula ex inflãmatione præſertim cir/
cum ſedem coronamq; eius conſiſtant/ ut ſcribit Pollux
procidit anus quoq; uti & os uuluæ ut inquit Cor. Cel/
ſus libro quinto/ interdum purum interdum humore
mucoſo circundatum/ Vnde ani procidentia uuluæq; **Procidẽtia ani & uuluæ**
Plinius uigeſimo primo in mentione medicinæ uiola/
rum oculorum priuatim epiphoris/ & ſede procidente
uuluaq;:

C hironium ulceris genus in pedibus cruribuſq; ſine peri/
culo/ non ſerpens renouatur tamen/ ut refert Cornelius
Celſus libro quarto & non facile ſaneſcit: magnum id
alioquin duas horas habens calloſas & tumentes/ ſa/
niem non multam tenuemq; emittentes modico do/
lore:

C neſmus appellatur pruritus ille/ abſq; ulceribus/ ut ſicca
fere ſcabies/ qui ſenio adfectos plerumq; inquietat quã/
do non facile tollitur:

C auſon a uehementi calore & aduſtione genus ardens
ardens febris dictum medicis καυσις uſtionem ſigni/ **Cauſis**
ficat: Vnde cauſiam tegmentum ad ſolis ardores arcen/
dos dicimus: de qua Valerius Maximus/ Plutarchus & **Cauſia**
diſtico Martialis/ febrem inquit Celſus libro ſecundo
ardentem quam Cauſoden uocant ſubitus horror ex/
ſoluit: utcumq; huius febris initia aliorumq; fere omni/
um morborum famem ſitimq; deſiderant:

C achexia malum corporis habitum inducit quo alimẽta
uitiantur corrumpunturq;: Phthiſis eius ſpecies: uñ ca/

Cachectici cachetæ & cachectici: Plinius.xxxii. Cachecticis inquit
quorum corpus macie conficitur: Celſus libro.iii. Ca/
chexiam appellãt ubi malus corporis habitus eſt: ideo/
q; omnia alimenta corrũpũtur: Sed habitus ille quoq;
corporis quem nõ ſine macie uidemus Hydropem an/
tecedere Cachexia uocatur: Paulo: & omnino malus
habitus corporis hoc nomine a græcis ſignificatur:

C erion fauus noſtris/morbi ſpecies in ſcapulis & pectore
Fauus frequentior/nõ unis fiſtulis pus mellis ſpiſſitudine euo/
mentibus/carne ipſa in altitudinem corrupta & ſubpal
Meliceria lida ut refert Pollux: Meliceria(ni fallor)Celſo libro.v.
appellata: Eſt etiam inquit ulceris genus quod a faui
ſimilitudine meliceria græcis nominatur/idq; duas ſpe/
cies habet alterum ſubalbidum furunculo ſimile/Sed
maius & cum dolore maiore/quod ubi matureſcit ha/
bet foramina per quæ fertur humor glutinoſus & pu/
rulentus/ad iuſtam maturitatem non peruenit ſi diui/
ſum eſt multo plus intus corrupti q̃ in furunculo ap/
paret: ultiuſq; deſcendit/raro fit niſi in ſcapulis: Vt ſit
Cerion alterum genus meliceriæ: Plinius de Peponi/
bus radix ſanat ulcera concreta in modum faui quem
Cerion uocant: Idem Vlceribus quæ Ceria uocantur id
eſt faui:

C arcinoma ulcus cum inflamatione & duritia liuidi co/
loris/& ſubrubidi manans ſanguine ut ſcribit Pollux/
raroq; coherent & recuruantur in eo uenulæ atq; pilli:
Cornelius Celſus libro quinto. Tria facit eius genera:
Cacoethes Cacoethes cum ulcus quidem preſſum eſt/ſed quæ
circa ſunt intenduntur & intumeſcunt: aliud ex illo qd'
Carcinoma proprie uocat ſine ulcere/deinde ulcus ex
Thimium eo Thimium nuncupat: tolli nihil niſi cacoehtes poteſt
cætera curationibus irritantur: Plinius.xxxi. Sal carcino
matis imponitur cum uua Taminia.xxxviii. fœminum
uituli cinis ſordida ulcera/& quæ cacoethe uocant e la/
cte mulieris ſanat: &.xxiii. Glans intrita duritias quas
cacoethe uocant cum ſalſa axungia ſanat:

C arbunculus qui & carbo horrendus ut ille inquit, abſceſſus eſt ſæpe lœtalis de quo diximus: eſt & arenæ foſſitiæ genus Vitruuio, & terræ Plinio quod affligit agricolam: Carbo autem ad officinas ferrariorum grariorum & aurificum aliosq; ad uſus fit optimus ex glandiferarum materia nouella: aceruatim diſſecti in paruos etiam ſtipites rami additis paleis luto caminantur: accẽſaq; ſtrue eunt in carbones: Carbo

C ancer e morbis eſt carnes exedentibus ad oſſa uſq;: quem Ouidius malum dixit immedicabile: a cancro piſce qui & carcinus, ut uolunt nomen mutuatur. Cornelius Celſus libro ſexto, Si non ea ulcera oris cancer inuaſit: in omni autem cancro exciſo uulnus inquit eſt aduſtendum. Carcinus

C ynicoſpaſmos morbus in facie cum febre accuta fere naſcitur: os ipſum non ſine motu peruertitur, ideoq; nihil aliud eſt q̃ oris diſtentio ut refert Cornelius Celſus in quarto accedit & crebra coloris in facie ac toto corpore mutatio:

C oloſtrum prima a partu ſpongioſa lactis denſitas Plinio: Nonio lac nouum ex Lucilio, Palladius Coloaſtrã inquit paſtores uocant lac in quo ſpiſſior eſt natura: Epigrãmatarius poeta, Subripuit paſtor quæ nõdum ſtantibus agnis, de primo matrum lacte coloſtra damus: Plautus in poenulo mea coloſtra meus molliculus caſeus: Hinc Coloſtratio genus mali eidem Plinio. xi. & coloſtrati infantes lib. xxviii. Vtiliſſimum cuiq; maternum concipere: nutricis exitioſum eſt: hi ſunt enim infantes q coloſtrati appellantur, denſato lacte in caſei ſpeciem: Coloſtra Coloſtratio Coloſtrati

C ircinus fabrile inſtrumentum cuius altero haſtili circũacto Sperica circulatiſue & hemiſperica figura deſignatur: unde circinare Ouidio, & circinatio Vitruuio: Plinius ſecundo omnia autem hæc conſtant ratione circini ſemper indubitata: Circinum & ſerram Perdix Dedali nepos monſtraſſe primus dicitur. Circites uero circuli ex ære facti, qualibus lapideos ad coquinam cacabos cin- Circites

gunt fabri ærarii:

C orbes uiminea fere ruſticis inſtrumenta capacia de qui/bus Marcus Varro & alii rerum ruſticarum ſcriptores: Plinius decimo ſexto Cortex e fago zilia/abiete/ picea i magno uſu agreſtium uaſa corbeſq; ac patentiora quæ/dam meſſibus conuehundis uindemiiſq; faciunt: Inde

Corbitæ
Celox

corbitæ Feſto naues onerariæ q̄ i malo earum ſummo pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendi Plautus in poenulo Celocem mihi ne corbitam date: Celox a celeritudine quæ Actuaria/oneraria autem tarda eſt:hanc Hippus tyrius illam Rhodii inuenerunt:

C ylindrus ut liquido oſtendit Gellius lapis teres a uolubi/litate dictus gemmæ Cylindri Plinio Selino Iuuenali & aliis in longitudinem productæ:Iam cylindraceæ Pi/ſi thecæ eidem Plinio: Sunt & Cylindri geometrici de quibus Cicero in Tuſcul. quæſt. Vitruuius nono Itaq; Architas Cylindrorum deſcriptionibus Erateſthenes organica Meſolabii ratione idem explicauerūt/Vergili/us & alii rei ruſticæ auctores Cylindrum in areæ Vitru/uius in paleſtrarum ambulationis exæquatione nomi/narunt.

Clyndraceus

C hytrapodes κυτρα και χυτρον olla ποδες pe/des dicuntur:

C oticula a cote hipocoriſticos lapis eſt hoc nomine qui olim in ſolo flumine Tmolo lydiæ inueniebatur unde & Lydius dictus/nunc uero paſſim/quæ Heraclium alii uocant:experimentum eo auri argentiq; faciunt ſcrupu lari ut inquit Plinins differentia non fallente ratione mi rabili:

Lidius lapis
Heradius

C innabaris minium dicitur inter uenena cum ex ea fiat argentum uiuum & uiciſſim ex hoc cinnabaris factitia illa quam uulgo Cinnabrium dicunt:Plinius.xxxiii.Mil ton uocant græce Minium quidam cinnabarim unde natus error Indico cinnabaris nomine ſic enim illi ap pellant Saniem draconis eliſi elephantorum morien/tium pondere permixto utriuſq; animalis ſanguine: ſed

Milton
Minium

uide an cinnabaris huius nomine ſignificari poſſit id
quod nunc draconis ſanguinem pharmacopolarum di
cunt officinæ/ etiam ſi uulgaris eſt & adulteratus: Mi/
nium autem agris epheſiorum cluianis primo memo/
ratur eſſe inuentum: Foditur gleba inquit Vitruuius ſe/
ptimo quæ Antrax dicitur ante ꝗ tractationibus ad mi/ Antrax
nium perueniat:

C remaſteras græci uocant ſingulos neruos quibus depē/
dent teſticuli ab inguinibus ut ſcribit Cor.Celſus in.vii. Cremaſteria
Cremaſteria pendentia in ædificiis: cōmunis autē utriꝗ
teſti ſinus eſt qui a nobis cōſpicitur Oſcheon græci ſcro Oſcheon
tum noſtri appellauere/ Scroton

C yminus herba notiſſima etiā columbis uel ſemine quod
appetunt: & in condimentis apud ueteres precipuo in
uſu habebatur: unde κυμινοπριϛης cuminiſector in Cyminopri
auaros nomen tranſiuit qui minimarū etiam rerū ratio/ ſtes
nē habent ſimile quod apud Martialē a ficubus Syca/ Sycamerizin
merezin dicitur cum auaritiæ extremæ hoīem ſignaret
Et ego in noſtrates tris auariſſimos ſcripſi θριδακεμι/ Thridaceme/
ερίζειν cum latucam bigatino emptam diuiderunt lau/ rizin
tæ cœnaturi non tamen cœnā Luculleam in apolline:

C helonia Vitruuio in machinis tractoriis ſunt puluini
ueluti quædam Anſæ tignis adfixæ quibus ſuculæ uti Suculæ
axes fune adligato & cuneis inſertis aduerſandum
immituntur: quemadmodum inquit Sucula cheloniis
retinetur ita axis includatur habens in medio tympa/
num amplum quod nōnulli rotam græci autē amphi/ Amphireuſis
reuſin alii Peritrochon appellant: Sunt & machinis ad Peritrochos
aquam e puteo hauriendam apud nos ſua chelonia in
his axis cum tympano cuneolos ligneos & alterum ca
put funis tractorii adligatum habente includitur: nam
alteri forfex e ferro adnectitur ad urnam continendam
& ad ſolium etiam/ cum tali machina utuntur puteatii
foſſores/ & per æſtatem repurgatores:

C edrium oleum quod e cedro arbore naſcitur/ ueluti e
cupreſſu & pinu reſina/ quo reliquæ res auctore Vitru/ Reſina

nio cum ſunt perūctæ uti etiam libri a tineis & carie nō uitiantur. Sed & Cedrus magna qua Cedrelaten uocāt dat picem quæ cedria uocatur dentium doloribus utiliſſimam refert Plinius.xxiiii. Eius fructus Cedrides appellati tuſſi conferunt urinam ciunt: nam e malis cedri factitium Cedreleon dixerunt: Dion uero & græcorū aliquot ſcriptores/ cedrum pro citro/ & cedria mala p citreis appellauere/quæ citromella tribus generibus diſtinguuntur:

Cedrelates
Cedria
Cedrides
Cedreleon
Cedrꝰ p citro
Citromella

C horobates regula eſt longa ad aquarum librationes idonea aptiſſimaq; Vitruuius.viii. Libratur aqua dioptris/ aut libris aquariis/aut chorobate ſed certius per chorobaten efficitur:q̄ dioptræ libræq; fallunt: Dioptra ipſa inſtrumenti genus eſt geometrici ab explorādo preſpiciendoq;/quo & aquæ librari ſolent/& altitudo turriū e longiquo deprehēdit: ἀπὸ τοῦ διοπτεύειν: Plinius.ii.niſi terra in medio eſſet æqualis dies noctesq; habere non poſſe deprehēderunt: & Dioptræ quæ uel maxime id confirmant/cum æquinoctiali tempore ex eadem linea ortus occaſuſq; cernatur:

Libreæ aq̄rie
Dioptra

C oronæ ad ornamētum capitis/& ad honorem bellatorum habentur:in ædificiis quoq; ad decorem & cameris ꝑpolitis/& laquearibus diſpoſitis ſubiiciūtur/quis & parietes præcingūtur/ æſtiuis maxime locis/aut exedris & ubi minime fumus/nec fuligo poteſt nocere:ſiue puræ/ſiue cælatæ magis placuerint: unde camerarum Vitruuio opus coronarium/& Plinius trigeſimo ſexto Gypſi inquit uſus in albariis/ ſigillis/ coronis ædificiorum gratiſſimus: Sub coronis cimatium/ denticulus/mox Zophorus/in cuius ſpacio ſigilla ſæpius deformantur unde nomen:In cœlo etiānum coronæ uiſuntur: Plinius/ Cernuntur & ſtellæ circa ſolis orbem ceu ſpecie coronæ & uerſicoloris circuli:qualiter Auguſto Cæſare in prima iuuenta urbem intrante/ poſt obitū patris ad nomen ingens capeſſendum:exiſtunt eædem coronæ circa lunam & circa nobilia aſtra/cœlo quoq; inhærentia/

Coronarium opus
Zophorus

ſi in exortu circa ſolem & duplex preſertim ita ut rube ſcāt nubes maximam tempeſtatem: Si circa lunā quar tam: quam ægyptus & alii obſeruant rutulus circulus: imbres & uentos ſi errantium ſtellarum aliquam coro: na cinxerit imbres portēdit: & Seneca primo nat. queſt. Hūc inquit græci Halo quem uocāt nos coronam di: cere aptiſſime poſſumus alii Aream interpretantur: Vi: ſitur circa ſolem & lunam albo colore tempeſtates ar: guens inter Phaſmata aeris uiſa: qualia ſunt iuris: Cha: ſmata qui hiatus: uirgeq: & alia: nam cauma exhalatio in aere eſt quæ in confinio orizontis rubere ex incēdio uidetur: noſtri Flammationem uocitant: — Quarta luna — Halo — Phaſmata — Chaſma — Cauma — Flāmatio

C halcites lapis ab ære nomīatus Plinius. xxxiiii. Fit & ex alio lapide chalciten uocant in cypro ubi prima æris in uentio: mox utilitas precipua reperto in aliis locis præ: ſtantiore maxime Aurichalco quod ob precipuam bo: nitatem: admiratiōem diu obtinuit: eſt autē æs aurei co loris a mōtibus appellatū: niſi ſit ab inuentore: Cadmia inquit Feſtus terra quæ ī æs coniicit̃ ut fiat Orichalcū. — Aurichalchū — Orichalcum

C admia in ærariis fornacibus naſcit̃ optima: ipſe quoq; Lapis eroſus ex quo fit æs inquit Plinius. xxxiiii. Cad: mia uocatur fuſuris neceſſarius: tenuiſſima eſt in forna: cum ore qua flāmæ eluctantur Capnitis a fumo appel: lata: exuſta & nimia leuitate ſimilis fauillæ: Interior op: tima cameris depēdens: & ab eo argumento Botryitis cognominata oculorum medicamētis utiliſſima: — Capnitis — Botryitis

C apſarius in balneis iam dictus eſt: dicitur & qui portat libros Scolaſticis Vlpiano de manumiſſis uind. libro. xl. ff. Vnde eſt Auguſtæ uernula capſa: Capſæ īquit Fe ſtus a græco: has illi κα χα α dicunt: — Capſæ

C ortina uas in quo uellera maxime tingi ſolent: Vnde Co lumellæ Cortinale: cortina a Vergilio tripodi appollinis datur: neq; te phebi cortina feſellit de qua Seruius mul ta: Plinius ex ære factitauere & cortinas tripodum no: mine delphicas: quoniam donis maxime apollinis del: phici dicabantur: placuere & Lychni penſiles in delu: — Cortinale — Delphicæ

bris arborum modo mala ferētium lucentes quales ad/
huc in noſtris templis conſpicimus / ex ære ferro inter/
dum / & interdum aurichalco ad fabretornatis:

C opula uinculum e loris Plautus in Epidico / quęritāt me
in manibus geſtāt copulas: Ouid. Copula detrahiť cani.

Infra claſſem

C laſſici non omnes qui in claſſibus ſunt dicti / Sed primæ
tantum claſſis: infra claſſem cæteri appellabantur: Gel/
lius auctor: Vnde claſſici diſcipuli & claſſici ſcriptores
primi ordinis & nominis:

Corollarium puerile

C orollarium additamētū factum promiſſis pactionibus
& aliis quæ debebamus aut uolebamus Senecæ pliniis
ambobus innumeris: Vnde Apuleio quoq; puerile Fo/
tidis ſuæ corollariū: dictū ut uolūt a corollis ī ſcena acto
ribus cū placuiſſent ultra propoſita præmia dari ſolitis:

Corycia

C olycia Coryciaue ut alii colytia uel corythia muricum
generis ſunt turbinata æque: Sed minora multo inquit
Plinius. xxxii. & efficatiora / oriſq; halitum cuſtodientia

Colliquiæ
Elices
Colligæ

Collicias uero ſiue colliquias ſulcos maiores dicunt in
agris maxime ad aquam in foſſas educendam / quibus
non diſſimiles nec ad alium fere uſum Elices habentur
At Colligas idem Plinius. xxxi. uocari tradit quaſdam
ſpeluncas in quibus aphronitrum inueniatur:

Perichriſta
Calliblephara
Epichriſta

C irculitiones oris ſunt quas Dioſcorides ut credebat Her
molaus perichriſta calliblephara appellat a circūlinen/
do quod eſt expolire: nā & in fabricis & in pictura ſunt
circūlitiones quæ fiunt penicillis: habentur & Epichri/
ſta Galeno in eundem fere uſum:

Lithoſtrota
Ebur

C eroſtrota a cornibus pauimenta: ut Lithoſtrota a lapidi/
bus Plinius. xl. multaſq; alias ad delicias conferuntur
nunc tincta / nunc ſublita / nunc quæ Ceroſtrota picturæ
genere dicuntur: Vnde Vitruuio Ceroſtrota ornamēta:
Ipſaq; forium inquit ornamenta non fiunt Ceroſtrota
neq; bifora ſed ualuata & aperturas habēt in exteriores
partes: Et cum dētes in elephāto e quibus ebur cornua
dixerint ueteres / ex ebore quoq; dici poterūt ceroſtrota:

C eraphiū a cornibus poculi genus: κερας cornu: Vnde

Ceruchos quæ noſtri cornua/græci extrema uocant antennarum: Ceruchi

C onus cupreſſi nuces dicimus ut Columella:Inde Ouid. coniferæ cypariſſi/Pinus quoq; hinc Catullus coniferā ſudanti cortice pinum:& Alexander myndius pityinos conos uocauit: Pinus ipſa græce Pitys appellata a nomine puellæ Pitys quæ ſcitula amatores habuit Boreā & Pana/ſed a Borea impetu flatus ſaxis illiſa moritur/tellus ut ferunt miſerata in arborem pinum uertit Fauno mox gratiſſimam in uſu coronæ: & quam Boreas adhuc agitare nō ceſſat:& inde Pityides nuclei pinei uocitati: Conos idem fere quod meta & Pyramis Turbo inuerſus:unde conoides ſpecie coni qualis cupreſſus fœmina metæ aſpectu Plinio.xvi.ut a Cylindri forma Cylindroides/& a rhombi Rhomboides: geometrica itē figura cum lateribus & angulis oppoſitis & æqualibus ita tamen ne rectangulam nec æquilateram dixeris: Canifera Pithyini coni Pitys Pithyides Conoides Cylindroides Rhomboides

C arbatinæ ruſticū notant calciamen ut noſtris fere Perones de quo Pollux: Xenophon Socraticus Anabaſeos libro.iii.Cum defeciſſent ueteres calcei carbatinas ī uſu fuiſſe ſcribit ex recentibus coriis bubulis confectas:Sūt qui in Catullo crepidas carbatinas:alii carpatinas recipiāt: Perones Carpatinæ

C upæ uaſa uinaria maiora.M. Varroni & antiqs ex Nonio: Plinius.xvi. Piceæ ad fiſciles ſcandulas cupaſq; & pauca alia ſecamenta: &.xxiii. Feci uini tanta uis eſt/ut deſcendentes in cupas enecet:Dolia licet defoſſa ſint& cupæ inquit Vlpianus. xxxiii. Pandectarum de funda. inſtr.& Capitolinus ſcribit Maximinum Cæſ.ad aquilegiam ponte de cupis facto fluuium tranſiſſe: a priſcis caupæ dictæ a cauo/ab illis uero caupones/ſiue potius a copiis neotericis inter pocula numerantur cupæ aureæ argenteæq;: Caupe Caupones

C atulitionem ruſtici uocant nouū tempus uernum quo Zephyrus qui Fauonius flare incipit:geſtiente natura ſemina accipere/eaq; animam inferente oībus ſatis:a canibus dictū quæ catulere dicūtur canem appetēs: partus

uero geſtatio in arboribus germinatio appellaṫ:flos erũ pens partum facit cum ruptis conſtat utriculis ut ſcribit Plinius :educatio autem in frũctu eſt:

Vtriculi

Aphodeuterion
Aphodeuma

C æſale priuata latrina dici põt ϰαϑο του κατισαι (quod eſt egerere / ſiue ut aliis placuit a ſeceſſu· Columella rei ruſticæ.ii.quædam quotidie ut culina & cæſale quædã pluuiis diebus ut bubilia & ouilia debent emũdari:græcis latrina Aphodeuterion diciṫ/Aphodeuma ſtercus:

Cranon
Corichos
Caluities
Calua
Suturæ
Caluariæ
Polyndria

C ranium & cranon ut Ariſtoteles capitis caluam caluariamue dixerũt græci:Lycophroni eſt κου χος qui aliis cauum etiam oculorum ſignificat:Inde Hemicranea & Heterocranea de quibus dicturi ſumus:a calua Caluitiũ & caluities:Calua uero ipſa raro ſolida eſt ſine ſuturis:illud aũt inter phyſicos conuenit/quo ſuturæ pauciores eo capitis ualitudinẽ cõmodiorem:ſed & caluarias loca ſepulture publica noſtri appellant: quæ a multitudine uirorꝫ græci Polindria:quale.ccc.laconibus ad thermopylas deſideratis Xerxe toti græce minitante poſitũ eſt:

Labeones
Labroſi
Cilo
Cillo
Furcillæ

C hilones a magnitudine labiorum ut labeones/& labroſi χειλος labium: Aſt Cilo cui frons eſt eminentior: & dextra ac ſiniſtra uelut reciſa uidetur ex Pompeio: ſed M.Ciceroni in ſaluſtium Cillo cruentem & effœminatum notat:quãdo cillere mouere priſci dixerunt/Vnde Furcille quas aliĩ a furcula mallunt:

C hryſocolla humor per uenam auri defluit craſſeſcente limo rigoribus hibernis uſq; in duritiem pumicis:cõmendatur quæ colorem habet ſegetes late uirentis:uſus eius in medicina & pictura utũtur & aurifices ĩquit Plinius auro ad glutinãdo/& inde omnes appellatam ſimiliter utentes dicunt:temperatur autem cypria erugine pueri impubis urina/addito nitro:Eruitur auꝛ & chryſocola iuxtaue præcioſior uideatur nomen ex auro cuſtodiens laudatur in ærariis/proxima ĩ argentariis/& in plũbariis metallis/uilior auraria/Fodi ex his locis quæ ſunt proxima ærariis metallis ſcribit Vitruuius l. vii. Et qui ꝓpter caritatẽ inquit chryſocolla uti non poſſunt/herba quæ

luteum appellatur ceruleū inficiunt / & utūtur uiridiſſi/ Luteum
mo colore/hæc autē infectiua appellatur : eſt & factitia Infectiua
de qua idem Plinius : Eiuſdē coloris & Armenium cō/ Armenium
municato cum ceruleo:eſt & Apianū uiride quod chry Apianum
ſocollam lotum mentitur:& creta uiridis Smyrnea pro Theodotion
batur Theodotionem uocant / ut in fundo Theodoti
cuiuſdam primo inuentam:

C ornus arbor nota ſanguineis baccis/ fulua in uenabulis
nitet/ut Sabucus/lignum potius q̄ materies dicenda in/
quit Plinius.xvi.propter exilitatem non ad alia pene q̄
ad radios rotarum utile/aut ſi quid cuneādum ſit in ligno
clauiſue figendum ceu ferreis : Nunc radii in tympano
paruo ad circūactum molæ ſuperioris in moletrina ex Columnus
eo uno ligno maxime fiūt/Columna haſtilia ex ea arbo/
re/Feſto Pompeio:

C orium ſciūt omnes a quo Coriarii: & Coriago morbus
uel in bobus cum pellis tergori adhærens etiā apprehē/ Coriarii
ſa manibus diuelli nō poteſt:quæ fit maxime cum bos Coriago
ſudās in opere refrixit/aut ſub onere pluuia eſt madefa
ctus: Eſt & Coriū Plinio.xvIII.cutis quodāmodo ipſius
terræ modo craſſior/modo tenuior pro diuerſitate ſoli/
nam quid laudatius inquit Germaniæ pabulis/& tamē
ſtatim ſub eſt arena tenuiſſimo ceſpitū corio : Et Vitru/
uio Corium arenati dicitur : poſt truliſſationē inquit nō Marmoratū
minus tribus coriis arenati inductis marmoratū induca
tur ; ubi marmoratū ultimā arenationē appellare uidet
a marmoris ut opinor ſcobe aſſuliſq; admixtis:

C erephilon Columellæ & Cerepolon hortēſis herbæ ge/
nus ad minutal odore nō iniocundo probatur:Plinius.
xvIII.Equinoctio autūni ſerūtur coriandrū/anetū/a tri/ Cerepolon
plex maluæ/Lapathi/Cerepolon quod Pederotion græ Pederotion
ci uocant:& acerrimum ſapore igneiq; effectus/ac ſalu/
berrimum corpori:

C ambre braſſica græcis/criſpam ſelinada uocant ab apii Selinas
foliorum ſimilitudine:Læan uero alteram latis foliis e cau Læa
le exeuntibus / unde Caulodem quidam appellauerunt Caulodes

Cruſtæ i uaſis — Læa ipſa leuis dicitur: Cruſtæ uaſa intus occupantes in
quibus aquæ feruent ſi auelli non poſſunt braſſica in il/
lis decocta diſcedunt:

C ypirus gladiolus herba radice bulboſa & dulci/quæ de
Bulbus — cocta panẽ etiã gratiorẽ faciat:foliũ habet ſimile nomi/
Cyperus — ni:bulbũ autẽ alii oculũ appellãt inqt Pli.xvii.in mẽtio/
Cyperis — ne harũdinũ Cyperus uero uincus eſt anguloſus radice
oblõga quã cyperida uocãt:magni i medicina uſus/Eſt
& p ſe cyperis herba ĩdica gingiberis effigie quæ cõmã
Cypros — ducata croci uim reddat at Cypros i ægypto arbor no
Liguſtrum — ſtris Liguſtrũ & uulgo laguſtrũ aliis caprifoliũ ꝙ capræ
Caprifolium — illius folia appetãt:Semen hẽt coriãdri cãdidũ odoratũ
quod in oleo coquit/præmiturq; poſtea quod cyperus
uocat:ut idẽ Pli. refert.xii. at Theophraſto in odoribus
hoc ipſum unguẽtũ cypros ẽt arboris ſuæ noĩe dicit:

C ytinus punicæ arboris primus partus florere incipiẽtis
in quo floſculi ſunt erũpentes anteꝗ malum ipſum qui
Balauſtia — balauſtia dicuntur/Plinio.xxiii.Sunt qui hoc nomine ſi
Ricini — gnificẽt futura mori arboris poma/quæ Ricini eidẽ Pli
nio eo ipſo libro appellãtur aquadã(ut reor)aĩalis ricini
ſimilitudine/hi terrã ſi nõ attigerint ſanguinẽ ſiſtũt adli
Pancreſtos — gati ſiue ex uulnere fluat/ſiue ore/naribuſue & hæmor
Stomachice — rhoidibus Ex ipſis aũt moris fit Pãcreſtos Stomachice
Anteriace — Anteriace appellata mixtis omphacio myrrha croco:

C runi noſtris ſalientes/fontes manu facti/ & ut ductus a/
quarum Frõtino/Vnde Eneacrunos fons athenis a no/
Salientes — uem ſalientibus/de quo Plinius Thucydides & alii:Vl/
Eneacrunos — pianus.xxxiii.ff.Fiſtulæ autẽ & canales/& crateres/& ſi
qua ſunt alia ad aquas ſaliẽtes neceſſaria/& libro.xviii.
Labra/ſaliẽtes fiſtulæ quoq; quæ ſaliẽtibus iungũtur ꝗ/
uis longe excurrãt extra ædificiũ ſunt/item canales. Et
Iabolenus eodem libro titulo de Supellectile leg. Vaſa
ænea inquit Saliẽtis aquæ poſita/item ſi quid aliud ma
gis deliciarum ꝗ uſus cauſa paratum eſſet non eſſe Su/
pellectilis Labeo & Trebatius putant; Sed & crunum
in uſu græcis poculum uocauere:

DEcumana oua dicuntur ut decuma
ni fluctus/Decumanus limes/decu/
manus acipenſer/quia ſunt magna
& abſoluta/quando denarius nũs
præfectũ & abſolutũ fere ſignificat
Ouum iquit Feſtus decimũ maius
naſcitur:& fluctus decimus fieri ma
ximus dicitur: Albẽſia quoq; ſcuta
decumana dicta ꝗ eſſent ampliſſima eadem ratione de
cumanus limes ab ortu ſolis ad occaſum/nam qui ex/
trãſuerſo currit Cardo appellatur: Decumum enim de/
cimum uocant: Plautus in Pſeudolo: In foro uix decu/
mus quiſquis eſt qui ipſus ſe ſe nouerit: Decumator in/
de detractor decimæ: nam decumare eſt decimũ queq;
ſupplitio ultimo afficere/quod factitatũ ab Imperatori
bus eſt: uerbũ frequens hiſtoricis: Sicuti rarum uiceſima
re/& quãdoq; cẽteſimare/Et decumatores olim noſtra
paupere eccleſia fuerãt ſacerdotes: ut locis eternũ aliqui
bus nũc quoq; decumatrici eccleſiæ ex agroꝝ & bono
rũm fructibus erogãtur decimæ: de quibus ſatis multa
ĩ iure põtificio: Sed ne deguſtabãt quidẽ ueteres nouas
fruges aut uina anteꝗ̃ ſacerdotes primitias libaſcẽnt:

Denatius nũs
Cardo
Decumus
Decumator
Decumare
Viceſimare
Centeſimare
Eccleſia deci/ matrix
Primitiæ

D ium antiqui ex græco appellauere uti a deo ortum/&
diurnum inquit Feſtus ſub cœlo lumen: ἀπὸ τοῦ
Διός id eſt a Ioue: Vnde adhuc ſub Dio & ſub Ioue fie
ri dicitur quod non ſit ſub tecto/ & interdiu cui contra/
rium eſt/noctu: Item Dius Heroũm aliquis ab Ioue ge/
nus duces: ut generoſus/ac Dium fulgur diurnũ quod
putabãt Iouis/ut nocturnũ ſummani: mirum eſt quod
refert Plinius in.ii. In Catilinianis prodigiis Pompeiano
ex municipio. M. Herennium decurionem Sereno die
fulonium ictum:

Sub Dio
Sub Ioue

D elibutus perfuſus madens Apuleius Tot ciuium inquit
ſanguine delibutum/& libro idem decimo/magno de/
niq; delibutus gaudio dominus: Terent. in Phormi. Sa
tin eſt ſi te delibutũ gaudio reddo: ubi Donatus q̃d eſt

corporis ait ad animum traſtulit:q̄ñ delibutus unctus di
citur/hinc non ſemel inuenies dici unguēto delibutum
utitur ea uoce &.M.Cicero ad Herennium tertio:

Decreta Scita Plebiſcita Placita

D ogmata græci nos decreta/ſcita/unde plebiſcita/Plinius
& alii Placita:

Crapulæ Crapulator

D ecapulator/defecator/repurgator/olei dū e labris oleū
in labra deffundit/a capulis(ut uolunt)quæ ſint uaſa an
ſata Plinius.xv. Item in amurca & flacibus eæ ſunt cat/
nes/& inde feces/quare ſæpius die decapulandum/Ca/
toni & Columellæ eſt Capulator/non multum diſtans
a decapulatore:

Elutriator Diffundere Ethanion

D etrulator tranuaſator/elutriator is dicitur qui de uaſe in
uas liquores tranſfert/elutriare græcis μιταγγιζειν
latinis tranſuaſare ſed rarenter/Apicio ni fallor detrulla
re/quod erit de trulla in trullam deplere/tranferre/quod
ipſum Plinius.xiii.diffundere/uocitat:Eſt & Excollare
purgandi gratia guttatim per collum tranſmittere a col
lo uaſe græci quod Ethanion appellant:

D iatriba locus exercitationis ingenii ad diſciplinas/& ipſa
quoq; exercitatio : Aul . Gellius Interrogaui in diatriga
Taurum an ſapiens iraſceretur:Idem libro ultimo/Sunt
autem qui Diatribas id eſt exercitatos & ſtudia Διαι/
τριβη exercitium ſtudium græcis dicitur:

Diætarii Directarii Tichobatæ Tichos Diætetice Pharmauticē Chiturgice

D ietæ in ædibus a conuictu & conuerſatione nominant:
nam Διαιτομαι uiuo conuerſor:Plinius Cecilius ſu/
am in Tuſcis uillam deſcribens Eſt in hac inquit Diæ/
ta dormitorium cubiculum:Vlpiano Iureconſul.Dieta/
rii uocant qui furandi animo in aliena ſe diriguit cœna/
cula:quos plus q̄ fures cenſet puniendos : alii Directari/
os a dirigendo mallunt & cenſent appellandos / & Ti/
chobatas eoſdem credunt/ de quibus Vopiſcus / Inter
alia inquit exhibitus eſt Tichobates qui per parietem
urſo eluſo cucurrit : Tichos paries Dieta quoq; tenuis
& caſtigatus uictus / a quo Diæteticen medicinam uo/
cant/quæ temperato uictu medetur : nam quæ medica/
minibus Pharmaceuticen/ quæ manu Chirurgicen ap/

pellant / quam primus Hippocrates excoluiſſe dicitur Diætetices autem illud eſt quod ſenectutem moderat Gerocomicon:quod defectus reficit Anapleticon/quod mala precauet Prophylacticon: Gerocomicō Anapleticon Perphylacticō

D extrocheria eademq(ut remur)Dextrariola ex auro ut Plurimum ornamenta muliebria anulari ſpecie in brachiis fuiſſe facile credimus: quando Capitolinus in uita Maximini Cæſ. Erat inquit prætetea ut refert Cordus magnitudine tanta ut octopedes digito uideret egreſſus/pollice ita uaſto/ut uxoris dextrocherio uteretur p anulo:Nō alia nobis ſunt quæ brachialia appellauimus aurumue brachiale: Dextrariola Brachialia Brachiale aurum

D rauci obſcœna/prepoſtera/auerſa libidine alios chedolantes / diuidentes / ſubagitanteſq: Δρῶ græce facio: Martialis de Cynedo / oculis deuorantibus draucos: ut Drauci mutoniati referant paticos Cynædos/ molles / & effœminatos:Daucus uero paſtinacia ſilueſtris: Daucus

D omuitio a domo & itione compoſitum nomen:Itio .n. recte dicitur/ſicut abitio/reditio:Apuleius/nec domuitionem inquit paro/Mar. Cicero primo diuinationis reditum & Domuitionem dari:Lucilius:Domuitionis cupidi imperium regis pene iminuimus: Itio

D eplois duplex ueſtis / Διπλόω duplico / Διπλάζτιςr duplicitas: Duplionem antiqui dicebant quod nos duplum a græco inquit Feſtus Διπλοον:Duplarii quibus uirtutis gratia ut refert Mar.Varro duplicia ex inſtituto cibaria dabantur: habentur & duplariæ & ſimplariæ actiones: Diplotis Duplio Duplarii

D epexa lacera inconcinna ueſtis:Nonius Depexum laceratum Terentius in eut. adeo exornatum dabo / adeo depexum/ huic contrario Pexa ueſtis concinna: Vnde pexatus pulchre rides mea Zoile trita:Horatius/ſi forte ſubucula pexæ trita ſubeſt tunicæ:ex quo ... pexum pro terſo & eleganti dixit Quintilianus: Plinius. viii.de lanis Iſtriæ Liburniæq:pilo propior q̄ lanæ pexis aliena ueſtibus/& quam ſola ars ſcutulato textu cō/ Pexa Pexatus

mendatur:

Dalmatica uestis nunc ſacerdotalis genus: nec ſcio an a
Dalmatis populis quorum regio Dalmatiæ nomen ad
hoc retinet: Heliogabalus imperator ut tradit Lampri/
Dalmaticatus — dius/ in publico dalmaticatus poſt cœnam ſæpe uiſus
eſt Gurgitem Fabium/ & Scipionem ſeſe appellans q̃
cum ea ueſte eſſet/ cum qua Fabius & Cornelius a paren/
tibus ad corrigendos mores/ adoleſcentes in publicum
eſſent producti:

Diaphoretica a medicis uis diſcuſſoria latinæ dicitur/ hoc
eſt diſſolutoria/ diſcutiuntur diſſoluunturq; incipientia
tubercula/ emittuntur iam digeſta & ſuppurantia: Cor.
Celſus.v. Diſcutiuntur ea quæ in aliqua parte corporis
Diſcuſſoria uis — coierunt: inde uis diſcuſſoria/ qualis eſt Abrotano/ Lilio/
melli/ Serpillo/ Narciſſo/ Roſæ/ Croco/ Paſſo/ Reſinæ/ Fi/
cubus aridis/ Lini ſemẽibus/ ouorum uitello/ & aliis/ dipho
Diohoreticus — reticum uero Sudorem eum recte dixeris qui ſua exube
ranti redundantia corpus debilitat: & Diphorumenos
Diphorcemini — medici quos dicunt/ Pli. interdũ ſudatores ut in cardia/
cis/ modo ſubitis timoribus expaueſcentes uocat: Sunt
Sudatores — & quibus aſtrictũ corpus ſudorẽ non emittit: qui ĩ ægri/
Sudor eliciẽs — tudinibus plurimis eliciẽdus eſt: aut ſicco calore/ aut bal
neis: Siccus calor erit & arenæ calidæ/ & Laconici/ & cli/
bani & quorũdã naturalium ſudationes: ubi e terra pro/
fuſſus calidus uapor/ ædificio includitur: ſicut ſuper ba/
Sudationes — ias in myrtetis habuerunt ut ſcribit Celſus: & Vitruuius
in montibus inquit Cumanorum & baianis ſunt loca ſu/
dationibus excauata ubi calidi uapores:

Dyſodia oris graueolentia potorq; at Celſus libro.iii. itaq;
ei febris remiſſioni credendum eſt inquit quæ etiam im
moratur/ & iactationem/ fetoremq; quendam oris/ quẽ
Ozis — Ozen græci uocant .... In ozena in naribus/ & iter
Ozena — piſces ac ozoīæ locri a malo odore: Ὄζειν olere/ εὐω-
Euodia — δία bonus odor:

Dyſenteria exulceratio inteſtinorum quæ latinæ ut refert
Tormina — Cor. Celſus.iiii. Tormina dicantur: Plinio Tormina eſſe.

uiderentur quæ græci Strôphos uocant,aliquibus etiã pro tormento: Vnde dyſenterici & Torminoſi: Fit aũt Galeno autore materia exuberante,calore æſtatis iſecta quæ ſit ſalſa,ſi carnes egerũtur lœtalis Hippocrati: nã cruor manat cum ſtercore ſemper liquido:aut cum mu coſis quibuſdam excernitur: Sed & carnoſa quædam deſcendunt,freqũes deiiciendi cupiditas,dolorq; ĩ ano eſt,& in uentre tormentum: Strophi

Dyſuria ſtranguriaq;,difficultas & ſtillicidium urinæ,nõ ſine doloribus,quas ut plurimum faciunt calculi in ueſica ĩflamatioq;,& alia quoq; ,cum ſupprimitur urina ut tradit Galenus:hinc Cato,quibus inquit ægre & lotium id eſt,urina: quem morbum ipſe uocat ſubſtillum, & eum fortaſſis qui ſine calculo & inflamatione euenire poteſt: Nam Iſchuria quibuſdam dicitur nullo omnino exeunte lotio quæ cruciabiliter torquet:At Feſto Põpeio.Subſtillum tempus eſt ante pluuiam pene, & poſt pluuiam non per ſiccum ꝙ iam ſtillaret aut nundum deſiiſſet: Stranguria Lotium Subſtillum Iſchuria

Diabroſis reiectionũ ſanguinis ſpecies eſt,cum exeſa parte aliqua,ſanguis expuitur: quem interdum pus ſequitur:Veluti Rhegmochaſmos quoties rupta id contigit: & Anaſtomaſis de qua ſuo loco dictum eſt de ſingulis libro quarto Cor.Celſus. Rhegmochaſmos

Deliquium defectus:unde lunæ deliquiũ Ecclypſis & defectus,intercedente terra,dicitur & ſolis quoq; : utriuſq; romanorũ primus uulgauit Sulpitius Gallus qui conſ. cum M. Marcello fuit apud græcos uero Thales mileſius olympiadis .xlviii. anno quarto:fiunt autem prodigioſi & longiores ſolis defectus,qualis inquit Plinius occiſo Dictatore Cæſare:& Antoniano bello totius pene anni pallore continuo: Animæ etiam deliquium dixere,animiq; defectum,Lipothymian & Lipopſychian græci & defectos παρέτους:quaſi reſolutos,ipſamq; reſolutionem Paraliſin,a defectu uirium:At Deliquum Feſtus Pomp minus interpretat' in illo Plauti ex Caſina Ecclypſis Defectus Lipothymia Lipopſychia Pareti Pareſis

Sine amet ſine quod libet id faciat:quando tibi nil do/
Deliquum
mi deliquum eſt:

Septũ trãſum ſum
D iaphragma ſub corde atq; pulmone trãſuerſum ex uali
da membrana ſeptum appellant uterũ a præcordiis di/
ducens/Cor.Celſus primo/Simul atq; uero fetũ ad præ
cordia acceſſit/diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt/quod
mẽbrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus di
ducit/Diaphragma græci uocãt/hominẽ protinus ani/
Præcordia
mam amittere:Item ſecũdo:Infra tranſuerſum ſeptum
Phrenæ
quod Diaphragma græci fit abſceſſus: Sed præcordia
ipſa quæ Phrenæ Plato etiã Diaphragma a ppellauit:

D yſpepta græci cruda uocãt latini difficilis quæ ſunt di/
Cruda
geſtionis: Sed crudus dicitur etiam nõ facile cibũ dige/
Homotes
rens ex rheumate/ſtomachiue frigiditate/ſiue imbecilli
Cruditas
tate / aliiſq; ex cauſis / de quibus Auicenas Galenus / &
quicquid eſt medicorum:Homotes græcis cruditas:

D iplomata priuilegia latine dici poſſunt / etiam ſi priuile/
Priuilegia
gia ſingulorum hominum eſſe uidentur/quando priua/
Priua
ſingula ueteres dixerunt Cecilius Tacitus Seneca & alii
nam decreta & reſcripta omnia principum Diplomata
ſunt qui appellent:Suetonius in Auguſto in diplomati/
bus libelliſq; & epiſtolis ſignãdis initio ſphinge uſus eſt:
Item in caligula prolataq; diuorum Iulii & Auguſti di/
plomata/ut uetera & obſoleta deflebat : Cicero in epi/
ſtolis ad atticum: Diploma ſtatim non eſt datum : Cur
autem & unde Venuleius Iureconſultus de uerborum
obligat. Diploma continuatum die noctuq; iter uocet
æſtimandum relinquimus:

D ioryges Pomponio melæ foſſæ manu excauatæ/ορυσ/
σω fodio:& oryges teſtudines iter machinas quæ ſunt
ad fodiendum inquit Vitruuius comparatæ:

D icta ta præſcripta Themata quæ Ludi magiſtri propo/
nunt ſcholaſticis imitanda/quæ Laniſtæ gladiatoribus/
Tactici
quæ Tactici tyronibus/quæ ſtructores aliiq; diſcere uo/
lentibus:Sunt autem tactici Vegetio armorum tractan/
dorum doctores & magiſtri:

D rypetæ oliuarum baccę Plinio .xv. quæ noſtris Drupæ ad condituram aptæ cum uirides ſunt/nam per maturitatem nigreſcentes / oliuo magis ſucco idoneæ: Idem Plinius in mētione raphāi cibus illiberalis utiq̧ ſi proxime olus mandatur/Si uero cum oliuis drupis ratior ructus fit:manuſq̧ fœtidus: & iam dixerat decimo tertio de oleo omphacio Deterius ex drupa/ita enim uocatur priuſq̄ cibo matura ſit/iam tum colorem mutans: Dicuntur & Colymbades oliuæ conditæ q̄ natent in ſua muria κολυμβω nato: Idem Plinius uigeſimo tertio Cymbades ſordida ulcera purgant inutiles difficultatibus urinæ: Columella ultimo Quidam unam partem muriæ:& duas acceti miſcent/ eoq̧ iure oliuas Pauſias Colymbadas faciunt: Drupæ Colymbades

D iuretica urinam prouocantia/uti Baccea herba/Siſybrium/apii ſemen/ Aſparagne/ Raphani/& mille alia quæ uim habent cōcitatricem urinæ/ Sed aſparagi ueſſicam exulcerant immodico uſu/ Aſparagi

D ardanum ex Auro ornamenti genus Samothraciæ quod debemus / quæ Dardania prius dicta a Dardano ut uolunt qui ſubrepto palladio Mineruæ eo confugerit/Plinius . xxxiii . de uſu auri ut habeant inquit in lacertis iam quidem & uiri quod e Dardanis uenit itaq̧ & Dardanium uocabatur:Viriolæ celticæ dicuntur Viriæ celtibericæ:habeant fæminæ in armillis digitiſq̧ totis/collo/auribus: Dardanii iureconſultis hi eſſe uidentur qui grandibus pretiis annonas præcipue flagellant/ nam & alias merces: Vlpianus libro .xlviii.ff.tit. de extra.cri. Annonam attentare & uexare uel maxime Dardanii ſolent / Ideo debebis cuſtodire ne Dardanii ullius mercis ſint: Dardania Dardanii

D iphryga in erariis fornacibus faciunt nomine a græcis accepto quod bis toreatur / Plinius trigeſimo quarto/ Aes ipſum in catino defluit / Scoria extra fornaces/flos ſupernatat/diphryges remanet:Inter adurentia ponitur Cornelio Celſo libro quīto. Flos autem æris eidem fere Aera flos

quod Pſegma æris de quo Dioſcorides/ & idem Plini/
Pſegma us/In ærariis inquit officinis & Pſegma fit iam liquato
ære aquis percocto:
D ropax unguenti genus Martiali: Vnde δρωπακίζειν
depilare eo ipſo unguento maxime/Vnde eſt Carmenio
nem Leuis dropace tu quotidiano/Hirſutis ego crurib⁹
geniſq;/Sed & accurate ornatus homo hoc nomĩe græ
cis interdum ſignificatur:
D iarium a die qui cibus dietim olatur Vlpianus.xxxiiii.ff.
Diariis uel cibariis relictis / neq; habitationem neq; ue/
ſtiarium neq; calciarium deberi palam eſt quoniam de
Dimenſum cibo tãtum ſenſit teſtator.Epig.poeta.Pueriq; diaria po/
ſcunt:At Dimenſum recte dicetur quicquid frumẽti da/
tur ſeruis opus rure facientibus per menſem annumue:
nam priſci quaternos modios frumenti ſeruis dederunt
in menſe id quod Dimenſum dicebatur:
D aniſtas fœneratores dici ex Pompeio notiſſimũ eſt.Plau
Fœneratores tus in moſtellaria/nullum ædepol hodie genus eſt homi
num tetrius/nec minus bono cum iure quas daniſticũ/
Daniſticus Itẽ fœnore argentum ab daniſta ut ſumeret:
D iſtillatorium uas ex ære dicemus aliaq; materia cum op
culo plumbeo teſtaceoue ut plurimum quo ſucci her/
barum florum frundiumq; inter cæteros/uina quoq; &
alia innumera igne ſuppoſito in aquam diſtillando trã/
ſeunt lympidiſſimam/guttatim per epiſtomion deſcen/
dentem in uaſe ſubpoſito:Arabes id primi ut audio ex/
Decoctum cogitauerunt: Decocto herbarum medicinæ gratia uſi
antiquiores/ut nunc etiam e noſtris pauci:
D eleteria mala & pernitioſa pharmaca:nam bona auxilia
Alexiteria toria conferentiaq; Alexiteria uocabimus quorum mẽ/
tionem habet Nicander: Et in omnibus ægritudinibus
naſcenti ut ille inquit ſunt adhibenda malo:

ECtypa Plini.xxxv.de Dubitade. Primus
inqt perſonas tegulaꝝ extremas ĩbricibꝰ
ĩpoſuit quæ inter initia Protypa uocauit
poſtea idẽ Ectypa fecit hic & faſtigia tẽ
ploꝝ orta:pp hunc plaſtæ appellati: Se Chameini
neca li.de beneficiis.vi.Cœnabat Paulus
ꝑtorius in conuiuio quodam Tiberii Cæſaris hñs ima
ginẽ Ectypa & eminẽte gẽma:chameinos nũc uocamꝰ
ꝓminentes & paruulas imagines ĩ gẽmis ſculptas.

E rgaſtulũ locum in quo operarii ſerui uĩcti ad marmora
ad metalla/ad agricolationẽ ad piſtrinũ exercenť/& ope Ergaſtulum
ram præſtant Nonius Ergaſtulũ ĩquit locus eſt carceris
Ergaſtulus cuſtos pœnalis loci/ſed ipſos etiã ſeruos erga
ſtula dicimus Pli.xviii.miramur ergaſtoloꝝ non eadem
emolumenta eſſe quæ fuerũt ĩpatoꝝ/quoꝝ manibus
celebrantur agri/& at honeſtis manibus oĩa lætius ꝓue
niunt qm̃ & curioſius fiunt:Coli rura ergaſtulis peſſimũ
eſt ut quicquid agitur a deſperantibus: niſi quis Erga
ſtulos mauelit:operas etiam ipſos operarios appellamꝰ
εϱγον opus εϱατισ operarius/Ergacius ſeruulus do
mi ſeruiens εϱακτειϱιον officina: Papinianus libro.
xliii digeſt.de uia.pub.& iti.pub. refic. Studeant autem
ut ante Ergaſteria nihil proiectum ſit/ præterq̃ ſi fullo
ueſtimenta ſiccet.

E benum arborem uni Indiæ a Virgilio datam Herodotꝰ
etiam Aethiopiæ dedit. Romæ illam Põpeius magnus Ebenum
in triumpho Mithridatico oſtendit:accẽdi negat Fabia
nus uritur tamen inquit Plinius odore iucundo: mate
ria illi ſplendeſcit colore nigranti ac etiam ſine arte pro
tinus cõmendato/nunc quoq; ĩ præcio habita recipitur
ut laricis & oleæ ad Xyloſtrota/quæ fiunt e ligni ſegmẽ
tis & teſſellis pauimẽta/qualia C. Cæſarem ĩ expeditio
nibus circũtuliſſe facile crediderim Teſſellata & ſectilia
ab auctoribus nomĩata:probantur & ex illa calami ſcri
ptorii:Scobem uero eius oculis unice mederi aſſerunt
nam ebenum medici inter erodentia recipiunt.

Emblemata

E mblemata uaſis interſerta ſigna dicũtur de quibus poe/ta.v.æneid.Cratera impreſſum ſignis ubi interpres Ser/uius impreſſa inquit ſigna habentem id eſt emblemata: Plinius.xxxi.Vlyxes & Diomedis extant in phialæ em/blemate palladium ſurripientes: in pauimentis quoq & opere inteſtino emblemata addi ſolita idem ipſe Pli nius cum primis oſtendit: Vlpianus de auro & arg.leg. xxxiiii.digeſt.Si gemma & anulo legetur uel aliæ mate riæ iunctæ/uel emblemata/recte legãtur / & ſeparantur & preſtandæ ſunt: an autem in ueſtibus dici poſſunt nondum accipio:

Edeſmata

E deſmata edulia Gellius.xiiii.Mar. Varro dicit in Satyra quæ inſcribitur περι εδεσματων id eſt de eduliis: Edeatræ inquit Põpeius qui præſunt regiis epulis απο των εδεσματων. Vnde edeſmata græci olera quæ ad pulmentaria ueniunt eadem & Lachana:

Enchiridion

Enchiridion pugiũculus & ferme militaris a manu dictus tranſlatus tam a græcis q̃ a noſtris ad librorum titulos ueluti Diuo Auguſtino/Epicteto & aliis/qui eo nomĩe inſcripſerunt libros quos uolebant ad manum ſemper haberi:

Equeſtria

E queſtria ſedes equitum theatrales ut Senecæ & reliquis Suetonius in.C.Caligula ut equeſtria ab infimo quoq occuparẽtur Popularia uero ſedes ꝑmiſcue plebeioꝝ:

Euthymia

E uthymia quies animi tranquillitas/ſumum bonum cre dita Democrito uti eſt profecto/quando animi inquie/tudo ſummum malum/Prothymia Plauto in ſticho ui detur dici munificentia:

Echo

E cho aeris & linguæ filia(ut ille inquit)uocis imago dici tur quam reddunt loca in ædibus deuexa camerata pu raq/Speluncæ quoq montes conuallia: ferũt mythici deam fuiſſe quam Pan amauerit quod ideo fictum eſt: quia is primus cupiit & perueſtigauit cauſam illius uo/cis ĩtelligere:ueluti Emdymion lunæ curſum primo de/præhendit/& ob id eius amore captus traditur: Prome/theus cæleſtis aquilæ naturam ſitũq perueſtigando cru

ciabatur(quando edaces curæ (ſed dæmum quieuit cũ illi Hercules ſapientia ſua dubitationem omnẽ ſoluiſſet: Heptaphonos porticus olympiæ celebrata quæ ſepties eiuſdẽ uocis extrema reddebat/eandem & Echus uocauere & pœcilen a uarietate / Pœcile altera athenis celeberrima a picturarũ uarietate ποικιλοσ uarius:

Heptaphonoss

Pœcile

Epiclyſis & quibuſdam Epichyſis poculi genus. M. Varro de lingua latina/in conuiuiis ſucceſſit Epiclyſis & ciathus: in ſacrificiis remanſit Guttus/& Sympulum: Plautus in rudẽte ſinus/epiclyſis/cantharus/Gaulus/Ciathus legimus Epichyſin dici libationem infuſionemue/Gaulus uero uas eſt uinarium e ligno / & machina hauriẽdæ aquæ ex puteo idonea:

Gaulus

Ciathus

Endromys ueſtis barbara & uilis ad arcendum frigus utiliſſima/de qua Martialis extat epigrama. libro. IIII. in cuius calcæ ridebis inquit uẽtos hoc munere tectus & imbres Nec ſic ĩ tyria ſyndone tutus eris habetur & diſtichon in apophoretis:

Ependyte cuius mentionem habet Diuus Hieronymus ueſtis eſt ſuperior græcis ſuperindumẽtum nobis/utpote qua lanea lineaue ſeu pellicea ſuper alias ueſtes amicimur ſicut Epitogium quæ ueſtis togæ ſuperinducitur/ ueluti & penula ac Pallium idq́ genus innumeræ:

Epitogium

Exomides ueſtes immanicatæ humero tenus thoracem integentes etiam ſi tallares ſint / aptiſſimæ militibus & opus facientibus inter quas habentur Colobia iam dicta Eremi incolis uſitatiſſima / Feſtus Exomides inquit comici ueſtitus exertis humeris:

Colobia

Epithemata quæ Pitacia medicamẽta liquidiora quibus intinctus panus albicans coccineus purpureuſue pectori leua per te & dextra quandoq́ imponitur ad tutãda præcordia/ac cor ipſum in primis & Iecur/ frõti quoq́ ad cerebrum/ Cor. Celſus. III. deinde inquis habere duo pitacia quæ latitudinem frontis longitudineq́ æquẽt.

Eπιθημα operculum: Pitacia quidam munera miſſitia appellauerunt/ut cucullati caputiatiq́ cũ primis/neſcio

an in decretis pontificalibus.xxx.q.ii.in hoc ſignificatu accipiendum ſit pitacium/ iudicent pontificii iuris con/ſultores/Pictaciũ uero in ueſtibus præcipue(ut laberio) erit uti limbus inſtitaue (ni fallor) & cuiuſlibet generis fimbria/cum foliis/cauliculis/ſignis/clauiculis/litteriſq; polymitario plumatili anceſo opere additis/tortili pa/no fere circunſuto:

Mendoſa dictio Decreti

E clegmata græci/ linctus noſtri uocauere fiunt hæc non unius generis/ habentur tamen omnia in ore & paula/tim ſtillando demittuntur/ut ſaccharum in primi glacia le/a medicis Candi/ut reor appellatum/& quod a leui/tate Pennitium uocãt/glycirrhicæ ſuccus/Sal innume/ra Plinius.xxi.de Thymo / Diutinæ tuſſi eclegmate fa/ciles excreationes facere cum aceto & ſale/ Idem.xxxi. de ſale multi tuſſim ueterẽ linctu eius diſcuſſere/pecoꝝ ſcabiem & bouum illitus tollit/datuſq; lingendus:

Candi

E nchriſta græcis medicamenta ſunt liquida/quæ illiui ſo lent Cor.Celſus auctor libro quinto:

E xanthemata puſtularum generi adnumerãda/quæ Pli/nius eruptiones pituitæ/papulaſq; aliquando nominat: Celſus.v. Circa totum corpus partemue aſpredo quæ/dam fit ſimilis his puſtulis quæ ex urtica uel ſudore na/ſcuntur:Exanthemata græci uocant/quæ modo rubẽt modo colorẽ cutis non excedũt: eiuſdẽ generis eſt Pſy/dracion paulo durius ac ſubalbidũ & acutũ eidẽ Celſo:

Papulæ

E pinyctides puſtulæ dicuntur ſubliuidæ modice hume/ſcentes in tibiis fere & pedibus noctu preſertim inquie/tantes:Vnde nomen:At Cor.Celſus libro.v.Peſſima in/quit puſtula eſt quæ Epinyctis uocat̃ ſubliuida uel ſub/nigra / uel alba circa quam uehemens inflammatio & cum adaperta eſt ìtus reperitur exulceratio:mucoſa/co/lor eſt humori ſuo ſimilis/ dolor ſupra eius magnitudi/nem neq; enim faba maior eſt/oritur in eminẽtibus par tibus & fere noctu unde nomen quoq; a græcis Epiny ctis impoſitum eſt:Sed & uniuerſi dolores magis noctu intendũtur:uel quia anima ſecum ipſa ociatur/uel quia

aer humidior & frigidior eſt/Sole ſub terris exiſtente:
Cōmentarios etiam nocturnos rerum noctu geſtarum
& ſomniorum Epinyctidas uocant:ut diarios ephime/
ridas:uexat & oculos epinyctis/Plinius de porro ſectili: Epinyctidæ
Illitis foliis ſanātur ambuſta/epinyctides ita uocatur ul/ Ephimeridæ
cus aciē hebetans/& in angulo oculi perpetim humor
emanans:

E pilepſia eſt quædam totius corporis cōuulſio unde no/
men(ut uolunt) a compræhēſis & illigatis ſenſibus affe
cto cerebro/eiuſq; uētriculis: ἐπιλαμβανω apphēdo/
Epilepſis appræhēſio:Inde Epileptici id genus morbo Epileptici
laborātes:quos & Comitiales uocāt:Pli·de apio i puer/
pis uero ab eo cibo comitiales fieri q ubera hauſerint:

E piphoræ oculorum inflammationes ſunt/& teſtium ali
quādo/Plinius.xx.teſtiū uero epiphoris cum ramis lau/ Teſtiū morb⁹
reæ teneris:Idem imponitur etiam inquit oculis in lana
cōtra epiphoras:& de peponibus Caro eorum epipho/
ris oculorum aut doloribus imponitur:

E xochæ oris extuberationes eminētiæ Dioſcoridi & aliis
ἐξοχη excellentia:

E phelis aſpredo quædam cutis eſt mali coloris in facie/
quemadmodum & Vari fere/pueros ut plurimum infe
ſtantes:Cor.Celſus libro.vi.Ephelis a pleriſq; ignoratur
quæ nihil eſt niſi aſperitas quædam & durities mali co
loris:in facie non niſi naſcitur:

E pialos febris genus eſt frigida ex pituita ſed uitrea & pu
trefacta ſic ex græco dicta quia blande & modice accē/
dat απο του ηπιου αλεαινειν. Leniter calere id
quod in lentis flegmaticis ſolet euenire:

E lephantiaſis elephantiaue Celſo & elephaſquoq; Sere
no quædam ceu ſpecies lepræ elephantorum cuti ſi/ Elephantia
millima unde nomen/toto corpore affecto ita ut oſſa Elephos
quoq; uitiētur Plinius.xxvi. Diximus elephātiaſin an/
te magni Pōpei ætatē nō fuiſſe i Italia/& ipſa a facie ſæ
pius incipientem in nare prima ueluti lenticula mox in
ualeſcēte per totū corpus/maculoſa uariis coloribus/&

inæquali cute alibi craſſa alibi tenui/dura/ceu ſcabie aſpe/ra/ad poſtremũ uero nigreſcente/ & ad oſſa carnes opprimẽte/ itumeſcentibus digitis in pedibus manibuſq;: Aegypti peculiare hoc malum & cum in reges incidiſſet populis funebre quippe in balneis ſolia temperabãtur humano ſanguine ad medicinam eam: Idem. xx. his cõmaducatis & impoſitis ſanari elephantiam / ſicut magni Pomp. ætate fortuito cuiuſdam experimẽto propter putorẽ in facie illita cõpertum eſt oritur ex atrabile quæ ſit retorrida/& ueluti cãcer unam tñ corporis partem infeſtat ſic elephantia totius corporis cancer merito creditur inexpugnabilis: Caſſiodorus cutis inquit aĩalis Elephanti ulceroſis uallibus exaratur a qua transportaneoq; neſanda paſſio nomen accepit:Hinc medicoq; nõ ultimi noſtræ ætatis morbũ Gallicum qui nuper irrepſit Elephantiam credunt/ alii Lichenas uoluere agriamue pſoram:nam eoq; plurimi elephantiaſin uocitant id genus morbi quo crura adeo intumeſcunt/ ut tumor ille pedes in elephantiacis ſimiles elephanti pedibus reddere uideatur:ut cũq; morbus ille Gallicus/atra peſtis eſt/& in omnibus fere malum immedicabile:

Elephantia

Morbus gallicus

Agria Pſora

Erysipelas Dioſcoridi ignis ſacer Plinio dicit: apud Cor. Celſum in uulneribus etiam nominatur Eryſipelas: nã cum libro quĩto dixiſſet Cancrum corpus uel ſenile uel mali habitus occupare cum ſuper ĩflamationem rubor ulcus ambit cum dolore procedens ſtatim infert:Id autem quod Eryſipelas uocari dixi non ſolum ulneri ſuperuenire/ſed ſine hoc quoq; oriri cõſueuit/atq; interdũ periculum maius affert utiq; ſi circa ceruices aut caput conſtitit: Non multum poſt hæc duo genera ignis ſacri ponit alteq; in altitudinẽ exaſperatum puſtulis continuis/æqualibus/exiguis/ĩpectore/lateribus/eminentibus partibus præcipueq; plantis:alteq; in ſummæ cutis exulceratione latum ſubliuidum inæquale.Galeno autem is tumor eſt proprie qui ex tenui ſanguine interim & cum bilis parte incenſo ac feruente conſiſtit: Eryſieplatodes

Ignis ſacer

Eryſipelatodes

quoq; morbi nuncupati cũ accẽſio iterna nõ ſine dolo/
re maximo circum uiſcera percipitur/ hæc ſi in cerebrũ
ſubierit refrigerantur & pallorem ora contrahunt:

E ctropium græci uocãt inferioris palpebræ uitium cum
parum ſurſum attollitur: Sed pendens hiat/neq; poteſt
cum ſuperiore cõmitti quod euenit uitio curationis pi/
lorum in palpebris/interdum etiam ſenectute/in angu/
lis quoq; oculorum incidit Cor.Celſus.vii.

E mphraxis græcis quæ dicitur a medicis neotericis oppi Oppilatio
latio/non aſpernabili uoce appellatur:quã(ut uideo)ab Pila
oppilare uerbo mutuati ſunt / quando pila quæ græce Oppilare
στιλασ colũnã fere notat / a qua oppilare pilis offir/
mare & occludere.M.Cicero Philip.ii. Tabernis inquit
oppilatis Lucretius libro.vi. Si tamen is ſextus eſt : Flu/
ctibus aduerſis oppilare oſtia cõtra eſt autem oppilatio
morbus ꝑcludẽs & opplere ſolitꝰ Iecur aliaq; iteriora:

E ncanthis caro tuberculumue in angulo oculi unde no/
men Cor. Celſus libro.vii.Interdum fit angulo parum
ungue exciſo uel aliter tuberculũ/quod palpebras paꝝ
diduci patitur Encãthis græce nominatur Canthi græ/ Canthi
cis oculorum anguli / At ſi caruncula anguli in angulo Rhipas
abſciſſa eſt pateſcit foramẽ per quod poſtea ſemper hu Rhipos
mor deſcẽdit Rhipada græci uocãt:ριποσ ſordes un/ Rhipatos
de ριπαροσ Sordidus:& eidẽ Celſo.v.Rhipades em/ Rhipodes
plaſtrum ad extrahendum a ſimilitudine Sordium no/ Rhipocõdyli
minatur legimus & Rhipocondylos extremæ auaritiæ
ſordidos dici qui ne tantillum ſumptus facere audẽt ut
tonſori dent obolum bigatinumue quo manuum un/
gues repurget reſeceto;:

E pidemia popularis ægritudo διμοσ populus & tribus Demothœnia
Vnde Democratia/Demothœnia epulum quod detur Demouorus
populo διμοβοροσ rerum populi uorator/quales ty/ Demarchia
rãni/Demarchia tribunatus plebis & Demarchus ipſe Demarchus
Tribunus/nam militũ tribunos Chiliarchos græci no/ Chiliarchi
minãt:& ιππαρχοσ magiſter equitum dicetur: Hipparchi

E rotes melancholiæ ſpecies illa quæ ex ĩmodico & eſtuã/

te amore homines ægrotos reddit:

E ſcharæ cruſtæ & ex uulnerum preſertim uſtiõibus/Cor. Celſus.v.Poſt uſtioné putris ulceris ſuper ponédæ ſunt quæ cruſtas a uiuo reſoluant/eas eſcharas græci uocát/ ubi exciderunt purgandum ulcus melle & reſina eſt:

E leutherius ſeruator liberatorq́ȝ/quo nomine Ioué græci
Soter
uocauerunt cui & fana poſuere cum a Perſarum armis ſunt liberati:eúdem & ſotera Priſci feſtiuitaté & ſacra li
Eleutheria
bertati deæ celebrátes Eleutheria uocitauere/ac ſi dixe/ ris liberatoria/Plautinus in Perſa Toxilus Baſilicæ inqt
Soteria
eleutheria agito/Soter auté proprie Ciceroni dicit qui ſalutem dedit/ut ſit ſalutis dator/Soteria uero munera quæ dátur ob ſaluté adeptá reualeſcétibus:& Soterion
Soteres
ſalutiferum deum dixere/Vt ſydus lucidum Caſtoris & pollucis qui a nautis Soteres nuncupantur depulſores ut ſunt tempeſtatis & procellæ ſalutiferi:

Encauſtice
E ncauſtum ut diximus picturæ genus:Encauſtice ars ipſa pingédi & pictura encauſtica inuſtis cæris: Plinius Cæ/ ris pingere ac picturá inurere quis primus excogitaue/ rit nó cóſtat quidá Ariſtidis inuétum putát/poſtea con ſumatá a Praxitele/ſed aliqnáto uetuſtiores Encauſticæ picturæ extitere ut Polygnoti & Nicanoris & Archeſi/ lai pariorú:Lyſippus quoq́ȝ Aeginæ picturæ ſuæ inſcri/
Encauten
pſit Encauten/quod ꝓfecto nó feciſſet niſi Encauſtica
Cauton
ĩuéta:Encauten inuſit Cauton gen⁹ ſulphuris q́ſi uſtile:

E runnulæ furcæ quibus alligatas ſarcinulas ferút uiato/ res/quarú uſum quia.C.Marius intulit muli mariani di
Mariani muli
cti.Feſtus/Plutarchus in Mario/ Frótinus ſtrategemati/
Erúna
con.iiii.Vtútur his ipſis & baiuli/ Erúna uero:M.Cice. .iiii.q.Tuſc.ægritudo laborioſa:at Póp.labor oneroſus:

Dolon
E pidromon uelum quod retrorſum páditur Polluci/idé
Acatium
Doloné minimum/Acation maximú in naui Velú dici
Acatum
refert/Plutarchus tamé Acatiú ſiue Acatú/ut Auſonio
Epidromes
nauigii genus actuarii uocat/Epidromes in retibus di/
Auſonii locus
ſcurrétes funiculi cum anulis/quibus pandútur contra
Epidromi
cta:cótrahútur expanſa retia:Iulius Pollux Epidromos
Peridromi
uocat & Peridromos: Pli. de caſſibus e lino uidimuſq́ȝ

iam tātæ tenuitatis ut anulū hominis cū Epidromibus trāſirent/uno portāte multitudinē qua ſaltus cingerent:

E phœbeum exedra ampliſſima cū ſedibus/in medio duplicis porticus paleſtrarum extrui ſolita:tertia parte longior q̄ lata:Erāt in paleſtris quoq; Coniſteriū de quo diximus/a quo in uerſura porticus frigida Lauatio quam græci Lutron uocitāt: ad ſiniſtram ephœbei Eleotheſium/inde frigidarium/Propnigeum/& Eregione frigidarii cōcamerata ſudatio/Laconicū quam dicemus:de quibus Vitru.lib.v.& nos in lib.de partibus ædiū prio: Lutron Laconicum

E piſtylium ſupra columnas capitulū dici poſſe quibuſdā placuit:At Feſto trabem quæ colūnis imponitur/Et ſupra ipſa capitula epiſtylium additur Vitruuio cū alibi tum libro.iii.membra inquit omnia quæ ſupra capitula colūnarum ſunt futura id eſt epiſtylia:Zophori/coronæ/Tympana faſtigia/Acroteria/inclināda ſunt in fronte tis ſuæ cuiuſq; altitudinis parte duodecima & ſupra epiſtylia collocandos triglyphos cū ſuis metopis docet libro.iiii. Sūt autem ad decorem capitulis columnarum non tamen omnibus/Abacus/flores/cauliculi/helicesue folia & uolutæ: habent aliqua etiam Cymatiū/plinthū echinum cū anulis & hipotrachelium/cum apophygi: quod uero ſit hipotracheliū in colūnis & capitulis/qd Zophorus Triglyphi/metopæ/Tympana acroteria in fronte domorū alibi ue oſtendit ipſe Vitruuins/quæ tamen niſi oculis ſubiiciantur deformata/non facile ſola lectione poſſunt intellegi niſi a peritioribus: Capitula Tympana

E ccleſiaſteriū locū cœtus & cōcionis dicūt: Vitruuius In minuſculo theatro Tralibus quod eccleſiaſterion apud eos uocitat: eccleſia cōgregatio cœtus concio Cecilius ad Traianū Cæſarē:Bule & eccleſia conſentiente unde eccleſiaſtes cōcionator/ Solomonis liber qa ad populū & uniuerſos loquitur ut ſcribit Diuus Hieronymus & eccleſiaſticus cōcionatorius: Eccleſia Eccleſiaſtes Eccleſiaſticus

E uſtylos ædiū ſpēs una cū ābulatiōe colūnarū īteruallis iuſta diſtributiōe poſitis στυλο colūna uū Pycnoſtylos Stylos

Siſtylos crebris colũnis πυκνοῦς denſus: Siſtylos paulo remiſ-
Pycnoſtilor ſioribus: Diaſtylos amplius partibus: rarius ꝙ oporteat
Diaſtylos inter ſe diductis Areoſtylos: Sunt & a numero columna
Areoſtylos rum Tetraſtylos/ Hexaſtylos/ Octaſtylos/ Decaſtylos/
Tetraſtilos aliaq; Vitruuio cumprimis:
Hexaſtilos E cnephias ꝓcella ut Typhon quoq;/quæ ut ſcribit Ariſt.
Thyphon uẽtus id eſt/q diſiecta nube craſſitudinẽ eius ĩ ſeſe abſu-
mit: atq; uti ex Pli.ii.oñditur ſine ĩbribus: q.n.cũ ĩbribus
Exhydriæ nubem repente diſcutiunt Exhydriæ appellantur:
E pheſtides gẽma in ſole appoſita materiam aridã accen
dere credita eſt ignis modo quẽ poetæ a uulcano Ephe
Epheſtos ſton dicunt unde nomen: ueluti Aeoliæ/ Lipareæ/ Vlca-
Epheſtiades niæ inſulæ græcis a Vulcano Epheſtiades nominatæ:
E ruca genus æruginis inter pigmenta factitia: quæ Lamel
lis æreis ſupra/ ſarmenta ĩ dolio aceti poſitis uaſe obtu-
rato parat̃: ſed cũ ab ære ſit Aerucã dixerim: habetur
Aeruca & atramentũ e factitũs: fuligine pluribus ſit modis: ſit ex
fece uini optimi excocta indici ſpeciẽ præbens: Polygno
Atramentum tus & Mycon celeberrimi athenis pictores e uinaceis fe-
Trryginon cerunt Tryginon uocãt: Appelles ex ebore cõbuſto qđ
Elephantinũ Elephantinũ dixere: Indicũ aũt ipſum ab india nomen
Indicum habet: quo nobilius eſt Ceruleum/& id præcipue quod
Ceruleum uulgo ultramarinum uocitant cæteris præferendum:
E lateꝶ medicamen e ſilueſtri cucumere ſit ſucco expreſſo
e ſemine pluribus conferent ægritudinibus:
E rigeron græcis/noſtris Senetio Plinius.xxv.auctor:
E rythacus auis rubro p hyemes pectore/nr̃ates uulgo Pe
ctirubrã uocitant/ rubẽte uero cauda ĩſignit̃ æſtate quo
phœnicuri ſit ut Phœnicuri nomen accipiat ut ſcribit Plinius:
E pityꝶ cibarii genus (nec ſcio an e caſeo) quo ſiculi fre-
quẽtius ꝙ Ro.uſi ꝓhibent̃/ut refert.M.Var.ĩ lingua lati-
na/Plautus ĩ milite ſi unũ epityꝶ edam apud illũ eſuriẽs
inſane: a cõfracta oliua dictũ ſunt qui exiſtiment/quæ Pi
tyris græce dicatur: Columella ſane lib.ult.r.ruſt. de oli-
uaꝶ cõditura/eſt & illud inqt cõdituræ genus qđ ĩ ciui-
tatibus græcis pleꝶq; uſurpat̃/idq; uocant Epityrũ.

FIſtuca inſtrumēti genus quo figunť in terrā pali ad fundamēta/ad pōtes ſublicios: panguntur & alia ac ſolidanť: uñ fiſtucato ſpiſſare C. Cæſari i cōſtructiōe pōtis ſupra Rhenū germaniæ: & Vitruuio etiā Fiſtucatio: Pli. xvii. terrā circa radices fiſtucato ſpiſſandā/&. xxxvi. Deīde inqt i quo duæ quītæ partes calcis miſceanť pedali craſſitudīe Fiſtucari/& paulo ifra ſolo fiſtucato iniicitur rudus/aut teſtaceū pauimentū: Fœſtuca i paleis & pratis nota: Pli. xviii. de pratis: Cū herba creuerit i Fœſtucā arcere aquas: Gallina cohortalis uillariſq; ouo edito fœſtucis undequaq; corpus purificat: eſt & fœſtuca uitiū ordei i ſegete: Idē Pli. eo ipſo libro Necat ordeum fœſtuca quæ uocatur ægylops. Fœſtucæ quoq; arboris nouellæ pulluli/ut ſtolones fere: — Fœſtuca — Aegylops

F unepei qbuſdā Funerepi & græcis ſchœnobatæ latinis ēt funābuli ſupra funes tētos/ ambulātes geſticulāteſq; lucri grā nō ſine uitæ periculo: Plena ſunt hax dictionū oīa gloſſaria: Illd mirx ē/& nouū ſpectaculi genus/ Gale. Cæſarē elephātes funābulos edidiſſe/de quo Trāqllus: — Stolones — Funabuli

F ollis pila luſoria: folles īter numox receptacula Apuleio cū primis: uñ Plauto i Epidico foillitus dicitur numatus & pecunioſus a grādibus & refertiſſimis follibus plurimis Calliſtratus. xxv. ff. Nō utiq; ſi ille i folle reliqua obtulit liber erit: Pugillatorius uero follis a pugillo qui eſt a pugno hipocoriſticos uocaf: qñ follē pugnis diſpulſant: ni ſi ſcabellulis ligneis uti malint qbus īcurſare iā cœperūt folles Plautinus i rudente Trachalio extēplo ego te inqt follem pugillatoriū faciā / & pendentem incurſabo pugnis periuriſſime: — pugillatorius

F ucus herba iſectoribus ſeruiēs/hic p colore non natiuo & fucamētis ponit. uñ fucata facies/fucatæ lanæ/& fucū p aſtuta fraude & deceptiōe poſuit Plau. a quo offuciæ fallaciæ: Horat. Nec amiſſos colores lana refert medicata fuco: Terētius i Eun. fucū factū mulieri: Feſtus Fucilis inquit falſa dicta aūt quaſi fucata: & fucatā orōem — Fucilis

legimus lenociniis & illicitamentis uerbo⁊ cōpoſitā ad
captandū:fucū i apibus iſeſtū aluea riis ſciunt oēs:inuti/
lis eſt/ad ueſcendū genitus tantū:ut hoīum pleriq;:
F ermentū a feruēdo fortaſſe ex farina ſubacta donec ace
Fermētatus panis ſcat/priuſq̄ ſal addat: panes ſpōgioſos reddit & ſtoma/
cho utiliores faciliori digeſtione q̄ azyma:uñ fermenta
tus panis Pli.xxii.&.xviii.paláq; natura eſt acore fermē/
tari/ac ualidiora ſunt inqt corpora quæ fermētato pane
alunt:Cor.Celſus fermentatū alienū/azymū idoneū ſto
macho ſcribit/firmioréq; ex tritico/īfirmiorē ex polline
īfirmiſiſſimū cibariū panē/qui ſecundus & ſecūdarius:
F rontalia equo⁊ ornamēta a frōte pendula/illáue cīgen/
tia ſed & fœmina⁊ dicentut aurea gēmoſaq; frontē or/
nantia & inde pendētia:Plinius ultimo ut equus regum
in oriente frontalia/atq; ꝑ phaleris penſilia facerent:
F orago filū quo textrices diurnū opus deſtingunt a for/
ando dictum ut Feſtus Pomp.auctor eſt : ipſum aūt fo/
rare cum latiniſſimū ſit uulgo uſurpatur/ inde foramen
Frons unde foratuſq; a quo frontem dictá placuit.M.Varroni ob cō
cauos oculo⁊ foratus:
F ullo panos & ueſtes curare/emaculare/polire ſolet/Pau/
lus & Vlpianus iurecōſul.Extat lex Metella fullonibus
dicta inquit Pli. xxxv. quá C. Fláminius & L. Aemilius
cenſores dedere ad populū/ordo aūt/primū abluitur ue/
ſtis terra ſarda/dein ſulphure ſuffit/ mox diſquámatur
Lotiū podagris ꝓdeſt cimolia creta/audio & urina uti fullones & ideo: poda/
gra non torqueri/ qm̄ lotiū podagris aduerſatur/Fullo/
niá Hicias megarenſis primus inuenit: κναφευς fullo
κναφειον eius officina:ſunt & inter ſcarabeo⁊ genera
Scarabeus qui dicant fullones/Idem Plinius.xxx. Scarabeus q pi/
lulas uoluit/eſt & qui uocatur fullo albis guttis :
F orenſia ueſtes quibus foris in foroq; non domi utimur
unde nomen/de his Columella & Apuleius:Forenſia &
calceos inquit Suetonius nunq̄ non intra cubiculū ha/
buit ad Subitos repentinoſq; caſus parata:
F lamineū flaminis amicimen/ná flamea luteo colore i nu

ptiis celeberrima/flamen ſacerdos flaminiū ſacerdotiū/ flamini⁹ miniſter ſacrorum cauſa/ ut flaminia ſacerdotula flaminicæ diali pminiſtrás:Flaminica.n.flaminis dicitur uxor/ qſi flamines de quibus plurima Gellius fuerant unius uxoris uiri: Flaminiū

F urfures a ſimilitudine nomen adepti corpus uitiant Pli. de malua radix decocta furfures capitis & dentiū mobi litates:Idē de lilii radicibus/furfures ī facie emēdant/eru gant corpora/furfures.n.ſunt triticeæ farie excreta quæ ruſtici ueteres apludā uocauerunt ut ſcribit Gellius/ qd' nomen Plinius.xviii. tribuit purgamentis milii ſiſamæ & panici:furfurem græci pityrian dicunt/ Vnde Pityrii panes Galeno de quibus diximus: Pityria Pityrii panes

F lemina dñr Feſto ſiue potius flegmina cū ex labore itine ris circa talos ſanguis defluit Plautinus Apoecides ī Epi dico p laſſitudine īuaſerunt miſerum in genua flegmina.

F iſtulæ altius hiantia ſerpētiaq; ulcera dñr de qbus ſupra Pli.xxvii.Fiſtulæ quoq; ī oī parte ſerpūt medicorum uitio male ſectis corporibus:auxilio eſt Centauriū minus col lyriis cū melle decocto additis/plātaginis ſuccus īfuſus/ Fiſtulæ duæ ī hoīe quarum altera ſpiritalis Tracheaq; arte ria/ad pulmonē tendēs/hāc p uices ptegit Epiglotis mi nor lingua appellata: ne cibus potuſq; aberrans hoīem torqueret/qñ ī arteriā aſperā ſi mica aut potiūcula deer/ rauerit ſuffucationē aut uehemētē ea efficit tuſſim/Sed non diutinā/ut eſt illa quæ uitio pulmonis aliiſq; ex cau ſis orit' de qua Celſus lib.iiii.Tuſſis inqt pp fauciū exul cerationē moleſta eſt/& uix cū uetus facta eſt eliditur:ac modo arrida eſt modo pituitā trahit/oportet hyſopū al tero quoq; die bibere/ſpiritu retento currere/ Sed non ī puluere/ac lectione uti uehementi/pectus diu perfricare tres ficus quampinguiſſimas ſupra prunas incoctas co meſſe/Altera cibalis dicta: quæ carne & neruo conſtat: arteria cartilagine & carne/ ſunt & aliæ huius dictionis notæ ſignificationes:Glotis uero auis perlongam exerit linguam unde nomen accepit: Tuſſis Glottis

Pygnocomi folia

F urũculi tubercula in corpore/Plinius.xxvi. Paſſim & in quacũq; parte ac maximo incõmodo naſcũtur qui fu/ rũculi uocãtur/mortiferũ aliquãdo malũ cõfectis cor/ poribus:remedio ſunt Pygnocomi folia trita cum polẽ ta ſi nũdum caput fecerint.Cor.Celſus.v.Furũculus eſt tuberculum acutũ cum inflatione & dolore maximeq; ubi in pus uertit/qui ubi adapertus eſt & exit ſuper ap/ paret pars carnis in pus uerſa/pars corrupta ſubalbida ſubrubra quem uẽtriculum quidam furũculi nominãt matureſcit per ſe atq; erũpit:proprium eius medicamẽ/ tum eſt Galbanum / Eſt & furũculus in uite palmes ue/ rucæ magnitudine unde nomen de quo Plinius.xvii.

Alueolus

F ritillus tabulam luſoriam ſiue alueũ Alueolũq; ſignificat de quibus dictũ eſt.Epigrãmatarius poeta in apophore tis de tabula luſoria diſtichon luſit Hic mihi biſſeno nu/ merat̃ teſſera pũcto/ Calculus hic gemio diſcolor hoſte perit: Item in Xeniis Hæc mihi charta nuces hæc eſt mihi charta fritillus:Alea nec dãnũ nec facit iſta lucrũ

Diatoni

F rontati inter laterum genera dicũtur: Vitruuius libro.ii. Græci preter cætera ĩterponũt ſingulos ꝑpetua craſſitu dine utraq; parte Frontatos/quos διατονοσ appellãt: qui maxime religãdo cõfirmant parietum ſoliditatem: nam per latitudinem totam porrecti utrãq; parietis frõ/ tem perficiũt:& inde nomẽ: quorum mẽtionem habet & noſter Plinius.xxxv.

F uſterna abietis pars ſuperior nodoſa & cẽtroſa:ima ue/ ro ſapinea ſapinuſue dicit̃ ad inteſtinũ opus ut enodis & abſq; centris ꝓbatiſſima/ Vitruuius & Plinius:Vnde ab abiete lignarios fabros materiarioſue dicimus p quã dã exochen Abietarios: qñ & œcodomica eſt abies & Naupegeſima Claudiã.apta freti habies/bellis accõmo da com⁹: Vſibus tñ ædiũ potiuſq̃ nauiũ utilis adhibet̃ glutino adeo ſociabilis ut ſindat̃ potius qua ſolida eſt:

pyragra

F orcipem fabrorum nouere omnes: ꝙ ignita capiat Py/ ragra græcis dicitur: Forceps piſtorum dulciariorũ nõ æque nota: hac cruſtula formant / & ea maxime quæ

ex farina & aqua mixtis tenuia leuia & euanida Nebulas uocant a quibus ipſi Nebularii:ac leues futileſq; homines teſte Nebulones poſſunt Neoterice appellari: ſiunt & eadē non ſine melle ſaccbatoq; cōuoluta cruſtula:ac e farina depuratiſſima hoſtiæ illæ myſticæ ad ſacrificia/ſed per Hierodulos eoſq; qui ſacrarii curam ſortiti ſunt: Nebulones

F erumen quo res inter ſe aptæ ſolidantur feruminanſq; ueluti argentum argēto/æs ære/aurum auro/ſolidaturā uernaculus ſermo uocitat:Paulus libro ſexto digeſt. feruminatio per eandem materiam facit confuſſionem: dicitur & de lignis lapidibus & aliis Plinius.xxxvi. Ruinarum uerbis ea maxime cauſa/ꝙ furto calcis ſine ferumine ſuo cementa componuntur:ecce ferumen de calce dixit Et libro. xxxv. Calcis uſum prebuiſſe bitumen refert ita feruminatis Babylonis muris. Cementa

F ornacei parietes olim in africa Hiſpaniaq; ex terra fiebant dicti ꝙ fornacum modo circundati utrinq; tabulis duabus infarciuntur uerius ꝗ inſtruantur:nunc e calce & glarea mixtis cōmendantur: eius durant incorrupti imbribus/uento/ignibus/omniq; cemento firmiores ut ſcribit Plinius: Glarea

F iglinæ caſtius dicuntur ꝗ figulinæ in quibus figuli uaſa & alia fingunt ex argilla/rota currēte:Plinius.xxxv.Nobilitantur figlinis oppida quoq; ut Rhegium & Cumæ a cumis ut diximus Cumana teſta nomiata: figlinarum mentionem habet:& Paulus libro. viii. ff. tit. de ſeruit. ruſt.prid. Rhegium Cumæ

F lauiſſæ quandoq; fauiſſæ dictæ:M. Varro quadam epiſtola ad Seruium Sulpitium Iurecōſultum quam citat Gellius libro.ii.ait.Q.Valerium Soranum dicere ſolitū/quos theſauros græco nomine appellamus priſcos latinos/flauiſſas dixiſſe/ꝙ in eas non rude æs argentumq; ſed flata ſignataq; pecunia conderetur: Plinius. xxxiiii. de Lyſippo ſtatuario qui ſexcenta opera abſoluiſſe dicitur:Numerum inquit apparuiſſe defuncto eo cum The Rude æs

ſeau𝔭 effregiſſet heres/ſolitū .n. ex imani precio cuiuſq; ſigni denarios ſeponere aureos ſingulos: de Theſauro autem Seruius Donatus & quicquid eſt ubiq; grāmaticoꝝ: Alex. Seuerus imperator ut ſcribit Lampridius in Theſauris ueſtem nūq̃ niſi annum eſſe paſſus eſt:eáq; ſtatim expendi iuſſit:Et Hadrianus Cæſar de Theſauris ita cauit ut ſi quis in ſuo repeiiſſet/ipſe potiretur:ſi ī alieno dimidium dño daret & ſi ī publico cum Fiſco equaliter partiretur.

Fiber Caſtor

Fibrum antiquis extremum/ Inde Fiber ponticus qui caſtor ut ſupra Inde Fimbriæ circa extrema ueſtium:& Fibræ iocinioris paſſim:ut Tube𝔭 Pli. & Stirpiū M.Cice. III.Tuſc.quæſt:quaſi radiculæ & capillamēta extrema:

Fellare

Fellator lactis ſuctor a fellare e māma lac ſugere Solinus Nequaq̃ mater pullo præbet ubera fellitanda:quod uerbum obſcene acceptum eſt; unde fellatores & Fellatrices quorum relatiuum irrumatores habentur:

Fricatio & ita uulgo

Frictio eadem quæ fricatio pluribus ægritudinibus conferre credita Cor.Celſus libro.II. Aſclepiades & Hippocrates frictione ſi uehemēs ſit durari corpus/ſi lenis mollīri/ſi multa minui/ſi modica impleri:Pli. quoq; .XXVIII. uehemens enim fricatio ſpiſſat/lenis mollit: nūq̃ autem adhibenda eſt febre increſcente/uerum ſi fieri poteſt cū ex toto uacabit: Capitis quidem longos dolores ipſius frictio leuat:Fricatio in uenere etiā dicitur: & Fricatrices fœmīæ maſculæ libidinis quæ Tribades & Plauto ſubigatrices/ τρίβω tero frico/unꝰ mulotribæ:ſunt & Perfrictiones īter leuia mala exulceratiunculæ:Plinius.XXI. de Cypiro herba intertriginum & alarum uitiis perfrictionibuſq; cum oleo illitum non dubie mederi item .XXIII. de olei mediciis laſſitudinum perfrictionūq; refectio eſt græci κατάψυξιν uocant:

Fibulæ Zonis adduntur:& ueſtibus fibulandis & cum lubet diffibulandis/Claudianus in raptu Proſerpinæ ſudata marito fibula purpureos gemma ſuſpendit amictus: & poeta Aurea purpuream ſubnectit fibula ueſtem:Vñ

ſuffibulū Feſto Pomp.uiſtimentū quod fibula cōprehē ditur: Fibulæ ornamentoꝝ magis q̄ ueſtis ſunt inquit Vlp.li.ff.xxxiiii. Dantur & pudendis a Martiale & aliis Cutis ſupra glandē perforanda: ita ut glans libera pmaneat: acu filū imittitur, cuius capita īter ſe nectūtur, quotidieqꝫ mouet: donec cicatriculæ fiant circa foramina: quibus confirmatis & exempto filo, additur fibula: infibulare aduloſcentulos interdū ualitudinis cauſa quidā conſueuerunt ut tradit Cor. Celſus lib.vii. Infibulantur apud nos equæ gūroſæ ne equū admittere poſſint: Sed ædificia, machinæ aliaqꝫ cōpluria ſuas hn̄t fibulas Vitruuio Columellæ iumentis, Vulneribus quoqꝫ chirurgici fibulas īponunt. Idē Cel. lib.v. Si in carne uulnus eſt, hiatqꝫ, neqꝫ in unū oræ facile attrahunt̄ futura quidem aliena eſt: Imponendæ uero fibulæ ſunt Ancteras græci noiant. quæ oras paulū tn̄ cōtrahūt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit: Antheræ aūt compoſitiones quædam eidem Celſo & Plinio a floribus dictæ uidentur: — Suffibulum — Ancteræ

F rugipda a ſalice homo is iure dicet̄ q nullius bonæ frugis eſt: quales eſſe ſolent oſcitantes horiperdæ bonas pdentes horas: nā ſalix frugiperda ab Homero inqt Pli. dicta quia ociſſime amittit ſemen ante q̄ matureſcat: ſalix aūt perticalis fœcundior quo terræ proprior eſt. — Salix frugiperda

F abalia ſtipulæ & paleæ quodammodo fabæ, Pli.xviii. Sed maior pars malluit fabalia maturæ ſationis q̄ trimeſtrē fructū eius nāqꝫ ſiliquæ cauleſqꝫ gratiſſimi ſunt pabulo pecori: Itē .xxii. Fabaliū etiā ſiliquaꝝqꝫ cinis ad coxendices & ad neruoꝝ ueteres dolores cū adipis ſuilli uetuſtate pdeſt: Eſt. M. Cato, ſtercus uñ fiat ſtramenta lupinū paleas fabalia ac frondes iligneas querneaſqꝫ e ſegete euellito, Fabatia uero e farina fabe priſco ritu in ſacris præualens pulmētarii cibo: Faba freſſa græcis Eregmos nam Cyamos ſolida dicitur, freſſa īquit Plinius cū allio cocta contra deploratas tuſſes, ſuppurationeſqꝫ pectorum quotidiano cibo ſumitur: & in uino decocta ad teſtium tumores & genitalium; — Fabatia — Eregmos

GErrònes leues & inepti a cratibus: q
Siculos aduerſus atheniẽſes cratibus
proſtratis uſos uolũt quas græci ger/
ras nominant: Feſtus Gerræ ĩquit cra
tes ſunt uimineæ Atheniẽſes cum Si
racuſas obſiderent & crebro gerras
poſcerent: irridentes ſiculi gerras cla/
mitabant: Vnde factum eſt ut gerræ pro nugis & con/
Gerræ ſiculæ — temptu dicantur: Nonius Gerræ nugæ ineptiæ: & ſunt
gerræ faſcini qui ſic in naxo ĩſula ueneris ab incolis ap/
pellantur: Inde cõgerrones Plautus in moſtellaria Nũc
ego me illac per poſticum ad congerrones conferam:
G landia in ſuibus dicuntur a glandis ſpecie omnibus no/
ta Martialis Glandulas uocat ter poſcit apri glandulas
Tonſille — quater lumbum: nam lumbi quoqꝫ e ſuibus etiam nũc
cibis cõmendantur: Plinius. xi. Tõſillæ in homine in ſue
glandulæ: Idem. xxxvi. Extãt cenſoriæ leges glandia in
cœnis glireſqꝫ & alia dictu minora apponi uetãtes Plau
tus in menechmis Glandulam porcinam Laridum Per/
nam: Sunt & adenes glandulæ in homine Glandem ue
ro quæ proprie intelligitur ferunt inquit Plinius. xvi.
Robur quercus eſculus/Cerus/ilex/ſuber/continetur hi
ſpido calice per genera plus minus: dulciſſima omniũ
Fagi: glires ſaginat & ſues expetita etiam Turdis & pica
rum generi: quæ ideo glandariæ uocantur: Sed & glan
dibus arrefactis per frugum penuriam molitur farina
ſpiſſaturqꝫ in panis uſum: per hiſpanias olim ſecundis
mẽſis addita fit dulcior in cinere toſta: glandis nomine
Coles — omnes fructus continentur inquit Vlpia. libro. xliii. dig.
titulo de glande legenda: & glans ſummum Colis dicit
Colei — quãdo Coles ipſum eſt genitale Celſo & aliis unde ſub
eo Colei qui teſtes & grecis Didymi:
G aneo a ganea & ganeis: Horatius Et laudem ſiliquas oc/
cultus ganeo ſunt autẽ loca uinolentiæ ac libidini apta
ut ſentit Nonius: Ganeum inquit Feſtus locum antiqui
abditum ac uelut ſub terra dixerunt: Terentius in adel/

phis credo obductum in ganeũ ubi Donatus meretri/ciam tabernã interpretatur quia ſit in terra & nõ ut cœnacula ſuperius: de ganeo Plautus Apuleius & alii Ganea uero luxus gulæ Plinius Cecilius ĩ panegyrico Traiani Cæſ. Te ad clandeſtinam ganeam occultũq; luxũ refers Plinius de ſuibus. viii. nat. hiſt. Neq; ex alio animali numeroſior materia ganeæ: Ganea

G æomantia diuinatio ex punctis & figuris in terra notatis & ex ipſa terra quæ γαια græce dicitur: μαντεια diuinatio: Vnde Gæomantes ipſam artem profitentes ut ab aſtragalis Aſtragalomantes: Geomantes

G alericuli & galericula a galero (quo caput tegitur) mulieribus cum primis nũc etiam & in uſu habẽtur ſunt qui hoc nomĩe ſignificẽt Cæſariem e capillis alienis ſuppoſitis contextam qua uiros quoq; uti quãdoq; uidemus: Iuuenalis ſed nigrũ flauo crinem abſcõdẽte galero Suetonius capillamentum appellauit in. C. Caligula: Et ganeas inquit atq; adulteria capillamẽto cælatus & ueſte longa noctibus obiret Caliendrum Horatius in ſatyris: Caliendrum

G albea inter muliebria ornamẽta numerãtur: Galbrũ inquit Feſtus ornamẽti genus ſunt eidem Galbei armillæ quibus triũphãtes utebãtur: & quibus obuirtutem milites donabãtur: Galbei

G lomera fila in orbiculũ aceruatim cõuoluta Pli. xxxvi. Intus Labyrinthũ inextricabilem quo ſi quis improperet ſine glomere lini exitum inuenire nequeat Glomus in ſacris cruſtulum Cymbii figura ex oleo coctum: Glomus

G urguſtiolum hippocoriſticos a gurguſtio quod eſt tugurioli genus breue & anguſtũ a Curculione ut uolũt appellatum Apuleius Breuitatẽ gurguſtioli noſtri ne ſpernas peto: Plautus Ligellum uocat in aulularia ut ſentit Nonius de ſuo ligullo fumus ſi qua exit foras: Ligellum

G emmarii qui gemmas poliunt uendũtq; licet ſint & gẽmarum proprii mangones de quibus Plinius ultimo: gẽmas iuris uſui non eſſe dicebat Alex. Seuerus Imperator & ideo gẽmarũ quod fuit ut tradit Lampridius uẽ- Mangones

&

didit & pecuniam in ærarium contulit Adulterantur e gemmis compluria genera:nec eſt ulla fraus uitæ lucroſior neq; qua minus caueas:

Scutulata

G albanum ueſtis genus Satyrico poetæ ſcutulata & galbana raſa unde Galbanatus Martiali Eſt & arbor Galbanus Syriæ peculiaris reſinam producens non diſſimilem Hammoniaco quæ Galbanum Plinius.xxiiii.Galbanum per ſe bibitur ad tuſſim ueterem ſuſpiria rupta conuulſa:fugat & odore ſerpentes:

Vmbilicus

Sciotericon

G nomon umbilicus ad umbrarum rationes/& ſtilus horas indicans/Plinio libro.ii.Solis itaq; umbilici quẽ gnomonem appellant umbra in ægypto meridiano tẽpore æquinoctii die paulo plus q̃ dimidiã gnomonis mẽſuram efficit: & mox Vmbrarũ hanc rationem & quã uocãt Gnomonicen inuenit Anaximenes mileſius Anaximandri & Thaletis diſcipulus primuſq; horologium quod appellãt Sciotericon lacedæmone oſtẽdit: Idem de ſegmento incipiente ab India uerſa ad auſtrũ lib.vi. Vmbilicus quem gnomonẽ inquit uocant ſeptẽ pedes longus umbram non amplius quatuor pedes longam facit:nã in quinto ſegmẽto Gnomoni ſeptẽ pedes/Vmbris ſex inueniũt:Vitruuius ſupraq; eius loci centrũ medium collocatur æneus gnomon idagator umbræ qui græce σκιαθηρας dicitur: Marcianus capella in Geometria Circulum quidem terræ inquit.ccl.duobus milibus ſtadiorũ ut ab Eratoſtene doctiſſimo gnomonica ſupputatione diſcuſſum eſt:quippe Scaphia dicũtur rotunda ex ære uaſa quæ horarum ductus ſtili in medio fundo ſiti proceritate diſcriminant/qui ſtilus Gnomon appellatur cuius umbræ prolixitas æquinoctio / centri ſui æſtimatione dimenſa uicies quater cõplicata/circuli duplicis modum reddit: Sunt & Gnomones dentes de quibus diximus/At Feſtus Gnoma inquit genus machinulæ cuiuſdam appellatur/quo regionis agri cuiuſq; cognoſci poſſunt quod genus græci dicunt gnomona:

Gnoma

G ramiæ oculorum pituitæ Nonio a quibus gramioſos

oculos noiamus: Feſtus gramiæ inqt oculo℞ ſunt uitia quas alii glamas uocāt: Pli.xxv. Crēnos agrios Gramias tollit oculo℞ impoſitus tumorē quoq; cū polenta: Glama

Glaucomata & Hypochyſes Hypochymataue (quæ noſtris ſuffuſiones oculo℞) eadē eſſe ueteres uoluere/poſterior ætas id diſcrimē fecit: ut Glaucoma ſit uitiū humoris qui Chryſtalinus dicit in colorē glaucum mutantis: Suffuſio aūt fiat ex humore inter corneā & cryſtalinā partē cōcreto: Interdūq; hæc ipſa ut inqt Celſus lib vi. oculi potentiæ qua cernit ſe opponit Plautus in milite/ glaucomā inqt ob oculos obiiciemus/eūq; ita Faciem⁹ ut quid uiderit nō uiderit: Vbi glaucomā dixit ut in Perſa cū decora ſchema/& in Amphit. cum ſeruili ſchema Plinius. xxv. Ad Hypochyſes & caliginē Cyclaminos in paſtillos diluūt: Glaucophthalmos Galeno & aliis eſt Glaucoma/ſuffundūtur oculi etiamnū ſanguine ex aliqua iniuria/qui hirūdinis cruore cōmodius curāt: neq; id ſine ratione: cū illius acies extrinſecus leſa interpoſito tēpore in priſtinū ſtatum redeat: Vnde etiā locus fabulæ datus eſt/ut idem Celſus inquit/per parētes id herba reſtitui quod per ſe ſaneſcit: in pulloꝝ quidē hirundinorū uentre lapilli albi aut rubētes reperiūtur magicis celebrati artibus qui Chelidonii uocantur: Cyclami Mirū de hirūdine

Gemurſa ſub minimo pedis digito tuberculū q̃ gemere faciat dictum Feſto Pompeio. Irrepſit id malum Tiberii Cæſ. Principatu/Plinius. xxvi. Gemurſam appellauere priſci inter digitos pedum naſcētem: etiam nomine oblitterato:

Grandinem græci Chalazan & chalazion dicunt ſub cute buboni & ægyptiæ ut ait Pollux fabæ ſimilem: quæ ſi tangatur dolorem affert: Sunt & in oculis grandines cum ſegnis humor circa palpebras coit/non ſine tuberculo quod huc & illuc impelli poſſit Chalazion uocāt ut ſcribit Celſus lib. vii. a grādinis quadā ſpecie unde ſit nomen nam Grando eſt aqua per æſtates concreta deſcendens Plinio, Ariſtoteli Apuleio innumeris/ Sed & Chalaza

& ii

Candida

grādines in ſuibus cū primis naſcūtur Candida ueluti grana glādulæue a qbus grādioſi uulgo quoq; dicunť:

G angilion ſiue Gāglion tuberculū eſt in capite molle cæ denſq; ut refert Cor.Celſus lib.vii.Eſt & Ganglion Pau

Contortio

lo nerui cōtortio/ quam uel ictus aut laſſitudo inducat/ pluribus qdē corporis partibus/Sed pcipue mobilibus & circa uertebras:& in manū pedūq; extremitatibus:

G angrenam carnē emortuā & uulcere uel inflamatiōe ac rubore medici uocant i pminentibus mēbris ut inter i/ guina: fit & iter alas/ & ungues ac i ſenibus fere / & his quoq; corpus mali habitus eſt/ut ſcribit Celſus libro .v. &.vi.ſubalbeſcit autem primo/demū nigrorem contra

Cancer

hit ſenſu amiſſo alii dixerunt tumidum membri adfecti tumorem qui neglectus ad uicina proſerpat & iterficiat At cum abſq; cenſu fuerit Sphacellon appellauere/car/

Sphacellon

ne iam corrupta ut ſicare eam partem oporteat ne ulte/ rius ſerpat:Nonio Gangrena cancer eſt:

G lauſtum herba folio plātaginis i gallia dicitur/Iſatin græ ci uocant e lactucæ ſilueſtris genere/quo infectores utun tur ad ceruleum pānis & ueſtibus īducendum:& uulgo Guadium appellant.C. Cæſar in re ſuaq; cōmentariis

Britanni

Oēs inquit Britāni ultro ſe glaſto inficiunt quo ceruleū contraunt colorē atq; horridiores ſint i pugna aſpectu/ Sed & eoq; coniuges nuruſq; quibuſdam in ſacris toto corpore oblitæ nudæ incedunt æthiopum colorem imi tantes Plinius auctor.xxii.

G eruſia locus & cōuentus ſenum græcis ut nobis ſenatus & ſenaculum/Vitruuius lib.ii. Crœſi domus quam ſar/ diani ciuibus ad requieſcendū ætatis ocio/ſenioq; colle/ gio Geruſiā dedicauerūt: Gerontes ſenes/unde puerbio

Bis pueriſenes

illo ptrito dicit δισ παιδεσ οι γεροντεσ/ bis pueri ſenes:& Hypagiron ſenū animi baculis i manu ſaltatio:

G enethlius natalis dies Genethlia celebritas diei natalis ge nethliacus natalitius unde Genethliacon Lucani in Sil/

Archinopol⁹

uis Papinii carmen ſuper eius natali:& Genethliaci inde futura prædicere qui conantur caldei & mathematici

priſcis appellati: & genethliologia ars ipſa: Vitru.viii. Achinapolus inquit qui etiã non e naſcentia ſed ex conceptione genethliologiæ rationes explicatas reliquit de qua re & pauca quædam Gellius.xiii.

G etiũ cepaꝝ genus cõdimẽtariũ inqt Pli.xix.noſtri Pallacanam uocãt pene ſine capite eſt ceruicis tantũ longæ/ & ideo totũ in fronde creſcit/cætera in caput:

G lycyrrhiza foliis pinguibus/& tactu gũmoſis: uoci utiliſſimo ſucco/ſic ut ſpiſſatus eſt linguæ ſubdito/ltẽ thoraci & Iocinori/Hac diximus inquit Plinius. xxii. ſitim famẽq; ſedari ob id quidam Adipſon appellauere/quã & hydropicis dederunt ne ſitirent: Adipſon

G arũ exquiſiti liquoris genus priſci uocauere/inteſtinis piſcium cæteriſq; quæ abiicienda eſſent ſale maceratis:ut ſit illa putreſcẽtiũ ſanies/conficiebat͛ olim e piſce Garo/ mox e ſcõbro laudatiſſimũ ſociorũ appellatũ/Vitiũ ei⁹ eſt Alec iperfecta/nec collata fex: Alec quoq; puenit ad oſtreas echinos/Vrticas/Gamaros/mulloꝝ Iocinora in numeriſq; generibus ad ſaporem cœpit ſal tabeſcere inquit Plinius.xxxi. Gaꝝ ſociorũ

G rumus Feſto Põp. terræ collectio minor tumulo: Inde grumulus:Pli.xix.de allio Vlpico/In plano ſeri uetãt caſtellatimq; grumulis ĩponi diſtãtibus inter ſe pedes ternos/inter grana/quatuor digiti ĩtereſſe debẽt:At.xxxiii. Torret͛ & cum ſalis grumo inquit.i.tantillo ſalis: quod ſummis digitis cõpreſſis appræhẽdi poteſt:Hinc exgrumo e terra grumos eruo/ut cochleæ a.M. Varrone exgrumãtes: Sed Talpe exgrumatrices exgrumatoreſue recte dicentur a grumis quos roſtello terram eruẽtes faciunt in pratis & hortis:

G laucopis Cæſia latinis de colore cœli quaſi Cœlia/ut oculi Cæſii qui Glauci/quales Diuo Cæſari Auguſto fuere equorũ modo ĩquit Plinius/quales & noctuis & felibus fere Vnde Donatus in cõmẽtariis Ecyræ Terẽtianæ dicit͛ & Pallas Glaucopis non q; oculos habuerit albos ſed quia aer glauci ſit aſpectus ut apud Diodorũ Minerua glaucopis

bibliothece primo legimus aeré uero noīatum pallada ac Iouis filiá dici cōſtat & uirginē fuiſſe quoniá & non corrūpat̄ & ſublimiorē locū teneat hinc ex uertice Iouis creditur nata: Cæſius glaucis oculis quaſi felis oculos habens & glaucos:

Tomentum

G naphaliū herba mollibus & albicātibus foliis quá ob rē ꝓ tomēto ueteribus fuit in uſu unde nomē Gnaphalon græci Tomentū/& quoqꝫ natura mollis eſt cādidaqꝫ & lanea γναφαλῶδι noīant̄: Pli.xxvii. Gnaphaliū alii chamezelon uocāt cuius foliis albis mollibuſqꝫ pro tomento utuntur:

G ehēna eccleſiaſticis noſtris eſt ignis lacꝰ ſulphuriſqꝫ/qualis fere poetis Phlegeton in iferno/ubi fletus ſtridor dētiū dolor abſqꝫ medella/pœna ſine fine/& deſperatio:

Inferni bona

G rāme linea græce quæ eſt Euclidi lōgitudo illatabillis: lineas autē habet genus figurarum geometricaꝝ quod Planū uocant:qua latū eſt & qua longū ut ſunt trique tra & quadrata quæ in areis fiunt ſine altitudine quam habet genus illud quod ſolidū appellamus:Figuras autem formaſue geometricas in primis Schemata græci uocant auctor Gellius Grāmicæquoqꝫ Apodices uulgo dicūtur geometriæ ꝓbatiōes/fiūt hæ & in numeris per quaſdā Pſeudographias ideſt falſas deformationes:

G argarizatio anginis ſiti arridis faucibus uuæ deiectæ & inflāmatæ / oris & linguæ uitiis aliiſqꝫ morbis plurimū cōfert latices ori īmiſſos ſæpius ſpiritu ad fauces reuocando/ut meminerunt Galenus Hippocrates/Auicenas ſchola medicorum:Plinius.xxii.Furfures tonſillis faucibuſqꝫ gargariſſatione proſunt/fiunt autē ut tradit Cor. Celſus.v.aut lauādi cauſa aut reprimendi uel euocandi:

Gargara unde

γαργαρίζειν græcis humectare / Vnde Gargara crebris fontibus celeberrima dicta ſunt qui uelint:

G leucinum oleum de quo Columella cum muſto factum γλεῦκος muſtum:Inde Gleucitos uocant muſteos cibos/ut muſtacea inter bellaria celebratos:

G alla naſcit̄ in arboribus oībus quæ glandē ferūt noctu ſemper uniuerſa erūpēs mēſe Iunio Sed Hemeris opti

mā ut coriis perficiēdis utiliſſimā: eſt ea roboris ſpecies maximā ꝓducēs glādē: Gignūt & Alæ ramoꝝ roboris pilulas corpori nō pediculo adhærētes albicātes umbilicis: Et Cachrys pilula in ea oritur uim in medicina cauſticam habens/ Boleti uero & ſuilli circa radices: fert & mella ut ſcribit Heſiodus & uiſcum: ſed copioſiſſimum quercus/ quod Dryos Hiphear uocant: Cachrys

Graphis ars pingēdi quæ pictura a ſtilo quem graphion græci & graphida appellāt: hanc grecoꝝ ciuitates ut artem liberalē filios docebant: receperūt & Romani/ hinc pictorū cognomina in gente Fabia nobiliſſima/ Et Turpilius eques romanus/ pictor leua manu pinxit quod de nullo ante memoratur ut ſcribit Plinius: Pictoꝝ familia romana

Gluma foliculus & uaginula in frumētis qua granū continetur in ſpica/ a glubendo ꝙ ea deglubatur granum/ auctor. M. Varro primo. rei ruſt. Vnde & pecus glubi dicitur Feſto cum pellis detrahitur: hinc ſcribit Suetonius Tiberiū Cæſarem dicere ſolitū/ Boni eſſe paſtores oues tondere non deglubere: Deglubo

Ganzæ anſerū generis ſunt pluma cādida/ ſed minores habent & Penelopes/ Pli. x. & Ariſt. aīaliū. vii. a qbus Vlyxis cōiugē dictā græcis placuit/ cū prius Arnæa uocaret/ quæ uox abiectā repudiatāq; ſignificet: quādo a parēti b⁹ Icaro Peribœaq; ī mare ꝓiectā aues illæ educauerūt: Penelope ante Arnæa

Gabinus cinctus ſit toga in tergū reiecta/ & ab eo una lacinia ſic rouocata ut hoīem cingat/ quo ueſtimēti genere conſul indicturus bella utebat: de quo Vergil. vii. Cinctuq; gabino inſignis reſerat ſtridentia limina conſul:

Grypus naſo qui eſt incuruo dicetur/ nā Gripus ſiue Griphus rete ſignificat: hinc Gripus ſeruo piſcatori nomen datū in plautina rudente/ ſunt & Griphi enigmata in cōuiuiis fere quoꝝ mentionē habet Gellius: Gryphas auri ta æthiopiæ animalia roſtro adunco equis infeſta quæ perhibentur: fabuloſa credit Plinius in. x. Gryphæ

Grabatus grabatulus lectus in quo iacere ſolemus/ in quo etiā diuites quieſcimus Sceuola iurecōſultus lib. xxxiii.

& iii

dig eſt. Grabatus inquit argēto & auro textus/ meminit
Vergilius in moreto & alii:

Gangabæ perſis onera humeris portantes: ut ſcri. Q. Cur/
tius quales geruli baiuli & græcis Vaſtazontes corpore
ſuo uecturas oneꝝ factitátes uti olim philoſophus Pro/
tagoras anteꝗ̄ Democritus eum ſecū habuiſſet & phi/
loſophiam docuiſſet de quo Gellius. v. Baioli inquit Fe/
ſtus priſci uocauerunt quos dicimus operarios/

Vaſtazontes

Gralatores ſunt q perticis ſupſtantes lõgis paſſibus ĩcedūt
quaſi gradatores a magno gradu ut Pātomimi æ gipa/
nas imitātes ſaltatiõe/ Plautinus Agoraſtocles ĩ aduoca
tos: At ſi ad prādiū me in ædē uos dixiſſim ducere/ Vice
retis ceruū curſu uel gralatorē gradu: uñ eidē ĩ Amphit.
Gralatorius gradus opponitur teſtudineo:

HArpagones latini manicas uocant e
ferro uncata ĩſtrumēta qbus naues
captæ trahunt/ Harpazo rapio/ ἁρ
παγα rapia Harpagia uaſa rapto/
ria/ harpago ſuccinū ꝙ folia & pa/
leas ueſtiūq; fimbrias rapiat & Har
paſtū iter ludicra ꝙ rapiat/ Mart. di
ſticho cui lēma eſt harpaſta: Hæc ra
pit Anthei uelox ĩ puluere draucus Grādia q uano col/
la labore facit. Sunt & Harpagæ iter arma ad oppugna
tionē urbiū noĩatæ: Sed harpago etiā erit ferramēti ge/
nus Canē paſſim uocitant quo circuli ultimi circa fron/
tes/ præſertim doliis trahendo aptantur.

Harpagia græcis uaſa quaſi raptoria dñt his ad dādā hor
tulis aquā p æſtates ſiccientibus utimur: quoꝝ orificio
anguſto digit⁹ iniect⁹ nõ ſinit aquā fundo ptuſo efflue
re: eleuatus pmittit: ex ore. n. digito eleuato aer ĩgrediēs
trudit aquā deorſū quo ſuapte natura fert: atq; ita exit
hoc ēt ipſum eſt ꝙ oĩa mechanica iſtrumenta p aerē &
aquā cõficiunt ut Oronomia/ Clepſydræ uocūq; ima/
gines quæ de ſtatuis reſultant/ atq; alia his ſimilia ut re/

fert Aphrodiſæus:

Hippiatri Equomedici dici poſſunt:q̃ ueterinarii in cõe iumentorũ medicinã pfitentes:cũ ea malleo pulmunculo tuſſi exũgulatiõe/cæteriſq; morbis ſimilibus laborãt:ut cũ eq fiũt coriginoſi farciminoſi ſcabioſi itertriginoſi:

Hygremplaſtra Galeno liqda ſunt emplaſtra υγρον humidius mollis/ſicut Xeria quæ ſunt arida:Plinius.xxxiiii de ſquãma ferri/Præcipua tñ cõmendatio eius in Hygremplaſtro ad purganda uulnera fiſtulaſq; & oẽm callum erodendum/& paulo infra eius cõpoſitionem docet/ſicut Cor.Celſus aridorum/libro quinto: Xeria

Heterocranea altera parte capitis dolorẽ inducit ut nomine ipſo apparet:Heteros alter dicitur Craniũ capitis calua:Vnde Heteromalla altera parte uiloſa ſicut Heteromaſchalla ſeruitiis deputata ut Amphimaſchalla ingenuis/& ab axillis nomen adepta/μασχαλη Subala axilla/Plinius.xxxi.de ſale Ad Heterocranias capitiſq; ulcera & puſtulas papulaſue:

Hemicranea morbus caput ĩfeſtans cum dolore ſed dimi dia tantum parte/Vñ nomen/dicitur & Hemicranus a quo Hemicranici:nam cũ cerebrum ĩ partes ſit diuiſum non uni & iidem fiunt capitis dolores totum uero caput uexat Cephalea de qua iam dictum eſt: Cephalea

Hydrocephaleã ſiue Hydrocephalon capitis morbũ proprie uocant ĩfeſtante id ipſum humore/leni cum ĩflatione quæ etiam digitis cedat:ſimile id genus fere eſt quod humorem cutis tñ in capite cõtrahit ĩ quo tonderi ad cutem expedit Celſus autor/

Hydrophobos pauor aquæ & formido ĩ pcuſſis morſu a cane rabido:Hydrophobi & Hydrophobici q expauẽt aquã a morſu canis ĩ rabie/Pli.xxviii.Datus ĩ potu hydrophobos fieri nõ patit/&.xxxiii.quædã uſtione inqt ſanant/priuatim uero canis rabidi morſus qppe ẽt pua lente morbo expaueſcẽteq; potũ uſta ferro plaga illico liberant:Cor.Cel.lib.v.Solet ex eo uulnere ubi parũ occurſum eſt aquæ timor naſci Hydrophobos græci ap/ Canis rabidi morſus

pellāt/miſerrimū genus morbi in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciat̃/quo oppreſſis i anguſto ſpes eſt:i piſcinam ei non ante præuiſam mittendus/ φοβος ti/mor fuga ὑδωρ aqua/unde Hydri pulcherrimum an/guium genus in aquis uiuentes nullis ſerpentium uene/no inferiores/Hydrochous aquarius in Zodiaco:

Hydri

H ydrops morbus/& ipſo morbo laborās q hydropicus quoq; Horatio & aliis/aqua intercus a quibuſdā noiat̃. At Cel.lib.ii.aqua īter cutē/ubi dolor ī imo uentre inqt aut coxis eſt/aqua inter cutē/ubi inſtat: Sed hoc morbi genus ab illibus naſci ſolet Itē li.iii.longus uero fieri po/teſt eoꝵ morbus quos aqua inter cutē male habet/niſi primis diebus diſcuſus eſt hydropa græci uocāt:ſed mi/rū iure qd dixerit/ſitire ſemp qui id genus morbo labo/rant cū pleni aqua ſint:ueꝵ humor in eis ſalſus eſt q mi/nime permeans putreſcit atq; os alui exſiccat: Sunt aūt tres eius ſpecies Hypoſarca quæ & Leucophlegmatias corpore tumoribus īæquali/ Aſcites a ſimilitudine utris aqua ī unū cōtracta/& cū motu corporis/ita ſe mouēte ut īpetus eius conſpici poſſit idē Cel.autor lib.iii. Tym/panites ſpiritu īflante a forma uētris ītenti atq; ſono/uñ Tympanici:nā Tympana pulſantes Tympaniſtæ dñt/

Tympanite

H erniæ triū geneꝵ habent̃ autore Celſo Enterocela cum inteſtina in ſcrotū deſcendunt:Epiplocele cū omentum Hydrocela cum in alteꝵ e teſtibus humor cōflu t aqua Hydroceli:Plinius.xxx. Hydrocelicis ſtelliones mire ꝓ/deſſe traduntur/dicit̃ & aliis hygrocela ὑγρον humor ὑγροτης humiditas.

H æmorrhoides ſedē infeſtant a ſanguine qui inde effluit dictæ cū ſanguinē nō remittunt cæcæ uocantur:Celſus lib.vi. Ora uenaꝵ tanq̃ ex capitulis quibuſdā ſurgentia quæ ſæpe ſanguinē fundūt hæmorrhoidas græci dicūt id etiā ī ore uuluæ fœminaꝵ incidere cōſueuit/atq; ī q/buſdā non tuto ſupprimit̃/qui ſanguinis ꝓfluuio ībecil liores nō fiunt:habent.n.purgationē hanc/nō morbum αἷμα ſanguis/uñ Hæmorrhagia mulieribus purioris

Hæmorrha/gia.

fluxus ſanguinis & ipſi Cel.v. Enhema iter emplaſtra q̃ cruentis ꝑrimus uulneribus ĩponuntur iſlamationes reprimentia: cõſtant aũt ex medicamẽtis non pinguibus ideoq; Alipœne noiantur λιπος piguedo Plinius.xii. In arabia & olea dotatur lachryma qua medicamentũ cõficit a græcis Enhæmon dictũ ſingulari effectu cõtrahendis uulnerũ cicatricibus. Sunt & inter ſerpentum genera Hæmorrhoides fœminæ: nã mares hæmorrhos uocãt ab effectu ſanguinis qui toto corpore pcuſſis effluit. Idẽ Plinius.xxviii. de luteo oui priuatim cõtra hæmorrhidum morſus illinitur ſorbeturq; crudum: Enhæma

H emitritæus ſemitertianã febrem ſignificat: Tritæus tertiana: nõ tñ q̃ dimidio tertianæ minor. Sed quia parte aliqua illis ſimilis ſit tertio die ut ipſa repetens nõ diem tñ unũ integrũ ut illa præſtat Cor. Cel. lib.iii. Tertianæ genus lõge pnitioſius eſt quod tertio qdẽ die reuertit & ex octo aũt & quadraginta horis fere ſex & triginta p acceſſionẽ occupat interdum etiã uel minus uel plus, neq; ex toto in remiſſione deſiſtit: ſed tantum leuius eſt: Tritæus

H ectica febris unde Hectici illa æſtuantes, in oſſibus ipſis ĩoleſcens hoĩem uexat: nã ĩ humore & ſpiritu eã fieri a peritis nõ eſt receptũ: neq; a conſuetudine appellatã ut male litterati Idiotæ exiſtimant, & ideo Ethicã barbare ꝓnuntiãt. Sed ab habitu: qui ἑξις græce dicit: Verũ triuialibus aſſueti oĩo litteris, bonas admittere neſciunt & faſtidiunt, ut Amaracinũ amica luto ſus: Error medicorum

H erpetæ ſerpẽtia ĩ corporibus ulcera noĩant ἑρπω ſerpo ἑρπετον ſerpẽs. Pli.xxvi. Aizoum Herpetas quoq; & nomas ac putreſcentia ſicut Erigeron uerminoſa.

H ypocondrii dolores ex argumento ſunt appellati quoniam uiſcerũ cartilagini inhærent χονδρος græcis cartilago: Vñ Hypocondria ab Hippocrate quæ dicuntur præcordia ſunt q̃ interpretentur: Hypocõdria

H ypopia ſugillata uocant ueſtigia & liuores fere & ſugillationibus uerberibuſue & id genus aliis ſub occulis ꝑſertim liuentia: nã & lenticulas in homine quas cæteri

Phacos Pollux Hypopias nuncupat/Sũt & oculis ſub/ dita oſſa quæ Hypopia dicuntur:

Hypopia

H epaticũ iecoris epatiſq; morbũ græci uocãt:ut Cor.Cel/ ſus auctor eſt lib. IIII. Et Hepatici epatis ægritudinibus affecti: Plautus in curculione Epatariũ/Te igiẽ morbus agitat epatarius

H ypophoræ in ulceribus/ Alex.aphrodiſ. eſſe uidenẽ ſub ductiones ſublatiõeſue: In figuris ſentẽtiaꝶ ſcio equidẽ Hypophorã dici partis aduerſæ intentionẽ/ cui reſpon/ deat Antipophora ut ſentit Martianus in rhetorica:

H ierodulus i ſacris miniſter ſeruiẽs ιερος ſacer hinc δου λος ſeruus δουλεια ſeruitus/Hierophãtæ ſacerdotes atheniẽſium ſacrorum interpretes: Hieroglyphæ notæ ægyptioꝶ & æthiopũ quibus litteraꝶ uice utuntur:

H ami catenulæ Vergilio cũ inquit cõſertã hamis auroq; trilicem loricã/hinc hami e ferro orichalco argento au/ roq; ad ueſtes qui Hameti recte dicentur/& ita fere uer/ naculo ſermone uocãtur/Hami inter ferramẽta chirur/ gica/Cor. Celſo/Telũ corpori quod hæret excipiẽdum inquit hamo retuſo eſt/abducendũq; ſcalpello:

Hameti

H irpices raſtrorũ genus ferreoꝶ plurimis cũ dentibus ad extirpandũ gramen inexpugnabile & id genus alias ex agris herbas/ut pectines de quibus iã dictũ eſt: Dicti hir pices a rapiẽdo ſicut Hirpũ ſamnites lupũ uocauere:

Hirpus lupus

H amatæ tegulæ ad hamo: Vitruuius lib.VII. in mentione politionũ in humidis locis/ Demũ inquit ſuper erectæ hamatæ tegulæ ab imo ad ſũmũ parietẽ figantur:qua/ rum interiores partes curioſius picẽtur/ut ab ſe reſpuãt liquorẽ:tanq̃ fuerint loco tectorii ĩ uliginoſis: Pli.XXXV. Imbricibus tubulis teguliſq; ab balneas hamatis/ubi ta men mãmatis quãdoq; lectũ eſt nam ad hypocauſta in balneis & cubiculis addũtur etiam nunc tegulæ e figli/ nis mammatæ Tubuliq; diſcolores:hoc autem nec ad/ mitto illic tamen nec reiicio:

Plinii loc⁹ am/ biguus

H ydraulæ hydraulicæq; machinæ Cteſibio Alexãdrino inuẽtori debenẽ;ab aqua nomen adeptæ:inter quas iu/

re numerantur ad molendum fruges excogitatæ: Nam axi tereti inſeritur tympanum circinatum & dentatum ita ut eius dentes apptehēdant dentes tympanuli inditi palo ferreo/i cuius ſūmo ſubſcus ſit ferrea/qua ſuperior mola cōtinetur:eidemq; axi haud longe īcluditur Rota pīnata quæ impetu aquæ per canalē decurrentis īpulſa rotatur.& cū ea ipſa axis tympana palus ac mola:cuius circūactu ſup molam imā terruntur ī farina frumenta/ quæ illi per īfundibulū ſubminiſtrantur ſtilo dependulo ſubſulſante & id ipſum leniter cōmouente: Rota pinata

H ypomochliō de quo Vitru.x.græci uocāt quicqd poni/ tur ad moles oneꝶ eleuandas uectibus nō lōge ab ipſis oneribus:uectis lingua ſub onus ſubdita/& capite uectis hoīum uiribus in id preſſo/ μοχλοσ græce uectis: Mochlus

H elicos græcis clauiculæ pampini intorti capreoliq; ut a nobis ī uite dūr/quibus gradatim ſe attolit:Sunt ī capi/ tulis etiā colūnaꝝ corynthiis Vitruuio lib.iii.minoreſq; helices inquit intra ſuū medium qui ſunt in abaco/flori/ bus ſubiecti ſcalpantur: Habentur & in auribus helices unde helicteres iter inaurium genera Polluci: ut Ellobia eidem quoq; a fibris auriū Lobos quas dicunt:de claui/ culis Plinius.xxiii Clauiculæ ipſe quibus repūt uites tri/ tæ & ex aqua potæ ſiſtunt uomitionū conſuetudinem: Helicteres Lobi

H yetomātia diuinatio ſuper pluuiis unde cornix ales hye tomantis recte dicitur qñ pluuias rauca uoce auguratur pnūtiatq;:eſt & Aetomantia quæ ſit per aeria: Hyeromātis

H ypocapniſton hauriēdi īmbibendiq; fumi & nidoris ge nus per infundibulum uocant Plinius.xxiiii. de cha/ meleuce Radix eius īponitur carbonibus cupreſſi atq; is nidor per infundibulum imbibitur in uetere tuſſi/Im/ bibuntur & apud nos quoq; multiiugi nidores per īfun dibulū ī doloribus etiam dentiū auriumq;: Chameleuce

H ypogloſſa herba eſt ſolia habens ſilueſtris myrti conca/ ua ſpinoſa:& in ipſis ceu linguas/folio paruo exeūte de foliis ut tradit Plinius.xxvii.e quibus corona/capitis do lores minuit: Spina myrti

Hypnomantes græce ſomniatores coniectoreſq́: hypno-
mantia ars ipſa: quando ex ſomniorum interpretatione fu-
tura ſunt qui prædicere uelit: ut olim Domitianus Cæſ.
quem ex ſomnio Gibbæ ſibi pone ceruicē aureā enatæ
pro certo ferunt habuiſſe, beatiorem poſt ſe lætioremq́
portendi reipublicæ ſtatū: & Pithagoras ex inſomniis
quæ per quietem uidiſſent diſcipulorum ſuorum ingenia p-
babat ut, Pluto in conuiuiis atq́ potu, Ariſtoteles ex
ipſo ſermone & rectius quidem, unde Socrates decoro
adoleſcenti diutiſſe tacenti ut te uideam inquit aliquid e
loquere: Hypnos græce nobis primo Symnus, mox y

Sōnus græce.

littera i o, mutata ſomnus appellatus auctore Gellio. xiii
quies eſt placidiſſima, Sed mortis imagūcula: unde græ-
cis υπνοσ εστι μικροσ θανατοσ: Somnus eſt bre-
uis mors, ueluti mors ipſa eſt longiſſimus ſomnus:

Harpe falcatus enſis ut olim Perſei: Lucanus, Harpen alte-
rius mōſtri iā cede rubētē Galēo: Harpe humor ex flaua
bili corpus totum corripit unde nomen Arpæ inter in-
ſtrumenta muſica ab Arpis ut uolunt inuentoribus no-
mine accepto Martianus Capella Arpis bombiſq́ per-
terita, tam intoleranda congreſſione uirgo diffugit:

Hedioſmus menta ab odoris ſuauitate ηδυσ ſuauis iu-
cundus ηδυτησ ſuauitas iucunditas.

Hebdomades dierum & annorum dicimus a numero ſe-
ptemnario quem græci hebdomada uocant ut notat
Gellius libro tertio. Dies autem a ſeptem planetis no-
mina acceperunt: Primus Conſtantinus Cæſar ſolis
diem, Dominicum, Saturni ſabbatum mutando ap-
pellauit:

Dierum noīa a planetis

Hypoſtaſis ſubſiſtentia quibuſdam hoc eſt indiuidua ſub-
ſtantia Perſonam dicunt Theologi: Sunt & medicis uri
narum Hypoſtaſes:

Homēri qui

Homeros Cumei & Iones oculis captos nūcupantq́ ho
meris, qui ſunt itineris duces, egeāt: ut olim Aſclepiades
puero, alii catello, quidam Scipione:

Hierocomion Leproſorum dicemus locū Hiera lepra κομη

uilla/quale extra urbem noſtrã ad primum lapidem ui/ſitur iunctum templo Diui Lazari leproſi: Hieranoſos morbus qui ſacer & comitialis: quo tamẽ nomine ſunt qui lepræ morbum/aliqui ut Seruius ignem ſacrum & alii qui magnum morbum accipiant:quãdo ἱερὸς nõ modo ſacer ſed & magnus græcis dicat: Sed ipſe mor/bus comitialis & maior & Diuinus appellat ꝙ animi partem rationalem quæ lõge ſanctiſſima eſt uiolet ut re/fert Apuleius in magiæ apologia: Hieranoſos

H oloſphyraton ex auro ſolido ſtatuam dixerunt: Strabo etiam Sphyleraton uocat/ qualem Gorgias Leontinus hominum primus delphis in templo Apollinis ſibi ipſi poſuit:tantus erat inquit Plinius.xxxiii.docendæ orato riæ artis queſtus/ Statua prima delphis

H ercos ſeptum clauſtrum:hinc Herceus Iuppiter penetra lis quod intra cõſeptum cuiuſq; domus coleretur: ſunt tamen qui non aſpirent:& ab arcendo dictum uelint: ꝙ mala arcere crederetur:

H emerobius Pli.xi.uitæ dialis hoc eſt unius diei/Epheme/rũ quoq; nũcupant uita nõ ultra diem unũ porrecta: ut beſtiolæ ille īter īſecta apud Hypanin amnẽ Schythiæ de qbus M.Cic.prima queſt.Tuſc.& Ariſt.de aĩalib⁹. v. Erit aliqñ & Diarii uictus qđ cognomẽ adheſit Dioge/ni Cynico κμερα dies uñ hemereſios eidem Pli. xxxv. Abſoluit uno die inquit tabellam quæ uocata eſt Heme reſios puero picto: Hypanis

H ypagogeus inſtrumenti genus quo lapides expolire ſo/lent lapidarii:

H ippagones trãſuehendis equis naues idoneæ ut ſcri.Fe. ſtus alii hippagogonas nũcupãt:& iã diximus Eiuſdẽ ſe re uſus quæ latinis Põtones dñr/qb⁹ uice põtis ĩ trahii/ciendis fluminibus utimur/de his C.Cæſar/& Gel.& alii Vñ Iureconſul.viii.digeſt. flumine publico ĩteruenienteuia cõſtitui poteſt ſi aut uado trãſiri poteſt aut pontẽ ha/beat:diuerſum ſi põtonibus trahiiciatur: Pontones

H apalum quod ſine teſta ouum mera cũ cartilagine mẽ/ Ouum

branea peperit gallina dici audio:q̃ molle & teneꝝ ha/
palon græci uocant:απαλοσ tener.

H eta priſcis minimi res precii ab hiádo quaſi Hieta ut eſt

Hecta

oſcitatio inquit feſtus ut hominis halitus/ Hecta puſtu/
la in ſummo panis ſurgere inter coquendum ſolita : ut
diximus.

H ammoniacum ſalis genus quo Cyrenaici tractus nobi/
litantur ideo nominatũ uoluere ꝙ ſub arenis inueniat:
nam & e terra foditur ſal foſſile quod dicunt/ glebas
uulgus Micas appellat inquit Plinius:Sũt & natiui mõ
tes ſalis inquibus lapidicina ex modo ceditur renaſcẽs/
ſcintilla ſalis leuiſſima & candidiſſima flos ſalis uocitat

Salſilago

eſt & ſalſugo quæ & Salſilago tota liquida eidem Pli/
nio.xxxi.&.xviii. Ciceris inquit natura eſt naſci cũ ſalſi/
lagine & ideo ſolum urit:Hoc quidem inter omnes cõ/
uenit non erodi non putreſcere dẽtes ſi quis mane quo
tidie ieiunus ſalẽ contineat ſub lingua donec liqueſcat:

H eliochryſum herbam quam alii chryſanthon uocant:

Chryſanthe/
mon

Dioſcorides Chryſanthemon appellauit ramulis cãdi/
dis foliis ſubalbidis abrotano ſimilibus/ ad ſolis reper/
cuſum aureæ lucis:in orbem ueluti corymbis dependẽ/

Abrotanum

tibus/qui nũq̃ marceſcunt & ideo deos illo coronabãt
Aureliam uocant ueſtes tuetur odore non ineleganti ut
tradit Plinius.xxi:

H æmatites magnes ſanguinei coloris/ſanguinẽqꝫ reddẽs
ſi teratur ut refert Plinius.xxxvi.Eſt & Hæmatites lapis
friabilis qui diſcernitur uenis rubentibus ut ſanguineis
unde utriqꝫ nomen impoſitum:

H oroſcopus ab horarum inſpectione dicitur quãdo ho/
roſcopa uaſa inquit Plinius libro.ii.non ubiqꝫ eidẽ ſunt

Horoſcopus

uſui/ trecentis ſtadiis aut longiſſime etiam quingentis
mutantibus ſe met umbris : At horoſcopus cum partẽ
cœli hora qualibet ab inferiori hemiſperio ſurgentem
ab oriente ſignificat ab eo quod eſt ορος græcis.i. ter/

Orizon

minus & finis nominatus creditur:unde fit & Orizon/
a Iunioribus aſtronomis Aſcendens appellatur: Diuus

Auguſtinus.v.diuinæ ciuitatis/ ſequentis tarditas horo/ ſcopum mutat/ frequens eſt & Materno ut Perſium & alios omittam horoſcopi mentio/quem incópræhenſi/ bilem.P.Nigidius argumēto figularis rotæ circūductæ & modo pari/modo impari tēporis ſpacio pcuſſæ oſtē/ dere adnixus eſt/Vnde & figuli cognomen eſt ſortitus: Geniture autē dominū preſertim Orcodeſpotan uocāt: Nigidii argumentum Orcodeſpotis

H ymen membrana tenuis in uirgine/orificio matricis ſu perpoſita & adhærens uenulis quibuſdam ueluti inter/ texta unde cruor effluat cū primo coitu ſoluitur:de qua mēbrana Seruius &(ni fallor) Auguſtinus primo diui/ næ ciuitatis:Hymen Hymeneus deus nuptiarum: Sed hæc ut alia uulgatiora ex lexicis aliis petantur: Hymeneus

H yppuris herba noſtris Equiſetū/caude equine non diſſi/ milis in pratis fere naſcitur/ſanguinis ſiſtit profluuia:pro deſt & dyſentericis:Nos iūcum aſperum appellauimus noſtrates aſperellam uocant alii barbiſinam: Aſperella Barbiſina

H ypercauma ignem uocant elementare / non hunc quo utimur mortales ſed illum qui ſupra aeris eſt elementū tanto ardentior quāto ætheri & lunari Spheræ uicinior eſt & aquo ſint ſyderum illa numeroſitas:

INſulas/Portus quoq; / Vnde qui/ buſdam Angiportus anguſta inter domos uia / ueteres audio domos appellaſſe/Inualuit hæc autem opi nio ut quo quo uerſum circunda/ tas uia domos Inſulas dicamus/ quod ex.P. Victore ut credam uix adduci poſſum: etiam ſi in libro de partibus ædium/uulgarem ſequutus fuerim opinionē: nec ſcio an Iurecōſulti inſulam cuius frequens eſt apud illos mentio/in hoc ſign.ficatu acceperint:Erunt inſulæ domus & illæ preſertim quæ locabātur pluribus Inqui linis qualia fere ſunt ſtabula quæ uocant Mediolanēſes Angiportus Inquilini

Vnde Cæſarem Dictatorem ſcribit Suetonius Vicatim
egiſſe cēſum per dominos inſularū:utpote qui ſcirēt op
time & facile numerū inquilinorum in ſuis inſulis:Oro/
ſius Horrea quadrato ſtructa lapide/magnæq; illæ uete
rum Inſulæ:meminit & Vitruuius: Audiamus & Iurecō
ſultos: Iulianus libro primo digeſtoꝝ de officio præfe/
cti uigilum Effracturæ fiūt plerūq; in inſulis / Horreiſq;
ubi homines præcioſiſſimam partē fortunarū reponūt
Armarium cum uel cella effrangitur/uel armarium/uel arca/ & cu/
ſtodes plerūq; puniūtur:Alphenus titulo locati lib.xix.
digeſtoꝝ/Qui Inſulam.xxx.conduxerat/ſingula cœna/
cula locauit:ut.xl.ex omnibus colligerētur:Dominus in
ſulæ quia ædificia uitium facere dicerentur demolierat
ea/quæſitum eſt/quāti lis æſtimari deberet ſi is qui totā
cōduxerat ex cō ducto ageret/ Iabolenus eodem titulo/
Inſulam uno præcio emiſti/totam locaſti & eam uendi
diſti ita ut emptori mercedes inquilinorum accederent:
Proculus libro. viii. digeſtoꝝ titulo de ſeruit.urb.pred.
Quidam Hiberius nomine qui habet poſt horrea mea
Balnearia inſulam/Balneariam facit ſecūdum parietem cōmunē:
non licet autem tubulos habere admotos ad parietem
cōmunem/Sicuti nec parietem quidem ſuum ſuper pa
rietem cōmunem: de tubulis eo amplius uis eſt/ꝙ per
eos flamma torretur paries / qua de re uolo ut cum Hi/
berio loquaris ne rem illicitam faciat:Iulianus quoq; li/
bro.xliii.digeſtoꝝ titulo ne quid in loco publico/Publi/
ci loci appellatio quemadmodū accipiatur/Labeo diffi
Inſulæ nit:ut ad Areas/& ad Inſulas/& ad agros/& ad uias pu/
blicas / itineraq; publica pertineat / Et Vlpianus in.L.
tabernæ de uerborum ſignificatione/Cum tabernæ in/
quit appellatione omne ædificium utile ad habitādum
cōtineatur nō incongrue Inſulam tabernam appellabi/
mus quod euidētius oſtenditur ex ſentētia Sceuolæ ti/
tulo de fund.inſtr.libro.xxxiii.digeſtoꝝ: Sūt & ipſis Iu/
recōſultis Pomponio cum primis & Vlpiano ab inſula
ſerui Inſularii qui Vrbanoꝝ nō ruſticorum numero ha

bebantur/nam eiſdem Iurecóſultis in Inſulam deporta tio genus eſt pœnæ quæ ideo ab inſulis in mari inſula/ tis pœna dicitur adimés ut inquit Vlpianus libro.xlviii. digeſt.ciuitatem: Verum cũ liquido appareat ex ipſius. P. Victoris lectione multo plures fuiſſe Romæ Inſulas q̃ domos/ Nã Inſulæ ex omnibus.xiiii. regióibus urbis numerantur.46202.domus uero.1211.Subdeddo nun/ dum decido:

Inſularis pœna

I ntergerini parietes ab intergerẽdo hoc eſt ferẽdo ſuſti/ nendoq; nominati:nõ a lateribus ut communes/Sed in medio eoꝝ ut mediani Plinius.xxxvi. Romæ nõ fiunt talia ædificia quia ſeſquipedalis paries nõ plus q̃ unam cõtignationem tolerat:cautũq; eſt ne communis paries craſſior fiat / nec intergerinoꝝ ratio patitur Inde Vitru/ uius iã dixerat lib.ii. Leges publicæ nõ patiũtur maio/ res craſſitudines q̃ ſeſquipedales cõſtitui loco cõmuni:

Seſquipedalis paries

I ntrita in mortariis calx tẽpore macerata ad nobilia te/ ctoria & terra quoq; ſubacta dicit᷑ Pli.xxxvi.Intrita quo uetuſtior eo melior/ Vnde in antiquaꝝ ædiũ legibus in uenit᷑:ne recentiore trima uteret᷑ redẽptor quiſq̃/ideoq; nulla tectoria eoꝝ rimæ fœdauere / Idẽ.xxxv. de lateri/ bus quin & Intritam Ipſam eoꝝ priuſq̃ fingãtur mace/ rari oportet:Fuit & Intrita e frugibus ut opinor/ut nũc ex panis albi nucleo ex Amylo/febricitãtium ſorbitiõi ciboq; idonea Cor. Celſus libro.iii. Dari uero inuicem eis poteſt uel Intrita ex aqua calida/uel Alica elota:ſi fir mus eſt ſtomachus & compreſſa aluus ex aqua mulſa: Si uel ille languet uel hæc profluit ex poſca:

Intrita

I con & Econ imago e facie hominis ut eadem uideatur cœlo forma/penicillo expreſſa/Inde Iconiũ C.Caligulæ aureum ſimulacrum trãquillo/& Plinio. xxxv. Iconici duces/expreſſis liniamentis oris & membrorum ſimili/ tudine:Ab Econe eidem tranquillo in Nerone Ecuncu la hipocoriſticos/Eſt & Iconicos aduerbiũ ſicut mecha nicos organicos Vitruuio & Idioticos Idẽ Plinius eodẽ lib.Hoĩs iquit imaginẽ gypſo e facie ipſa primus oĩum

iconium

Lyſiſtratus Sicionius

expreſſit/Ceraq; in eã formã gypſi infuſa emẽdare inſti/tuit Lyſiſtratus Sicyonius:Et.xxxiiii. Eo℞ qui ter ibi ſu/perauiſſent imagines ex membris ipſo℞ ſimilitudine ex preſſa quas Econas uocant:

Interlunium

Sijens luna

Coniunctio

Syuodos

I ntermeſtris luna & intermeſtrua Plinio.xviii.idem eſt quod interlunium & luna ſilens/& lunæ coitus ſiue ut aſtrologis neotericis coniunctio/Synodos græcis & ſe/re Neomenia/Lune ſilentio Athenienſes Theogmia ce/lebrarunt quaſi naturales hæ ſint nuptiæ cũ ſol & luna coeant nouiſſimam primamue eadem die uel nocte nul lo alio inſigno q̃ ariete conſpici inquit Plinius lib.ii.Idq; paucis mortalium contigit:Et inde fabula cernẽdi Lyn/ceo:Eſt autem interlunium quod intermeſtriũ.M. Var/roni in re ruſtica tempus lunæ inter ueterem & nouam ut internodium Columellæ ſpatium inter nodos/Inter/ſcapilium a ſcapulis Higino/eidemq; ac Macrobio ĩter/ſtitium/quod ſtet inter aliquid/Intertigniũ a Tignis/in/teruenium a uenis in materia/Intercolũnium a colũnis

Intercolũniũ

Vitruuio:& interſcalmium inter ſcalmos nauium ĩ qui/bus remi inducuntur & reducuntur inter remigandum: ac iterfœmineum interfœmina quod græce Meſome/rium:nam hypomeria intertrigines dicuntur:

Carduelis

Phaſianus

I tys in Phaſianum mutatur:ut mythici fabulãtur/quod negant nonnulli aſſerentes in Carduelem deformatum ut cũq; Itys auem induit:& Daulias ales poetis eſt cãta tiſſima de qua & Thucidides hiſt.ii. Potior autẽ eſt mi/hi Phaſianus q̃ Carduelis/licet hæc bellula ſit auicula & ſuauiter occinens/

I naures quæ auribus uiris æque ac mulieribus ex mar/garitis gemmis auroq; adduntur ornatus gratia:Paulus libro trigeſimo ſexto.ff.de au.& aug.lig. Inaures inquit inquibus duæ magaritæ/elenchi/& ſmaragdi:

I nſtitor ꝙ negocio gerendo inſtet ut tradit Vulp.de Inſt. act.nec multum facit tabernæ ſit præpoſitus an cuilibet alii negociationi/cum interdum etiam ad honeſtos ho/mines afferat merces recte appellabitur quicũq; nego/

cio prepoſitus ſit. Labeo Circitorem inſtitorem uocat Circitor
cui ueſtes & panos lintearii & ueſtiarii dant circũferen/ Inſtitor
dos: de quibus in ſuperioribus: Plato in.ii.reipublicæ mi Veſtiarii
niſtros uocat emptionum uenditionũq; in foro / Lydi
teſte Herodoto libro.ii.hiſtor.primi inſtitores & caupo/
nes fuerunt:

I anthina ueſtis uiolacea a colore / quãdo græci uiolas la
dicũt unde Melanion nigra uiola / & Violãtillam ſuam Melanion
Papinius Ianthida dixit: Martialis Coccina famoſæ do/
nas & Ianthina mœchæ. Sunt & Hiacynthina ab Hia/
cyntho quod Vacinium uocãt latini / Plinius.xxi. Hia/
cynthus in Gallia eximie prouenit hoc ibi ꝑ coco Hyſ
ginum tingit / Item Paulo ſupra Italiæ inquit uacinia in Hyſginum
aucupiis ſata / Galliæ uero etiam purpurea tingẽdi cauſa
ad ſeruiorum ueſtes / Vitruuius.viii. de purpureis colori/
bus: Eadem ratione Vacinium temperãtes & lac miſcẽ
tes purpuram faciũt elegãtem:

I nterula tunicam (ni fallor) ex nomine ſignificat interio/
rem: eãdem Camyſia uulgo hoc eſt intima tunica / Su/ Camyſia
buculaq;:

I Somerinæ horæ æquinoctiales pari ſpacio & ſemper
æquales ut in æquinoctio utroq; / ισημερια æquidia
le: Iſomerinos circulus æquidialis: uulgares uero quæ
temporales & Cericæ græcis dictæ / ſunt inæqua//
les partientes diem longum breuemq; in duodecimo
ſpatia / Vde dictum eſt: non / duodecimo / ſunt horæ
diei: Ita ut hora uulgaris æſtiua quãdoq; comprehẽdat
unam horam & quadrãtem ad horas horologii: ueluti
accidit in Solſtitio æſtiuo / quãdoq; horam & ſemiqua/ Bruma unde
drantem uti ſole permeãte Taurum / per Brumam autẽ
hibernæ breuiores ſunt: Simo Plautinus in pſeudolo /
Credo equidem poteſſe te / ſcelus / Maſſici montis uber/
rimos fructus quatuor ebibere in hora una cui reſpon/
dens Pſeudolus hiberna inquit abdito / quæ breuior eſt
æſtiua uulgari / de uulgaribus horis dictum accipe in
euãgelio operariorum uineæ / & apud Virgilium in mo

reto Iam nox hibernas bis quinq; peregerat horas:quā/
Actuariæ ho/ do nox ſuas habet horas uulgares.xii. quæ in quatuor
ræ uigilias diuiduntur:Fuerunt & Actuariæ diei cuiuſlibet
horæ xvi.de his epigrāmatarius poeta:meminit & Sa/
Canonicæ tyrographus:exul ab octaua Marius bibit:Similes iis fe
re ſunt quas noſtri Sacerdotes Canonicas uocant: At
nos dies horis ternis diuidimus/e quis Rabulæ foréſes
cauſidici ad lites proſequendas duas tantum ſibi conſti
tuere/quibus ſe reoſq; ſiſtunt & clientes:

I ntercíſio ſtomachi uidetur eſſe roſio ex collatione eorū
quæ Dioſcorides & Plinius ſcribunt de pulegio/ Is.xx.
Pulegius nat.hiſt.de pulegio ſtomachi inquit ex aqua intercíſio/
Vomitiones nes ſiſtit/& uomitiones cum aceto & polenta:

I leos graciliotis inteſtini acutus morbus cum dolore:un
de Ileoſi qui eo uexantur: ſunt tamen quibus Ileos is
morbus eſt cum excrementa in ſtomachum reſiliunt
atq; inde per os euomūtur:Celſus libro.ii.Tenuioris in/
teſtini morbus quem Ileon nomināt/& quarto Modo
ſupra umbilicum inquit modo ſub umbilico dolorem
mouet:fit ex alterutro loco inflammatio nec aluus nec
ſpiritus infra tranſmittitur/ſi ſuperior pars affecta eſt ci/
bus/ſi inferior ſtercus per os redditur: Ilioſi uero & Ilia/
ci ab Iliis: eorum morbo & dolore laborantes quos la/
Lagonoponi/ gonoponicos dicere non audeo/ etiam ſi Iliorum ægri/
ci tudo Lagonoponos dicitur/ quando græci Ilia Lago/
nas & Ceneonas uocant:

I ſchia coxendicum lumborumue dolor a quo Iſchiadi/
ci Plinio & aliis eo laborātes coxendici: ισχιον coxa
Coxa coxēdix: Coxarum ingens dolor inquit Cor. Celſus li/
Coxēdix bro.iiii.eſſe conſueuit: iſq; hominem ſæpe debilitat/ &
Aenaria quoſdam non dimittit/Iſchia nunc inſula quoq; dicitur
quæ olim Aenaria a ſtatione nauium Aeneæ de nomi/
ne oppidi coxēdicis imaginem reddentis in mōte:

I nguinariæ bubones græcis:βουβων inguen/ut dictum
eſt:Inde herba inguinaria quoq; nomen accepit Plinius
xxvi. Inguinis dolores prohibet aut ſedat cœptos In/

guinaria quam quidam Argemonem uocant/paſſim in uepribus naſcens: Argemon

I cteros & Arquatus morbus Regius dicitur quoniam ut ait Cor.Celſus libro.iii. Vtēdum exercitatione/frictio ne lecto etiam & cōclaui cultiore/ludis/laſciuia/per quæ mens exhilaretur/& fere apparatu regio/eadem Serenus/ab aue nomen ſortitur/Ictero quam nos Galgulū Galgulum quæ ſi ſpectetur ſanari id malū tradunt & auem ipſam mori:Inde Icterici regio morbo ægrotátes:Et morbum Regium Plinius inquit. xxvi. in oculis precipue mirari eſt tenuitatē illam denſitatēq; tunicularū felle ſubeūte: Hipocrates a ſeptimo die in febre mortiferū ſignū eſſe docuit/nos ſcimus uixiſſe aliquos ab hac deſperatione:

I mpetigo ab ipetu morbi genus lichen quoq; dicta quatuor habet genera ut ſcribit Cor.Celſus libro.v. Serēus ſi uero uitium eſt quod ducit ab impete nomen/Hoc matutina poteris prohibere ſaliua/Minime mala quæ ſimilitudine ſcabiem repreſentat altera aſperior rubicūdiorq; Rubrica nominatur: tertiū genus ſquámoſum nigro colore:ideoq; nigræ cognomen meruit:quartum uero curationem nō recipit ſubalbidum cum ſquāmulis pallidis aliis ſubalbidis:aliis lenticulæ ſpecie/quibus demptis ſanguis ꝓfluit alioqui humor eius albidus eſt: naſcūtur uel maxime hæc omnia i pedibus manibuſq; ſed & ungues quoq; infeſtant:Lychen mētagra Plinio a mento incipiēs totos occupat uultus/oculis tátum indulgēs nam impetus oculorum alii ſunt ab impetigine Lichen qd & unde de quibus idem Plinius.xx.de curcurbita: Vinum cum ea feruefactum oculorum etiam impetus:Eſt & Lichen in arboribus eidem. xxiii. In his inquit & ſatiuis prunis eſt limus arborum quem græci Lichen appellāt rhagadiis & cōdilomatis mire utilis:In equis quoq; & Aſinis lichen uocatur libro. xxviii. de quo mentionem habet etiam Dioſcorides &.xxvi. Lichen herba plurimum lichenis cōferens inde nomine inuēto:

I mpagem impaginemq; id genus marginis & regulæ di

cimus quo tympanum id eſt quadratum/uel alterius fi/
guræ ſpatium i ualuis/i arcis/alioue opere inteſtino per
ambitum icluditur non ornamenti modo ſed firmitatis
quoq; gratia/Vitruuius libro.iiii.latitudo impagis in fo/
ribus fiat tympani tertia parte. Compago coniunctio
& commiſſura Plinius.xvi.in Dianæ epheſiæ templo
cupreſſinas ualuas in glutinis / compage quadrienio
fuiſſe/

Tympanum

I mbrices unde imbricium in tectis non eſt qui neſciat:
Plinius.xxxvi.In Belgica prouintia candidum lapidem
ſerra qua lignum/faciliuſq; etiam ſecant/ad tegulatum
& imbricum uicem/uel ſi libeat ad quæ uocant Pauo/
nacea tegendi genera:Siſēna hiſt.iii.diſſipatis imbricum
fragminibus ac teſtis tegularū/Plautus in moſtellaria tē/
peſtas uenit cōfregit tegulas imbriceſq;:& i milite/cōfre
giſti imbrices & tegulas/Hæc autem adſcribere uolui/
mus ut intelligas imbrices ſignificare e figlino opere in/
curuas tegulas:Vnde ſecant Plinio Siſēnæ fragminibus
& Plauto confregit: ac imbrices & tegulas ſemper ſi/
mul poſitas/Et quia imbrices ſeu ſint ſolæ aut cum te/
gulis/aliæ ſuper alias ſedent in tectis Imbricata inter ſe
cementa in genere ſtructure incertum quod uocant di/
xit Vitruuius/cui & tegularū tecta nominantur:

Pauonacea

Tegulæ

I ſodomon genus ſtructuræ græci uocant cum e lapide
duro ac ſilice æquo exſtruunt ueluti lateritios parietes:
at cum inæquali craſſitudine ſtruxerunt Pſeudiſodo/
mon: tertium eſt Euplecton frontibus tantum politis
Plinio.xxxvi. Vitruuio libro ſecundo Emplecton/ubi
Iſodomon inquit dicitur cum omnia coria æqua craſ/
ſitudine fuerint ſtructa: Pſeudiſodomum cum impares
& inæquales ordines coriorum diriguntur:ἴσος æquus
æqualis Iſopleuros æquis lateribus:Sunt qui Periſſodo/
mon uelint: quando Periſſon græci inæquale & impar
dicunt:alii uero Iſogonion & Pſeudiſogonion ab angu/
lis: namq; hæc in medio poſuit Deus omnia campo:
Latinis ſtructurarum genera ſunt Reticulatum a reticu/

Pſeudiſodo/mon

Periſcos

Pſeudiſogniō

li quadam ſimilitudine quo nunc omnes ut uenuſtiore utuntur: & antiquum quod incertum dicitur cementis aliis ſuper alia ſedentibus/inter ſeq; imbricatis firmiore ꝙ reticulata/non ſpecioſa ſtructura / ꝗ reticulata in om/ nes partes diſſoluta habeat cubilia & coagmenta / ut idem Vitruuius auctor eſt: Plinius eodem libro trigeſi/ mo ſexto Dictiotheton græci uocant reticulatam ſtru/ cturam qua Romæ inquit frequentiſſime ſtruunt rimis opportunam: — Dictiothecon

I gnauſia aer paulo dēſior ſuperiore/ut humectæ ſubſtā/ tiæ hominibus ſpirabilis/

I mplanator Cypriano impoſtor deceptor a uerbo im/ planare id autem a Planis hoc eſt Sycophantis ſcurriſq; fallacibus & impoſtoribus eſt deductum/de quibus Ho ratius.M.Cicero & alii: — Sycophante

I ncoctilia ab incoquendo uaſa iam dicta ſunt/ eſt autem incoquere metallum metallo inducere ueluti ſtamnum & argentum æri:Plinius trigeſimo quarto cum de ſtan/ no dixiſſet Deinde & argentum inquit incoquere ſimi/ li modo cœpere equorum maxime ornamentis/iumen/ torumq; iugis: — Stamnum

I dylia poematia parua poemata / unde Catullus ſuum Hexametrum Idyllion inſcripſit/Plinius iunior in epiſto lis/Epigramata inquit ſiue Idyllia ſiue Eclogas: — Eclogæ

I dolon ſimilitudo corporis quaſi phantaſma & umbra Cecilius.vii.apparebat Idolon / ſenex macie & ſqualo/ re:Eſt & Pphantaſma ſomnii ſpecies quod uiſum Mar. Ciceroni:meminerunt & Plutarchus Diogenes/Macro bius ſuidas aliiq;: — Phantaſma

I ſelaſtica certamina quorum uictores magna cum pom pa introducebātur ī ſuam quiſq; patriam uñ nomē/de quibus Plutarchus Plinius iunior ad Traianum:

I ncurceruicus curuæ ceruicis ut pecus incurceruicum Pa cuuio: eidem quoq; repandiroſtrum roſtro repando legimus & Dulciceruicum quem græci Glycitrachelon uocant: — Glycitracheló

Gluten I chthyocolla gluten e piſcibus Galeno & Dioſcoridi: Plinius xxxii. Ichthyocolla appellatur piſcis cui glutino ſum eſt corium/ idemq; nomen glutino eius/ hic epiny/

Epinyctidæ ctydas tollit Ichthyocolla cutem erugat: Ichthys piſcis Ichthyoeſſa piſculenta / Lithocolla uero fit hiſdem au ctoribus ex lapide pario aut marmore cum taurino glu tino: eſt & Sarcocolla arbor e qua gũmi fit utiliſſimum pictoribus & medicis ſimile pollini thurios & ideo can didum ꝗ ruffum melius:

I ntercapedo. M. Cic. ad Pætum quadam epiſtola i uerbis honeſtis obſcœna ponimus: quid enim ne honeſtũ uer bum eſt diuiſio? at in eſt obſcœnum cui reſpondet iter capedo: hanc legiſſe memini me/ penes quẽ haut nunc ſcio eſſe ſpatiolum & interſtitiolum illud ab ano ad po ptam: unde pro ſpatio & interuallo ad alia transfertur Ciceroni/ Quintiliano/ Feſto Iureconſulto libro. xxvi. ff. & cæteris:

I nficiatio negatio/ ire íficias negare eſt: plerumq; inquit M. Cicero de oratore cauſæ inficiatione defenduntur:

Cauſidi peculiaris noſtri temporis Cauſidicis qui ut mentiri ne ſciunt/ ita negare factum optime nouerunt/ & inficiato res fiunt ex patroniis: hinc ſtatus inficialis/ cõiecturalis:

I nterpenſiua ab interpendendo eſſe uidentur aſſerum ti gnorumue ſed tecti extrema parte: Vitruuius libro. vi. in mentione Cauediorum Tuſcanica inquit ſunt in qui bus trabes in atrii latitudine traiectæ habeant interpenſi ua/ & colliquias ab angulis parietum ad angulos tigno

Tetraſtila rum intercurrentes/ Item Tetraſtyla ſunt quæ ſubiectis ſub trabibus angularibus columnis & utilitatem trabi bus/ & firmitatem præſtant q; neq; ipſe magnum impe tum cogunt habere/ neq; ab interpenſiuis onerant:

I gniaria Plinio. xvi. ſunt utimur ad ignem eliciendum: Calidæ inquit ſunt Morus/ Laurus Hedera/ & omnes quibus Igniaria fiunt/ Probatur inter has & uitis ſilue

Labruſca ſtris alia tamen ꝗ Labruſca/ & ipſa hederæ modo arbo rem ſcandens:

I nterlucator ab iterlucando quod eſt ramos denſos & i/
utiles amputo/Plinius.xvii. Deputantur cũ uite pariter
interlucata / denſitate ramoꝝ qui ſint ſuperuacui & ab/
ſumant alimenta: Item interlucato arboribus prodeſt:
Sed oĩum annoꝝ trucidatio inutiliſſima:idem eſt ſublu Trucidatio
care/& fere collucare/

I ſonomia erit æquilibrium æquilibritaſue.M. Cicero de
natura deoꝝ cõfugis ĩquit ad æquilibritatem / ſic enim
Iſonomian ſi placet appellemus:ide Iſonomicos aduer
bium:Solinus Romam tradit quadratam primo dictã
quoniam ad æquilibrium eſſet poſita:Et Plutarchus te Aequilibrium
tragonon fuiſſe:Vt cũq; æquilibrius æqualitatem notat
ut cum Talionis pœna ad æquilibrium uix fieri poſſe
dicitur:de quo Au.Gellius:

I mantopodes Loripedes græcis imanta loꝝ dicũt unde Loripedes
latini etiam a loro loripedes quaſi lorris pedibus ut Dii
lanipedes laneos pedes habere dicti:quia lentiſſimo gra Lanipedes
du ad uindictã ꝑducunt/ut tñ poſtea grauius atrociuſq;
puniãt/Plinio Solino & Pomponio Melæ populi orien
tales ethiopiæ quibus reptando flexis cruꝝ nixibus ire
natura eſt imantopodes appellati:

L Aminæ teſſellæ e metallis aliiſq; dñr a
Lamis/uñ lamelle Vitru.Horatius ini/
mice lamæ Criſpe Saluſti. Oui.i faſtis
Et leuis argenti lamina crimen erat:
Apuleius tertio aſini aurei laminas lit
teratas iter magica Pamphiles inſtru/ pœnaꝝ iſtru'
mẽta noiauit:A.Gel. iter cruciatus po/ mẽta ap̄ anti/
ſuit:Ignes & ardentes laminæ cæteriq; cruciatus admo/ quos
uebantur:Et Plautus i aſinaria Aduorſum ſtimulos/ la/
minas/cruceſq; cõpedeſq;/Neruos/catenas/carceres/nu/
mellas/pedicas boias/Val.Maximus rupit uerbera fidi/ Fidiculæ
culas/laxauit/ſoluit eculeum/laminas extinxit:Sed & la
mæ cœnoſæ lacunæ & abruptæ uoragines pluuiis & ni
uibus fere diutinis productæ appellantur:

Lapicidinæ

Tullianum

L atomiæ Lapicidinæ in quibus uincti ſerui lapides erue/bant excidebantq́ ueluti qui in opus metalli damnabâtur Plautus in captiuis Inde ibis porro in Latomias lapidarias: Latomiæ locus carceris ut Tullianum Liuio & Siracuſis q̃ hic quoq́ ut.M. Varro tradit in eo loco lapicidinæ fuerût: Feſtus Latomiæ ex græco & maxime a Siracuſanis qui Latomias & appellât & habent inſtar carceris / ex quibus locis exciſi lapides ſunt ad extruendam urbem/eadem fere Pedianus:

Striges

Terriculamêta

L amiæ puerorum exſuccatrices uoratriceſq́: noſtri Striges uocât/cum ſtriges ſint aues nocturnæ & carniuoræ Terriculamêta puerilia quidam lamias appellât oculis exemptilibus:nam deponût illos / & cum lubet reaſſumût/ uti ſenes ſpecila ocularia illa e uitro quibus fit ut minutulas litteras legere poſſint:Sed dêtibus exemptilibus nô nulli utûtur/quos nocte nô aliter reponât q̃ togam aſſolêt:Sicut & uxorculæ quædam belliſſimæ nô ſtræ comam illam depêdulam & cincinnos anteuêtulos:Eſt & terriculamêti ſeu Lamiæ genus quod

Empuſa

Empu/ſam uocât uno(ut diciť)pede incedêtê unde ſit nomen:

Fabacea faria

L omentum fabacea farina / & cerulei genus quod græci λειωμα dicût hoc eſt proprie tritum: Pli.xxxiii. Ex ceruleo fit quod uocatur lomêtum:perficitur id lauando terrêdoue: & hoc eſt ceruleo câdidius/& mox/ſubtiliſſimum genus Lomêti quidam tritum uocant quinis aſſibus æſtimatum Idem. xiii.de faba: quippe ex qua tentatus ſit etiam panis: Lomêtum appellatur farina ea adgrauaturq́ pôdus illa:& omni legumie: Item.xxxvi. Fit cataplaſma ex eo podagricis mixto fabæ lomêto:& xxx.Sût & minutæ lôgæq́ câdidæ cochleæ paſſim ob errantes/ex aræfactæ ſole in tegulis/tuſæq́ in farina miſcentur lomêto equis portionibus:câdoréq́ & leuorem corpori afferût:ubi p̄ leuorê λειοτητα iteligit hoc eſt côplanationê & terſitudinê/Martial.Lomêto rugas uteri q̃ côdere têtas:itê ſuo diſticho/Gratû munꝰ erit ſciſſo nec inutile uêtri/Si clara Stephani balnea luce petes:

Cataplaſma

Complanatio

L ageena uas uinarium potoriumq́ hipocoriſticos lagun cula Cecilio in epiſtolis: Luguncula

L æmargus guloſus λαιμοσ gula: λαιμαργοσ græcis qui etiam latinis Gulo/Læmargia guloſitas/ Gulo

L emma argumentum & fere Index ac Eléchus Cecilius epiſtola.p.ııı.Lemma ſibi ſumpſit: quod ego interdum uerſibus ludo: Martialis Lemmata ſi quæris cur ſint ad/ ſcripta docebo/ Vt ſi malueris lẽmata ſola legas/ apud Ariſtotelem pro poſitione interrogationeue ſumitur aſ/ ſumptum uocant: ſe interuallum/ Vnde Monolẽmates propoſitio: ut reſpiras/ Vnus igitur/nam manifeſtum eſt aſſumptum q̃ omne ſpirans uiuit: At Lemæ in morbis lachrymæ dicuntur ſed congelatæ & ita a græcis dicũ/ tur: hinc prouerbium eſt in pag: prudentes κρονικαι λημαι Ariſtophanis: Vnde Lemoſi: Læmargia Monolemata Lachrimæ

L actarii a lacte nominantur non a lactibus Inde opus lactarium ſpartiano in Heliogabalo Dulciarias inquit & lactarios tales habuit ut quæcũq; coqui de diuerſis eduliis exhibuiſſent uel ſtructores uel pomarii/illi modo de lactariis exhiberent: Item alia inquit de opere lactario Cor.Celſus lib.ıı.Aluum mouent mel crudum/lac lacta/ ria omnia: nam lacticinia a doctis in lacte non ſunt rece/ pta: & cum ſunt a lactibus (ut reor) potius inclinanda: Dulciarios Structores Lacticinia

L actes exiliora inteſtina in homine & ouibus non ſolum/ ſed in aliis quoq; animalibus Plautus uocauit: Nam Pli nius.xı.ab hoc inquit uentriculo lactes in oue & homi/ ne/per quos labitur cibus: in cæteris Ile/a quibus capa/ ciora inteſtina ad aluum: Alii loca dicunt ſub umbilico in lateribus pubetenus/ delicata adeo ut plagam ferre non poſſint: quidam inteſtina pinguia ut Perſius qui un ctos lactes dixerit: nonnulli membranas quibus inteſti/ na inter ſe annexa ſunt: Theodorus Gaza pro Meſen/ terio interpretatus eſt/ & hoc fortaſſe ideo quia meſen/ terio lactes inuoluuntur/ ut a ſpinæ tactu duro muni/ tiores magiſq́ ſepti reddantur: Sed Spartianus lactes murenarum & Luporum cum dixit pro ſemine genita/ Theodorus Gaza

li quo pleni teſte Ariſtotele ſunt e piſcibus mares acci/
piſſe uidetur:ut dictum eſt:aliam autem lac aliam lactes
habent inflexionem:

L anienа laniatus/ſectio/carnificina Apuleius/deſtinatæ
etiam lanienæ cultros acuebat/item/relinquens atro/
ciſſimam uirilitatis lanienam/ſed & locus erit laniena
de quo in ſuperioribus.M. Varro de Analogia ſi inquit
Carnaria analogia eſſet/ubi caro uenit carnaria/ubi pelles pella/
Pellaria ria/ubi calcei Calcearia diceretur/nō laniena/pelles uina
Sutrina & ſutrina:

L onganones inter farcimina habentur Mar. Varro in li/
Hila bris linguæ latinæ/cum primum fartum hilam & Ape/
Apexabo zabonem nominaſſet: Tertium inquit fartum eſt Lon/
gano ꝙ longius q̄ duo illa:Et Apicius nepos longano/
nes porcinos cōdire docuit:

L igones inſtrumenta ruſticana Mar.Varro/Ligo ꝙ eo ꝓ/
pter latitudinem quod ſub terra eſt facilius legitur: At
Vitex græci ligon uiticem dicunt non multum a ſalice diſtan/
tem uitilium uſu/alii Agnon quoniam matronæ ut tra/
dit Plinius.xxiiii.ſ Theſmophoriis atheniēſium caſtita/
tem cuſtodiētes eius foliis cubitus ſibi ſubcōſternūt:

L utra aquatica a luendo nominata ꝙ in aquis ſe lutet:
Enydris quoniam Enhydris græce a quibuſdam uocetur:nam
eſt & coluber in aquis uiuens/Plinius.viii.Cauda piſci/
um Fibro/cætera ſpecies lutræ utrūq; aquaticum/utraq;
mollior pluma pilus:Lutron lauacrum:

L ynx fera acutiſſimi uiſus Plinius.xxviii. Peregrinæ ſunt
& Lynces quæ clariſſime omnium animalium cernunt/
urinam ſtatim terra pedibus adgeſta obruere traduntur
Lyncurium e qua lyncurium gemma/linceos tamē oculos a lynce
nūdum accipio/magiſq̄ a Lynceo:

L agophonon aquilam nigris pennis uocāt/Vnde & Me
Leporaria lænætos græcis/noſtri Leporariam a uenatu leporum
aqualia nūcupant:dicta etiam ualeria:eſt & quæ Hebrophonos
id eſt Inularia dicatur eadem & Pygargus/Ariſtoteli cui
dixit Plinius.x.albicātem eſſe caudam:nam morphnos

quæ Neuia Anataria etiam uocatur Homero Percnos aquaticas circa ſtagna aues appetens:mergentes ſe ſubinde donec ſopitas laſſataſq; rapiat: ingenium eſt ei teſtudines raptas(ut ferunt)mittere e ſublimi in ſaxum ut fractarum carnibus ueſcatur quæ ſors poetam Aeſcylum Caluum dum apricatur interemit:Et Plancon glancum a clangore appellauerunt: Percnopterus uulturina ſpecie omnium maxima Haliætus uero in mari piſcatrix perſpicaciſſima acie ut quæ uiſum exalto piſcem preceps diſcuſſis pectore aquis uenatur: hals mare græcis ethos aquila. Vnde Artites lapis in nidis earum inuentus: Aqla gña

L ogiſtice noſtris Calculatoria ratio ſupputãdi calculis: ut diximus: qui Abaculi quandoq; dicuntur, ueteribus in uſu ueluti etiam nunc apud barbarorum plurimas gentes, Figuras autem apud nos habet numerorum nouē quas Pithagorici excogitarunt & Diagramma quoq; quod menſam Pithagoream etiam uocarũt:unde Abaci origo eſt: Numerorum prima Monas ut aliis principium numeri:mox ſingulares alii ad decem uſq;: Logiſticon uero rationem primam animi partem dixere, ut ſecundam Thymicon ac ſi dixeris animoſitatem, Epithymicon tertiam quæ eſt cupiditas,ut refert Macrobius:Logicum rationale,logos,ratio uerbum Sirmœria inter ornamenta tunicarum aurea habentur ut refert Pōpeius: Lerios autem comici ueteres callidos & uerſipelles accipiebant, ab inſula ut uolunt i Icaro quæ Leros & leria quãdoq; uocata Straboni: Diagramma Lerios

L icia fila quibus maxime in tellis implicant ſtamina textrices, Vnde Trilices tunicæ,& Titiuilicium fila putrida de tellis cadentia, Sed pro re uili & nullius ſignificationis apud græcos ut inquit Feſtus,Plautus in Caſina: Non ego hoc uerbum empſitem titiuilicio: Liciatorium Diuo Hieronymo lignum teres circum quod inuoluunt ſtamina Haſtile eius inquit erat quaſi liciatorium texentium: Liciatorium

L inteones lineæ ſeu linteæ ueſtis textores & confectores
Probolæ
Calceolarii
Plautus in Aul Propolæ/linteões/ Calceolarii:de lintea
ueſte Apuleius Linteæ ueſtis candore puro luminoſi/in
ſacris probata olim ægyptiis / reiecta lanea uti propha/
na : Sunt & inter ſacrificia/& hymnoꝝ ac pſalmorum
concẽtiones horarii officii iuſtaq;/& ſupplicationes no/
ſtri ſacerdotes linteati linigeriq; : cãdore ipſo ueſtis cum
candorem præmoſtrant:

L imbolarii inſectores ſactoreſq; limborum : ueſtis id ge/
nus eſt muliebris purpuram in imo habens Plautus in
Aulul. Textores limborarii/arcularii ducũtur:Limbum
quoq; faſciam ambientem extrema ueſtiũ dixere/ hinc
M.Varro in ſatyris Menippeis limbum uocauit ſignife
rum in cœlo qui Zodiacus:per quem Limbus ĩquit pi/
ctus bis ſex ſignis : obliquitatem eius primus intellexit
ut ferũt hoc eſt rerum foras operuit Anaximãder mile/
Athlas
ſius:Signa deinde in eo Cleoſtratus & prima Arietis ac
Sagittarii/Sphærã ipſam ante multo Atlas de quo Pli/
nius.ii.Et Pollioni Trebellio ĩ Claudio Imperatore ſunt
Limbatæ chlamydes:

L uſtricus dies quo infantuli aqua myſtica nũc luſtrantur
& nomen arbitrario & ſortuito poſitu accipiunt:Mari/
bus nonus/ fœminis octauus a priſcis inſtituti ex Feſto
& Plutarcho in problematis:

L æna ueſtis habitu duplicis quam alii chlenam/ nõ nulli
chlamyda uocant: Seruius togam duplicem auguralis
amictus interpretatur apud illud Verg.Tyrioq; ardebat
Chlena
murice læna : At lænas dicimus eas quæ mulieres que/
ſtuarias proſtituerũt & habẽt:Sed & Lenam eam acci/
pimus quæ alterius nomine hoc uitæ genus exercet ut
tradit Vlpianus.de ritu nuptiarũ lib. xxiii.digeſt. erunt
ι ξυ lenæ perductrices ueluti Lænones perductores/ita
tamẽ ut illi ſcortorũ/hi perſonaꝝ inuitarum eſſe dican/
tur & earũ in quibus ſtupra exercita legibus iudicãtur
ut ſcribit Aſconius:Vtrũq; genus damnandum/nam ut
inquit Plautinus curculio : Vt muſcæ culices / pedeſq;/

Puliceſq; cimiceſq; odio & malo & moleſtie bono uſui ſunt mulieres:

L acerna q̃ minus capitio ſit dicta inquit Feſtus/nam lace rate diuidere cōminuere/ & lacerum corpore diminutū: Lacerare Lacernæ non unus erat uſus:

L anerum e lana ſuccida ueſtimēti genus Feſto Pompeio ſuccida lana nō lota non depurgata Oeſypo: quod eſt Oeſypum pingue illud in ouium lanitio cū ſordibus/ut nomen in dicat οἰν græci ouem dicūt:ut ſit quaſi οἰος ῥυπος id eſt ouium ſordes: Plinius.xxix. Quin ipſæ ſordes pecu/dum ſudorq; fœmorū & alarum adherētes lanis(œſy/pum uocāt)innumeros prope uſus habēt:in atticis oui/bus genito palma:pluribus fit modis:laudatiſſimū qui/buſcūq; ſordibus ſuccidis primū collectis:ac lento igne feruefactis & refrigeratis:mox collecto pingui quod ſu pernatauerit:probatio ut ſordium uirus oleat/ & manu fricāte ex aqua nō liquetur:ſed albeſcat ut ceruſſa: Inde Ouidius in arte amādi Oeſypa quid redolent:quamuis mittantur athenis Demptus ab imundæ uellere ſuccus ouis:ubi tamen ſcriptum eſt Oeſopa quemadmodum & apud Plinium libro eodē.xviii. Cerebrū cornicis in/quit in cibo ſumptum palpebras gignere dicitur:Oeſo/ Palpebras gi/ pūq; cum myrrha calidum penicillo illitum:Item.xxx. gni Maculas ī facie Oeſopū cum melle corſico quod aſpe rimum habetur extenuat:ac ſcobem cutis in facie cum roſaceo impoſitum uellere:quidā & butyrū addūt:Oe/ſypū in Plinio Hermolaus legebat:Lana operātes Lana rii dicti Plautus in Aul. Stat fullo / Phrygio/ſtat aurifex Lanarii lanarius/Eſt & lanificus & lanificium/& eniſci corona/rū aliis Laniſci græci Lemniſcos appellant: Lemniſci

L eucophæus panus ſubfuſcus ſubalbicāſue:Leucophæ/on græci fuſcū ac nigrū pene uocāt: Inde Leucophæa/tus Martiali:Plinius.xxxii. Iecur eius uel cor adalligatur in pano leucophæo: Vitruuius.viii. Pecora q̃uis ſint al/ba Procreāt aliis locis Leucophæa aliis pulla/aliis cora/cino colore:Sunt & medicamēta certi generis hoc noīe

quaſi ſubfuſca ſiue ſubcádida eidẽ Vitruuio & Celſo:

L ethargus inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas inquit Celſus.iii.nõ ſine alienatione mẽtis in quo a phreniti nõ loco ſed materia diſtat.Phrenitin ſanguis aut bilis atra inducit: Lethargũ Pituita humidior & frigidior qua cerebrũ diluit / utcũq; uitio cerebri uterq; morbus prouenit:in lethargo altus ſopor/in phreniti iuges uigiliæ cum demẽtia/Plinius.xxviii.Lethargicos excitat aſini Lichen naribus illitus ex aceto: &.xxvi. Lethargicos excitari labor eſt: hoc preſtat Euphorbiũ ut perhibent ex aceto/naribus tactis Peucedani ſucco:

Nyctalopes L uſcitio & græcis Nyctalopia idẽ morbus uitiũq; in oculis unde Luſcitioſi & aliis Luſcioſi qui Nyctalopes Plinius.xxviii.Ságuine hirci ſanari Luſcioſos putát:Nyctalopas appellát græci:Idẽ octauo de capris/tradũt & noctu nõ minus cernere q̃ interdiu: & ideo caprinũ Iecur ſi ueſcatur reſtituit ueſpertiná aciem iis quos Nyctalopas uocát nam Luſcitionẽ quidá putant cũ interdiu uidemus/occidẽte ſole exiliter/noctu nihil: alii inter quos

Nuſcitioſi Vlpianus.xxi.ff.titulo de ædil.edict. cũ neq; matutino tempore neq; ueſpertino cernimus: Feſtus Nuſcitioſos uocat qui patũ uident propter uitiũ oculorum / quiq; plus uidẽt ueſperi q̃ meridie: nyctalopias náq; ſunt qui

Nyctalopii Nuſcitiones appellẽt: & dici cũ quis lumine illato nihil uidet:hinc ipſe in tanta uarietate hiſdem pedibus uado in ſentẽtiam in quam iam diu iueram:Noctua uero Felis & Hyena ut ſcribit Aphrodiſæus interdiu nihil noctu exacte cernunt:

L entigies ſubruffæ& nigræ lẽtis effigie faciẽ dehoneſtát Pli.xx. de elaterio Lẽtigines & maculas e facie tollit in ſole illitũ/nam lẽticulæ alia quoq; parte corporis naſcũtur quas curare pene ineptiæ ſunt: Sed eripi tamen fœminis cura ſui cultus nõ poteſt/Lẽticula quoq; uaſis ge

Vtriculi nus Cor.Celſus.ii.quin etiam calido oleo implẽtur Vtriculi & in uaſa fictilia ad ſimilitudinẽ quas lẽticulas uocant aqua coniicitur:Plinius. xyiii.de lente duo genera

eius in ægypto alterum rotūdius nigriuſq; alterum ſua figura:unde uario uſu tráſlatum in léticulas nomen:

L ienteria lenitas inteſtinoꝝ cum cibus icoctus emittitur aut inteſtinoꝝ ipſorum uitio aut ex imbecillitate uirtu/tis eius quæ aliméta cōtinere dicitur/ Cor Celſus.IIII.In/teſtinorum lenitas oritur quæ cōtinere nihil poſſunt/& quicquid aſſumptū eſt imperfectū protinus reddūt:Vn de Liéterici quos alii liéteroſos uocauere/& ab altio ci/ta reſoluta fuſaq; Aluini quoq; dicūtur:aluū autē aſtrin gūt Sorba/magiſq; ea quæ Tormīalia uocant: Vñ no/mē: Diariā medici cū meri humores egerunt appellāt: Lienteroſi Diaria

L ucini paruis ſuillis & fere ſoricinis oculis:Plinius.XI.quis parui utrinq; ocelli Lucini iniuriæ cognomen habuere:

L umbago lumboꝝ imbecillitas dolor & uitium Sereno: Iſchian uocant nōnulli:ego uero potius Ixyan credide/rim quãdo Lumbus ἰξὺς dicitur græcis:Lumbifragiū a lumbis Plauto ut crurifragiū Apuleio/ Si me irritaſis inquit in Amphit. hodie lumbrifragium hinc auferes: Lumbare quoq; ueſtis a lumbis dictum: Iſchia Lumbifagiū

L agophthalmos a lepoꝝ ut opinor oculis cum dormiūt apertis uitiū eſt ſuperioris palpebræ nimiū exciſa cute in curatione pilorum in palpebris/aliaq; etiamnū cauſa quibus fit ut oculus nō contegatur: In quo ſi nimium palpebræ deeſt/nulla id reſtituere curatio poteſt ut ſen/tit Cor. Celſus libro. VII. etiam ſi in pluribus codicibus ſcriptum eſt Glaucophthalmos: Glaucoph/thalmos

L uxata membra ſuis locis mota & ſoluta quæ græci (ut diximus)Strēmata uocāt Cor.Celſus libro ultimo mo/ueri oſſa ſuis ſedibus ſcribit modo cū dehiſcūt quæ iū/cta ſunt inter ſe/ut cū latum ſcapulaꝝ os ab humero re cedit/ut in brachio radius a cubito/ut in crure tibia a ſu ra/ Interdū a ſaltu ut calcis os a talo/quod tamen raro inquit fit:Interdum articuli ſuis ſedibus excidūt: Stremata

L atria ſeruitus/ut λατρεία Vnde Theologis noſtris cō/poſitum nomen eſt hiperdulia/ inter quas diſcrimen fa ciunt: Hiperdulia

Endemones
Cacodæmones
Dea mania

Lararium a laribus domi ſacellũ in quo aĩas ſanctiores uenerabãtur:Lares e uita functis boni meriti fieri:Lemures & laruas mali meriti Plotinus Marcianus Capella Auguſtinus & alii uoluerunt:ut ſint fere illi Eudæmones.ii. uero Cacodæmones:Lares dii familiares ex Mercurio & Lare nympha genitos tradunt,eaſdemq; Genios uocant:& Deam Maniam larum matrem,de qua Macrobius Amiciebantur lares caninis pellibus, & canes uigilãcia animalia ad pedes habebant eiſdem & porcoſacere cõſueuerant maiores : Larem domum dici non eſt qui neſciat Apuleius relicta patria & lare ultroneum exilium amplexus, Eſt & focus larium Plinio.xxviii. quo familia cõuenit:unde focolare neotericis:

Fœnariæ falces

Lumariæ falces quis ut. M. Varro ſcribit ſecant lumecta ſentes & ſpinas in agris. Vnde a lumetis ſecandis nomẽ inditum,ut ſerpiculis putatoriis a ſerpando id eſt alligãdo:Sunt & meſſoriæ falces & fœnariæ: in cõmuni a ſecando ſeculæ ueteribus nominatæ:

Lepidochalcon

Lepis ſquãma,unde Lepidochalcon æris ſquãmam græci uocãt ad multa medicamenta utiliſſimã:eſt aũt ſquãmæris Plinio . xxxiiii . decuſſa ui clauis,in quos panes ærei feruminanť:ſquãma excutitur ictibus iiſdem panibus,flos æris cadit ſpõte:eſt & alteꝝ genus ſquãmæ ſubtilius ex ſumma ſilicet lanugine deceſſum quod uocant Stomoma,meminit & Celſus lib.vi.

Hãmonii medici cognomẽ

Lithotomos ſector calculi lapidis : quod cognomen fuit Hãmonii medici:Cor.Celſus.vii.Calculus maior ſi appareat ut extrahi nõ poſſit niſi rupta ceruice ueſſicæ fendẽdus eſt,cuius repertor Hammonius ob id Lithotomos cognominatus eſt:

Labradæ

Labardas barbaro noĩe nõ tñ temere poſito nec aſpnabili ſecures bellicas uocãt quaſi Labradas:qñ λαβϱεϛ lydoꝝ lingua ſecuris dicitur, Vnde Labradea Iouem ĩ caria appellauere manu ſecurim tenentem:ab Arſelide uicto candaule lydoꝝ rege impoſitã,quam ferũt Herculis ſuperata Hippolyta amazone fuiſſe & Omphale dono

datam quam poſtea lydorum regis per manus accepe/
runt erit ergo nobis Labardifer qui λαβρεαδιωσ:

L atix arbor nota nõ niſi accolis circa ripas Padi/& litto/
ra adriatici maris: inata amaritate cariem nõ ſentit/nec
tineas admittit:flãmam ab igne non recipit Diuus Cæ/
ſar Larigni caſtelli circa alpes turrim comburere nõ po
tuit quæ erat e Larice iquit Vitruuius:ideo caſtellum id
larignum materies larigna appellata tunc primum co/
gnita cuius tabulæ i ſubgrũdiis incẽdiorum traiectiões
prohibent/Folia arbor pino ſimilia habet quæ nõ deci/
dunt ueluti Oleæ/Lauro/Palmæ/myrto/cupreſſo/pinis/
hederæ rhododẽdro/abieti/pinaſtro/Iunipero/Cedro/
Terebintho Buxo ilici aquifolie ſuberi/Taxo/Tamari/
ci: Eidem materies prolixa & tractabilis ad inteſtinum
opus/non minus ꝗ̃ ſappinea: Larix & abies omnium
arborum altiſſimæ & rectiſſimæ:

Arbores q̃rũ folia nõ deci dunt

L ancula parua lanx Vitruuio in mẽtione trutinarum:

L eſſum lamẽtationem eiulatum flebilem in funere dixit
antiquitas auctor. M Cicero. Lælio interprete & ſi ueſtis
lugubris genus quidã crediderint. in plauti a Truculẽto
legimus Theus quoqꝫ etiã lamẽtãdo leſſum fecit filio:

Cic. locus

L ycopadas equos græci dicũt qui a luporum morſu effu
gerint: hos generoſos & optimos haberi iam diu eſt re/
ceptum:

Equi nobiles

L ithargyrium ſpumam argẽti uocãt:genera habet Erhy
ſitin ex ipſa uena Argyritin ex argẽto/Molibditin plũ/
bi ipſius fuſura/& inde nomen:Diſtat a ſcotia quo ſpu/
ma inquit Plinius. xxxiii. poteſt a fece diſtare: Spuma
purgãtis ſe materiæ ut ſcoria purgatæ uitiũ eſt.

Scoria

L otos arbor africæ peculiaris ũde Lotophagi:Italiæ quo
qꝫ non ignota fructu magnitudine fabæ/croceo colore
Ligno colos niger ad tibias expetito/Plinius. xvi. Lotos
ſiue faba græca quã romæ a ſuauitate fructus ſilueſtris
quidem/ſed ceraſorum pene natura loton appellãt:mi/
rum eſt profecto eius ramẽtis eſſe nihil amarius/fructu/
qꝫ dulcius:Eſt eodem nomine & herba ſimilis fabæ cau

le/foliiſq; denſa congerie ſtippatis : idem.xiii. Loton di/
cunt folia cum ſole oriente explicare quæ nocte con/
traxerat:

L apſana ſilueſtrium braſſicarum una hirſutis foliis/ Sina
pi non diſſimilis niſi flore candidior eſſet / cocta in cibo
aluum leniter emollit:

Rumex Oxylapaton Hippolapatō Bulapathon

L apathum & Lapathium rumex longa & uiuaci radice
etiam effoſſa / Oxylapathon acuti oribus foliis & Ru/
brioribus noſtri nunc herbarii ut audio acetoſam uo/
cant/eſt & Hydrolapathon in aqua naſcens / hippola/
pathon/& Bulapathon de quibus Plinius.xx.

L orus & lorum : ut Corium & Corius dicetur : Apuleio
Lorus uerberādæ mulieri deſtinatur Corii bubuli Plau/
to in pænulo : a loro lorarii in fabulis uel ſcenicisq; uin/
ciebant pletebantq; loris quos erant iuſſi: Veluti fere &
q Brutiani dicti a Brutiis propter defectionum omniū
primam ad pœnos bello punico ſecūdo ignominia no/
tatis/de quibus Feſtus. A. Gellius in.viii.& alii: Eſt & lo
rum in libertinis ut bulla in pueris ingenuis:ut diximus
ex Plinio: Macrobius Saturnal. primo Ex quo conceſ/
ſum ut libertinorum quoq; filii qui ex iuſta duntaxat
matre familias nati fuiſſent togam pretextam & lorū
in collo pro bullæ decore geſtarent: Nunc ipſi uidemus
loros curros collo paſſim ad ornatum geſtari:

Brutii

L yſimachia herba uulgo ut rentur aliqui Corneola/qua
utuntur infectores ad colorem uiridem panis ſuperin/
ducēdum/ a Lyſimacho inuētore nomen retinet ut ſcri
bit Plinius. xxv.&. xxvi. Capillum inquit Lyſimachia
flauum facit denigrat hypicon:

Curri

Hipicon

MEdianum Vitruuius pro medio intelli gi uult: qui medianas partes in domo uocat quæ a græcis Meſa: & colum nas medianas quæ ab angularibus craſſioribus diſtinguerentur:eſt eidem & mediana teſtudo/unde mediani pa rietes intermedii domum diuidentes: Intermedii

Meniana Romæ olim ĩ foro dicta ut.M.Varro tradit: ab eorũ inuẽtore Menio qui primus ultra colũnas extẽdit tigna quo amplarẽtur ſuperiora auctore Feſto: & iã di ximus/a quo & colũna Menia ad quã ſerui & fures alli gabãtur.Pedianus.M.Cicero in academicis & Plinius: Menias

Maltha dicitur a græcis inquit Feſtus pix cũ cæra mixta At Plinio.xxxi. calcis recentis gleba ad maltham uino reſtinguitur:tunditur mox cum adipe ſuillo & ficu du plici liniamẽto/ hæc tenaciſſima duritiã gypſi lapidiſq; antecedit/quod malthabatur oleo ante perficiebatur: noſtris cemẽtariis calx eſt diluta in mortariis macerata ad tectoria ad ſtructuras cũ arena aptiſſima Et libro.ii. In Comagene refert ſtagnum eſſe emittentem limum Malthã quã uocãt flagrantẽ:& ſolidis adherentẽ:Mal thas Noni⁹ ſcribit ueteres appellaſſe molles/quaſi mal thacos:Vnde Malthinus Horatio:eſt & græcis μαλα κοσ nõ Malaciũ palliũ molle/& effæminatorũ mollici num Plautus in Bacchidibus Piſtoclerus pro galea ſca phiũ pro inſigni ſit corolla plectilis/pro haſta talus/ pro lorica malacum capiam pallium: & μαλακια molli ties languida inde & Malachen genus maluæ ab emol lienda aluo ut diximus a qua ut uolunt Molochinũ in ueſtibus a colore floris maluæ ut tradit Nonius quaſi malachinum a quo molochinarii Plauto in aulularia: Malthinus Malachen

Materiarii Plauto fabri lignarii a materia quæ ligna ipſa ſignificat fabricis apta:Plinio Vitruuio innumeris unde materiata domus.M.Ciceroni.iii.off. Fabricã materia rum inuenit Dædalus cedit̃ autẽ materia cõmodiſſime a.xx.luna.in.xxx.Sed inter oẽs cõuenit utiliſſime ſterni Fabri lignearii

in coitu lunæ prius tamen arbore circũciſa ad medullã & relicta ĩ id tempus ut omnis humor ſtanti defluat:

Maſtigophoros

M aſtix flagellum unde maſtigiæ uerberones Bucedæ/flagriones ulmitribæ ſcapulares ſerui ĩ comœdiis Moro maſtix fatuorũ flagellũ: Maſtigophoros flagellifer: quo nomine Sophoclis aiax comœdia/in qua inducitur flagellis boues cedens/dum credit mugire Vlyxem & agamẽnona ob furorem quo agitabatur: Et Diamaſtigoſis diflagellatio / qualis ſpartæ fiebat quotãnis: auctore Plutarcho in Apophthegmatis / ad aram Dianæ pueri uerbera patienter tolerabant etiam ad mortem uſq;/hic

Vomónices Maſtiche

Vomonices dicti in ara cõtẽdentes/ βωμος ara/νικω contendo νικη contentio/ Maſtiche uero Plinio Dioſcoridi & aliis:lachryma & gutta ſudãs e lentiſco arbore/ gummi modo unde maſtichinus/ea eiicit reſoluit & intendit:

M ucidus qui mucorem contraxit:unde mucida panis fruſta Iuuenali/nam muccoſus a mucco:

Germaniæ Predones

M onoxylum ex unico & ſolido ligno excauato nauigiolum alueumq; dicemus/Plinius. xvi. Germaniæ inquit predones ſingulis arboribus cauatis nauigant/ quarum quedam &.xxx.homines ferunt:

M yxæ inter prunorũ genera quæ e ſyria nunc cœpere inquit plinius.xv.Romæ naſci:inſitæ ſorbis/primo q̃dem ſimiles niſi minores eſſent/ ex quibus in ægypto & uina faciunt: Myxa humor fluens e naribus ut muccus & & mala pituita naſi: Hippocrates myxã dicebat quam

Coriza

attici ut tradit Pollux Coryzam:Myxon græcis dicitur qui noſtris muccoſus:

Mellarii Meliſſa

M elliturgos Varro in re ruſtica mellarios interpretatur q̃ exercent mellaria curã apium habentes Neoptolomi liber inſcriptus melliturgia/Meliſſonas græci mellaria & apiaria noſtri appellant/nam meliſſa apis græce dicta a nomine nymphæ quæ in peloponeſſo forte nacta fauũ guſtauit/& ſuauitatem admirata aliis ut ederent porrexit oſtenditq; quo pacto in poculis aquam melle dilue:

renteq; quæ Mulſa appellata alſioſis cũ fiet & micro pſy/chis de mulſo uino iã diximus/Sed uide an Ioleb quod uocant medici mulſum recte appellari poſſit quãdo ex melle harundinis & aqua roſacea decoquatur: Iolebet

Monoceros equino corpore animal eſt capite cerui/horrẽdo mugitu/ unico cornu frontem armatus: unde a noſtris unicornis eſt appellatus: hunc ferunt amore uirginum & odore capi: Vnicornis

Melis animal infeſtum aluearis unde nomen (ut uolunt) quoniam mel appetit/Taxum(ut audio) uernaculi uocant/Plinius.viii. alia ſolertia in metu melibus/ ſufflata cutæ diſtentæ ictus hominum & morſus canum arcent Ab hoc melium ſunt qui uelint dictum collare canum: quod ex eius pelle fieret. M. Varro rei ruſt.ſecundo de canibus Ne uulnerentur a beſtiis imponuntur his collaria quæ uocanẽ melium: id eſt cingulum circa collum ex corio firmo cum clauis capitatis/At Feſtus Millus inquit collare canum uenaticorum factum ex corio confixumq; clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum lupoꝝ Scipio Aemilianus ad populum:Vobis reiq; publicæ auxilio eritis quaſi Millus cani: Taxus aial Melium Millus

Mimi imitatores a quibus Pãtomimi & Archimimus.Suetonio/dicuntur & poemata laſciuia/unde mimographi qualis laberius & mimiiambi a genere carminis/ Plini⁹ Cæcilius epiſtolarum.vi. Scripſit mimiiambos tenuiter inquit argute/ uenuſte atq; in hoc genere eloquentiſſime/ Mimũ & planipedem Diomedes eumdem eſſe uoluit:Planipes a plano id eſt nudo pedo Feſto mimorum autem græcis plurimæ ſunt ſpecies Hilarodos qui & ſimodos ab auctore Simo:laſciui delicati & carminis cantor magodos a quo paꝝ differt lyſiodos/ Sotadicus q & Ionicus & Cynædologus appellatur:eſt & Dicelista: ſunt & Ithyphalli ebriorum ſpecie redimiti manuleatiq;. Pantomimi apud priſcos ſaltatoreſq; Cinedi appellati de quo Nonius:Plautus ĩ milite Tum ad ſaltãdum non Cinædus magis uſq̃ ſaltat q̃ ego: Planipes

Muſtacea muſtaceiq; a muſto libi genus in nuptiis maxi/
me apponi ſolitum Iuuenali Catoni Athengo/Palladio
Muſtum & aliis/muſtum uinum nouum ſciunt omnes hinc mu/
ſteus recens nouus / & dulcis quoq; appellatur/ Cecilio
muſteus liber/Martiali muſteus petaſo/ Columellæ mu
ſteus fructus:

Miſogyneia odium in mulieres Ciceroni Tuſc .queſt .iiii.
μισος odium: Miſanthropos oſor hominum qualis
Miſantopos Timon qui inhoſpitalis dictus eſt ab athenienſibus / nõ
autem philoſophus ille amarulentus & mordaciſſimus
Sillographus/Silli enim dicacitates & ſales dicti de quo
Gellius: Miſagathus oſor bonorum Miſodemus oſor
plebis minime popularis Miſothecni oſores artiũ/ Phi/
Miſagatos lothecni uero dilectores/& Gynæcophili mulieroſi:

Melinum a melo inſula ꝑ candido accipitur Plinius xxxv
Sinopis de coloribus natiuis & factitiis Naſcuntur inquit Sino/
pis Rubrica/Parethonium/melinum/eretria/auripigmẽ
tum cæteri finguntur Melinum candidum eſt optimũ
in melo inſula: in ſamo quoq; naſcitur ſed eo pictores
non utuntur propter pinguedinem/in medicina eũdem
uſum habet/quem Eretria creta / pilos ditrahit & miti/
gat / Plautina ſcapha ancilla in moſtellaria Philematio
mulieri non iſtam ætatem inquit oportet pigmentum
ullum attingere/neq; ceruſſam neq; melinum/ neq; aliã
Parethonium ullam officiam: Vitruuius libro.vii.in mentione coloꝝ
Parethonium ex ipſis locis unde foditur nomen habet
(hoc ipſum & candidum eſt) eadem ratione melinum/
quod eius uis metalli inſulæ Cycladi melo dicitur eſſe:
At in floribus melinus color lutrũ ſignificare uidetur ex
Plinio & Dioſcoride:

Murenulæ Diuo Hieronymo ad marcellam ſunt orna/
Torques menta & catnulæ ex auro ut plurimum contextæ quo
dam ordine flexuoſo/ fere ut torques/inter monilia un/
de canticorum primo Murenulas aureas faciemus tibi
uermiculatas argẽto mõilia ipſa fiũt nũc e ſuccino nũc
e margaritis modo e Corallis e gẽmiſq; ſed hæc rariora:

Mitellæ a mitra fœminea ſunt ornamenta caput tegentia cum ridimiculis/unde ī Idilio Maronis Copa Syrica caput graia redimita mitella/& in Aeneid. Habent redimicula mitræ/Apuleius mitellaq; textili contecto capite A mitra pendebat buccaq; tegmen/ut nunc a mitellis fœmineis ī gallia/Seruius mitram & calanticam de qua in ſuperioribus/eamdem putauit/At mitra ſol perſis nominat/auctor Strabo/Inde mutriaca Lampridio ī uita cō modi Antonini ſacra Oliſiridis qui ſol eſt macrobio & aliis/ac mitrax gemma multicolor contra ſolem uarie refulgens Plinio.xxxvii. Mitræ Calantina

Mundus muliebris ornatus: eo continentur quæcūq; ad ornatum mulieris pertinent/ueſtes/anuli/gēmæ/ſpecula dentifricia/unguenta/ & alia/Vlpiano autem mundus muliebris eſt quo mundior fit mulier/Eſt & mūdus nuptialis ornatus nouæ maritæ/ut Celibaris haſta/flamineum luteum/Corolla/Tunica recta/Toga pura/flamineum Ciniugulum zonaue/& anulus ferreus ſine gemma qualem Prometheo primum dederunt poetæ quo mundo ornata noua nupta/captiſq; iam auſpiciis/ac ſacris Iunoni Iugæ unxiæ cinxiæq; peractis & porco uetere æthruſcorum ritu nō ſine auſpice ab utriſq; imolato/e gremio noſtris aut ſi ea non erat proximæ neceſſitudinis rapi ſimulabat/ cū ad uirū erat itura: aderant preſto tres puelli patrimes & matrimes/unus qui facē præferret ex ſpina alba quia noctu nubebāt/duo qui nubētem tenerent: Farreum præfertebant/Cumeramq; opertam in qua eſſent ſpōſæ utenſilia/Sed & Colum quoq; lana comptam & fuſum cū ſtamīe. Pronubæ monogamæ comites dabātur: Iugū in uico Iugario cōſtitutū ambo ſubibāt: Ipſa noui mariti domū ingreſſura poſtes lanis tāgebat & adipe ſuillo lupioue iniūgebat: & ſtatim ſublatā intro ferebāt ne limen attingeret iubētes illā dicere/ubi tu Caius/ego caia: atq; aquis inſpergebāt/ qui tū aderāt utriuſq; amici facem qua prelucente deducta fuerat diripiebant/ ne aut uxor ſub lecto uiri clam nocte pone/ Dentifricia Celibaris haſta Camera Mos nubētiū

ret/aut comburendā uir in ſepulchro curargi/quo utro/ q; mors propinqua alterius captari putabatur: Faces quinq; Cæriorum nomine accendebantur:noua nupta aquam & ignem tāgebat/Tallaſſii nomen(ut apud græ

Nuptiaꝝ ritus

cos Hymenei) frequētauerūt epulæ nuptiales diſpone/bantur cōuiuio magis iucundo q̄ profuſſo/Bulbos ſpō ſis cū nucleis pineis aut erucæ ſucco & Pipere ad uſum ueneris apponebāt/Muſtacea paſſim inferebātur/odo/ribus adolebātur omnia/omnia floribus frōdibus peri/ſtromatis renidebāt: ad citharam feſceninos uerſus/la/ſciuiora/& dulcia cōcinebant:Choreæ ſaltationes duce bantur:In thalamo decēter ornato ingreſſis nouis ma/ritis nuces iuglandes ſpargebātur: ipſi uero in lecto ge/niali illo ſplēdide munditerq; ſtrato prima illa nocte in tenebris Veneria lucta exercebātur non ſine titillātibus morſiunculis: & occurſantis linguæ illiſu nectareo:aliis autem cū lubebat noctibus ad cubicularem lucernam illam cōſciam Plutarchus/Feſtus/M. Varro/Plinius & alii:Eſt tamen uxor ad laſiuiorē uoluptatem nō haben da hinc Aelius Verus uxori cōquerēti de extraneis uo/luptatibus dixiſſe fert/ Patere me per alias exercere cu/piditates meas: Vxor enim dignitatis nomen eſt non uoluptatis:etiam ſi Martialis tetricam uxorem moneat hoc uerſiculo:Lucretia toto/Sis licet uſq; die Thayda/nocte uolo:

Ralla

Multicia ueſtes ſubtiliſſimæ corpus in umbrātes potiuſq̄ tegētes/ut Ralla fere/ueſtis a raritate & phanotis trāſlu ces de quibus ſatyrographus poeta nō ſemel: legimus & in uita Cæſaris Valeriani ſcripſiſſe eū prefecto ærarii daret Aureliano conſuli deſignato Tunicas multicias uiriles decem: Lineas ægyptias .xx. Mantelia Cypria paria duo/ Tapetia afra. decem ſtracula maura decem & alia:

Monocores ueſtes apud uopiſcū i Aureliano Cæſ.dicent ſemel tinctæ ſaturatæq; purpura/q̄ſi α παξ βαφαι nō dibaphæ/ ubi tñ Hermolaus Monochroas legebat ut

Dichroas & Trichroas & Pētachroas ab uno duobus tribus & quinq; coloribus: eſt & ἰδιόχροον ſui coloris ipſius Vopiſci uerba ſunt Paragaudas ueſtes ipſe prim⁹ militibus dedit/cum ante non niſi recti i purpureis acce/ piſſent & quidem aliis monocores aliis dicores/Trico/ res aliis & uſq; ad pentacores: quales hodie lineæ ſunt: εὔχροον boni coloris: Paragaudæ ueſtes

M antelis penulæ genus ut uolebat Hermolaus quē græ/ ci Mandyam quoq; uocant & eo ueluti ſe lorica muni/ unt/ſuidas/ μανδύας εἶδος ἱματίου ἰσὸς καὶ λαιταὶ λωρίκιον ut ueſtis ſit ſpecies quæ & Loricum Plinius.vii. Mantelis meminit/etiam ſi ſcriptum eſt bal/ telibus Plautus in captiuis Mantellū uocat & pro uela/ mento tegmento opertimentoq; poſuit: Nec ſubdolis mendaciis mihi uſq̄ mantelū eſt meis/Nec Sycophā/ tiis: nec fucis ullū mantelum obuiā eſt: Mantelia & mā/ tilia inter mappas habentur/a manibus tergendis ut iā dictum eſt: unde græcis χειρόμακτρον mātile/nā mani bus aquam dabāt ueteres cōuiuis diſcōbituris ut apud Vergilium Aeneid. & Plautū in perſa & a cœna quoq; manus lauabantur/Spartianus i heliogabalo illudente paraſitis Cum tantum biberēt per ſingula fercula & ma nus quaſi comediſſent lauarent. Mantilia Cæromauton

M acrochetæ tunicæ a lōgis manicis quæ māuleatæ Plau tinus Pſeudolus manuleatam habere tunicam decet/dl centur & Cheridotæ:

M etopoſcopi appellantur qui ex oris frontiſq; liniamētis obſeruatis/mores hoīum & quæ illis euentura ſunt pre/ dicere ſolent: Plinius.xxxv. quēdam ex facie hoīum ad/ diuinantem quos Metopoſcopos uocant μέτωπον frons σκοπός Speculator obſeruator: unde Epiſcopi Iurecōſultis qui p̄ſunt panis & cæteris uenalibus rebus quæ ciuitatum populis quotidianū uictū uſui iungunt: Epiſcopi

M ania furor & inſania uñ medicis maniaci: maior eſt tñ (ut dicitur) furor q̄ īſania/Maniam eadem fere & melā choliam ſunt qui uelint: de quibus noībus. M. Cicero in

Tuſc.queſt. Feculentia aũt ſanguinis ut ſcribit Galenus Henem nutrit ex cuius quſiquiliis ĩdigeſtis & eiectis redũdat humor alius qui melancholia appellatur ĩgenioſos faciens auctore Cicerone & Ariſt.quales(ut ferunt)Empedocles/Socrates/Plato & quicũq; in poeſi/in adminiſtranda rep.ĩ exercendis artibus claruerũt:de illa Gellius xvii.nõ paruis nec abiectis ĩquit ĩgeniis accidit:Sed affectio fere eſt heroica: Mania dæmonũ mater quos lares antiqui dixerũt Macrobius auctor/ At Feſtus ſunt ĩquit qui Maniam laruaq; matrem auiamue putant: Manias aũt quas nutrices minitanť pueris paruulis eſſe laruas id eſt manes/quos deos deaſq; putabãt quoſq; ab ĩferis ad ſuperos emanare crediderũt:Fuere & maniæ turpes perſonæ deformeſq; figuræ/quas alii Maniolas uocant:

Lares
Mania
Laruæ

Morpheus

Morphea ægritudo nõ ſine tumore colorem mutãs:Morpheus unus e ſomni filiis a forma/quã in ſomniis exprimit noiatus/ artifex & ſimulator figuræ ut inqt Ouidi⁹ Exprimit inceſſus uultũq; ſonumq; loquendi & ueſtes: μορφη/forma/μορφωσις formatio:

Morphe

Myopiæ muq; ut diximus cauernulæ/ ſtercus Muſcerdæ Feſto/ut ſucerdæ ſuum:Plinius.xxviii. Murinum fimũ quod Varro muſcerdas appellat alopecias replet: Myoſotis herba muris auricula:

Sucerdæ

Mydriaſim ĩ oculis dicũt cũ pupula quidẽ ipſa colorẽ nõ mutat/Sed effundiť & dilatatur interim ut uiſum oẽm adimat interim ut partem : res uero ipſæ minores q̃ ſint appareant:E contrario in phthiſi maiores:nã & pupula cõtrahitur corrugaťq;: hẽtur & oculoq; ĩbecillitas qua ĩterdiu quidẽ uident:p noctes:nihil ut tradit Celſus:Sũt & ĩter oculoq; uitia quæ a medicis Sycomata appellãť eſt ĩ eis Paralyſis q̃ reſolutio alteq; modo/interdũ utq;q; occupãs ex morbo comitiali / ex ictu/ ex diſtẽtione neruoq;:ut intendi non poſſint/nec oĩo cõſiſtant ſed huc & illuc ſine ratione moueantur ideoq; rerum proſpectum non præſtent:

Phthiſis

Paralyſis

Melaniæ a medicis uocantur quas noſtri nigritias dicunt

Nigritiæ

Plinius.xxiiii.de platano/ Melanias quoq; ueteres addi/ to melle emẽdat: quo loco meládrias expunxit Hermo laus μελας niger μελανια nigrities nigredoue/ũde Melanchleni ab atra ueſte/Melancholia/Melácoriphus Melanthion nigella quæ Git & eandem & a nigro ſemi ne Melaſpermon uocant: Meſas

Mentagra lichen: Plinius.xxvi. Grauiſſimũ ex his morbũ lichenas appellauere græco noĩe: latine qm̃ a mento fe re oriebatur ioculari primũ laſciuia (ut eſt procax natura multoꝝ ĩ alienis miſeriis) mox & uſurpato uocabulo Mentagram occupantẽ multis & intuitus/totoſq; utiq; uultus/oculis tantum ĩmunibus: deſcendentẽ uero & in colla pectuſq; ac manus fœdo cutis furfure: non fuerat hæc lues apud maiores patreſq; noſtros: & primũ Tibe rii Claudii Cæſ. principatu medio/irrepſit ĩ Italia/quodã Perſino equite Ro. quæſtorio ſcriba cum in Aſia appa/ ruiſſet inde contagionem eius importante: Liches

Malatia ſtomachi debilitas mollities: & in grauidis præci/ pue Plinius.xxiii. Hoꝝ ſemen edendũ precipiunt ĩ ma/ latia ꝑgnantibus/ſed & tranquilitatẽ in mari malatiam uocant: quæ Pellacia Lucretio ſubdola cum ridet placi/ di pellacia ponti: a pellicẽdo ideſt inuitãdo trahendoq;: ut Maroni pellax Vlyxes: Pellacia Pellax

Mola quæ a græcis Myla/durities fœminis in uentre tu/ morem inducens Plinius.vii. Inde unius utero quas ap/ pellauerunt molas/Ea eſt caro informis inanima/ ferri ictum & aciem reſpuens mouetur: ſiſtitq; menſes: & ut partus alias lœtalis/alias una ſeneſcens/ aliquando aluo citatior excidẽs: Ariſtoteles etiam ſi græce.iiii. de genera tione accidit mulieribus ut cũ concubuerint & ſe cõce/ piſſe putent tumorẽ præ ſe ferente uentre pariant carnẽ quam Molam uocant: Item cũ ex humore crudo cõce/ ptus ſtetit tunc mola gignitur: idq; in mulieribus merito aut ſolis aut maxime: Feſto Molucrũ tumor eſt uentris qui etiam uirginibus incidere ſolet. Affranius uirgini tã creſcit uterus quã grauidæ mulieri molucrum uocatur Myla Moluctum

inquit tranſitus ſine doloribus: Sed & moluctrũ dicitur quo molæ uertuntur:harum aliæ aquariæ:aliæ manuariæ iumentariæq́ ſunt Pomponio libro.xxxiii.digeſt.& Paulo meta inferior Catillus ſuperior appellatur titulo de fund.inſtructo:

Myrmix
Formicatiões

Myrmiciæ uerrucæ ſunt Cor.Celſo libro.v.Lupini magnitudine quæ miſſis altius radicibus formicæ modo non ſine dolore pungũtur:Vnde nomen: Myrmix formica hinc a latinis forſitan formicationes Informicatiõeſue ſunt: Et Myrmecias gemma Plinio.xxxvii.nigra eminentias habẽs uerrucis ſimiles:

Morticini claui ut & alii in pedibus naſcuntur ſic dicti q͏ his caro fere morticina mortualiſue Plinius.xxii.de Laſere Claues inquit pedum qui uulgo morticini appellãtur mixto nitro:

Cerion

Meliceria Melicerisq́ Tuberculum & abſceſſus eſt ut ait Pollux mellis craſſitudine in cubitis & genibus aliisq́ interdum partibus ac in ore ipſo/Nam genus illud meliceriæ quod furũculo ſimile raro naſci Cor. Celſus libro quinto ſcribit niſi in ſcapulis Cerion fauuſq́ dicitur proprie de q̃uo ſupra:Meliceria autem ſit ipſi Celſo alterum genus minus ſuper carnem eminens/aurum lutum ſubuiride/ſubpallidum magis exulceratum/Si quidem ad ſingulorum pilorum radides foramia ſunt per quæ fertur humor glutinoſus ſubpallidus craſſitudinẽ mellis aut uiſci referens interdum olei: Si inciditur uiridis intra caro apparet:dolor & inflãmatio ingens adeo ut acutam interdum febrem ſuſcitet/utcũq́ meliceriæ nomine utrũq́ genus Celſo comprehenditur:cui libro.vii. & meliceris in capite habetur ſic dicta quoniam in ea humor liquidior melli ſimilis ĩcluditur/nec preſſum renititur ſed circunfluit/ut id quod Gangilion ſiue Gangilion uocant in eadem parte ut diximus:

Gangilion

Alphos

Melas uitiliginis ſpecies:& eius quidem quæ Alphos uocatur & modo nigra modo candida eſt/ut iam dictum ex Celſo/Plinius.xxi. de narciſſo/Nigras ĩquit uitiligi-

nes emaculat:

M arcor inexpugnabile quoddam ſomni deſiderium: cu-
ius ſunt Caros qui ſopor Plinio non ſine grauitate capi
tis/ Lethargus a frigida materia ſomnifica ut diximus: Letargus
Nothrotes torpa & fere ueternus νοθρος ſegnis/moro Nothrotes
ſes uero & memoriam tollit/& rationis uſum intercipit:
quam ſubetiam medici recentiores ut opinor appellāt: Subetia

M anubias pecuniam e uendita preda uocant/quo nomi-
ne corpora rerum bello captarum continentur: de his
Cicero Aſconius .A. Gellius & alii:Manubiæ quoq; ia- Ictꝰ fulminū
ctus fulminum dicuntur Senecæ Porphirioni cæteris
primæ manubiæ fulmen pacatū dici audio quod mo-
net Iouis emiſſum conſilio:

M atrocola maiores & longiores chartæ a lōgitudine no
mine impoſito quas noſtri(ut reor) Regias uocant Nā
& Catullus regiam chartam dixit: ab eodem fonte ui- Protocola
dentur & quæ Protocola Notarii & formularii appel-
lant μακρος longus:Inde Macronthicus longus mu-
tus/Macrobius/innumera:

M uſtricola eſt machinula ex regulis in qua calceus nouus
ſuitur auctore Feſto: Affranius Muſtricolam in dentes Muſtricola
impingam tibi:

M amphur Feſto appellatur loro circunuolutū mediocris
longitudinis lignum rotūdum quod circūagunt fabri
materiarii ſiue potius Tornarii in operibus tornandis: Tornarii
Tornum ipſum Theodorus Samius inuenit:

M arræ ferrea ruſticorum & olitorum inſtrumenta: Colu-
mella Contundat Marra/uel fracti dente ligonis:

M attiacæ pilæ ſaponis dicuntur Epigrāmatorio poetæ a
Mattiaco germaniæ de quo Ptolomæus:Et Plini.xxxi.
Sūt inquit & Mattiaci in germania fontes calidi trans
Rhenum/Et de ſapone.xxviii.Strumis prodeſt & ſapo Sapo galloꝝ
galloꝝ hoc inuētum rutilādis capillis & ſeuo & cinere: inuentum
apud germanos maiore in uſu uiris q̄ fœminis:noſtros
lixiuio calce oliuo ſale & tartaro cruſta e doliis uinariis
cum deeſt Catinia ſaponem durare uidimus:

M agnes lapis appellatus ab inuentore ut auctor eſt Nica/ der:in Ida repertus/nam & paſſim inuenitur ut in hiſpa nia quoq; fertur autem eum inueniſſe clauis crepidarū & baculi cuſpide cum armēta paſceret. Trahitur ab eo ferrum cuius duritia nihil pertinacius: Sideritis etiā di/ ctus non aliam ob cauſam: quidam Heraclion appel/ lant Plinius. xxxvi. σιδηροσ ferrum: Vnde ſtruthio auis/ ferrum deuorans & concoquens σιδηροβρωσ dicetur:

Struthio

M ediaſtynus inter alia ſignificata mediæ urbis incolam notat: αστυ urbs. Vnde cum.y ſcribitur in alio ſignifi catu meminit/ Vlpianus titulo nau.caup.ſtab.libro.iiii. digeſt. Caupones inquit & ſtabularios æque eos acci/ piemus qui cauponā & ſtabulum exercent inſtitoreſue eorum cæterum ſi quis opera mediaſtini fungitur: non continebitur ut Atriarii & Focarii:

M eſenterium in mediis inteſtinis miro quodam naturæ artificio colocatum/a poſitu nomen ſortitur: multis ue/ nulis circunſeptum eſt unde alimenta cordi Iecori pul/ moni & aliis miniſtrantur: εντερον inteſtinum: Vnde Enterocelæ:

Inteſtinum

M eſaulæ loca inter duas aulas media: Vnde nomen apud græcos(noſtri Andronas uocant(nam hinc periſtylia il linc Hoſpitalia habebant ad recipiendos hoſpites: qui/ bus græci cum primis humaniter acceptis inſtruebant cubicula Triclinia & cum penu cellas ac primo die ad cœnam inuitabant: poſtero mittebant pullos oua olera poma reliquaſq; res agreſtes/quæ Xenia uocarunt: ha/ bebant ſecretam in his hoſpitalibus libertatem ut oſtē/ dit Apuleius & refert Vitruuius: Græci uero Andronas uocant Oecos/ubi conuiuia uirilia ſolent eſſe/q; eo mu/ lieres non accedant: qui oeci ad meridiem ſpectabant tam ampla magnitudine uti facile in eis/ Tricliniis qua/ tuor ſtratis miniſtrationum ludorūq; operis locus poſ/ ſet eſſe ſpatioſus fiebant & alii oeci ad ſeptentrionem ut Exedræ/uiridia uerſus/& alii quoq; conſtituebantur

Xenia

in quibus matres familias cum lanificiis habebāt ſeſſionem:

Merones Vitruuio molles quædam pilarum fere ſpecie ad fiſtucato ſpiſſandum, ad calcandum idoneæ dici uidentur: Is de portubus & ſtructuris in aqua faciendis libro.v. Arcæ inquit duplices relatis tabulis & catenis colligate in eo loco qui finitus erit conſtituantur: & inter deſtinatas creta meronibus ex ulua paluſtri factis calcetur: niſi quis legere mauelit Peronibus ulua paluſtri factis, ut i Plinio.xxxvi. Peronibus harena plenis: etiam ſi non ſit idem peronum & hic & illic uſus, ſit hæc autem anſa eruditis ad penſitandum: Pero calciamenti genus Iuuenali Vergilio & aliis: Arcæ Vitruuii locus Pero

Muſcarii claui capitati, capite effigiem muſcariorum & umbellarum imitante, in quibus pendent ſemina quarundam herbarum ut Marathri, Aniſi, Aneti, Siſeris & Fœniculi marini quam Bacceam noſtri uocant olitores urinæ locis mire conferentem: Vitruuius.vii. de cratitiorum parietum tectoriis Cum paries inquit totus luto inquinatus fuerit: tunc in eo opere cannæ clauis muſcariis perpetuæ figantur:

Mateola Plinio decimo ſeptimo & Catoni in re ruſtica genus eſt marculi: Si parum deſcendat marculo inquit ille, aut mateola adigito, cauetoq; ne librum ſcindas: Eſt & malleus atq; inde malleolus, quo nomine capitatus etiam utrinq; e duro ſurculus in uite, ſeri idoneus, non æque tamen ut uiuiradix quam græci Moſcheuma dicunt ſignificatur: nam ſurculi qui ſagittæ ex eadem uocantur caput non habent ſed intorti pangūtur: ut duo oculi extra terram emineant: hi in arborum ſurculis proprie nominantur unde germinant atq; inde Inoculator, & Inoculatio inſitionis genus: de qua apud rei ruſt. ſcriptores: Moſcheuma

Monobibli græcis ſingulares libri quales habentur Martiani Iureconſulti: & Pauli ſunt monobibli regularum:

Mactra arca in qua panis fit ſeruaturq; : A. Gel. xii. Acco-

moda tu mactram uel ſi lubet arcam panariam ἰαϱλὲ ϖοσ etiam græcis:

Nochromaton

Monochromaton picturæ genus & ſingulis pigmentis & coloribus Picturam ægyptii a ſe inuentam cõtendunt· In græcia alii apud Sicyonem alii a Corithiis repertam omnes ab umbra hominis lineis circũducta unde Sciographia atq; ita primam non aliam fuiſſe/ſecundam ſingulis coloribus & monochromaton appellatam ut refert Plinius.xxxv.Inuentam linearem dicunt a Philocle ægyptio uel Cleante corinthio/ ut cũq; Iliacis temporibus non fuiſſe picturam/in ea colores pigmentorum recepti quæ in auri & argenti metallis naſcuntur de quibus idem Plinius:

Sal factícium

Muriam noſtri Parmenſes aquam e ſalſis ſuis puteis hauſtam uocant quæ i grandib⁹ patinis ſubdito igne forna cum modo excocta dureſcit in ſalem:Plinius.xxxi.de ſalis factitii generibus Galliæ inquit Germaniæq; ardentibus lignis aquam ſalſam infundunt: Hiſpaniæ quadam ſui parte puteis hauriunt Muriam appellantes: nec fieri ſalem niſi admixtis dulcibus aquis & ſcribit i.ii.De muria ſalſamentoꝝ diximus: a qua muriatica in Plautina Poenulo/ meminit & Martialis/Perſius/Columella/ Et Plinius quoq; eo ipſo libro xxxi. Quin & e Muria ſalſa

Ex capari muria

mentorum recoquitur:iterumq; conſumpto liquore ad naturam ſuam redit:Murina caparis cum aceteo ſorbere lienoſis cõmodũ eſt ut ſcribit Celſus: Lacertos quoq; cum muria ſua penu ligata contineri nec labro negauit ut Vlp.inquit libro.xxxiii.digeſt. Muratã uero potionẽ Murinam & Murinum uinum unguentis cõditum appellamus ἀπο του μεϱου tranſeunte: ut ſæpe y in u noſtrum: Non diſſimile eſt quod Hippocratium Galli nuper Italiæ monſtrauere immixtis aromatibus:

Napellum

Myoctonos muria interfector ut diximus unde Pli.xxvii. de aconito Nec defuere q Myoctonon appellare mallẽt qm̃ procul e lõginquo odore mures necat:Aconitũ aũt nunc maternus ſermo & medici Napellum uocant ue

nenorum omnium ociſſimum: Folia habet Cyclamini aut Cucumeris nõ plura quatuor a radice leniter hirſu/ta:radicem paruam Gãmaro marino ſimilem paulum incuruatam ſcorpionum modo/unde quidam Gãma/ron & Scorpion appellauere alii Pardalianchen a pan/theris quas eo necant: Naſcitur in nudis cautibus quas Aconas uocant:& inde nomen niſi potius quia eã uim habet in morte/quam Cotes ad ferri aciem deterrendã Hanc uim prima Hecate Colchica inter uenandum de/præhẽdiſſe dicitur/nam cum abſq; pernitie prius ea her ba eſui eſſet Cerberi ad ſuperos tracti(ut uolunt)ſpuma contacta ueneni noxam contraxit— Aconæ

Mangones inſtitores eos uocant qui exornant interpol/lantq; res/quo uendibiliores ſint: ars ipſa Mangonium quãdoq; Plinio & mãgones uini iſta inquit in apothe/cis excogitauere/ Iidem fere interpollatores rerum no/uatores/interpollatio nouatio/& eidem Plinio Interpol lium:& mancipia interpollata Iureconſultus fuco & le/nocinio quaſi nouata: Et Africanus de uerb.ſig.lib.l.ff. Mercis appellatione homines nõ contineri Mella ait & ob eam rem/mãgones nõ mercatores ſed uenaliciarios appellari & recte: hinc Vlpianus. xxi.libro.ff.titulo de edilitio edict. Quia igitur uenalitiarii inquit ſciunt faci/le decurri ad nouitiorum emptionem Iccirco interpol/lant ueteratores/& pro nouit is uendunt: Et ueſtimenta interpollata pro nouis empta legimus libro. xvIII.ex la/bionis ſentẽtia:titulo de contrahen.empt.Nonius Mar cellus tractum uideri uult ab arte fullonia quæ poliẽdo diligenter uetera queq; quaſi in nouam ſpeciem mutat. Plautinus ſoſia in Amphit.Illic me homo interpollabit oſq; meum finget denuo: Et in moſtellaria interpoles mulieres uocat mulier inquit recte olet ubi nihil olet/nam iſtæ ueteres quæ ſe unguentis unctitãt interpoles. Vetulæ:edentulæ/ quæ uitia corporis fuco occultant: Vbi ſe ſe ſudor cum unguentis conſociauit. illico Itidẽ olent:quaſi cum una multa iura confundit coquus: Interpolium

Quid oleas neſcias niſi ad unum male olere itelligas:in
Moſtellaria ãcilla Scapha Philematio peteti purpuriſſã
Noua iquit pictura iterpollare uis opus lepidiſſimũ:

M ortaria ad uſus plurimos nota ſunt: ſignificant & lacu/
nas ſiue conceptacula etiam uernaculo ſermone in qui
bus calx intritaue macerata ſubigitur & ſeruatur/ Plini/
us.xxxvi. Arenatum quod tectoriis inducturi ſunt prius
in mortario ligneis nudibus ſubigunt:

M agire lances coquinariæ unde nomen Plinius. xxxiii.
Tympana ſe iuuene appellata clemateras & lãces quas
antiqui magiras ubi Hermolaus magidas legebat ꝙ de
Plinii locus magide mẽſa/uel inſtrumẽti coquinarii genere mentio/
nem habeat Pollux Eſt & panis ſiue offæ genus quod
magida uocãt græci. Tympana uero a forma una facie
plana altera rotunda:

M uſeaca quæ uulgo opera dicimus / Muſiua Diuus Au/
guſtinus & Spartianus: Vnde Muſiuarii opifices: alii
Muſea: Plinius.xxxvi. Nõ pretermittẽda eſt & pumicũ
natura: Si quidem ita appellãtur quidam lapides eroſi
Muſeum amne: In ædificiis Muſea uocãt depẽdentia ad imaginẽ
ſpecus arte reddẽdam/quo loco / ſaxa eroſa annis Her/
molaus caſtigabat: Muſeum dicatum muſis: Amuſos
inelegãs/ a muſis alienus/ Amuſoteros inelegãtior: & lo
cum in quo muſis uacamus animũq; diſciplinis hone/
ſtamus: Cecilius primo epiſt. Verum ſecretũq; Muſeon
Stagiris Plinius.xvi.nat.hiſt. Stagiris in muſeo populo alba: &.
xxxvii. de gẽmis in triumpho Pompei Muſeũ ex mar/
garitis in cuius faſtigio horologium erat: Spartianus in
Hadriano apud Alexandriam inquit in muſeo multas
queſtiones profeſſoribus propoſuit & propoſitas ipſe
diſſoluit:

M yactonos muſcarum necator muſcicida/qualis Cento/
rius & olim Domitianus princeps quem ferunt inter
initia principatus quotidie ſecretum ſibi horariũ ſume/
Muſca re ſolitũ / nec quicꝗ amplius ꝗ muſcas captare ac ſtilo
præacuto cõficere / ut cuidam interrogãti eſſet ne quis

intus cum Cæſare non abſurde reſponſum ſit/ a Vibio Criſpo/ne muſca quidem: Myias græci muſcas uocant unde Myodes deus/ cui olympiæ ſacro certamine res diuina cum fieret ſtatim tauro imolato nubes muſcarũ extra territorium illud euolabãt: Et Myotis ueſtimenti in armenia genus a muſcis intextis: Mya muſa

Marga & Margos græcis quidam terre adeps ac ueluti glãdia i corporibus/ ibi dẽſante ſe pinguitudinis nucleo qua terra ipſa alitur ut ſcribit Plinius.xvii. Vnde capnu margos/omnis autem marga aratro inicienda eſt: Mergæ uero meſſorii inſtrumẽti genus Plauto/ a quo mergites faſciculi ſpicarum Vergilio & aliis: Mergæ

Miliarium & Miliare a mille paſſibus lapide diſtinctis unde ad primum ſecũdum decimũ uigeſimũ lapidẽ dicimus: eſt & miliariũ uas & miliariæ porticus de quibus ſcripſimus: Pomponi⁹ titulo de au. & arg. leg. lib. xxxiiii. digeſt. Si Cacabos argenteos habebat uel miliarium argenteum uel Sartaginem uel aliud uas ad coquendum dubitari poterit an eſcario contineatur: Et hæc magis coquinatorii inſtrumenti ſunt: nam miliarii apri a põdere nomiati/ut miliariæ oliuæ a pondere olei quod ferãt annuo prouẽtu ut tradit Plinius.xvii. Sunt hæc notiſſima quidem ſed mediocriter doctis non uſq; faſtidita: Miliariũ uas Miliarii apri

Molibdena quæ Galena cõmunis uena plumbi & argenti: dicitur & molibdena herba plumbago latinis quæ uulgo etiam naſcitur in aruis folio lapathi craſſa radice hiſpida/ hæc commãducata ſi oculis ſubinde religetur Plumbum quod eſt genus uitii teſte Plinio.xxv. ex oculis tollit/de quo Serenus/ Si uero horrẽdũ ducunt glaucomata plumbum: Eſt & plumbago(ut Sarcion quædam gemmæ caro in carchedoniis)uitium i ſmaragdis cum in ſole plumbei uidentur/ quo etiam læduntur/ſed & ii ſeneſcunt nitore illo euanido: Glaucomata Sarcion

Manna thuris mica concuſſu eliſa inquit Plinius. xii. de qua Galenus Dioſcorides & alii: quod rotunditate guttæ pẽpẽdit maſculum appellatur a ſpecie teſtium: Sti/

Stagonia lat & quod ſtagonia uocatur: απο του σταζειν
Mána roris matutini mica dulcis Colore candido/con/
creta e cœlo manans ĩ uſu mediciæ recepta. Ros Syria
Ros Syriacus cus a Syria ubi præcipua bonitas appellabatur/nunc in
prætio Italiæ calaber habetur:

Mena Dea mẽſtruis fœminarum omnibus præſidens/ &
coli cœpta/ut fluant ſuo tempore/ ut cõtineantur imo/
dica meminit huiuſce Diuus Auguſtinus in diuina ciui/
tate μηνη luna/unde menſis/inde menſtrua quæ & mẽ/
Mene ſes dicuntur Plinio & aliis/mena Menula piſcis notiſſi/
mus:ſed hæc ut uereor uulgatiora ſciolis erunt ut ĩquit
Pan agyris plautina Diuidie & Senio:

N Efrendes porci fere lactẽtes. M. Varro rei
ruſt. III. amiſſo nomine lactentis dicuntur
nefrendes ab eo ꝙ nundum fabam fren/
dere poſſint: id eſt frangere/ & iam dixe/
rat cum porci depulſi ſunt a mãma a qui
buſdam Delici appellantur/ neq; iam la/
Delici ctentes dicuntur: qui a partu decimo die habentur puri
Sacres & ab eo uocantur ab antiquis ſacres ꝙ tum ad ſacrifi/
cia idonei primum habentur: Lacedæmonii porcellum
lactẽtem atq; adhuc ſubgrumum Orthragoriſcum uo/
Orthragoriſc⁹ cant ut ſcribit Athenæus: meminit & Plinius trigeſimo
ſecũdo At Infrendes pueri ſine dentibus/ꝙ frendere nõ
poſſunt/ Infrendere ĩ ita dentes cum fremitu premere/
Maro dẽtibus ĩfrenẽdas:

Naſiterna uas aquarium. Mat. Varroni in re ruſt. ut Aqua
lis ad ferendam aquam uas idoneum: Pompeius Naſi/
terna inquit uaſis genus aquarii anſati & patentis: Plau
tus in Sticho Ecquis hunc effert naſiternam cum aqua
& in milite: Ibi erat bilibris Aqualis hic propter cados:
iam in curculione & aqualem cum aqua properatin oci
ius: mẽdatio etiamnũ addẽtes iuriſiurandi religionem:

Nugiuendi nugas nugamenta uendentes: Nugiuendos
Plautus in Aulul. dici uoluit eos qui aliquid mulieribus

uendant: nam omnia quibus matronæ utuntur nugas Nugas
uoluit appellari īquit Nonius:ſed mechanicos fere om/
nes nugiuendos recte dixeris: quando illis peculiare eſt
non ſine nugis & mendaciis uendere/Nugones uanilo/ Nugones
quos & nulli rei bonæ idoneos dicemus:

N œgeum ueteres appellauerūt amicimen candidum:Fe Amicimen
ſtus Nœgeum amiculi genus:Liuius lachrymas de ore
nœgeo detecſit id eſt candido:

N exilis ueſtis a nectendo: ut textilis a texendo: Lucretius
Nexilis ante fuit ueſtis q̄ textile tegmen:

N ebulæ oculorum cicatrices ſunt in ipſis oculis parte ſū/
ma ut ſcribit Paulus:Nebulones homines nihili/ gerro/ Nebulones
nes/frugiperdæ tenebriones/nugones/a nebula aerii ua/
poris rari & humidi/ Feſtus / Nebulo dictus eſt qui non
pluris eſt q̄ nebula: aut qui non facile perſpicissi poſſit
qualis ſit:neq̄/nugator/

N euli a neuis tubercula ſiue maculæ natiuæ ſubnigræ in
facie præſertim naſcuntur ſine dehoneſtamento: etiam
ſi pili ſubcreuerint:modo nō ſint multi: Horatius Egre/ Gētilitiæ notæ
giæ inſperſos repræhendas corpore neuos & Alceus
poeta neuo in digito pueri(ut uolunt) delectabat ſunt
iterdum gentilitii:ut gentilitiæ quædam familiarum no
tæ ſeleucicorum Anchora:Pelopidaꝝ eboreus humerꝰ
Aenobarborum ænea barba:

N omæ ulcera quæ exedūt uorantq̄ corpus ſerpendo Pli/
nius.xxvi.Ad nomas oris folium cū melle eſtur. xxviii.
Nomas præſertim genitalium.xxx.de cochleis terrenis
recentia uulnera cōglutinant: & nomas ſiſtunt quæ non
adhærent; Item.xx.Compeſcunt mala corporis quæ ſer
punt Nomas ut cant. Oxianoſos

N ephritis renum morbus cum dolore / oxianoſos id eſt
acutus morbus creditus Hippocrati:In ſenibus quidem
inſanabilis fere/inde Nephriticuo qui eo uitio male tor/
quetur medicus e pernitioribus q̄ primum adhibendus
eſt ut aliis quoq̄ morbis omnibus qui non facile reci/
piunt curationem; nam imperiti ut ſunt multi ex inſi/

mis ifirmiora ſæpius redere ſolent/ſed mos is eſt lágué/ tium/ab omnibus iam diu receptus/ſummos medicos niſi in ſumma deſperatione non uocare:

N euici neruorum dolore & uitiis laborantes:qui & Neurici/Vitruuius.vııı.uitio aquarum nerui inflatione ex lõgitudine contrahuntur:& ita Neuricos aut Podagricos efficiunt homines:Neruis autem frigida omnia infenſa ſunt Νευρον græcis neruus oſſium membrorumq; uinculum & firmamen: Vnde Neurobatas e neruis funes chordaſue qui perambulant ut Schœnobatas appellat Firmicus: & Gelio libro.xıı. Neurobapha neruis mouentia;Neruus ut catenæ ad malos puniendos uincula Feſto & Plauto in Aſinaria:Vnde Cato dicebat Fures priuatorum furtoꝝ in neruo atq; i compedibus etatem agunt: Fures publici in auro atq; i purpura: Nerui funiculi arcuum ad ſagittas mittendas Iulius Capitolinus i Maximinis tanta fide aquilegienſes contra Maximinum pro ſenatu fuerunt/ ut funes de capillis mulierum facerent/cum deſſent Nerui ad ſagittas emittendas/quod aliquando Romæ dicitur factum:Vnde i honoꝛē matronaꝝ templũ ueneri caluæ Senatus dicauit.

Neurici

Neurobatas

Neurobapha

N ympholepti græcis: Lymphati latinis furore perciti ut laruati & ceriti fere quãdo quicũq; effigiem nymphæ uiderint furendi finem nõ faciunt:Vnde Vergilio Lymphata regina:Val. Flacco Lymphauerat urbem: Papinio Lymphante deo quo fit ut dilutũ uinum aqua mixtum & Iugulatum ut ille dixit lymphatum non appellauerim:Adinamon quidem inter uina factitia non ſine aqua uocant quaſi inualidũ & ſine uiribus: dantq; ægris quibus uini noxam timent ut prodidit Plinius.xıııı.

Laruati
Ceriti

N arcotica medicamenta ſtuporem & torporem iducentia aduerſus ſenſum doloris/& cruciatus ſectionum parata Narce ſtupor:

Narce

N oſocomion languentium uillã hoc eſt domicilium interpretatur Diuus Hieronymus/nã κωμη uilla,i quo ægrotantes publice curantur/ut Florentiæ/Mediolani/ Senis

Comi

Romæ:& Hoſpitalia uocant: νοσος morbus/ægritu/ do Noſema: Noſematicus græce ualitudinatius.ſunt q Noſon peſtem uocent & inde Noſocomion in quo pe ſte adfectis medella adhibetur. Hoſpitalia Noſocomion

N eruiæ i muſicis iſtrumētis chordæ a neruis dictæ A.Gel. viii.Suetonius etiam Tranquillus in lib.ludicræ hiſt.pri/ mo ſatis inquit compertum eſſe/ſatiſq; ſuper ea re con/ ſtare affirmat Neruias inſidibus brumali die alias digi/ tis pelli/alias ſonare: νευρα græcis neruus id eſt chor/ da arcus: Neura

N iptra lauacra νιπτω lauo: Titulus fuit comediæ Pacu uii de qua Cicero queſt.Tuſc.ii.ſcripſit & Sophocles ni ptra de ulyxe ambo eodem fere argumento/

N ecyia magicum ſacrum in ſcrobe Homero.xi.Odiſſeæ: Hinc.M.Cicero Tuſc.queſt.prima aīos.n per ſe ipſos ui/ uentes non poterant mente complecti/ formam aliquā figuramq; quærebāt inde Homeri tota Necyia/inde ea quæ meus Appius Necromātia faciebat:Necys mortu us unde Necyia & Necyiomātia/Necron cadauer:Mā tiam diuinationem uocant/hic necromātia quæ ſine ca dauere fieri nō poterat: Necyia Necron Mantia

N ucleum in nucibus non eſt qui neſciat: Dicitur & in fer/ ro/ex teſta quoq;:Vnde Plinius.xxxiiii.in mentione fer/ ri/Fornacium maxime differentia:in his quidem nucle ferri excoquitur ad indurandam aciem / aliquæ modo ſunt ad deſandas incudes/malleorumq; roſtra/ ſumma autem differentia in aqua eſt/cui ſubinde candens imer gitur hinc ego facile crediderim ferri nucleum ad acie induranda Acialiū in Italia appellatū: Et.xxxvi.de paui mentis Rudus inqt in quo duæ quintæ calcis miſceant pedali craſſitudine fiſtucari: tunc nucleo craſſo ſex di/ gitos īduci.Vitru. libro.vii. de ruderatiōe inſup ex teſta nucleus īducat/mixtionē hn̄s ad tres partes / unā calcis uti ne minor ſit craſſitudine pauimentum digitorum ſe num/ſupra nucleum ad regulam & libellam exacta pa uimenta ſtruantur ſine ſectilibus ſeu teſſeris / Vt id ſep/ Acialium Rudus

Chondros me notet ſtatumen quod modo chondron interdum
Pyrena Pyrena græci nuncupant materiam quamcũq; melio/rem intus ac reſiſtẽtem accipi uolentes/ Vnde idem Plinius de libro.xvii: Pinguitudinis nucleum dixit in ea ſe denſantem:Et Plautus in captiuis Nucleum amiſi reliquit pignori putamina:Nux eidem in pſeudolo ſine nucleo caſſa dicitur/Te inquit amatorem inuentum inanẽ quaſi caſſam nucem:

N etrices fœminæ nentes: & netum aurum quod quis neuit unde Netores quoq; recte dicemus aurũ & alia nentes ad textile tegmen:

N ucamenta dicuntur quæ pendent e ramis picearum/ & roboris quandoq; paniculatum modo/ut refert Plinius xvi. Squãmatim compacta: Cittara græci uocãt:Paniculatum autem nomine ſignificãtur fere quæcũq; ſublonga uel ſubrotũda tumeſcũt effigie: hinc comas etiã milii panici harundinis quoq; paniculas appellat idem Plinius:

Cittara

N itrum a ſalis natura nõ multum diſtat/olera uiridiora faciens: Halmiraga uocant exiguum quod fit apud Medos caneſcentibus ſiccitate cõuallibus quaſi dixeris ſalſacinum propter exiguitatem/ ϱαγα dicunt græci/nos acinum: ſpumam nitri Aphronitrum:& Nitrarias loca dicimus in quibus fit Plinius. xxxi. In nitreariis inquit non lipiunt:

Halmiraga

Acinus

Aphronitron

N ouelletum uineam dicemus nouellas uites habentem paucis ab annis plantatas & fructum mox ferentes cuius meminit & Paulus. xxv.lib. digeſt.titulo de impẽſis in re dot. factis ex nouellis autem uitibus copioſius ex uetuſtioribus melius uinum haberi certiſſimum eſt:

Veſpertilio N ycteris Veſpertilio a nocte qua uolat:minutis adeo pedibus ut carere uideatur uolucrũ ſola animal parit & lac in mammis habet quo pullos nutrit:Culices illi in cibis gratiſſimi: νυξ græce nox unde Nycteus equi plutonii nomen/ & nyctages totas noctes dormientes minuta hæc quidem ſed non omnibus aſpernabilia:

Nyteus

Nyctages

N eſtia ieiunii Solemnitas qualis primò uere nobis eſt inſtituta a ſumnis põtificibus nullo eſu carnium quadrageſimam quam uocant Tarentini(ut ferunt)ſolemnitatem ieiunii inſtituentes celebrauerunt quã νηστειαι nominauere: At ſiculi Edacitati & Cibo ſimulacra poſuerunt quando gentium alie frugi aliæ incontinentes: νηστισ Ieiunium νηστευω ieiuno: Neſtia Nota de ſiculis

N ablium ſiue Naulium muſicum inſtrumẽtũ manu qđ pulſatur ut organum fere in ſacros apud nos / Ouidius in arte amandi/Diſce etiam duplici genialia Nablia palma uertere / nam Pſalterium organi genus Nablum quoq; appellatur: Naulium

ONyx lapidis genus ad ungue cuius colorem imitatur nomen habet:alii nec ſcio an melius Onychiten uocant:Sunt & qui Alabaſtriten eundem nominent:Eſt & gemma colore unguis humani: quæ plures habeat tamen uarietates ut inquit Zenothemis & præſertim indica / quæ ſit ignea & nigra/ adiiciunt nõ nulli corneam a qua Corneolarum ortum ſit nomen/Habetur & gẽma Sardonyx ex ſarda & onyce Plinius . xxxvii.Sardonyces olim ut ex nomine ipſo apparet / itelligebantur candore in Sarda hoc eſt uelut carnibus ungue hominis impoſito & utroq; tranſluci do/Claudius Cæſ.Smaragdos induebat & Sardonicas ſatis.n.conſtat ſingulorum libidinem ſingulis gẽmis feciſſe facereq; precia:ut regum maxime: primus Ro.Sardonice uſus eſt prior Africanus / Onychas quoq; pectinum piſcium fœminas uocant & mares Donacas: Onychites Alabaſtrites Sardonix Onycæ Donacæ

O ua Tatica piſcium oua ſale condita ωον ouũ ταριχον ſalſum ταριχευω condio ut ſeruem cum ſale: Tarichon

O lolygones coaxationes marium in ranis uocant:Ariſtoteles libro.iiii.hiſt.animalium/græce tamen/Genus iquit illud ullulatus quem ololygonem nominant/ mares in/ Ololyzontes

Ololyzontes ter aquã reddunt: Vnde Plinio.xi. mares ipſi ololyzõtes
ὀλολοζω ululo/ὀλολογι ululat καὶ ὀλολυγμος:

O rificium os proprie ſummũ: Apuleius lagœna iuxta ori
ficio ſenſim dehiſcente pateſcens / Macrobius ultimo
Saturnalium. Ventris.n. duo ſunt orificia/quorum ſupe
rius erectum recipit deuorata/& in follem uentris recon
Stomachus dit: Hinc eſt ſtomachus qui paterfamilias dici meruit:
quaſi omne animal ſolus gubernans: Inferius uero de/
miſſum inteſtinis adiacentibus inſeritur:& inde uia ege/
rendi: At Plinius.xi. gulæ quidem ſummum fauces uo/
cat/poſtremum uero ſtomachum tendit is ad uentrem
Sed ſtomachus pro ipſo uentre uentriculoue etiam uul
go ponitur a quo in aluum deſcendunt digeſta/ & cru/
da quoq; eius uitio uel morbo:

O ſtracos græce calculos & teſtulas appellamus: τὸ ὄσ/
τρακον teſta/Oſtracitæ lapides ſimilitudinem teſte ha/
bent inquit Plinius.xxxvi. ὀστράκινον teſteum/ fictile:
Oſtraciſmus Inde oſtraciſmus exilii genus illud apud græcos / quod
teſtula collabefactari interpretatur Aemilius probus / hoc
eſt urbe pelli per ſigna teſtarum: Veluti ab uſu frõdium
Petaliſmus lauri Petaliſmus q dicitur/de quo Diodo. a petalis quæ
frondes dicuntur & quibuſdam folia: in id autem oſtra
ci exilium ampliſſimos uiros ſummo loco natos / opti/
mates/& qui plurimum poſſe uidebantur/ inuidia ma/
xime populari miſſos eſſe cõſtat: ut Damonem periclis
præceptorem cum plus ſapere uideretur/q̃ oporteret:&
Ariſtidem illum qui Dicæos hoc eſt iuſti meritiſſimo co
gnomine/& re fuit inſignis/ſed audi quiſq; reipublicæ
ut optimus ciuis inter primos prodeſſe ſemper ſtudes:
Nota de Ari/ Erat Ariſtides de re publica optime meritus / ciuitate tñ
eiiciendus ſedebat autem inter alios concionis homines
illiteratus quidã ac plane (ut aſſolet) ruſticanus/qui ſcri/
ptionis imperitus cum teſtula ſua uenit ad Ariſtidem ro
gans/illi Ariſtidis nomen inſcriberet quo. patria pellere/
tur/Tunc ipſe noſcis ne Ariſtidem inquit/quod cum ne/
gauiſſet queſiſſe ex eo fertur/ quare id faceret / aut quid

Ariſtides cõmiſiſſet cur ea nota dignus iudicaretur: cui ille reſpondit ſe ignorare Ariſtidem/ Sed ſibi non placere q̃ præ cæteris iuſtus appellaretur: Tum ariſtides tacens nomen ſuum oſtraco inſcripſit & homini reddidit atq; mox urbe eiectus eſt: Quando rara ingenia multitudini placere non poſſunt: Omnium ultimus Hyperbolus/ poſt q̃ improbos & humiles huic mulctæ ſubiici cœptum/ Alcibiadis & Niciæ opera qui plurimum poterant oſtraciſmo mulctatus eſt auctor Plutarchus: Hyperbolus

Omentum tenue & pingue reticulum: Plinius undecimo uentriculi atq; inteſtina pingui ac tenui omento itegun tur præterq̃ oua gignentibus: huic adnectitur lyen in ſiniſtra parte aduerſus iecur: Vnde omentata Iſicia Apicio/ & nobis Iecuſcula omentata/ & omentata Tomacula ἐπίπλοον græcis/ unde Epiplocelæ: Tomacula omẽtata

Orexis appetitio cibi/ & eſuritio: Iuuenali & aliis: Spartianus de Heliogabalo Amabat ſibi præcia rerum maiora dici earum quæ menſæ parabantur: Orexin conuiuio hanc eſſe aſſerens:

Offector qui infector tinctorq; græcis βαφεῖς ut dictum eſt: lanas & panos coloribus fucat. Primi lydi infecturam inſtituerunt: Plinius auctor. VII. cui infectus ipſa eſt infectura:

Ophiaſis ut diximus areæ genus eſt in capite infantium cum alopetia fiat in qualibet ætate ut ſcribit Cornelius Celſus: libro ſexto qui & id uero inquit quod a ſerpentis ſimilitudine ophiaſis appellatur incipit ab occipitio duorum digitorum latitudinem non excedens/ ad aures duobus capitibus ſerpit/ quibuſdam etiam ad frontem donec ſe duo capita i priorem partem cõmittant: ὄφις ſerpens ophiucus ſerpentarius iter aſtra/ ophiomachus pugnator cõtra ſerpentes: Ophiulcus

Oſcedo morbus notus A. Gellius lib. v. noct. att. de aduocato qui coram Cẽſoribus clare nimis & ſecure oſcitauerat cum ille inquit deieraſſet inuitiſſimum ſe ſe & repugnãtem oſcitatione uictum: teneriq; eo uitio quod oſce

do appellatur / tum notæ iam deſtinatæ exemptus eſt: Oſcitatio in enixu lœtalis inquit Plinius eſt: Sicut ſter/nuiſſe a coitu abortiuum:

Offocatio uuluæ īter mala fœminarum pernitioſa habe/tur / dicitur & prefocatio quæ græcis πνιξ υστερας: fitq; cum uulua reſiliendo afficit uitalia hoc eſt cor cere

Pniges

brūq; Pniges offocationes. Hyſtera uulua / Hyſteræ ue/ro multitudinis numero ſecundæ græcis dicūtur quaſi

Hyſterema

poſteriora; Hyſterema poſteritas: ſed & choria & Deu/

Chorion

teria ſecūdas appellant: Chorion tamen exteriorem di/cūtur: nam geminæ ſunt: Interiorem quæ moliſſima eſt & tenuiſſima Amniam Empedocles uocauit: ſunt autē infantis cum in utero eſt uelamenta / ſe & choria græcis inteſtina Plauto choriæ: Capadox leno in curculione Lien inquit necat renes dolent / Pulmones diſtrahuntur cruciatur iecur radices cordis pereūt choriæ oēs dolēt:

Orbiolæ ab orbe ſpherica forma dictæ noſtris Lactariis Parmē. maſſulæ caſei cū primis ouili / cibis gratiſſimæ:

Organa tractoria machinæ quædam quibus pertrahūtur onera: ſūt & Pneumatica organa / aquis hauriēdis ſpiri tu interueniente idonea ad exſiccandas in uliginoſis & aquoſis ſcrobes / fondamētaq; ſubſtructionibus parata:

Spiritalia

Latini Spiritalia uocant / Plinius. xix. Hortos uilæ iungē dos non eſt dubium riguoſq; maxime habēdos ſi con/tingat profluo amne / ſi minus e puteo ptica organiſue pneumaticis tollēdo / non hauſtu rigando: Eſt & in mu/ſica ratio pneumatica / Organum muſicum inſtrumen/tum ſciunt omnes / a quo Organarii & organiſtæ: Sed

Vanauſon

machinarum genus tractorium græci βαναυσον uo/cant / Spiritale πνευματικον ex ſpiritus impulſione: tertium ſcāſorium ακροβατικον quo ad altitudinem tignis ſtatutis & tranſuerſariis ſcāditur ſine periculo ut tradit Vitruuius libro. x. Cui organa ſunt unius opere pendenti tactu perficientia quod propoſitū eſt / ut Scor/piones Anyſocyclorum uerſatiōes / machinæ uero plu/ribus operibus aut ui maiore / quæ coguntur effectus

habere/ut Baliſtæ Torculariũq̃ prœla:

O moplatæ græcis dicũtur oſſa duo lata a ceruice utrinq̃ ad ſcapulas tendentia noſtri Scoptula operta uocant: Cor.Celſus.viii.meminit & in tertio:Platys græce latus: Vnde platycerotes & platyophthalmos Plinio a corni/ bus/ab oculis:Et idem.xxvi.Agarico quidem & neruus inquit qui Platys appellatur atq̃ humerorum dolor ſa natur/ ωμοσ humerus: Scoptula Platycerotes Omos

O rthominium linum e paluſtri uelut calamo ſed dũtaxat eius inquit Plinius.xix.panicula nullo nũc in prædio eſt Vrticinum noſtrates tanq̃ fieret ex urticis uocāt/alii uul go Orthichinum/Hermolaus in Plinio Ortholinon Or chemeniumue caſtigabat: Aſiatici e geniſtis dies decẽ maceratis lina fecere piſcantium retibus idonea ut diu duraturis:In Italia Pelignum ĩ uſibus fullonum cõmen dabatur/nullum .n. cādidius lanæque ſimilius: ſicut in culcitris præcipuam gloriam ĩquit idem Plinius eo ipſo libro cadurci obtinent e gallia:Laus prima in toto orbe lino quod uiuum noſtri uocant græci ex argumēto na/ turæ Aſueſtinum ασβεστοσ calxs:ignibus nõ abſum mitur:mappæ lintea ueſtes ex eo flāmis purgantur non aliter quaſi alia aqs & cinere: Regũ corpora funebrib⁹ ex eo tũicis ĩuoluta cremabāt/ut corporis cineres a reli/ qs ſeparēt: hic Virg. Oſſaq̃ lecta cado ſecũdũ aliquos. Ortichinum Aſueſtinũ Virgilii loc⁹

O xymyrſine ſilueſtris myrtus foliis acutis ad ſcopas uti/ lis/in uſu ruſticorũ maxime/ Ruſcum Caſtor ut inquit Plinius.xxiii.uocauit/ & medici herbarii Bruſcũ appel/ lant:μυρσινη και μυρτοσ græce Myrtus: Silueſtris myr tus Bruſcus

O lfactoriola quæ naribus admouētur odoris boni gratia quod ſolent mulieres/mulierarii/& quicquid eſt delica/ tiſſimorum/ Sũt & olfactoria in medicinis ad olfactum Plinius.xx.in olfactorio collectam/ uel odore tātum na ribus adhibito/Idẽ.xxx.Sicut lethargũ olfactoriis exci/ tari:de quibus intellexit/ Celſus.iiii.in uuluæ doloribus Admouere inquit naribus oportet extinctum ex lucer/ na linamētum / uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odo/ Linamētũ ni/ dor qd faciat

ris retuli/quod mulierem excitet. Sūt hæc minutiæ qui
dem multis tamen(ut reor)non diſplicitura:

Cedrealis

Oxycedrus acuto & ſpinoſo folio:altera cedrꝰ odore præ
ſtat:maiorem Cedrealem uocant:materiæ cedrinæ æter
nitas fere eſt:

Oporice medicamentum a pomis arborūq; fructibus ex
græco:αϖο τκς οϖωρασ:fit autē īquit Plinius.xxiiii.
ad Dyſentericos ſtomachiq; uitia in congio muſti albi
lento uapore decoctis malis cotoneis quinq; / cum ſuis
ſeminibus punicis totidem/ſorborum ſextario/& pati

Syriace

mēſura eius quod Rhun Syriacē uocāt/croci ſeniūtia:
meminit & Celſus libro.iiii.

Obryzum aurum ſincerum depuratum delicatūq; quaſi
αϸευζον:Pliniꝰ.xxxiii.quinimmo quo ſæpius arſit ꝑfi-
cit ad bonitatem auriq; experimento ignis eſt / ut ſimili
colore rubeat ignis/atq; ipſum obryzum uocāt/Sueto-
nius in Nerone Exegit argentum puſtulatum aurum

Suetonii locꝰ

obryzum: Vbi in quibuſdam codicibus aurū ad obru-
ſam ſcriptum offendimus/de puſtulato argento Alphe
nus.xix.ff. Cum argētum inquit puſtulatum fabro da-
retur ut uaſa fierēt aut aurum ut anuli:

Ochra inter colores recepta foſſilis eſt/etiam in Italia / ſed
optima in Attica ut tradit Vitruuius. vii. habetur & fa-
ctitia Plinio.xxxv.Sicuti & ſandaraca:naſcitur.n.& Ce-
ruſſa in fornace cocta mutat ui ignis colorem fitq; San

Sandix

daraca:quæ ſi torreatur rubrica æqua parte admixta in
Scandicem trāſit:hac uero & Sinopide mixtis fit Scyri
cum/quo minium ſublinitur: Scādycinum colorem a
ſcādice herba uoluit Seruius:quæ ī olere ſilueſtri a græ-
cis ponitur unde Ariſtophanes Euripidi poetæ ioculari
ter obiecit / ꝙ mater eiꝰ Clitone olus quidem legitimū
nō uēditaſſet ſed Scādicē: peculiaris laus eius inqt idē
Plinius.xxii.eſt ꝙ fatigato uenere corpori ſuccurrit mar
ceſcēteſq; ſenio iam coitus excitat: Rubricæ color no-
men dedit/eſt & terra rei ruſt.ſcriptoribus Rubrica:Vn-
de Rubricoſum ſolum/ ut a creta cretoſum / ab argilla

argilloſum a ſabulo ſabuloſum & a cinere cineroſum quod ad frumenta ſicuti pullum cõmendatur: Sinopis ipſa rubra quoq; a ponti ubi primo inuēta eſt / urbe Si/nope nominata:qua uſi ſunt ad ſplēdorem/& penicillo & ſi lignum colorare placuiſſet: Oſtrum quoq; factitiis Oſtrum adnumeratur ex conchilio marino ut idem Vitruuius auctor eſt/Et ꝙ ex concharum marinarum teſtis eximitur ideo oſtrum eſt appellatū:Oſtum autem eſt id quod Oſtum ex uno facto olei purū'm purgatūq; relinquitur:

O rtygometra coturnicum dux appellat̃ Plinius.x.de coturnicibus Aquilone ergo maxime uolant Ortygometra duce:Solomonis ſapiētiæ.xvi.nouum ſaporē eſcam parans eis ortygometram/& alibi/deſcendit illis de mari ortygometra ubi in genere coturnices ſignificātur:habentur & eidem Plinio .xi. Tettigometræ inter cicadas quæ ſunt earū matrices:Tettigoniæ quoq; quæ Theo/doro cicadaſtræ:nam Achetæ dicuntur magis canoræ: Tettigometræ Achetæ
τεττιγ γοσ cicada:

O enanthe uitis labruſcæ uua inquit Plinius.xii.colligitur cum flore/cum optime olet:ſiccatur in/umbra ſunt ſubſtrato linteo/atq; in uaſa cōditur:quidā oībus præferūt Cypriam:nam africana ad medicos tantū pertinet uocaturq; Maſaris:preſtātior oīs ex alba labruſca q̄ ex nigra:fit ex ea omphaciū quod ideo Oenanthinū uocat̃: Maſſaris

O ccētator cōuiciator occētare priſcis cōuicium facere cū id clare & cū quodā canore fieret ut procul exaudiret̃/quod turpe habet īquit Feſtus quia non ſine cauſa fieri putat̃:Plautinus Dorpalus i perſa Hac enim illi noctu occentabūt hoſtium exurent fores & i Mercatore nu/tent/nictent/ſibilent/uelicent/uocent/moleſti ſunt/occē/tent noctu ad oſtium:

O bſidianū ultrū a ſimilitudīe lapidis quem nigerrimi coloris/aliqñ & trāſlucidi ī æthiopia īuenit Obſidi⁹: Tinctura & pictura colorat̃ ueluti nūc Muraniū Venetiis Muranium auro argento quibuſcumq; coloribus immixtis: Vaſa ea argenteis eſſent præcioſiora: niſi abſtaret fragilitas

quæ non nullis tamē prætium facit: Fiunt e uitro quæcumq; fieri poſſunt ita ut ſimilia non uiderint maiores: Fit & tincturæ genere inquit Plinius. xxxvi. obſidianum ad eſcaria uaſa totum rubens uitrum atq; non tranſlucens Hæmatinon appellatum: fit & album/ & murchinum/ aut Iacynthos Saphiroſq; imitatum & omnibus aliis coloribus: Hæc eſt alia nō materia ſequacior atq; etiam picturæ accomodatior: maximus tamen honos in candido tranſlucente proxima Cryſtalli ſimilitudine hæc ille: Sed quod ſi Ambra lapis qui nunc dicitur non alius ſit ab obſidiano lapide: Niger in germania effoditur: eſt & luteus aureiq; coloris tranſlucidus ſed adulterantur æque omnes: Fiunt ex eo ſectos tomātes ſculptis monilia: fiunt & coronæ quædam ad quotidianas preces quas decies ac decies repetentes deo ut reor fatigato fundunt/ numerandas:

Ad uaſa colores

Ambra

Obſidianus

PErpendiculum inſtrumētum filo ima parte plumbato æratoue per gnomonem diſcurrente: quo parietes anguloſq; in primis/ & Antas an recte procedant attollanturq; examinant fabri murarii ac redēptores/ id primo Dædalum excogitaſſe referunt:

Inuentū Dædali

Prothyra in ianuis domorum ueſtibula ut inquit Vitruuius: Thyras hoſtia græci uocāt: Labeo ait prothyrum quod ædibus fure interdum ſolet/ ædium eſt inquit Pōponius libro L. digeſt. Pollux Thyridas multitudinis numero fores ipſas/ Thyrida ſingulari cauū illud hians & pateſcēs ī ualuis ſignificare tradit: quæ & Hypothyra & Hypothyridas uocat: ī ꝓthyra Acurſius anilia refert:

Thyræ

Hypothyra

Paraſtatæ & paraſtaſes columnis appoſiti lapides pilarum fere modo ſunt: ut diximus/ Vitruuius libro quinto Columnæ altitudinibus perpetuis/ cū capitulis/ pedum quinquaginta craſſitudinibus quinum/ habentes poſt ſe

paraſtatas altas pedes uigiti/latas pedes duoſſemis craſ/
ſas pedem unūſemis/quæ ſuſtinēt trabes in quibus iue/
hūtur porticuum contignationes: Vnde paraſtata in iu/
mentis apud Vegetium/os cruris alterum quod & Pa/
recmon dicitur Iulio Polluci: qui & meatus illos p̄ quos — Parecmon
genitura e teſtibus in urinæ uias defertur Paraſtatas uo/
cat: habentur & in prœlio inquit Paraſtatæ nomen offi/
cii quoniam adiūcti ſunt proſtatis qui cornibus preſunt
Sicut epiſtatæ qui tertium in regendis his locum tenēt: — Epiſtatæ
Cetærum idem auctor lapides utrūq; latus oſtii munien/
tes Paraſtades non paraſtatas appellat/nos Antas: Sed
eidem quoq; Vitruuio libro decimo: Tabulæ quædam — Antæ
certis inſtrumentis Paraſtatæ nūcupantur: Pilæ ipſe ui/
cem colūnarum preſtant in ædificiis:

Portus pro domo ut iam dictum eſt: Vnde Porticus non
nullis nominatæ/& angiportus/ Feſtus Pompeius Por/
tum inquit frequenter maiores pro domo poſuerunt: — Angiportus

Prætoria porta caſtrorū qua exercitus educebatur a Præ
tore dicta: quando prætor magiſtratus oīs appellatus
cui pareret exercitus: uel quia prætores initio erant qui
poſtea conſules/& ii bella adminiſtrabant: de quibus &
Iuuenalis: & eorum tabernaculum quoq; Prætorium:
ut tradit Feſtus/Sed pretoria etiam domos ſumptuoſas
rure extructas nūcupamus/Vlpianus libro.ff.I.Vrbana
inquit predia non ſolum ædificia quæ in oppidis ſunt:
Sed & ſi forte ſtabula/uel alia meritoria in uillis & in ui/
cis: uel ſe prætoria uoluptati tantum ſereuiētia:

Phingites lapidis genus: Plinius.xxxvi. Nerone principe
in cappadocia repertus eſt lapis duritia marmoris cādi/
dus atq; tranſlucens/etiam qua parte fuluæ inciderant
uenæ ex argumēto Phengites appellatur hoc conſtru/ — Phengites
xerat ædem fortunæ quam Seiani appellatiōe dicebat
a Seruio rege ſacratam aurea domo complexus/quare
etiam foribus apertis interdiu claritas ibi diurna erat
haut alio q̄ ſpecularium modo: tanq̄ incluſa luce non
tranſmiſſa:

P uluinus ſedem notat. M. Ciceroni/Iuuenali & aliis:pul/
Porcæ uinos Puluilloſue eaſdem & porcas uocant in quibus
ueluti ſulcatim ſua cuiuſq; generis ſemina & olera ſerũ/
tur:Areas quoq; & Areolas ut iam diximus:Sed porcæ
in aruis maxime Varroni Columellæ cæteris:

P ala inſtrumẽtum ruſticanum a pangendo. M. Varroni
ad foſſuram agri aptiſſimum:Plautus in pœnulo Palas
Mergæ uendundas ſibi mergas datas ut hortum fodiat: atq; ut
frumẽtum metat/Plinius.xviii.Iuncoſus ager uerti pala
debet/at in ſaxoſo bidentibus.L.Columella/Tum mihi
ferato uerſetur robore Palæ: Pala quæ & Palaca auri
maſſula:Sed & Pala anuli.M.Tullio dicta ĩ officiis:

P ræſentarium & præſentaneum quod ociſſime auxilia/
Præſentariũ tur uel officit:A. Gellius.vi.de. M. Attilio regulo/Vene/
num ſibi carthaginẽſes dediſſe nõ præſentaneũ ſed eius
modo quod mortem in diem proferret:Plinius.xxx.Ar
ticulis luxatis præſentaneum eſt & ſeuum pecudis cum
cinere & capillo mulierũ.xxxviii. Datur & lingua equi
inueterata ex uino præſentario medicamẽto.xxii.Cæte/
ris ueneno: Plautus præſentarium argentũ uocat quod
quis illico accepturus ſit & Apuleius uini præſentariam
dicitur & præſentiſſimum conſilium Fabio/& præſen/
tiſſima remedia ſunt ipſi Plinio/ut Cor. Celſo auxilium
præſentiſſimum:

P ræcox inter prima matureſcit citiuſq̃ ſoleant ſui generis
Præcoqua alia/Vnde præcocia & præcoqua perſica Plinio/Mar/
tiali:Cocia pruna quæ ordearia ab eius fruges maturita
te nos a uilitate Aſiniola uocitamus/præcoces ficus/pre
Serotina cox uua/& inumera:quibus contraria ſunt Serotina:un
de & Serotina ſemẽtis Plinio.xviii.Feſtinatam inquit ſe
mentem ſæpe decipere ſerotinam ſemper:Præcocẽ pu/
gnam cum dixit Ennius/& fugam Lucilius præcocem
ac Neuius præcocem puellæ libidiem ĩmaturam & an
te tempus acceperunt:Quartilla apud Petronium Arbi
trum precocis merito libidinis dici poſſet: ut quæ nunq̃
meminerat ſe fuiſſe uirginem:Habetur & præcox inge/

nium/præmaturæ ut ferũt mortis indicium:

P olyceronius multi tẽporis/lõgæuus/ut Macrobios/qua les dicũtur Cerui/Cornices/Phœnix unica auis/& alia: Macrobii

P ſychrolutres frigida corpus lauans/Plinius.xxix.Char mis e maſſilia frigida etiã hibernis algoribus lauari per ſuaſit/merſit ægros in lacus/uidebamus ſenes cõſulares uſq; in oſtentationem rigẽtes/qua de re extat etiam An nei Senecæ aſtipulatio:Is libro epiſtolarũ ad Luciliũ.vii. Frigidæ cultor inquit mitto me in mare quomodo Pſy chrolutrem decet gauſapeatus/Idem.xii Ille tãtus Pſy chrolutres qui kalẽdis Ianuariis euripum ſalutabam:Et Catinus princeps Balneis ita frigidis uſus eſt ut ſolent eſſe cellæ ſuppoſitoriæ frigidariis ſemper niualibus un de cum per hyemem aqua fontis pertepida ut ſolet.i. naturaliter in piſcina uſus eſſet dixiſſe balneatoribus fertur.Aquam mihi muliebrẽ preparaſtis: ut apud Vo piſcum legimus:τὸ ψυχος frigus:ψυχεος frigid⁹ & το λουτρον lauacrum:

P ancratiaſtæ a pancratio qui generibus quinq; ludorum certarũt & uicerũt: Pentathli qui certarũt de pancratio Vlp.ix.ff.Si quis in colluctatione uel in pãcratio uel pu giles dum iter ſe exercẽtur/alius aliũ occiderit:At Perio do uictores ut ait Feſtus qui ſacra græciæ certamina ob ierũt & uicerũt Nemea/Pythia/Iſthmia olympia: Certamina græciæ.iiii.

P ycta ο πυκτης græcis:pugil latinis a pugno. At.Mar. Varroni a pugnando: Vnde Pyx/Agathon Homerus Pollucem uocauit: & a Martiale dictũ eſt Pyx agathos fuerat nũc erit hippodamxs:πυξ cum pugnis pugilice aduerbium græcis αγαθος bonus/quaſi pugilatu ex cellens: latini enim pugilatum dicunt certamen ipſum græci Pyctalen:

P etauriſtæ Nonius inquit a ueteribus dicebãtur qui uel ſaltibus uel ſcenis leuioribus mouerentur: πεταμαι uolo:hinc & Petiaminarii corpore agiles uolare quodã modo uidentur: Claudianus/uel qui more auium ſe ſe iaculantur in auras/Tradit Firmicus ultimo matheſeos Petiaminarii

ſub delphini natos ſidere futuros Petaminarios & Petauriſtarios:

Preſtigiator & preſtigiatrix fallaciis pollens & preſtigiis quæ ſunt eluſiones & deceptiunculæ: nam qui norunt artem preſtigii ſub acetabulis illis ſuis ſeu calculis cernunt quæ poſtmodum non appareant:quo certát poſita aut nõ poſita dicere oporteat:manuũ præſertim agilli ma quadam agilitate oculos adſtantium perſtringentes ita ut cogant illos credere quod non eſt/uel re ipſa decipiant Preſtigii inuẽtor Mercurius:A.Gellius.xii.Hæc mera ueritas Tuſculani hominis egere ſe multis & nihil tamen cupere dicẽtes plus hercle promouet ad exhortan dam parſimoniã/ſuſtinendamq; inopiam ꝙ græcæ iſtorum preſtigiæ:phil oſophari ſe ſe dicentium/umbraſq; inanes uerboꝝ fingentium qui ſe nihil habere & niſi tamen egere ac niſi cupere dicunt/cum & habẽdo & egẽdo & cupiendo ardeant: Plautus ĩ captiuis operta quæ fuere aperta ſunt patent preſtigiæ:

Præſtigii inuẽtor mercurius

Precarium ut ſcribit Vlp. iureconſul.eſt quicquid precibus petenti utendum conceditur tam diu ꝙ diu is qui concedit patitur:precario data quæ ſunt illico reddẽda cum repetuntur:

Pteroti calices alati pinnatiq; dicentur ab aliqua ſimilitudine:Plinius.xxxvi.Sed quid refert Neronis pricipis pri cipatu repta uitri arte/quæ modicos calices duos quos appellabãt Pterotos ſextertiis ſex milibus uẽderet πτερον alam dicunt:Vnde Ptera & Pteromata templorum muri duo/ut ait Strabo.xvii. ad altitudinem eoꝝ utriq; ſurgentes/ita dicti q; alarum ſpecie quaſi protegant:Hic & monopteræ & Peripteræ ædes Vitruuio:Pſeudopteros quoq; & Dipteros in mentione ædium ſacraꝝ: Plinius. xxxvi. Aliæq; rurſus extra muꝝ Labyrinthi ædificiorum moles:Pteron appellant.

Monopteræ
Peripteræ
Pteron
Andricelon

Purpuriſſum a purpura ut opinor/e factitiis coloribꝰ græce Andricelon uocãt:de quo Theophraſtus/Ariſtoteles Plinius & alii:pictores eo utũtur & fœminæ rubentes ĩ

primis genas reddũt:hinc genæ & buccæ purpuriſſatæ.

P ſilothrum medicamen ne pili ſurgant/& ad prohibẽdũ eos e corpore:Plinius.xx.de braſſica cum laſere & aceto ĩ uicẽ pſilothri euulſus illit⁹ pilis naſci alios ꝓhibet: Idẽ xxx. de uipera Pſilothri uice utuntur euulſis prius pilis quos renaſci nolunt:Lampridius de heliogabalo In bal neis ſemp cũ mulieribus fuit ita ut eas ipſe pſilothro cu raret ipſe quoq; barbã Pſilothro accurans:Fel herinacei Pſilothꝝ eſt utiq; mixto cerebro ueſptilionis & lacte ca prino:Martialis pſilothro faciẽq; lauas & Dropace cal uam: Nũquid tonſorem Gargiliane times:

P lagulas quadrata lintea dicere ſolemus:nã plagæ ut No nius ſcribit grandia ſunt lintea/& lecticariæ modo uoca tæ Syndones:Dicũtur & quadrata proprie retia Plagæ quæ græci Arcyas uocant: Lecticariæ Syndones Arcias

P eriſcelis ornamentum circa crura de quo Horatius:Sce los græcis crus:Inde Monoſceli Plinio unico crure in cedentes & eidẽ Sceletizontæ a cruribus ſupplãtatores niſi mauelis legere Celetizontas hoc eſt celete certantes ĩ equeſtri certamine currẽtes quos Celetas uocãt/V nde xxxiiii. Equeſtres inquit ſtatuæ modo romanã celebra tionẽ habent:orto ſine dubio a græcis exemplo/ſed illi Celetas tantũ dicabant in ſacris uictores: unde & noſtri currus nati in his qui triũphauiſſent:

P anus in textrina ipſum uidetur eſſe ſtamen inuolutum quod & Panula & panicula uocatur/Lucilius foris in quit ſubtegminis panus eſt/a quo & tumor inguinis pa nus dicitur auctore Nonio/alii pro glomere fili in radio texentium panum accipiunt: quo in ſignificatu utitur M.Varro de lingua latina/Panis inquit dictus ꝙ primo figuras faciebant ut mulieres in lanificio in quo Panus: & ſic poſtea quaſi ei figuras facere ĩſtituerũt alias:Fit & panus in alis & in uertice cum dolore & diſtentione ue hementi:in eoq; quiddam ſimile puſtulæ eſt: dicitur & Panicula ac græce Phygethlon ut refert Celſus libro.v. Phygethlon Plinius.xxiiii.de uiſco:Panos mitigat omnis generis:Itẽ/

de hammoniaco maturat panos/extrahit clauos/cum melle/Idem.xxx.Panos aperit ſeuum pecudum cum ſale/tofto/& mox/Cantharides mixta calce panos ſcalpelli uice auferunt:

Cantharides

P olymita a multiplici liciorum uarietate μοτωσ licium Vnde hexamytan ſex Plinius.viii. Plurimis liciis texere quæ polymita appellant Alexandria inſtituit:Vnde Polymytarius textor ueſtis polymytæ: & Polymytarium opus quod noſtri Plumarium uocant: & artifices plumarios/a plumando ut uolunt: Nonius Plumatile aut clauatum aut ex plumis factum iterpretatur apud illud Plauti in epidico/Cumatile aut plumatile aut cerinum/gerræ maximæ: Vitruuius libro.vi. Ad ſeptentrionem ſpectent & plumariorum inquit textrinæ pictorumq officinæ:

Plumatile

P anicularii uendentes paniculos Xylinos aut Bambacinos in primis purpuriſſo infectos/quibus utuntur fœminæ ad genas ſanguineo colore fucandas/& Bambicellos uocant:alii Andricellos/eſt autem paniculus a pano hypocoriſticos:Iuuenalis/quas paniculus Bombicinus urit:

Bambicelli
Andricellos

P elliones pelliceas ueſtes conſuunt pelliariam exercentes ĩ pelleſuina/quæ eſt pellionũ officina:de pellionibus Lãpridius in Seuero Cæſ.& Plautus in menechmis:

P atagium aurea chlamys Nonio quæ precioſis ueſtibus ĩmitti ſolet Plautus ĩ epidico Induſiata/patagiata:Feſtus patagium inquid quod ad ſummã tunicam/adſui ſolet quæ & patagiata dicitur/ut patagiarii qui eiuſmodi faciunt:in quo ſignificatu Apuleius.ii.aſini aurei/Crines p colla diſpoſitos ſenſimq ſinuato patagio reſidentes/& Tertulianus de pauone/qua colla florent omni patagio inauratior:

Clymis

P uppæ & dimiutiua uoce Puppulæ puppi quoq & puppuli imagunculæ ſunt quibus cũ puellæ oblectantur & ludunt ut cotidie etiam uidemus: Perſius nempe quod Veneri donatæ a uirgine puppæ:Sed & puppas pueras

& puppos puellos/appellarũt maiores/ auctor Nonius ex Varrone/ Martialis Puppā ſe dicit ſellia cum ſit anus Dicti etiam puſi & puſæ:unde Puſiones: Puſi Puſæ

P eredia edendi deſiderium:perediā inquit Feſtus & bibeſiam Plautus cum dixit i Curgulione intelligi uoluit cupiditatē edendi & bibendi: Bibeſia

P aludamentum ueſtimenti genus imperatorii Vnde.M. Ciceroni/Paludati uulturii/Nonius chlamyda dixit:M. Varro inſignia & ornamenta militaria uocat paludamenta : ideo ad bellum cum exit imperator paludatus dicitur proficiſci:dicta autem q conſpiciuntur qui ea habent ac fiunt palam/Plinius Agrippinæ Auguſtæ Claudii Cæſaris paludamentum dat auro textili ſine ulla alia materie/ Idem xxii.Atq; (ut ſileamus) Callatiæ/Africæ Luſitaniæ granis coccum imperatoriis dicatum paludamentis/tranſalpina ſallia herbis Tyrium atq; conchyliū tingit omniſq; alios colores: Tyrium Conchilium

P allium ueſtis philoſophoꝝ & græcorum cum primis:a qua palliatus:Inde palliolum & eo amictus palliolatus eo etiam cadauera contegebantur : A pallio Palliones palliorꝝ factores apud Lampridium: Palliones

P hrygia ueſtis acu picta/ cuius artifices phrygiones uocantur : Plinius.viii . Pictas ueſtes iam apud Homerum fuiſſe/Vnde Triumphales natæ : Acu facere Idei phryges inuenerunt ideoq; Phrygiones appellati / qui Acupictores/Toga picta cōſulū & triūphātiū erat geſtamen: Acupictores

P retexta ueſtis pueroꝝ ingenuoꝝ/qua poſita togam uirilem induebant:inde prætextatus ſermo/ & mos prætextatus nihil habens obſcœni: Dicta q illi purpura prætexitur:aliquando & magiſtratuum:Primus Tullus Hoſtilius rex Ro.toga prætexta uſus eſt/ auctore Pli . & ꝓtexta pulla uti ſolitos tantum legimus / qui funus faciebant:Prætextæ apud Aetruſcos originem iuenerunt inquit Plinius.viii. Sūt qui uolūt mores prætextatos obſcœnos dici apud Iuuenal. Prætextæ origo

P oderis tunica ad pedes demiſſa / Diuus Hieronymus

Talaris tunica tunicam Talarem interpretatur lineam duplici Syndo/ne quam Ioſephus Byſſinam uocat:

Palla Peplum ueſtis preſertim fœminea quam pallam nõnulli dicunt:ad ueſtigia uſq; deductam: Maro.xi.æneid. pro crinali auro pro longæ tegmine pallæ: Nonius Pallam

Pallium honeſtæ mulieris dixit ueſtimẽtũ hoc eſt tunicæ palliũ:

Scortea Penula ueſtis quam ſuper alias ueſtes accipimus: Itine/raria habetur & ad pluuias ut ſcortea/cum ſit interdum e corio / Spartianus in Hadriano:In quo magiſtratu ad perpetuam tribunitiam poteſtatem omen ſibi factum aſſerit/q; penulas amiſerit quibus uti Trib. pleb. tẽpore pluuiæ ſolebãt:Imperatores autẽ nunq̃:inde penulatus:

Faſciæ Pedules pedis calceamina/ut crurules crurum e lana: an/tiquis faſciæ pedules ꝗbus pro calciatu uſi ſunt:Vlpia/nus Iurecõſultus titulo de au.& arg.leg.libro.xxxiiii.ff. Faſciæ inquit crinales peduleſq; & pilea/ueſtis loco ſunt quia partem corporis ueſtiunt/quo loco crurules a cru/ribus faſcias quis non temere legerit / uſitatiores tamen crinales faſciæ:

Pantophilæ uulgo/ ſiue Plantophilæ ſolearum crepida/rumue genus e corio infarto ſubere/hyemis tempore in uſu uiris æque ac fœminis / totæ amicæ pedibus illos a frigore/niue/& aqua defendentes:unde nomen:

Patitii Phecaſia Phecaſiiq; inter calceorum genera numerantur a quibus Phecaſiati/erant & Patitii quaſi patẽtes: & ita Parmenſibus noſtris hodieq; nominantur quibus cum triumphaſſe.C. Marium referunt/ ſed hos patritios alii

Milare uocant Fuere & Mulei regum primo albanorum mox & patriciorũ a milando ideſt ſuendo nuncupati:Vopi/ſcus in Aureliano Cæſare:Calceos inquit Muleos & ce/reos/& albos & hederaceos uiris omnibus ſuſtulit/mu/lieribus reliquit:habentur & Apuleio lutei calcei: & no/bis/Pteroti ab alis.

Pileatus Petaſus pileus & galerus capitis operimen ad Solem ad imbres maxime arcendos/eo Mercurius inſignitur:inde Petaſatus pileatus/galero redimitus:

P aſceolus ſacculus ex aluta numarius Plautus i rudente centum denaria Philippea i paſceolo ſeorſum:numoꝝ receptacula habētur ſacculi Sacelli Marſupia/loculi lo/celli/crumenæ/uidulus/ſacciperium folles & alia/ Numoꝝ receptacula

P harmaca bona & mala dicimus:meſon eſt idifferens & anceps uocabulum/ut noſtris quoq; uenenum/hinc ue/nenum cum dicis bonum adde uel malum/inquit C.Iu reconſul.de uerb.ſig.li.L.digeſt.Antipharmacum cõtra uenena/Pharmaceutice medicia de qua diximus/Phar/maceutica medicinalia fere qualia ſcripſit Galenus/Ale/xipharmacum ab auxilatoria & depulſoria ui nomen accepit/Plinius xxi.de Podio herba/nec magis alia her/ba conuenit medicamento quod Alexipharmacum uo cant celebrantur & Nicandri Alexipharmaca:Pharma codes odor medicati medicamentiue: nam pharmaco/polæ uenditores notiſſimi:inter quos erunt qui ſerpẽtes circũferunt/oſtentant pertractant ſine noxa/ſeq; a mar/ſis oriundos alii pſyllisue mentiuntur alii ſe Diui Pauli gentiles prædicant de quibus credendum eſt profecto/ quod Celſus exiſtimauit:neq; Hercules inquit ſcientiam præcipuam habent hi qui pſylli nominantur/ ſed auda/ciam uſu ipſo confirmatam: Venenum Antipharmacon Alexipharmacon Hos cermatorios uocát

P yriaſes fomenta dicentur quæ calida apponuntur mẽ/bris male habentibus: nam Pyriateria balnearum loca ab ignis calore ſunt fere ut laconica quæ dicebãtur & ſudatoria:Pyrolampides uero Plinio lampyrides ut di/ximus & noſtris Cicidelæ: igniũ modo noctu lucentes: Pyrolãpides Cicidelæ

P aſtilli ut diximus græcis Trochiſi nominantur a pane p diminutionem ut inquit Feſtus:cui paſtillum genus eſt li bi in ſacris rotundi:Celſus lib.v. Paſtilli ſunt ad racentia uulneta glutinanda ſanandaq; apti: Plinius de ompha/cio lib.xiii.Fit & alio modo cũ imortariis uua imatura teritur:Siccataq; in ſole poſtea digeritur in paſtillos: Trochiſci

P eſſi medicamenta ſunt quæ fœminæ in molli Lana na/turalibus idere ſolent/Cor.Celſus lib.v.quæ fœminis ſu bijciuntur Peſſos græci uocant/compoſita medicamẽta

molli lana excipiuntur:eaq; lana naturalibus cōditur.

Lepides

P orrigo fit ī capillo/barba/& ſupciliis / cū īter pilos quæ dā quaſi ſquāmulæ reſoluuntur/ a græcis Lepides/ Pli. xx.de mentaſtro contra porriginem ex aceto īfunditur capiti in ſole/& xxxii. Teſtudinum ſanguine & porrigo oīaq; capitis ulcera curantur / quod & Serenus docuit: Celſus lib.vi.Porrigo ubi inter pilos īquit quædā quaſi ſquāmulæ ſurgunt/hæq; a cute reſoluuntur/& īterdum madent/multo ſæpius Siccæ ſunt/modo ſine ulcere/mo do exulcerato loco non ſine malo iterdū odore/ fereq; in capillo rarius in barba / aliquando etiam ī ſupercilio cum humore eſt magis offendit:caput tunc ſæpe raden dum cū ſicca cōmodius eſt ſubinde pectendo repurga/ re/Inde Porriginoſi Caio Iuteconſul.lib.xxi dig.

P otri ī hoīe medicis dicti/ſpiramēta Pli. & aliis dicunt.

Hephritis

P hrenitis cerebri uitio naſcitur furioſa ut īquit ſerenus:fe/ bricitantium ꝓpriæ īſania eſt:nā ex febribus eā cōtinge/ re tradit & Vulp.lib.xxi.ff.tit.de ædile edict.īde phrene/ tici/quando non phreneſis/ſicut Hephritis non nephre/ ſis:Pleuritis non pleureſis:Arthritis non arthreſis dicitur

Error impito/ rum

niſi uulgarē ſequi uoluerimus imperitoꝝ cōſuetudinē qua factum eſt ut in codicibus fere oībus ſemper phre/ neſis & pleureſis inueniantur:ubi de ipſis habetur men/ tio ueluti in Cor.Celſi.lib.iii.Cui acuta inſania & ī febre

Dementia

phreneſis dicitur/Sed cum dementia ipſa continue eſſe incipit:uel cum æger uanas imagines accipit / & demū illis addictus eſt huic & ſomnus difficilis/& in primis ne ceſſarius eſt.

P olypus in naribus morbus mali odoris: a polypo piſce: cui pedes & Cirri ſunt multi & grauis odor capitis/præ

Ozolis

ſertim ozenæ(quam ozolin quoq; Ariſtoteles)inter po/ lypoꝝ genera / quæ ſunt multa ut ſcribit Plinius. viiii. Cor.Celſus lib.vi.Polypus eſt carūcula modo alba/mo do ſubrubra/quæ nariū oſſi inhæret/ & modo ad labra pendens narem implet:modo retro per foramen quoq; ſpiritus a narib⁹ ad fauces deſcēdit adeo īcreſcit/ut poſt

nuam cõſpici poſſit/ ſtrãgulatq; hoīem maxime auſtro
& euro flantibus: fereq; mollis eſt: raro dura/eoq; magis — Carcidones
ſpiritum impedit/& nares dilatat/quæ fere Carcinodes
eſt/itaq; attingi non debet: Naſcuntur ĩterdum etiam in
natibus carũculæ ſimiles muliebribus mãmis/atq; imis
partibus quæ carnoſiſſimæ ſunt ĩhærent: medicamẽtis
adurentibus curantur/interdum tamen inareſcunt:

P arotides collectiones apoſtemataq; ſub ipſis auribus ex
ĩflamatione ibi orta/uel poſt longas febres illuc impetu
morbi conuerſo dicuntur/in his glãdulis quæ iuxta au
rem utramq; Adenes græce uocantur ut iam dictũ eſt: — Adenes
ϖαϱχωτχ Vnde otalgia morbus aurium: Significant — Otagia
& parotides Cor. Celſo arterias duas dextra ſiniſtraq; iu
xta guttur quæ ſurſum procedunt: atq; ultra aures fe/
runtur/Sed & eidem libro. vi. iuxta dentes in gingiuis tu
bercula quædam dolentia hoc nomine ſignificãtur: ubi
Parodõtides legebat Hermolaus/ aut quemadmodum
Paulus/noſq; etiam & alii parulides/ Ipſi quoq; aurium
cincinni parotides nominantur apud Pollucem: otus ue — Parulides
ro auis bubone minor noctuis maior aures habet plu/ — Otus
meas eminentes unde nomen: Aſionem latine ſunt qui
appellent:

P aronychia abſceſſus appellatur circa radices unguium
Galeno & aliis/non ſine dolore/ quando nerui indigitis
ungues gignunt/ut dentes in gingiuis fiunt/qui iniuria
affecti intenſum dolorem mouent:

P terygium morbus inquit Celſus lib. vi. cum recedit carũ
cula ab ungue haud paruo cum dolore/Plinius. xxviii. — Fel Taurinum
Pterygia digitoꝝ fel taurinum aridũ aqua calida diſſo/
lutũ/nam & pterygia oculoꝝ habentur cũ membranu
la quædam neruoſa oritur ab angulo narium / uel tem/
poꝝ parte/ad coronam uſq; interim & pupulam operi/
ens officit/eodem Celſo auctore/

P neumoniam ſiue peripneumoniam pulmonis inflama/
tionem uocant ex diſtillatione præſertim uehemẽti/uel
ſynancha/uel ſuſpirio uel pleuritide prouenientem / ut — Synanche

P eriodicæ febres de quibus Celſus libro.ii.ſunt quæ cer/tum circuitũ habẽt/Plini^o.xx.de Colocynthide ſiluestri cucurbita ſemina eius ſi fuerint pari numero adalligata febribus ſanare dicuntur quas periodicas uocant:Perio don ambitum etiam Rhetores: a quo periodicæ dictæ Galeno & aliis/q̃ certo ſtatoq; circuitu redeũt: ut meræ quartanæ/& tertianæ:Et periodos uictor qui per ambi/tum quatuor illa græciæ ſacra uicit certamina (ut iam dictum eſt/tales hieronicæ ſacrorum certaminum uicto res maximam adoream reportabant: Hieronicæ

P hlegmones ab inflãmatione dicti ſunt abſceſſus & col lectiones & ipſe inflãmatiões quas & impetus noſtri uo/cant:in his oportet Taſin cõtingere hoc eſt tentionẽ lo/ci in quem materia nocẽs confluit:quorũ genera cũ ali/bi tum ad Glauconem Galenus proſequitur:Celſus pri/mo libro Si ſanguis in eas uenas quæ ſpiritui accomo/datæ ſunt trãsfunditur/& inflãmationem quam græci Phlegmonem nominãt excitat: Inflãmationes mouent retenta materia/os læſum: neruus cartilago/muſculus/& alia ſerpit autem ulcus in locũ puſtuloſum puſtulæ ut idem ĩquit lib.v. in eum qui pallet aut liuet/pallor & liuor in id quod inflãmatũ eſt/Inflãmatio in id quod in/tegrũ trãſit:inter hæc febris acuta/quibuſdã deliriũ affi/citur ſtomachus plurimi ſub frigido ſudore moriũtur: Muſculi uero percuſſi mortẽ afferũt/ preciſi ſanitatẽ re/cipiũt:Et integrum corpus membrũq;/ſine febre/ abſq; morbo minime leſum/quod græci Ilicrines uocant: de quo nõ ſemel idem auctor meminit: Taſis Phlegmon Delirium Ilicrines

P uſtulas græci phlyctænas dicũt/quarũ tria habẽtur ge/nera Exanthemata/Pſydracion & epinyctis/de quibus iam diximus/ fiunt & aliæ puſtulæ minus utiq; infeſtæ Plinius.xx.de lactuca Ambuſtis quoq; proſum recenti/bus priuſq̃ puſtulæ fiant cũ ſale illitæ/Idem.xxvi.de Ti/thimallo:Eſt.n.tam feruẽtis naturæ ut pro ſe extra cor/pori impoſitũ puſtulas ignium modo faciat/& pro cau ſtico in uſu ſit:&.xxix.Ambuſta aquis ſi ſtatim ouo oc/ Phlyctena Exanthemata Pſydracion

cupentur puſtulas nõ ſentiũt:utcũq; extuberatio eſt pu/ſtula unde in pane inter coquendum adſurgit iterdum & in digitis inter perſonandum cithara/ & inter foden/dum ligone/ atq; ex multo itinere per æſtates ĩ pedibus proueniunt puſtulæ unde puſtuloſus:

Papulæ duo habẽtur genera ut ſcribit Cor.Celſus.v.unũ cui per minimas puſtulas cutis exaſperatur · rubet & le/uiter rodetur:tarde ſerpit/ rotundum incipit/& ĩ orbem procedit: Sæuius eſt quod Agrion ideſt ferum uocant: nam & cutis magis exaſperatur & exulceratur(ruborẽ ĩducũt utra quæ)nomiaturq; id Boa Plinio.xx.ut dictũ eſt:Seruius apud illud Maronianum.iiii.Georg.Arden/tes papulæ atq; ĩmundus olentia ſudor:Carbũculos in/terpretatur:Sunt & ſudoris papulæ quas Cor.Celſus.v. paſtulis adnumerat idẽ Plinius.xxiiii. de lentiſcino oleo utuntur eo & contra nimios ſudores/papulaſq; ſudorũ: Nigreſcũt & papulæ quædam: Vnde.xxviii.Papulis in/quit nigris caſeus caprinus ſiccus ex melle & aceto:

Agrion

Boa

Carbunculi

Phagedænam exulcerationem uocant ad oſſa uſq; celeri cum inflãmatione deſcendentem/odor illi fœdus/& ſa/nies/ſed & mortem affert Plinius. xxviii. Ea uero quæ phagedænas uocant in ulcerum genere corii bubuli ci/nis cum melle & xxvi. Phagedænis quod nomen ſine modo eſurientium eſt/& alias ulcerum Tithymalli me/dentur cum Seſamis ſumpti/ ſunt & ipſi Plinio. xxiiii. Vulnera phagedænica in mentione gallæ:Vnde Celſus libro.vi.non nũq̃ etiam id genus cãcri quod phagedæ/nes a græcis nominatur in cole oriri ſolet/quædam etiã nigrities eſt quæ non ſentitur & ſerpit/ac niſi occuratur ad ueſſicam tendit/ neq; ſuccurri poſtea poteſt/ fit & in ſumma glande circa fiſtulam urinæ:

Tithimallis

Pyricauta græci: ambuſta latini uocant/quæ Cor.Celſo & aduſta & aduſtiones dicũtur/Plinius libro uigeſimo quarto de platano Cinis inquit pilularũ ſanat ambuſta igni uel frigore:

Ambuſta

Pyroboli tela ignita:quæq; non ſine igne mittuntur: ho/

rum mentio eſt apud Plutarchum in Dione/ubi refert Pyrobolorum incendio plures extinctos/ habentur & Pyrecbola quæ nos igniuoma: Pyrecbola

P ſora græcis ſcabies unde ψωραλεος ſcabioſus:Plinio uidetur pſora interdum genus eſſe ſcabiei puſtuloſæ fe/re & Sæuioris: ut ψωραγρια:Is libro.xx. de Silue/ſtris cucumeris radice/ Arida inquit cum reſina impeti/ginem:& ſcabiem quam pſoram & lichenas uocāt pa/rotidas/& panos ſanat: Pſoraleos Lichenæ

P hthiſis tabis ſpecies cum a capite diſtillans catarrhus pi tuitaue pulmoni exulcerationé inducit Cor. Celſus.iii. oritur fere a capite/inde in pulmōem diſtillat:huic exul/ceratio accedit/ex hac febricula leuis fit/frequens tuſſis eſt/pus excreatur/interdum cruẽtum aliquid: Phthoen tamé dicunt: quicquid excreatum eſt igne impoſitum mali eſt odoris:Inde Phthiſici:Sed tabem græci genera liter phthiſin uocant:a Tabe tabiti nominati: de Atro/phia & Cachexia iam diximus: Phthoes Phthiſis

P hthiriaſis in cōmune corpus totum afficit: dicitur & in ſpecie & in palpebris quoties in earum pilis pediculi na ſcuntur: quæ cum ex malo ut refert Cor. Celſus libro. ſexto corporis habitu fiat raro ultra procedit: Sed fere tempore interpoſito pituitæ curſus acerrimus ſequitur exulceratiſq; uehemẽter oculis aciem quoq; ipſam cor/rumpit:φθειρος pediculus φθειρω corrumpto hinc phthirophagi a ſordibus dicti tanq̄ pediculis uictitan/tes in ſqualore & pedore / quos & Pthirophagos recte dicemus ſicuti & pthiriaſin dempta prima aſpiratione ut paſſim ſcribi uidemus: Pediculus Phthirophagi

P hygethlon panum quādoq; dictū legimus uel in Cor. Celſo libro quinto & panem quoq; a forma / tumore in eo non alto/Sed plano/in quo quiddam ſimile puſtu læ eſt:at dolor diſtentioq; uehemens/& maior præ ma/gnitu line tumoris: interdūq; febricula / id ipſum tarde matureſcit / nec magnopere in pus conuertitur: fit ma/xime in uertice/alis / & iguinibus iner miutos abſceſſus

numerãdus:

Vulcera ad Calcem

P ernionés ulcera calcem occupant ut diximus: fiunt fri/gotibus hibernis præſertim in pueris/ rubor eſt medio/cri cum íflamatione:oriuntur puſtulæ/mox exulceratio dolor medicus/pruritus maior:

Tonſillas

Iſthmon

Oeſophagus

P ariſthmia & Antiades quæ e noſtris multi Tonſillas di/cunt/ulceroſo interdum abſceſſu/ Galeno í faucibus nõ ſunt/ ſed in loco ad modũ proximo ſeu cõtiguo/ quem Iſthmon græci uocant Is in libris Anatomices ſpatium quoddam cõmune gulæ ac gutturi ad quod utrũq; ori ficium terminatur Iſthmon appellat/quoniã anguſtum & oblongum eſt: Alii pro faucibus ſiue oeſophago: nã oeſophagus græcis gula dicit Meri Arabis & medicis noſtris quæ ad collum pertinet: oeſophagus enim ſiue Iſophagus nonnullis/ inter collum & arteriam poſitus deiiciendi cibi potuſq; uiam ſuggerit: unde a delatione cibi inuentriculum nomen accepit:

Repaſtinatio

P aſtinum ferramentum bifurcum quo ſemina pangunt inquit Columella/præcipuum ad uineta:unde paſtinare altius terram aperire/& inde repaſtinare a quo repaſtina tio rei ruſt.ſcriptoribus:nunc quicquid emoti ſoli uineis præparatur repaſtinatum dicunt:

Exaphori

Tetraphori

Phalangæ

P halangæ quibus baiuli ad ferenda cõmodius onera utũ tur:Sceryophoria Platoni dicuntur/ unde phalangarii quoq; nominantur/ modo hexaphori/modo tetrapho/ri Vitruuius.x. oneꝛę maxima pondera cum feruntur a phalangariis Hexaphoris & Tetraphoris examinantur per ipſa media centra phalangaꝝ:uti indiuiſi oneris ſoli do pondere certa quadã diuiſionis ratione/ æquas par/tes collis ſinguli ferant operarii:Hiſdem pontes etiã ſter nunt/ Plinius fuſtes nodo carentes Phalangas uocat: Phalangæ quoq; menſuræ genus atq; ponderis: Idem Plinius.xii.de Ebeno Herodotus eam inquit æthiopiæ intelligere malluit tributi uice regibus perſidis e mate/rie eius centenas phalangas tertio quoq; ãno penſitaſſe æthiopias cũ auro & ebore ꝓdendo/Phalanges mace/

donici exercitus i primis notiſſimæ Lápridius de Alex. Cæſare Fecerat & phalangem.xxx.millium hominum quos phalágarios uocari iuſſerat Sed Iulius Polux phalanges & phalangia uocat ligna quibus ſubiectis naues trahi ſolent Araneorum etiam habentur phalangia ipſi Plinio & aliis:

P halangium aranei genus corpore exiguo/uario/acuminato ad ſaltum ingredientium/noxio morſu/ut inquit Plinius.xi.quod.xxviii.dicit ignotum Italiæ:eſſe tamen núc in Italiæ parte Apulia & fuiſſe nónulli exiſtimát: & eamdem Tarátulam opinantur de qua diximus:utcúq; Solinus miratur in tam exiguarum uirium corpuſculo eam uim fore ut ictum hominé ueneno interficiat:Cretæq; id malum dedit: Percuſſis tremor interdum oritur Idem Plinius. xxi. de Abrotono/Efficaſſimum contra ea quorum ueneno tremores & frigus accidunt ut ſcorpionum & Phalangiorum/naſcitur & in eruo phalangius beſtiola aranei generis per hyemem aquoſam: Tarantula Alii ſtellioné dicunt

P yror græci uocant Triticum/Vnde Pyrinon triticeum: hinc Autopyrus panis ex ipſo plane totus tritico/quem & Syncomiſtum núcupant:Ab Hippocrate Pyrinos & Anerectos appellatur/de Autopyro Plinius quem fermentatum ad nónulla tradit utiliorem: Pyrinon Autopyrus Syncomiſtú

P ronaus in fróte locus quaſi Antica/ante templú:Nαος ιερος ædes ſacra/Colúnæ ſunt iquit Vitruuius medianæ in pronao & poſtico ad perpendiculú medii centri collocandæ:Item libro.v.Ne impediát aſpectus pronai ædis Auguſti: poſticum autem ſpatium poſt templum fuerat græci ni fallor Opiſtodomum appellauere: Antica

P hyſeteres piſces ab effectú nominis græci uocant quaſi flatores unde Ruffus in Arato Anheloſos núcupat: Anheloſi piſces

P hylogyneia mulieroſitas amor erga mulieres Ciceroni Tuſc.queſt.iiii.qualis eſt in his quos mulieroſos uocant & mulierarios ut Iulius Capitolinus: Mulierarii

P linthus later græcis dicitur:unde Diplinthius & Triplinthius:Vitruuius ſecundo Parietes inquit lateritii niſi di- Diplinthius

Triplinthius

plinthii aut triplinthii fuerint ſeſquipedali craſſitudine non poſſunt pluſq̃ unam ſuſtinere cõtignationem: Sũt eidem in ſpiris columnarũ Plinthi & plinthides:& i earumdem capitulis plinthi quoq; non ſemel: Spiræ pars ima plinthus: capitulis uero cum datur in ſummo fere deformabitur: Et libro.viii.de horologiorũ ratione uſu

Scopæ iuẽtũ

& inuẽtione/ſcribit Plinthiũ ſiue lacunar/quod etiam in circo flãminio eſt poſitũ/Scopã Siracuſiũ inueniſſe:

Phyſignomus qui mores naturaſq; hoĩum & hiſdẽ euẽtura ex oculis uultu totiuſq; corporis ut Gellius inquit filo atq; habitu ſe cognoſcere & prædicere profitetur:

Zopyrus

qualis olim Zopyrus celebrat᷑:ars ipſa Phyſionomia:

Ancones

Prothyrides ſiue Ancones ad ornatũ oſtiorũ exculptæ adduntur ſumma parte/ dextra ac ſiniſtra ſupercilii ſub

Prothyra

ipſo hyperthyro:noſtri architectones uocant

Thomas plouatatius

in fronte habeãt craſſitudinẽ ex antipagmẽti tribus partibus unã:At ꝓthyra ueſtibula ſunt ut diximus: De hac dictione Thomas Plouatatius Piſauriẽſis deridet Acurſiũ & Hypothira lumen apertionẽ cauitatẽq; in oſtiis appellãt quæ quo modo cõſtituẽda ſint docet Vitruui⁹

Præfurnium

Præfurnium in balneis diximus: Vitruuius.vii. Aedificat locus inquit(ut laconicũ)& expolitur marmore ſubtiliter/& leuigatur: ante id fit fornacula habẽs in laconicũ nares/ & eius præfurnium magna diligẽtia cõprimitur ne flãma extra diſſipetur: In fornace reſina collocatur: hanc autem ignis poteſtas urẽdo cogit emittere per nares intra Laconicum fuliginem/ quæ circa parietem/& cameræ curuaturam adhæreſcit: Inde collecta partim

Cœlũ ibalneis

componitur ex gũmi ſubacto ad uſum atramẽti librarii: reliqua tectores glutinũ admiſcẽtes in parietibus utũtur: Item libro.viii. Cœlũ quod eſt in balneis ex præfurniis ab ignis uapore percaleſactum corripit & pauimẽtis aquam/& aufert ſecum in camerarũ curuaturas/& eam ſuſtinet/Ideo ꝙ ſemper uapor calidus in altitudinẽ ſe trudit/Hæc autem ex Vitruuio adſcripſimus ut ſub una præfurnii dictione poſita/multa alia ſcitu digna di/

ſcerent lectores curioſi:

P uteolanus puluis maris opponit̃ fluctibus/merſuſq; pro tinus fit lapis inexpugnabilis undis:ut ſaxum:& fortior quidem ſi cumano miſceat̃ cemēto: In Cicizena quoq; regione/terra nō puluis eſt eiuſdem naturæ quæ demer ſa mari lapideſcit:de his Plinius.xxxv. & Vitruuius libro.ii. Puteolanus inquit puluis cōmixtus cum calce & cemēto non modo cæteris ædificiis præſtat firmitates: ſed etiam moles quæ conſtruuntur in mari ſub aqua eo ſolideſcunt.Porzulana a neotericis appellatur: Cicizena Porzulana

P upula & pupilla acies in oculis per quam ſolam uidēdi ſpiritus exit:Plinius.xxviii. Auguriū ex homine ipſo eſt: non timēdi mortem in ægritudine q̄ diu pupillæ imaginem reddāt: Duplex pupula faſcinatorem arguit:

P aracenteſis Plinio.xxv.de Anagallide herba punctio dicitur hoc inquit iniunguntur ante quibus paracenteſis fit: hæc autem in Aſcite hydropis ſpecie/morbiſq; aliis adhibetur: Punctio

P hiloſomatos corporis amator:σῶμα.n.Macrobio corpus quaſi quoddā σῆμα ideſt animæ ſepulcrū:& quādoq; δέμας/hoc eſt uinculū q̄ in corpore anima uincta habeat̃ ut in ergaſtulo & carcere/Vñ.M.Cicero i republica pariter utrūq; ſignificās/corpus eſſe uinculum/ corpus eſſe ſepulcrū quod carcer eſt ſepultorū ait Immo hi uiuūt qui e corporū uinculis tanq̄ e carcere euolauerūt:ueſtra uero quæ dicitur uita mors eſt:Philomythos fabularū ſtudioſus/qualis interdū philoſophus ut inquit Ariſtoteles:Philotimus cupidus honoris/Philacrimatos pecuniaꝝ Philozous uitæ:ueluti bona procul dubio pars mortaliū Philautos ſe ipſum amās Philautia ſui ipſius amor/Philādrus amans uiros/Phileremus ſolitudinē/Philtra amatoria:quæ ob amorē dantur pocula animis ſæpe nocētia:quali ferunt Lucullū imperatorem clariſſimū periiſſe & mille alia id genus/quorum refertiſſima ſunt/dictionaria/minima etiā quæq; procul cata & uulgatiſſima nullo delectu cōtinentia: Sema Philomythos Philotimus Philtra

P ædagium in ædibus locũ dicemus ubi ſerui cõmorant̃:
Plinius Iunior epiſt.vii.Puer inquit in Pædagio mixtus
pluribus dormiebat: tãq̃ accipi poſſit pro cubiculo ſer-
Pederaſtes — uoꝝ pueroꝝq;: qui græcis παιδεσ qui a natibus etiã
Explicatus — πυγιστας uñ pederaſtes pedico & pederaſtia pedica-
ſuetoni locus — tꝰ ipſe atq; amor ille dánãdus erga puſiões: de quo Sue-
toniũ mentionẽ habere ſunt q uelint in Nerone Cũ ſu-
per ingenuoꝝ ĩquit pædagogia & nuptaꝝ cõcubinatꝰ
ueſtali uirgini Rubriæ uim intulit: ubi Hermolaus Pròa-
gogia legebat: pro ſtupro ꝓſtitutioneq; eã uocẽ accipiẽs
προαγω ꝓduco: nam pægagogia Vlp. Iureconſul. lib.
xxxiii. dig. tit. de fund. Inſt. mancipia u-dentur appellata:
Si inſtructũ fundũ legaſſet ea inquit pedagogia quæ ibi
habebat: ut cũ ibi ueniſſet præſto eſſent in triclinio le-
gato cõtinent̃: At aliis loca pædagogoꝝ: ut grãmatiſta-
ria: Pedagia in daciis habent & Iureconſulti diſcrimen
inter illa tamen facientes:

P odia: funis quo uela tendunt̃ Vergil. latino uerbo pedẽ
appellauit: At Podiũ ĩ ſcena in ædilibus dicitur: Pedum
paſtoris baculũ Agolũue quo pecora agunt̃ noĩauere:
Pedecoſus — Pedes pediculos a qbus pedecoſus: unde eſt: Pedecoſus
ſqualidꝰ ubi me uidit caput ſcabit pedes legit: Pedẽ ſitue
re priſcis ꝓ fugere dicebat̃: & Peda ueſtigiũ humanũ:

P roſophon perſonã dñt qua faciem obtegimus: Atheni-
ſium (ut uolũt) inuẽtum cauatis corticibꝰ: & ab Aeſchy-
lo poeta tragico ad actores fabulaꝝ tranſlatam Perſo-
Perſonata uulnera — nata inde uulnera latitantia intelligimus: hinc Donatus
Donati locus — ĩ Terẽtianum illud Cadauerosa facie id eſt ſubliuida ĩ-
quit & perſonata liuore ac rubore:

P yxia e buxo tabellas dicũt priſcis litteras ĩ buxo ob ſer-
mitatem ſculpentibus: Prudẽtius Buxa crepant cætata
genis ĩpacta cruentis ad quod reſpiciens Diuus Hiero-
nymus pueris erudiẽdis litteras buxeas fieri ſuadet: Pol-
Pyxion — luci uero Pyxion eſt pictoris inſtrumentũ nam pyxides
ĩ quotidianos uſus notiſſimæ: & buxũ ad tibias non eſt
qui neſciat primi Phryges excogitaſſe credũtur: Nunc

ſacrificæ Tuſcoꝝ e buxo Tibiæ:Ludricæ loto oſſibuſq; aſininis & argento fiunt inquit Plinius.xvi.

P arthenonem locũ græci uocant in ædibus abditiorem uirginibus cõuenientibus/unde nomen παρθένος uirgo:hinc Parthenias a uirginali uerecundia cognomen (ut uolunt)Maronis/ex eo ĩſcia matre/cuſtodiſue ĩ iuſſu egredi pedéq; efferre illis nõ licebat/ſine noxa:quã conſuetudinem ut optimã ſeruant e noſtris etiã nũc cõplures:Simplici ætati facile ĩponitur:ac peiora facile præcepta iuuenes audiunt:quos uel maxime titillat blãda uoluptas:fuerat & Athenis eo noĩe templũ Mineruæ quæ/uirgo dicitur/ad Acropolin cura Periclis/cõditũ ab Ictino Architecto/ut apud ſtrabonẽ legimus/Plinius.xxxiiii. Fecit & Phidias & ex ebore æque Mineruam athenis quæ eſt in parthenone ſtans: Parthenias Ictinus Architectus

P ſeudoſphecen dicimus mentitã ueſpam:quæ ſingularis uolitat ut Plinius.xxx.auctor eſt σφὴξ/ueſpa:

P auiculæ ĩſtrumenta a tundendo & calcando uidentur: qñ pauire uerbũ hoc ipſum fere ſignificat uñ pauimenta/& pauitores:Plinius. xviii. Frugem aratro quæſitam furtim nocte pauiſſe ac ſecuiſſe puberi Duodecim tabulis capitale erat:poſt & a paſco dictum pauiſſe Pauimenta Pauitores

P rodromi præcurſores Pli.Cecilius Prodromon epiſtolã dixit pcurſoriã/alter Plinius.xviii.oĩfariæ hiſt.pdromos Eteſiaꝝ flatus/nã prodromos ficus iam docuimus: Eteſia/flatus

P icris lactucaꝝ una cui amaritas nomen impoſuit/ut illi Syntheſi quã Hieram piceam uocãt medici & officinæ Eſt & atra quæ Meconis appellatur:quaſi papaueracea a copia lactis ſaporiferi:qñ omnes ſomnũ parere ĩducereq; credantur:hinc Tacitus imperator cũ lactucis plurimũ uteretur/ſomnũ ſe mercari illa ſumptus effuſiõe dicebat: Glycipicros amarus græcis qualis oĩo Amor eſt melle & felle ut ille inqt fœcundiſſimus: Hiera picea Amor qualis

P ſoricũ medicamentũ Galeno & Dioſcoridi:Cor. Cel. li vi.pſoricũ oculis cõfert in collyriis:fit ex chalcitide cad/maiq; ex aceto tritis & ĩ uaſe fictili ficulneis foliis coop/

to ſub terra poſitis per dies.xx. & rurſus tritis / meminit & Plinius.xxxiiii.

P anchreſta medicaméta/ χρηστον cómodus α χρηστον incommodus: Plinius trigeſimo ſexto Sed cichorium Intubumue ob præcipuam & cómodam ſalubritatem Enchreſton appellauerût oculoꝝ medicamentis & his quæ Panchreſta appellát: Eſt & eidem xxiii. Panchreſtos ſtomachice i ſuperioribus nominata Sed uide ne perichriſta medicaméta intelligat & ita ſcriptum reliquerit.xxxvi.de quibus Dioſcorides ut iá ſcripſim⁹.

Plinii locus

P roreta qui improra ſtans quid expediat proſpicit uñ nomen/Plautinus Trachalio i rudente Si tu proreta iſti naui es ego gubernator ero: Paulus: xxviii· digeſt. Si a magiſtro inquit uel gubernatore uel conductore aut Proreta nautaue aliquid factû ſit: Portiſculû eundem fere ego facile crediderim qñ is proprie hortator remigû eandé ut ſcribit Nonius perticá tenet quæ portiſculus dicitur ea excurſum & hortamenta inquit moderatur: ſi excuſſerit illam remiges non ceſſant ſi depoſuerit quieſcunt: Ennius annal. viii. parerent obſeruarent portiſculus ſignû cum dare cœpiſſet: hinc Plautus in Aſinaria ad loquendum atq; tacendû tute habeas portiſculum: quieſente aût nauigatione/locus in quo remi: & gubernacula reponuntur caſteria uocat eius mentionem habet eo ipſo loco idem Plautus:

Portiſculus

Caſteria

P araſitum antiquiores miniſtrû ſacroꝝ appellauerût / ſecuta ætas poſterior/ cœnipetá adriſoré/i quo ſignificatu primus (ut ferunt) uſus eſt Epicarmus:

Paraſitû cœnipetá qs prim⁹ dixit

P auſarius pauſam faciens/ut recraſtinator & procraſtinator: pauſa.i.eſt ab opere deſiſtentia ceſſatioq; / & Nonio Marcello requies alicuius rei:

P olliné triticeæ farīæ mûdioris floré paſſim appellant: tráſit & ad alia Pli.xxiiii.de pice/ſubferueſacta iquit cû polline farraceo inde pollinariû incerniculû cribrûtue quo excernit: Plautinus Agoraſtocles i poenulo: Ná iſte quidem gradus ſuccurretuſt cribro pollinario Idem Plinius

Hiſpani e lino excuſſoria & pollinaria: & Pollinto Ca/toni ac pollitor pollinis excretor & fariæ Pollinctor ue/ro q græcis qñq; Timiopola mortuoꝝ dicit̃ accurator & redẽptor Nonio. Fulgẽtio & aliis a uerbo pollincere unde pollinctus & pollinctura/Pollictores Feſtus uocat & Polluctura\m Plautus: Timiopola

P lutei militares quoq; ĩ militia ĩ bello uſus ẽ ad oppugna/tiones Vege.iiii.ſcribit ex uimine cõtextos ciliciis uel co/riis cõtegi/terniſq; rotulis quaꝝ una ĩ medio ſit reliquæ ĩ capitib⁹ opponãt̃/ĩ quãcũq; partẽ uolueris admoueri poſſe/more carpẽti/quos applicãt muris/atq; his ꝓtecti ſagittis uel miſſilib⁹ oppugnãt: Plau. ĩ milite ad eũ uieas pluteoſq; agã: nã & ſub u'neis bellicis ẽt actis ad mœnia ꝓtecti milites ad ſubruẽda muroꝝ fundamẽta penetrãt: Vineæ

P olimẽta feſto teſticuli uerris & porculoꝝ cũ caſtrãt̃/Plau. ĩ menechmis aut ſincipũt aut Polimenta porcina:

P arapherna ſpõſæ ꝑter dotẽ quæ accedũt quaſi doti ad/dita nã Pherne dos græce dr̃: Eadẽ anaclypteria q̃ mũ/dus ſpõſæ at opinor tectus añ illã portabat̃/in cumera de qua Feſtus: & iam diximus: Anaclytiria uero de qui/bus mentionẽ habet Lãpridius erũt cubicula ferre & in quibus meridiamur & luce dormimus: Phrene Anaclyptiria

P õpholix ĩ erariis ĩuenit̃ ut Spodiũ/ĩ aurariis etiã reptũ de qbus Plini. xxxiiii. Cõfert illa uitiis qbuſcũq; oculoꝝ uñ collyriis miſcetur Tuciã uulgo nři uocãt/additur & ſpodiũ oculoꝝ medicamẽtis: cuius ſpecies quædã Cati/nia neotericis appellat̃ qua Saponarii & uitrerarii cum primis ad candorẽ uitro & ſaponi dandũ utuntur. Tucia

P ſecadas græci uocãt tenues molleſq; pluuias ex humo/ris aerii paucitate quaſi irrorationes: Vt nõ abre nec te/mere Pſecas ſit Iuue. ãcillæ ornatricis & coſmetæ nom̃: Pſecas Coſmetæ

P oſca Plinio ex ordeo aqua decocta: ſunt ex melle q ue/lint: Vinũ hodie quod aqua mixta Loram diximus: gẽ/tes plurimæ poſcam uulgo appellant. Poſca

Pentathli

QVinquertiones græcis Pentathli: di/
cũtur athletæ Liuio qui generibus
quinq; ludorum certabant a quin/
quertio quod græci πένταθλον:
id autem genus certaminis & exer/
citationis in his quinq; artibus con/
ſtat ut ĩquit Feſtus/ Iactu diſci/curſu
ſaltu/ Iaculatione/ lucta:

Amphoræ

Quadrantalia latine eadem quæ Amphoræ/ut iam dictũ
eſt congios octo capiunt/ hoc eſt ſextarios quadraginta
octo/ Sextarius ipſe uncias uiginti ut ſcribit Feſtus: Plini/
us.xiiii.P.Lucinius Craſſus & L. Cæſar cẽſores anno ur
bis conditæ ſexcẽteſimo ſexageſimo quinto edixerunt
ne quis uinum græcum Amineũq; octonis æris ſingula
quadrantalia uenderet/ meminit & Plautus:

Quadrãtalia

Quinquepeda ſiue quinquepedal a numero pedũ Pertica
geometræ agrimẽſoriſue/ Sicut decempeda a decempe
dibus i ea notatis/ utitur hoc uerbo. M. Tul. Cicero: Sed
eidem quoq; eſt Decempedator/ metator ab ipſa decẽ/
peda Suetonius in Auguſto nõnunq̃ cum decempedis
uel etiam ceſpitem portãtes: Martialis in apophoretis
De qnquepeda Puncta notis ilex & acuta cuſpide clau
ſa Sæpe redẽptoris ꝓdere furta ſolet: noſtris autem eſt
quam Hexempedam dicemus: a ſex pedibus qua dimẽ
ſio proficitur. Ea nãq; utuntur ad metiendum ligna/ fœ/
num/ agros/ parietes/ cameras & alia Fruges.n. & liquo/
res demetimur aliis mẽſuris uti modio qui Medimnus
Sextario cuius dimidium Cotyla & hemina/ Chœnice
Congio qui & Chus/ Cyathis ex dracmis fere decem
Oxybaphis.xv.nam Artabæ ternæ denos capiunt mo/
dios/ Culeus uiginti amphoras/ habẽtur & alia menſu/
rarum nomina ſed notiora: hoc ſatis cõſtat/ nõ conue/
nire ſuper menſuris & ponderibus inter auctores: Lege
priſcianum de menſuris & põderibus & Hieronymũ:

Decempeda

Menſurarũ & ponderũ noĩa

Quadratũ corpus dicit̃ quod nec gracile eſt nec obeſum:
id habiliſſimum eſt ut ſcribit Celſus.ii.nã longa ſtatura

ut in Iuuenta decora eſt/ſic matura ſenectute conficitur gracile corpus infirmum/obeſum hebes eſſe ſolet: Sed & Aphrodiſæo breui ſtatura homines proceris ut pluri mum ſunt prudentiores: Vnde fons igeniorum Home/ rus Vlyſſem breuem ac prudentem Aiacem uero proce rum & ſtolidum deſcribit:

Quietalis Pluto infernus a priſcis dictus eſt / ꝙ mors det quietem erumnis erumnoſis mortalium /is autem mor tuis dominantur: — Pluto Infern⁹

Quercera ſeu querquera/Febris Gellio ubi/Egrotationem iquit cum febri rapida & quercera/illa ſignificatur quæ frigida cum tremore hoīem uexat/Lucilius Querquera conſequitur capitiſq; dolores/item iactans me ut febris querquera / a græco certum eſt dici inquit Feſtus unde & Carcer: — Querquera

RHododaphne Apuleio Roſa laurea di citur:eadē Rhododēdron Plinius xvi. quāuis herba dicatur ſabina rhododē dron ut nomine apparet a græcis ue/ nit: alii Nerion / alii Rhododaphnen ſempiternum frōde/roſæ ſimilitudine caulibus fruticoſum/iumentis capriſq; & ouibus uenenum eſt: idem homini contra ſerpētium uenena remedio: de ſabina herba quæ ab hac omnino alia;eſt diximus:græci Brathyn appellant: ut ſcribit Pli/ nius.xxiiii duoꝝ geneꝝ:altera Tamaricæ ſimilis/folio al tera cupreſſo /partus emortuos appoſita exthrahit & ſuffitu:Item lib.xvii.ſabina inquit herba propagine ſeri/ tur & auulſione:tradunt fece uini aut e parietibus latere tuſo mire ali : hiſdē modis Roſmarinum ſerūt & ramo qm̄ neutri ſemen:Rhododendron ꝓpagine & ſemine: — Roſa Laurea / Rhododen/dron / Herba Sabia / Nerion / Rhododaph/nen / Brathys

Rhinoceros animal a cornu quod illi in naribus eſt nomē græce ſortitur ριν ρινοσ naris κερασ cornu/quaſi Na ricornis:E cornu ipſo uas ad oleum in balneis fiebat eo/ — Rin Ceras

Guttus — dē quo animal ipſum nomine/Iuuenali & Martiali pu/tus etiam balneatius nominatus: De rhinoceronte Pli/

Rhuncus — nius/ Solinus alii: tranſit & in deriſionis nomen a naſo/

Larchinus — ut rhoncus qui fit naribus: Larhinus magnas habens nares:

R ecidipna cœnatoria multi interpretantur: de quibus Sa/tyrographus poeta: Ruſticus ille tuus ſumit recidipna quirine δειπνον cœna unde δειπνον i cœnatus

Iuuenalis loc⁹ — & δειπνοτηριον locus ad cœnādum: Politiāus Tre/

Trechedepna — chedipna rectius legebat de qbus & Plutarchus in ſym poſiacis mētionem habeat: apud quem Trechedipnos quoq; homines haberi conſtat/ quos etiam ἐπιθυμο/δειπνους uocant conuiuiis deditos:

Teniæ — R hedimicula faſciolæ teniæq; a mitris pendentes: Maro & habent redimicula mitræ: Ponuntur & pro ornamē/to capitis muliebris/ & effœminatorꝫ: Satyrographus poeta: Accipient te paulatim qui longa domi redimicu/la ſumunt Frontibus & toto poſuere monilia collo:

R adios textricū & rotarꝫ ſciunt Idiotæ: Radius uirga qua lineas producunt geometræ: utūtur & Aſtrologi: Radii oblōgæ oliuæ: de alio eius ſignificatu diximus in grana tio/ Plena ſunt hoc noīe oīa gloſſemata & exchartabu/

Vel radi⁹ aſtro labiū eſt: — la: Sed & radius os ī brachi s Celſo dicitur lib. VIII. κερκιδιον per hypocoriſma: nam κερκις græcis eſt:

R eſegmina purgumēta/preſegmina/excrementa/quiſquil liæ cum ſecantur unguium in pedibus manibuſq;: Plini⁹ XXVIII. Omnia proſequuti uſq; ad reſegmina unguium Lucanus Et ſiccæ pallida rodit. Excremēta manus: Plau tus in Aul. quin ipſi pridem tonſor ungues dēpſerat/col legit oīa abſtulit præſegmina/ſunt & Apuleio aurei aſi/ni. II. cadauerꝫ præſegmina ad artem magicam:

Caſtorꝫ pelles — R henones pelliceæ ueſtes: In cōmentariis rerꝫ Diui Cæſa/ris legimus Germanos parua habere ī uſu Rhenonum tegmenta & ī Melpomone Herodoti apud Budinos & Gelonos in lacu quodam capi luteas & caſtores quorꝫ pelles ad rhenones faciendos conſuantur:

R eciniũ Feſto omne ueſtimẽtum quadratum: unde re/
ciniati mimi: Ricæ & Riculæ uocantur parua Recinia Ricæ
ut palliola linteolaue ad uſum capitis facta: M. Varro
Recinio duplici uſos refert ueteres: & dictum ꝙ dimi/
diam partem retrorſum reiicerent/a reiiciendo / & Ricá
á ritu dictam ꝙ Romano ritu ſacrificium fœminæ cum
faciunt capita uelant:

R heubarbarum medici nobile pharmacum uocát quod Rharbarum
alii Rhabarbarum colore ruffo albis diſtićto lineis odo Rhaponticũ
ratum nam Rhaponticũ aliud omnino eſt radix nigra
nullo odore mediciæ ſeruiẽs: hæc autem a Rha fluuio
non longe a ponto euxino nominata uoluere plurimi
de quo Ammianus.xxii.

R heumata fluxus Rheumatiſmus fluctio quoq; ρειω fluo
græcis Plinius.xxviii. Elephanti ſanguis præcipue naris Rheumatiſ/mus
fluctiones omnes quas Rheumáriſmos uocant ſiſtit: Et
xxv. de plantagine nulla res æque ſiſtit fluctiones quas
græci Rheumatiſmos uocant: Et Rhoicæ mulieres di/ Rhoicæ
cuntur quarum uuluæ Rheumatiſmo perſtillant: nam
illi ſunt iuges fere non ſine mephiti/nec uni fluores/& al Menſtrua
ba quoq; ac rubra profluuia quæ Mẽſes ut diximus &
menſtrua nuncupantur:

R hagades & Rhagadia in ſede anoue ſciſſuras & rimu/
las fere uocant. Cornelius Celſus quinto Proprie autem
inquit ad ani fiſſa uel ora uenarum fundentia ſangui/
nem uel cancrum: fieri hæ quoq; in labris in pedibus &
in fœminarum uulua ſolent: Plinius uigeſimo quarto de
pice Rhagadas ſedis & pedum panoſq; & ungues ſca/
bros emendat: Idem Celſus libro ſexto: At primum in
ano inquit ſæpe & quidem locis pluribus cutis excidi/
tur Rhagadia græci uocant: Rhagadia

R ediuia Reduuiaue & Reluuium morbus is dicitur/ cum
orca ungues cutis ſe reſoluit ut ſcribit Feſtus quia relue/
re eſt reſoluere: Vnde mutatione litteræ etiam reduuium
idem quod Pterigyum multis: Plinius diuerſa exiſtimat Pterigyum
nam.xxx. Reduuias inquit & quæ in digitis naſcuntur

pterigya tollunt canini capitis cinis: aut ulua decocta in oleo ſuper illito butyro ouillo cum melle:

Herniæ

Ramices & Hernias eaſdem uolũt multi: alii diſtinguunt ut ramices ſint Porocela cum ex abſceſſu aliquo circa tunicam teſtium materia aliquãtulum induruit: Porus lapis Toſus dicitur / Sarcocella cum in ipſa tunica / concreuerit caro / Cirſocela quando uenæ intumuerũt tunicis ipſis teſtium integris / uel in ipſa tunica / uel bubonocela in inguine erumpẽte: de Herniis iam dictum eſt / ſuo loco quæ ſunt Enterocela Epiplocela Hygrocela:

Sarcocela
Cirſocela
Enterocela
Epiplocela
Hygrocela

Runcina fabri lignarii iuſtrumẽtum hinc in Eſaia ſcriptũ eſt: Artifex lignarius extẽdit normam formauit illud in runcina / fecit illud in angularibus: in circino tornauit illud & fecit imaginem: quo loco Nicolaus a lyra Dixit Runcina excauati ligna: alii leuigatoriũ inſtrumentum ſerram maiorem nõnulli / quibus ſuffragari libeat: quãdo Tertullianus inter inſtrumẽta ſæuitiæ Aſcias & rũcinas cõnumerat: & Plinius libro. xvi. de abiete Ramẽtorum inquit crinibus pampinato ſemper orbe ſe uoluẽs / ad incitatos runcinarum raptus / & Plauto eſt derũcinauit in milite / a uerbo Rũcino / quod eſt a rũcina. M. Varro de lingua latina Runcinare a rũcina cuius origo græca ſubiiciũt autẽ lignorum mollibus ſerra ſeccãdis aſſeres binos quos canterios dicimus: noſtri nũc runcinatores uocant Caballos:

Serra maior

Rũcinatores

Rallum

Rulla ſiue Rallum a radendo: ferrea cuſpis lata additur in ima parte ſtimulo / ad uomeres cultroſq; aratorios ipſumq; aratrum: qua terram intrat repurgãdum: Plinius xviii. Purget uomerẽ ſubinde ſtimulus cuſpidatus rulla:

Rutellum

Rutrum quo quid eruitur hypocoriſticos Rutellum: Nonius Rutrum a radẽdo inde rutellum radium in mẽſuris radẽdis & equãdis adhibitum Lucilius / modiũ hic ſecum atq; rutellum una affert: Feſtus / Rutrum dictum q eo arena eruitur / &. M. Varro Rutrum inqt a ruẽdo:

Runcones a rũcando raſtrorum fere genus ſunt / quibus e ſegete gramen & herbas alias radicoſas eruunt / quã

do ſegetes frequentem exigunt ſaritionem & runcatio nem/ut noxiis herbis liberētur: Plinius.xviii. Runcatio cum ſeges in articulo eſt euulſis inutilibus herbis frugū radicem uindicat/ſegetēq; diſcernit a ceſpite/Audio Rūcinam deam coluiſſe ueteres· quæ runcationi præeſſet/alii Rūcones dici uolunt quibus ſentes/rubos/prunoſq; & inutiles frutices circa foſſas colliquias natos ſecant in aruis: Rūcina dea

R ubia radice & ſemine rubro herba infectoribus expetita Erythrodanus dicta eſt:aliis Ereuthodanus/ qua tinguntur lanæ & pelles Plinio libro.xix.&.xxiiii.proficiūtur/morbum regiū ſanat ex aqua mulſa: Vitruuius.vii. Fiunt etiam purpurei colores infecta creta Rubiæ radice & hyſgino: Erythrodanꝰ Ereuthodanꝰ

R ubigo ſegetum maxima peſtis/iſeſtat & uineta:Plinius. xviii.Cæleſte frugum uinearūq; malū nullo minus noxium eſt Rubigo/ frequentiſſima hæc in roſcido tractu cōuallibuſq;/ac profl atum nō habentibus/e diuerſo carent ea/Ventoſa & excelſa/ac mox ĩfra/Cæleſtis iniuriæ genus unum refert/quod fit nullo ſentiente niſi cum factum eſt:aliis rubiginem aliis uredinem/aliis carbūculū appellātibus:omnibus uero ſterilitatem: & ſtatim fere: Tria ĩquit tēpora fructibus metuebāt ꝑpter quod inſtituerunt/ferias dieſq; feſtos Rubigalia/Floralia/Vinalia/ Rubigalia/Numa conſtituit anno regni ſui undecimo/ quæ nūc aguntur ad.vii.kalēdis Maii/quoniā tunc fere ſegetes rubigo occupat.Feſtus Pōpeius Robigalia dies feſtus.vii.kalēd.Maias quo Robigo deo ſuo quē putabant rubiginē auertere/ſacrificabātur:M.Varro rei.ruſt. primo Robigum & Floram quibus propitiis neq; rubigo frumēta atq; arbores corrūpit / neq; nō tempeſtiue florent:Itaq; Rogibo feriæ Robigalia/Floræ ludi floralia ſunt inſtituti: Vlpia.libro.xix.digeſt.Si uredo fructū oliuæ corruperit damnū domini erit:Tempeſtates autē cæleſtis iniuriæ ueluti grandines procellæ & ſimilia ab horridis ſyderibus exeunt arcturo hædis/Orione: Vredo Carbūculum Rubigalia Floralia Vinalia Robigus deꝰ

R echamus in machinis troclea dicitur Vitruuius.x.alligatur in ſummo troclea:quam nõnulli rechamum dicũt: in eam induntur orbiculi duo/ per axiculos uerſationes habentes:per cuius orbiculum ſummũ trahiicitur Ductarius funis / Orbiculi ipſi rotulæ ſunt in trocleis quæ axiculis continẽtur & uoluũtur: noſtri architectones & machinarii Girulos & Girellos uocãt/Ea uero machina

Giruli
Girelli
Triſpaſti
Pẽtaſpaſti

quæ per tres orbiculos circũuoluitur Triſpaſtos appellatur:at cũ in ima troclea duo orbiculi: in ſuperiore tres uerſantur id Pẽtaſpaſtos dicitur/Eſt & genus machinæ quod Polyſpaſton uocãt quia multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præſtat & celeritatem:

R icinus paruulum animal canes infeſtãt: Plinius.xxii.de chameleone herba/ Succo ſcabiem etiam quadrupedũ ſanant/& Ricinos canum necant: &.xxx.Idem euenire traditur ſanguine Ricini euulſi cani:Eſt eidẽ Plinio.xiii. &.xvi.Ricinus a ſimilitudie ſeminis/genus arboris quã

Crotones

Crotonem etiam uocãt ex cuius ſemine oleum fiat:

R ecidiuus qui recidit in priſtinum langorem quod dicuntur remorbeſcere/Feſtus: At recidiuæ febres quæ renouãtur/ut rediuina/ſed aliter/ex uetuſtis renouata/ Vitruuius. vii. Rudus ſi nouum erit ad tres partes una calcis miſceatur:Si rediuiuum fuerit/quinq; ad duum habeãt reſponſum : ſcribit Celſus libro. iii. Antiquos medicos dies potiſſimum in pares obſeruaſſe/eoſq; tãq; de ægris

Criſimi

iudicãtes Criſimos nominaſſe ita tamen ut ſumma potentia ſeptimo deinde quartodecimo/ dæmum uni & uigeſimo daretur/adeo ut Hippocrates ſi alio die febris deſiiſſet recidiuam timere ſit ſolitus/Aſclepiades ipſe nõ acquieſcit: quando diſcrimina periculorum/maiore ui fieri in paribus compertum eſt: Dicuntur & critici/noſtris Iudiciarii Iudicialeſue / & Criſin iudicii tempus uocant/ſed Critici gcãmatici quoq; dicti ut cenſores & iudices ſcriptorum omnium:nũc uero prima docentes literarum rudimenta nobile grãmaticorum nomen ſibi adſciuerunt:cum grãmatiſtæ ſint nominãdi:nam grãm

Criſis
Critici

matiſticen græci infantiam grãmatices noſtri ut Varro litterationem uocant:

R etæ arbores quæ e ripis fluminum corruerunt / & in alueis eorum extarēt appellatæ:q̃ uti retra naues præter currentes impedirent retinerūtq̧: auctor Gellius.x.hinc retanda flumina locari publicæ ſolita:Rhetræ uero Lycurgi leges dictæ tanq̃ oraculi ſanctiones: — Petãda flumia / Retræ

R etractator reuocator / & retractationes reuocationes eorum quæ minus docte / minus recte dicta ſcriptaue ſint quales ſunt Diui Auguſtini / Hippocratis / & aliorum nã retractare eſt ſcripta repetere & inter repetendum emẽdare etiam cum edita ſunt:Cecilius ĩ epiſtolis Cum multis inquit & ſæpe retractãdum eſt: quod placere & ſemper & omnibus cupias: Vnde prodiit ſanctiſſimũ illud Horatii præceptum / premẽda ad annum decimũ quæ ſcripſeris:quod ſi audiremus Metanœan non agnoſceremus / nec Momum audiremus:Sed multos titillat gloria / & plurimos ſupplantat Philautia quam ſi cæcam pinxeris / recte & Iconice pinxeris: nugas pleriq̧ omnes edimus abortiuas:& librorum informatoribus ſcripta ephemera tradere ſubarrido uix atramẽto feſtinamus: officit etiam nimia interdum cura diligentiaq̧: Vnde Tiberium ſcribit Suetonius moroſitate ſtilum obſcurare ſolitum: Et Apelles princeps facile pictorum una in re ſe protogenem ſuperare dicebat: q̃ ipſe manum de tabula ſciret tollere: — Metanœa / Momus / Philautia / Manũ e tabula tollere

R upinæ abrupta ardua montium precipitiaq̧:

R abulæ cauſidici forenſes a radendis / ideſt lædendis uerboſitate auribus / q̃q̃ / & a rabie / & a Raui hoc eſt raucitate dictos ſunt qui uelint: Quintilianus quaſi rabulæ inquit qui ſibi diſerti non uidentur niſi omnia tumultu & uociferatione concuſſerint: hinc Marciano Capellæ in Geometria forenſis rabulatio: Vnde non inepte Rabulas Canes palatinos uocant: Rabula a radẽdo quoq̧ ſiue Radula Columellæ inſtrumentum eſt quo in pice ducenda utebantur: — Rauis / Radula

Phrynes
Phrynion

Calamitis

R ubætæ a rubis ideſt uepribus ranæ grãdiſſimæ cũctaꝶ: Plinius.xxv.Sunt & ranis inquit uenena rubetis maxime:hinc exiit illud Satyricum Viro miſcet ſitiente rubetam/græci Phrynos uocant/herbam uero Phrynion q̃ in uino pota eaꝶ uenenis aduerſetur:Eſt & rana iter harundines fruticeſq; degens:unde græci calamiten appellant minimam omnium & uiridiſſimã Plinio.xxxii:

Pedamentum

R idica pedamentũ uitis Plinio Varroni & aliis/ ex harundine/robore / caſtanea & integra & bifida ſtirpe utiliſſima:Sed & tigni appellatione/inquit Vlp.lib.xlvi. digeſt. tit.de tigno.inuincto oia uineis neceſſaria cõtinentur ut pertice & pedamenta quæ alii armamenta dixerunt:At Paulus de uerb.ſig.lib.L.digeſt. Pali ait & perticæ innumeraꝶ materie ridigendi ſunt:& ideo lignoꝶ appellatione non continentur:

R eſimus idẽ q ſimus/& Simo deſimus cõtrarius ſimo:

R eliquum debitũ quod quis debet ad integrũ ſolutionẽ Pomponio de ſtat.lib.rationem inquit reddere iuſſus reliquũ quod apparet ſoluit:Platus ĩ Aſin. Quid reliquũ ? aiebat reddere q̃ extemplo redditum ſibi eſſet : Plinius Iunior epiſtolaꝶ.iii.Dum reliqua colonoꝶ minuit ad tẽpus/uires in poſteꝶ exhauſit : unde reliquatores & reliquatio ſceuolæ & Paulo Iuriſconſultis ocupatores iudices edicto prætoris extra ordinem dati æſtimandis iniuriiſq; per eos ius noſtrum recuperemus de quibus M. Cicero in Verrem/in oratione pro Flacco/Et Suetonius

Recupatoriũ
Iudicium

in Nerone/Inde recuperatorium iudiciũ / de quo idem in Veſpaſiano/& Plinins Iunior in Epiſtolis:In Eccleſiaſtico quoq; dicitur / Diuiti decepto multi recuperatores locutus eſt ſuperba/& iuſtificauerunt illum:humilis deceptus eſt / inſuper & arguitur : Plautus in Bacchidibus poſtq̃ quidem Prætor recuperatores dedit damnatus demum ſui coactus reddidit:

R hus arbor Syriæ maſcula fert ſemen lenti ſimile cũ una rubeſcit quod uocatur Rhus medicinæ neceſſarium inquit Plinius.xiii.

Reſtiones qui ſe pēſiles reſti faciunt & ſtrangulant:quiue digni ſunt ſuſpendio / & iam iam torque illa e funiculis non belle non multum nodata torquati futuri: Plautinus damniſta in moſtellaria/Illi bucedæ erūt multo potius ꝙ ego ſim Reſtio: Ad Reſtim prouerbio dicitur rē rediiſſe cum re deperdita de laqueo cogitandum eſt/ueluti in ſumma deſperatione nec tantillo ſpeculæ relicto ſed reſtionem reſtiariūq; reſtes facientem appellamus:

Prouerbium ad Reſtim

SAtrapes præfecti ꝓuinciæ principes/Satrapia principatus præfectura:A.Gellius.viii. Mauſolus autem fuit/ut.M.Tullius ait rex terræ Cariæ/ ut quidā græcorum hiſtoriarum ſcriptores ꝓuinciæ græcæ præfectus quē Satrapen ideſt ducem ac præſidem græci uocant:Et Herodotus libro.iii.hiſt.ſcribit Darium uiginti prouincias quas perſæ Satrapias uocant conſtituiſſe/earūq; ſingulis præſides præfeciſſe:

Satrapia
Mauſolus
Rex Cariæ

Silex Vt Var. Quod habeat ignē itra ſe ſilentem eſt autē lapis uulgaris paſſim inuenitur duritiei non modicæ coquitur ad calcem/parietum ſtructuræ non inutilis/unde Silicei parietes dicti/additurq; ad ſtrata uiatum hinc ſilicata nūcupata:Vitruuius.ii.Lapicidinæ inquit aliæ molles ut albanæ/aliæ duræ ut ſiliceæ:& inter has temperatæ ut Tyburtinæ.

Silicata

Sublicæ pali lignei/ut lōguriæ fere & Palancæ:Inde ſublicius pons Romæ/e ſublicis nullo ut uolunt ferreo clauo compactus / Cæſar in rerum ſuarum commentariis de ponte illo nobili ſupra Rhenum germaniæ / Non Sublicæ inquit modo directæ ad perpendiculum / ſed pronæ & faſtigiatæ:

Longuriæ
Palancæ
Pons Cæſaris

Cryſtallū glaciari

Iuba auctor

Opinio Hermolai

Symia

S pecularis lapis in quālibet tenues facile cruſtas finditur patiens ſolis & rigoris tranſlucidusq;: Plinius. xxxvi. Humore hunc terræ quidam autumant quadam anima chryſtalli glaciarii, & i lapidem concreſcere manifeſto apparet: cum feræ decidere in puteos tales & medullæ ex oſſibus earum in eadem lapidis natura poſt unam hyemem figurantur: effoditur.n.e puteis in hiſpania: Dat & cappadocia qui cæteris præferuntur nā & Cypros, & Sicilia, & Africa ſpeculares habent lapides: Sunt & in Bononienſi Italiæ parte ſed breues maculoſi complexu ſilicis adligati: In Arabia quoq; eſſe lapidem uitri modo tranſlucidum, quo utuntur pro ſpecularibus Iuba auctor eſt:

S alutatorium locum a ſalutando diximus: quādo apud ueteres patronis & diuitibus fiebant per clientes & amicos matutinæ ſalutationes indicia uenerationis, ut cum mane deos ſalutamus in templis publicis domeſticoue in ſacello: quod ſalutatorium uocabimus hoc eſt adoratorium: ſalutare.n. Terentio in phorm. eſt adorare ut Donatus īterpretatur, Plautus in Curg. quis hic eſt qui capite operto Aeſculapium ſalutat? Plinius.xv.de Cotoneis omnia iam & uirorum ſalutatoriis cubilibus incluſa, Simulacris noctium conſciis in poſita, quo loco Hermolaus tamen credidit ſalutatōria cubicula deorū penatium ædiculas ſignificare, quas Lampridius Lararia appellat a laribus quos matutinis omnibus ſalutare eſſet religio, & nos pauca quædam de hoc in ſacello:

S trigæ ordines rerum inter ſe coniunctim collocatarum a ſtringendo appellatæ ut ſcribit Feſtus: Columella libro.ii. de fœno: Tunc dæmum conuertemus & utrūq; ſiccatum coarctabimus in ſtrigam, atq; ita manipulos uinciemus: Striges uero aues ī auſpicatæ græcis Symia a quibus nomen inditum maleficis ut iam dictum eſt mulieribus: quas uulgo dicunt puellos ſtrigoſos reddere: nam eſſe ī maledictis iam antiquis auem ſtrigem cōuenit ut Plinius.xi.auctor eſt: has uolaticas etiam nomi

nabant ut idem tradit Feſtus:ſtrigoſum uero equum ſtri goſum canem gracilem male habitũ macilentũ uocãt: — Strigoſus equus

S caturigo aquæ e uenis terræ emergentis ſcatebra dicit: Plinius.xxxi.in mentione aquarum in nigra enim iquit Scaturigines non fere ſunt perennes:Columella Niſi tamen ſcaturigo paluſtris obuia ſit: Seruius Scatebras ebullitiones uocat / quæ ſunt / cum aqua in aliquas rimas defluxit:Vnde etiam uaſa inquit æſtuantia ſcaturire dicuntur: — Ebullitiones

S terquilinia uocant ubi fimus letamenue coacetuatur congeritur/marceſcitq;:fimeta eadem dicta Columellæ Plinio/Varroni/& aliis ſub dio concauo loco & qui humorem colligat habenda: & ſtramento integenda / ne in ſole areſcant/Fimus autem ipſe Luna decreſcente & ſicca terræ miſcendus eſt:iuſtum eſt Vehes.xviii.Iugero dari: Sed optima ſtercoratio fit retibus incluſa ſub dio pecorum manſione: — Fimeta — Vehes — Optima ſtercoratio

S ymetria latinum nomen non habet inquit Plinius: In corporibus humanis tẽperamẽtũ illud habitudinis recte dicetur/quod optimam ualetudinem præſtat:In ædificiis uero medium quoddam reſpondens longitudini altitudini & latitudini:Vitruuius libro.primo:Symetria & ipſius operis membris conueniens cõſenſus/ex partibuſq; ſeparatis ad uniuerſæ figuræ ſpeciem ratæ partis reſpõſus/ut in hominis corpore/cubito/pede/palmo digito cæteriſq; partibus Symetros eſt:ſic eſt in operum perfectionibus: fit autem cum omnia ſuæ ſymetriæ reſpondeant: Eurythmia uenuſta ſpecies cõmoduſq; ut ille inquit in compoſitionibus membrorum aſpectus: Symetriam neoterici cõmẽſurationem uocãt:quæ metiri non ualemus Aſymetra dicuntur: — Symetros — Eurythmia

S ubdialia pauimenta quæ ſub dio hoc eſt aere durant: unde & græcis Hypethra / qualia ipſi excogitauerunt locis maxime tepentibus:nam ſub dio & humi idonea magis ſunt pauimenta: q contignationes humore creſcũt & ſiccitatibus decreſcũt/ ac pandationibus ſidẽtes — Hypethra

mouendo ſe faciunt uitia pauimentis: Gelicidia quoq̨ & pruinæ ſubdialia corrumpunt: niſi rudus optime temperatum ſubactum fuerit piſum/fricatum & truliſ/ſatum: ſunt & ſubdiales ambulationes a Dio de quo in ſuperioribus:

Subdiales Ambulatiões

Samiata Ferramenta

S amium acutũ/ & ſamiare acuere dixit Nonius Marcellus qnod tractum uideri uult a ſamia teſta ĩ ſamo autem figlinarum ars/ unde ſamia uaſa & ſamia teſta Galli ſacerdotes Cybelei uirilia ſibi ipſis diſſecabant Plinius auctor xxxv. Vnde ſamiata ferramenta Aureliano Cæſari in Epiſtola ad ſuũ Vicarium cuius exemplũ ponit Vopiſcus/& nos hæc pauca hic reponere ex ea uoluimus/ ut noſtri temporis milites legere poſſent: Vnde fierent continentiores ĩ hoſpitum bonis abſumendis: Militum inquit nemo pullũ alienum rapiat:ouem nemo cõtigat: uuam nullus auferat/ſegetem nõ deterat: oleum ſalem/ lignum/nemo exigat:annona ſua contentus ſit: de præda hoſtis non de lachrymis prouincialium habeant:arma terſa ſint/ferramenta ſamiata/calciamẽta fortia: Nonius Marcellus fidelia ĩquit ſamium uas uſus plurimos: Plautus in Aulularia mulſi congialem plenam faciam tibi fedeliam:

Silens cœlum

S ilens luna dicitur cum in coitu eſt cum ſole ut diximus: interlunium uocaut/& græci fere νεαν μηνην hoc eſt Neomeniam:Silens cœlum ſerenum/& herba ſilens dicetur nũdum germinans:

S aliunca breuis herba & folioſa multæ ſuauitatis: iteriecta ueſtibus odorem gratiſſimum reddit Plinius.xxi.

Sipionum cognomen

S cipio baculus Plauto & aliis:unũ Corneliæ genti Scipionum cognomen in re publica Ro. ex eo q̨ Cor. baculi uicem patri luminibus capto præſtitit:Macrobius:

S ubula peracutiſſimi mucronis ĩſtrumentum e ferro notiſſimum/quo utuntur Calceatii ſutores:crepidarii ueteramentarii Sellarii quoq̨ & Zonarii ad ſuendum:Seneca Indignum in pro diis hominibuſq̨ in aciem ſuſcepta ſubula armatum deſcendere/Martialis epig. iii. in

ſutorem Cerdonẽ: Das gladiatores ſutoꝝ Regulæ cerdo: Quodq; tibi tribuit ſubula ſica rapit: Sica breuis gladius uñ ſicarii: Subulo Tibicen Tuſce appellatur Feſtus auctor de ſubulonibus ceruis dictum eſt ĩ leporario:

S inciput aprugnum ex apro/ut ſuillum e maiali: Vetrinũ quoq; a uetre/quod placuiſſe maioribus teſtantur leges cibariæ / quæ ut inquit Plinius cœnis interdixerunt abdomina / glandia / teſticulos / uuluas / ſincipita / uetrina In homine ſinciput etiam dicitur / unde ſincipitium capillum legimus: Satyricus poeta / comedam inquit flebile nati ſinciput elixi: Plautus in menechmis / Non tibi ſanum adoleſcens ſinciput intelligo/ſed pro ipſo capite accipi ſunt qui tueantur / Plinius quidem & Celſus ſinciput in humani capitis partibus aut nominant: ſed occiput & frontem: Sinciput tamen caluæ partem a fronte ad uerticem ſurgẽtem appellabimus quam græci ni fallor ideo υπερμετωπιον: uocant:

Abdomina
Glandia
Sincipita
Ypermetopó

S poliarium locus in quo noxii necabantur pœnas dantes/Lampridius in cõmodi Cæſaris uita / Qui ſenatum occidit in ſpoliario ponatur qui ſenatum occidit unco trahatur: Plinius Cecilius in Panegyrico Traiani: Non ſpoliarium ciuium/ cruuentarumq; prædarum ſæuum receptaculum / Seneca decimo quarto epiſtolarum ad Lucil. Vt iugulari ĩ ſpoliario q̃ ĩ arena mallit:

Spoliarium

S calpturata pauimenta / ut uermiculata: quæ facta ſunt ex teſſellis diuerſi coloris poſt tertium punicum bellum initum: a ſcalptura dicta ſcalpturata: Plinius trigeſimo ſexto Romæ ſcalpturatum in Iouis capitolini æde primum factum eſt:

Vermiculata

S cholæ ludus liſarius ĩ quo uacamus diſciplinis litterariis Auſonius græco ſchola nomine dicta eſt: Iuſta laborifer is tribuantur ut ocia muſis: elegantius tamen numero multitudinis utimur σχολη ocium uacatio Inde ſcholaſticus Plinius Iunior epiſtolarum ſecundũ annum ſexageſimum exceſſit/& adhuc ſcholaſticus eſt: ocioſum dicunt græci; ab ocio litterario: quod tamẽ negotioſum

Scolaſticus
Scola pars libri:

Scola pars la/
bri

merito dixeris/Schola pars labri ſiue aluei in balneis Vi
truuio libro quinto: a præſtolando ociandoue dicta/
ut occupato ab his qui priores ad balnea ueniſſent la/
bro / in ſchola cæteri circumſpectantes recte inquit ſta/
re poſſent Eſt & ſchola in porticibus octauiæ & Philip
pi Plinio unde .xxxvi. Eiuſdem eſt cupido ait obiectus
a Cicerone Verri / ille propter quem Theſpiæ uiſeban/
tur/nunc in Octauiæ ſcholis poſitus/ſcholas noſtri ſoda

Sodalitates

litates etiam, & conuentum hominum uocant/quales
apud nos multæ habentur:

S igma menſa Tricliniumq; effigians ſigma litteram græ
cam / quæ dimidii circuli & lunæ cornutæ notam ha/
bet: Martialis ſeptem ſigma capit/ſex ſumus/adde lupũ
Item eo diſticho cui lemma eſt ſtibadium / Accipe lu/
nata ſcriptum teſtudine ſigma/octo capit/ueniat quiſqs

Heliogabalus
de croco ſtra/
uiſſe

amicus erit: Lampridius ſcribit Heliogabalum ſigma de
croco ſtrauiſſe/cum uiros optimates uocaret ad prandi/
um pro eorum dignitate ſe dicẽs fœnus exibere & cum
capit inquit non poſſent uno eodemq; ſigmate: & iam
dixerat primus deniq; inuenit ſigma interra ſternere
non lectulis:

S extiuus denarius ſexobolos continet/ in quos ut ſcribit
Vitruuius libro ſecũdo: Diuiditur drachma/ quæ latine

Drachma

denarius/Plinius uigeſimo nono. Additis duabus ſextis
denarii ſextiui:

Denarius

S ubſcudes appellantur tabellæ quibus tabulæ iter ſe cõ/
figuntur/coarctanturq;/quia quo immittuntur ſucciditur:
ut Feſtus ſcribit: Pacuuius / Nec ulla ſubſcus prohibet
compagem/Vitruuius libro.iiii. Trabes ſint compactæ
ſubſcudibus: Item.x.& ferreos chodaces uti ſubſcudes/

Chodaces

in capitibus ſcaporũ ĩplumbauit:

S ynariſtuntes in eodem prandio conuictores diſcũben/

Ariſtophoñ
Synariſtuſæ

tes ἄριστον prandium unde Ariſtophoñ uaſis genus
Synariſtuſæ fœminæ ſimul prandentes/quo titulo Me/
nander comœdiam luſit:

S itanius panis/ Plinio.xxii. Sitanius hoc eſt trimeſtirs in/

cuſſa in facie, aut diſquãmata inquit cum melle aptiſſi- me curat: & eodem loco paulo ſup. Nauticus panis tu- ſus atq; iterum coctus ſiſtit aluum, & item de Autopy- ro, Ad omnia autem hæc fermentatus q uocatur Au- topyros utilior: Sitanium audio quoſdam dicere panẽ ex depurata farina, ut cumq;, frumentaceus panis eſt: σιτος frumentum: — Nauticus pa- Autopyros — Sitos

S itula & ſitella uas aquariũ & ſortiũ, ut urna quoq;, Plau tus i caſina, & ſitulam huc tecum afferto cum aqua, & ſortis: Item coniiciam ſortis in ſitellam, & ſortiat, Verg. Quæſitor Minos urnam mouet: idem: ſtat ductis ſortib⁹ urna, Feſtus: Nanum græci uas aquariũ dicunt humile & concauum: quod uulgo ſitulũ barbatum uocãt: nam & Vitruuio lib. x. i machina aquaria ſituli ærei cõgiales nominantur: Nani pumiliones dicti: — Sitella — Vrna — Nani — Pumiliones

S cribilitæ ædulia, fere ut Placentæ non ſine caſeo ſimiles (ut arbitror) ofellis noſtris, caſeo, ouo croco, paſſulis, Ci- namo, Sacharoq; cõditis, meminit Plautus, & Martia- lis quidam ſorbilitas malunt: — Placentæ — Ofella

S tibium uenuſtandis pſertim oculis idoneũ eſt: Hierony- mus. in. Hieremiæ: Cũ ueſtieris te coccino cũ ornata fue ris mundo aureo, & pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra cõponeris: Eſt & illius i medicina uſus, Plinius. xxviii. Lachrymoſis oculis plurimũ confert ſtibi quod quid ſit dicemus i metallis Vñ lib. xxxiii. Naſcitur argentariis inquit metallis ſpumæ lapis candidæ nitentiſq;, non ta- men tranſlucentis, Stimmi appellant alii ſtibian alii ala baſtrũ aliq; Turbaſin ſed larbaſon pro turbaſe Dioſcori- des uñ ſtibiatus Vis eius aſtrigereac: refrigerare pricipa lis aũt circa oculos, nãq; ideo etiam Platyophthalmon id appellauere: qm̃ dilatet oculos: & fluctiões ihibet ocu lorũ, exulcerationeſq; & ſcabritias emendat: — Stimmi — Stibia — Alabaſtrum — Turbaſis — Larbaſos — Platyophthal mon

S megmata quæ extergunt: Vnde ſmectica uis απο του σμηχειν ideſt ab extergendo Plinius trigeſimo primo, quicũq; ſal acopis additur ad exalfactiones, item ſmeg- matis ad extendendam cutem leuandãq; & libro. xxx. — Smetica

omniũ cochlearum cinis ſpiſſat calfacit Smectica ui/& ideo cauſticis miſcetur:

Electrum S uccinum quod electrũ quoq; ab arboribus pinei gene/ris defluente medulla gignitur in inſulis ſeptemtriona/lis oceani: Vt gummi in ceraſis/reſina pineis erumpit humoris abundantia:denſatur rigore/ tepore uel mari ut ſcribit plinius.xxxvii.habetur & foſſile ut Philemon tradit/ Succum eſſe ueteres noſtri credidere/ qui ob id Succinum appellauerunt expetitum a matronis/in deli

Chryſolectrũ Gleſſum ciiſq; habitum:a Caliſtrato Cryſolectrum dictũ eſt:Ger/mani Gleſſum uocant:Attritu digitorum accepta ui ca/loris attrahit in ſe paleas & folia arrida/ut Magnes fer/

Harpaga rum: Vnde in Syria Harpaga nuncupant/ ut diximus Domitius Nero capillos coniugis Poppeæ Succinos nominabat a ſuccini colore/ qui in melle cognoſcitur:

Electrides iſu/|læ Sed lucidior:ab eo electrides inſulæ de quibus idem Pli/nius libro.iii. Electridas uocauere in quibus proueniret ſuccinum quod illi electrum appellant uanitatis græcæ certiſſimum documentum: Fit & electrum cura: auro argento addito/ natiuum quoq; eſt/ ubicũq; quinta ar/genti portio eſt in auro: nãq; omni auro argẽtum in eſt uario pondere ut refert idem Plinius.xxxiii.

Collatio S ymbolum collatio/nota/anulus/numi perexigui ſpecies quibuſdam ſcriptoribus: ſunt hæc nota adeo/adeo ui/lia ut non ſit fortaſſe qui ea titiuilicio emptitare uelit:ut aliquibus proſint tamen poſita:

S trophium faſcia quæ uirginalem errorem ut ĩquit No nius cohibet papillarum: Turpilius epiſtola excidit mi/hi inter tunicã ac ſtrophiũ collocata:Apuleius de illo in

Faſcia Succintula telligens rurſus ſe a faſciola prænitente altiuſcule ſub ip ſas papillas ſuccintula Martialis Faſcia creſcentes do/minæ compeſce papillas:Vt ſit q̃ capiat noſtra tegatq; manus:Idẽ fere Amictoriũ de quo eſt diſtichon:Mãmo ſas metuo teneræ me trade puellæ.Vt poſſint niueo pi/ctore lina frui: nam mãmillare ipſum eſt ſtrophiũ ſed e pellibus/Vñ eſt:Taurio poteras pectus cõſtrigere tergo:

Nam pellis mămas non capit iſta tuas: Strophia coro/ (Strophia aquo)
næ Glyceræ mulieris inuentum ut uoluerant/ & ſtro/
phiola ut diximus: Strophum inquit græce ſtrophion
dicitur:pro inſigni ponebatur in capitibus ſacerdotum:
alii id coronam eſſe dixerunt: Noſtri ſtroppum e uirili/
bus uocant ad ligandum: Strophum Vitruuius.x. Re/
mi inquit circa ſcalmos ſtrophis religati/Stropha plena (Stropha)
artis & mendacii excuſatio στρεφω/ uerto: Plinius Iu/
nior i epiſtolis/aliquam ego ſtropham iueniam/ epigrã/
matarius poeta Iam ſtropha talis abiit:

S talagmium inaurium genus Feſto:Cecilius/ex aure eius
ſtalagmium domi habeo Plautus i Menechmis Inauris
da mihi facienda pondo duum numum ſtalagmina/eti (Si ſpatalia)
am ſi ſpathalia quidam legunt: Dictum ut arbitror ſta/ (Plauti locus)
lagmium quia ut ſtilla dependet/ ueluti chalcanthi ſpe/
ciem puriſſimam ſteriæ ſiue guttæ ſimilem ſtalagmium
appellant: Plinius.xxxiiii. Quarũ e lateribus diſtillnates
hyberno gelu ſtirias/Stalagmium uocant/ neq; eſt puri/ (Stalagmus)
us aliud o σταλαγμοσ/ ob ſtillicidium/ gutta/habe/
tur & Stalagmus ſerui nomen eidem Plauto i captiuis:

S pinther armillæ genus quo mulieres uſæ ſunt brachio
ſummo ſiniſtro ut ſcribit Feſtus:Plautns in menechmis:
Et ſpinther:ut ad aurificem feres/& fieret nouum:Acro (Actocherion)
cherion dicitur Priſciano/ ſignificareq; aut fibulam/ in
humero/aut armillam: Laertius uero Spintheres uocat
Cometas ſcintillanthes quæ iaculantur ab aere: σπιν/
θηρ/ latine ſcintilla: Spintriæ Lampridio in uita Helio/
gabali/& Suetonio monſtruoſarum & nefandarum li/
bidinum/ nouiq; concubitus inuentores dicuntur/ qua/
les Tiberius Cæſar undiq; conquiſciuit: Et Heliogaba/
lum tradit Lampridius libidinum quædam genera iue/
niſſe ut Spintrias ueterum malorum uiceret: At caligula
urbe ſummouit.

S pataliũ a ſpatale nympha cuius mentio apud Claudia/
nũ habeatur alii a ſpathe palmaꝝ: ſiue a uerbo græco
σπαταλαω delicior/ laſciuio/ dictum uolunt ut,cũq;

muliebris genus eſt ornamenti: Plinius.xiii. ex auctori/
tate Iubæ ſcribit circa Troglodytarum inſulas fruticem
in alto uocari Iſidos:Plocamon/hoc eſt Iſidis crines/co/
rallo ſimilem ſine foliis/præciſum mutato colore in ni/
grum dureſcere/cum cadat frangi:Item alium qui uoce/
tur Charitoblepharon/ efficacem in amatoriis ſpatha/
lia eo facere & monilia fœminas:Spathæ uero & ſpatu
læ palmarũ rami:idẽ Plinius. xvi.Palma ſola ut dictũ eſt
habet i ſpathulis fructum racemis propendentem:libro
autem.xiii.iam dixerat Pomum eſt non inter folia/ut in
cæteris/ſed ſuos inter ramos palmitibus racemoſum.

Spathæ

S emicinctium quo ſupra ueſtes ſemicingebantur ut no/
mine apparet:Martialis diſticho cui lẽma ſemicictium:
Det tunicam diues ego te præcingere poſſum Eſſem
ſi locuplex munus utrũq; darem. Sunt & puellarum
ſemicinctiola & uentraliola/nam & uentralia cingentia
uentrem dicemus:ueluti ab humeris humerale & ſuper
humerale in ſacris litteris: a pectore pectorale/a fœmo/
re fœmorale a brachio brachiale/& a digitis digitale/de
uentralibus meminit Plinius.

Venttalia

Digitale

S pondylos qui Homero Aſtragali inter cætera ſignifica/
ta græcis etiam nodos ſignificare legimus & ſpondyli/
on internodium:In ceruice ſeptem habentur ſpondyli
uertebræue:ſpinam hominis ad coſtas uſq;.xii.conſtitu/
unt:proximæ coſtis quinq;:nam ceruix & ſpina ex mul
tis uertebratis orbiculatim oſſibus flexilis articulorum
nodis iungitur/quibus homo rectus aſtat/& ad neceſſa/
ria opera curuatur: Calculum quoq; æneum quo iudi/
ces athenis ſuffragabantur/ hoc nomine appellabant/
Plinio libro xxxii.modo piſcis genus eſt ſpondylus/mo
do callus carnoſus ad eſcam oſtreorũ omnium interior
a uerticilli quadam ſimilitudine:Eſt eidem Plinio.xxvii.
Serpentis genus ſpondile/ Et inter peregrinas arbores
ſpondylion libro.xii. Martialis in ſanteam ſpondylos
oſſicula animalium quæ cibis adhibentur uocat:Roſos
tepenti ſpondylos ſinu condit:niſi de oſtrearũ & cõcha/

Calculus æne⁹ quo Iudlces athenis ſuf/ fragit

rum callo forſitan intellexerit:

S tamen quod ſtat in tella/trama quæ imittit/ſubtegmen quod ſubit ſtamini/de quibus M. Varro ĩ libris de ligua latina: Vitruuius libro.x. Tella per organicis adminiſtratio nibus cõnexus ſtaminis ad ſubtegmen: quæ uero de tel lis fila cadunt putrida Titiuilicii nomine ſignificant ut ſcribit Fulgentius Plautus in Caſina non ego iſtud uer bum empſitem Titiuilicio. M. Cornutus in ſatyra Titiui licii ſal cedo tibi: unde Feſtus Pompeio Titiuilicium nul li⁹ eſt ſignificatiõis: Notiſſima ſunt aũt hæc ipſa & ideo expoſitionis multæ non indaga/ut pleraq; alia/quæ ad ſcripſi tamen quia & paucis & omnibus dicta lege ſcri bere me oportuit. Titiuilicius

S ericarius textor & ſutor Sericæ ueſtis quæ bõbicina di uerſa ſunt tñ qui uelint: ſubſerica non in totum ſerico te xtilis: ſed adiecta alia materiæ contexta/oloſerica ſolida e puro ſerico ueſtẽ oloſericã in ueſtiario ſuo Aurelianus Cæſar non habuit ut refert Vopiſcus ſericatus Caligula Cæſar ſerica ueſte indutus Suetonio appellatur/

S ortilegi futura ſortibus eliciunt pronuntiantq; / his fi dem adhibent/& ſecundum ſortes eligunt quid facturi quid non facturi ſint: ut olim Vergilianis uerſuum ſor tibus Hadrianus ſuper Traiano / & Albinus de ſe ipſo Marcus Cicero in ſecundo Diuinationis / Inuentas ſor tes ſcribit (& ueriſſime quidem) ad queſtum ad ſuper ſtitionem / ad errorem / Sors autem dicitur res homi num in dubitatione/ quæ diuinam indicat uoluntatem Auguſtinus auctor: Sors caput in pecunia cui accedit uſura fœnuſue quod impedium quoq; de quibus. M. Varro ĩ libris linguæ latinæ/& nos ſupra: Virgilii uerſi bus ſortes da bantur.

S iparium ueli genus ſcenici: Apuleius primo Aſini aurei: ſiparium ſcenicum complicato/& cedo uerbis cõmuni bus: Idem libro decimo auleo ſubducto/ & cõplicatis ſi pariis ſcena diſponitur: Iuuenalis pro ſcena: Cõſumptis opibus uocẽ Damaſippe locaſti Sipario clamoſum age res cũ Phaſma Catulli: Feſtus Pomp. Sipariũ genus ueli

mimicũ/mimi uero ſcenici:

S eſquipes: pes unus cũ dimidio / unde ſeſquipedalis Horatio & Martiali: ſignificat.n. ſeſqui non modo integrũ id cui iungitur ſed integrum & ſemis / & maxime cum agitur de mẽſura modi numeri tẽporis: Inde Pli.xxvi. Seſquiobolus/ſeſquihora Cecilio / Seſquimenſis Columellæ & Varroni: ut ſeſquimodius Seſquiopera & ſeſqculeare dolium capiens culeum & ſemis: Seſquiopus Plauto in captiuis: Seſquidigitale foramen Vitruuio.x. & ſeſquidigitus: Seſquiplaga Tacito: habet & ſeſquũx ſeſquũtiaue / uncia cũ dimidia quæ capit digitos duos:

Seſqobolus

S tacte e myrrha odorata arbore gutta dicitur ſpinte profluens/priuſq̃ incidatur cortex: quæ inter unguẽta maxime probatur: ut ſcribit Plinius.xii. Dioſcorides & alii: Plautus in Curgulione / Omnium odor unguento præ tuo mihi nautea eſt: Tu ſtacte/tu Cinamum/tu roſa:

S araballa ueſtimenta in uſu parthorum cum primis fluxa & ſinuoſa/Hieronymus Danielis.iii. Capillus capitis eorum nõ eſſet aduſtus/& Saraballa eorum nõ fuiſſent imutata: quo loco Nicolaus nec ſcio an recte/brachas æſtiuas & breues interpretatur:

S agum & hypocoriſticos ſagulum ueſtis militaris æqualiter (ut uolunt) lata: utcũq; & lana & colore uilis erat ueſtis: a qua ſagatus/Sago indutus unde eſt Vis te purpureum Marce ſagatus amem: Suetonius in Iulio Cæſare Duobus tricliniis/uno quo ſagati palliatiue altero quo togati cum Illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent/ Sagariam ſagorum uocant negociationem ut Lintearium linteorum:

Sagatus

S ynthesis ueſtimẽtum breue expeditum e uariis lanæ colorib⁹ de quo Martialis/ Syntheſibus dũ gaudet eques Dñſq; ſenatus: nam hoc genere ueſtis toga poſita uſi ſunt Romani per ſaturnalia/ Vnde ſuo diſticho / Dum toga perquinas gaudet requieſcere luces Hos poteris cultus ſumere iure tuo: Syntheſiatus olim Nero Cæſar & excalciatus prodiit in publicũ non ſine nota: de Syn

Romani qua ueſte per ſaturnalia

theſi ueſte mentio habetur & apud Iurecõſultos: eſt & ſyntheſis fictilis genus uaſis eidem Martiali: At Plinius per Mithridaticam ſyntheſim compoſitionem intelligit antidoti: Et Sceuola. xxxiiii. libro digeſt. omnem poſſeſſionem prediorum ſyntheſin interpretatur: Mithridatica ſintheſis

S trigium ueſtis hiſpanica/ueluti ſaraballũ Parthica/Rhenones Germanorũ/Maſtrucæ Sardorum/Amyſtis thracum maxime quibuſdã/unde Horatio ſit Baſſum threicia uincat Amyſtide/habent.n.nationes ſuas ueſtes & nomina: Pro genere poculi accepiſſe Horatius tamen amyſtiden cui dubium eſſe poteſt/quando Amyſti aduerbialiter græcis dicitur uno fere hauſtu/ſine reſpiratione quod largiter potantes ſolent: poculum uero & uas eſt & potio ut diximus: Rhenones Maſtrucæ Amyſtis

S trigles ut diximus canaliculos in columnis Vitruuius uocat libro.iiii.&.vii. Strias extuberantias prominentes quas græci Exochas appellant: Strigiles uero a ſtringẽdo quod eſt exterẽdo dictæ ſunt: ſiue e ferro ad frictũ iumẽtorũ habeãtur: ſiue e pano craſſo & ruuido ad uſum hominũ/in quem e ferro etiã receptæ: græci Stlegidas dixerunt unde noſtris forſitan ſtrigiles: ſunt & ſtrigiles ad uſum chirurgicorum: Cor. Celſus libro. vi. Cõmodiſſime medicamentum per ſtrigilẽ auribus inſtillatur: Stligidæ Strigiles

S tola ueſtis matronalis/ unde Stolatus pudor/In cuius imo adſuebatur faſciola cui nomen Inſtita: Horatius ſubſuta talos tegit iſtita ueſte: Limbus idem fere Vergilius de Didone/Sydoniam picto chlamydem circundata limbo: Limbus ueſtis quoq; genus eſt Nonio purpuram in imo habens adſutam ut iam ſcripſimus: Limbus

S upparum ueſtimentum puellare lineum Feſto Pomp. At Nonio linteũ fœmorale ad talos pendẽs dictum ꝙ ſubtus appareat/Suppara quoq; in nauibus nominata Plautinus Dœmones in Rudẽte/Si tu de illarũ cœnaturus ſupparis/illas curãdum cenſeo ſcepario: Si apud me eſurus es mihi dari operam uolo: Lucanus Imaq; pandens ſuppara uelorum perituras accipit auras:

E

Socculus

S occus & ſocculus muliebre calciamẽtum/nam comœ/dos cũ ſoccis norũt elemẽtarii: Apuleius alius ſoccis ob auratis indutus ſerica ueſte/mũdoq; præcioſo/& adtex/tis capite crinibus/inceſſu ſuperfluo fœminã mentieba/tur: Suetonius in Vitelio Cæſare pro maximo munere a Meſſalina petiit ut ſibi pedes præberet excalciãdos de tractũq; ſocculum dextrum inter togam tunicaſq; ge/ſtauit aſſidue/non nũq̃ oſculabũdus: Idem in C. Caligu/la/modo in ſpeculari caliga/nõ nũq; in ſocco muliebri:

Socci ẽt uiris

Seneca in uſu uiris etiam fuiſſe oſtendit: ſcribens Cæſa/rem dictatorem porrexiſſe oſculandum pompeio pœ/no ſiniſtrum pedem/ut oſtenderet ſocculum auratum margaritiſq; diſtinctum quem geſtabat:

Sarrire
Saritor
Sartor

S arculũ ad foſſurã terræ idoneũ inſtrumentũ a ſatiendo hoc eſt aperiẽdo: eo. n. finditur terra: Horatius: Gauden/tem patrios findere ſarculo agros: nã ſarire aperire dixe rũt ueteres: Vnde ſeræ/& ſaritor q & ſartor ĩ re ruſtica.

S truthos paſſer græcis: Vnde ſtruthopodes a paſſerinis pedibus Plinio libro. vii. ſignificat & ſtruthionem cæte/raſq; aues/quod & latini in paſſeris uoce recepetũt/dici/tur & mimographis preſertim pars obſcœna in uiris a

Catulli locus

ſalacitate eius auiculæ: atq; ide forſitan paſſer ille Catul/lianus: Struthion uero herba fullonum noſtris & radi/cula/quæ candorem lanis affert ſucco purgandis adhi/bito: hinc Lanaria etiam dicitur & ſaponaria: Vnde ασ/

Lana ĩcurata

τρουθιστου Lanas uocant incuratas:

S andalium & ſandalũ indumentũ pedis uocant/ut ſoleã unde ſandaliarius uicus. P. Victori in quarta urbis regio ne: Gellius. xvii. noct. att. In ſandaliario ĩquit forte apud librarios fuimus/Et ſandaliotis ſardinia inſula dicta a forma. Plinius. iii. Sardiniam ipſam Timæus Sandalio/tin appellauit ab effigie ſoleæ: Myrſillus Ichnuſan a ſi/

Ichnos

militudine ueſtigii ιχνοσ ueſtigium: Vnde Ichnogra/phia Vitruuio in areis forma & ueſtigiũ quodãmodo deſcriptioq; operis futuri: Orthographia uero erecta frontis imago/Scenographia totius tecti/quod ſcenam

græci ideſt tabernaculum & tentorium nũcupant/Inde Scenophegia feſta tabernaculorum de quibus in ſacris hæbreorum monimẽtis a liberatione eorum de ſeruitu te ægyptiaca primum inſtituta: Scenophegia

S caphium uas ad horas de quo ex Martiano iam docui mus: Vitruuius lib.ix.id ipſum Scaphen & hemiſphæ/ rium ab Ariſtarcho ſamio inuentũ inter horologia ap/ pellare uidetur:ad quem uſum/cũ nõ cauo ambitu ſed plano deſcriptum eſt Area ea Diſcus uocatur quaſi len ticula Plutarchus ĩ Numa ſcaphiis uaſis cauatis ſoli op poſitis non ſine fomentis elici accẽdiq; ſcribit ignẽm ue ſtæ ſacrum/ſi forte extinctus fuiſſet: Veluti Romæ tum Mithridatici tum ciuilis belli temporibus ſimul cũ ara periit: Sed Scaphion caluariã e græcis ſunt qui uocãt: de Scaphio in alio ſignificatu Plautus & Iuuenalis/de quo ſcripſimus:Scaphidion Cymba charonis dicta Lu ciano: Scapha nauicula quæ additur magnis nauibus: Si nauem cũ inſtrumento emiſti preſtari inquit Labeo. xxxiii.ff.libro tibi debebit ſcapha nauis: Scaphidion cymba charõtis

S pecillũ e ferro argẽtoue chirurgicũ inſtrumẽtũ quo utũ tur ad explorãdũ uulnerũ/ carcinomatũ/fiſtularũq; ꝓ/ greſſus & altitudinẽ: Celſus libro.v. Demitti ſpecillum in fiſtulam cõuenit ut quo tendat aut q̃ alte perueniat ſcire poſſimus:erit & ſpecillum paruum ſpeculum:

S calpellum a ſcalpro:uſus eius eſt chirurgicis ad ſecanda quæ computruerũt induruerũtq;: ad uenas aperiendas in phlebotomia/& ad alia:Plinius.xxviii.Nidor crema/ ti ſenſum oẽm ſcalpelli adimit: Cor. Celſus libro.viii. Tum dæmũ ad manũ ſcalprũq; ueniendũ eſt;& libr.ii. de miſſione ſanguinis Ita ſi neruũ inquit ſcalpellus atti git ſequitur neruorũ diſtentio: Græci ſcalpellũ quo ue/ na aperitur φλεβοτομον uocant: nam φλεβεν uenã dicunt unde & Phlebotomia/cuius monſtratorẽ uolũt Hippotamũ dum uena cruris percuſſa/ ꝓfluẽte ſangui/ ne ſeſe exonerat: Suetonius Scalpro librario Cn. Piſo/ nẽ in carcere ſcribit Venas ſibi aperuiſſe/Et Columellæ Scalpellũ ue/ næ Phlebotomiæ monſtrator

mentio eſt Scalpti ruſticani/ ac Plinio in emplaſtratione libro.xvii. Horatio ſutorii ſcalpri/ Si ſcalpra & formas non ſutor inquit ĩ ſermonibus:

S eptæ medicamenta quæcũq; quibus uis eſt erodendi: quæ dicitur ſeptica/a σηπτιν erodẽdo putrefaciẽdoq; Cor.Celſus.v. quædam emplaſtra ſunt exedentia quæ ſepta græci uocant/ exedunt ea carnem & excreſcentia

Seps carnis/Vnde & ſeps mille pedæ ſpecies oblonga/piloſis pedibus/pecori præcipue infeſta/ qm̃ erodit quos mo/morderit:& loc⁹ tactus putreſcit:Pli.xxviii.Multipedæ duo tradit genera/unũ arcuatim repens tactuq; contra/

Oniſcos hens ſe/græcis oniſcon/alteꝝ ſepa & ſcolopendrã mino

Scolopẽdra rem quæ pernitioſa non arguatur:At paulo ſup.dixerat lacerta quam ſepa/ alii calcidicen uocant in uino pota morſus ſuos ſanat:Eſt ſerpens alia hoc nomine tabifica Auſonius.An libyæ ferale malum ſit romula uox ſeps: Lucanus.viii.Pharſaliæ oſſaq; diſſoluens cum corpore tabificus ſeps/niſi forte intelligant de illa cuius meminit Plinius:Septa uero Vlp.libro.xliii.digeſt.ea ſunt quæ ad

Incile Incile opponuntur aquæ deriuandæ compellendæue ex flumine cauſa/ſiue e lapide aliaq; materia ſint ad con tinendam tranſmittendamq; aquam excogitata: nam incile locus eſt depreſſus ad latus fluminum ex eo duct⁹ q; incidatur lapis namq; aut terra inciditur unde primũ aquæ ex flumine agi poſſit:

S ycoſin & Sycon ulcus ſedis/qũod latini ficum/appellãt unde ficoſus:in latitudinem ſe deſuper fundit cui & do/lores & Bubones cõtrahunt ut ſcribit Pollux: Dicitur

Sycos & Sycaſi ſycados Pauſaniæ grãmatico.Cor. Celſus in partibus fieri tradit quæ pilo integuntur ut in capillo

Ficus barbaq; eius hæc uerba ſunt ex libro.vi.Eſt etiam ulcus quod a fici ſimilitudine ſycoſis a græcis nominat/ caro excreſcit:eius duæ ſpecies/alteꝝ ulcus duꝝ & rotũdum eſt alteꝝ humidum & inæquale:Ex duro exiguũ quid/dam & glutinoſum exit:ex humido plus & mali odoris ſit utrũq; ĩ his partibus quæ pilis integuntur/ ſed quod

callosum & rotundũ maxime in barba/quod humidũ maxime in capillo: Fungo quoq; ſimile ulcus in eadẽ ſe de naſci ſolet/quod medicamẽtis interdũ uehemẽtiori/bus/uel ferro adurẽdũ eſt/fũgus ipſe graece μυκυτιϲ: — Fung' mechitis

S iriaſis infantium nunc diſtillatio/nũc aduſtio dicitur Plinius.xxii. de Verrucaria herba Folia infantium diſtillationibus quod Siriaſin uocãt illita medẽtur: Idem.xxx. Oſſibus i canino ſimo inuẽtis aduſtio infantiũ quæ uocatur ſiriaſis adalligatis emẽdatur: Dictam uolũt a ſirio aſtro/feruẽtiſſimo: ſiue a ſiris hoc eſt cauernis & ſcrobibus quoniam inflamatio ſit circa cerebrũ & tuniculas eius ſiatq; oculorum cauitas: pallor & corporis ſiccitas Alexander in problematis Cauma uocat: quam euenire interdum & non pueris conſtat: — Cauma

S cotoma & ſcotodiniã quoq; lenti & frigidi humores in cerebrũ delati inducũt ita ut eo morbo affecti minima occaſione ſuccidãt: cũ oĩa uerti oĩa circũagi eis uideanť non ſine tenebris quãdoq; ob oculos: Vnde Vertigines noſtri uocãt: fit & auriũ ſonitus & dyſcoia: Heraclitus ephesius ab eorum quæ ſcripſerat obſcuritate Scotinos eſt appellatus: — Scotinos

S trabones & ſtrabiſmi hii dicũtur qbus oculoꝝ puerſio in ſiniſtrã eſt dextrãq; partẽ: nõ aũt ſurſum deorſumue ex Aphrodiſæo: Pli.xi. de oculis uni aĩalium homini deprauanť unde cognomĩa Strabonũ & pætoꝝ: ab iiſdẽ qui altero lumĩe orbi naſcereť Codites uocati: Pæti aũt qui huc illuc celeri motu uerſanť nõ æque ultio dantur ut Strabones: Oratius Strabonẽ appellat Pætũ pater: porphirio dixit leuiter & parũ inclinatus oculis:

S ingultus ex repletione ſæpius peruenire ſolet/excitatur interdũ ex ĩmodico fletu Apuleius: Altius eiulãs ſeſe & aſſiduis ſingultibus ilia quatiẽs mihi etiã lachrymas ex cuſſit: Finiri ſingultus ſternutamẽto cẽſet Cor. Celſus libro.ii.& Hippocrates Aphoris.vi.ideo monet Plato na res extimulãdas in ſingultu/ut fiat ſternutatio: ꝑdeſt & ſingultiẽti ſpiritũ cohibere/& aquã multã ad fotũ fau — Ad ſingultus tollendos

cibus immittere:ex inanitate proueniens in morbis ſin-gultus lœtalis eſt:

S trophos inteſtinorum quædam tormenta græci dixere Cor.Celſus.ii.Vbi circa umbilicum inteſtina torquẽtur ſtrophon græci nominant:coxæq̃ dolores manent:

Durities
Durum
Splenetis remedium
Lienici
Lienoſi
Aſplenon
Myrobalanũ

S clirosis a medicis durities ſplenis appellať σκληριασ duritias græci dicũt σκληροτησ durities /ná σκληρον durum: Affectus præterea Lien intumeſcit/& in intenta ambulatione curſuq̃ dolor & quædam difficultas eſt/ Vnctiones frictiones/ſudores/neceſſarii: poſt cibum dãda ſpleneticis aqua a ferrario fabro in qua cadẽs ferrũ ſubinde extinctum ſicut Celſus.iiii.ſcribit: Inde Lienici Plinio.xxviii.q & Lienoſi: Vitruuius primo / Aſplenon cretenſes medicamentũ uocant quo curãt inquit Lienoſos/Cõfert & ex unguento & palmulis quod Myrobalanum græci nũcupant ut idẽ Celſus auctor eſt:

S cintillatio ſtomachi feruor eructans ſpiritum calentem ſcintillæ modo:nam ſtomachi morbi eſſe ſolent ingens calor/inflatio/exulceratio/iflamatio pituita/bilis/faſtidiũ

Atonia

& alia: in quibus reſolutio græcis Atonia peſſimum ut ille inquit uitium:cum cibi non tenax eſt/deſinit ali corpus/ac ſic tabe conſumitur

Priapiſmus
Satyrios
Diaſatyrion

S atyriaſis ægritudo eſt genitalibus intentionẽ cũ dolore inducẽs urgẽte tentigine/eadẽ(ut audio)Priapiſmus dicitur:ſed tẽtio iugis aliis diciť abſq̃ uolũtate ueneris cui frigida cõferũt:Satyrion græci pruritũ & ueneris ſtimulos appetẽtiãq̃ uocant:Medici medicamen frigẽtes torpẽteſq̃ exercitãs in ueneré Diaſatyrion noĩant:alii ſatyriũ:Pli.xxvi.Satyrion herba dr̃ quæ cõcitatricẽ uim habeat ita ut radix eius manu ſi teneať uenerẽ ſtimuľet:& itẽ/In totũ quidẽ græci inqt cũ cõcitationẽ hãc uolunt ſignificare ſatyrion appellãt: Sed nõ belle ꝓfecto cuidã noſtro cõtigit/qui dum appetit & cõcitat:cõcidit oppetiit/ Exſynceraſtus factus uetius qdẽ ac peius q̃ ſyncera ſtus ſeruus ille Plautinus pertimeſcebat:Eſt & circa naturalia uitium inquit Celſus.iiii.nimia profuſio ſeminis

quod ſine uenere / ſine nocturnis imaginibus ſic fertur ut interpoſito ſpatio tabe hominẽ cõſumat/Gonorrheã diximus: γονη ſemen humanum:

Gonorrhea

S tegnæ febres conſtrictæ dicũtur/Plinius libro.xxiii.de ſicubus calorẽ refrigerant ob id non negãdæ in febribus inquit conſtrictis quas ſtegnas uocant:

S ciros & ſciromata græci duritias appellant:Sed duo genera earũ fecere/Inſanabiles alias & loco quẽ infeſtant ſenſum adimẽtes/alias uero locũ ipſum retuſiorẽ reddere ſolitas:Pli.xxv.de Buphthalmo herba : Hæc cum cæra ſciromata diſcutit: Hermolaus Stratomata legebat: Naſcitur & in uentre uiris durities Molæ fœminarum ſimilis ſciros a medicis appellata ſicut Oppio capitoni: Plinius libro.vii.

Sciromata

S ynochus febris cõtinua cõtinẽſue a medicis noſtris uocat̃ inter putridas uitiato ſanguine iteriora & exteriora hoĩs accẽdẽs eſt tñ συνεχισ cõtinuus / συνεχαια cõtinuitas/συνεχωσ cõtinue: Vnde rectius ſynechũ medici dixiſſent: Nam ſynochus etiamnum erit coniũcta febris/ut ſũt aliquæ: συνοχοσ cõiũctus συνοχω cõiungo:

Febris cõtinua

Medicorũ̃ icuria

S paſmus uulſio cõuulſioq̃ græcis dicit̃/& ſpaſmata conuulſa & quod idẽ eſt uulſa : cũ nõ modo ruptũ aliquid eſt/ſed neruí quoq̃ illi quos Inas hoc eſt febras uocant. At medici neoterici uillos/Laceſſiti & uulſi ſunt:p quos uis attractiua naturalis ſuũ exercet opus ut refert Galenus / Nã ſpaſtici & ſpomeni appellant̃ q aliquo ſpaſmi genere tenent̃:& Cõuulſi recte dicũtur: Pli.xxi.de pulegio ſilueſtri qui Blechos/Ante acceſſionẽ horrorũ Conuulſis inqt & torminibus:Celſus lib.ii.Frigus modo neruorũ diſtentionẽ/modo rigorẽ infert illud ſpaſmos hoc Tetanos græce noĩatur/Et Hippocrates Aphoriſmorũ. ſeptimo in uulneribus fortibus ſpaſmus aut Tetanus inquit malum:Aphrodiſæus aquam calidam circunfuſam rigorem ſoluere ſcribit qui Tetanus dicitur: quiq̃ ex lẽtis frigidiſq̃ humoribus generatur:ſoluere autẽ nõ

Spaſtici
Spomeni

Tetanos

proprie ſed ex accidẽti per medium aliquod hoc eſt p inſidentem caliditatem: Rupta uero Rhegmata græci nominãt: Vñ Rhegmochaſmos rupta uena/ ſanguinis reiectio de qua iam dictum eſt:

Rhegmochaſmos

S cabies ſcabere cogit corpus/ & ſcabrum illud aſperũq; reddit/ unde nomen/ modo ſicca naſcitur eo maiorem pruritum inducens/ & Agria id eſt fera merito dicenda: modo humida/ & pinguior cũ puſtulis ſaniem uel pus educentibus/ Pſora græcis/ quo aſperior eſt quoq; prurit magis eo difficilius tollitur:

Agria

Pſora

S anies ĩ uulneribus ulceribuſq; dilut⁹ quodãmõ ſanguis: nã ſanguĩe q ide manat ea tenuuior eſt/ uarie craſſa glutinoſa & colorata: Pus uero craſſiſſimum albiſſimũ glutinoſius & ſanguine & ſanie: Sanies quædam eſt quæ Hydrops ab aqua dicit̃ tenuis ſubalbida/ ex malo ulcere exiens: alteram Meliceriam nuncupat Celſus libro .v. craſſiorem glutioſioremq; melli albo ſubſimilem/ unde ſit nomen: Puris uero genus illud eſt ſubalbidum quaſi unctum colore & pinguedine oleo albo non diſſimile/ Eleoden recte uocant: Pus ipſum a græco πυον/ Vnde Empiema ſanguine corrupto uel pulmonis epatiſq; ulcere morbus dicitur: Et Empici ſanioſi qbus itus pus eſt/ & præſertim in pulmone/ ſed primum quoq; lac eo nomine appellauerunt:

Empiema

S teatoma tuberculi genus dictũ ἀπὸ τοῦ στέατος q; pingue quiddam ĩ eo collectum ſit ſub cutem: naſcitur ĩ lateribus alis ceruice capite: Cor. Celſus lib. vii. Steatomati pingue quiddam idq; latiſſime patere conſueuit reſoluitq; totam cutem ſuperpoſitam/ ſic ut ea labet/ cũ cæteris ſit aſtrictior: Plinius xxvi. De radice Cyclamini/ eadem inquit & contra ſteatomata efficax:

S trumæ uulgo Scrophulæ/ nã & Chœradas a ſcrophis græci uocant: adenes ſunt indurati cum tumore ſubter cõcretis quibuſdam ex pure & ſanguine uelnti glandulis/ quæ febres mouẽt/ nec unq̃ facile matureſcũt/ ac plerumq; iuxta cicatrices ipſas iterum reſurgunt: naſcuntur

Scropulæ

circa maxillas/ ceruicem alas/ inguina & meſenterium quoq; ut Pollux ſcribit/ac latera etiam/& mãmillas quã doq; fœminarum/id quod ſe repeſſiſſe Chirurgicus Meges auctor eſt/ut Celſus tradit lib.v. Plinius xxvi. de ranunculo herba / Noſtri herbarii ſtrumeam uocant q̃m medetur ſtrumis Idem. xxviii. ſtrumas diſcutit fel aprinum uel bubulũ tepidum illitũ nã coagulum leporis e uino ĩ linteolo exulceratis dũtaxat ĩponitur:Et.xxx. Ad fœminaꝶ ſtrumas ueteres/cochleæ cũ teſta ſua tuſæ illinuntur/maxime quæ frutetis adherent:Receptum eſt etiam eũ quem ſtruma tenet ſi anguem edat liberari:

Ranunculus herba

S ynthexes defectiones latinis/cũ languet corpus defectis uiribus Plinius.xxii.de Alica potionis genere Peculiaris tamen longo morbo/ad tabitudinem redactis ſubuenit: ternis eius cyathis ĩ ſextarium aquæ ſenſim decoctis donec oĩs aqua cõſumatur/poſtea ſextario lactis ouilli aut caprini addito per cõtinuos dies/mox adiecto melle Tali ſorbitionis genere emendãtur Synctexes quæ ſunt ex iis ſumptæ:ut ſit fere ſynctexis attrophia/Inde ſyncteticl ipſi Plinio de laſere:Præcordioꝶ uitiis/ſyntheticis/comitialibus cum uino ĩ aqua mulſa:Eſt & aliis ut audio ſynctexis ægritudo interiora hominis ĩfeſtans/ut Tormina unde Maternus ſcribat/moritu Dyſenterio & ſynctexi ſi cum ſole ſaturnus per quadratum fuerit inuentus:

Tormina

S ideratí(ut ſole afflati homines)dicuntur areſcẽte corpore/tranſlatum hoc ab arboribus ſidere adflatis ut quotidie in pomariis in arbuſtis uidemus/ qui morbus i ipſis ꝓprie ſideratio uocatur: græce Aſtroboliſmus/quæ afflatu arboribus nocens tota e cœlo eſt ut inquit Plinius xvii. Vt grando pruina/& carbunculatio:ſunt enim arboribus ſui morbi/ & peſtes/ĩ cõmune/Articulatio ĩ germinibus/roratio/ſcabies/impetigo: officit & decacuminatio/decorticatio in orbem/& depaſtio morſu animalium/qua moriuntur quædam/alia deteriora fiunt / ut Amygdalæ ex dulcibus tranſeunt in amaras:at ex amaris dulces fiunt ſi circumfoſſo ſtipite & ab ima parte cir

Aſtroboliſmus

cũſorato defluẽs humór abſtergatur:Oleā ſi lambat ca/
pra/ſterileſcere autor eſt.M.Varro / Infantes æſtate ſide/
Præſideratio
rari quod uulgus æſtu laborare eos dicit ſatis cõſtat cau
ſam refert Aphrodiſæus in Problematis: Præſideratio
alia omnino erit:a uerbo præſiderare quod eſt cum tem
peſtas hiberna præpropero frigore gelante improuiſos
Prochemaſis
Epichemaſis
opprimit Prochemaſin græci & contrarium Epichema
ſin uocant:Idem Plinius .xviii. Accedit confeſſa rerum
obſcuritas nunc præcurrente nec paucis diebus tempe/
ſtatum ſignificatione/quod Prochemaſin græci uocant
nunc poſtueniente quod Epichemaſin:

S cabriteis ſcabritiaq; in unguibus & oculis prouenire ſo/
let : Plinius de Cadmia/ſordes oculoꝝ purgare/ſcabri/
tiē extenuare cum dixit a ſordibus ſcabritiem ſeiungit/
& aliubi extenuat etiam ſcabritias oculorum:Item mox
digitis ſcabritiem exterunt/Cor. Celſus libro.vi. Si uero
Scabritia
ſcabri inquit ſunt oculi quod maxime in oculis eſſe con
ſueuit/confert Collyrium baſilicon Euelpidis/mel & ui
num/ac panis ex uino ſubactus & impoſitus/aridæ etiā
lippitudini:Eſt eidem Plinio .xiii. ſcabritia charta: quæ
mox leuigetur dente conchaue/

S olati ſole afflati Plinius . xxviii . ſic & ſolatis id eſt ſole
correptis proſunt:

S taphyloma in oculis uua quodámodo dicetur/ cum in
ipſis ſumma attollitur tunica:ſiue ruptis intus membra/
nis aliquibus ſiue laxatis / ut figura ſimilis uuæ acino ſit
unde nomen ut ſcribit Cor.Celſus lib . vii . σταφυλη
uua græcis:In oculis.n.tunicæ ſunt: ſuperior Ceratoides
quaſi cornea ea qua parte alba eſt ſatis craſſa pupille lo/
co extenuatur: huic inferior adiuncta eſt quæ Rhogoi/
Ceratoides
des ab acini ſimilitudine dicta eſt : deinde infra alia rur/
Rhogoides
ſus tenuiſſima quam Arachnoiden nominant ab Ara/
Arachnoides
nea quæ græcis Arachne/ media uero ſubſidit ut idem
Arachne
refert cauoq; quod ſupra illam eſt continet quiddam
Hyaloides
quod a uitri imagine Hyaloides græce nuncupatur/ id
neq; liquidũ neq; aridum eſt:ſed quaſi cõcretus humor

ex cuius colore pupillæ color uel niger eſt uel Cæſius:

S onticus morbus comitialis quando maxime nocet / ut ſubita corpus proſternens & mentem obnubilans: Sōtice grauius eſt nocere: Plinius. xxxvi. de gagate lapide Depræhendit ſonticum inquit morbum / & uirginitatem ſuffitus: Apuleius in Apologia magiæ Caducum deiicere quid opus carmine fuit cum incenſus gagates lapis ut apud phyſicos lego pulchre & facile hūc morbum exploraret: cuius odore etiam ī uenalitiis uulgo ſanitatem aut morbum uenalium experiantur: Caſſi⁹ Venuleius & Modeſtinus Iurecōſulti dicunt morbum eſſe quemcūq̧ rei agendæ. qui ſit impedimentum & noceat qualis omnino eſt febris etiam ſi a febre omnino differt ſonticus morbus: utcūq̧ morbum nullum conferrentem nūq̄ inuentum ſcimus: ſontici ſunt omnes non inſontici: — Gagates Lapis

S egeſtria quæ inuolucri uſum preſtant recte dicemus: Feſtus Derres græci appellāt nauticas pelles / quas nos uocamus ſegeſtria / Sed & græcis quoq̧ Diphtheræ dicuntur quo nomine & membranæ ſignificantur: & īter ueſtes pelliceas ſuam habent ſcythæ Diphtheram: — Derres Diphtheræ Veſtis ſcythica

S cobia aſperoſum e ferro īſtrumētū fabrile / a ſcobe quæ e lignis ferro argento auro cæteriſq̧ metallis ꝓducitur: M. Varro de lingua latina: Plautus ī Neruolaria: ſcobinā ago: illam adutum adraſi: ſcobinā a ſcobe inquit Lima .n. materia fabrilis eſt dicitur & ſcobilis: — Lima

S tatera Trutinaue examinantur quo pōdere quæq̧ res ſint / Prouerbium uetus eſt ſtateram ne trāſilias: hoc eſt ne quid facias præter ius & æquum: Vitruuius. x. Id & ex trutinis quæ ſtateræ dicunt̄ licet cōſiderare idē Trutinaꝝ libraꝝq̧ ponderibus examinatio reperta uidicat ab iniquitate iuſtis moribus uitam: aliis pars ſtateræ eſt trutina: Onerant etiam annonam ſtateræ adulterinæ inquit Vlp. tit. de extra. ord. cri. lib. xlvii. digeſt. de quibus Diuus Hadrianus edictū propoſuit pœna leges corneliæ; & falſas mēſuras habētem in Inſula religauit: Sate — Prouerbium

Numoꝝ noia res uero aureoꝝ nomiſmatū genꝰ ſunt ut Philippi phi/
lippeiue/Darici/Alexādriiq̨ ab eorum effigie impreſſa:
Stateram lancem græcis etiam dici manifeſtariū eſt:

S emiplotia uenatorū ſoleas dimidiatas inquit Feſtus uo/
cant: quibus utebantur/quo pedem planius ponerent
Plotus nā Ploti dicti planis pedibus unde & Poeta Actius um/
Plautus unde ber ſarſinas a pedum planitie initio Plotus poſtea Plau
tus eſt dictus:

S crupi & ſcrupuli lapilli qui non ſine moleſtia calcantur
unde ſcrupuloſæ uiæ difficiles acceſſu laborioſæ mole/
Lege Crinitū ſtæ:Et quæ græcis Enigmata ſcrupi a noſtris dicūtur:ac
Griphiq̨ quādoq̨:ſunt & in tabula luſoria ſcrupi appel
lati:Terentius inieci ſcrupulum cum dicit ſolicitudinem
animi metaphoricos intellegit:

Sicilices haſtarū ſpicula lata: Ennius Incedit Veles uulgo
ſicilicibus Latis:Spiculū etiam aculeū in quibuſdam in/
ſectis dicimus:ut Scorpione/in cauda ueſpis/Crabroni/
bus apibus:at in ore Aſillo ſiue Tabanum oeſtrūue dici
placet/culicibus item & muſcis: ſed his magis ad ſuctū
q̃ punctū:Oeſtrū furorem cōcitantē uocant qualis inter
Sicilicus dum poetis datur:ſepius diuinis:Sicilicus uero ſemūcia
dicitur Columellæ:Feſtus Sicilicū dictū ꝗ ſecet unciam
Sicilire nam Sicilire ueteribus ſecare/Plinius.xviii. Quoties ſe/
cta ſint ſicilire oportet hoc eſt quæ fœniſeces prætereūt
ſecari:eſt enim in primis inutile enaſci herbas ſemētatu/
ras:&.M.Varro Prata ſicilienda monuit.Silicia uero ſi/
liculaue fœnum græcū eſt Dioſcoridi & aliis/Telis ap/
pellata & carphos ægroceras quoq̨/quando cornicu/
lis ſemen eius eſt ſimile:

S trategus præfectus dux in militia ī exercitu uel maxime
στρατος exercitus: αγω duco/Plautus cū in ſticho
ſtrategum inquit te facio huic conuiuio præfectum &
ſympoſiarchen ītellegit/ſtrategiæ armenis præfecturæ ī
quas diuiduntur ut refert/Plinius in.vi. At Stratiotis mi
les ſtratioticus militaris eidē Plauto ī pſeudolo ſtratioti/
cus inquit homo ꝗ clueat & ſtratioticus nūtius a milite:

eſt & Stratinus Iouis cognomen ĩ ponto circa heracleã Stratiotis herba militaris dicta in collibus naſcens/ aizoo ſimilis ni maiora haberet folia nuce refrigerans ſangui/nem erenibus fluẽtem: pota cum thure maſculo mirifi/ce ſanat: Plinius libro xxiiii. Stratiotis

S telæ columnæ Plinius.vi.ſtelæ lapideæ litteris ĩcognitis a latinis Pilæ dicuntur. unde Pila Romæ Horatia ĩ foro cũ ſpoliis quæ Trigemini uictores reportauerant uictis albanorum Horatiis. Pilæ

S anguiculi e ſanguĩe Suũ/& iunicum quandoq̃/ad cibũ Iſitia dicuntur non ſine adipe/fœniculo/pipere/Caryo/philo/& cinamomo: Plinius xxviii. Et ſanguine inquit hædi in cibum formato quem ſanguiculum uocant:

S chiſta oua dicta qñ ab incubatu poſt triduum exempta quaſi diuiduntur/dum diſcedit uitellus ab albo: nam & ſchiſton genus aluminis Pli. xxxv. ĩ capillamenta quæ/dam caneſcentia dehiſcens. Celſus.v. Sanguinẽ repri/munt alumen ſiſcile quod ſchiſton uocatur: Eſt & eidẽ Plinio uigeſimo octauo: Schiſton lac quod poſtq̃ con/ferbuit refrigeratiõe diuiditur/& diſcedit ſerũ a lacte/Et iter cepas ſchiſtam quã dicũt adnumerat idẽ.xviii.ſchi ſta aũt & Aſcalonia cõdũtur: Schiſtam hyeme ĩquit cũ coma ſua reliquũt/uere folia detrahũt/& alia ſubnaſcũ tur hiſdem diuiſuris unde nomen: Schiſton gen⁹ Aluminis Aſcalonia

S trigmenta ſordes gymnaſioꝝ quas græci ρυπον uo/cant: & inteſtinoꝝ quoq̃ exulceratoꝝ fere partes ueluti quædam quaſi ramenta quæ egeruntur in Dyſenteria appellari eodem nomine ſolent: Val. maximus/Gymni/coꝝ ſeruo ſtrigmẽta gymnaſioꝝ colligenti: Cor. Celſus Acria inquit Tormina quidem periculoſa non ſunt/Si ſanguis & ſtrigmenta deſcendunt: dum febris ceteræq̃ acceſſiones huius morbi abſint: Tormina

S tatuminatio ſtatumen & ſtatuminari de his recte dicun tur quæ munimẽto accedũt: etiã cũ ſternunt: Vitruuius vii. ĩ mentione ruderationis: Quæratur ſolum ſi ſit per/petuo ſolidũ & ita exæquet: & inducatur cũ ſtatumine

rudus:& ſtatim: Tunc inſuper ſtatuminetur ne minore
Vineaꝶ pedamenta ſaxo/q̃ quod poſſit manum implere/ ſtatuminatiõibus
inductis ruderetur:Columella pedamenta uineaꝶ & pa
los uidetur ſtatumina appellare/

Plinthus S pira columnis quæ ſubditur ut diximus:cuius pars ima
quadrata fere Plinthus uocatur: ſuperior torus: ſuntq;
inter hos modo Trochilus linea/ quæ Scotia: modo
Aſtragali/quadræ/ſupercilium: & interdum hæc ſimul
Torus omnia/ eſt & Torus alter ſupra plinthum quandoq;/ut
uni ſpiræ duo ſint Tori/ſed ſummus ad ſeſſum Colum
næ:ex Vitruuio:ut torques:

S calptorium quo in ſpeciem manus humanæ effigiato
ſcapulas pſertim ſcabie pediculis & id genus aliis/ æſtu/
ue & pulueroſo ſudore prurientes ſcabere ſolemus:Mar
tialis diſticho cui lemma eſt ſcalptorium/Deffendet ma
nus hæc ſcapulas mordente/moleſto Pulice/uel ſi quid
pulice ſordidius:

S acrificatio fit exterendo potius q̃ feriendo/ ut circum/
ſcalptio/& leuis apertio/ Vnde ſcarificare radio paſtina/
cæ piſcis gingiuas in dolore utiliſſimum eſt inquit Pli/
nius trigeſimo ſecundo/Et dentium dolores ſedantur
oſſibus Draconis marini ſcarificatis gingiuis ut idem
auctor eſt:Nam dentes leuare penna uel lentiſco poſt ci
bum(ut ſolemus ocioſi)diuerſum ab hoc omnino eſt:
Adagio inde ſumpto apud græcos in deſides & horip/
das/quos σχινοτρωγας uocant/ ut lentiſcum man/
Prouerbium dentes/ e qua dentiſcalpia uel Martialis in apophoretis
cõmendat: Etiam ſi alii non a lentiſco/ſed a ſcilla dictos
Schinos uelint/quæ ſchinos quoq; uocetur Ariſtophani: Et in re
ruſtica ſcarificatio dicitur cum ſumma tellure/ ſulco nõ
altiore arant ſeruntq; idem Plinius. xviii. Silicia hoc eſt
fœnum græcum ſcarificatione ſeritur:

Catini S coria e camino eiecta ſpurcitia omni metallo uocatur/
In auro coquitur iterum & tunditur:Catini fiunt ex Ta/
ſconio hoc eſt terra alba/ſimili argillæ/neq; .n. alia iquit
Plinius. xxxiii. afflatum ignem & ardentem materiam

tolerat: Plumbi recrementum ſcoriam ut refert Celſus Molybdi græci uocant: In argento aūt Helcyſma dicit. Molybdi Helcyſma

S capus qui Thyrſus L. Columellæ in herbis Marubio Lupino, faba papauere, & id genus aliis: Inuētus eſt iam ſcapus Plinio auctore, unus centum fabis onuſtus: In cādelabris quoq; eidem trigeſimo quarto: Aegina inquit candelabrorum ſuperficiem dumtaxat elaborauit ſicut Tarentum ſcapos: ſcapi columnarum Vitruuio trunci, & ſcalarum tigna ſuper quæ gradus ponuntur, In foribus etiamnum ſcapi cardinales eidem nominati a cardinibus: Sunt hæc quidem ut alia multa parui momenti, & doctis fortaſſe ingeniis faſtidita, ſed pleriſq; tamen neceſſaria: Colūnarum trūci

S alnitrum uulgo factitium ad tormenta quæ ui & ſpiritu ignis torquent, eiaculanturq;, molares pilas ferreas, & glandes plumbeas excogitatum: ad bonitatem plurimum confert Carbo tritus e Corylo: Apud ueteres non uideo fuiſſe ī uſu, Inuētū germaniæ ut fama ē, celebrat quidē a priſcis nitrū ſalis genus de quo iam dictum eſt: Tormēta a q̄bus

S arcophagus lapis in aſſo Troadis: in quo condita cadauera intra dies quadraginta abſumuntur, exceptis dentibus: Mutianus quoq; & ſtrigiles & ueſtes & calciamenta illata mortuis lapidea fieri auctor eſt: Cornelius Celſus libro quarto lapis etiam qui carnem exedit, quem Sarcophagon græci uocant: Eius generis & in Lycia ī quit Plinius trigeſimo ſexto & in oriēte ſaxa ſunt, quæ uiuentibus quoq; adaligata erodunt corpora: Mitioris eſt naturæ ſeruandis corporibus, nec abſumendis Chetnites ebori ſimillimus, in quo Darium conditum ferunt a quibuſdam Chemites appellatur: Saxa corpora erodētia Darius ī quo ſepulchro

S phygmos pulſus Gellio decimo ſeptimo ītentio eſt motus naturalis non arbitrarii, & remiſſio, in corde & in arteria:

S ternutamentum capitis expiratio eſt, ueluti Ructus uentricuil, crepitus flatuſq; alui: Pompotium conſularem illum & poetam nunquam rutaſſe legimus: Ster

nutatis autem maxime homo/ quia multo & uario ali/
mento utitur ultra ſacietatem : quod non concoquit :
& ideo multum ſpiritum congregat/ob multam humi
ditatem:is ſpiritus ad cerebrum aſcendit & ſternutamē/
tum efficit cum ſono: quia per narium angnſtias uehe
mens meat/ut per guttur uox/ per inteſtina immurmu

Botborigmos

ratio illa quam Borborygmon diximus appellari: ex
Aphrodiſæo: Antiquum eſt ſternutamētis ſalutare/ qđ
etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum ut conſtat ho/
minum in uehiculis inquit Plinius. xxviii. exegiſſe tra/
dunt:& aliqui noīe quoq; cōſalutare religioſius putant:

Peloponeſi officina

Sicyonia calcei ſicyonii a ſicyone peloponeſi officinarū
omnium metallorum prima teſte Plinio:parum hii uiri
les ut delicatiſſimorum fuerant:hinc Socrates aptos ha
biles quia pedibus dicebat uerum Socrati nō cōuenire:

Stadium curriculum locum curſus in certamine dicunt:
inde Stadiodromon:Stadiodromici Materno curſores
in ſtadio:ducentorum pedum fuiſſe græcis audio/ Plini

Stadiodromō

us.xxxiiii.Eūdem & Herculeū appellatum uicit & Leō
tius qui fecit ſtadiodromon : Nobis ſtadium pars octa/
ua miliaris a mille paſſibus quādo centū uigintiquinq;

Stadiū quot pedibus

noſtris ſtadium conſtat paſſibus hoc eſt pedibus ſexcē/
tis uigintiquinq; : Inde ſtadiatæ porticus & miliariæ de
quibus diximus:nam ſtadiū Pythicum olympicū Itali/
cum diuerſa fuerunt de quibus Cenſorinus: Longioris

Dolichos

autem curriculi ſpatium ad certamen Dolichos uoca/
bať: Vnde Polluci Dolichodromi Scœnus.xxx. ſtadia
continebat:plinio libro.v.Eratoſtenis autem ratiōe pa/
tet ſtadia inquit.xl. hoc eſt paſſus quinq; millia/ aliqui.
xxii.ſtadia ſingulis ſchœnis dederunt:

Situs lanugo & illuuies humore cauſata locis tetris per/
flatu nullo/uel modico/odore aſpernabili/ qui etiā ſitus

Situs

quandoq; dicitur : ut Plinio.xxi. cum ſcribit peſſimum
fore crocum quod ſitum redolet:

Scrimia uul/go

Sciomantiū diuinationis locus ex umbræ in primis euo
catione:Sciomachia umbratilis pugna Gellio/ Sciopo/

des umbripedes uaſtioribus plantis corpus obumbrantes: Scioter icum horologium ab umbra quale genus illud eſt Vitruuio libro qnto. Viatoria penſilia quæ Cylindracea ſpecie uiatores frequentant: & eidem Sciateras gnomon indagator umbræ ut iá ſcripſimus: Sciuri parūula animalia quibus uiloſior cauda pro tegumēto eſt: Vnde nomen: iiſdem pedes priores ad miniſterium manuum habentur nam ſedētes ad os illis cibos admouēt: ut ſimiæ: ſciæ umbræ: quod nomen tranſit ad conuiuas nō uocatos qui uocatis adheſerūt comites & diſcubuerunt inuocati Horatius quas Mecenas adduxerat umbras: Item locus eſt & pluribus umbris/umbram autem corpus ubiq; comitari uidemus: Sciuri

S yneph œbi cōpuberes/quo titulo comœdiam luſit Statius de qua. M. Cicero in Tuſcul. queſt. Exephœbus decem & ſeptem annorum adoleſcens Cenſorino:

S copæi homuli paruuli/qui non nullis Stilpones/iidē Semiſſes dicti. P. Vatinio ad Ciceronē a ſemiſſe ut arbitror cubiti parte/ quæ ita fere uulgo nomiatur: nā pygmei a ſcriptorib⁹ celebrati Spithamei a ternis ſpithamis ideſt dodrantili Plinio nūcupati: A gruibus īfeſtari eos & Homerus prodidit: Caſas humiles īhabitāt ex luto pēnis & ouoꝝ putaminibus extructas: Ariſtoteles in cauernis uiuere tradit: ut repetit idem Plinius. vii. Barbari Thraces Cattuzos appellāt Spithama autem hoc eſt maior palmus. xii. comprændit digitos minor Pleſtes græcis dicitur cōſtat digitis quatuor: pes uero ſexdecim/Cubitus xxiiii. qui græce πυγμη: Ferunt tamen pygmeos tam puſillū hoc genus ī Herculem auſos: quos ille (ut dicit) Leonis pelle correptos inuoluit omnes: Stilpones Semiſſes Pygmei Spithamei Cattuzi Spithama Pes Cubitus

S cienæ piſces Vmbriæ & innumera copia

S tomachice ex acerbo punico malo granato medicamētū fit utiliſſimū oris uitiis/narium/aurium oculorum caligini/pterygiis/genitalibus/ & his quæ nomas & quæ in ulceribus excreſcunt: Plinius. xxiii. Sunt & quædam malagmata quæ græci Stomachica dicūt: quoniam ut Stomachica

inquit Cor.Celſus libro.v.aperiendi uim habēt:Stoma/
chici Galeno hi ſunt proprie qui cibos quauis ex cauſa
non continent:Reſolutio morbus ipſe ſtomachi noſtris
appellatur ut ex Celſo docuimus:

S uccollator qui ſubdita ceruice ſuſtollit ſubleuatq;:a ſuc
collare uerbo/quo uſus eſt.Mar. Varro.iii.rei ruſticæ:&
Suetonius in othone:

Fiſtulæ iuētor

S yrinx fiſtula muſicum inſtrumētum panos dei inuentū
e calamo toto cōcauo/quem ſyringa uocāt/fiſtulis uti/
liſſimo:quoniam nihil eſt ei cartilaginis atq; carnis:nam
Orchomenius cōtinuo foramine peruius(auleticon di/
cunt)Tibiis utilior eſt:Sed ab uſu calami ſunt/Piſcatorii
Vinitorii/Scriptorii/Sagittarii/& aucupatorii:

Venatorii po/
teſt legi

S aburra nauium eſt qualicūq; ex materia qua onerātur
ſed ſabulo cum primis: Inde uerbū ſaburrare/a quo Sa
burratrices aues:ac Plinio.xviii. Saburrātes echini hinc
Plautina Lena in Ciſtellaria Vbi ſaburratæ ſumus largi/
loquæ extemplo ſumus/hoc eſt plenæ ſaturæq;:

Aues ſabur

S tipes æreos numos a ſtipādo:Vnde Stipēdium dixerūt
a quo ſtipendiarii qui ſtipendiū hoc eſt tributum pende
bāt ut uectigales: Sed quoniam ſtipēdia facere frequēs
eſt& latina locutio/ideſt militare/ſtipēdiarios uocare mi
lites paſſim eſt receptū:Trāquillus in Iulio Cæſare ſtipē/
dia prima in aſia fecit:litteratorū uero oīum primus Ro
mæ Quintilianus ut ferūt ſtipēdiū e fiſco mercedē acce
pit/cū publicū iuuētuti Gymnaſium aperuiſſet:

Stipendium

S ublitionem primum quodāmodo tectoriū & inductio/
nem uocabimus coloris eius qui ultima inducendus eſt
manu:etiam in albariis: unde Plinio.xxxv.Sublita ſan/
dyce pingētes:ſunt enim e coloribus multi qui ſublitio/
nem amant:

S amara ulmorū ſemen Columellæ quo proueniūt earū
genera omnia/excepto quod Attiniam excelſiſſimam
uocāt Itali inquit Plinius.xvi.e radicū plantis proueniē/
tem:Vlmis conſita loca ulmaria appellamus:

Vlmaria

S crotum pellem corium græco dicimus:hinc teſtium tu/

nicam quam illi Oſchreon hoc nomine ſignificamus: & ſerotinæ ficus duricoriæ/ Plinio.xv. Vbi ſerotinas legimus in libro de partibus ædium:

S cruta / de quibus ex Lucilio Gellius / pertuſos calceos/ edentatas ſtrigiles/clauos excuſpidatos/ ueſtes uſu attritas/enſiculos rubiginoſos/libros a tineis corroſos & cætera id genus uilia ueteraméta recte dicem⁹/ qualia ſcrutarii proponere uenalia/& uendere cóſueuerút per fora & mercatus: Horatius Vilia uendétem tunicato ſcruta popello/hinc apud Apuleium ſcrutariam facere ut male frugi repræhendútur Latrones uilia & friuola furto e balneis & cellulis anilibus exportantes: Scrtariá facer

S il pigmenti genus quo ad politioné operum uſi ſunt ueteres:at primi eo pingere inſtituerút Polygnotus & Mycon attico dútaxat:nam ad umbras uſi ſunt ſcyrico ab inſula Scyro de quo quéamdmodú fieret diximus: Vitruuius.viii. Violam inquit aridam in uas coniectam & cum aqua feruefactú ad ignem in linteú coniiciút manibuſq; expriméntes aquam uiolis coloratam in mortarium recipiút:& Eretriam infundétes terenteſq; efficiút Silis attici coloré: Sile auté marmoroſo cremato & reſtincto in aceto fit uſta olim caſu reperta ut ſcribit/Plinius qua Nicias primo uſus dicit· & ſine qua umbræ nó fiebant: Vſta a quo

S milax quam & Milacé uocát ſimilis hederæ/ denſis geniculata caulibus/ſpinoſa/fruticoſa ramis eſt/folio hederaceo paruo/non anguloſo / a pediculo mittéte pampinos flore cádido/olente liliú & refert/Plinius.xvi.fiet racemos labruſcæ colore rubro/complexa acinis maioribus nucleos binos & ternos ut prodidit Theophraſtus minoribus uero ſingulos nigros duroſq;:Eſt & Smilax ilicis genus folio oleis fere ſimili Aqfoliæ nomé adeptú Smilacé quoq; dici a græcis Taxú arbo:é tradit ſexti⁹: Milax Taxus alio nomie Smilax

S tolones inutiles circa arbores pulluli qui obeſſe ſolent quádo his ablatis omnia celerius adoleſcút:Inde Stolonú i rep.Ro.cognomé a culturæ diligétia ut a fróde fró Ro.Stolonú domus

dicii/ita tamen ut nõ hũc frondatorẽ optimũ fuiſſe exi/
Stolones ſtimes:Plini⁹.xviii.Auulſiq; arboribus Stolones uixere/
hoc modo plãtãtur punicæ/Coryli/meſpili/Sorbi/Fici/
uites/& aliæ:Surcul⁹ uero abſciſſis & ſepis faciũdæ cau
ſa & culturæ/ſabuci coteneũ/rubus/populus/ſalices/Ve
rum lætius nihil eſt propagine/defixis in terram ſurculo
rum capitibus uitis/fici/oleæ punicæ / malorum generi/
bus omnibus/lauri pruni/Myrti/nucis auellanæ/ſiue eti/
am tranſmiſſis per uaſa fictilia uel qualos ramis tenerio/
ribus/terraq; circumpactis:atq; hoc blandimento impe/
tratis radicibus/biennii ſpatio abſciſſa propagine/ & cũ
qualis illis plantata:

S iſimbrium lætiſſimum naſcitur circa fontes ſtagna &
piſcinas:degenerat in calamĩtham/ſimilitudine ac odo/
Thymbreum re tenus mutatur in mentam ut ſcribũt plinius & Theo
phraſtus:Silueſtre a quibuſdam Thymbreum appella/
tur pedali non amplius altitudine:quod in riguis naſci/
Calamintha tur ſimile naſturcio: quod in ſicco odoratum eſt/ inſeri/
Nepeta turq; coronis anguſtiore folio/ Calamintha calamen/
thuſue eadem fere quæ Nepeta:Immo eadem herbari/
is noſtris:

S eliquaſtrum a ſedendo inquit.M. Varro quaſi ſediqua/
ſtrũ/ ſellæ genus apud ueteres / cuius meminit Higinus
de Caſſiopea & Feſtus/erat & Scinpodium inter ſellas/
accubitaue Vnde Aul.Gellius ſcribit inueniſſe Frontonẽ
Scimpodium Cornelium ĩ Scimpodio græcienſi cubantẽ cum pedes
grauiter ægrotaret: σκιμϖουσ grabatus uel ſcamnũ
ꝓprie: σκιμϖοδιον dicitur & lectulus græcis in quo
pedibus parum ualent quieſcunt:Sella quoq; pro excre
mentis a neotericis poſita:

S erperaſtra infantibus puerulis alligabantur cum ingre/
di docerentur ne uitium contraherent eorum cruſcula:
M. Varro/ Si quis in conſuetudine ambulandi iam fa/
ctus ſit Vacia/aut compernis/Si eum corrigi non conce
dat̃/nõ ſequit̃ ut ſtultæ faciant qui pueris alligant in ge
niculis Serperaſtra ut eorum deprauata corrigãt crura:

S ycomorus arbor moro ſimilis folio magnitudine aſpe/ctu quam ficum ægyptiam uocant/ut huius meminerit Plinius.xiii. Diuus Hieronymus innumeri: Vlp. Iurecon ſultus lib. digeſt. xlvii. titulo de extraordinariis criminibus ſi quis arborem inquit Sycomorum exciderit non leui pœna punit᷑: ꝙ hæ arbores conligant Comata hoc eſt aggeres niloticos per quos incremēta nili diſpenſantur & cohercētur/ Et Cor. Celſus de eadem libro.iii.(ut opinor) Sycamini lachrymam fronti inducūt: hoc nomen apud medicos reperio: Sed cum græci morū Sycaminon appellent/mori nulla lachryma eſt/Sic uero ſignificatur lachryma arboris in ægypto naſcentis quā ibi Moroſycon appellant: τὰ συκάμινα mora: Ficus ægyptia Sycamina

S irpiculum e ſirpis caniſtellum e uincis uocant/ ſiue e uiminibus compactum colligatūue/quādo ſirpare priſcis ligare/& a ſirpis fortaſſe. L. Columella in horto/ Cano iam uimie textum Sirpiculum ferugineis cumulate hiacynthis. Propertius Sirpiculis medio puluera fuere roſam/Vnde & Sirpea Cratis M. Catoni/& faſcinæ gen⁹ fere/Ouidio/ac Sirpirculæ falces patuule inter putādū a putatoribus in uſu recepte/ de quibus. M. Varro in libris linguæ latine/Plauto Sirpuli habētur piſcarii in captiuis quādo uiminum iuncoꝝ ſirporum non unus eſt uſus piſcatoribus: Sirpare

S arcoides oſſe confracto fit quia os diffractum non ſolideſcit: eſt autem nec os nec caro /ſpeciem tamen carnis obtinet: Vnde nomen:

S cholia annotamēta quædam interciſſa pro certorū locorum interpretatiōe adiecta qualia maximi celebrant inde Sciholiographi tāq̄ gloſſemata & ſemicōmētaria talia Diuus Ambroſius Marginalia appellaſſe uidetur nam cōmentaria exactiorem & magis continuatam declarationem continent: Marginalia

S plenia alienis forma nominata de quibus Pollux Dioſcorides & Martialis cui frons dicitur ſpleniata/Spleniū herba Plinio.xxix. Superimponi īquit oportet Spleniū Splenium

ex melle decoctũ lanãq; ſuccidam ex oleo & uino/Aliis
faſciola oculis admota cũ ex ægritudine ſecunda Luce
nimia offenduntur ſplenium uocitatur:

S eris ſatiuum intubum noſtri(ut reor) Endiuiam quam
in genere lactucarum poſuimus/nam lactucæ ſimilis eſt
cibus ſalubris:terra hyeme operitur locis frigidis & can
dida inde uehitur ad acetaria:

S onchus herba cuius duo genera ſunt Dioſcoridi:Agre/
ſte unum & aculeatius: mitius alterum & mollius in ci/
Criſpinus
bis receptum/noſtrates ni fallor Criſpinum uocant alii
Lactucellam & Cicerbitam/ Plinius.xxii. Eſtur & Son/
Heccale theſei
chos ut quem Theſeo apud Callimachũ apponat He/
cale:Caulis decoctus lactis facit abũdantiam nutricibus
colorẽq; meliorem infantium:ſuccus calidus in ſtrangu
ria bibitur:

S entinam nauis partem imam etiam ſciunt Abecedarii
Sẽtinus deus
ſentinus uero deus priſcis appellatus qui a naſcentia a
Vitũnus deus
geneſi/ab ortu ſenſum dat hominibus/ ut Vitũnus qui
Nodinus de⁹
uitam/nam deo uni innumerabilia dederũt nomina in/
Volutina dea
firmitatis ſuæ memores/ut portionibus coleret quiſq;
Hoſtilina dea
quo maxime(ut ille ait ĩdigeret:Nodinus cultus eſt/no/
Hoſtire
dis & geniculis culmorum in ſegete apperentibus: Vo/
Hoſtimentum
lutinam deam uocauerunt ſpica e uaginula exeũte:Ho/
Hoſtorium
ſtilinam/cum ſegete ariſtis iam æquata granum ſubdu/
Redhoſtire
ruit:nam hoſtire erat illis æquare/unde hoſtimentum/
hoſtorium/& redhoſtire gratiam referre:

S tœchadas græcis dici oleas in ordinem digeſtas iam ſcri
pſimus ſed & alias arbores dicere poterimus: nam Pli/
nius libro.iii.Et ſtœchades inquit inſulæ a uicinis maſſi/
lienſibus dictæ propter ordinem quo ſitæ ſunt: στοι/
χορ ordo:

S taticulus ſaltationis genus Plautinus ĩ Rudẽte Toxilus
nequeo leno quin tibi ſaltem ſtaticulũ dem: Macrobius
in Saturn.iocos dicit/uoces demutat ſtaticulos dat:Sal/
tatiõem uero ipſam apud romanos certatim etiam ab
honeſtis conſtat expetitam/Inter duo bella punica inge

nui immo filii ſenatorum in ludum ſaltatorium cõmea bant/& crotala geſtantes ſaltare diſcebãt/ fuit & probis matronarum ſaltãdi cura / dũmodo nõ curioſa uſq ad artes perfectionem nec mollis nimiũ & eneruis / qualis olim Ionica: Saluſtius ſemproniam repræhẽdit q ſalta/ ret elegantius q̃ neceſſe eſſet probæ: Et Oratius car/ minũ tertio Motus doceri gaudet ionicos Matura uir/ go & fingitur artibus Iam nunc & inceſtos amores/ de tenero meditat ungui / Primus Stephanio cũ toga ſal/ tare inſtituit. cum armis curetes ut tradit Plinius. vii. Bel licrepam ſaltationem inquit Feſtus dicebãt quando cũ armis ſaltabant quod a Romulo inſtitutum eſt/ne ſimi le pateretur quod fecerat ipſe cum a ludis uirgines ſabi/ norum rapuit: Pyrrhicen ſaltationem pyrrhicus in cre/ ta ut oſtendit Strabo: Dionyſius Halicarnaſeus: & Soli nus quæ quidem imitatur flexus corporum meditatio optima ad rem militarẽ: ut inquit Plato de legibus. vii. Spartianus in Hadriano Militares inquit pyrrhicas po pulo frequenter exhibuit. Apuleius Pyrrhicam græcani cam nuncupat: & Suetonius ſcribit Pyrrhicam ſaltaſſe aſiæ & bithiniæ principũ liberos: Vnde pyrrhicarii ſal/ tatores. Funebrem ſaltationem Acaſtus monſtrauit: ſed & qui unlgo ludus Pyrrhica dicit Troia inquit Seruius uocatur de quo Virg. v. Troiaq nũc pueri troianũ dic. agmen: Nũc dr̃ Torniamen: quo ludo puerorum eque/ ſtri pugnæ cient ut ille ait ſimulacra ſub armis: nam ſal/ tatiõis ſpecies illa oris colli crurum ac corporis obliquo hinc & inde motu ſcopiam quam dicunt a ſaracenis inſtituta: Dionyſi᷒ Victis ĩdis ſaltationem induxit quæ apud græcos Cordax appellatur ut ſcribit Hatrianus comam etiãnũ producere & mytrã gerere/unguentiſq uti inſtituit:

Saltus uarii apud maiores

Troia tornia/ mẽ: uulgus ba gurdum

Scopia ſalta tio nũc more/ ſca

Cordax

Bacchi iucta

T Olloneni machinā aquariā dixim⁹ a tollendo/qua e puteis aquā hauri re ſolent poſteriora eius ꝑgrauante pondere/Plautus ī rudente/Heus ſic Tolloni gratia cape hanc urnā tibi: Vegetius lib.iiii. rei militaris tolleno nem uocat machinā bellicā nō mul tū puteariæ machiæ diſſimilem/ut a tollendo itidē dicta uideatur: Tollenon inquit dicitur quoties una trabes in terra ꝑalta defigitur cui ī ſummo uertice alia tranſuerſa trabes longior d:mēſa medietate nectitur eo libramento/ut ſi unū caput depreſſeris/aliud erigat:In uno ergo capite cratibus ſiue tabulatis cōtexit machina/in qua pauci collocantur armati: tunc p funes attracto depræſſoq; alio capite/eleuati ponunt in mur:

Tympana an/ tiqua nō ſunt ſimilia nr̄is

T ympana nota ſunt/Crotala quæ Cymbala/Syſtra/crepi tacula/mollibus & ſemiuiris dant:Tympanotriba Plau to & tympāiſta dicit:ut crotaliſta Cymbaliſta:tympania ī margaritis/& crotalia ex Elēcis diximus:Tympanū tu bā cybeleiam Catullus:uas eſcariū Pli.xxxiii.In plauſtris tympana uocat Vergilius ut idem Plinius.xviii.intor/ culo/ Et in faſtigiis ædium tympana Vitruuio libro ter/ tio noīantur:

Bigati

Ceratia

Obolus

T tiobolus numus tris pendens obolos Plautus ī poenulo neq; triobolum ullū amicæ das: & eā ductas gratis: hic trioboli homo dicitur eidē uappa/nugo/nebulo/nullius præcii/& unius(ut noſtris dicitur)Bigatini: nam bigati a nota inter numos habentur:Eſt aūt obolus latine ſcru/ pulus ſex pendens ſiliquas quæ græcis Ceratia hoc eſt quantū lentis octo ſemina: Celſus uero lib.v.obolon ad noſtra pondera relatū paulo plus dimidio ſcrupulo fa/ cere ſcribit:Sed emptos obolo cū dixit Terentius numi genus intellexit/a quo diobolares meretrices Feſto ubi Donatus obolo inq̄ ꝙ eſt ultima numoꝝ ſignificatio:

T eſſera ſignū agnoſcentiæ ī bello Palamedis īuentū/pp coufuſionem & alia euitanda:ut Marii Lar deus Syllæ

Apollo delphicus:Iulii Cæſaris uemis genitrix Vergili⁹ It bello teſſera ſignum:Et Plauto in poenulo Hannonis teſſera hoſpitalis dicta qua cognoſceretur & cognoſceret:Et ĩ Ciſtellaria Melenis Plautina Alceſi marcho adoleſcenti Hic apud nos inquit iam Alceſimarche cõfregiſti teſſeram/quaſi iura hoſpitii amiſiſti:Eſt & teſſera Cubus ĩde teſſella Vitruuius.v.Cubus aũt corp⁹ eſt ex ſex lateribus æquali latitudine planitiaꝶ perquadratum/ Is cum eſt iactus quam in partem incubuit dũ eſt intactus ĩmotam habet ſtabilitatẽ:uti ſunt etiam teſſeræ quas in alueolo ludẽtes iaciũt:In numeris quoq; Cubus dicit̃ cũ omne latus eiuſdem numeri æqualiter in ſe ſe ſoluirũt / ſicut cum ter terna ducũtur:atq; idem ipſe numerus triplicatur: Teſſella Cubus

T opia reſtes Pauſaniæ grãmatico uocantur/& funiculi q in oleo terendo inſtrumentis oleariis circumligantur: In trochlea quoq; partium trium unam topia appellãt ut ſcribit Pollux:Topia item a locis dicta:Spartianus ĩ Hadriano Ttriclinia de caſtris & porticus & cryptas ſed & Topia dituerit:Vitruuius lib.vii.de ratione pingendi in ædificiis:Varietatibus inquit Topioꝶ ornarẽt ab certis locoꝶ proprietatibus imagines exprimentes Item:per Topia cæteraq; quæ ſunt eoꝶ ſimilibus rationibus ab reꝶ natura procreata/Et lib.v.Satyricæ ſcenæ ornantur arboribus/ſpeluncis/montibus / reliquiſq; agreſtibus rebus ĩ topiarii operis ſpeciẽ deformatis:Sed & uitiũ pgulas quidã Topias ẽt appellant utcũq; a Topiis topiario operi nomen iditum:Sunt & Topiarii ſerui Vlp.de fonde inſtructo lib.xxxiii.digeſt. Atrienſes inquit Scopiarii ſed etiam ſi uiridaria adſint topiarii: Pergula

T hoes lupoꝶ genus Plinio lib.viii. procerius longitudine breuitate crurum diſſimile uelox ſaltu/uenatu uiuens: ĩnocuũ homini:per hiemes hirti/æſtate nudi ſunt : quos cum leone diſſidere ſcribit lib.x.& cecos parere / ueluti canes lupos & panthẽras:adiicit Pollux ſimilẽ uulpi uoce:Arrianus lib. viii. geſtoꝶ Alexandri magni : Tigrim Atrienſes

Thoes

Ceruarius lu/
pus

Chaus
Raphius

Indicam ualentiorem elephantó ſcribit cuius caput in/ ſiliens ſtrenuo ſaltu complexu ſtrangulat:& hæ inquit quæ a nobis uidentur quas tygridis uocabulo appella/ mus Thoes ſunt/alterius generis feræ uariæ maiores ta men q̄ aliæ Thoes/Opianus poeta thoes panthera & lu po naſci tradit Lupina capitis effigiæ/ maculis pardorū Ariſtoteles ſecundo hiſt. animalium de thoe meminit: quem Theodorus Gaza Ceruarium lupum interpreta/ tus eſt:Et Plinius Chaum uocat:Nam libro. viii. Pom/ pei magni primum ludi oſtenderunt Chaum quem gal li Raphiū uocabant effigie lupi / pardorum maculis/ & paulo infra ſunt in eo inquit genere qui Ceruarii uocan tur/qualem e gallia in pompei magni arena ſpectatum diximus:ex quibus omnibus facile crediderim non uni us generis haberi Thoes: An autem decepti ſint i nomi/ ne aliqui:doctioribus æſtimandum relinquo:

Thryallis ellychnium funiculuſue qui in oleo lucernarū ſtans uritur:& flammam producit:ab herba nomen ſor titur:niſi potius illa ab Ellychnio:quando in lucernis el/ lychnii uice utamur:de qua Plinius.xxv. Tertia lignitis uocatur: ab aliis autem Thryallis foliis ternis aut cum plurimum quaternis craſſis pinguibuſq; ad lucernarū lumina aptis:eundem & Phlomon græci uocant φλοξ flāma latini uerbaſcum: & medici herbarii complures taxum barbatum:alii Sthrellam e genere ſpicatarum.

Phlomon
Taxus barba/
tus

Tuceta condimenta lautiſſima & cibi regii Fulgentio:Cal limachus.Ambroſio redolent tuceta ſapore.Perſius Pi/ gues patinæ tucetaq; craſſa/ Apuleius.Naribus iam mi/ hi ariolabar tucetum perq̄ſapidiſſimum:

Tomacula e carne minutim conciſſa / uel Iocinore ſuillo fruſtatim diſſecto / fieri ſoleut / additis caſeo paſſulis & Aromatibus:Vſi ſunt & ueteres / nec ſcio an alia condi/ tura:legimus.n. Diuiniq; tomacula porci:

Tetanothra medicamenta ſunt erugandæ extendendæq; cuti in facie aptiſſima:pſillothris non diſſimilia/ ſed ho/ rum ad pillos uellendos uſus eſt:& poſtq̄ uulſi ſunt / ne

unq̃ uel ſero renaſcantur:ut diximus:

T rabea ueſtis genus:Trabeis uſos inquit Plinius.viii.acci/pio reges: hinc Oui.i faſtis Trabeatus dicitur Quirinus & augurum quoq; ueſtis fuit trabea : Sed Trabeatam apertionem legimmus Trabeationem a trabibus: Trabeata Trabeatio

T iara capitis uelamen ĩ uſu frequenti olim perſis & phrygibus de quo Diodorus Herrodotus Hieronym⁹ & Innumeri:Sidonius Tiaratos reges dixit caput Tiara uelatos quos græci Tiarophoros uocant : Cidaris omnino alius eſt a tiara apud Perſas reginm capitis inſigne hoc cerulea faſcia albo diſtincta circuibat ut ſcribit Q.Curtius primo geſt.magni Alexandri: Tiarati reges Tiarophori

T urunda Catoni cum dicit fiſtulam quæ turundam non recipit/erit linamentum tentaq; ulceribus & uulneribus immiti ſolita:Nam & turunda eſt panificii genus quod nutrices exhibere ſolent infantibus/& ancillæ pullariiq; auibus cohortalibus ad ſaginam:Idem Cato Dum poteris facere Turundas/& aqua/des eſcam temperatam M. Varro Gallinas farciunt inquit turundis ordeaciis Nonius Turunda ut libum ſacrum quoddam/& ex farre genus panificii:M.Cato de liberis educandis/alia fert libum/ac Turũdam græce phomon dicitur quaſi Bucces boluſue/hodie e noſtris paganæ placentã focaceam furnaceáq; turundam appellant: De linamento Cornelius Celſus cum alibi non ſemel tum libro.v.Emplaſtro illita linamenta diſponi per plagam/ deide emplaſtrum ſupra dari: Item : Si caro ſuper creuit modice reprimit ſiccum linamentum/uehementius ſquamma æris: Sed eidem libro.ii. ſtupa quæ cucurbitulæ coniicitur ut flãmæ ſpiritu corpori adhæreat linamentum nominatur: Sunt enim & medicinales cucurrbitulæ eo artificio cõpoſitæ/ut abſq; ignis miniſterio ĩpreſſæ cutem apprehẽdant & ĩhæreant:per Linamentũ quoq; lib.iiii.funiculũ lucernæ ĩtelligit Admouere oportet naribus ait extĩctũ ex lucerna linamẽtũ/uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odoris ſupra retuli quod mulierem excitet : oris autem Phomon Lucernæ funiculus

liniaměta dici manifeſtariũ eſt/dicũtur & in coloribus: Plinius.xvi.ad liniaměta modo cõchilii colore inſignis:

T innitus aurium morbus diu perſtans in aure/ut Sibilus ſonitus/& murmur/de quibus Auicenas cretus medicorũ:Plinius.xx.de cumino Auribus inſtillatur ad ſonitus atq; tinnitus cũ ſceuo uitulino uel melle:Eſt & momentaneus tinnitus aurium Idẽ Plinius.xxviii. Quin & abſentes tinnitu aurium præſentire ſermones de ſe receptum eſt:Plautus in rudente/Aedepol tinnimětum eſt auribus Primus præſagium ex aurium tinnitu litteris mãdauit Poſſidonius.

Aurũ pſagiũ a quo

T' rachoma palpebrarum aſperitatem appellant: ut aſperas e Chamis cõchas Tracheas/nam Chamæ leues Liæ dicuntur quas Romæ Tellinas uocant & Vicatim circunferunt uenales:

T enaſmus & græcis Teneſmos frequẽs eſt ſed fruſtrariũ irritũq; cacandi deſiderium/non ſine inflãmatione & tumore ſedis muccoſa & ſanguinolẽta quædam interdũ deiiciẽtis: Celſus.iiii.In tenaſmo frequẽs æque ac in torminibus deſidẽdi cupiditas eſt/æque dolor ubi aliquid excernitur: deſcendunt autem pituita mucciſq; ſimilia interdum & leuiter cruenta:Plinius.xxxii. de oſtreis Eadem cocta cum mulſo Tenaſmo qui ſine exulceratione ſit liberãt.Idem.xxviii. Tenaſmos ideſt crebra & inanis uoluntas egerendi tollitur poto lacte aſinino/ uel bubulo:Plurimum nãq; ut ille inquit. xxvi. negocii humano generi aluus exhibet/ cuius cauſa maior pars mortaliũ inuit alias enim cibos non tranſmittit/alias non cõtinet alias non capit/alias non conficit:Eoq; mores uenere ut homo maxime cibo pereat: peſſimum corporum uas inſtat ut creditor & ſæpius die appellat/ quando ſat bis etiam non eſt:huius gratia precipue auaritia expetitur huic luxuria conditur/huic nauigatur ad phaſim/huic profunda uada exquirũtur:& nemo uilitatem eius æſtimat conſummationis fœditate:

Lac aſininum prodeſt

T elum morbi genus i inteſtinis cũ dolore/unde Serenus

Eſt & uis morbi quod Telum cõmemoratur cum ſubi/to dolor inſanus furit incitus ictu Telum miſſile omni/bus notiſſimum:In doloribꝰ autem & paucis aliis mor bis confert īfirmum iactare uel cõmouere: Acleplademferunt medicum illum celeberrimum lectos penſiles pri mum excogitaſſe quoꝗ motiũculas uel iactatione ſom num ægrotis induceret/ægritudines leuarentur: Lectoꝗ penſi/lũ inuenta

Thymũ uerruculã cui magnitudo ſit ægyptiæ fabæ no/minant ad cutem tenuis eſt: ſupra latior ſubdura & in ſummo peraſpera/idꝗ ſummum floris thymi repreſen tat/Vnde ei nomen eſt:ſubrubet & īterdum ſanguinem fundit Vt ſcribit Cor.Celſus li.v.Extuberat in palmis ĩ/ferioribuſꝗ pedum partibus/ fœminibus ſede & geni/talibus ubi peſſima eſt:Thymus herba apibus ex petita:

Therioma ulcus per ſe naſcitur/& interdum ulceri ex alia cauſa facto ſuperuenit ĩ uiribus ĩterim & ſede aliiſꝗ par/tibus colore liuido uel nigro/ odor præterea illi fœdus: multuſꝗ & muco ſimilis humor ſerpit cum inflamatio ne/dolore/& febre interdum/naſci ex eo nunꝗ ſolet ul cus Herpes Eſthiomenos græcis ut tradit Cor.Celſus.v. quoniam celeriter ſerpendo corpus oſſa ad uſꝗ deuo rat inæquale/& cœno ſimile/odore ĩtolerabili:utrumꝗ ſicut omnis cancer fit maxime in ſenibus uel his quoꝗ corpora mali habitus ſunt: Herpes Eſthiomenos

Trulla a trua uas Plinio/Iuuenali/Horatio/Martiali/&.M. Varroni in lingua latina qui & de Trulleo & Truæ ori/ginem refert: Vnde detrullare Apicio de trulla in trul/lam mittere: Bacrionem inquit Feſtus dicebant genus uaſis longioris manubrii: hoc alii Trullam appellant: erat & Baccar uas uinarium ſimile bacrioni:Trullas pa ropſides peluis inter uaſa ponit Pomponius tit. de Au. & arg.leg.lib. xxxiiii. digeſt.Eſt & trulla cementarii in/ſtrumentum quo calcem diſponunt in opere faciundo & tectoria complanant poliuntꝗ: hinc Trulliſſare Vi/truuio libro quinto/Primum teſta cum calce trulliſſetur deinde opere albario ſiue tectorio poliatur:& vii. Trul/ Bacrio Baccar Truliſſare

liſſatione inducta p arenato teſta dirrigatur: Diuus Hieronymus Hamos.vii. Ecce dominus ſtans ſuper murū litum,& in manu eius trulla cementarii:

T udicula qua cōmouemus liquida & alia: Vnde Tudiculare cōmouere Nonio: Varro in marcipore: Hæccine nobis te ne tudiculaſſe: Celſus. iiii. Tum infundere cruda oua,tudiculaq; miſcere, Spathæ Plinio trigeſimo quarto in mentione eruginis laminæ fere ſunt & ueluti tudiculæ ac uerucula aduerſandum, Alii inquit delimatam æris ſcobem aceto ſpargunt uerſantq; ſpathis ſæpius die,donec abſumatur:

Tuditan⁹ qre **T** udites a tondendo mallei appellati ut ſcribit Feſtus Vnde cuidam cognomen Tuditano inditum q capur malleo ſimile haberet:

T rahæ & Traheæ a trahendo ploſtella lignea abſq; rotis quibus per hiemes niuium præſertim tempore utuntur ruſtici buſſequæ: ueluti uehem dicimus a uehēdo plauſtri genus, Plinius trigeſimo ſexto: Amplitudinem cauis eam feciſſe proditur: ut uehem fœni large onuſtā tranſmitteret: Sunt eidem xviii. uehes fimi: Vtitur hac uoce & Mar.Varro:

T ribula tribulumq; genus tractorii uehiculi ut Cylendrus fere niſi q Strias habet: quo uinctis iumentis in area teruntur fruges maturæ: Vergilius, Georgico.primo Tribulaq;,& Traheæq; & iniquo pōdere raſtri: Vnde Tribularium Columellæ: ut contribulare Plinio: nam meſ-

Tribulus ſis ipſa eſt ubi tribulis in area ubi equorum greſſibns exteratur:& ubi perticis ligula iunctis flagelletur: Tribulus uero herbæ genus eidem Vergilio frumentis nocens, Idem Plinius.xviii. Nam lolium & tribulum & carduū, lappamq; non minus q̄ rubum inter frugum morbos potiuſq̄ inter ipſius terræ peſtes numerauerim, Ouidius quinto Metamorph. Lolium tribuliq; fatigant triticeas

TibuluſItem meſſes, Sed eidem.xx natural.hiſt. Tribuli unum genus In hortis naſcitur: Tribulum etiam noſtri uocant in ſtagnis & paludoſis naſcentem herbam folio intus candē-

te fructu obducto nigro acutoq; cortice/qui eſui eſt: ut
caſtanea: Thraces ad Strymona eius nucleo uiuunt pa/
nem facientes prædulcem & qui contrahat uentrem:
Et quoniam tricuſpidatus eſt/telum ad eius ſimilitudi/
nem tribulum uulgo appellant quod circum mœnia Tribulus itē
uallumq; obſeſſi ſpargere ſolent: ut cūq; enim cadat cu/
ſpidem e tribus unam ſurſum intendit: Muricem dicūt Murices
Vnde Plinio ipſi.xx. Spinoſa carduo folia muricatis ca/
cuminibus: Murices ſcribit Nonius ueteribus dictas ſa/
xorum aſperitudines/ac tela omnia:

T renetica tibia lamentabili uoce & querula/Trenos la/ Trenos
mentatio Trenodium cantus lugubris/Cares populi ut
ferunt ea uſi in luctu ut aptiſſima/etiam ſi lugere defun/ Trenodium
ctos ſupercaneum merito: quis dixerit:

T alus græce σφυρον in pedibus quorumdam quadru/
pedum ueluti biſulcorum/ouium/bouum/caprarum/cer/
uorum/damarum & id genus aliorum/nam digitos
habentes talis carent/neq; prioribus pedibus omnino
ulli ſunt inquit Plinius undecimo: Item hominem qui
exiſtimarunt talos habere facile conuicti: Eſt autē talus
rectus in articulo pedis/uentre eminens concauo/in uer
tebra ligatus: Ariſtoteles quoq; homini talos eſſe non
ſcribit: Plinius libro uigeſimo ſexto: Talis uero cum ait
tumentibus limus aquaticus cum oleo ſubactus mire
prodeſt/& trigeſimo primo de muſco/aquarum/oleo
mixto talorum dolori tumoriq;: & Horatius: ad Talos
ſtolla demiſſa/ac alii etiamnum talos in homine nomi/
nantes in proprie & per quandam ſimilitudinem loqui
uidentur: Sed & Talaris ueſtis dicitur & Talipedare pri Talipedare
ſci dixerunt inquit Feſtus uacillare/& quaſi talis inſiſte/
re/Celſus quoq; libro ultimo de talo luxato/Neis talus
qui totum corpus ſuſtinet parum cōfirmatus neruis fe/
rendo oneri cedat/rurſuſq; prorumpat: Ad ludum uero
Tali aſtragali dicuntur in columnarum etiam Spiris
Vitruuio nominati/& Plinio uigeſimo ſexto in nomi/
nibus herbarum:

T onſæ remi Feſto ꝙ tondentur ferro Ennius de remigi-
bus pone petũt ex in referũt ad pectora tonſas meminit
Tonſus & Vergilius Tonſus pro tõſura/Actius in Amphitrione
Mulier funeſta ueſte:tonſu lugubri:utitur & Plautus:

T hymiaterium uaſculum quo diis exhibebantur odores
Acerra in ſacrificiis īter quos Thymiama:Talis fere Acerra no-
bis eſt arca thuraria ut inquit Feſtus/Thuribulũ a thure
īter odores uno ſacerdotes nũc appellãt:Cor. Celſus.v.
in malagmatis ſæpe miſcet Thymiama/& in illo maxi-
me quod auxiliatur pedum doloribus: Thymiama in-
quit aceto liquatum: In cõuiuiis quoqꝫ odores/& ſuffi-
tus odoramentorũ adhibuere ueteres. Plautina Erotiũ
in menechmis ſternite lectos/Incẽdite odores/ Mũditia
Illecebra eſt omnino amantiũ:M. Cicero Tuſc.queſt.v.
aderant unguẽta coronæ incendebãtur odores: menſæ
cõquiſitiſſimis epulis extruebãt:fortunatus ſibi Damo-
cles uidebatur:Odorata ligna tãtũ in uſu Arabis:Sabæi
Thuris ligno coquũt cibaria:alii myrrhæ: odore ſtiracis
ſuffiunt tecta:

T orques uirile colli ornamẽtum ex auro argentoqꝫ: Inde
Manlii cognomen torquatus/torque aurea gallo detra
cta ſingulari certamĩe:Plinius.xxxiii. Auxiliares quippe
externos torquibus aureis donauere: at ciues non niſi
argenteis:

T emnici dentes primores quatuor quia ſecant a græcis
uocantur & Gelaſini ꝙ in riſu exeruntur:hos cingũt Ca
Dẽtium noĩa nini a canibus dicti: Inde maxillares genuini & molares
aliquibus crediti:Dentes ipſos omni oſſe duriores flaua
bilis breui exedit/ quæ p uniuerſum uitæ tẽpus tunicã
quæ bilis ueſſica dicitur/nõ rodit:cum affectibus maxi-
me ſit expoſita:quod euenire creditur: quoniam a natu
ra ita eſt ſancitum / ut eam tantum ueſſicam inhabitet:
ideoqꝫ ipſam minime lædit/Magnũ enim remedium in
Lege Cabalũ de theriaca quit Aphrodiſæus contra dolorem/naturæ nomen eſt:

T heriotrophium a ferarũ educatione nomen accipit:θηρ
fera:Vnde Theriacæ medicamentum nobile de quo di-

ximus & Theriace uitis cuius uinum & uua contra ſer-
pentium ictus medetur: Nicandri quoq; Theriaci libri
i quibus remedia ſcribit aduerſus uenena & feras uene-
natas: Theriacos quoq; paſtillos ide dictos legimus: niſi potius a uiperis quæ in eis miſcentur nominatos uelis: nam Theria uiperas dicunt/& Echidnas e ferarum etiã genere: Plinius.xxviii. Fiunt & e uipera paſtilli qui The riaci uocantur a græcis: **Theria**

T eramnon coctibile græci dicunt & Ateramnon incocta bile/de quibuſdã maxime leguminibus: Theophraſtus licet græce. viii. de plantis/ Sunt.n.loca per multa quæ ſemper coctibilia ferant/& alia quæ incoctibilia: ſed om ni quaſi ex parte loca tenuia coctibilia potius reddunt; dicitq; in faba & lente hos affectus præcipue ſentiri/uel quia maiorem i modum affici nata ſunt: uel ꝙ propter frequentiorem uſum magis appareant: Plinius.xvi. Scri bit glandem fageam ſuem hilarem facere/carneq; cocti bilem & leuem/ac utilem ſtomacho: Coctiuum nos co ctibile diximus: **Coctiuus** **Coctibilis**

T riglyphi de quibus ſupra contra tignorum fere præci-
ſiones in fronte ſunt poſiti: Habent hi ſua capitella/regu lam unã i latitudinis medio deformatam/femur quod μεϱοσ græce dicit̃ mox canaliculos/altera duo femo-
ra ideſt prominentias/& in extremis partibus ſemicana liculos qui interuertuntur: eorum interualla quæ ſunt in tertignia Metopæ dicuntur: ωπασ.n. græci tignorum cubilia & aſſerum appellant uti noſtri ea caua columba ria ut inquit Vitruuius libro.iiii. Vnde eidem ſunt in ex-
tremis angulis Semimetopia: **Metopæ**

T omicem funiculũ reſtem dicimus: Vitruuius.vii. Aſſeri-
bus diſpoſitis tum tomice ex ſparto hiſpanico harundi nes græcæ tonſæ ad eos uti forma poſtulat religentur: Eſt autẽ α ϖο τησ θωμιγγοσ quod ſpartũ ſignifi-
cat: nõ tamen aſpiratur: Naſcitur ſpartũ in hiſpania cite riore ut tradit Plini⁹.xviiii. hinc ſtrata ruſticis eorũ: hinc ignes faceſq;: hinc calceamina/& paſtorum ueſtis: Eſt & **Spartum**

miraculum inquit æſtimare quanto ſit in uſu omnibus
terris nauium armamentis / machiniſq; ædificationum
aliiſq; deſideriis uitæ: apud nos conuoluũtur funes e cã
nabe: Iunco græcos ad funes uſos nomini cedere poſſu
mus / quo herbam eam appellant: σχοινοσ iuncus fu/
niſq;: eſt ẽt unguentum peſſimi generis inquit Feſtus a
quo ſcorta uilia ſardida putentia Schœniculæ appella/
tæ / Plautus in pœnulo Alliſiras ſchœno delibutas ſerui
licolas ſordidas:
T hyroreon locus inter duas Ianuas: Vitruuio libro.vi.
T eletas expiationes dicũt & cõſecrationes theurgicas de
qbus Plato / Porphirius / Platonici omnes / & Diuus Au/
Theurgi guſtinus in diuina ciuitate: Porro qui animarum expia/
tiones pollicentur Theurgi & aliquibus Theurgici uo/
cant: ipſa purgatio Theurgia / de Teleta / Apuleius in aſi/
no aureo: Ateleſtos non initiatus:
T ragos Spongias e maribus duriores uocant inquit Pli/
nius.xxxi.nam molliſſimũ earũ genus ſunt peniculi: Pe
nicilli ue naſcũtur autẽ in mari ſaxis adherentes ad uſus
plurimos mortalium ut calceis menſis columnis paui/
mentis podiiſq; ut inquit Vlp.xxxiii.digeſt.extergendis
Scribit Suetonius Veſpaſianum Cæſarem: procurrato/
rum rapaciſſimum quẽq; ad ampliora officia ſolitũ ex
induſtria promouere / quo locupletiores mox cõdemna
ret / quibus uulgo quidem pro Spongiis uti dicebatur /
q; quaſi ſiccos madefaceret / & exprimeret humentes
peſſimum earũ genus Aplyſiæ qui a elui nõ poſſunt ut
illotariæ: Spongiæ item dicũtur ex quibus aſparagi p/
ueniunt / ut refert / Plinius.xviiii.qui & in menta ſpõgias
Spongiæ uocauit / Seritur menta inquit planta / uel ſi nũdum ger/
Spongioli minat / Spongia: eſt enim quædam affinitas in hoc / aſpa
ragis & mentæ: In humore pratorum naſcũtur & ſpõ/
giæ fungis adnumerãdæ / quos ſpõgiolos appellauim?:
T itillatio & titillatus græcis γαργαλισμοσ motiuncu
la dulcis quædam / & pruritulus ille qui maxime accidit
tactis leniter alis plantis pedum / cauo uolæ in manibus

lateribuſq; riſum mouẽs ut ſcribit Aphrodiſæus: Vnde transfertur ad ſenſus aliaq;/Hinc Horatio titillet gloria Ciceroni primo de finibus/ Voluptas quaſi titillaret ſenſus eſt nãq; uoluptas egregia titillatrix:

T repteria merita nutricationis græci dicunt quæ parentibus & nutricibus æque reddenda ſunt: nutrix.n.altera mater:ſunt autem qui matri præſtent:ut illa apud Valeriũ max. Filia quæ damnatam ultimo inedia ſupplicio parentem uberibus admiſſa diu aluit in carcere/ Sũt & qui nutricibus Trepteria debita & Lac quoq; reddant corollarium dulciſſimum:

T vpus forma exemplar: Inde Protypa quæ Prototypa: Archetypa: & Ectypa de quibus iam dictum eſt etiam ſi ectypa ſunt qui credant illa quæ ab archetypo ita adfabre producunt in puluiſculo illo optime compoſito non ſine formis fabris qui ſunt fuſſores/ut eadẽ uideantur:nam puluiſculus geometricus de quo Apuleius/Perſius/cæteri omnino alius eſt: Vt illi etiam delicatiſſimorum odoriferi puluiſculi ad ſuaueolẽtiam/quæ matrõnas inuitet:

Protypa
Prototypa
Archetypa
Ectypa

T oros muſculos in lacertis cruribuſq; carnoſos non ſine neruis uocant:unde Toroſus:

T rientalis materia Vitruuio.x.ad ſcapos quos triẽtes etiã uocat/erit a menſura/q; eſſent aſſeres ſcapiue: machinæ quatuor unciarum:quæ per trientem ſignificatur ſicuti herbæ Trientalis & quincũcialis appellãtur quarum folia trientis & quincuncis fuerint amplitudine:

Triens

T rientes uſuræ cum e cẽtenis quaterni in ſingulos annos capiuntur/ſicuti quadrantes cum terni quincũces cum quinq; & cum ſex ſemiſſes & Beſſales cũ octo dicunt de qbus multa Hermolaus cõtra opinionẽ Iurecõſultorũ:Scribit capitolinus Antoninũ piũ Cæſ. fœnus Triẽtarium hoc eſt minimis uſuris ut fœnuſculũ exercuiſſe & Alex. Seuerus Imp̃ator Vſuras fœneratorũ cõtraxit ad triẽtes/Idẽ Cõſules Senatores ſi fœnerarẽt uſuras accipe prio uetuit/niſi aliqd muneris gr̃a poſtea ũ iuſſit ut

Iurecõſultorũ
& Hermolai
cõcertatio

ſemiſſes accipent & munus ſuſtulit: ut refert Lápridius Plinius noſter.xiii. Ex his tamen uſura inquit multiplicata ſemiſſibus: quæ ciuilis & modica eſt Nam grauiſſimæ quæ aſſibus exercebantur nautico ī primis fœnore quæ Centeſimæ uocantur:

T enontes a rigore nerui collum & ceruicis ſeptem uertetebras firmant & continent quæ alias defluerent: Cor. Celſus.viii. Vtrinq; recti inquit ualenteſq; nerui collum continent Tenontas græci uocant: ubi tamen librarii Cerotas ſcripſere: Eadem ratione neruum a poplite in calcem procumbentem atq; inde in pedes ſparſum digeſtumq; Tenonta appellant.

Corneli Celſi Locus

T hericlea ab inuentore pocula nominata græcis celeberrima: Plinius.xvi. Celebratur & Thericles nomie: calices ex Terebintho ſolitus facere torno:

T ilia arbor græcis Philyra unde Tiliacræ faſciæ & tabulæ ſed ex īterioribus quoq; corticibus ulmi tunicæ tiliæ uocātur Plinio.xxiiii: Corticis utiq; interior tilia lepras ſedat & mox Idem preſtant & tiliæ corticis: ut ſit fere Tilia e libro arborum: idem auctor xvi. de Tilia inter corticem inquit & lignum tenues tunicas multiplici membrana e quibus uincula Tiliæ uocantur: Tenuiſſimum corium Philyræ coronarum lēniſcis celebres antiquorūq; honore: Sunt & Philuræ pagellæ eidem Plinio lib. xiii. in mentione papyri chartæ diuiſæ acu ī prætenues & q̄ latiſſimas inquit Philuras:

Philyræ Philuræ

T oxica uenena quibus armantur ſagittæ dici ſunt q credant a taxo arbore cuius baccæ in Hiſpania præſentarii ſunt ueneni: Et uaſa Viatoria ex eius materia facta uinum inficere ueneno a gallis eſt receptum: Lœtalis & ſub ea arbore ſomnus in arcadia: Clauus æreus infixus trunco malitiam adimit Plinius auctor.xvi. alii uero q; Toxeumata miſſilia græce dicantur Nūc mala omnia uenena uulgo Toxica dicuntur: Deleteria lectifera quæ ſunt græci uocant:

Toxeumata

Delecteria

T ragula haſta Nonio Saluſtius hiſt. iii. Vt Metellus ictu

tragulæ ſauciaretur. Feſto Pomp. genus eſt teli q̄ ſcuto infixa trahatur / de illa & Gellius in telorum mentione libro.x.Haſtæ ipſæ(ut nunc quoq̧) apud ueteres fraxineæ cōmendabantur talem Achillis fuiſſe memorant: Plinius. xvi. obedientiſſima quocūq̧ in opere fraxinus eadem corylohaſtis melior/cornu leuior/ ſorbo lentior: Eſt & retis piſcatorii genus tractile/plinius.xvi. de ſubere/uſus eius inquit anchoralibus maxime nauium piſcātiūq̧ tragulis & cadorum obturamētis:Plautus in pſeudolo At uolui iniicere tragulam in noſtrum ſenem: Rhetis gn̄s

T etrapharmacum medicamentnm inter emplaſtra ad pus mouendum:Celſo libro.v.a compoſitione nomen ſortitur:habet.n.cære/picis /reſinæ/ſeui taurini aut uituli ni pares portiones:ſicut eidem Eneapharmacū a rebus nouem quibus conſtat a ſeptem & decē ut heptapharmacum:Hadriano Cæſari fuit Tetrapharmacum quo in cibis unice delectabatur:Phaſiano ſumine perna cruſtulo:Et Pentapharmacum reperiſſe Aelius uerus cæſar dicitur:hoc eſt ſumen/Phaſianum/ Pauonem/cruſtulatam & aprunam ut ſcribit Spartianus. At olim ut inqt Feneſtella Tripatinum appellabatur ſumma cœnarum Lautitia: nomen a tribus patinis una Murenarum/alia luporum/tertia myxonis piſcis: Pētapharmacum Tripatinum

T eredo capite ad portionem graui lignis infeſta eſt ut Tinea & culicibus ſimilis Trips/ In mari teredinem ſentiri tantum nec aliam putant inquit Plinius.xvi.Sunt & inter ligni uermiculos Coſſi:olim in cibis recepti & altiles facti a quibus rugoſi natura corporis homines priſcis Coſſi dicebantur: Sanant ulcera omnia ſicut ulnera recentia cōglutinant terreni adeo ut neruoſq̧ abſciſſos illitis ſolidari infra ſeptimum diem Democritus perſuaſerit:Eſt & qui Ceraſtes uocatur nomine ſerpentis cornutæ/naſcuntur ut plurimū putreſcente ſucco/uel ipſa materie A uehemēti amaritate deffenditur cupreſſus/ ſicut a duritia buxi materies: Tinea Trips Coſſi Ceraſtes

T ragopogon herba pratenſis in acetariis recepta / caule

paruo foliis exilibus croco ſimilimis/ radice longa dul/ ciq;/Come etiam nominata de qua Dioſcorides & Pli/ nius.xxi.&.xxvii.

Come

T utulum Placiades pallium ſcribit eſſe quo ſacerdotes tuendi gratia/caput operibant inter ſacra: Vnde tutulos ſacerdotes dixit. M.Varro/in Pontificalibus & in libris linguæ latinæ Tutulum refert uocare fœminas conuo/ lutos ad uerticem capitis crines/ quos habent uti uela/ tos/Tutulatoſq; dictas eos qui in ſacris habere ſolēt uti metam(id tutulus appellatur)Et Feſtus/Tutulum iquit dicebant flaminicarum capitis ornamentum uitta pur/ purea inexa crinibus/& in altitudine extructum: Tituli uero priſcis milites uocati quaſi tutuli q̄ patriam tuta/ rentur:unde Titi pronomen ortum eſt:

Tutulus
Tutulati
Tituli
Tutuli
Titus

T urbo inter repentinos & uehementes flatus proxima quæq; proſternit/ut in libro de mundo ſcribit Apuleius idem ardentior accenſuſq; dum fuerit Preſter uocatur amburēs cōtracta & proterens ut notāt Plinius libro.ii. Preſter quoq; ſerpens ictu inflāmans Lucano:Eſt & Ty phon quem uibratū Ecnephian Seneca in naturalibus queſt.dici auctor eſt: Idem Plinius Vorticem inquit fa/ ciunt qui Typhon uocatur ideſt uibratus:Sed tamen ut Ecnephian non eundem & Typhonem uelit:de Ecne/ phia in ſuperioribus:

Preſter
Typhon

T hriſſæ piſces non improbati in cibis/in Pado laudatiſſi/ mi optimos mittit & Tibris Laciæ a Ro.' dicuntur/nos Chepias uocamus quæ ob oſtiis contra torrentem aſcē dētes ſaxoſum nactæ alueū emacreſcūt & improbant:

Laciæ
Chepiæ

T riſtega a tribus ſtegis ut diſtega a duabus/ Stega nauis proſceniū tabulatū/ponitur & pro tecto cōtignatiōe ue unde hypoſtega opertæ ueluti ſub tecto ambulatiōes: Plautus in bacchidibus ut aſſedi in ſtega dum circūſpe/ cto atq; ego tum lembū conſpicor/& in Sticho fine ad/ uocatis ibidem in cercuro in ſtega:Ezechielis.xlii.Triſte ga enim erant & nō habebant colūnas:

T rochus ludi genus notiſſimum/cū pilam ligneam in cir

culum ferreum terræ fixum/& ſeſe cum i latera feritur uertentem immittere ſtudent luſores:uel ligneum turbinem ſcutica loroue agitátibus rotantibuſq; pueris/τϱοχος rota/Turbo etiam græcis: Martialis diſtichon eſt i apophoretis cui⁹ lema eſt trochus me ducēte rota eſt das nobis utile munus Iſte trochus pueris at mihi canthus erit Cantho autem extrema capitis rotarum uinciri ſatis notum eſt/Vergilius æneid.vii. Ceu quondam torto uolitans ſub uerbere turbo/ Quem pueri magno in gyro uacua atria circū Intenti ludo exercēt ille actus habena/ Curuatis fertur ſpatiis: ſtupet inſcia turba impubeſq; manus mirata uolubile buxū/ Tibullus Nāq; agor ut per plana citus ſola uerbere turbo/Quem celer aſſueta uerſat ab arte puer: Canthus

Terūcius numi genus parui præcii unde noſtrates etiam nunc Tetunci facere paſſim/pro nihili facere nihili pendere/parui ualere dicunt/uulgo tamen addentes.s. litteram/& Sterūciū nominantes:Plautus in captiuis/ Neq; ridiculos iam teruncí faciunt.M. Varro in libris linguæ latinæ: Libella q; libram pondo æris ualebat/ & erat ex argento parua/Simbella q; ſit libellæ dimidium/ quod Senus aſſis:Teruncius de tribus unciis qd libellæ quarta pars/ſicut quadrans/aſſis: Sterūcius

Technì ars/diſciplina/Vnde operis Galleni titulus eſt Technē dicitur & dolus/hinc Terentio Techna Parmeniōnis/Sutella/aſtutia/Plautus in captiuis Ego erūnatus deattuatus ſum miſer huius ſceleſti technis qui ut libitum eſt ductauit dolis:Idem in caſina poſſis ne nec ne clam ſutellis tuis eripere caſinam uxorem: Technitis artifex Technopægnion artis ludus: Auſonio ubi potius legas Erotopægnion quod ē amoris ludus unde & lælii poetæ Erotopægnia Gellio citata:Calotechnos bonus/Cacotechnos malus artifex Et Texitechnos: Plini.xxxiii. artis labefactator/ ſiue ut aliis Cacizotechnos artis ſuæ improbator: Auſonii locus enucleatus

Verſura

Erſura flexus a uertendo notiſſima: & uerſuti quoq; mentes ad malitiā uertuntur/& inata uerſutia: Sed uerſura quoq; a uertēdo dicitur creditoris mutatio: contracto debito mutuaticæ pecuniæ/in ſolutione primi debiti: nam uertere eſt mutare: Maroniana uenus æneid. primo: Quæ

Vertere

te genitor ſententiā uertit: Verſuram facere inquit Feſtus/mutuam pecuniam ſumere ex eo dictum eſt q̄ initio qui mutuabantur ab aliis non ut domum ferēt ſed

Vertere ſolū

ut alii ſoluerent: uelut uerterent creditorem ideſt mutarent: unde uertere ſolum decoctores dicuntur cum ob ĩgens æs alienum mutant locum: quiq; ultroneum ſibi

Verſus

exilium indicunt: Eſt & uerſura & uerſus in re ruſtica: Plinius (omitto cætera) de arboribus arbuſtiſq; diſponēdis. xvii. Aſpectu grata quocumq; modo intueare in ordinem ſe porrigente uerſu: nam uerſus in poetica notiſſimi: habet & ſuos uerſus oratio proſaica & quolibet ſcriptio ulgus lineas uocat:

V ligo naturalis terræ humor ab ea nunq̄ recedens Inde uliginoſus ager q̄ ſemper humidus eſt: Vergil. Georg. ii. pinguis humus dulciq; uligine læta: Plinius. xvii. Arbuſtat agros Venetia ſalice propter uliginem ſoli: &. xxxvi

Lana corrumpitur uligine

Et ſiccati conduntur q̄ minimum uliginoſo loco: Marro in re ruſtica: Non ſolum ea uligo lanam corrumpit ouium/Sed etiam ungulas ſcabras fieri cogit:

V iuera e muſtellarum genere animal paruum Gale dicta qua in aucupio utuntur puelli: impoſita ſummis longuriis ſcutella/illam funiculo adalligatam in foramina parietum ubi nidificantur aues immitunt: quæ ubi introrepſit pullos paſſerinos columbinoſq; nam magiſtra admorſos extrahit: Sunt & maiores / Ictides appel-

Ictides

latæ/magnitudine melitenſis catelli/albicante uentre/ſicut uiueris ac oſſeo quidem (ut fertur) genitali:

V olſellæ a uellendo inſtrumenta quæ forpiculæ forſicu-

læue e ferro argentoq; & orichalco in uſu mulierum præſertim/ad uellendos pilos e ſummo frontis & capil lorum diſcrimine / Interſtitioq; ſuper ciliorum / ac tota facie/& ceruice:Plautus in Curculione:Atq; ita me uol ſellæ:pecten/ſpeculum calamiſtrum meum bene amaſ ſent:nam & chirurgici ſuas habent uolſellas e ferro qui bus appræhendunt oras ulcerum/linamenta/paniculu los/& alia:Celſus libro.vi. de cancri curatione qui inco le naſcitur: deinde inquit oræ uolſella præhendendæ/ tum quicquid corruptum eſt excidendum: Idem ſepti mo:Horum extrema lingua uolſella præhendenda eſt: nec quicquam commodius eſt quam uolſella præhen dere/ſub eaq; quod uolumus/excidere:Similes his ſunt aurificum uolſellæ quibus utuntur i primis anularii ad gemmas & bracteolas præhendẽdas: Cancri cura tio

V itrearii qui uitro operantur:huius originem tradit Plini us xxxvi.qui & ex maſſis inquit rurſus funditur in offi cinis tingiturq;:& aliud flatu figuratur/aliud torno teri tur/aliud argenti modo cælatur: Sidone quondam his officinis nobili/ Si quidem etiam ſpecula excogitaue rat: Maximus honos in candido tranſlucente q̃ proxi ma Cryſtalli ſimilitudine: id præſtat incoctum alumen Catine uulgo quod dicunt:at ſulphuri concoctum fer ruminatur in lapidem: Catine

V ibriſſæ pili in naribus hominum dicti / q; his euulſis ca put uibremus/Vibriſſator & uibriſſatrix dicentur qui i cantando uocem criſpant: Nam uibriſſare ueteres di cebant uocem in cantu criſpare dearticulareq;:Titinius ſi erit tibi cantandum facito uſq; exuibriſſes: Narium pili

V igiliæ inter mala habentur: Plinius de ſpodio Collyriis oculorum nimium uigiliis fatigatorum apta putatur idem uigeſimo ſexto Inter mala uniuerſi corporis uigi liæ ſunt pleriſq; / harum remedio monſtratur panaces Clymenos/ Ariſtolochia / & odore & perunctο capite: Vigiliæ caſtrorum excubiæ notiſſimæ: & uigiliæ noctis quattuor horæ:Vigilias noſtri chriſtianæ philoſophiæ Caſtrorum Noctis uigi liæ

religioniſue Sacerdotes uocant dies aliquot profeſtos
ieiunio dicatos / olim peruigiliis: nunc pleriſq; noſtrum
omnibus. non peruigilare (ut illi) Sed uigilare graue eſt.
V ermina dolores uentris ac uiſcerum quoq; cum qua/
dam minuta punctio ne preſſuraq; quaſi a uermibus
mordeatur: Vnde Verminari torqueri Nonio / ut inde
Verminati dicta uideri poſſit in iumentis uerminatio: niſi potius a
Verminatio uermibus quando is morbus puſtulis ulceroſis ſerpit/
& exulceratus locus ſimile quid uermibus oſtendit: Et
pueros quoq; uerminantes legimus ut in ipſis etiam di/
ci poſſit uerminatio cum Lumbricis & Tineis quas
Elminthes Elminthes dicunt infeſtantur / uel latis / uel teretibus
quæ plurimum pueros exercent / & modo inferioribus /
modo quod fœdius eſt ore redduntur: uermium figu/
ra Aſcaridas uocant in recto uel maxime inteſtino / ſi/
Aſcaridæ cut in graciliore teretes inuentas: Nam Celſo libro ſe/
xto uermes in auribus naſcuntur qui protrahendi ſunt
inquit oriculario Specillo / & ſi nimis intus medicamen/
tis enecandi:ut poſtea tamen educantur: Martiali ĩ apo/
phoretis de auriſcalpio auris uerminans prurigine mo/
roſa dicitur: at Plinio decimo ſeptimo in arboribus ea/
rumq; pomis uermiculatio:
V omica a uomendo tumor ſanioſus purulentuſue: Vn/
de Satyrico poetæ / putres Vomicæ / & Serenus / ſunt in/
quit odio quos dira uomit natura tumores: Vomica
qualis erit: hinc Tranquillus Auguſtum Cæſarem ſcri/
bit Iulias & Agrippam nõ aliter appellaſſe q̃ tres uomi/
cas / aut tria carcinomata ſua / Plinio autem libro trigeſi/
mo tertio: Vomica dicitur lacuna receptaculum: Eſt &
lapis ait in his uenis cuius uomica liquoris æterni: Ar/
Argentum ui/uum gentum uiuum appellatur: Hinc Plautinus Sagariſtio ĩ
perſa crumenam / uomicam dixit Vomicaſt: preſſare
parce / nam ubi quis mala tetigit manu dolores coori/
untur: & cum Toxilus ſecari iubeas dixiſſet Tum ſaga/
riſtio: metuo ne immaturam ſecem / ne exibeat plus ne/
goci nam uomicæ finis eſt ut rumpatur: Audio philoſo

phos naturales dicere nullum eſſe principium unde uo/mica incipiat: ex quo difficilis eius fit curatio: ueluti in rotundis ulceribus/de quibus Aphrodiſæus in proble/matis: A Nonio uomicæ loca concaua uetuſtate obeſa exeſaq; nuncupantur:

V nguis oculoꝝ uitium onyx græce dicitur:cum pars ĩ eis quæ cornea uocatur Sugillato liuoriq; ſimilis efficitur & figura unguis/omnino pterygium in oculis alius erit morbus de quo ſup̄:Et ſi Celſus libro.vii.unguem ĩ oculis pterygium nominat: Onix Pterygium

V eternum torporem & ignauiam dicunt ex ocioſo ocio: unde ueternoſum dicendi genus ignauum & ſomnicu loſum uocat Sidonius in epiſtolis: Sed & Lethargum marcoremq; hoc ipſo nomine quidam itelligunt/ hinc Feſto Pomp. Veternoſus grandi ſomno oppreſſus: At M.Catoni hydropicus: Gn̄s dicendi ueternoſum Lethargus Hydropicus

V mbilici ad gēmas compræhendendas quas perforare nolumus Plinius.xxxvi.de Berylliς:Alios conuenit non oportere perforari quorum ſit abſoluta bonitas:umbili cis ſtatim ex auro capita compræhendentibus: ideoq; Cylindros ex his facere malunt q̄ gēmas/ quoniam eſt ſumma cōmendatio in longitudine: nam eidem Plinio xviii. de uentoꝝ ratione paruus circulus eſt umbilicus Vnde libro; xvi. in robore pilulatum uocat umbilicos candicantes:umbilici quoq; ĩ libris/ĩ lupinis inter oſtrea habentur:in homine umbilicus inteſtina ligat & conti/net:procidere is prominereq; interdum ſolet:unde pro/minens prociduuſq; umbilicus:Idem Plinius.xx.de por tulaca/Infantium cerebro imponitur umbilicoq; proci/duo:prominet autem modo ex iteſtino/modo ex omē/to modo humore aliquando ſpiritu/Sed & caro inter/dum increſcit ut ſcribit Celſus libro ſeptimo: Ompha/lon græci uocant: inde exomphalon non ſine tumore & Meſomphalon ut medium umbilicum terræ Par/naſum dicunt ueluti Vmbilicus/ medium/ centrumue hominis eſt circino(ut patet) ab eo ad extrema pedum Omphalon Parnaſſus medium terræ

mannūq; circunducto de quo Victruuius:

V iriculum græci Ceſtron uocant genus miſſilis teliue bello perſico inuenti ut refert Suidas: Sed & ſtilum quoq; dicemus in uſu pictorum ad encauſticen: Plinius.xxxv. In Encauſtice pingendi duo fuiſſe antiquitus genera cōſtat cæra & ebore/ceſtro ideſt uiriculo: nam & Sophocles Ceſtram pro ſtimulo ſiue ſtilo dixit/ut refert Pollux κεστρον Betonica: & κεστρευς mugil piſcis; illa a uarietate remediorū ut diximus: Hic quaſi ſtili modo quoſdā ut ille inquit mœchos intrat publica athenieſiū pœna: ut raphanus: Noſtri materiarii Terebras craſſiores Viriculos uulgo dictitant: At fœminæ inter ornamēta & monilia fere ſuas habent Viriolas: Sceuola de au. & arg. leg. libro.xxxiiii.ff. Ex ornamentis: lineas duas ex margaritis/& Viriolas ex ſmaragdis & eodem libro: Vlpianus ornamenta muliebria ſunt quibus mulier ornatur ueluti in aures armile/Viriole/anuli/preter ſignatorios/& omnia quæ ad aliam rem nullam parantur niſi corporis cenandi cauſa:

Ceſtra
Mugil piſcis
Mœchorum pœna

V ri bouum feratum genus a montibus in quis diuerſantur peculiares germaniæ ut ſcribit. C. Cæſar in cōmentariis rerum ſuarum: his uulgus imperitum bubalorum nomen imponit/cum omnino alii ab uris ſint bubali: Vris inquit Solinus taurina cornua adeo protēduntur ut inter regias menſas ob inſignem capacitatem poculorum uicem præbeant: Plinius.xi. Vrorū cornibus barbari ſeptentrionales potāt: Vrnaſq; binas/capitis unius cornua implent:

Error multoꝝ
Bubali

V erucula parua uelùti ueruа/& laminæ batilliue/e ferro quibus fabrorū plurimi utuntur ad ea quæ in caminis & fornaculis uerſanda mouendaq; ſunt: Plinius.xxxiii. de ſpuma argenti Ex catino ſublata ueruculis ferreis/atq; in ipſa flamma conuoluitur ueruculo ut ſit modici teporis: Verruculæ uero a uertucis ſunt de quibus diximus/ſedēquoq; infeſtant: Idem Plinius uigeſimo ſecūdo. de Silphii radice/Verrucæ ſedis crebriore eius

ſuffitu cadunt:

V eſticipes ueteribus dicebantur puberes, quorum genæ la/nugine & barba ueſtiebantur: ſicut inueſtes impuberes/ quibus nundum ueſtis hoc eſt barba malas ueſtit Apu/leius in apologia magiæ/Inueſtem a nobis accepiſti: ue/ſtipicem illico reddidiſti: Gellius.v. Arrogari non poteſt niſi iam ueſticeps: Feſtus/ Veſticeps puer qui iam ueſti/tus eſt pubertate/e contra inueſticeps: Inueſtes

V arices & Vaticulæ in cruribus pſertim uenæ plus æquo tumeſcentes & obtortæ/Vnde Varicoſus/Cirſas Hippo crates uocat/ Ixias Ariſtoteles: In tempotibus quoq/in uentre teſtibus/inguine/ turgeſcunt ut tradit Celſus In/de Cirſion cauliculus Plinio xxvii. q uaricum dolori/bus medeatur: Cirſa Ixia

V rticæ herbæ notiſſimæ foliis/ineſt aculeata mordacitas/ & Silueſtris maxime: cui & caulis mordax eſt: & folia fimbriata: Cum gignitur inquit Plinius xxi. mordax no eſt: ſolibus lanugo uires accipit/ mirumq profecto ui/deri poteſt tactu etiam leui pruritum puſtulaſq confe/ſtim aduſto ſimiles afferre: ferunt primo uere teneram adhuc/in cibis non ingratam/nõ inutilem ad pellendos totius anni morbos/ nam plurimis ſcatet remediis ut idem/oſtendit uigeſimo ſecundo. Eſt & piſcis marinus eo nomine cui uis pruritu ut illi mordax nã tactus ure/dinem mittit: Piſcis urtica

V ſtrigo/uredo/urigo/ab a effectu urendi:

V ermiculatus apte & minutim iterſectis tabellis/punctu/liſq cõcinatus ab effigie ut uolunt uermiculi: Vñ Em/blemata uermiculata: Et Plinius. xxxv. Vermiculatiſq ad effigies inquit regum & animalium cruſtis: Cicero de oratore Pauimento atq Emblemate uermiculato/ Nonius Marcellus minutum interpretatur:

V epreta Senticeta/Spineta/ Dumeta: At Mar. Ciceroni pro Sexto Veprecula: Nam Vepres/ Spinæ/ Sentes/ dumiq:

V iridarii Vlpiano Iurecõſulto ſerui curantes hortos/quæ

Viridia

Viridia Ciceroni/Macrobio/Cecilio/Vitruuio dicuntur.

Vorſoria

V erſoria inſtrumentum dicetur nauticum quo naucleri facile intelligebant/ qua ab parte cœli adflarent uenti: & an ſo'uendum eſſet: Plautinus Euthycus in mercatore: Hic uentus nunc ſecundus eſt / cape modo uorſoriam: Hic Fauonius Serenus eſt: hic Auſter imbricus/ut ſit uerſoria a uertendo / quod in pyxide uidemus poteſtate magnetis & ſtiluli ferrei qui gnomon/monſtrantis latus cœli & ex aſpectu chartæ illius nauticæ poligrãmæ mare & clima in quibus ſint: Amalphis urbs eſt maritima i pecẽtinis cuius Ciues Magnetis uſum nauigãtibus primi(ut fama eſt) mõſtrauere: Quod commonuit amicus noſter Alexander Gaboardus Parmẽ. ex Antonii Panormithæ uerſu.in urbis eius laudem: Prima dedit nautis uſum magnetis Amalphis: antiqui aũt Vorſoriã dixere.quam nunc uerſoriam: poſtq̃ Scipio Africanus o literam in e pronũtiaſſe primus dicitur in uortice & uorſu:ac ſequuta ætas in aliis quoq;:

O in e

Pariphos

V irgata ueſtis a uirgis purpureis in ea intextis quas græci Paryphos uocent / Vnde Vergilio ſagula uirgata / quo loco grãmatici purpurea interpretantur: ꝙ uirgæ ligua gallica appellaretur purpura: At Seneca Tigrides uirgatas nuncupat quia maculoſæ ſunt:

V ngulatas ueſtes ab unguibus ſunt qui uelint ex ſplendore & colore alii ab ungulis/hoc eſt anulis tanq̃ anulatas dixeris Vugulum namq; oſci ut inquit Feſtus / ſiue priſci ut Plinius anulum uocarunt:

Vngulus anulus

V olutabrum Vergilio & Diuo Hieronymo de ſuibus ꝓprie cum in cœno uolutantur/namq; id eos delectat/ueluti animalia ueterina a iugo a uectura/ & canes a curſu a uenatu uolutatio iuuat:

Inuoluulus
Conuoluulus

V oluox animal prærodens pubeſcentes uuas: Inuoluulũ Cõuoluulumq; alii uocant in fronde cum racemulo ſe ſe inuoluentem/de quo Plinius xvii. Et Mar. Cato Plautus in Ciſtellaria Inuoluulum quæ in Pampini folio in/torta implicat ſe.

V olgiolum quod ut alii Valgiolum inſtrumentum dicimus ad coequandum & complanādum: Plinius de cupreſſi ſemine ſeritur inquit menſe Aprili terra æquata Cylindris aut Volgiolis denſum terraq; cribris ſupercernitur pollicis craſſitudine: Valgiolus

V opiſcus e geminis ſuperſtes altero mortuo appellatur: Agrippæ nati pedibus anteductis ut iam dictum eſt Cæſones ceſo ſectoq; matris utero falſum eſt eam peperiſſe cui mortuæ filius exſectus eſt inquit Paulus libro. L. ff. & eidem ter enixa etiam uidetur quæ Tergeminos peperit: Poſthumi humato iam patre: Manii mane Lucii luce Crepuſci increpuſculo geniti Duplicis ſexus hermaphroditi: ſed eius tamen habendi qui in eis præualet ut tradit Vlpianus de ſtatu hominum: libro primo. ff. Sunt hæc quidem inter minutias Sed non omnibus tamen (etiam ſi philologis) diſplicitura: Agrippæ Cæſones Tergemini Poſthumi Manii Lucii Crepuſci

V ola ueſtigium medii pedis cōcauum Plinius undecimo Vola homini tantum exceptis quibuſdam: namq; & hinc cognomina inuēta Planci Plauti Scauri Panlæ ſicuti a cruribus Vari Vatie Vatieni: Sed & palmam manus uolam appellari non eſt qui neſciat. Romanorum cognomina

V algia Fulgentio placiadi ſunt labellorum obtortiones in ſuſpiratione factæ: Vnde Petronius inquit obtorto ualgitur labello Plautus in Milite Maiorem partem uideas Valgis ſuauiis: Neuius Valgus ue: ei noſus genibus magnus talis turgidis: nam Valgi i diuerſum actis qui ſunt ſuris appellantur: Vt Vari incurua crura habentes autor Feſtus ex Aurelio Plinius undecimo Sicuti a cruribus Vari Vatiæ Vatieni uitia nam Vatiæ crura habent in exteriorem partem detorta deflexaq;: Vnde uatieni æque uitioſi: natiniiq;: ſiue pedes obtortos extrorſum ut alii nam Mar. Varro in libris linguæ latinæ Si quis puerorum per delicias inquit pedes male ponere atq; imitari Vatias ceperit hos corrigi oportere quos noſtrates uulgo mutatione litteræ Vacinios dicititant: Apertius tamē in cruribus ſunt hæc uitia Plinio quo di- Vari Vatiæ Vatieni Vacinii

Varronis locꝰ ximus libro:penſitent Varronis uerba doctiores:

Verutum

V eruina iaculi genus longioris aliis uerutum inquit placiades/Fulgentius/Galbius Baſſus in Satyris Veruina confodiēde ne te naucifacio: Plautus in Bachidibus Si tibi eſt machera & nobis Veruina eſt domi:

Xenos
Xenodochus

X Enodochia publica loca in quibus peregrini/aduenæ pauperes cū primis/uel ſani uel infirmi hoſpitaliter recipiuntur ulla abſq; mercede: Xenos hoſpes δοχεῖον receptaculū qui curam loci habet & recipit Xenodochus appellatur: Alexander Gaboardus Parmenſis bonarum litterarum ſtudioſiſſ. Olim admonuit Xenodochia primum Inſtituta fuiſſe ab Hyrcano hyeroſolymæ rege quibus aduentum ſuſciperet pauperum peregrinorum: A egeſippo in primo referente:

Vergilius locꝰ

Adulteri pœna aſperrima

Martialis græcos imitatus

Xenia

X enius hoſpitalis hoſpitii præfectus: Vnde Xenius Iuppiter qui præeſt hoſpitibus de quo Vergilius Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur: meminit & Dion & Strabo:hoſpitibus equidem eorūq; bonis & honori ſumma ratio & inuiolata fides habenda: hinc merito dixerim Aurelianum Cæſarem nouum ſupplicii genus cōmentum in eum qui cum hoſpitis ſui uxore adulterium cōmiſerat/nam duarum arborum ſummans partes inflecti illiſq; pedes militis deligari iuſſit ac ſtatim dimitti/ut ſciſſus ille fidelis adulter utrimq; penderet: Xenia munuſcula ſaturnalitia quæ hoſpitibus & amicis donabantur:de quibus luſit Martialis a græcis cōſuetudine accepta ut innuit: Vitruuius libro.vi.& ſupra diximus: Apuleius aſini aurei ſecundo/mittit mihi Byrrhena inquit Xeniola porcum optimum/& quinq; gallinulas/uini cadum ætate præcioſæ:

X eria quæ ſunt arida emplaſtra dicuntur:quæ uero liqui/
da Hygremplaſtra nominantur de quibus Galenus & Hygréplaſtra
alii medicorũ ξηρος aridus ſiccus/Inde Xerolibya Ser/ Xiros
uio a ſiccitate: ξυρον nouocula dicitur:
X erophthalmia ſicca & arida lippitudo cũ nec tumor ul·
lus nec fluor oculis eſt ſed grauedo quædã:Plini.xxviii.
Sicca lippitudo lumbulis ſuũ toſtis atq; cõtritis & ĩpoſi
tis tollitur:nam Ophthalmia lippitudo eſt:Pollux caui Ophthalmia
tatẽ oculorũ ex ægritudine uocat ophthalmiã: Lippos Lippi
qui eo morbo afficiũtur appellamus:Sed & lippi ut lip Lipientes
pientes quoq; oculi ipſi dicuntur: Plautinus Toxilus in
pœnulo:quaſi lippo oculo me meus herus utitur:Oph·
thalmos græcis oculus:Celſus libro.vi.Eſt etiam genus Oculus græce
aridæ lippitudinis Xerophthalmian græci appellãt ne/
q; tumẽt inqt neq; fluũt oculi ſed rubẽt tãtũ & cũ dolo
re quodã graueſcũt:ac noctu ꝑgraui pituita inhæreſcũt:
Lippitudini uero lachryma & tumor/craſſaq;/& inter/
dũ ſicca pituita dolorq; accedũt:ac nõ nũq̃ exulceratio:
X ylõn frutex producẽs lini genus ĩ ægypto/e quo ueſtes
ſacerdotales cãdore cæteras ſuperãtes: nũc complures
aliæ regiones id genus lini mittũt: Pli.xix.ſuperior pars
ægypti in arabiã uergẽs gignit fruticẽ quẽ alii Goſſipiõ Goſſipion
uocãt plures Xylon & ideo lina ĩda facta Xylina:paruu
lus eſt/ſimileq; barbatæ nucis defert fructũ/cuius ĩ inte/
riore bombice lanugo netur: nec ulla ſunt eis in cãdore
moliciaue præferẽda/ueſtes inde ægypti ſacerdoti gra/
tiſſimæ:hæc ille:poſuimus in horto noſtro e ſemine qđ
in uaſculis continet:& fructũ fecit:
X iphiæ cometæ in cœlo mucronatæ/præcipuo inter cũ/
ctas pallore/nullis radiis:Plinio libro.ii. ξιφος mucro/ Xiphion
enſis/Xiphion herba gladiolus: Acõtiæ iaculi modo ui/
bratæ ακοντιον haſtã Iaculũ uocãt:Pogoniæ ab inſe/
riore parte iuba lõge promiſſa/in ſpecie barbæ: πωγων Barba
barba & mẽtũ/Ceratias a cornu effigie: uiſa cũ ad ſala/ Cometarũ no
mina pugnatũ eũ:Pithetes dolii figura in cõcauo fumi mina
dæ lucis πιθος doliũ/unde eidẽ Pli.ii.uolumine:Pithe/

cuſa a figlinis doliariorũ alii a ſimiarũ multitudine quæ Aenaria a ſtatione nauiũ Aeneæ:& Homero Inarime:

ZOnarii Zonarum cingulorum tex/tores ſactoreſq; : Zonæ etiã plagæ & orbis partes quinq; poetis / & a/ſtrologis cãtatiſſimæ:Faſceas Mar/tianus uocat : Lyſizonam athenis Dianam a ſolutione Zonæ appella uerũt:quam primiparæ ſoluũt Dia/næ Soluizonæ dicantes: Sed & uir/gini uxori : Zonam ſoluebat maritus uetere inſtituto:

Cinguli

Cinguli uero dicti homines : in loco ipſo ubi cinci ſolet ſatis tenues:

Z oſter ignis ſacri ulceroſi genus eſt/ Plinius.xxvi.Ignis ſa/cri plura ſunt genera/inter quæ medium hominem am/biens qui Zoſter appellatur:& enecat ſi cinxerit: medet/ plantago cum creta Cymolia:Zoſter zona græcis. Vn/de Zoſterum in attica locum nominatum audio : quo Latona ſoluerit Zonam ut paritura:

zoſterus

Latonæ zona

Z ythum potionem ægyptiis in uſu ex frugibus ordeaq; cũ primis uocant hinc Columellæ peluſiaci pocula Zy/thi At Celiam & Ceream in hiſpaniis ut refert Pli.xxii: Ceruiſiã quoq; & pluria genera in Gallia aliiſq; prouin/ciis/quibus uini penuria:

Z ygia arbor Carpinus græcis dicitur q; ex eius materia iuga quæ apud illos ζυγα uocitantur / iumentis com/parant:ut tradit Vitruuius libro.ii. Plinius. xvi.de acere Tertiũ inquit genus Zygiam rubentem fiſſili ligno cor/tice liuido & ſcabro:Hoc alii proprii generis eſſe malũt & latine Carpinũ apellant : Iuga autem eadem quæ & tranſtra in nauibus Vergilio Aeneid.vi.quæ per iuga lõ/ga ſedebãt:Vbi Seruius interpres græce ĩquit dixit Zy/ga.n.dicũt quæ tranſtra nominamus:

Iuga

Carpinus

zyga

Z opiſſa uiuam picem ex nomine ſignificat:de qua Plini/

us.xvi.Et iam prius dixerat: Nō omittēdū apud eoſdē Zopiſſam uocari deraſam nauibus maritimis picem cum cæra/nihil non experiente uita/multoq; efficacio/rem ad omnia quibus pices reſinæq; proſunt uidelicet adiecto ſalis callo/ Pix autem liquida in europa e teda coquitur naualibus muniendis multoſq; alios ad uſus/ lignum eius conciſum furnis undiq; igni extra circūda/to terra: ut primus ſudor aquæ modo fluat in canali: Hoc in Syria Cedrium uocatur: Cui tanta uis eſt ut in ægypto corpora hominū defunctorū eo perfuſa ſeruē tur: Sequens liquor craſſior iam picem fundit/quæ rur ſus in cortinas æreas coniecta aceto ſpiſſatur: & coagu/lata Brutiæ accipit nomen: doliis dūtaxat uaſiſq; cæte/ris utilis: Eſt & pix foſſilis qualis olim in Apolloniata ge agro: ut refert Theopōpus: Et Vitruuius.viii. ſcribit Za/cyntho & circa Dirachiū & apolloniam fontes fuiſſe qui picis magnā multitudinē cum aqua uomerent: zopiſſa Pix Cedrium Brutia Picē fons euo luens

Z amiæ nuces pineæ quæ ſe in arbore ipſa diuiſerunt: eſt autem uidere aliam matureſcentem cum alia decerpi ita ut nullo nō menſe matureſcāt leduntq; cæteras niſi detrahantur: ζημιῶ.damnum infero/ledo/ζημία da/mnum/leſio/Hinc Plautinus Euclio/ Ibi onerat aliquā zamiam: Et earum quoq; genus tertium Apinum uo/cant e picea ſatiua/cute uerius q̄ putamine ut refert pli nius.xv. Hermolaus Sapineum caſtigabat/ Vnde nucē ſapineam Columella uocauerit: Vt Apinæ ab apina ci/uitate Apulie quæ euerſa a Diomede i prouerbium ue/nerit appellatæ potius credi debeant: Eſt & quartū ge/nus quod e pinaſtris Pithyida/alii Pithyina dixere/præ/cipui remedii aduerſus Tuſſim: In melle decoctos nu/cleos Taurini Aquicellos uocant: zemio Prouerbium Hic Martialis Sunt Apinæ tricæq;

Z omidion græcis Iuſculum: nam zomos ius dicitur/Vn/de Oxyzomum condimentum e iure non ſine aceto: barbaris in uſu maiore q̄ latinis: Oxizonium

Z oophyta mediæ quæ ſunt naturæ inter plantas & ani/malia græci appellant:

HAbes candidiſſime lector quæ farragi
noſa alieno ſtomacho uolentes tñ di/
geſſimus:ut ſi non oibus/quod difficl
limũ eſt/at paucis deſiderantibus par/
te uel una ſatiſfaceremus:qbus noſtra
etiam ſubruuida/ut humani ſunt affe
ctus/diſplicere non poſſunt: Et ne illa
ipſa ueluti ſubcognita reddidiſſe noietenus olim uidere/
mur:Conferes hæc pauca ieiuna illis quæ multa & ſucci/
plena litteris ante nos alii mandauerunt:& dices/ ſcio/qm̃
mens p̃ſaga eſſe ſolet/quo Grapaldus arbuſculas i magna
& dẽſiſſima ſilua:Veꝝ nec oia/nec eadem oia ubiq; ſunt:
neq; uile(ut optime noſti) ſemper eſt/quod uile eſt : quæq;
uni uilia ſordent/nõ oibus ſordent:Etiã ſi Ab aliis quædã i
noſtrum uſum ſint accepta/quæ qdem oia facillime uerte
re potuiſſem:Sed fidei ratio qñq; hñda fuerat:nolui enim
quod aliqbus interdũ euenit/ex una duplicẽ iprudens fa/
cere uerſurã:Facilius adhæc ſua qſq; (ut uoluimus) agno/
ſcet:quæ ſi reddenda fuerint/minore diſpendio/iniuria/dã/
noq; ut eadẽ reſtituentur:Sed quid ſi moueat cornicula ri/
ſum?Fœnerantur ꝓfecto in re litteraria pleriq; oẽs: & nul/
lo quidẽ ſæpius impendio/ at multa cũ ingratitudine ſup/
preſſo noie eoꝝ a qbus fœnerantur:Rimari aũt nõ æque
Lexeon etymologias apoſuimus/quaꝝ refertiſſima hñtur
uocabularia q̃ Dictiõibus poſitis addere ſententias/ & alia
ſcitu iucunda utiliaq; ad rem facientia in quotidianum ui/
tæ uſum recepta i quotidianis ſermonibus/occurentia/reci
piendaq;:Aſſequi etiam maximo ſtudio adhibito nõ potui
mus quin eadem aliqñ bis dicerentur:Cõem errorem uitio
mihi ne uortas:& ſcias,nũq̃ nimis dici/ quod dictum haut
obeſſe poteſt : Vt cũq; ne ſpreueris oro/poſtq̃ boni ſcripta
ſunt:& memineris patrocinari ubicũq; patrocinio opꝰ fue
rit/die ſaltẽ a momulis mihi nõ dicta:nec eni ſpo igenuos/
Sed nec opto ſubmuſſantes uitiligatores . Vale cũ bonis.

Habes candidiſſime lector: quæ farragi
noſa alieno ſtomacho uolentes tñ ui/
geſſimus: ut ſi non oībus: quod diffici/
limum eſt: at paucis deſiderantibꝰ par
te uel una ſatiſfaceremus: qbus noſtra
etiam ſubruuida: ut humani ſunt affe
ctus: diſplicere non poſſunt: Et ne illa
ipſa ueluti ſubcognita reddidiſſe noīe
tenus olim uideremur: Conferes hæc
pauca ieiuna illis quæ multa & ſucci: plena litteris ante nos alii
mandauerunt: & dices: ſcio: quoniam mens præſaga eſſe ſolet:
quo Grapaldus arbuſculas in magna & denſiſſima ſylua: Verum
nec omnia: nec eadē omnia ubiq; ſunt: neq; utile (ut optime noſti)
ſemper eſt: quod utile eſt: quæq; uni uilia ſordent: non omnibꝰ ſor
dent: Etiam ſi Ab aliis quædam in noſtrum uſum ſint accepta:
quæ quidem omnia facillime uertere potuiſſem: Sed fidei ratio
quandoq; habenda fuerat: nolui enim quod aliquibus interdum
euenit: ex una duplicem imprudens facere uerſuram: Facilius ad
hæc ſua quiſq; (ut uoluimus) agnoſcet: quæ ſi reddenda fuerint:
minore diſpendio: iniuria: danoq; ut eadē reſtituentur: Sed quid
ſi moueat cornicula riſum: Fœnerantur profecto in re litteraria
pleriq; omnes: & nullo quidē ſæpius impendio: at multa cum in/
gratitudine ſupppreſſo nomine eoꝝ a quibus fœnerantur: Ri/
mari autem nō æque Lexeon etymologias appoſuimꝰ: quaꝝ re/
fertiſſima habentur uocabularia quam Dictionibus poſitis adde
re ſententias: & alia ſcitu iucunda utiliaq; ad rem facetia in quo
tidianum uitæ uſum recepta ī quotidianis ſermonibus: occurē
tia: recipiendaq;: Aſſequi etiā maximo ſtudio adhibito nō potui
mus quin eadem aliquando bis dicerentur: Communē errorem
uitio mihi ne uortas: & ſcias: nunquā nimis dici: quod dictum
haud obeſſe poteſt: Vtcunq; ne ſpreueris oro: poſtqā boni ſcri/
pta ſunt: & memineris patrocinari ubicūq; patrocinio opus fue/
rit: die ſaltē a momulis mihi nō dicta: nec enim ſpo ingenuos Sed
nec opto ſubmuſſantes uitiligatores. Vale cum bonis.

Alexander Gaboardus Parmeñ. M. D. Thomæ
Plouatatio Piſaurenſi Iureconſul. Inte
gerrimo ꝓ morte Grapaldi.

Romuleo ſermone potens: ſermone Pelaſgo.
Vade iacet Marius. Quæ iam tibi Parma ſuperſunt?
Quæ tibi uota manent miſeræ? Sic dira ſororum
Penſa trahunt? heu quænam ſæcula longa rependent
Hoc tantum Crudele nephas? modo fata triumphant.
Sæua Cothurnato patriam ſpoliaſſe poeta.
Quem celebrant uates. claræ uirtutis alumni:
Laurea pontificis cinxit cui tempora Iuli.
Grande aliquid ſpondebat. n. ni fata fuiſſent.
De Mario uanos ducunt tamen ipſa triumphos.
Namq; locos ſubit ille pios. carpitq; Quietem
Elyſiam: aut celſo uiuens modo culmine Diuum
Veſcitur ambroſia perdulci nectare felix
Aetherna hæc præſtans terris monumenta uigebit.
Vatibus egregiis nequeunt fera fata nocere.
Sic erit & Marii fatorum ſola ſuperſtes
Gloria. Non cineres comitatur fama ſepultos
Clare Plouataci. Semper uiret inclyta uirtus:
Te quoq; quem nobis facundia: candor: & ardens
Iunxit amor: facient deſcripta uolumina legum
Perpetuum: tollentq; tuum ſuper æthera nomen:
Conſilio uirtute potens. Indagine rerum.
Ore meletæo Iuris dum ſcribis utriſq;
Oſtendis patriam conſultis nomina. uitas:
Enumeras legum ſeruato pondere ritus
Maiorum conſulta canens: pia iura regentum:
Dignus es Euboicæ uatis tranſcendere in æuum:
Et phrygios æquare ſenes: dignuſq; locari
Inter Ariſtides Rhadamantos: atq; lycurgos
Quom tibi. Fas: Leges: Ius: Rectum. Clare refulgent.

Eiuſdem Alex. Gaboardi Epit. in Grapal.
Dic hoſpes? Marium Parmæ uidiſſe iacentem:
Hunc ſuperis donans ſuſtulit Vrania.

Petri Perini Turcellani Epit. in Grapal.
Hic ſitus eſt Marius: pulchras conſtruxerat ædes
Ingenio: Coelum nunc ſua tecta dedit.
Deſcripſit flores: Animalia: Balſama: fructus.
At nunc cum ſuperis ueſcitur Ambroſia.

FINIS.

MODESTI LIBELLVS DE VOCABVLIS REI MILI/ TARIS AD TACITVM AVGVSTVM.

Res militaris i tres diuiditur partes: equi
tes: pedites: & claſſes. Equitum alas di/
cunt: eo q̃ ad ſimilitudinem alarum: ab Alæ
utraq; parte protegant acies: quæ Ve/ Vexillatiões
xillatiões uocantur: a Velo: quia uelis: Vela
hoc eſt flammulis utantur. Eſt & aliud
genus equitum: qui Legionarii uocan/ Legionarii
tur: propterea q̃ connexi ſint legioni.
Verum ipſi pedites: in duas diuiſi ſunt Pedites
partes hoc eſt in legiones & in auxilia. Legiones
Auxilia a ſociis uel fœderatis gentibus mittebantur. Legio autem Auxilia
ab eligẽdo appellata eſt: quod uocabulum eorum deſiderat fidem|:
atq; diligentiam qui milites probant. Producẽdi uero Tyrones ſunt Tyrones
ſemper ad campum: & ſecundum matriculæ ordinem in aciem di/
rigendi: ita ut primo ſimplex & extenſa ſit acies: ne quos ſinus: ne
quas habeat curuationes: ſed æquali legitimoq; ſpatio miles diſtet
a milite: & præcipiendum ut ſubito duplicent aciem: ita ut in ipſo
impetu is ad quem reſpondere ſolet ordo ſeruetur. Tertio præci/
piendum: ut quadratam aciem repente conſtituant: Quo facto in
Tyroneum quem cuneum uocant: acies ipſa uertenda eſt: quæ or/ Tyroneus
dinatio plurimum prodeſſe conſueuit in bello. Auxiliares cum du/ Auxiliares
cuntur ad prælium: ex diuerſis locis & ex diuerſis moribus uenien
tes nec diſciplina inter ſe: nec noticia: nec affectione conſentiunt:
& alia inſtituta: & alius inter eos eſt uſus armorum. Neceſſe eſt au
tem tarde ad uictoriam peruenire qui diſcrepant: antequã dimicẽt.
Legionibus ſemper auxilia tãquã leuis armatura in acie iungeban
tur: ut in iis p̃liandi magis adminiculum eſſet: quã principale ſubſi
dium. In omnibus auctoribus inuenitur ſingulos conſules aduer/
ſum hoſtes copioſiſſimos non amplius quam binas duxiſſe legio/
nes: additis auxiliis ſociorum: tanta in illis erat exercitatio: tanta
fiducia: ubĩ cuiuis bello duæ legiões crederent̃ ſufficere poſſe. Sciẽ
dum ẽ.n.i una legione: decẽ cohortes eſſe debere. ſed prima cohors Legio q̃bus
reliquas & numero militum & dignitate præcedit. Nã genere atq; conſtat
inſtitutiõe lr̃aꝝ uiros electiſſimos quærit. Hæc.n. ſuſcipit Aquilã: Cohors prĩa
quæ præcipuum ſignum in Romano eſt ſemp̃ exercitu: & toti⁹ le/ Aquila

gionis inſigne: Imagines Imperatorum: has enim imagines tāquā
diuina & pſentia ſigna ſinguli uenerant. Habet pedites mille.c.v.
Cohors miliaria — Eqtes loricatos.cxxxii.& appellat cohors miliaria: hæc caput ē le/
gionis. Ab hac enim cum pugnandum eſt: prima acies incipit ordi/
Cohors qngentaria — nari. Secunda cohors habet pedites.d.lx. Equites.lxvi. & appellat
Cohors Quingētaria. Tertia cohors ſimiliter habet pedites.d.lx.
Eqtes.lxvi. ſed ī hac cohorte tertia ualidiores & ꝓbati milites: q in
media acie cōſiſtāt. Cohors quarta habet pedites.d.lv. Eqtes.lxvi.
Cohors qnta habet pedites.d.lv. Eqtes.lxvi. Sed qnta cohors ſtre/
nuos deſiderat milites. qa ſicut prima in dextro: ita qnta in ſiniſtro
ponit cornu. He qnqꝫ cohortes ī pria acie ordinant. Sexta cohors
hēt pedites.d.lv. Eqtes.lxvi. In prima quoqꝫ enucleati aſcribēdi ſūt
iuniores. qa in ſecunda acie poſt aqlā & imagines cohors ſexta con/
ſiſtit. Cohors ſeptima habet pedites.d.lv. Eqtes.lxvi. Cohors octa/
ua habet pedites.d.lv. Equites.lxvi. ſed & ipſa animoſos deſiderat
uiros. quia in ſecunda acie cōſiſtit in medio. Cohors nona habet pe
dites.d.lv. Equites.lxvi. Cohors decima habet pedites.d.lv. Equi/
tes.lxvi. & ipſa bonos conſueuit accipere bellatores. quia ſicut in ſe
cunda acie ſexta dextrum. ita decima ſiniſtrum poſſidet cornu. Iis
decem cohortibus legio plena fundatur: quæ habet pedites.vi.mi/
lia.cv. Equites.dcc.xxvi. Minor itaqꝫ numerus armatorum in una
quaqꝫ legione eſſe non debet. Maior autem conſueuit eſſe: & non
tantum unam cohortem ſed etiā alias miliarias ſi fuerit iuſſa ſuſci
Tribunus — pere. Tribunus maior per epiſtolam ſacram Imperatoris iudicio de
ſtinatur. Minor tribunus prouenit ex labore. Tribunus autem uo
catur ex tribu quia præeſt militibus quos ex tribu primus Romu/
Ordinarii — lus legit. Ordinarii dicuntur qui in prælio primos ordines ducunt.
Aquiliferi — Aquiliferi qui Aquilam portant. Imaginarii qui Imperatoris ima
Imaginarii — gines ferunt. Optiones ab optādo appellati: qd antecedētibus ægri
Optiones — tudine peditis: hi tāquā adoptati: cum eorum uicario ſolent uniuer
Signiferi — ſa curare. Signiferi qui ſigna portant: quos nunc Draconarios uo
Teſſerarii — cant. Teſſerarii q teſſeras per contubernia militum nunciant. Teſ
Teſſera — ſera autem dicitur præceptum ducis quo uel ad aliquod opꝰ uel ad
Tarquarii — bellum mouetur exercitus. Torquarii duplares. Torquarii ſimpla
Haſtatꝰ primus — res quibus torquis aureus ſolius uirtutis præmium fuit: quem qui
meruiſſet præter laudem interdum duplam conſequebatur anno/
nam. Item primus haſtatus duas centurias ideſt.cc. homines duce/
bat in acie ſecunda: quē nunc ducentarium uocant. Princeps autē

primæ cohortis Centurio ſemis hoc ẽ.cl.homines gubernat.Sic decem centuriis regebantur: quibus magnæ utilitates: & magnus honor a ueteribus eſt conſtitutus: ut cæteri milites ex tota legione omni labore ac deuotione cõtenderent ad tanta pmia peruenire. Erãt etiam centuriones qui ſingulas centurias curabant qui nunc centenarii nominantur. Erant Decani.x.militib⁹ præpoſiti: qui nunc caput contubernii uocantur. Secunda cohors habet cẽturiones.v. Similiter tertia & quarta uſq; ad decimam cohortem. In tota autem legione erant centuriones.lxvi. Sed legati Imp.ex conſularib⁹ ad exercitus mittebantur: quibus legiones & auxilia uniuerſa obtẽperabant in ordinatione pacis uel neceſſitate bellorum: in quorum locum illuſtres uiros conſtat magiſtros militum ſubſtitutos: a qbus nõ tãtum binæ legiones ſed ẽt plures numero gubernant̃. Propri⁹ autẽ iudex erat pfectus legiõis habẽs comitiuã primi ordinis dignitatem qui abſente legato: tãquã uicarius ipſius poteſtatẽ maximam retinebat: Tribuni uel Centuriones cæteriq; milites eius præcepta ſeruabant uigiliaꝝ ſiue profeſſionis. Teſſeras ab eodẽ petebant: Si miles crimen aliquod admiſiſſet auctoritate Præfecti legiõis a Tribuno deputatur ad pœnam. Arma omninm militum: item equi ueſtes & annona ad curam ipſius pertinebant. Diſciplina ſeueritas exercitus nõ ſolum peditum ſed & equitum legionariorum præcepto eius quotidie curabat̃. Primum ſignum totius legionis ẽ Aquila: quam Aquilifer portat. Dracones etiam per ſingulas cohortes a Draconariis feruntur ad prælium. Sed antiqui qui ſciebant in acie commiſſo bello celeriter ordines acieſq; turbari atq; confundi: & ne hoc poſſet accidere: cohortes in centurias diuiſerunt. & ſingulis Centuriis ſingula uexilla conſtituerunt: ita ut ex qua cohorte uel quota eſſet Centuria in illo uexillo litteris eſſet aſcriptum: quod intuentes uel legentes milites in quemuis tumultum a contubernalibus ſuis oberrare non poſſent. Centuriones inſuper qui nunc Cẽturii uocantur: nimium bellicoſas loricas: tranſuerſis caſſidum criſtis: ut a ſuis facilius noſcerentur: habebant: quiq; ſingulas gubernare iuſſerunt cateruas: ut nullus exiſteret error. Cum cuncti milites ſequerentur non ſolum Vexillum ſuum: ſed etiam Centurionẽ: qui ſignum habebat in galea. Rurſus ipſæ centuriæ in cõtubernia diuiſæ ſunt: ut decem militibus ſub uno papilione degentibus un⁹ quaſi præeſſet decanus: qui caput Conturbenii nominatur. Contubernium autem Manipulus uocabatur: ab eo q coniunctis ma-

Centurio

Centenarii

Decarii

Legati

Præfect⁹ legionis

Draconarii

Cõtuberniũ

Centuria nibus pariter dimicabant. Quemadmodum inter pedites Centu/
Turma ria uel manipulus appellat̃: ita inter eqtes Turma dicit̃: & hẽt una
Decurio Turma eqtes. xxxii. Huic q præeſt: Decurio nomiat̃. Pedites q de/
cẽ decadibus Centuriæ præerãt: ab uno Cẽturione ſub uno uexillo
gubernant̃. Similiter. xxxii. Eqtes ab uno decurione ſub uno uexil
lo reguntur. Præterea centurio eligendus ẽ: q ſit magnis uiribus &
ꝓcera ſtatura: qui haſtas uel miſſilia perite iaculet̃ & fortiter. Simi
liter eligendus eſt Decurio q turmæ eqtum ꝑponit̃: ĩprimis habili
corpe: ut loricatus & armis circundatus oĩb⁹: cum ſumma admira/
tione equum poſſit aſcẽdere: eqtare fortiſſime: conto ſcienter uti:
ſagittas doctiſſime mittere: turmales ſuos: id eſt ſub cura ſua eqtes
poſitos erudire ad oĩa quæ equeſtris pugna depoſcit. Nunc q̃liter
inſtruenda ſit acies ſi pugna ĩmineat: declarat̃ unius legionis exẽ/
plo: ꝙ ſi uſus exegerit: transferri poſſit ad plures. Eqtes locant̃ in
Ordo exerci cornib⁹. Acies peditũ a pria cohorte icipit ordinari ĩ cornu dextro:
tus ĩ pugna huic cohors ſcda coniungit̃. Tertia cohors in media acie collocat̃:
huic ãnectit̃ quarta. Quinta uero cohors ſiniſtrum ſuſcipit cornu:
ſed ante ſigna: & circa ſigna: necnõ ẽt in prima acie dimicãtes prin
cipes uocabant̃: hoc ẽ ordinarii. Cæteriq; pricipales: hæc erat gra
uis armatura: quæ habebat caſſides: Cataphractas: ocreas ĩ curri/
bus: ſcuta: gladios maiores quos ſpathas uocant & alios minores
quos ſemiſpathas nominãt: plũbatas quas poſitas ĩ ſcutis: q̃s prio
ĩpetu iaciunt. Itẽ bina miſſilia unũ maius: ferro triãgulo unciaꝝ no
Pilum uẽ: haſtili pedũ qnq; ſemis: qđ pilũ uocabãt: nũc ſpiculũ dr̃: ad cui⁹
iactũ exercebant̃ ꝑcipue milites: qđ arte & uirtute directũ & ſcuta
tos pedites & loricatos eqtes ſæpe trãſuerberat. Aliud min⁹: ferro
unciaꝝ qnq;: haſtili triũ pedũ ſemis: qđ tũc uerruculũ nũc uerutũ
dr̃. prima acies principum: ſcda haſtatoꝝ armis talibus dicet̃ inſtru
cta: Sed in ſcda acie dextro cornu cohors ſexta ponebat̃: cui iunge
bat̃ ſeptima. Octaua cohors mediã aciem tenebat: nona comitãte.
Decima cohors in ſcda acie ſemp obtinet cornu. Inſtructiõis uero
lex ẽ: ut ĩ primo ordine exercitati: & ueteres milites collocent̃: quos
antea principes uocabãt. In ſcdo ordine circũdati cataphractis: &
optimi milites cũ ſpiculis uel lanceis ordinẽtur: quos ꝓhaſtatos uo/
cabãt. Inter ordinẽ a tergo uallatũ ſex pedes diſtare uoluerũt: ut ha
berẽt pugnãtes ſpatiũ accedẽdi atq; recedẽdi: Vehemẽti⁹. n. cũ ſal/
tu curſuq; tela mittũt̃. In his duob⁹ ordinib⁹ ætate maturi & uſu ↄfi
dẽtes: & milites grauiorib⁹ armis collocãt̃. Hi. n. ad uicẽ muri nec cæde

re: nec ſeq aliū debēt: ne turbent' ordīes: ſed aduerſarios uehemētes excipe: & ſtādo: pugnādoq; repellere uel fugare. Terti' ordo diſpo/nitur de armatis uelociſſimis: de ſagittariis iuuenib' de bōis iacula torib': quos antea ferētarios noīabant. Q uart' autē ordo cōſtituit' de ſcutatis expeditiſſimis: de ſagittariis iunioribus: de his q alacriter ſe agūt uerutis uel martiobarbulis: quas plumbatas nominant: qui dicebantur leuis armaturæ. Sciendum eſt ergo ſtantibus primis ordinibus: tertium & quartum ordinē ad ꝓuocandum cum miſſilib' & ſagittis primo loco ſemp exire: qui ſi hoſtes in fugam uertere po terunt: ipſi cum equitibus perſequuntur. Si uero ab hoſtibus pulſi fuerint: redeunt ad primā & ſecundā aciem: & inter ipas recipiunt ſe ad loca ſua. Prima autē & ſecunda acies cum ad Macheras id ē ſpathas & pila ut dicit' uentum fuerit: totum ſuſtinēt bellū. In qnta acie ponebātur baliſtarii: funditores: tragularii: fuſtibulatores qui fuſtibalis lapides iaciunt. Fuſtibalus ē lōgus pedib' quattuor cui p medium ligat' funda de corio: & utraq; māu ipulſus: ꝓpe ad inſtar onagri dirigit ſaxa. Sextus ordo poſt oēs a firmiſſimis & ſcutatis & omni generē armoꝝ munitis bellatores tenebant': quos antiq Triarios appellabāt. Hi ut requieti & ītegri acri' īuaderēt hoſtes: poſt ultimas acies ſedere cōſueuerāt. Sed ſiqd i primis ordinib' accidiſſet: de eoꝝ uirib' repatiōis ſpes tota pēdebat. Oēs āt ſignarii uel ſignife ri: q̄uis pedites ſint: loricas minores accipiebāt: & galeas ad terrorē hoſtiū: urſinis pellib' tectas. Cēturiōes uero habebāt cataphractas & ſcuta & galeas ferreas: trāſuerſis & argentatis criſtis: ut facilius agnoſcerent' a ſuis. Illud autē ſciēdum ē: & modis oīb' retinēdum: q; cōmiſſo bello prima ac ſcda acies ſtabat īmota. Triarii quoq; re/ſidebāt. Ferētarii autē armaturæ leuis & ſagittarii & funditores ad uerſarios ꝓuocabāt: ante aciē ꝓcedentes: ſi hoſtes fugare poterāt: ſequebant': ſed ſi eoꝝ uirtute ac multitudine ꝑmebantur reuerte/bant' ad ſuos & poſt eos ſtabāt. Excipiebat āt ꝓlium grauis armatu/ra & tāquā murus ut ita dicā: ferre' ſtabat: & nō ſolum miſſilib' ſed ēt gladiis cominus dimicabāt: Et ſi hoſtes fugaſſent: nō ſequebatur grauis armatura ne aciē ſuā ordinationēq; turbaret: & diſpſos re/currētes hoſtes incōpoſitos opprimeret: ſed leuis armatura cū fun ditorib' ſagittariis & eqtib' fugiētes ſequebat' inimicos. Hac diſpo ſitione ac cautela ſine periculo legio uincebat aut ſupata ſeruabat' incolumis. Q uia legionis uis eſt facile nec fugere nec ſequi: Sed ne milites aliquando i tumultu prælii a ſuis cōtubernalibus oberrarēt

Plumbatæ

Machera

Fuſtibalus

Triarii

Signarii

diuerſis cohortibꝰ diuerſa in ſcutis ſigna pingebant. Præterea in
aduerſo uniuſcuiuſqꝫ militis erat nomen l̄rīs aſcriptum addito: ex
qua eſſent cohorte qua ue Centuria. Ex his autē apparet legionē
bene inſtitutā: quaſi inuictiſſimā eſſe ciuitatē: quæ omnia prælio ne
ceſſaria ſecum ubiqꝫ portaret. Nec metueret repētinum hoſtiū ſup
uētum: quæ ēt ī mediis cāpis ſubito foſſa ualloqꝫ muniret. Hēt ꝑte
rea legio Tubicines. Cornicines. buccinatores. Tubicines ad ꝑliū
uocāt milites & rurſus receptui canunt. Cornicines quotiēs canūt
nō milites ſed ſigna ad eoꝝ obtēperāt nutum. Ergo quotiēs ad ali/
quod opus exituri ſunt ſoli milites Tubicines canunt: quotiēs mo/
Claſſiarii uēda ſunt ſigna Cornicines canunt. Claſſiarii autē appellant̄ Buc
cinatores q̄ cornu ducunt exercitum: hoc inſigne uidet̄ imperii q̄a
claſſicum canit impatore ꝑſente uel cū in milite capitaliter aīaduer
tit̄. Hoc.n. ex impialibꝰ legibꝰ fieri neceſſe ē. Siue ergo ad uigilias
uel angarias faciēdas ſiue ad opus aliq̄d uel ad curſionē cāpi exeāt
milites: Tubicine uocāte operatur. Rurſus Tubicine admonēte ceſ
ſant. Cum āt mouent̄ ſigna: aut iā mota figēda ſunt: Cornicines ca
nunt. Quod ideo in oībus exercitiis & ꝓceſſibus cuſtodit̄ ut in ipſa
pugna facilꝰ obtēperēt milites: ſiue eos pugnare ſiue ſtare ſiue ſeq
uel redire ꝑcipiant Duces. Siqdē ratio manifeſta ē: ſemp in acie de
bere fieri quod neceſſario faciēdum uidet̄ in ꝑlio. De ſingulis cētu
riis quaterni eq̄tes & quaterni pedites excubitū nocte faciunt. Et
q̄a impoſſibile uidebat̄ in ſpeculis uigilātes ſingulos ꝑmanere: ideo
in .iiii. ꝑtes ad deſidē ſunt diuiſæ uigiliæ: ut nō amplꝰ q̄ tribꝰ horis
nocturnis neceſſarium ſit uigilare. A tubicine omnes uigiliæ com/
mittunt̄: & finitis horis a cornicine reuocant̄. Cōſtructa acie pedi
tū eq̄tes ponunt̄ in cornibꝰ: ita ut loricati oēs & cōtecti iuncti ſint
pedibus. Sagittarii autē uel q̄ loricas nō habēt: longius euagent̄: a
fortioribꝰ nāqꝫ eq̄tibꝰ peditum ꝓtegēda ſunt latera: & a uelociori/
bꝰ atqꝫ expeditis hoſtium cornua ſemp fundēda atqꝫ turbāda. Sci/
re dux debet cōtra Cuneos hoc ē globos hoſtium: quot eq̄tes opor
teat poni. Nā neſcio q̄ occultatiōe: imo pene diuina: alii cōtra alios
dimicāt melius: & q̄ fortiores uicerāt: ab īferioribꝰ ſæpe uincuntur:
Qd̄ ſi eq̄tes impares fuerint more ueteꝝ: uelociſſimi cum ſcutis le
uibus pedites ad hoc ipm̄ exercitati: iiſdē miſcēdi ſunt: quos expedi
Velites tos quaſi uolitātes uelites nominabāt. Quo facto: q̄uis fortiſſimi eq̄
tes hoſtium euenerint: tñ aduerſus mixtum agmē pares eſſe nō poſ
ſunt. Vnum hoc remedium oēs duces ueteres iuenerunt: ut aſſuefa

cerent iuuenes currētes egregie: & inter binos equites ſingulos ex his pedites collocarēt cum leuioribus ſcutis: gladiis: atq; miſſilibꝰ. Elephanti in præliis magnitudine corpoꝝ: barriti horrore: formæ ipſius nouitate: homines equoſque cōturbant. hos cōtra Romanū exercitum primus in Lucania Rex Pyrrhꝰ eduxit: poſtea Hānibal in Aphrica: Rex Antiochus in oriēte: Iugurta in Numidia copioſos habuerunt: aduerſus quos diuerſa excogitarunt genera armorum. Nam Centurio in Lucania: gladio manum quā ꝓboſcidem uocant: uni abſcidit: & bini cataphracti equi iungebantur ad currum: quibus inſidentes: clibanarii ſariſſas: hoc eſt longiſſimos contos in elephantos dirigebant. Alii contra elephantos cataphractos milites īmiſerunt: ita ut in brachiis eoꝝ uel in caſſidibus uel humeris aculei ingentes ponerentur ex ferro: ne Elephas bellatorē contra ſe uenientem poſſet aprehēdere: Præcipue tamen antiqui uelites aduerſus elephantes ordinauerunt. Velites autē erant iuuenes: leui armatura: corpore alacri: q ex eqs optime miſſilia dirigebant. hi equis præcurrentibꝰ ad latiores lāceas uel maiora ſpicula beluas occidebāt: Sed creſcēte audacia: poſtea collecti plures milites: pariter pila id eſt miſſilia in elephantes cōgerebāt: eoſq; uulneribus elidebant. illud additum ē ut funditores cum fuſtibalis & fundis: rotundis lapidibus deſtinatis in illos per quos regebant elephantes: cum ipſis turribus affligerent atq; mactarent: quo nihil tutius iuenitur: poſtea uenientibus beluis quaſi irrrupiſſent aciē ſpatium milites dabant: quæ cum in agmen medium perueniſſent circumfuſis undiq; armatoꝝ globis a magiſtris militum abſq; uulneribus capiebant illeſi. Sed optima ratio ē: & ad uictoriā plurimum confert: ut lectiſſimos de peditibus equitibuſq; cum uicariis: comitibus tribuniſq; uacātibus habeat dux poſt aciē in ſubſidiis ꝑparatos: alios circa cornua: alios circa medium: ne ſicubi hoſtis uehemēter inſiſtit: ne rumpatur acies: prouolent ſubito: & ſuppleāt loca: additaq; uirtute: inimicoꝝ audaciam frangant. Huius cautelam primi lacones inuenerunt imitati Carthaginenſes. Alteram poſt hæc ubique ſeruarunt: hac diſpoſitione nulla melior inuenit: Nam directa acies hoc ſolum agere debet: petere ut hoſtem repellat: aut fundat. Si cuneus ſit agendus aut forfex: ſupfluos habere debebit: de quibus cuneum forficemq; faciens ducenda ſit: gnauiter ex abundantibꝰ ducitur. Nam ſi de loco ſuo ordinatum militem trāſferre cœpis: uniuerſa turbabis. Quod ſi bellatorum copia tibi nō abundat: meliꝰ ē

Proboſcis

Sariſſæ

Velites

Pila

habere aciē breuiorē dummodo ĩ ſubſidiis colloces plurimos. Cum explorator hoſtium latēter oberrat ĩ caſtris: oēs ad tētorium ſuum ꝑ diem redire iubeantur: ſtatim dꝑhendit explorator. Cum cōſilium tuum cognoueris aduerſariis proditum diſpoſitionem mutare te conuenit. Raro enim manet abſconditum: quod ad noticiā multitudinis iam pueīt. Fieri Quid debeat tractato cum multis: Quid uero facturꝰ ſis: cum pauciſſimis ac fideliſſimis uel potiꝰ ipſe tecū.

¶Hæc martii opis præcepta per diuerſos auctorum libros diſpſa Imperator inuicte mediocritatem meam abbreuiare iuſſiſti: ne uel faſtidium naſceretur ex plurimis: uel plenitudo fidei deeſſet ĩ paruis. Neq; enim degenerauit in hominibus Martius calor: nec defectæ ſunt terræ: quæ Lacedemones: quæ Athenīēſes: quæ Marſos: quæ Sānites: quæ Pelignos: quæ ipſos progenuere Romanos. Nonne Epiri armis plurimum aliquando ualuerunt? Nonne Macedones ac Theſſali: ſuperatis Perſis: uſq; ad Indiā bellando penetrarunt? Dacos autem & Myſos & Thraces inter bellicoſos ſemper fuiſſe: manifeſtum eſt: ut ipſum Martem fabulæ apud eos natum eſſe cōfirment. Longum eſt ſi uniuerſarum prouinciarum uires enumerare contendam: cum omnes in Romani imperii ditione conſiſtāt. Sed longa ſecuritas pacis homines partim ad delectationem ocii partim ad ciuilia traduxit officia: ita cura exercitii militaris primo negligentius agi: poſtea diſſimulari: ad poſtremum olim in obliuione perducta cognoſcitur. Laus Deo.

FINIS.

Regiſtrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo Omnes ſunt quaterni preter oo qui eſt ternus.

¶Impreſſum Taurini Per Ioannem Angelum & Bernardinum Fratres de Sylua Anno domini. M.ccccc.xvii. Die. xv. Menſis Decembris.

A lexander Gaboardus Parmeñ.M.D. Thomæ Plouatatio Piſaurenſi Iureconſul.Integerrimo pro morte Grapaldi.

Romuleo ſermone potens.ſermone Pelaſgo
Vade iacet Marius.Quæ iam tibi parma ſuperſunt?
Quæ tibi uota manent miſeræ?Sic dira ſororum
Penſa trahunt?heu quænam ſæcula longa rependent
Hoc tantum Crudele nephas?modo fata triumphant.
Sæua Cothurnato patriam ſpoliaſſe poeta.
Quem celebrant uates.claræ uirtutis alumni
Laurea pontificis cinxit cui tempora Iuli.
Grande aliquid ſpondebat.n.ni fata fuiſſent.
De Mario uanos ducunt tamen ipſa triumphos.
Namq; locos ſubit ille pios.carpitq; Quietem
Elyſiam:aut celſo uiuens modo culmine Diuum
Veſcitur ambroſia perdulci nectare felix
Aetherna hæc præſtans terris monumenta.uigebit.
Vatibus egregiis nequeunt fera fata nocere.
Sic erit & Marii fatorum ſola ſuperſtes
Gloria.Non cineres comitatur fama ſepultos
Clare Plouataci.Semper uiret inclyta uirtus:
Te quoq; quem nobis facundia.candor:& ardens
Iunxit amor facient deſcripta uolumina legum
Perpetuum.tollentq; tuum ſuper æthera nomen:
Conſilio uirtute potens.Indagine rerum.
Ore meletæo Iuris dum ſcribis utriſq;
Oſtendis patriam conſultis nomina.uitas
Enumeras legum ſeruato pondere ritus
Maiorum conſulta canens pia iura regentum
Dignus es Euboicæ uatis tranſendere in æuum
Et phrygios æquare ſenes dignuſq; locari
Inter Ariſtides Rhadamantos.atq; lycurgos
Quom tibi.Fas.Leges.Ius.Rectum.Clare refulgent.

Eiuſdem Alex.Gaboardi Epit.in Grapal.

D ic hoſpes: Marium Parmæ uidiſſe iacentem:
Hunc ſuperis donans ſuſtulit Vrania.

Petri Perini Turcellani Epit.in Grapal:

H ic ſitus eſt Marius:pulchras conſtruxerat ædes
Ingenio: Cœlum nunc ſua tecta dedit.
D eſcripſit flores.Animalia.Balſama.fructus
At nunc cum ſuperis ueſcitur Ambroſia.

I mpreſſum Parmæ per accuratiſſimos Impreſſores Octa uianũ Saladũ & Franciſcũ Vgoletũ Ciues Parmeñ.Im penſis Antonii Quintiani qui non paſſus eſt Labores Grapaldi Vndequaq; Viri doctiſſimi Interire:Quẽ uiuẽ tem colebat amabat & uenerabat: Die ſeptimo Maii.
M.D.XVI.

Regeſtrum Huius Operis.
a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z & ꝗ ꝶ.
A B C D E F G H. Oẽs ſunt q̃terni excepto
r qui eſt ternus & H duernus.

BIBLIOTECA ... PARMA
14123